

Sterk

Nederland

Sterk

Europa

D66

Inhoud

5 Inleiding

6 Europa zorgt voor werk en duurzame welvaart

- > Europa als één vrije interne markt
- > Vrij verkeer van mensen binnen de Europese Unie
- > Naar de meest concurrerende en duurzaamste economie
- > Investeren in slimme groei: onderwijs, kennis en innovatie
- > De euro is het fundament onder groei en welvaart

18 In Europa koesteren we de vrijheid

- > Sterke waarborgen voor mensenrechten
- > Ruimte voor diversiteit garanderen
- > Pal staan voor privacy
- > Gezamenlijk zorgen voor rechtvaardig en effectief asielbeleid

24 Europa: onze stem in de wereld

- > Hervormingen voor een krachtige stem in de wereld
- > Meer defensiesamenwerking
- > Europa als voorvechter van internationale rechtsorde
- > Via internationale handel naar vrede, veiligheid en welvaart

30 De Europese Unie moet beter: democratischer, transparanter, slagvaardiger

- > Transparant bestuur
- > Een moderne EU-begroting
- > Een federaal ideaal

36 Richtingwijzers D66

Sterk

Nederland

Sterk

Europa

D66

Naar een veel beter Europa

Europa maakt zich op voor verkiezingen. 500 miljoen mensen bepalen met hun stem de toekomst van ons continent. Europese integratie bracht duurzame vrede en veiligheid. Europese integratie bracht economische groei en welvaart. Die verworvenheden zijn niet vanzelfsprekend. Voor een vrije en welvarende toekomst moeten we verder bouwen aan een sterk Nederland in een sterk Europa. Nu hebben we de kans die volgende stap te zetten. D66 durft die keuze te maken. In een wereld met steeds meer afhankelijkheid over grenzen heen vormt Europese integratie het fundament onder onze individuele vrijheid.

Ooit was Europa een toekomstdroom. Nu is Europa een dagelijkse werkelijkheid geworden. In de afgelopen 60 jaar is Nederland tot in zijn haarvaten verbonden geraakt met Europa. D66 is ervan overtuigd dat die samenwerking onmisbaar is voor een vrije en welvarende toekomst van ieder individu. In een wereld waar uitdagingen als veiligheid, energie, verduurzaming en immigratie grenzen overschrijden, is een slagvaardig Europa cruciaal. Door onderlinge relaties, verbondenheid, begrip en verdraagzaamheid vormt Europese integratie een waarborg voor individuele vrijheid en vrede. Juist voor Nederland. Geen land is voor zijn veiligheid, zijn politieke gewicht in de wereld en zijn economische welvaart zo afhankelijk van intensieve samenwerking met de landen om ons heen. Daarom moeten wij voorop lopen in het beter maken van de Europese Unie.

De Unie kent nog vele gebreken. We zitten in een crisis die nu al meer dan 5 jaar duurt. Economisch én politiek. Te veel mensen, vaak jongeren, zijn werkloos, de economie staat stil, overheidsbegrotingen komen maar niet op orde. In een wereld waarin niet langer landen, maar steeds meer de continenten de toon zetten, verliest Europa stapje voor stapje aan invloed. Toch aarzelt Europa om die fundamentele problemen aan te pakken. Wordt op de rem getrapt door Europese leiders die geen grip op de problemen krijgen. Waarom stellen zij het nationaal belang boven het Europees belang, boven het algemeen

belang? Wanneer gaan zij de begrijpelijke zorgen van mensen echt serieus nemen?

Want mensen maken zich zorgen. Over de toekomst van de euro. Over hun pensioenen en spaargeld. Over de reikwijdte en de omvang van Europa. Over de ondoorzichtige besluitvorming over hun hoofden heen. Over de ondoordringbare bureaucratieën die in de weg staan van slagvaardig handelen. Over de kostbare verdeeldheid onder Europese leiders.

Om bij de volgende Europese verkiezingen in 2019 niet nog steeds met een verdeeld en machteloos Europa te zitten, moeten we nu vooruit. Er wachten Europa uitdagingen van wereldformaat. Klimaat, energie, grondstoffenschaarste, veiligheid en migratie. De vraag is: hoe ga je daar als politiek mee om? Wijs je op de bedreigingen of de kansen? Praat je mensen naar de mond of bied je perspectief? Een enkele partij kiest bewust voor de afbraak van Europa. De meeste andere partijen benoemen gretig wat er mis is, maar zwijgen als gevraagd wordt naar oplossingen. Niets doen en visieloos doormodderen brengen ons niet verder.

D66 is ervan overtuigd dat Europa veel beter kan. Veel beter moet. Veel beter verdient. Problemen los je niet op door lijdzaam toe te kijken, maar door daadkrachtig op te treden. Wij treden de toekomst van ons continent met vertrouwen tegemoet. Nu is dé kans te kiezen voor een Europa dat duurzame economische groei aanjaagt en ons een sterke stem in de wereld geeft. Nu is dé kans te kiezen voor een transparanter en democratischer Europa. Nu is dé kans vrijheid, rechtsgelijkheid, ruimte voor diversiteit, verdraagzaamheid en verbondenheid zeker te stellen voor alle mensen in Europa en deze waarden met kracht in de rest van de wereld uit te dragen.

Europa staat aan de vooravond van de verkiezingen van het Europees Parlement. 500 miljoen Europeanen krijgen de kans om te kiezen. D66 kiest ook. Wij willen nu vooruit. Europa beter maken, slagvaardiger, democratischer. D66 kiest voor een sterk Nederland in een sterk Europa.

Marty Smits
(Voorzitter Programmacommissie D66)

Robert Farla, Kirsten Nienhuis, Timo Kansil,
Joost Sneller, Michiel Hendrix, Anne van Meer,
Jieskje Hollander
(Leden Programmacommissie D66)

Europa zorgt voor werk en duurzame welvaart

- > **Europa als één vrije interne markt**
- > **Vrij verkeer van mensen binnen de Europese Unie**
- > **Naar de meest concurrerende en duurzaamste economie**
- > **Investeren in slimme groei: onderwijs, kennis en innovatie**
- > **De euro is het fundament onder groei en welvaart**

De Europese Unie is voor Nederland van economisch levensbelang. Wij zijn een handelsnatie. Onze vrije export naar EU-lidstaten levert jaarlijks 120 miljard euro op. Anderhalf miljoen Nederlanders danken hun baan aan de export naar EU-landen. De Europese vrije interne markt moet de komende jaren worden vervolmaakt. Voor diensten, voor digitale ondernemers en voor grensoverschrijdend vervoer. Vrij verkeer van werknemers is daarbij voor D66 een groot goed. D66 wil deze mobiliteit van arbeid bevorderen, met oog voor sociale

gevolgen. Handel met landen buiten de Europese Unie moet eenvoudiger worden. **Een vrije interne markt en vrije handel met onze omgeving creëert onmiddellijk welvaart en werk.**

Een gezonde Europese economie is duurzaam en groen. Een gezonde economie zorgt voor een hoge levensstandaard, maar maakt niet méér op dan onze planeet ons kan geven. Nederland is te klein om zelf de omslag te bewerkstelligen. De overgang naar zo'n groene economie kan alleen op Europees niveau slagvaardig worden ingezet. D66 strijdt voor een Europese economie van hergebruiken in plaats van opmaken. Een economie waarin we voorop lopen met groene technologie en groene banen. Waar consumenten in staat zijn weloverwogen keuzes te maken. Waar natuur en biodiversiteit beschermd en hersteld worden. Waar alle hulpbronnen op duurzame wijze worden beheerd. Op land, op zee en in de lucht.

Investeren in slimme economische groei is investeren in de kansen van Europa. Europa moet meer investeren in onderwijs en onderzoek, beter gebruik maken van nieuwe informatie- en communicatie-technologieën en door innovatie beter inspelen op maatschappelijke uitdagingen. Investeren in de toekomst van mensen, niet in de economie van gisteren. Dat is de beste manier om Nederland en Europa uit de crisis te halen. Groei creëert nieuwe bedrijvigheid en nieuwe banen. Groei is meer dan geld alleen. Groei gaat om welzijn. Groei is de zuurstof van onze samenleving. Groei jaag je als overheid niet aan door niets te doen of door verandering tegen te houden. Groei breng je door hervorming van de economie, door het versterken van de interne markt en door ruimte te maken voor investeringen in onderwijs en innovatie.

Het fundament voor concurrerende en duurzame groei is een Europese monetaire unie die toekomstbestendig en gezond is.

De euro heeft handel tussen lidstaten eenvoudiger en goedkoper gemaakt en de economische samenhang en integratie tussen landen bevorderd. Daarmee vormt de euro voor D66 een fundament onder onze groei en welvaart. Toch sluiten wij onze ogen niet voor de fundamentele problemen met onze munt. Het gemak waarmee landen regels voor gezonde financiën aan hun laars lapten, staat ons helder voor de geest. D66 wil de problemen voortvarend aanpakken. Alleen zo komen we in heel Europa tot gezonde overheidsfinanciën, gezonde banken en economieën die naar elkaar toe groeien.

Europa als één vrije interne markt

Versterken van de interne markt

We laten kansen liggen met de Europese interne markt. Het vrij verkeer van diensten, van juridische diensten tot verzorging, is in de praktijk nauwelijks 'vrij' te noemen. Door barrières weg te nemen creëren we meer kansen op werk en economische groei. De dienstenrichtlijn moet niet alleen met dubbele inzet worden toegepast, maar ook worden uitgebreid naar andere sectoren, bijvoorbeeld medische diensten. D66 pleit voor het terugdringen van het aantal beschermde beroepen, zoals rijinstructeur en luchtverkeersleider.

Wij willen alle ruimte voor start-ups. Daarbij biedt e-commerce een enorm potentieel. Ter bevordering hiervan moet er zo snel mogelijk een open Europese markt voor veilige betalingen komen. Nationale barrières nemen we weg door geharmoniseerde normen en regels over zaken als algemene voorwaarden, leverplichten, klachtenrechten en teruggave van producten. Door het eenduidig garanderen van de rechten van consumenten in een open Europese markt beschermen we de consument én bevorderen we de handel.

Eén Europese energiemarkt

Europa geeft per jaar 500 miljard euro uit aan de import van fossiele brandstoffen. Dat moet anders. Om te komen tot een duurzame en toekomstbestendige energievoorziening, is het cruciaal dat we binnen Europa samen optrekken. **Samen investeren in betere transportverbindingen tussen landen en ruimte maken voor meer uitwisseling van energie.** Vanuit de Europese begroting wordt deelgenomen aan de investeringen om deze grensoverschrijdende energietransportverbindingen te realiseren. Dan kunnen wij er in slagen energiekosten te beheersen. Dan kunnen we snel de transitie maken naar een duurzame, CO₂-arme energievoorziening.

Dan kunnen we ons minder afhankelijk maken van Rusland en de Arabische landen voor gas en olie.

D66 wil een Europese markt voor energie bewerkstelligen, en negatieve bijeffecten – zoals verdringing van voedselproductie door biomassa of het verplaatsen van productie over de grenzen van de Europese Unie ten gevolge van het beprijzen van vervuiling – tegengaan. Hiervoor is grensoverschrijdend, regulerend overheidsoptreden nodig.

Wegnemen barrières voor grensoverschrijdend vervoer

Afzonderlijke nationale regels blokkeren te vaak grensoverschrijdend vervoer. D66 wil dat de lidstaten heldere Europese vervoersstandaarden afspreken en uitvoeren. Van wegenvignetten tot de handhaving van rij- en rusttijden. Van veiligheidssystemen tot toezicht op het spoor en verbetering van gebrekkige spoor- en wegverbindingen.

Een gemeenschappelijk Europees luchtruim

Vliegtuigen moeten nu in Europa nog te vaak omvliegen en de luchtverkeersleiding is nog te versnipperd. D66 wil zo snel mogelijk naar één Europees luchtruim. Dit maakt vliegen veiliger, goedkoper en energie-efficiënter. Wij willen dat de Europese Commissie namens de Europese Unie als één blok met andere landen onderhandelt over luchtvaartverdragen.

Europees betalen en bankieren

Eén interne markt voor betaalverkeer maakt de handel en economische activiteiten tussen landen eenvoudiger en goedkoper. Betaal- en creditkaarten en systemen waarmee we geld overboeken, ook via internet en mobiele telefoon, moeten beter op elkaar aansluiten. Het meenemen van je rekeningnummer bij een overstap naar een andere bank moet door heel Europa eenvoudiger worden, net als schuldenning

over grenzen heen. Dit alles is beter voor bedrijven en consumenten.

Eén Europese digitale markt

Mensen bewegen zich digitaal makkelijker over grenzen dan fysiek. D66 wil daarom de muren tussen landen in de digitale wereld slechten. Europese internettoegang voor hetzelfde tarief als in het thuisland. Meer grensoverschrijdende e-commerce. Open standaarden op Europees niveau en Europese data die via deze open standaarden beschikbaar komt. Wij willen gegarandeerde netneutraliteit, omdat dat een gelijk speelveld creëert en ruimte biedt voor innovatie. D66 liep voorop in de strijd tegen de bedreiging van internetvrijheid door de ACTA-voorstellen (Anti-Counterfeiting Trade Agreement – Handelsonvereenkomst ter bestrijding van namaak). Een tweede ACTA moet voorkomen worden. Dit vraagt om nieuwe spelregels. Voor D66 betekent dit een hoog beschermingsniveau van onze privacy, met voldoende ruimte om Europees te kunnen innoveren en ondernemen. Daarom ondersteunt D66 Europese initiatieven voor de modernisering en Europese harmonisering van het auteursrecht, waarbij dat auteursrecht niet mag leiden tot inperking van de internetvrijheid. Maatregelen zoals websiteblokkades of een downloadverbod zijn daarom geen oplossingen.

D66 heeft bereikt

- Anti-piraterij verdrag ACTA tegengehouden wegens bedreiging internetvrijheid

Digitale veiligheid

Digitalisering biedt ongekende kansen over grenzen heen. Daartegenover staan ook risico's. Net als de kansen wil D66 ook de risico's zoveel mogelijk Europees adresseren. Identiteitsdiefstal en – fraude zijn een groeiend en onvoldoende onderkend probleem. D66 wil een Europees meldpunt voor identiteitsfraude dat helpt de fraude in alle lidstaten te bestrijden. Europese samenwerking bij digitale opsporing is noodzakelijk. We zijn voor Europese afspraken over omgang met veiligheidslekken in computersystemen en software. Daarnaast is er gemeenschappelijk beleid nodig tegen kwaadwillende hackers, maar ook steun en vrijwaring van personen die veiligheidslekken melden (responsible disclosure). D66 bepleit ook Europese samenwerking op digitale defensie (zoals een Europese oefening op het gebied van cyberwarfare). Ten slotte moet, net als bij conventionele wapensystemen, de export van digitale wapens getoetst worden.

Bevorderen concurrentie

De consument, maar ook de economie in haar geheel, is gebaat bij gezonde concurrentie. Concurrentie dwingt tot efficiëntie en innovatie. Ook in tijden van crisis willen wij dat Europese en nationale mededingingsautoriteiten zeer actief en streng zijn. Er moet wel ruimte zijn om, onder transparant toezicht en met behoud van toegankelijkheid van mark-

ten, voorop te lopen in verduurzaming. In Europa moeten we de verhouding tussen interne marktregels rond staatsteun, aanbesteding en publieke diensten beter regelen. Wij willen uitzonderingen tot het minimum beperken. In ieder geval is een grondige evaluatie nodig van de huidige, zogenaamde horizontale, uitzonderingsregeling. De Europese Commissie heeft vastgesteld dat 40% van de staatsteun die in dat kader is verleend, niet volgens de regels is toegekend. Boven een bepaalde grens zijn Europese aanbestedingen een goed instrument om nieuwe toetreders en het MKB een echte kans te geven. Daarbij moet een eerlijke en transparante beoordeling van kwaliteit en prijs voorop staan. Administratieve lasten moeten tot een minimum worden beperkt.

Terugdringen regeldrukte

Overheden hebben een natuurlijke neiging steeds meer regels in te stellen. Die regeldrukte leidt tot hoge administratieve lasten en vrijheidsbeperking van mensen. Bovendien vormt zij een barrière tegen vernieuwing. D66 wil dat de Europese Commissie zich meer richt op het terugdringen van administratieve lasten. D66 is voorstander van een permanent Europees Adviescollege toetsing administratieve lastendruk ('Actal'). Wetgeving moet worden getoetst op de gevolgen voor de regeldrukte. **Ook een horizonbepaling voor wetten kan helpen de regeldrukte te verminderen. Zo wordt de politiek bij iedere regel die ophoudt te bestaan, gedwongen expliciet de afweging te maken of deze verlengd moet worden.** D66 wil – in navolging van de nationale inzet in Nederland – ook in de EU komen tot vereenvoudiging en verbetering van regels.

Afstemmen van belastingregels

Ieder land heeft nu zijn eigen belastingstelsel. D66 wil dat dit zo blijft. Wel pleiten wij voor betere uitwisseling van informatie om belastingontduiking en -fraude te bestrijden en belastingparadijzen aan te pakken. Door het BTW-systeem te vereenvoudigen en binnen Europa meer te harmoniseren, kunnen we administratieve lasten terugdringen. Met het invoeren van een eenduidige grondslag voor het vaststellen van de vennootschapsbelasting kunnen bedrijven eenvoudiger in meerdere landen actief zijn.

Meer handel, eerlijke groei

Hoe meer handel en economische activiteit, hoe beter voor Europa en voor Nederland exportland in het bijzonder. Het wegnemen van handelsbarrières zal de economie snel, en zonder grote overheidsuitgaven, een stimulans geven. Een spoedige afronding van het EU-VS handelsverdrag zorgt voor economische groei en banen aan beide kanten van de Atlantische oceaan. Voor D66 zijn daarbij hoogwaardige bescherming van milieunormen en arbeidsomstandigheden, en strakke regels voor bescherming van persoonsgegevens een voorwaarde voor instemming. De EU moet samen met handelspartners optrekken tegen protectionisme, bijvoorbeeld in de BRIC-

landen (Brazilië, Rusland, India en China). Wereldwijde handelsregels blijven een belangrijk doel. De huidige bilaterale onderhandelingen kunnen een impuls geven aan de vastgelopen Doha-onderhandelingen. Bij al deze handelsovereenkomsten willen we niet alleen vrije, maar ook eerlijke en duurzame handel.

D66 heeft bereikt

- Aanjagen tot stand komen eerlijk nieuw handelsverdrag met Verenigde Staten

Vrij verkeer van mensen binnen de Europese Unie

Werken waar je wilt

D66 is groot voorstander van het vrij verkeer van werknemers binnen Europa. Dat geeft Nederlanders de vrijheid om in andere landen aan het werk te gaan. Omgekeerd kunnen we buitenlands talent naar ons land halen om knelpunten op de Nederlandse arbeidsmarkt op te lossen, zoals het tekort aan mensen met een technische achtergrond. Op langere termijn helpt het de krapte op de arbeidsmarkt door vergrijzing tegengaan en op korte termijn draagt het bij aan het oplossen van de grote jeugdwerkloosheid die Europa teistert. Om deze mobiliteit te vergroten willen wij een verbeterde erkenning van diploma's en beroepskwalificaties. Vrij verkeer van diensten en van werknemers moet ook nadrukkelijk worden

geregeld voor de zorgsector en medische sector. Wanneer wij arbeidsvoorwaarden, regels over arbeidsomstandigheden en onderdelen van de sociale zekerheid beter op elkaar afstemmen, nemen we barrières voor mobiliteit weg.

Tegengaan oneerlijke concurrentie arbeidsmarkt

Terwijl vrij verkeer van goederen en kapitaal zich goed ontwikkelt, blijft vrij verkeer van personen achter. In het Europa van de open grenzen is er één open arbeidsmarkt. Het streven naar meer mobiliteit voor werknemers mag niet leiden tot uitbuiting van buitenlandse werknemers of uitholling van de arbeidsmarktpositie van Nederlanders. In Europa zijn heldere regels afgesproken. Deze moeten nationaal, ook in Nederland, veel beter worden gehandhaafd. De huidige lappendeken van regelingen voor arbeidsmobiliteit en –migratie leidt tot misstanden en misbruik. Er moet dringend een vereenvoudiging komen, waarbij regels simpel, helder en eerlijk zijn. Bij een Europese arbeidsmarkt horen ook Europese werknemersrechten, zoals vastgelegd in het EU Handvest van de Grondrechten. Bestaande regels over zaken als arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, veiligheid en gezondheid op het werk, moeten veel beter worden nageleefd. Om schijnconstructies effectief te bestrijden moeten de nationale arbeidsinspecties op Europees niveau samenwerken. Deze Europese samenwerking ontheft onze nationale overheid en arbeidsinspectie niet van haar primaire verantwoordelijkheid schijnconstructies zelf te

bestrijden. Hierbij moet grensoverschrijdende gegevensuitwisseling sterk verbeterd worden.

Opruimen van praktische barrières voor mobiliteit binnen de Europese Unie

Wie verhuist naar een ander EU-land ervaart nog te veel problemen en onnodige obstakels. Verzekeringen kunnen niet worden meeverhuisd, internet- en telefoonaansluitingen moeten worden gewijzigd, auto's moeten worden herkeurd, stemmen is lastig en pensioenen kunnen niet worden meegenomen. Wie vanuit het buitenland een 0800- of 0900-nummer wil bellen, ooit bedoeld om meer gemak voor mensen te creëren, slaagt er niet in een verbinding tot stand te brengen. D66 wil dat er een actieplan komt om deze praktische problemen aan te pakken. Alleen zo zorgen we ervoor dat de voordelen van een verenigd Europa voor iedereen binnen handbereik komen.

Moderne sociale zekerheid die aansluit bij mobiele mensen

In veel Europese landen, ook in Nederland, moet de sociale zekerheid worden gemoderniseerd. Regelingen gaan nog te vaak uit van traditionele gezinssituaties, banen voor het leven en het altijd werken binnen de grenzen van één land. D66 wil een moderne sociale zekerheid, die aansluit bij het werkende leven van vandaag. Flexibiliteit, diversiteit en mobiliteit moeten maximaal gefaciliteerd worden. Dat begint met regels voor grenswerkers. Rigide toepassing van het woon-/werklandbeginsel kan leiden tot schrijnende situaties.

Bij modernisering van ons pensioenstelsel wil D66 aandacht voor mensen die ervoor kiezen een langere periode in een ander land te wonen en te werken. Werken in het buitenland mag niet leiden tot onherstelbare gaten in de opbouw van pensioen. Een Europees pensioenvolgsysteem, waarmee je vanuit het buitenland zicht blijft houden op je lopende pensioenregeling in je thuisland, kan daarbij een nuttig instrument zijn. D66 vindt dat waar mensen een beroep doen op voorzieningen, eisen aan hen gesteld mogen worden, bijvoorbeeld ten aanzien van inburgering en de taal van de lidstaat. Deze eisen gelden voor iedereen in gelijke mate.

Robuuste pensioenen

Nederland beslist, net als andere Europese lidstaten, zelf over de inrichting van zijn pensioenstelsel. Binnen de Eurozone zijn toekomstbestendige pensioenstelsels essentieel voor de stabiliteit van onze gezamenlijke munt. Daarom hebben lidstaten zich in het Stabiliteits- en Groeipact verplicht om pensioenstelsels toekomstbestendig en betaalbaar te maken.

Een toekomstbestendig pensioenstelsel houdt rekening met nieuwe arbeidspatronen en een evenredige belasting van verschillende generaties. In bin-

nen- en buitenland zien wij meer en meer individuele pensioenoplossingen, waarbij mensen zelf op een eigen rekening sparen voor hun pensioen. Een beter werkende interne markt voor financiële dienstverlening zal de kwaliteit en prijs van dit soort producten verbeteren. Dat brengt een gezond pensioensysteem dichterbij.

Gezondheidszorg dichtbij mensen

D66 wil dat gezondheidszorg zoveel mogelijk dicht bij mensen georganiseerd wordt. De patiënt centraal met waar mogelijk eigen regie. Elke lidstaat richt de gezondheidszorg naar eigen inzicht in. Gezonde overheidsfinanciën en eerlijke concurrentie zijn daarbij van belang.

D66 wil dat zorgverzekeringen in de hele Europese Unie gelden. Mensen moeten zonder zorgen mobiel kunnen zijn. Daarnaast is er in grensgebieden behoefte aan afspraken over het optimaal aanbieden van zorg aan mensen aan beide kanten van de grens, bijvoorbeeld in Nederland, Duitsland en België. D66 wil daarnaast de kwaliteit van de zorg verbeteren door efficiënte toelating van geneesmiddelen zonder overbodige duplicatie. Door internationale erkenning van medische diploma's en werkervaring voor medisch talent. Door strenge Europese regels voor medische technologie en apps die innovatie niet belemmeren. Door kwaliteitsinformatie internationaal uit te wisselen. **D66 wil een Europese zwarte lijst voor artsen, zodat een geschorste arts niet over de grens weer aan het werk kan komen.** De uitstekende Nederlandse zorg maken wij, als exportproduct, meer toegankelijk voor mensen uit de rest van de Europese Unie.

Naar de meest concurrerende en duurzaamste economie

Groene groei

D66 streeft naar een radicale verduurzaming van onze samenleving en economie. Niet als doel op zich, maar vanuit onze waarden van rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid, ook voor komende generaties, en ons liberaal rentmeesterschap. D66 wil een Europese economie die niet draait om gebruiken en opmaken, maar om circuleren en hergebruiken. Van een op fossiele brandstoffen gebaseerde economie naar een 'biobased' economie. Waarin uiteindelijk alle gebruikte grondstoffen en energie zijn afgeleid uit hernieuwbare bronnen. Waarin schoon loont en de vervuiler betaalt. Waarin we duurzame initiatieven aanjagen. Wij zien afval als grondstof. Hogere inzamelingsdoelen, hoogwaardig hergebruik en het voorkomen van verbranding moeten in Europese wetgeving worden vastgelegd. Met bedrijven en bedrijfstakken worden harde afspraken gemaakt over het uiteindelijk sluiten van grondstofketens. Met een 'Schengen' voor afval, waarbij transport van afval tussen landen zonder uitgebreide vergunningen mogelijk is, versnellen we de

transitie naar een circulaire economie. De afspraken bevatten ook maatregelen die bijvoorbeeld dumping van afval in landen met minder strenge regels of toezicht moeten voorkomen. Door een verschuiving van belastingen op arbeid naar belasting op grondstoffen en vervuiling moedigen we hergebruik aan. Het gebruik van duurzame biogrand- en brandstoffen mag niet ten koste gaan van voedselgewassen of de natuur. Daarom willen wij Europese criteria voor duurzame biobrandstoffen. De overheid geeft het goede voorbeeld bij duurzaamheidsaanpak op opdrachten die zij verleent. Door negatieve externe effecten van vervuilend gedrag in de hele keten door te berekenen in de prijzen, kunnen we duurzame economische keuzes positief beïnvloeden. Zo pakt Europa de kans een wereldleider te zijn in deze groene economie van de toekomst. Hierbij hoort een eerlijke, duurzame manier om welvaart te meten. Daarom wil D66 dat naast het BNP een index wordt gehanteerd die welvaart eerlijk en duurzaam meet, bijvoorbeeld de Index of Sustainable Economic Welfare (ISEW). De Europese Unie kan daarmee in beleidsdocumenten en rapportages de echte welvaart zichtbaar maken.

D66 heeft bereikt

– Ambitieuze grondstoffenefficiëntie resolutie aangenomen

Ruimte voor duurzame vernieuwing

Duurzame innovaties botsen soms met bestaande regels. Het duurt te lang om steeds de betreffende regels te wijzigen. Om duurzame initiatieven aan te jagen wil D66 proeftuinen voor duurzame experimenten aanwijzen. In deze proeftuinen halen we tijdelijk de Europese en nationale regels weg die belemmerend werken voor duurzame vernieuwing, bijvoorbeeld voor een periode van 5 jaar. Wanneer specifieke mededingingsregels duurzame innovatie in de weg staan, moet het mogelijk zijn om, onder scherp toezicht, duurzame experimenten op te zetten. D66 wil op zijn minst een gelijk speelveld voor hernieuwbare en fossiele energie. Nieuwe kolencentrales kunnen alleen worden gebouwd als hun CO₂ uitstoot op maximaal hetzelfde niveau ligt als de uitstoot van moderne gasgestookte centrales. Transitieplannen moeten worden opgesteld om de overschakeling naar hernieuwbare energie te maken. De kosten van maatregelen om hun CO₂ uitstoot tot aanvaardbare niveaus te verminderen komen voor rekening van de eigenaren van vervuilende centrales.

Europa als voorloper in het oplossen van het klimaatprobleem

Nederland kan de klimaatverandering niet alleen oplossen. Bij opwarming van de aarde betalen we echter wel mede de rekening. D66 wil daarom nieuwe, bindende, internationale klimaatafspraken, waarin alle grote opkomende economieën meedoen. Na jarenlange stilstand komt er nu eindelijk beweging in zowel de VS als China. Nu heeft Europa de kans om door te zetten. D66 houdt daarom vast aan een ambitieus

klimaatbeleid met bindende Europese klimaatdoelstellingen. De doelen voor 2050 staan al vast, een reductie met 80-95%. Ook voor 2030 willen wij snel ambitieuze en concrete doelen vaststellen, op basis van solide indicatoren: 45-50% CO₂-reductie, 30% energiebesparing en 30% duurzame energieproductie. Daarvoor is het van belang dat het emissiehandelssysteem in de periode tussen nu en 2020 beter werkt met een CO₂-prijs die hoog genoeg is om te innoveren. Dit vraagt om voldoende schaarste aan emissierechten om ook rekening te houden met de tussentijdse groei van hernieuwbare energie. Uitbreiding van het systeem met de sectoren luchtvaart en scheepvaart zal verder bijdragen aan de beoogde reductie.

Tegelijkertijd zullen we nationaal, regionaal en lokaal aan de slag moeten. Lokale klimaatagenda's, samenwerking met de private sector en de ontwikkeling van vernieuwende vormen van financiering, bijvoorbeeld via een groene investeringsbank, zijn daarbij noodzakelijk. De Europese Investeringsbank moet zich veel meer profileren als groene investeringsbank.

Snel naar een gezamenlijke duurzame energievoorziening

D66 wil naar een volledig duurzame energievoorziening in Europa in 2050. Bindende doelstellingen voor hernieuwbare energie én voor vermindering van het energieverbruik zijn noodzakelijk. De goedkoopste energie is immers de energie die je niet gebruikt. D66 wil alle milieuvervuilende subsidies en belastingvoordelen voor fossiele energie afbouwen en een CO₂-label voor alle fossiele brandstoffen. Zonne- en windenergie kunnen niet op elk willekeurig moment worden geproduceerd: vraag en aanbod fluctueren onafhankelijk van elkaar, waardoor energieopslag en transport nodig zijn. Dit betekent dat grote investeringen nodig zijn in infrastructuur. Voor een efficiënte omschakeling naar duurzame energie moeten de nationale energienetwerken in Europa op elkaar worden aangesloten en 'slimmer' worden. D66 wil dat Europa gaat investeren in zulke zogenaamde 'smart en super grids'. Pas dan kunnen we zonne- en windenergie uitwisselen op een Europese energiemarkt. Concurrentie op de energiemarkt en toegang en deelname door nieuwe ondernemers en mensen zelf zullen een positief effect hebben op de prijs. Door meer uniforme en consistente spelregels jagen we innovatie en vernieuwing aan. **Een slagvaardig Europa dat met één stem spreekt is op energiegebied een cruciale speler in de wereld. Europa moet naar een gezamenlijke aanpak richting energieleveranciers en doorvoer landen van buiten de Europese Unie.**

D66 heeft bereikt

– Afbouw subsidies die schadelijk zijn voor milieu

Duurzaam transport

D66 wil duurzaam transport stimuleren: liever over water en spoor dan over de weg of door de lucht. De Europese waterwegen vormen een milieuvriendelijker alternatief voor de weg. Dus moeten knelpunten worden aangepakt en de overgang van weg en spoor naar water verbeterd worden. Milieu- en kwaliteitsnormen voor scheepvaart en geluid- en trillingsnormen voor goederenvervoer per spoor moeten in EU-verband worden afgesproken. Europa moet versneld de omslag maken naar schone auto's. D66 durft ambitieus te zijn: in 2035 worden er alleen nog maar nieuwe auto's zonder schadelijke uitstoot verkocht. Wij willen investeren in goede en op elkaar aansluitende spoornetwerken, voor reguliere en voor hogesnelheidstreinen. Naar de mening van D66 moet voortgegaan worden met de duurzame verbetering van spoor-, weg- en waterwegen in de Europese Unie. Nederland moet in samenwerking met België en Duitsland krachtig werk maken van transeuropese netwerken. Wij willen dat de Europese Unie in haar beleid rekening houdt met het klimaateffect van verschillende vormen van transport.

Zorgen voor schone lucht

Luchtvervuiling houdt zich niet aan landsgrenzen. D66 neemt de gezondheidsrisico's van luchtverontreiniging zeer serieus. Er zijn nog steeds te veel mensen in Europa die dagelijks ongezonde lucht inademen. Als het om onze gezondheid gaat, kunnen we niet ambitieus genoeg zijn. Wij willen dat de lucht in Europa in 2020 kwalitatief zo verbeterd is dat er geen aanzienlijke schade meer wordt aangeroepen aan gezondheid en milieu.

Bescherm de Europese natuur

Europa is een mooi en veelzijdig continent met schitterende natuur. De natuur is echter op veel plekken versnipperd. De druk door de intensieve landbouw, verkeer en industrie is groot. Tegelijkertijd zien we herstel van natuur en de terugkeer van diersoorten. D66 kiest bewust voor het investeren in het behoud en versterken van een mooie, schone en veerkrachtige leefomgeving. Wij komen afspraken over de bescherming daarvan na. D66 wil de kernnatuurgebieden van Europa verbinden tot een grensoverschrijdend Europees natuurnetwerk. Alle Natura 2000 gebieden en de aangewezen soorten en habitats uit de Vogel- en Habitatrichtlijn moeten in 2020 in goede staat verkeren. In Europa's zeeën en de Atlantische oceaan vinden we in 2020 zeereservaten waar een gezond ecosysteem voorop staat.

D66 heeft bereikt

- Geld voor natuurbescherming op Antillen

Achteruitgang van biodiversiteit stoppen en omkeren

Diversiteit van soorten is essentieel voor de kracht van de natuur. In 2020 moet daarom de achteruitgang van biodiversiteit niet alleen gestopt zijn, maar hebben we ook beschadigde gebieden hersteld.

De Europese Biodiversiteitstrategie tot 2020 moet uitgevoerd worden. Bescherming van biodiversiteit, in Europa en daarbuiten, wordt geïntegreerd in alle beleidsterreinen van de Europese Unie. **Omdat de aantasting van biodiversiteit wereldwijd een urgent probleem is, dient Europa mondiaal met één stem te spreken tegen bijvoorbeeld stroperij, ontbossing, overbevissing en de illegale handel in dierenproducten zoals ivoor.**

Europa is één van de grote inkopers van grondstoffen in de wereld. De eisen die wij stellen aan wat we kopen en aan de productie van grondstoffen hebben een direct effect op biodiversiteit, natuur en leefbaarheid in vooral Afrika, Latijns-Amerika en Azië. Daarom wil D66 dat wij alleen duurzame grondstoffen als gecertificeerd duurzaam hout en soja importeren. Dat begint met afspraken met grote afnemers, maar wordt op den duur een verplichting voor iedereen.

D66 heeft bereikt

- Verbod op fout hout
- Europees actieplan tegen wildlife crime
- Zeer ambitieuze biodiversiteit strategie 2020 aangenomen

Landbouw krachtig en duurzaam maken

De Europese landbouwsector moet sterk, innovatief en duurzaam zijn. Een radicale hervorming van het Europees landbouwbeleid is hard nodig. De huidige inkomenssteun moet versneld afgebouwd worden. Geen sector wordt sterker van structurele afhankelijkheid van subsidies.

D66 wil veel minder landbouwsubsidies. Deze worden alleen nog verstrekt voor het stimuleren van innovatie en het verminderen van de druk op milieu en natuur. Er mogen geen betalingen meer gaan naar personen die nauwelijks landbouwactiviteiten uitvoeren of niet het economische risico dragen van de landbouwactiviteiten. Wij willen het antibioticagebruik in de veehouderij om andere dan ziektebestrijdingredenen sterk terugdringen, omdat dit slecht voor onze gezondheid en voor het milieu is. Wij zien biotechnologie als kans en willen belemmeringen voor de toepassing ervan wegnemen. De keuzevrijheid voor de consument die dergelijke producten niet wil consumeren, blijft bestaan.

D66 wil boeren meer en actief bij natuurbeheer betrekken. Wij zien boeren als ondernemers die op eigen benen moeten kunnen staan. Waar boeren echter bijzondere maatregelen treffen om de natuur te beschermen, bijvoorbeeld door natuurbeheer of door geen of minder gif te gebruiken, kunnen ze daarvoor beloond worden.

Duurzaam vissen

Verduurzaming van de visserij is noodzakelijk en zorgt aantoonbaar voor gezondere natuur en een visserijsector met toekomst. Europa moet daarom alleen duurzame visvangst toestaan. D66 is voor-

stander van strikte EU-quota, meerjarenplannen voor visbestanden, toepassing van duurzame visstechnieken en het verbieden van niet-duurzame technieken. Het overboord gooien van (bij)vangst is onaanvaardbaar. De Europese Unie moet de capaciteit van de vissersvloot actief verminderen. De EU moet een voortrekker blijven in de bescherming van bedreigde vissoorten, in internationaal verband en in bilaterale verdragen.

Samen water managen

D66 wil in Europees verband afspraken blijven maken over het waterbeheer van gedeelde watergebieden, zoals de aanleg van dammen, stuwen, overstroomgebieden en dijken. De manier waarop stroomopwaarts gelegen landen met hun water omgaan heeft gevolgen voor de waterveiligheid van lager gelegen gebieden. Wij willen dat landen samen oplossingen vinden voor waterveiligheid, bijvoorbeeld door water meer ruimte te geven en overloopgebieden uit te kiezen. Als het om water gaat willen wij dat de vervuiler en de gebruiker betaalt, hierdoor bevorderen we efficiënter watergebruik en vermindering van de wateronttrekking waarmee we droogte en vervuiling tegengaan. In 2015 moet de waterkwaliteit in de Europese Unie aanzienlijk verbeterd zijn.

Beschaafd omgaan met dieren

Mensen moeten altijd beschaafd omgaan met dieren. Onnodig leed moet worden voorkomen. D66 stelt daarom strenge en uniforme voorwaarden aan de bio-industrie. Wij willen scherpere controles op de duur van diersporten en de omstandigheden waaronder dieren vervoerd worden. De Europese Unie moet de ontwikkeling en het gebruik van alternatieven voor dierproeven stimuleren. Wij willen dat Europa een voorbeeld neemt aan Nederland als het gaat om strenge regulering van het houden van exotische huisdieren. Dit moet onderdeel zijn van de aanpak van het toenemende probleem van wild life crime en stroperij.

D66 heeft bereikt
– Verbod ontvinnen haaien

Investeren in slimme groei: onderwijs, kennis en innovatie

Structureel anders begroten, structureel meer geld naar onderwijs, en innovatie

Europa moet investeren in slimme economische groei. Meer investeren in onderwijs en onderzoek, beter gebruik maken van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën en meer aandacht voor innovatie. Maar slim investeren betekent ook: het besef dat vooruitgang meer is dan economische groei alleen. Daarom pleit D66 er voor dat beleid zich niet alleen op nauw gedefinieerde groei richt, maar ook op levenskwaliteit. Overheidsbegrotingen, ook die van de Europese Unie zelf, moeten daarom fundamenteel anders. **D66 wil af van de starre Europese**

7-jaarsbegroting, waarin vooral geld naar landbouwsubsidies en regiofondsen gaat. Wij willen meer flexibele begrotingen gericht op innovatie, duurzame infrastructuur en kennis. En wij verwachten dat over deze begroting tijdig en duidelijk verantwoording wordt afgelegd. Om een flinke impuls te geven aan kennis en innovatie in de Europese economie, pleit D66 voor een structurele verhoging van de Europese uitgaven aan onderwijs en onderzoek, te financieren door halvering van de landbouwsubsidies.

Sterker onderwijs en meer innovatie over grenzen heen

De kwaliteit van het Europese onderwijs is gebaat bij internationale mobiliteit en uitwisseling van studenten, docenten en onderzoekers. Dit kan verder ondersteund worden door het effectiever maken van bestaande Europese programma's zoals *Erasmus +* waarmee studenten op uitwisseling kunnen naar andere landen. **Ons goede onderwijs kan een exportproduct zijn en onze economie is gebaat bij de komst van Ierse, Poolse en Spaanse studenten die hier hun opleiding volgen.** Door diploma's en studieresultaten internationaal te erkennen, vinden talent en opleiding elkaar sneller en beter. Het aanvragen en verkrijgen van een visum voor onderwijs- en onderzoekuitwisseling moeten gemakkelijker worden. Wetenschappers moeten eenvoudig en zonder grote sociale zekerheidsproblemen in een ander Europees land aan de slag kunnen. De Europese Unie moet grensoverschrijdende samenwerking tussen universiteiten en onderzoeksinstituten stimuleren en hiervoor meer geld beschikbaar stellen. Zo gaan prestaties en de internationale aantrekkingskracht van de Europese topuniversiteiten en -hogescholen omhoog. Aandacht voor internationaal ondernemerschap en talenkennis, beginnend bij Duits en Frans, in alle delen van het voortgezet onderwijs in Nederland versterkt de fundamenten voor internationale economische groei. Grensoverschrijdend onderwijs ligt het meest voor de hand in grensgebieden. Praktische barrières, zoals in leerlingenvervoer, moeten hier worden verwijderd.

Innovatie

Om mee te tellen in de wereldeconomie is investeren in onderzoek en innovatie cruciaal. Zo verbeteren we de concurrentiepositie van Europa. Het nieuwe Europese onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 is een belangrijke stap in uitwerking van die ambitie, maar bij lange na niet voldoende. Europa heeft een grote toegevoegde waarde bij het aanjagen van onderzoek. Innovatie moet daarom de rode draad zijn in vrijwel alle Europese investeringsprogramma's. De bureaucratie moet drastisch verminderd worden, toegang tot financiering verbeterd en meer ruimte voor publiekprivate samenwerking is noodzakelijk. Open Access in publiek gefinancierd onderzoek zou de standaard moeten zijn, waarbij niet alleen publicaties maar ook, na gepaste benuttingstijd,

onderzoeksdata vrij toegankelijk zijn voor iedereen. Excellente projecten en talent krijgen dan alle ruimte. Door de hele onderzoeksketen heen, zodat praktijkgericht onderzoek en wetenschappelijke kennis elkaar aanvullen en versterken. Daarbij is nauwere samenwerking met het bedrijfsleven van groot belang om zo ook het MKB als belangrijke banenmotor te ondersteunen.

D66 heeft bereikt

– Europees geld naar lampen op zonne-energie

Europa aantrekkelijker maken voor talent van buiten

In heel Europa ontstaan in de toekomst tekorten aan mensen met specifieke vaardigheden. Dat maakt het extra van belang dat Europa aantrekkelijk is voor toptalent uit de hele wereld. Europese landen zijn nu vaak te terughoudend in het aantrekken van talent. Beleid wordt teveel door elk land afzonderlijk ingericht. Wij willen een actief Europees migratiebeleid gericht op het binnenhalen van talentvolle mensen van buiten de Europese grenzen.

Uitdragen van Europese cultuur en erfgoed

Beeldende kunst, literatuur, theater, film en bouwkunst zijn uitingen van onze gezamenlijke geschiedenis, van onze waarden en van ons perspectief op de samenleving. Kunstenaars liepen en lopen vaak voorop in maatschappelijke vernieuwing. Alleen daarom al zijn ze belangrijk. Mensen moeten in Europa vrij zijn om zich artistiek te uiten. Voor kunstenaars en de creatieve industrie geldt de vrije markt en bescherming tegen concurrentievervalsing. D66 koestert de verschillende geluiden die de lokale of regionale culturen in Europa vertegenwoordigen. **Binnen Europa verwachten we van elk land dat het zijn, en daarmee eigenlijk ons aller erfgoed onderhoudt.** Waar nodig zetten we daar Europese middelen voor in. Wij willen dat Europa in de wereld onze historische en hedendaagse kunst en cultuur actief deelt. Ook op die manier dragen wij ons perspectief op samenleving, vrijheid, democratie en mensenrechten uit. Dat kan bijvoorbeeld door culturele missies, gezamenlijke tentoonstellingen en het gratis digitaal beschikbaar stellen van kunstwerken, vertalingen van Europese literatuur en wetenschappelijke werken.

D66 heeft bereikt

– Meer geld voor cultuur in EU-begroting

De euro is het fundament onder groei en welvaart

Kiezen voor de euro

D66 kiest voor de euro. De voordelen van onze gezamenlijke munt wegen ruimschoots op tegen de tastbare pijn die nu veroorzaakt wordt door haar gebreken. Het is wel de hoogste tijd dat de fundamentele gebreken eindelijk,

en binnen democratische structuren, worden aangepakt.

Overheidsfinanciën op orde

Het is in ons eigen belang dat alle landen waarmee wij de euro delen hun overheidsfinanciën duurzaam op orde hebben. Dat is de afspraak. Ook Nederland moet zorgen dat schulden en tekorten niet langer uit de hand lopen. Dit vraagt om slimme bezuinigingen, maar vooral om het aanjagen van de economische groei. Door hervormingen. Door het versterken van de interne markt. Door innovatie. Investeringsmoeten vooral van de private sector komen. Wanneer overheden duidelijk en voorspelbaar zijn, zal het vertrouwen van bedrijven en consumenten herstellen. Wij willen strenge naleving door alle lidstaten van het Stabiliteits- en Groeipact, waarin we concreet hebben afgesproken binnen welke grenzen landen overheidstekorten en schulden moeten brengen en hoe economische groei bevorderd kan worden. De lidstaten moeten zich houden aan de gemaakte afspraken. Fraude moet hard worden bestraft. Recent gecreëerde instrumenten voor begrotingsdiscipline moeten voortvarend worden gebruikt. Deze instrumenten, genaamd sixpack, twopack en European Semester, zorgen voor meer transparantie en toetsing van de hardheid van begrotingen. De afspraken over begrotingsdiscipline uit het Fiscal Compact moeten worden omgezet in EU-wetgeving. Het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM), dat bepaalt hoe en wanneer Europa en landen elkaar te hulp schieten, moet verder worden ontwikkeld. De besluitvorming daarover moet dringend democratischer en transparanter.

Europese lidstaten die in de kern in staat zijn hun schulden af te betalen, maar tijdelijk geen geld van de markt aan kunnen trekken, moeten onder voorwaarde van hervormingen en bezuinigen geld kunnen lenen. Hiervoor is een 'lender of last resort' noodzakelijk. Het ESM kan als noodfonds deze rol vervullen. Voor overheden die in alle redelijkheid niet in staat zijn hun schulden af te betalen, moet schuldsanering onder zeer strikte voorwaarden mogelijk zijn. Alleen dan is er een mogelijkheid voor economisch herstel.

Uiteindelijk moeten de lidstaten, net zoals federale staten in de VS en Duitsland, hun boekhouding sluitend hebben. Tekorten worden op lidstaatniveau gefinancierd. Wel kunnen via een op groei gerichte EU-begroting met meer eigen middelen economische hervormingen gestimuleerd worden en economische schokken worden opgevangen. Op termijn horen daar eurobonds, minder nationale en meer Europese belastingen (BTW) en uiteraard een volwaardige democratische controle bij.

Een bankenunie om wurggreep van ongezonde banken te doorbreken

De crisis heeft aangetoond dat ongezonde banken uiteindelijk hun schulden neer kunnen leggen bij

overheden. Europese banken zijn vaak te groot in verhouding tot de omvang van de economie van hun thuisland. Die landen kunnen de schuldenlast van ongezonde banken niet dragen. Daarmee houden banken overheden in een wurggreep, deze banken zijn 'too big to fail'. Ook in Nederland kunnen wij het ons nu niet veroorloven een grote bank failliet te laten gaan. D66 wil af van deze situatie. **Toezicht op banken en de afwikkeling van probleembanken moet voortvarend en urgent op Europees niveau georganiseerd worden in een bankenunie. Hiermee zorgen we voor streng toezicht op alle banken, laten we banken opdraaien voor hun eigen problemen, stimuleren we concurrentie en beschermen we consumenten en belastingbetalers.** In Europa wordt te weinig vaart gemaakt met de bankenunie. D66 wil dat deze zonder verder uitstel snel wordt opgezet. Banken die te zwak zijn, versterken voorafgaand aan toetreding hun balansen. De bankenunie moet snel worden gecompleteerd met gemeenschappelijke regels en solide kapitaaleisen, een door de financiële sector gefinancierd bankenafwikkelingsfonds en een Europees depositogarantiestelsel. Te veel landen lijken nu niet bereid in alle openheid de zwakte van banken te erkennen. Wij willen zo snel mogelijk een onafhankelijke Europese toezichthouder die toeziet op alle grote financiële instellingen, dus ook verzekeraars en andere grote spelers. Ook de beslissingen over de afwikkeling van probleembanken moeten uiteindelijk door een onafhankelijke Europese instelling worden genomen.

Economieën die naar elkaar toegroeien

De Europese economieën zijn nauw met elkaar verweven door onderlinge handel en door grensoverschrijdende investeringen. Door het delen van één munt is die verwevenheid in de afgelopen jaren alleen maar toegenomen. Het gedrag van politici in het ene land heeft gevolgen voor de welvaart van het andere land. Eurolanden zijn het daarom, naast de genoemde begrotingsdiscipline, aan zichzelf én aan elkaar verplicht om hun economieën concurrerend en robuust te houden. Daarbij heeft en houdt elk land de vrijheid zijn economische en sociale beleid zelf vorm te geven. Maar wanneer een nationale economie zo onevenwichtig wordt dat zij een gevaar vormt voor de andere landen in de Europese Unie, bijvoorbeeld door een escalatie van gebrek aan concurrentiekracht, scheefgroei van de handelsbalans of bovenmatige schulden of bovenmatige schulden, dan moet Europa van D66 kunnen ingrijpen en een land kunnen dwingen het evenwicht te herstellen.

In Europa koesteren we de vrijheid

- > **Sterke waarborgen voor mensenrechten**
- > **Ruimte voor diversiteit garanderen**
- > **Pal staan voor privacy**
- > **Gezamenlijk zorgen voor rechtvaardig en effectief asielbeleid**

Europa heeft ons in 65 jaar veel gebracht. Vrede, veiligheid, maar vooral ook vrijheid. De 28 landen in de Europese Unie hebben zich verbonden aan die vrijheid. Belangrijke waarden als democratie, mensenrechten en gelijkwaardigheid maken dat wij in vrijheid menswaardig kunnen leven en ons kunnen ontplooiën. **Het Europa van D66 is een plek waar ieders individuele vrijheden gekoesterd worden. Waar rechtspraak onafhankelijk is en de persvrijheid is gegarandeerd.**

Morrelen aan die vrijheden is voor D66 onaanvaardbaar. Overheden die het niet zo nauw nemen met de persvrijheid of de rechten van vrouwen en homoseksuelen roepen we op het matje. Dat past niet in een vrij Europa. In ons Europa zorgen we dat alle lidstaten de grondrechten respecteren. Onze Europese waarden dragen we ook buiten Europa uit. We beschermen de mensen in de Europese Unie beter tegen inbreuken van buitenaf, zoals het ongewenst verzamelen van digitale persoonsgegevens.

Mensen hebben vrijheid nodig om zichzelf te ontplooien. Overheden hebben de belangrijke opdracht die vrijheden te garanderen en te beschermen. Op nationaal niveau, maar waar dat nodig is ook op Europees niveau. Bedreigingen voor onze vrijheid houden niet op bij landsgrenzen. In de strijd tegen grensoverschrijdende misdaad, moet er dringend beter Europees samengewerkt worden. De huidige stagnatie op het gebied van gemeenschappelijke misdaadbestrijding in de EU is zorgelijk. Een Europese aanpak is vaak effectiever en efficiënter dan de huidige, tekortschietende nationale aanpakken. Daarbij zijn stevige rechtsstatelijke waarborgen nodig. Die zijn de afgelopen jaren achtergebleven. Voor D66 moet de strijd tegen misdaad en terreur altijd worden gevoerd binnen de kaders van de rechtsstaat en met volledige inachtneming van de grondrechten.

Sterkere waarborgen voor mensenrechten

Voor D66 is van groot belang dat mensenrechten in de hele Europese Unie worden gerespecteerd. Dat moeten we binnen de EU kunnen afdwingen. Daarvoor zijn betere wettelijke instrumenten nodig. D66 wil dat nieuw toetredende landen altijd streng getoetst worden op de leidende principes van een democratische rechtsstaat, maar ook als landen eenmaal lid zijn, moet de EU ingrijpen als die principes ernstig en systematisch worden geschonden.

D66 heeft bereikt

- Mensenrechten in kern van verdragen met landen als Oekraïne en Rusland

D66 wil een helder kader van mensenrechten dat in de hele Europese Unie wordt gehandhaafd en waar mensen aanspraak op kunnen maken.

Wat D66 betreft moet de Europese Commissie de naleving van grondrechten net zo rigoreus aanpakken als bijvoorbeeld de mededingingsregels of het Stabiliteitspact.

Mede dankzij D66 is er nu al een Eurocommissaris met de portefeuille grondrechten. Maar extra inzet is noodzakelijk. Een scherpe richtlijn voor de persvrijheid. Het Handvest van de grondrechten moet volledig en algemeen bindend worden. Versterk het agentschap ter bescherming van grondrechten. De Europese Unie moet toetreden tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. En Europese

maatregelen moeten altijd onderworpen kunnen worden aan gerechtelijke toetsing door het Europese Hof van Justitie.

Ruimte voor diversiteit garanderen

Ruimte voor diversiteit is een van de kernwaarden onder onze Europese Unie. De vrijheid en gelijke behandeling van ieder individu moet gewaarborgd zijn, ongeacht overtuiging, religie of levensbeschouwing. In Europa zijn steeds meer landen op de goede weg. Zo is het homohuwelijk in een groot deel van de Europese Unie inmiddels werkelijkheid. De rechten van het vrije individu moeten goed beschermd zijn als je binnen de EU verhuist. D66 vraagt bijzondere aandacht voor de rechten van getrouwde homoseksuelen of LHBTI-paren (Lesbisch, Homo-, Bi- en Transseksueel en Interseksualiteit) met een samenlevingscontract. Deze moeten in alle landen van de EU altijd erkend worden. **In de EU staat D66 pal voor onze Nederlandse progressieve liberale verworvenheden, zoals legale abortus en euthanasie en de openstelling van het huwelijk voor paren van gelijk geslacht. D66 streeft ernaar de softdrugs in Europa uit de criminaliteit te halen. In het Europees Parlement is en blijft D66 leidend op deze thema's, samen met een groeiend aantal medestanders. D66 blijft zich ook inzetten om seksuele en reproductieve gezondheidsrechten onderdeel te maken van de Europese gezondheidsstrategie.**

Pal staan voor privacy

De afgelopen jaren is de bescherming van privacy in Europa verder in het gedrang gekomen. Persoonlijke gegevens die in verkeerde handen vallen, vormen zeker in het internettijdperk een risico. D66 zet privacy bescherming hoog op de agenda. Bij de herziening van de Europese privacywetten maakt D66 zich dan ook hard voor strakke maar werkbare regels. Beschermen van privacy gaat over onze vrijheid, over de vrijheid van meningsuiting, over consumentenbescherming, over gelijke behandeling, over rechtsbescherming. Bescherming van de persoonlijke levenssfeer en bescherming van persoonsgegevens behoren in het digitale tijdperk tot de kern van de burgerrechten. Stevige Europese wetten moeten de basis vormen voor wereldwijde afspraken. Wij willen voorkomen dat inlichtingendiensten van binnen en buiten Europa zomaar elkaar, elkaars burgers en bedrijven digitaal bespioneren. Het Amerikaanse programma PRISM, dat heimelijk grote hoeveelheden gegevens verzamelt en combineert, is een voorbeeld van hoe het niet moet. Bevriende naties overtreden elkaars wetten niet. Klokkenluiders die op verantwoorde wijze aan het licht hebben gebracht dat geheime diensten de fundamentele rechten van Europese burgers hebben geschonden dienen internationale bescherming te krijgen.

D66 heeft bereikt

- Europese uitwisseling passagiersgegevens tegengehouden
- Vormgegeven ambitieus nieuw privacy beleid

Voor effectieve politie- en justitiesamenwerking is een gedegen bescherming van persoonsgegevens noodzakelijk. Het aannemen van een Richtlijn Bescherming Persoonsgegevens moet een belangrijke plek krijgen bij verdere politie- en justitiesamenwerking. D66 wil de verplichting om bel- en telecomgegevens van iedereen te bewaren, afschaffen. Voor andere verregaande maatregelen zoals de opslag van alle gegevens van Europese vliegtuigpassagiers of de inzet van onbemande vliegtuigen (drones) voor informatieverzameling moet eerst de noodzaak worden aangetoond. Dat is nu zeker niet het geval. Mensen krijgen bij D66 veel meer zelf de mogelijkheid te beslissen of hun digitale identiteit en gedrag in de digitale wereld mag worden gevolgd of voor commerciële doeleinden gebruikt.

Bij het streven naar een hoogwaardige bescherming van onze privacy willen wij naar één strenge Europese norm en handhaving. Dat biedt niet alleen de gewenste bescherming, maar geeft onder andere door haar brede gelding ruimte voor innovatie en ondernemen in heel Europa.

Criminaliteit en terreur over grenzen heen effectief bestrijden

In een Europa met open grenzen hebben misdadigers nog te vaak vrij spel. Bij de bestrijding van criminaliteit is meer Europese samenwerking nodig. De noodzakelijke informatiedeling en samenwerking in Europa komt echter maar moeizaam op gang. Dat moet beter. Een hardere aanpak van daders en bescherming van slachtoffers van bijvoorbeeld vrouwenhandel is noodzakelijk. D66 streeft ter bestrijding van grensoverschrijdende misdaad naar één Europese rechtsruimte. Hiertoe moeten Europol en Eurojust – onder controle van het Europees Parlement – worden versterkt. Bij de totstandkoming van dit beleid zien wij gelukkig dat een drugsbeleid gericht op beperking van gezondheidsrisico's binnen de EU wordt omarmt en niet onder druk komt als gevolg van dit beleid. Wij willen dat Nederland hierbij weer voorop gaat lopen.

De laatste tien jaar werd het veiligheidsbeleid sterk beïnvloed door de Amerikaanse strijd tegen terreur. Een grondige evaluatie van het Europese anti-terreurbeleid is noodzakelijk. D66 heeft hier het Europees Parlement van overtuigd. Nu is het zaak dit uit te voeren.

Internationaal opsporen en vervolgen beter maken

Door het strafprocesrecht van de EU-landen beter op elkaar af te stemmen, kunnen we internationale criminaliteit eenvoudiger en effectiever bestrijden. Op Europees niveau kunnen regels over verkrijging van bewijs, opsporingsbevoegdheden en rechten van verdachten worden geharmoniseerd. Dit leidt tot duidelijkere rechtsbescherming en succesvollere opsporing. Een eerste stap is de verbetering van het Europees Arrestatiebevel.

Gezamenlijk zorgen voor rechtvaardig en effectief asielbeleid

Omdat het in ieders belang is dat mensen binnen Europa vrij kunnen bewegen, is de bewaking van de buitengrenzen een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Lidstaten zullen daarom meer dan nu mensen en middelen moeten delen. Het grensagentschap Frontex krijgt hierbij een coördinerende rol. Vrij verkeer van personen betekent verder bouwen aan een gemeenschappelijk Europees asielbeleid. Een generaal pardon voor asielzoekers in één land heeft immers gevolgen voor andere landen. Bij die gemeenschappelijke aanpak horen minimumeisen aan de menswaardigheid van vluchtelingenopvang en procedures. **Vluchtelingen die per boot over de Middellandse Zee naar Europa proberen te komen, mogen nooit moedwillig op volle zee aan hun lot worden overgelaten.**

Europese solidariteit betekent ook dat landen waar veel vluchtelingen aan de grens komen, steun mogen verwachten van lidstaten waar zich relatief weinig asielzoekers melden. Wanneer Europese landen samen optrekken is de kans in ieder geval groter de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers af te dwingen bij landen die dat nu nog aan Nederland weigeren dan wanneer ieder land dit individueel probeert. D66 wil toe naar één Europese beoordeling van de veiligheidssituatie in landen waar vluchtelingen vandaan komen. Dan kunnen we ook beter gerichte conflictpreventie en humanitaire hulp in de regio bieden.

Niet op eigen houtje grenscontroles invoeren

De open grenzen in Europa vormen een van de voornaamste verworvenheden van de Europese integratie. De binnengrenzen in de Europese Unie moeten altijd open blijven. Tijdelijke grenscontroles zijn alleen in uitzonderlijke gevallen geoorloofd, maar dergelijke besluiten moeten worden getoetst door de Commissie en kunnen nooit eenzijdig door individuele lidstaten worden genomen. Daarvoor is het gedeelde belang te groot.

Europa: onze stem in de wereld

- > **Hervormingen voor een krachtige stem in de wereld**
- > **Meer defensiesamenwerking**
- > **Europa als voorvechter van internationale rechtsorde**
- > **Via internationale handel naar vrede, veiligheid en welvaart**

De afgelopen decennia heeft Europa laten zien hoe een relatief klein continent toch grote invloed kan hebben in de wereld. Een sterk Europa kan ook in de 21e eeuw een vuist maken tussen machtsblokken als de Verenigde Staten, Rusland en China. Onze invloed wordt groter als we namens 500 miljoen Europeanen met één stem spreken. Daarentegen wordt onze invloed kleiner als 28 economieën en 28 regeringen gecontroleerd door 28 parlementen voor het vermeend eigenbelang gaan. Ook een welvarend land als Nederland is alleen niet sterk genoeg. Juist wij hebben als exportland baat bij een sterk Europa.

Toen de Europese integratie in de jaren '50 begon, maakte Europa 20% uit van een wereldbevolking van 2,5 miljard mensen. Anno 2013 maakt de Europese bevolking nog slechts 7% uit van de 7 miljard wereldbewoners. In 2015 wordt 90% van de wereldwijde economische

groei buiten de Europese Unie gerealiseerd. In plaats van in het centrum van de macht, staat Europa nu te vaak machteloos langs de zijlijn, zoals bij de oorlog in Syrië. Dat kan anders. **Europa heeft een keuze. Laten we ons uiteen spelen door de grote machtsblokken of gaan we gezamenlijk de uitdagingen van de 21e eeuw aan? D66 kiest voor dat laatste.** Stevige Europese samenwerking, breed gedragen door 500 miljoen Europeanen. Met een gemeenschappelijk buitenlands, defensie- en handelsbeleid gebaseerd op onze gedeelde waarden.

D66 wil dat Europa zijn invloed in de wereld op vele manieren aanwendt. Door een gezamenlijk buitenlands- en veiligheidsbeleid, vertegenwoordigd door een Eurocommissaris met een netwerk van EU-ambassades. Door een gezamenlijke agenda voor het zich snel ontwikkelende Afrika en het turbulente Midden-Oosten. Door meer samen te werken op gebieden als handel, asiel en migratie, ontwapening en defensie. Door de krachten te bundelen bij ontwikkelingssamenwerking met minder bureaucratie. Door één EU-vertegenwoordiging in de Veiligheidsraad, Wereldhandelsorganisatie en Wereldbank. Verscheidenheid is prachtig, verdeeldheid is funest. Als één blok staan en strijden we voor de bescherming van onze belangen en voor de rechten en vrijheden van mensen. In Europa en daar buiten.

Een zichtbare Unie – hervormingen voor een krachtige stem in de wereld

De Europese economie is nog steeds de grootste economie ter wereld. Alleen gebruiken we die positie vaak onvoldoende, omdat we met te veel monden spreken. Wanneer wij samen optrekken heeft Europa meer gewicht en invloed in de wereld. Laat Europa zoveel mogelijk met één Europese stem spreken. D66 wil dat het Europees geluid in de wereld niet alleen dat van de koopman is, maar dat Europa zeker ook het belang van mensenrechten, democratie en de internationale rechtsorde uitdraagt. In Afrika, het Midden-Oosten en de rest van de wereld.

Een krachtige Europese stem vóór vrede, vrijheid, veiligheid en welvaart kan alleen wanneer we Europa ook daadwerkelijk de instrumenten geven om deze

stem te laten horen. D66 wil daarom een volwaardig en samenhangend Europees gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid. Dat vereist van ons en van onze partners dat wij individuele beslissruimte opgeven in ruil voor meer gezamenlijke invloed. Europa moet inzetten op een hervorming van de VN-veiligheidsraad en een herziening van het vetostelsel. Europa wordt invloedrijker met één krachtige stem, waar zinvol met één zetel, binnen de VN, Wereldbank en andere multilaterale organisaties. Daarbij hoort één Europese vertegenwoordiger die verantwoordelijk is voor buitenlandse zaken, humanitaire zaken en ontwikkelingssamenwerking. Daarbij hoort ook een professionele Europese diplomatieke dienst. Waarom moeten alle 28 lidstaten overal nog een eigen ambassade hebben? Een EU-ambassade kan paspoorten en visa uitgeven, handelsbe-

langen behartigen, consulaire bijstand bieden en rapportages maken. Een efficiëntere en goed georganiseerde Europese diplomatieke dienst bespaart geld en vergroot de slagkracht van Europa buiten zijn grenzen.

Meer defensiesamenwerking

Defensie is een van de pijlers onder het buitenlands beleid. Een effectief buitenlandbeleid kan niet zonder een flexibele en snel inzetbare krijgsmacht. Bij elkaar opgeteld investeren de Europese lidstaten flink in hun krijgsmacht, meer dan China en Rusland bij elkaar. We geven samen de helft van het budget van de Verenigde Staten uit. Toch hebben de Amerikanen 10 keer meer operationele slagkracht. De bestaande Europese samenwerking in de vorm van battlegroups is weinig effectief en beperkt inzetbaar.

De landen in de Europese Unie staan voor de uitdaging zich aan te passen aan de veranderende veiligheidssituatie in de wereld. Waar de Verenigde Staten zich internationaal – ook in NAVO-verband – minder zullen laten gelden, zullen we onze eigen veiligheid actiever moeten bewaken. D66 wil dat Europa zijn verantwoordelijkheid kan nemen in samenwerking met internationale partners. Dit kan de Europese Unie bereiken door meer samen te werken op het gebied van veiligheidsanalyses, het vaststellen van gezamenlijke behoeften, de gezamenlijke inkoop en onderhoud van materieel en training van personeel en het gezamenlijk uitvoeren van missies. Digitale veiligheid is onderdeel van deze agenda. Op termijn kan deze samenwerking leiden tot één Europese krijgsmacht.

Europa als voorvechter van internationale rechtsorde

Europese integratie heeft het grootste deel van ons continent 65 jaar vrede geschonken. Maar ook buiten de eigen grenzen heeft de Unie zich bewezen als baken van vrijheid, mensenrechten en democratie. Die verworvenheden zijn echter niet vanzelfsprekend. Zij vergen onderhoud, binnen en buiten het continent. D66 kiest voor een krachtige Europese Unie die ook buiten Europa staat voor vrede, recht en veiligheid. Een Europa dat leidend is in de uitbreiding en effectieve implementatie van de internationale rechtsorde. Een Europa dat landen stimuleert het Statuut van Rome – waarmee men jurisdictie van het Internationaal Strafhof erkent – te ratificeren. Zo kunnen we individuen die verantwoordelijk worden gehouden voor misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en genocide berechten. Bij de internationale rechtsorde horen voor D66 in deze tijd nadrukkelijk ook milieurechten, te beschermen middels een internationaal milieugerechtshof. Het is van belang deze milieurechten in Europees verband te definiëren.

D66 heeft bereikt

- Toegang tot internet en informatie prioriteit in buitenlands beleid

Actief bijdragen aan internationale veiligheid

D66 wil dat Europa een actieve rol speelt in het beheersen van gewapende conflicten, het beschermen van burgers en het voorkomen van oorlog. Europa moet in VN-verband het voortouw nemen in het realiseren van het principe van de 'Responsibility to Protect'. Wanneer een staat zelf tekortschiet in het beschermen van haar burgers, kan die verantwoordelijkheid overgaan naar de internationale gemeenschap. Europa moet opkomen voor goede juridische kaders bij de inzet van onbewapende vliegtuigen (drones). Daarbij dienen de ethische grenzen van geavanceerde oorlogstechnologie voortdurend bewaakt te worden. De Europese Unie moet een voortrekkersrol vervullen bij het streven naar veelzijdige nucleaire ontwapening.

Via internationale handel naar vrede, veiligheid en welvaart

In een wereld die steeds meer verbonden raakt, verschuiven onze handelsbelangen. Een steeds groter deel van onze internationale handel zal buiten de grenzen van de Europese Unie plaatsvinden. De handel met onze burens ten oosten en ten zuiden van Europa leidt tot meer samenwerking en invloed. Dit kan bijdragen aan zowel hun als onze vrede en veiligheid.

D66 heeft bereikt

- Mensenrechten als voorwaarde voor financiële steun andere landen

De Europese Unie moet te allen tijde onze handelsbelangen verdedigen. In ons Europees handelsbeleid moeten de waarden van de Europese Unie tot uiting komen. D66 blijft zich inzetten voor een betere toe-

gang tot markten wereldwijd. Voor de verspreiding van fair trade principes. Voor handelsverdragen met ambitieuze hoofdstukken over duurzaamheid. Voor een Wereldhandelsorganisatie met een duidelijker plek voor milieu, duurzaam landgebruik en innovatie, zonder ontwikkelende economieën oneerlijk te benadelen. Wanneer duurzaamheid en mensenrechten in handelsovereenkomsten staan, moet Europa die gebruiken om het gewenste gedrag te bevorderen. Wij willen dat Europa actief handel inzet om positieve veranderingen in andere landen aan te jagen, bijvoorbeeld via Trade for Change initiatieven in Noord-Afrika en het Midden-Oosten.

Ontwikkelingshulp als internationale samenwerking

In een wereld van opkomende economieën en steeds meer economische gelijkwaardigheid moeten we ook anders kijken naar ontwikkelingssamenwerking. D66 wil mensen vooral helpen om vanuit hun eigen kracht zelf iets aan hun situatie te doen. Dat begint met mensen een stem te geven, bijvoorbeeld door in Verenigde Naties, Internationaal Monetair Fonds, Wereldbank en de Wereldhandelsorganisatie plek te maken voor een meer gelijkwaardige stem van opkomende landen. Zo gaan we van ontwikkelingssamenwerking naar internationale samenwerking.

Europa is wereldwijd de grootste donor van ontwikkelingshulp. D66 is daar trots op. Wij stellen echter ook hoge eisen. De samenwerking tussen de lidstaten moet veel beter, zodat geld beter wordt besteed. Gezamenlijke hulpprogramma's en investeringen in ontwikkeling moeten het uitgangspunt worden. Door versnippering tegen te gaan, kunnen we miljarden efficiënter inzetten. D66 wil dat de Europese Unie het goede voorbeeld geeft in het respecteren van internationale afspraken. De lidstaten moeten zich houden aan de afspraak hun ontwikkelingsbudget te verhogen tot 0,7 procent van het BNP. Dit past bij een ruimhartige, naar buiten gerichte Unie, die een rol wil spelen in de wereld.

De Europese agenda voor ontwikkelings-samenwerking moet zich primair richten op goed bestuur, democratisering, corruptiebestrijding. Daarnaast moet er ruimte zijn voor innovatie en het overdragen en beschikbaar maken van kennis.

Een deel van het budget moet worden ingezet voor behoud van natuur en biodiversiteit. D66 vindt het oneerlijk van armere landen te verwachten dat zij de afweging tussen natuurbescherming, onderwijs, ontwikkeling en gezondheidszorg volledig zelf maken. Rechten en veiligheid van vrouwen en kinderen, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, LHBTI-rechten, persvrijheid en democratie spelen een grote rol binnen deze agenda's. Belangrijker nog dan het geven van hulp is het bieden van eerlijke kansen op handel, onder andere door het verminderen van handelsverstorende subsidies voor Europese landbouw.

De Europese Unie moet beter: democratischer, transparanter, slagvaardiger

- > **Transparant bestuur**
- > **Een moderne EU-begroting**
- > **Nederland wordt sterker in een federaal Europa**

D66 wil Europa en zijn inwoners dichterbij elkaar brengen. Steeds meer mensen hebben een mening over Europa, zijn betrokken bij de toekomst van ons continent. Laten we die kracht mobiliseren om Europa te verbeteren. Om de afstand tussen 'Brussel' en de 500 miljoen Europeanen kleiner te maken. Voorzitter Barroso en President Van Rompuy zijn hoofdrolspelers op het Europese toneel, maar nooit is een van hen door ons gekozen. En wat zij besluiten, is moeilijk te volgen en te controleren. Zij leggen aan geen enkele kiezer verantwoording af. Dat gebrek aan democratie en transparantie moeten we aanpakken. D66 wil ook betere en structurele

samenwerking tussen ons nationaal parlement en onze afvaardigingen in Europa. Dat kan bijdragen aan herstel van vertrouwen.

Europa beslist over heel veel belangrijke zaken. Dat is goed.

Toch hebben veel mensen terecht moeite met de trage, gecompliceerde besluitvorming. **Europese leiders gaan te vaak van Eurotop naar Eurotop, zonder dat mensen tastbare resultaten zien. D66 wil dat besluiten in Europa sneller en simpeler genomen worden. En ja, die besluitvorming kan fulltime in Brussel plaatsvinden. Het maandelijks parlementair verhuiscircus naar Straatsburg is ons een doorn in het oog.** Ook kunnen we met minder EU-agentschappen en adviserende EU-instellingen. Europese stukken moeten in principe openbaar zijn.

Mensen willen meer zicht en meer grip op wat er in Europa gebeurt. Vanuit ons democratisch DNA willen wij mensen ook meer te zeggen geven. Dus ook wanneer de Tweede Kamer instemt met een door D66 gewenst nieuw verdrag, geven wij alle ruimte voor een referendum waarmee de kiezer zich kan uitspreken over dit besluit. Als we het Europa van bureaucraten en bestuurders weer het Europa van mensen maken, heeft ons continent een mooie toekomst.

Een democratische politieke unie

Overtuigd van de kracht en de kansen die besloten liggen in Europese integratie, wil D66 de Europese Unie slagvaardiger, beter bestuurbaar en democratischer maken. Het huidige Europa is te vaak machteloos en weinig slagvaardig. **D66 wil dat Europa wordt geregeerd door mensen zelf, niet door banken, financiële markten of naamloze bureaucratieën. Wij willen daarom een volwaardige, meer democratische, transparante politieke unie met verdergaande bevoegdheden voor grensoverschrijdende problemen.** Een Europese Unie waarin de bestuurders democratisch worden gecontroleerd door het Europees Parlement. Wij willen een gekozen voorzitter van de Europese Commissie, voorgedragen en gekozen door het Europees Parlement op basis van coalitievorming, als

afspiegeling van de verkiezingen. Een kleinere commissie met commissarissen waarbij verdienste en bekwaamheid leidend zijn. De mogelijkheid individuele commissarissen weg te sturen. De mogelijkheid voor het Europees Parlement om zelf wetsvoorstellen in te dienen, en om parlementaire enquêtes uit te voeren. Europese kieslijsten bij Europese verkiezingen. Stemrecht voor alle EU-burgers bij regionale en nationale verkiezingen in het land van verblijf conform de regeling voor gemeentelijke verkiezingen. En naast het Europees Parlement een democratische vertegenwoordiging van de lidstaten, bijvoorbeeld een meer democratische Europese senaat ter vervanging van de raad.

Transparant bestuur

In een moderne democratie moeten burgers zelf kunnen controleren wat hun politici en bestuurders doen. In de Europese Unie heerst echter nog een verouderde cultuur van discretie en geheimhouding uit de beginjaren van de Europese integratie. De Openbaarheidverordening moet daarom dringend worden herzien. Raad en Commissie willen openbaarheid van bestuur beperken, het Europees Parlement wil het uitbreiden. D66 zal zich inzetten voor het vlot trekken van de onderhandelingen. Wij streven naar meer openbaarheid, naar een sterk verbeterde 'Eurowob' (Europese Wet openbaarheid van bestuur) en een betere toepassing daarvan in de praktijk: stukken zijn openbaar, tenzij. Zoveel mogelijk informatie wordt via internet beschikbaar gesteld aan mensen. D66 wil een onafhankelijke instantie die toezicht houdt op de procedures voor het vertrouwelijk of geheim verklaren van stukken. Mensen moeten daar ook bezwaar tegen kunnen aantekenen.

D66 heeft bereikt

- Mensenrechten in kern van verdragen met landen als Oekraïne en Rusland

Een moderne EU-begroting

De manier waarop de Europese Unie haar financiën organiseert en begrotingen opstelt verdient geen schoonheidsprijs. Begrotingen worden vastgesteld in een koehandel tussen landen. Uitgaven blijven gericht op prioriteiten uit de jaren '50. De financiële verantwoording is gebrekkig. D66 wil een moderne Europese begroting, die past bij de uitdagingen van de 21e eeuw. Op voorspraak van D66 zal Nederland tijdens zijn EU-voorzitterschap in 2016 werk maken van voorstellen voor een moderne begroting.

D66 heeft bereikt

- Europese uitwisseling passagiersgegevens tegengehouden
- Vormgegeven ambitieus nieuw privacy beleid

Het Europees Parlement moet directe zeggenschap en verantwoordelijkheid krijgen over eigen inkomsten en uitgaven. Uiteraard gaat een uitbreiding van eigen middelen gepaard met de afbouw van afdrachten door landen aan Europa. Wij willen een jaarlijkse begroting in plaats van de huidige 7-jaars begroting. Politieke partijen moeten de begrotingsplannen ook tot inzet van campagne kunnen maken, zodat mensen zich erover kunnen uitspreken.

Het geld op de Europese begroting moet veel beter besteed worden. Dat begint met de afbouw van landbouwsubsidies en regiofondsen. Maar er is meer te bezuinigen. Minder EU-agentschappen en minder adviserende EU-instellingen. Een afgeslankte begroting van het Parlement. Versoberde arbeidsvoorwaarden voor ambtenaren en politici. Een einde aan de maandelijks trek van Brussel naar Straatsburg. Al dit geld kan beter geïnvesteerd worden in innovatie en verduurzaming.

Voor D66 is ook van groot belang dat er meer gestuurd en gecontroleerd wordt op effectiviteit van de bestedingen. Bij grotere financiële zeggenschap hoort verantwoording door de commissie en ook door nationale ministers voor het Europees geld dat zij uitgeven. D66 wil, net als in Nederland, een jaarlijkse Europese 'gehaktdag', waarop de Commissie aan het Parlement verantwoording aflegt over besteding en behaalde resultaten. Tevens zou het Europees Parlement nationale ministers van financiën verantwoording moeten laten afleggen over de uitgaven van Europees geld in eigen land. Om deze verantwoordelijkheden kracht bij te zetten, moet het Parlement de mogelijkheid krijgen tot een volwaardig parlementair onderzoek. Omdat de controle door de lidstaten op de besteding van de Europese begroting veel te wensen overlaat, is D66 voorstander van de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie dat fraude met EU geld krachtig moet gaan aanpakken.

Ons nationale parlement neemt zijn verantwoordelijkheid

Bij de ontwikkeling van een goed functionerende en democratische Europese Unie hoort een constante wisselwerking tussen Europa en de lidstaten. Ook het Nederlandse parlement heeft een bijzondere verantwoordelijkheid bij de democratische legitimering van het Europese beleid. De hoofdtaak van het Nederlandse parlement in de Europese politiek is het controleren van de Nederlandse regering op haar inzet, acties en besluiten in de Europese Raad en in de Raad van Ministers. Maar bij het Nederlandse parlement rust ook de democratische plicht om bijvoorbeeld nieuwe stappen in het integratieproces of de overdracht van nieuwe bevoegdheden te beoordelen. Bewust, beargumenteerd en transparant. Te vaak bespreekt de Tweede Kamer voldongen feiten of 'take it or leave it'-keuzes waar zij van tevoren geen of beperkte richting aan heeft gegeven. **D66 wil een pro-actievere opstelling, meer invloed en meer betrokkenheid bij Europa van ons nationale parlement.** D66 zet zich in voor een nauwe samenwerking tussen parlementen op alle beleidsterreinen. Daarbij moet wel steeds transparant zijn waar de bevoegdheden liggen, zodat de burger weet wie aanspreekbaar is voor besluiten.

In Europa regelen wat in Europa geregeld moet worden

Bevoegdheden liggen daar waar zij het best uitgevoerd kunnen worden en de beste waarborg voor persoonlijke vrijheid bieden. Dat is het uitgangspunt van D66. **Beslissingen worden het liefst zo dicht mogelijk bij mensen genomen, maar soms zijn problemen te groot om lokaal of nationaal op te lossen. De Europese Unie gaat over problemen die duidelijk grensoverschrijdend zijn en dus beter op Europees niveau kunnen worden opgelost.** Wij willen slagvaardig en krachtig bestuur op elk niveau. Een krachtige EU kan daarom niet zonder krachtige lidstaten en sterke gemeentes. In de

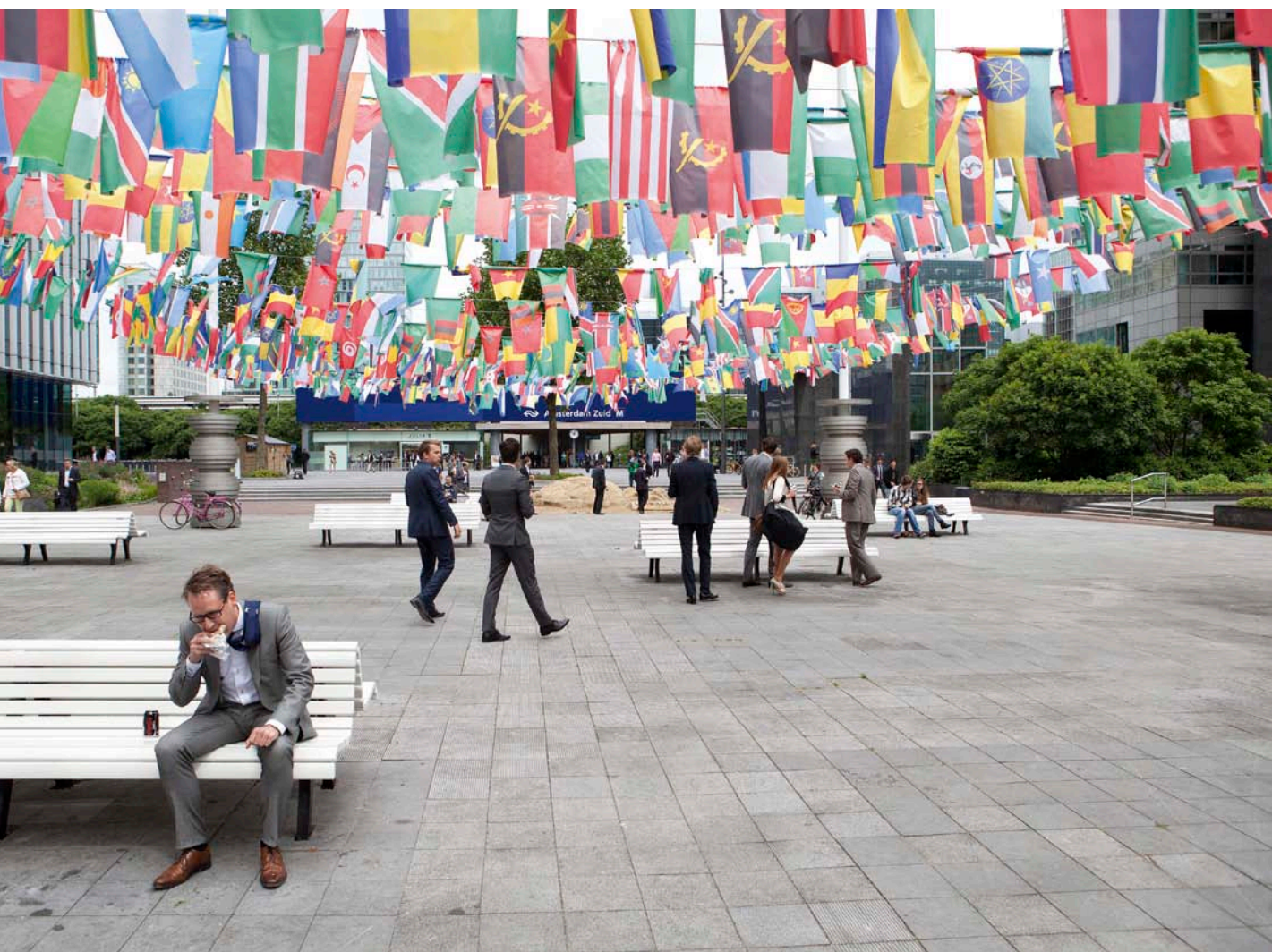
EU verdragen is de afbakening van bevoegdheden vastgesteld. De praktische invulling van taken is niet vast te stellen met een in steen gebeiteld lijstje objectieve criteria. D66 bepaalt van geval tot geval hoe te handelen. Daarbij is het subsidiariteitsprincipe geen toverwoord om zoveel mogelijk nationaal te blijven doen of zaken ‘terug te halen’. Wat beter op Europees niveau geregeld kan worden, regelen we Europees.

Lid worden van de Europese Unie: een exclusieve club

Het lidmaatschap van de Europese Unie heeft landen veel goeds gebracht. Landen die minder dan 25 jaar geleden nog een communistisch systeem hadden, zijn nu democratische rechtsstaten met een functionerende markteconomie. Voor handelsland Nederland, dat in veel van deze landen tot de grootste investeerders behoort, is dit van groot belang. Maar niet elk land kan zomaar toetreden tot de Europese Unie. Voor D66 is uitbreiding van de Europese Unie een kans om verworvenheden als vrede, welvaart en veiligheid ook buiten de huidige grenzen te waarborgen en die binnen de eigen grenzen te vergroten. Tegelijkertijd kunnen de economische kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven stijgen. D66 is streng voor wie wil toetreden en

hanteert een heldere voorwaarde: voldoen aan de Kopenhagencriteria, de samen vastgestelde minimumvoorwaarden om in aanmerking te komen voor het EU-lidmaatschap. Bij de start van onderhandelingen met kandidaat lidstaten moeten de hoofdstukken over mensenrechten, de rechtsstaat en fundamentele vrijheden als eerste worden geopend en als laatste afgerond. Zo laat de EU zien hoe groot het belang is dat zij hecht aan deze waarden. Bovendien kunnen we zo de invloed vanuit de EU op deze dossiers maximaal laten zijn. Ook met Turkije dient zo snel mogelijk te worden gestart met de onderhandelingen over deze hoofdstukken. D66 is voorstander van de toetreding van Turkije tot de Europese Unie, maar erkent dat er in dat land nog veel moet gebeuren. Om de hervormingsgezinde krachten in het land te steunen, moet de EU ophouden met het afgeven van dubbelzinnige boodschappen en duidelijk uitdragen dat Turkije welkom is in de Unie.

De Europese Unie is geen keuzemenu. D66 staat voor het ‘lid is lid’-principe. Wij zijn tegen een Europa à la carte. Dat leidt tot onduidelijkheid en rechtsongelijkheid. De omarming van het volledige stelsel aan Europese regels en beleid is een voorwaarde voor toetreding tot de Unie. Tegelijkertijd ziet D66 ook dat in sommige gevallen een ‘opt out’ of

integratie via verschillende snelheden de enige reële mogelijkheden zijn om politieke problemen binnen de huidige EU op te lossen. In die gevallen weegt D66 de kosten en baten van zulke keuzes zorgvuldig en transparant af.

Nederland wordt sterker in een federaal Europa

D66 onderscheidt zich van andere Nederlandse partijen door haar duidelijke, aanhoudende streven naar een politieke unie in de vorm van een Europese federatie. Een federaal Europa waarin burgers rechtstreeks hun bestuur, in Europa en in hun land, kiezen en controleren en zelf de politieke richting bepalen. Deze lange termijn ambitie is geen doel op zich, maar volgt logisch uit het streven om effectieve oplossingen te vinden voor alledaagse problemen van mensen, in Nederland en in Europa. Een federaal Europa laat per definitie alle ruimte voor de diversiteit van nationale, regionale en menselijke verschillen en identiteiten. D66 wil bouwen aan een Europa van mensen, niet van regeringen en diplomaten.

Wij kiezen voor een Europa waarin mensen en landen zich aan elkaar verbinden op grensoverschrijdende thema's en tegelijk landen hun zelfstandigheid en eigen karakter behouden waar dat zinvol en wenselijk is. Zo sluiten we aan bij de sterk levende identificatie en sterk gevoelde band van mensen met hun directe omgeving en het land waarin zij leven. Een federaal Europa kan alleen maar werken als bestuurlijke bevoegdheden helder zijn gedefinieerd en worden uitgeoefend op het niveau dat past bij het vraagstuk.

Een nieuw Europees verdrag

D66 wil een slagvaardiger, democratischer en transparanter Europa. Het huidige Europees verdrag dat de inrichting van de Unie regelt, voldoet niet meer. Eigenlijk is het nog steeds het oude verdrag van Rome uit 1957, dat toen door de eerste zes lidstaten getekend werd, met een aantal wijzigingen. Om recht te doen aan een moderne Europese Unie is volgens D66 een nieuw verdrag nodig. Zoals afgesproken zal dit gebeuren door het bijeenroepen van een nieuwe Conventie. D66 wil dat deze procedure transparant en democratisch verloopt met substantiële inbreng van EU burgers, het maatschappelijk middenveld en sterke parlementaire vertegenwoordiging. De onderhandelingen daarvoor moeten op korte termijn starten.

Bij zulke onderhandelingen kiezen wij voor radicale democratisering en transparantie. EU-instellingen en procedures dienen te worden gedemocratiseerd, verlammende vetomogelijkheden moeten worden afgeschaft en het Europees Parlement moet op alle terreinen volledig medewetgever worden, inclusief het recht van initiatief. Alleen zo zorgen wij voor een Europese Unie die de uitdagingen van de 21e eeuw aankan en zich kan meten met de andere machtsblokken in de wereld.

Door meer transparantie en door de mogelijkheid van een correctief referendum neemt de rechtstreekse invloed van mensen op Europese besluitvorming toe. Wanneer het Nederlandse parlement over een nieuw Europees verdrag heeft besloten, willen wij dat de inwoners van ons land zich via een correctief referendum over dit besluit kunnen uitspreken. Zo stimuleren we een volwaardig en rijk politiek debat, zorgen we dat politieke partijen kleur bekennen en geven wij de kiezer, zoals het hoort, het laatste woord.

Richtingwijzers

D66

In dit verkiezingsprogramma vindt u concrete oplossingen voor vraagstukken die nu spelen. Maar de dagelijkse praktijk van het Europees parlementaire werk is gevarieerder dan wij nu kunnen voorspellen. Daar zijn ongetwijfeld vraagstukken bij die in dit programma beperkt of zelfs geheel niet aan de orde komen. Daarom hebben wij onze uitgangspunten en ideeën vertaald in vijf 'richtingwijzers'. Deze zal een gekozen D66 vertegenwoordiger hanteren bij het nader invullen van toekomstige politieke keuzes.

Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit. Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk men-sen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoetreden met respect en mededogen. Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Centrale waarden voor ons zijn lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en -uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat. Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschiedt. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.

Colofon

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van de programmacommissie Europese Verkiezingen 2014 van D66, bestaande uit:

Marty Smits Voorzitter
Robert Farla
Kirsten Nienhuis
Timo Kansil
Joost Sneller
Anne van Meer
Jieskje Hollander
Michiel Hendrix

Voor het meedenken of meeschrijven aan, en het meelesen en redigeren van de inhoud van dit programma dankt de programmacommissie:

Alle Thema-Afdelingen van D66

De D66 delegatie in de ALDE fractie van het Europees Parlement en haar medewerkers

De Tweede Kamerfractie van D66 en haar medewerkers, in het bijzonder Daan Bonenkamp

De Eerste Kamerfractie van D66 en haar medewerkers

Verschillende experts – leden en niet-leden – die hun kennis en diensten belangeloos beschikbaar stelden

Vorm

de ontwerpvloot i.s.m.
www.joostdekker.com

Beelden

Hollandse Hoogte

Druk

Quantes

D66

An aerial photograph of a wide river. On the left bank, there is a dike with a road and several houses. In the middle of the river, a large yellow excavator is mounted on a barge, working on the dike. Another barge is nearby. In the foreground, a long black barge is being pushed by a tugboat. A white houseboat is visible in the bottom left corner. A large white circle with the 'CDA' logo is centered in the upper half of the image.

CDA

Naar een Slagvaardig Europa

Verkiezingsprogramma

Europees Parlement 2014-2019

**Verkiezingsprogramma
Europees Parlement 2014-2019**

Naar een Slagvaardig Europa

EVP-Fractie

Europa

Voorwoord

Voor u ligt het Europese verkiezingsprogramma van het CDA voor de periode 2014-2019. Het is een sluitstuk van een periode van discussie en visievorming over Europa de afgelopen jaren binnen de partij. Deze standpuntbepaling van het CDA startte met het Strategisch Beraad waarin het CDA duidelijk kiest voor verdieping van de Europese samenwerking en nadrukkelijk niet de verbreding van de samenwerking. Het Europa Manifest “*Bouwen aan een Europa waar elk mens telt*” is hiervan een uitwerking en was als discussiestuk de basis voor dit verkiezingsprogramma. Het resultaat is een christendemocratisch antwoord op de zorgen van nu en een antwoord op de uitdagingen van de toekomst.

De kernboodschap is *voor Nederland, voor Europa*. We verdedigen Nederlandse belangen en vinden antwoorden in gemeenschappelijk verband. Dat betekent niet dat alles Europees geregeld moet worden. In tegendeel, vaak zijn oplossingen van problemen dicht bij de burger te vinden. Dat koesteren we. Maar we zien ook dat je met samenwerken vaak meer bereikt dan alleen. Dat doen we in Europa. Het Europa dat ons historisch bindt, ons economisch kansen biedt en ons mondiaal een factor van betekenis geeft. Voor het CDA is Europa dan ook een investering in een betere toekomst voor ons allen.

Dit verkiezingsprogramma geeft Nederland de ruimte om op te komen voor zijn eigen belangen en opnieuw een vormgevende rol in de voorhoede van het Europese beleid te spelen. Dit is wat onze CDA Europarlementariërs de komende vijf jaar dan ook zullen doen, met dit verkiezingsprogramma als hun kompas. Ik wil alle betrokkenen bij de opstelling van dit verkiezingsprogramma van harte danken voor hun inzet.

Ben Knapen
Voorzitter Programmacommissie

Inhoudsopgave

Een zelfbewust Nederland in Europa	7
De zeven Europa-punten van het CDA	9
1. <i>Welvaart in Europa</i>	11
2. <i>Bestaanszekerheid in Europa</i>	17
3. <i>Herstel van vertrouwen</i>	21
4. <i>Democratische legitimiteit</i>	25
5. <i>Een transparant Europa</i>	27
6. <i>Europa verbindt regio's</i>	29
7. <i>Samen sterk in de wereld</i>	31
8. <i>De grenzen van Europa</i>	35
Leden Programmacommissie	39

Een zelfbewust Nederland in Europa

Europa – dat zijn we zelf. Of je voor of tegen Europa bent is niet de juiste vraag. Het CDA is vóór Nederland en vóór Europa, want allebei zijn we zelf. Het CDA heeft daarom altijd gebouwd aan Europa, vanuit de Europese christendemocratische traditie als lid van de Europese Volkspartij (EVP). Het fundament van het Huis Europa is stevig gebleken en de verworvenheid van 69 jaar vrede in Nederland lijkt nu een vanzelfsprekendheid. Vrede en stabiliteit maakt Europa voor het CDA van blijvende waarde om in te blijven investeren. Maar het huis Europa is nu dringend aan renovatie toe om slagvaardiger te worden en ook in de 21st eeuw een fundament voor aanhoudende vrede en stabiliteit te blijven. Op sommige terreinen is daarom verdieping van Europese samenwerking nodig, op andere juist het tegendeel. Bij de gemeenteraadsverkiezingen gaat het over gemeentes, bij de Europese verkiezingen over Europa. Maar wat het CDA betreft gaat het steeds over de vraag: hoe moet onze samenleving er uitzien?

Het CDA kiest voor een samenleving waarin mensen weer meer invloed krijgen op de wereld om hun heen, ook invloed in de politiek. Het CDA ziet een overheid die naast mensen staat en niet tegenover mensen. Het CDA wil een samenleving waarin mensen met elkaar zoveel mogelijk zelf bepalen. Het wil meer samenleving en minder overheid.

Het CDA bepleit daarom een Europa dat bijdraagt aan een sterk en zelfbewust Nederland van welvaart, veiligheid en vrede. Het CDA wil een Europa dat sterk staat in een wereld van veranderende krachten en verhoudingen. Een Europa dat beschermt tegen de uitwassen van de globalisering of het nu cybercriminaliteit of uitbuiting van zwakken betreft. Een Europa dat ruimte laat waar mensen ruimte nodig hebben om zich thuis te voelen in hun stad, hun streek, hun land. Kortom: het CDA is voor een Europa dat de taken uitvoert waar het voor is ingesteld en het gebundelde vermogen heeft om 'nee' te zeggen tegen een vreemde grootmacht als dat nodig is, maar dat zich niet bemoeit met de speeltuin om de hoek.

Feit is dat Europa nu pas zaken regelt die eerder gedaan hadden moeten zijn. De aanpak van de eurocrisis is daarvan een voorbeeld, het toezicht op de financiële sector en beleid van lidstaten wordt nu pas dwingend. Anders dan bij het ontstaan van de EU liggen de kansen en bedreigingen voor ons continent nu veel meer in de wereld om ons heen: de opkomst van China, de strijd om grondstoffen, de instabiliteit aan de Europese zuidgrenzen, de klimaatbedreigingen, de mobiliteit van mensen en van kapitaal. Dit vraagt om een steviger buitenlands beleid. Het CDA wil dat de EU sterk in de wereld staat, want dan staan we allemaal sterk.

Een sterk Europa kan betekenen dat er kopgroepen zijn die krachten bundelen. Deze zijn niet bedoeld om anderen uit te sluiten, maar om slagvaardiger te worden in de wereld. Lidstaten moeten gestimuleerd worden zich aan te sluiten bij de kopgroepen. Zo kan bijvoorbeeld defensie-integratie succesvol 'van onderop' worden opgebouwd met onze buurlanden en mag ook een kiem vormen voor een gezamenlijk buitenlands- en veiligheidsbeleid.

Voor het CDA is Europa een samenleving zonder extremen. Ieder mens moet mee kunnen komen in de veranderende wereld. Het CDA koestert waarden als de rechtsstaat, grondrechtenbescherming, de democratie, de sociale cohesie, de verantwoorde omgang met onze planeet en onderlinge solidariteit. En ja, het CDA spreekt hierbij ook over een sociaal Europa. Het CDA pleit voor een herwaardering van het Rijnlandmodel, aangepast aan deze tijd, waarin mensen centraal staan, de lange termijn weer telt en verantwoordelijkheid voor de samenleving een rol speelt.

In de volgende paragrafen zullen we stilstaan bij de belangrijkste vragen van onze samenleving, zoals: hoe behouden we welvaart en welzijn? Hoe zorgen we voor een balans tussen rechten en plichten? Hoe gaan we verantwoord met elkaar en met onze omgeving om? Rondom deze vragen leeft een hoop chagrijn: Europa handelt niet snel genoeg, lost de eurocrisis niet op, blijft steken in compromissen. Dat is allemaal waar, maar ook kort door de bocht. De EU mist bevoegdheden om deze zaken af te dwingen, moet tegengestelde belangen verenigen en vaak kan een oplossing juist ook op nationaal niveau liggen. Het CDA-standpunt is duidelijk: de EU krijgt snel voldoende bevoegdheden om zo dwingend eurolanden aan te pakken die zich niet aan de afspraken houden. Het CDA wil dat (jeugd)werkloosheid aangepakt wordt, het CDA wil onder voorwaarden een bankenunie en het CDA wil dat de EU veel meer werk maakt van de interne markt, waarbij de EU protectionisme aan de kaak stelt. Telkens moet de mens centraal staan en moeten overal dezelfde regels gelden. Europa betekent voor ons ook een geesteshouding van samenwerking en ontvankelijkheid. Het CDA staat voor een Europa dat aansluit op onze idealen en we beseffen dat het compromis een onderdeel van Europese samenwerking is. Knokken voor eigen idealen en belangen gaat voor het CDA hand in hand met een geesteshouding van redelijkheid.

De zeven Europa-punten van het CDA

1. Het CDA wil een beter Europa, dat niets onnodig regelt en sterk is waar nodig;
2. Beslissingen moeten zo dicht mogelijk bij mensen genomen worden als zaken ook daar opgelost kunnen worden. Het CDA wil een slagvaardig Europa dat zijn grenzen kent, met meer samenleving en minder overheid. Door hiervoor te kiezen onderscheidt het CDA zich van de liberalen en socialisten in Europa;
3. Het CDA wil een eerlijke economie. In de afgelopen decennia is er teveel aandacht geweest voor winst, bonussen en eigenbelang. We moeten in Europa trouw blijven aan onze eigen identiteit. Het CDA wil daarom terug naar een evenwichtige markteconomie waarbij mensen centraal staan, de lange termijn weer telt, de economieën in Europa op orde zijn en verantwoordelijkheid voor en in de samenleving een rol speelt;
4. De interne markt is dringend aan verbetering toe en het CDA wil zich daar in Europa sterk voor maken, idealiter met alle lidstaten maar anders met een kern van lidstaten om de vaart er in te houden;
5. Vrij verkeer van goederen, diensten, kapitaal en mensen zijn de hoekstenen van de Europese samenwerking. Historisch verworven vrijheden waar wij van profiteren. Maar open grenzen kennen een keerzijde als controle achterblijft of misbruik zich voordoet. Er mag geen ruimte zijn voor profiteurs. Mensenhandel, malafide uitzendbureaus, sociaal toerisme, criminaliteit en oneerlijke concurrentie moeten harder worden aangepakt;
6. De waarden die ons verbinden in Europa moeten gerespecteerd en gekoesterd worden. Wij moeten ons permanent inzetten voor de rechtsstaat, democratie, gelijke rechten en fundamentele rechten als non-discriminatie en persvrijheid. Lidstaten die deze rechten schenden zagen aan de fundamenten van de samenleving waar wij voor staan. Dit kan niet zonder gevolgen blijven;
7. Het CDA kiest voor de toekomst van onze kinderen. De lange termijn boven de korte termijn. Daarom moeten ontwikkelingen worden gestimuleerd die aansluiten op de behoeften van het heden zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun eigen behoefte te voorzien in gevaar brengen. Het CDA zet zich daarom in voor voedselzekerheid, een duurzame economie, een veilige samenleving en het klimaat.

Hoofdstuk 1

Welvaart in Europa

Veel Nederlanders verdienen hun brood dankzij de export. Driekwart van onze export gaat naar landen in de EU, daarmee verdienen we zo'n 120 miljard euro per jaar. Deze export is goed voor ongeveer twee miljoen banen. Het CDA wil deze verworven welvaart bestendigen en verduurzamen. We willen die ontwikkeling stimuleren die aansluit op de behoeften van het heden zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

We staan voor grote mondiale uitdagingen. Het gaat om de toenemende schaarste van grondstoffen, energie, water en voedsel. Het is niet meer vanzelfsprekend dat deze voor komende generaties in voldoende mate beschikbaar zijn. De machtsverhoudingen in de wereld verschuiven waardoor nieuwe machtsblokken ontstaan. Nederlandse bedrijven zien hun concurrentiepositie onder druk staan en de maakindustrie wordt naar lagelonenlanden verplaatst. Hoe ver weg en abstract dat ook lijkt, de mondialisering van de markt heeft zo effect op Nederlandse gezinnen en inkomens.

We moeten daarom op een slimme manier te werk gaan. Zo liggen voor Nederland grote kansen in export en innovatie in onze topsectoren. Een sprekend voorbeeld is voedselzekerheid. Dankzij de Europese interne markt is Nederland één van de grootste exporteurs wereldwijd op dit gebied. Landbouw is niet alleen vanwege zijn economische waarde belangrijk, het gaat ook om voedselzekerheid en -veiligheid en het draagt bij aan plattelandontwikkeling en natuur. Wij zijn er dus bij gebaat dat voedselveiligheid en -zekerheid hoog op de Europese agenda staan. Het CDA wil ook de positie van Nederland als *'toegangspoort tot Europa'* en de positie als logistiek dienstverlener versterken. Internationale achterlandverbindingen over weg, water en spoor moeten worden verbeterd. De binnenvaartsector is een cruciale motor voor de Nederlandse export. Daarom is het belangrijk dat we in Europa gezamenlijk werken aan goede vaarwegen en moet het Trans Europese Netwerk voor Transport worden verbeterd. Ook moeten we werken aan een gemeenschappelijk Europees luchtruim, zodat vliegtuigen rechtstreeks naar hun bestemming kunnen vliegen. Dit betekent winst voor de reiziger en voor het milieu. Het CDA pleit voor:

Het verbeteren van de Europese interne markt:

- 1.1 De Europese Commissie moet strenger gaan toezien op vergelijkbare standaarden voor nationale handhaving van uitvoering van Europese richtlijnen;
- 1.2 De interne markt moet vervolmaakt worden door onnodige belemmeringen in de nationale regelgeving weg te nemen als het gaat om vrij verkeer van personen, kapitaal, goederen en diensten. Coördinatie van regulering van de

- digitale markt moet hierbij in snel tempo plaatsvinden. Tevens dient er aandacht te zijn voor de negatieve effecten van de interne markt;
- 1.3 Om concurrerend te blijven moet de digitale interne markt worden voltooid. Naast het wegnemen van nationale barrières voor onlinetransacties om financiële en administratieve lasten voor bedrijven te beperken dient de gehele EU toegang te krijgen tot snel mobiel dataverkeer (4G);
  - 1.4 Netneutraliteit bij de verdere integratie van de Europese digitale binnenmarkt moet gegarandeerd zijn. Het internet moet gelijkkelijk toegankelijk zijn voor iedereen. Het 'recht op voordringen' door betalende gebruikers wordt voorkomen;
  - 1.5 Het CDA is voorstander van open en neutraal internet en wil meer waarborgen voor de privacy van internetgebruikers;
  - 1.6 De EU moet actief de administratieve lastendruk bestrijden, niet zoals nu gebeurt door de Europese Commissie die haar eigen vlees keurt, maar door een onafhankelijke toets;
  - 1.7 Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels moeten worden verbeterd door verhoging van de drempelbedragen bij de aanbesteding van leveringen en diensten en meer ondersteuning voor het MKB en decentrale overheden bij de uitvoering van procedures;
  - 1.8 Grensoverschrijdende infrastructuur moet verder ontwikkeld worden met Trans Europese Netwerken voor Transport (TEN-T), omdat vervoer, telecommunicatie en energie niet stopt bij de grens. Het CDA zet zich in voor verdere ontwikkeling van havenstructuur binnen het TEN-T waarop in ieder geval Utrecht, Kampen, Hengelo, Moerdijk, Tiel, Nijmegen en Born/Venlo staan;
  - 1.9 De Europese Commissie moet strikt toezien op de eerlijke concurrentie in de transportsector. In het bijzonder moet worden gekeken naar de aanstaande tol voor vrachtwagens in Duitsland en de belastingvoordelen die in Duitsland gevestigde transporteurs krijgen;
  - 1.10 Op dit moment is het liberaliseren van het personenvervoer op het spoor niet wenselijk omdat niet duidelijk is wat de marktwerking meebrengt. Daarnaast is de Europese spoorinfrastructuur hier nog niet klaar voor;
  - 1.11 Om de maatschappelijke waarde van voetbal, en sport in het algemeen, te kunnen waarborgen moet er in Europees verband nagedacht worden over regels die het gelijke speelveld en de gezondheid van de sport (in brede zin) borgen;
  - 1.12 Er komt een Europese zwarte lijst voor disfunctioneerde medische beroepsbeoefenaars. Bevoegde nationale instanties worden verplicht disfunctionerende medische beroepsbeoefenaars bij de Europese Commissie kenbaar te maken.

Een open internationaal handelsbeleid:

- 1.13 Open internationale handel met andere landen en regio's in de wereld moet worden bevorderd;
- 1.14 Europa moet sneller en beter ingrijpen bij oneerlijke concurrentie en bij dumping, bij Europese handel binnen en buiten Europa, want bedrijven zijn de dupe van profiteurs en Europese burgers verliezen door valse concurrentie hun baan;
- 1.15 Standaarden ten aanzien van milieu, respect voor arbeidsnormen en dierenwelzijn moeten een onderdeel worden van non-trade concerns van Europese handelsakkoorden. Hiertoe behoren in ieder geval de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

Nadruk op innovatie en duurzaamheid om leidend te zijn in de wereld:

- 1.16 Nederland moet gebruik maken van de Europese onderzoeksfondsen (Horizon 2020), Structuur- en Investeringsfondsen. Dit zorgt voor banen en werkgelegenheid. Deze innovatieagenda moet het Nederlands topsectorenbeleid ondersteunen door ook op Europees niveau samenwerking tussen bedrijfsleven, hogescholen, universiteiten en andere kennisinstellingen te versterken. Aansluiting met de slimme specialisaties in de regio's maakt het mogelijk de tekorten aan (technisch) geschoold personeel het hoofd te bieden. De EU moet sturen op deze hervormingen en hier de middelen aan voorwaardelijk stellen;
- 1.17 Europese maatschappelijke uitdagingen - zoals klimaatverandering, energie en voedselzekerheid - bieden Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven kansen om Nederlandse oplossingen aan te dragen;
- 1.18 De mededingingsregels moeten bedrijven ruimte bieden om met elkaar afspraken te maken over verduurzaming van het productieproces;
- 1.19 Een Europees Duurzaamheidsplan moet worden ontwikkeld. Dit plan biedt een samenhangende langetermijnstrategie voor energie, grondstoffen en technologische ontwikkelingen waarbij kringlopen verdergaand gesloten worden en beleidszekerheid wordt geboden aan bedrijven en particulieren om lange termijninvesteringen aan te gaan. Hierbij wordt gestreefd naar een gelijk speelveld voor de energiekosten voor grootverbruikers in Europa;
- 1.20 Er moet een efficiënte handel in emissierechten, Emission Trading System (ETS), komen voor CO₂-uitstoot als Europa's belangrijkste stimulerende middel om de overgang naar een duurzame energiehuishouding te bevorderen en bedrijven tot verduurzaming aan te zetten waarbij een gelijk speelveld een onmisbare voorwaarde is. Een evaluatie van de ETS moet plaatsvinden eens in de drie jaar, aanpassing moet dan mogelijk zijn, maar volledige vrije handel

- is uitgesloten;
- 1.21 De doelstelling om 14% duurzame energie in 2020 te behalen moet minimaal gerealiseerd worden;
  - 1.22 Europa moet krachtig inzetten op integratie van nationale elektriciteitsmarkten door de koppeling van netwerken en het harmoniseren van energieheffingen, transportkosten en subsidies. Nieuwe marktmodellen moeten worden ontwikkeld zodat hernieuwbare elektriciteit op termijn niet meer afhankelijk is van subsidie en er een eerlijk speelveld ontstaat;
  - 1.23 Normstelling met betrekking tot de milieu-impact, emissies en energieverbruik voor apparaten en producten zijn een effectieve manier om milieuwinst te behalen. De EU blijft zich hier onverminderd voor inspannen.

Landbouw en water hoog op de Europese agenda te houden:

- 1.24 Het gemeenschappelijk landbouwbeleid moet een gelijk speelveld garanderen om veilige voedselproductie met verantwoord gebruik van grondstoffen, voedingsstoffen, water en energie zeker te stellen voor binnen de EU geproduceerde én geïmporteerde voedselproducten;
- 1.25 Binnen het landbouwbudget moet meer geld worden besteed aan innovatie en duurzaamheid. De land- en tuinbouw kan zo bij uitstek een bijdrage leveren aan groene groei en aan de economische kracht van het platteland. Het opzetten van een apart Innovatieprogramma voor de Biobased Economy binnen het landbouwbudget is een concrete uitwerking daarvan;
- 1.26 In het landbouwbudget moet meer geld worden besteed aan ondersteuning van succesvolle bedrijfsopvolging in de land- en tuinbouw;
- 1.27 De Nederlandse aanpak inzake visserijbeleid waarbij quotabeheerstaken en de controle hierop in gezamenlijkheid door vissers en overheid wordt opgepakt dient navolging te krijgen in Europa. Dit is een typische Nederlandse aanpak die goed werkt voor deze sector;
- 1.28 Het CDA zet zich ervoor in dat (inter)nationale certificaten voor Bruine Vlootschepen die voldoen aan de Europese richtlijnen voor veiligheid worden erkend door alle Lidstaten;
- 1.29 Verouderde regels worden afgeschaft. Landbouw en water vragen om doelgerichte en innovatiestimulerende wetgeving in plaats van starre middelvoorschriften die jaren geleden zijn opgesteld (bijvoorbeeld de nitraatrichtlijn);
- 1.30 De verbetering van de waterkwaliteit en de beschikbaarheid van zoetwater moet in gezamenlijk Europees verband worden aangepakt. Dit biedt kansen voor Nederland op basis van de aanwezige expertise in bedrijfsleven en kennisinstellingen. Hoogwaterproblemen worden niet afgewenteld op buurlanden;

- 1.31 De EU moet zich er sterker voor inzetten dat Europese wetgeving op het gebied van milieu, leefbaarheid en dierenwelzijn ook daadwerkelijk in alle lidstaten op dezelfde manier wordt gehandhaafd.

Hoofdstuk 2

Bestaanszekerheid in Europa

In het vorige hoofdstuk is het belang benadrukt van de interne markt met vrij verkeer voor personen, kapitaal, goederen en diensten. Maar die heeft ook een keerzijde als het gaat om outsourcing van werk of concurrentie van werknemers uit Oost-Europa in ons eigen land. Dit legt druk op de bestaanszekerheid zoals wij die kennen met de zekerheden die de verzorgingsstaat ons biedt. Aanpassing van de verzorgingstaat aan de nieuwe tijd – met internationale concurrentie, en een vergrijzende bevolking – is nodig, ook zonder Europa. Het CDA wil de EU benutten om dit aanpassingsproces zoveel mogelijk in goede banen te leiden op basis van de gedachte van de sociale markteconomie, het Rijnlands denken. Dat betekent dat mensen centraal staan, de lange termijn weer telt, de economieën in Europa op orde zijn en verantwoordelijkheid voor en in de samenleving een rol speelt. Het familiebedrijf en het midden- en kleinbedrijf vullen het Rijnlandmodel in de dagelijkse praktijk veelal in op een manier die we ook in Europa moeten koesteren.

We merken dat goedkopere arbeidskrachten naar Nederland komen die onze bestaande sociale zekerheden onder druk zetten. Dat is aan de ene kant best lastig, want we zien maar wat graag dat onze keuken goedkoop wordt gerenoveerd, maar we willen tegelijkertijd niet dat de ene na de andere aannemer in ons land failliet gaat. Als CDA willen we dat de detacheringrichtlijn daarom consequent wordt toegepast, zodat de Nederlandse kernarbeidsvoorwaarden gelden voor werk dat hier gebeurt. De schaduwzijden van arbeidsmigratie moeten aangepakt worden door betere controle en door schijnconstructies, uitbuiting van mensen, mensenhandel en illegale arbeid tegen te gaan.

Ondertussen moeten we investeren in adequate opleiding en scholing van onze kinderen die aansluit bij de vraag van de arbeidsmarkt. Werkloosheid en in het bijzonder jeugdwerkloosheid is een groot probleem in de EU. Het is schrijnend om te zien hoe in sommige Europese landen bijna een volledige generatie geen kans krijgt op een baan. Het CDA ziet de oplossing niet in het overmaken van grote projectsubsidies, omdat dit geen duurzame oplossing biedt voor werkgelegenheid. De EU moet sturen op hervormingen van economie en arbeidsmarkt. Als die niet worden doorgevoerd, komen er wat het CDA betreft ook geen middelen beschikbaar. Met hervormingen creëren we economieën die onderling concurrerend zijn in de toekomst en waarborgen we de solidariteit in Europa. Het CDA pleit voor:

Het aanpakken van (jeugd)werkloosheid:

- 2.1 Lidstaten moeten hun arbeidsmarkt en economie hervormen. Dat betekent dat overheden en bedrijven om-, her- en bijscholing stimuleren voor werknemers;
- 2.2 Het onderwijs, met name het beroepsonderwijs moet jongeren via studie,

- stage of leer-/werktrajecten de vaardigheden meegeven die hen kansrijk maken op de arbeidsmarkt. Afstemming binnen en door de EU is nodig voor de uitwisseling van 'best practices', het wegnemen van obstakels en het aanbieden van programma's zoals Erasmus Plus;
- 2.3 De terugval in het aantal buitenlandervaringen van Nederlandse studenten dient gekeerd te worden mede door intensiever toe te zien op het gebruik van beschikbare Erasmus Plus gelden voor Nederland;
  - 2.4 Erasmus Plus biedt jongeren (MBO-HBO-WO) kansen op een stage of studie periode in een ander Europees land. Deze internationale ervaring vergroot de kans van jongeren op de arbeidsmarkt;
  - 2.5 Jonge ondernemers en start-ups moeten worden gestimuleerd. Het initiatief kan deels worden gefinancierd door de Europese investeringsbank en de 6 miljard die in het Meerjarig Financieel Kader beschikbaar is gesteld voor het bestrijden van jeugdwerkloosheid. Het beschikbaar stellen van durfkapitaal voor jonge ondernemers alsook het vergemakkelijken hiervan is van groot belang.

Vrij verkeer van personen en aanpak van degenen die er misbruik van maken:

- 2.6 Mensen kunnen vrij bewegen over landsgrenzen heen en daarbij opgebouwde sociale rechten behouden. De coördinatie daarvan moet op orde zijn;
- 2.7 Oneerlijke concurrentie moet worden voorkomen en controle hierop in Nederland moet verbeteren. De detacheringrichtlijn moet consequent worden toegepast, zodat de Nederlandse arbeidsvoorwaarden gelden voor werk dat hier gebeurt;
- 2.8 Arbeidsmigratie in de EU is voor diverse sectoren in Nederland van groot belang. Werkgevers en werknemers moeten zich houden aan geldende wetgeving in een lidstaat. In Nederland is dat onder andere betaald worden volgens CAO afspraken en afdragen van premies;
- 2.9 De schaduwzijden van arbeidsmigratie binnen de EU, zoals mensenhandel, illegale arbeid en uitbuiting via malafide uitzendbureaus, moet worden aangepakt door betere coördinatie en strengere controles nationaal en internationaal en verder in heel Europa doeltreffend bestraft worden. Indien dit niet voldoende is moet het Verdrag gewijzigd kunnen worden;
- 2.10 Toetreding van Roemenië en Bulgarije tot het Verdrag van Schengen is niet aan de orde tot de rechtsstaat in deze landen kan worden gewaarborgd;
- 2.11 Ons sociale zekerheidsstelsel is een verworvenheid die op basis van onderlinge solidariteit tot stand is gekomen. Ongerechtvaardigd beroep hierop moet met prioriteit worden bestreden. De mazen in de Europese wetgeving

voor vrije migratiestromen binnen Europa dienen te worden gedicht en regels te worden aangepast, eventueel vanuit de EU;

- 2.12 Het Nederlandse pensioenstelsel is een nationaal stelsel en dient een nationale verantwoordelijkheid te blijven. Het mag niet door Europa worden aangetast;
- 2.13 ZZP'ers lopen tegen problemen aan als ze in een andere lidstaat werken. Het CDA wil dat het voor deze groep eenvoudiger wordt om overal in de EU te werken. Eenduidige Europese afspraken over de toelating tot de beroepsuitoefening van ZZP'ers zijn hierbij van belang;
- 2.14 Het CDA wil op korte termijn een Europees onderzoek naar het functioneren van arbeidsinspecties in lidstaten om vast te stellen of er voldoende capaciteit en kwaliteit is om de eerlijke concurrentie op de Europese arbeidsmarkt te waarborgen;
- 2.15 Aangezien vele sociale voorzieningen via de gemeentelijke basis administratie lopen, is in het bijzonder een strengere controle van huisvesting en adres van inschrijving op gemeentelijk niveau gewenst;
- 2.16 De EU gaat niet over de sociaaleconomische inrichting van de lidstaten. Iedere lidstaat bepaalt zelf hoe het zijn systeem van sociale zekerheid invult en aanpast op de vergrijzing en andere economische en demografische factoren.

Hoofdstuk 3

Herstel van vertrouwen

Herstel van vertrouwen in de euro en de banken is cruciaal voor het herstel van de Nederlandse economie. Het MKB moet vertrouwen krijgen om weer te investeren en spaarders moeten weer zeker weten dat hun geld veilig is. De opeenstapeling van crises van de financiële sector, de economie, de overheidsbegroting en de euro heeft dit vertrouwen van mensen in de financiële sector en de EU ernstig geschaad. Banken en overheden sleepten elkaar mee in hun schuldenproblematiek. Deze neerwaartse spiraal moet worden gestopt. Regelgeving voor de financiële sector en het toezicht op duurzaam economisch- en begrotingsbeleid vragen bij uitstek om Europese samenwerking.

Nederlandse bedrijven verdienen hun geld over de grens, dat betekent werkgelegenheid en dus is het in ons eigen belang dat de euro stabiel blijft. Het CDA staat daarom vierkant achter de voltooiing van de Economische en Monetaire Unie (EMU) en het behoud van de euro. Het oude systeem waarin lidstaten elkaar de maat moesten nemen heeft niet gewerkt. Nederland is gebaat bij een Europese Commissie als stevige en onafhankelijke toezichthouder op de Europese afspraken over gezonde overheidsfinanciën en eerlijk economisch beleid. Daarbij voorkomt tijdig ingrijpen veel problemen. Dit betekent meer coördinatie van macro-economisch beleid en van begrotingsbeleid, het versterken van de concurrentiepositie van zwakkere lidstaten, invoering van een bankenunie en het aanpakken van de overheidsschulden.

Daarnaast is het tijd dat de morele dimensie van de financiële crisis meer aandacht krijgt. Betrokkenheid, verantwoordelijkheid en matigheid zijn voor het CDA de leidende uitgangspunten. Roekeloosheid en buitensporigheid moeten aan banden worden gelegd. Financiële instellingen en overheden die onder de maat presteren, moeten weten dat zij uiteindelijk geen aanspraak kunnen maken op belastinggeld. Het huishoudboekje van de lidstaten moet op orde zijn. En voor banken geldt dat niet de Nederlandse belastingbetaler, maar investeerders en aandeelhouders in de toekomst volledig meebetalen wanneer een bank omvalt. Financiële instellingen zullen zich maatschappelijk moeten verantwoorden. Het moet voorbij zijn met schimmige financiële producten en niet-transparant handelen. De financiële sector zal het belang van klanten centraal moeten stellen en daarbij passende en begrijpelijke producten en diensten leveren. Het CDA pleit voor:

Een stabiele euro, een degelijke financiële sector, adequaat toezicht en duurzaam begrotings- en economisch beleid:

- 3.1 Het economisch bestuur van de EU moet zeker stellen dat geen enkel euroland nog langer door onverantwoord economisch en begrotingsbeleid de

- rest van de EU in gevaar brengt. Daarom hecht het CDA waarde aan een eurocommissaris als onafhankelijke begrotingsautoriteit;
- 3.2 Alle Europese lidstaten moeten zich houden aan Europese economische beleidsaanbevelingen op straffe van sancties zoals gesteld in het Europees semester;
  - 3.3 Bij het opstellen en uitvoeren van de nationale hervormingsplannen moeten nationale parlementen actief betrokken worden;
  - 3.4 Het Stabiiliteits- en Groeipact (SGP) is een randvoorwaarde bij het vaststellen van begrotingen door lidstaten;
  - 3.5 Aanpak van probleemlanden in de eurocrisis geschiedt met betrokkenheid van de Europese Commissie, de Europese Centrale Bank (ECB), het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en het permanente noodfonds ESM (Europees Stabiiliteitsmechanisme);
  - 3.6 Europees toezicht op economisch- en begrotingsbeleid moet gericht zijn op het versterken van de concurrentiepositie en houdbaarheid van overheidsfinanciën. Ook de zwakke EU-lidstaten moeten op eigen benen kunnen staan. De inzet van structuurfondsen moet daarop gericht zijn;
  - 3.7 Het CDA is tegen een transferunie, zoals gezamenlijke obligaties voor alle EU landen (eurobonds);
  - 3.8 De balans van de Europese jaarbegroting wordt uitgespreid over zeven jaar en het Meerjarig Financieel Kader (MFK) wordt uitgebreid. Zo kunnen overschotten aan het begin van het MFK ingezet worden om tekorten aan het einde van het MFK op te vangen waarbij het totale budget niet mag worden overschreden.

Een financiële sector die haar verantwoordelijkheid neemt naar de samenleving:

- 3.9 Democratische controle op de nieuwe economische bevoegdheden van de EU moet in eerste instantie gebeuren via het Europees Parlement;
- 3.10 EU-wetgeving moet erop gericht zijn dat de financiële sector eenvoudige en transparante producten aanbiedt en verantwoord omgaat met risico's;
- 3.11 Voordat een land toetreedt tot de bankenunie moeten de banken van dat land 'schoon door de poort gaan', eventuele herkapitalisatie moet dan al hebben plaatsgevonden. Bankens treden pas toe nadat de balans op orde is en als men voldoet aan scherpe toegangseisen, zoals de internationale kapitaal-eisen (uit Basel III);
- 3.12 Het spaargeld van spaarders onder de 100.000 euro moet in heel Europa te allen tijde veilig zijn. Daar mag geen twijfel over bestaan. Echter, pas als aan alle voorwaarden van de bankenunie is voldaan, kan één gezamenlijk

Europees deposito-garantiestelsel worden ingevoerd;

- 3.13 Banken moeten een compleet pakket aan diensten kunnen aanbieden voor spaarders, het MKB en het bedrijfsleven;
- 3.14 Banken mogen niet langer spaargeld voor de handel voor eigen winst en risicovolle handelsactiviteiten gebruiken. Om dit te realiseren moet de mogelijkheid tot interne scheiding of splitsing van maatschappelijke en zakelijke taken van een bank niet worden uitgesloten;
- 3.15 Het beloningsbeleid, bijvoorbeeld in de financiële sector, moet worden gekoppeld aan behaalde resultaten over langere termijn en passen bij de maatschappelijke prestatie die wordt geleverd. Bonusnemers en aandeelhouders zijn zelf (mede) verantwoordelijk voor genomen risico's en moeten meedelen in eventuele verliezen. Verliezen mogen niet primair bij de belastingbetaler worden neergelegd.

Voldoende middelen voor toezichthouders om regels te handhaven en misstanden vroegtijdig te signaleren:

- 3.16 De ECB moet stevige bevoegdheden krijgen om toe te zien op Europese banken;
- 3.17 Het banktoezicht onder de verantwoordelijkheid van de ECB moet volledig gescheiden zijn van het monetaire beleid dat de ECB voert om de inflatie in Europa te controleren;
- 3.18 Strafrechtelijke vervolging in heel Europa geeft een duidelijk signaal dat crimineel marktmisbruik in de financiële sector onacceptabel is;
- 3.19 Fraude met Europese gelden moet streng worden bestraft. De vervolging van deze fraude wordt de verantwoordelijkheid van een speciaal aangestelde onafhankelijke fraude-officier die werkt op last van het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (OLAF).

Meer financieel-economische samenwerking in Europa:

- 3.20 Het aanbod van alternatieve financieringsbronnen voor het MKB moet vergroot worden, zoals kredietunies en betere mogelijkheden vanuit de Europese Investeringsbank;
- 3.21 Belastingfraude, belastingontduiking en het witwassen van geld in de lidstaten moet hard worden aangepakt. Lidstaten worden verplicht hun belastingbeleid en -gegevens uit te wisselen.

Hoofdstuk 4

Democratische legitimiteit

De EU heeft ons sinds de oprichting veel gebracht op het gebied van economische samenwerking, open grenzen, vrede en veiligheid tussen lidstaten. Toch voelen mensen zich vervreemd van de EU als instituut. De eurocrisis, overhaaste uitbreiding en ergernis over onnodige Brusselse regelgeving ondermijnen het vertrouwen in de Europese samenwerking. 'Brussel' lijkt ver weg voor burgers, maar we moeten ons niet neerleggen bij deze constatering.

Een belangrijk uitgangspunt voor het CDA is het bieden van ruimte aan de samenwerking en rekening houden met de menselijke maat. Dit betekent dat veel beter moet worden nagedacht over wie wat het beste kan regelen. Soms kan iets het best Europees worden geregeld, vaak kan het beter nationaal en meestal kunnen mensen en (lokale) gemeenschappen of regio's het zelf. Subsidiariteit is dus het leidend uitgangspunt in beleidskeuzes. Om dit goed te beschermen moeten nationale parlementen via de zogenoemde 'gele kaartprocedure' aan de rem trekken als de Europese Commissie voorstellen doet die beter nationaal kunnen worden geregeld. Hierbij gaat het niet om '*meer Europa*' of '*minder Europa*', maar om de vraag hoe we een beter Europa krijgen, dat niets onnodig regelt en sterk is waar nodig. Het CDA pleit voor:

Hervorming van Europese instellingen en vereenvoudiging van procedures:

- 4.1 Lidstaten moeten verantwoordelijkheid nemen voor de inning en de besteding van Europees geld in hun land door middel van lidstaatverklaringen. Uit deze verklaringen moet een rechtmatige inning en besteding van de gelden blijken. De lidstaatverklaringen moeten worden voorzien van een verklaring door de nationale rekenkamers. Bevrozen of korten van budgetten moet als sanctie kunnen gelden. De Europese Rekenkamer moet uiteindelijk décharge verlenen voor het totaal van de inning en besteding van Europese gelden. Bij geen décharge kan terugbetaling worden verlangd van niet of onvoldoende adequaat besteed Europees geld;
- 4.2 De Europese Commissie dient zich strikt te houden aan de bevoegdheidsverdeling zoals vastgelegd in het Verdrag van Lissabon en mag geen zaken initiëren die niet in de geest van het verdrag zijn. Op basis hiervan werkt zij een heldere competentiecatalogus uit waarin de grenzen van haar initiatiefrecht staan, die door de Raad en het Europees Parlement moet worden goedgekeurd. Te vaak gaan voorstellen van de Europese Commissie bovendien te ver in hun detailniveau of/en bereik en schieten daardoor hun doel voorbij. De proportionaliteit van voorstellen dient sterker dan in het verleden in het oog gehouden en gerespecteerd te worden;

- 4.3 Het Europees Parlement moet op één plek vergaderen, bij voorkeur in Brussel;
- 4.4 Vertrouwen in het Europees Parlement is een groot goed. CDA Europarlamentariërs zetten zich in om ondersteunende vergoedingen te versoberen en fraudegevoeligheid van vergoedingen te bestrijden;
- 4.5 Het aantal eurocommissarissen moet worden gehalveerd;
- 4.6 Lonen van EU-ambtenaren moeten worden gematigd;
- 4.7 Europese Commissarissen moeten individueel ter verantwoording kunnen worden geroepen in het Europees Parlement en indien nodig individueel worden weggestuurd.

Centraal stellen van de burgers bij alle beslissingen die op Europees niveau genomen worden:

- 4.8 De Europese Commissie moet waken over democratie, rechtsstaat en fundamentele rechten als persvrijheid in de lidstaten, door daadwerkelijk gebruik te maken van de mogelijkheden die geboden worden via artikel 7 van het Lissabon Verdrag (opschorten stemrecht in de Raad) en op basis van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM);
- 4.9 Voordat Europa beleid gaat maken moet altijd de subsidiariteittoets worden toegepast om te bepalen of maatregelen nationaal of Europees worden vastgesteld.

Hoofdstuk 5

Een transparant Europa

Het is niet alleen belangrijk om goed te kijken wie wat het beste kan regelen. Misschien nog wel belangrijker is het organiseren van goede democratische controle op de overheid. Dat geldt ook in Europa.

Burgers moeten via de nationale parlementen, de regering en het Europees Parlement beter betrokken worden bij de Europese besluitvorming. De Tweede Kamer moet sneller en beter kunnen ingrijpen in de Europese besluitvorming, zodat Nederlanders niet het gevoel hebben telkens voor voldongen feiten te worden geplaatst. De regeringsleiders zullen op hun beurt duidelijker moeten aangeven waarom Europese keuzes worden gemaakt en wat dit voor hun land betekent. Het CDA pleit voor:

Versterking van de rol van nationale parlementen in het Europese wetgevingsproces:

- 5.1 De termijn waarbinnen een nationaal parlement een 'gele kaartprocedure' kan starten (subsidiariteittoets) moet worden verlengd naar drie maanden;
- 5.2 Indien een meerderheid van de nationale parlementen een richtlijn wil intrekken (vanwege subsidiariteit), wordt de richtlijn binnen een jaar ingetrokken;
- 5.3 Voor een betere controle op het functioneren van de EU door (Euro)parlementariërs moet er meer transparantie komen door inzicht in EU-documenten en -besluiten tijdig toegankelijk te maken, zodat volksvertegenwoordigers hun aak naar behoren kunnen uitoefenen;
- 5.4 De EU heeft een wet openbaarheid bestuur nodig, waardoor alle nu nog geheime stukken en procedures openbaar worden. Alleen voor een zeer limitatieve lijst (nationale veiligheid, terrorisme) kan een uitzondering gemaakt worden;
- 5.5 Het netwerk van de commissies voor Europese Zaken van de diverse nationale parlementen (COSAC) moet zijn agenda meer afstemmen op de actualiteit in het Europese Parlement. Zo ontstaat een grensoverschrijdend politiek debat. Dat is zeker voor de eurozone-landen van groot belang, want hier is het Europees Parlement maar beperkt representatief;
- 5.6 Lidstaten moeten op een eerlijke en transparante wijze met hun burgers communiceren over de Europese begroting en haar werking. Het najagen van kortingen en onjuist communiceren helpt hier niet bij.
- 5.7 Het CDA is en blijft tegen een federaal Europa. Eenheid in verscheidenheid blijft het uitgangspunt;

Hoofdstuk 6

Europa verbindt regio's

Zaken die beter op lokaal, provinciaal of landelijk niveau opgelost kunnen worden moeten we ook dáár oplossen. Er zijn echter zaken waar alleen grensoverschrijdende oplossingen werken. Dit komt vooral tot uiting in de grensregio's. Grensregio's krijgen nieuwe perspectieven door het vervagen van nationale grenzen en toenemend grensverkeer. Ze zijn in de praktijk vaak proefstations voor grensoverschrijdende samenwerking op politiek, economisch en sociaal gebied. Vaak zijn grensregio's ook nog krimpregio's waardoor een samenhangende aanpak geboden is. Juist wanneer grensoverschrijdende projecten kansen bieden moeten die kunnen worden gepakt. Zo zijn ze proeftuinen voor de Europese integratie, dicht bij de burger.

Mensen en bedrijven worden in de grensregio's geconfronteerd met praktische problemen. Deze kunnen gaan over goede aansluitingen voor wegverkeer of openbaar vervoer over de grens, zorgverzekeraars die niet moeten hinderen als een ziekenhuis over de grens geen wachtlijst voor een operatie heeft of obstakels die zich voordoen bij grensoverschrijdende arbeid. Daarom is afstemming tussen lidstaten van onderlinge wet- en regelgeving belangrijk. Bijvoorbeeld bij problemen als het gaat om verdere erkenning van diploma's, het stimuleren van taalonderwijs, woon-werkverkeer, rechten en plichten van gepensioneerden in een andere lidstaat, verschillen in wet- en regelgeving met betrekking tot fiscale stelsels en arbeidsrecht. Europa speelt een belangrijke rol bij het wegnemen van deze obstakels.

Creatieve oplossingen uit de samenleving moeten niet verhinderd worden door de aanwezigheid van een landsgrens. Bijvoorbeeld buurtbusprojecten, vaak uitgevoerd door vrijwilligers, moeten grensoverschrijdend hun werk kunnen doen om bewoners bij elkaar te brengen en voorzieningen bereikbaar te houden. Nederland hoeft daarbij niet te wachten op initiatieven vanuit Brussel, maar kan met de buurlanden zelf het voortouw nemen zoals nu met België al in Benelux-verband gebeurt. Het CDA pleit voor:

Wegnemen van obstakels voor vrij verkeer in de grensregio's:

- 6.1 Volksgezondheid is een nationale aangelegenheid. Maar waar nodig en zinvol moet grensoverschrijdende samenwerking gezocht worden;
- 6.2 Mobiliteit in de grensregio's moet bevorderd worden door uitbreiding en betere toegankelijkheid van grensoverschrijdende verbindingen van weg, spoor en water. Hiermee wordt de druk op woonkernen verminderd en de groeiende verkeersdruk op doorgaande verbindingen ontlast;
- 6.3 Het is ongewenst als landen op eigen houtje vormen van wegbeprijzing (bijvoorbeeld wegvignetten) invoeren. Als het toch gebeurt, moet zoveel

- mogelijk in Europees verband opgetrokken worden;
- 6.4 Bedrijven en (Onderwijs-) instellingen die grensoverschrijdend actief (willen) zijn moeten geen hinder ondervinden bij procedures die tegen elkaar indruisen door verschillen in regelgeving. Nederland, Duitsland en België moeten nieuwe (Europese)regelgeving toetsen op de effecten voor mensen in grensgebieden op verschillen in regelgeving, dat geldt ook voor prijsverschillen als gevolg van regelgeving, om eventuele problemen voor burgers, studenten en ondernemers die grensoverschrijdend werken, studeren en/ of wonen te voorkomen;
  - 6.5 Het UWV moet meer samenwerken met het EURES-netwerk (het Europese netwerk voor beroepsmobiliteit) om ook te voorzien in de vacatures over de grens. Daarbij moet het onderwijs in de wederzijdse taal versterkt worden door het opzetten van taal- stimuleringsprojecten. Uitkeringsinstanties spelen hierbij met onderwijs en bedrijfsleven een belangrijke rol;
  - 6.6 Zorgverzekeraars moeten geen belemmeringen opwerpen indien bewoners over de grens geholpen kunnen worden bij een acute zorgvraag of om plaatsing op een Nederlandse wachtlijst te voorkomen;
  - 6.7 Belemmeringen moeten worden weggenomen op het gebied van sociale arbeidszaken en rechtsbescherming bij arbeidsgeschillen voor grensarbeiders bij het uitoefenen van hun beroep;
  - 6.8 De productie van en handel in drugs dient daadkrachtig te worden aangepakt in geheel Europa. Want criminaliteit is voor een zeer groot deel aan drugs gerelateerd. Binnen Europa moet de grensoverschrijdende samenwerking met betrekking tot de strijd tegen de productie, de handel en de verkoop van drugs worden bevorderd. Bovendien moet de voorlichting en preventie ten aanzien van het verslavende genotsmiddel cannabis beter worden afgestemd;
  - 6.9 Het CDA vindt snelle invoering van een Europees satellietcommunicatiesysteem (Galileo) van groot belang voor de verbindingen in Europa;
  - 6.10 De Nederlandse overheid moet ervoor zorgen dat de fiscale ongelijkheid in relatie tot buurlanden beperkt wordt.
  - 6.11 Het CDA wil de samenwerking tussen de christendemocratische partijen in de EVP fractie, in het bijzonder de Duitse CDU/CSU en de Belgische CD&V intensiveren.

Hoofdstuk 7

Samen sterk in de wereld

Veiligheid in de buurt, ons land en in Europa gaat ons allemaal aan. De opkomst van nieuwe economische grootmachten, de strijd om grondstoffen, de instabiliteit aan de Europese zuidgrenzen, zijn ontwikkelingen die onze samenleving en onze manier van leven direct raken en die ons zonder de gebundelde kracht van Europese landen kwetsbaar maakt. Deze vitale belangen van Europa en nieuwe bedreigingen en uitdagingen maken een nieuwe Europese veiligheidsstrategie urgent en noodzakelijk. De Europese Dienst voor Extern optreden onder leiding van de Hoge Vertegenwoordiger krijgt daarin een duidelijkere rol. Daarmee wordt een breder instrumentarium ingezet zodat naast militair, ook politiek en diplomatie, mensenrechten en handel aandacht krijgt. Als we naar het Europese buitenlandbeleid kijken moeten we vaststellen dat we als EU vaker niet dan wel met één stem spreken. Zo kan het raadzaam zijn dat een kern van landen het voortouw neemt om veel meer gezamenlijk op te trekken in de wereld en via internationale verbanden als de Verenigde Naties (VN). Defensiesamenwerking van onderop kan hierbij een begin vormen voor een slagvaardiger internationaal beleid. Als CDA willen wij dat de EU sterk staat om onze waarden en belangen in de wereld te borgen en ons waar nodig te beschermen.

Buitenland: Defensie, veiligheid, asiel en ontwikkelingssamenwerking

De EU is keer op keer niet in staat om bij internationale crises één lijn te trekken. Denk aan Libië, Mali en recent Syrië. Nationale belangen blijven de overhand houden. Inmiddels is de wereld veranderd. De VS richten zich sterker op Azië. China verstevigt haar greep op Afrika en heeft grote belangen in strategische voedsel- en grondstoffengebieden waarbij de EU het nakijken heeft. Niet-staatelijke actoren vormen daarbij andere vormen van bedreiging dan wij vanouds kenden. Veiligheid, een effectieve diplomatieke dienst en een passend beleid gericht op internationale samenwerking vergt daarom een eenduidig en gezamenlijk optreden. In het buitenlandbeleid van de EU moet ook aandacht zijn voor fundamentele rechten: mensenrechten, rechten van minderheden, rechten van vrouwen, persvrijheid en vrijheid van religie moeten beschermd en bevorderd worden.

De EU is voor zijn eigen veiligheid afhankelijk van anderen. Samenwerking met de VS in ons NAVO-bondgenootschap biedt ons veiligheid. Dat is belangrijk, maar het CDA vindt dat veiligheid een toenemende taak van de EU wordt waar op den duur defensie-integratie bij hoort zoals in het Verdrag van Lissabon is afgesproken.

Met onze interne open grenzen is asielbeleid een gezamenlijke opgave geworden. Het CDA staat voor een eerlijk en rechtvaardig asielbeleid. Vluchtelingen hebben volgens het Vluchtelingenverdrag van Genève toegang tot de EU. Economische

vluchtelingen moeten worden geweerd. Daar waar instroom per lidstaat sterk verschilt, hoort een evenredige verdeling. Dit betekent ook dat lidstaten niet eenzijdig een grootschalig pardon moeten kunnen afroepen. Het CDA pleit voor:

Een doeltreffend Gemeenschappelijk Buitenland- en Veiligheidsbeleid:

- 7.1 Energiezekerheid vraagt om een Europese aanpak, zeker in geopolitiek perspectief. De EU moet hier gezamenlijk in optreden om dit effectief te regelen;
- 7.2 De Europese Dienst voor Extern Optreden moet effectief worden in haar optreden door bij te dragen aan integratie en coherentie in het buitenlands beleid van de EU. Aandacht voor handel, bevordering van democratie, de internationale rechtsorde, rechtsstaat, mensenrechten en in het bijzonder godsdienstvrijheid hoort daarbij;
- 7.3 Europees burgerschap komt tot uiting doordat consulaten en ambassades van EU-lidstaten ook burgers uit andere lidstaten van dienst zijn, indien EU-lidstaten geen eigen ambassade of consulaat in het betreffende land hebben;
- 7.4 Het is van belang dat de EU minder afhankelijk van de VS wordt voor zijn eigen veiligheid. Dit vergt investeringen in belangrijke militaire capaciteiten en verdergaande samenwerking op het gebied van Defensie, met inachtneming van de bestaande samenwerking binnen de NAVO. Tekortkomingen die tijdens eerdere militaire operaties zijn geconstateerd dienen gezamenlijk te worden aangepakt. Het Europees Defensie Agentschap (EDA) heeft hierin een coördinerende en stimulerende rol;
- 7.5 Nederland is een handelspoort naar Europa. Onze havens, vliegvelden en transportnetwerken bedienen de hele Europese binnenmarkt. Het bewaken van aanvoerroutes van grondstoffen en producten moet in gezamenlijkheid gedragen worden;
- 7.6 Om internationale criminaliteit aan te pakken (terrorisme, drugs, cybercrime of mensenhandel) moet de Europese samenwerking van justitie, politie en veiligheidsdiensten versterkt worden. Informatie-uitwisseling moet effectief en snel kunnen, zodat autoriteiten goed samen kunnen werken. Verzamelen en uitwisselen van deze informatie met organisaties binnen en buiten de EU moet wel voldoen aan wettelijke kaders vanwege mogelijke inbreuk op privacy. Een EU orgaan houdt hierop toezicht.

Een streng, rechtvaardig en samenhangend asiel- en migratiebeleid in heel Europa:

- 7.7 Controle van de EU-buitengrenzen is een gemeenschappelijk belang. Een goede invulling van het Europese grensprogramma FRONTEX moet daarom

hoge prioriteit krijgen. Taken, zoals patrouilles langs de kusten van de Middellandse Zee, moeten gemeenschappelijk worden ingevuld;

- 7.8 Binnen het Schengenakkoord moet meer ruimte komen voor digitale grensbewaking (camera's en registratiesystemen) en fysieke ad-hoccontrole van personen in treinverkeer en op de weg;
- 7.9 Landen moeten soms tijdelijk hun grenzen kunnen sluiten om bepaalde controles uit te kunnen voeren. Dat mag alleen als dit noodzakelijk is;
- 7.10 Een gezamenlijk Europees immigratie-, asiel- en visumbeleid is wat het CDA betreft nodig. De open binnengrenzen maken dit noodzakelijk. Verder moet Europa een gezamenlijk beleid voeren om bij oorlogen en natuurrampen overal in de wereld opvang van vluchtelingen in de regio te laten plaatsvinden;
- 7.11 Het is niet wenselijk dat lidstaten eenzijdig een generaal pardon afkondigen voor grote groepen migranten die vervolgens binnen de hele EU kunnen uit zwerven.

Ontwikkelingssamenwerking in harmonie met waarden en milieudoelstellingen:

- 7.12 De EU moet zich actief inzetten voor een ambitieus vervolg op de Millennium Development Goals (MDG) van de Verenigde Naties en moet concrete stappen zetten ter implementatie van deze doelstellingen. De EU moet met name aandacht vragen voor het duurzaamheidsaspect, om klimaatdoelstellingen te waarborgen en aandacht voor gendergelijkheid vragen;
- 7.13 De ontwikkelingssamenwerking van de EU moet gemoderniseerd worden en gericht zijn op duurzame groei, o.a. door ontwikkeling van de private sector, ontwikkeling van de rechtsstaat, democratie, een effectief belastingstelsel en naleving van fundamentele rechten. Om de democratische controle te verbeteren moet het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) onderdeel worden van de EU begroting;
- 7.14 De EU moet in haar beleid nadrukkelijk de rol voor het maatschappelijk middenveld erkennen en de private sector;
- 7.15 EU-wijd en voorts met een zo breed mogelijk internationaal draagvlak moet bevorderd worden dat mondiale milieubescherming tot een speerpunt wordt van buitenlandse- en ontwikkelingspolitiek.

Hoofdstuk 8

De grenzen van Europa

De EU heeft altijd open gestaan voor toetreding van nieuwe landen. Maar de grenzen komen in zicht. Op dit moment dient de EU eerste zelf op orde te worden gebracht. Verdere uitbreiding is daarom op dit moment niet wenselijk. Bovendien moeten we constateren dat de uitbreiding van de EU in het afgelopen decennium te snel is gegaan. Landen als Roemenië en Bulgarije hadden verder moeten zijn in hun hervormingsprocessen voordat ze werden toegelaten. We moeten leren van deze fouten. De nadruk moet daarom nu liggen op de verdieping van de kerntaken van de EU. Dit wil niet zeggen dat de EU zich moet afsluiten van de wereld.

Uitbreiding

Voor toetredingslanden gelden de Kopenhagencriteria (democratie, rechtsstaat, mensenrechten, een functionerende markteconomie, respect voor minderheden en het overnemen van geldende Europese regelgeving). Het CDA vindt het belangrijk dat daarbij beter wordt gekeken of een land kan integreren in de EU (absorptiecapaciteit). Dat houdt in: toetredende landen moeten bijdragen, en niet afdoen aan het vermogen van de EU om vaart te houden om haar economische en politieke doelen te bereiken. Het institutionele kader van de EU moet in staat zijn tot een doelmatig en effectief bestuur en de financiële middelen van de EU moeten toereikend zijn om de uitdagingen van de sociale en economische samenhang van de gemeenschappelijke beleidsterreinen van de EU op te pakken.

Het CDA vindt het belangrijk om daarnaast gedurende het gehele onderhandelingsproces de rechtsstaat centraal te stellen. Succesvolle uitbreiding, zowel voor het land dat toetreedt als voor draagvlak onder de bevolking, is alleen mogelijk als sprake is van voldoende vertrouwen dat het proces eerlijk verloopt en het land dat toetreedt de normen deelt van de EU. Een goed functionerende rechtsstaat draagt daaraan bij, want het geeft vertrouwen voor een economisch gelijk speelveld, effectieve grenscontroles, politiesamenwerking, strijd tegen georganiseerde misdaad en terrorisme. Wanneer een land met zicht op toetreding tot de EU echter niet de gewenste hervormingen bereikt die het *acquis communautaire* vraagt, dan moet de mogelijkheid bestaan om desgewenst naar tussentijdse andere samenwerkingsverbanden te kijken. Prioriteit zal dan gegeven moeten worden aan economische samenwerking en samenwerking tussen de justitiële autoriteiten van de EU en de kandidaat-lidstaten.

Turkije is een belangrijk buurland van de EU dat tevens goede economische cijfers kent en in NAVO-verband een strategische positie inneemt in de regio. Toch zijn er zorgen over de voortgang die Turkije op dit moment maakt, met name op het gebied van de rechtsstaat en democratie. We stellen vast dat de verschillen nog te groot

zijn. Daarom zoeken wij naar mogelijkheden voor strategische samenwerking op economisch, buitenland- en veiligheidsgebied.

Nabuurschapbeleid

Met het nabuurschapbeleid werkt de EU aan intensivering van de relaties met de buurlanden van de EU. Het biedt die landen perspectief op deelname aan de interne markt. Het geeft de EU bovendien de mogelijkheid om waarden als mensenrechten, democratie en rechtsstaat aan de orde te brengen. De ondersteuning vanuit de EU in het kader van het nabuurschapsbeleid moet gebaseerd zijn op het 'meer voor meer'-principe. Landen die serieus werk maken van democratische, economische en justitiële hervormingen worden beloofd met meer en bredere steun. Dit betekent voor het CDA dan ook het 'minder voor minder'-principe. Wanneer landen, ondanks toegezegde Europese steun, geen of te weinig vooruitgang boeken dan moeten daar consequenties aan verbonden worden. Het nabuurschapbeleid biedt geen perspectief op toetreding.

Sinds de Arabische revoluties is de noodzaak voor betere economische perspectieven in het Midden-Oosten en Noord-Afrikaanse landen (MENA-regio) gebleken, waar ook de EU aan moet bijdragen en van kan profiteren. Hier geldt een direct eigen belang om vluchtelingenstromen in de hand te kunnen houden, stabiliteit aan de grenzen te bewaren en uitzichtloosheid aldaar geen voedingsbodem voor extremisme te laten zijn. Het CDA pleit voor:

Het strikter toepassen van de Kopenhagencriteria bij EU-toetredingsonderhandelingen:

- 8.1 In de toetredingsonderhandelingen moet de hervorming van de rechtsstaat voorop staan en ook na toetreding van het land beoordeeld blijven worden door de Europese Commissie, al dan niet in samenwerking met de Raad van Europa;
- 8.2 De EU heeft altijd open gestaan voor toetreding van nieuwe landen. Maar de grenzen komen in zicht. Op dit moment dient de EU eerste zelf op orde te worden gebracht. Verdere uitbreiding is daarom op dit moment niet wenselijk gedurende de periode van de komende termijn van het Europees parlement;
- 8.3 De Balkan-landen moeten tijdens het toetredingsproces ook stappen zetten om de onderlinge samenwerking te bevorderen om economische groei te bevorderen, naar voorbeeld van de Benelux;
- 8.4 Toetreding van Turkije tot de EU is nu niet aan de orde. Omdat Turkije bij lange na niet aan de criteria voldoet. Daarom stelt het CDA voor om met voorrang te zoeken naar alternatieve samenwerkingsvormen.

Een nabuurschapbeleid dat bijdraagt aan stabiliteit in de landen grenzend aan de EU:

- 8.5 De EU-Rusland relatie moeten gebaseerd zijn op meer dan alleen energie, handel en visumliberalisatie. Een relatie tussen de EU en Rusland kan alleen tot volle bloei komen wanneer ook voldoende aandacht wordt besteed aan democratie, justitie en fundamentele rechten en vrijheden;
- 8.6 De economische relaties van de EU met landen in de MENA-regio en de landen van het Oostelijk Partnerschap moeten zodanig worden gestimuleerd, dat politieke, sociale en democratische ontwikkelingen eveneens gestimuleerd worden;

Leden Programmacommissie

Ben Knapen (voorzitter)

Marga Vermue

Vivianne Heijnen

Onno Ruding

Jan Jaap van Halem

Michiel Boersma

Linda van Beek

Bert Doorn

Martijn Vliegenthart

Mireille de Jonge

Mona van Spijk

Femmy Bakker

Bronne Pot (Secretaris)

Hubert Beusmans (Secretaris)

Buitenom 18
Postbus 30453
2500 GL Den Haag

☎ 070 3424888

✉ cda@cda.nl

🌐 www.cda.nl

Foto: ANP Photo - Your Captain Luchtfotografie (Irvin van Hemert)

PARTIJ VOOR DE **VRIJHEID**

Verkiezingsprogramma Europees Parlement 2014

28 maart 2014

■ **Kiezen voor Nederland**

Het kabinet belast Nederland kapot, verscheept miljarden naar Zuid-Europa en zet onze grenzen wagenwijd open. Allemaal om te voldoen aan de eisen van de Europese Unie. Het resultaat? Onze economie presteert ondermaats, steeds meer werklozen. Er is maar één uitweg: kiezen voor Nederland.

■ **Uit de EU, uit de euro**

De PVV wil Nederland uit de EU. We voeren de gulden weer in en behouden toegang tot de interne markt door bilaterale handelsverdragen te sluiten met de EU. Dat levert 10% extra welvaart op tegen 2024 en 13% tegen 2035: bijna 10.000 euro per huishouden per jaar.

■ **Handel drijven met de hele wereld**

Door ons te bevrijden van Brussel kunnen we handelsverdragen sluiten met de rest van de wereld. Onze handel met de EU blijft intact. Dankzij onze ligging, innovatie en werklust zijn wij de toegangspoort van de wereld tot Europa. Ook zijn we één van de grootste handelspartners van de EU.

■ **Baas over eigen grenzen**

De PVV wil dat Nederland weer baas wordt over de eigen grenzen. We bepalen zelf wie hier binnenkomt. We sluiten onze grenzen voor arbeidsimmigratie uit Polen, Roemenië, Bulgarije, etc, en voor alle immigratie uit islamitische landen.

■ **Baas over eigen geld**

Nederland is de grootste nettobetaler van de EU. We moeten miljarden geven aan andere landen. We staan voor honderden miljarden garant voor failliete landen en banken. De PVV wil dit geld volledig en onmiddellijk terug.

■ **Eigen economisch beleid voeren**

Buiten de EU is Nederland weer in staat om de economische en monetaire politiek af te stemmen op onze eigen noden. De PVV wil de accijnzen en de belastingen verlagen. Dat leidt tot extra koopkracht, extra groei en extra banen. Daar worden we allemaal beter van.

■ **Blijven wie we zijn**

De massa-immigratie en de islamisering zijn rampzalig voor Nederland. Onze identiteit is in gevaar. We willen geen Eurabië worden; we willen blijven wie we zijn. We willen vrij en soeverein zijn. Politieke beslissingen nemen we in Den Haag, niet in Brussel.

EUROPA

WAAR

NODIG

Verkiezingsprogramma VVD
Europees Parlement 2014

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Economie is prioriteit	3
Een Europa van meerdere snelheden en bestemmingen	4
Effectieve belangenbehartiging	4
Een soberder Brussel	5
1. Economie en Handel	7
Voltooien van de interne markt	8
Het mes in belemmerende regels	9
Één Europese digitale- en telecommarkt	9
Europa als handelsblok voor Internationale vrijhandel	10
2. Europees begrotings- en intern beleid	11
Versobering van de begroting	12
Een efficiënter en goedkoper Europees landbouwbeleid	12
Regionaal beleid	13
Onderwijs, onderzoeks- en innovatiebeleid	14
Korten op subsidies als landen geen politieke verantwoording nemen over besteding Europees geld	14
3. Financieel en economisch beleid	17
De stabiliteit van de eurozone	18
Strenger banktoezicht	18
Geen Euro-obligaties	19
4. Milieu, Energie en Klimaat	21
Wel Europese emissiehandel, geen subsidies	22
5. Justitie, Immigratie & Asielzaken	25
Europees burgerschap	26
Vrij verkeer van personen	26
Handhaving van de Europese buitengrenzen	27
Een rechtvaardiger Europees asielbeleid	27
Een strenger immigratiebeleid	28
Veiligheidsproblemen en criminaliteit aanpakken	28
6. Buitenlands- en Veiligheidsbeleid	31
Van hulp naar handel	32
Pas op de plaats bij verdere uitbreiding van de EU	33

Inleiding

Voor de VVD is de Europese Unie (EU) een verband van soevereine staten die uit vrije wil een gemeenschappelijke rechtsorde hebben gevormd om grensoverschrijdende problemen aan te pakken. De EU is opgericht om de verdeeldheid en conflicten te overwinnen, op basis van gedeelde waarden zoals vrijheid, democratie en respect voor de rechtsstaat. Dit blijft het uitgangspunt en de VVD koestert wat er op dit gebied is bereikt. De Europese Unie is daartoe essentieel voor Nederland.

Dit streven naar vrede en veiligheid is altijd hand in hand gegaan met het aanjagen van economische ontwikkeling. Ook op dit punt heeft samenwerking Europa en Nederland veel goeds gebracht. Toch blijft er vooral op economisch terrein nog een wereld te winnen. Zeker voor een handelsland als Nederland is de interne markt van cruciaal belang.

De VVD vindt dat het bevorderen van economische groei voorop moet staan in Europa. De EU moet op de allereerste plaats concrete economische resultaten boeken en daarmee het vertrouwen in het Europese integratieproces herstellen. De liberalisering van de Europese interne markt is nog niet afgerond. Op veel terreinen kan overheidsingrijpen nog worden verminderd. Daarbij hoort niet alleen een ambitieuze agenda voor de toekomst, maar ook dat eerder gemaakte afspraken worden nagekomen. Daarnaast constateert de VVD dat het integratieproces in de praktijk te vaak is doorgeslagen in onnodige regelzucht. De VVD wil meer Europa op economisch terrein en minder Europese bemoeizucht op het leven van alledag.

Een groeiend aantal kiezers is het vertrouwen in de EU kwijtgeraakt. De VVD is ervan overtuigd dat dit vertrouwen hersteld kan worden via doorvoering van hervormingen, het versterken van de grondslagen van de muntunie, de verbetering van het investeringsklimaat, stimulering van onderzoek, ontwikkeling en innovatie, het optimaliseren van de werking van de interne markt, de handhaving van de rechtsstaat, de sanering van het bestuurlijk apparaat, een versterkte aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit en de strikte handhaving van afgesproken regels. De VVD wil een Europese Unie die zich concentreert op haar kerntaken.

In dit programma worden concrete voorstellen uitgewerkt om deze doelen te bereiken. De VVD staat daarbij open voor samenwerking met partijen en lidstaten die hetzelfde voorstaan. Leidraad voor de VVD is dat een eenvoudig 'neen' geen oplossing is voor de uitdagingen waarmee Nederland en Europa worden geconfronteerd. Evenmin is een eenvoudig 'ja' op alles wat binnen de EU wordt voorgesteld een oplossing. Dit tast slechts het maatschappelijk draagvlak verder aan.

In de visie van de VVD moet elk Europees voorstel een duidelijke meerwaarde hebben. Kortom, Europa waar nodig.

ECONOMIE IS PRIORITEIT

Europa moet burgers en bedrijven een duidelijke meerwaarde bieden door concrete economische resultaten te boeken. Alleen een hervormingsagenda kan helpen de economische en financiële problemen te overwinnen. Daarom moet de nadruk liggen op een sterkere economie en een beter functionerende interne markt.

De VVD koestert het succes van de Europese samenwerking op economisch terrein, maar staart zich niet blind op de resultaten uit het verleden. Voor de VVD is de Europese Unie van cruciaal belang voor het bevorderen van economische groei en het scheppen van banen. Dit samenwerkingsverband is er echter niet om permanente subsidiestromen op gang te houden, want een patiënt die continue aan het infuus ligt wordt nooit beter. Het is bovendien onhoudbaar en onaanvaardbaar. Het maakt lidstaten afhankelijk en belemmert het innovatieproces en uiteindelijk de economische groei. Er zal een verschuiving moeten plaatsvinden van subsidieverlening naar investeringen, waarbij de private sector een deel van de financiering op zich moet nemen.

De VVD beoordeelt Europese voorstellen pragmatisch en op het criterium van de meerwaarde en of het beleid strookt met het Nederlands belang. Deze voorstellen zal de VVD steunen. Maar de VVD zal waken voor onnodige bemoeizucht op tal van terreinen zoals onze pensioenen, het zorgstelsel, de woningmarkt, het onderwijs, het belastingbeleid en de sociale zekerheid.

Dit betekent tevens dat Europese richtlijnen niet onnodig verder aangekleed worden wanneer ze worden omgezet en toegepast in Nederland. Europa is een mengvorm van gemeenschappelijke regelgeving en gezamenlijk optreden en nationale soevereiniteit. Dit onderscheid moet helder worden benoemd. Europa dat zijn we immers zelf.

EEN EUROPA VAN MEERDERE SNELHEDEN EN BESTEMMINGEN

De VVD wil de Europese samenwerking concentreren op kerntaken. Daarnaast moet er ruimte zijn voor samenwerkingsverbanden waarbinnen lidstaten nauwer kunnen samenwerken op bepaalde terreinen. Hierbij staan pragmatisme, flexibiliteit en betrouwbaarheid voorop.

De Europese Commissie moet als onafhankelijke scheidsrechter de regels handhaven. Lidstaten die zich niet aan de afspraken houden kunnen uit het samenwerkingsverband gezet worden. Bovendien kunnen landen ook zelf besluiten uit het samenwerkingsverband te stappen mochten andere deelnemers zich niet aan de afspraken houden. Deze grotere vrijheid heeft het voordeel dat een land als Nederland op economisch terrein dieper kan integreren met gelijkgezinde landen.

Een Europese Unie van achtentwintig lidstaten is onvergelijkbaar met een Europese Economische Gemeenschap van zes lidstaten. De hechter wordende samenwerking kende nooit een duidelijk eindbeeld. Het is een illusie te veronderstellen dat het formuleren van het einddoel op dit ogenblik, met achtentwintig landen wel bereikbaar is. Het is tijd te accepteren dat de EU al verschillende flexibele samenwerkingsverbanden kent. Zo gebruikt niet elke lidstaat de euro en wil niet elke lidstaat meedoen aan de financiële transactiebelasting, het Europees octrooi of het Europese migratiebeleid. Lidstaten moeten de keuze hebben om aan bepaalde samenwerkingsverbanden deel te nemen en aan andere niet.

Dit betekent niet dat er sprake is van vrijblijvendheid. De kern van de Europese Unie dient gewaarborgd te blijven. In de kern wordt samengewerkt met alle lidstaten en houdt iedereen zich aan de gemaakte afspraken. In de visie van de VVD behoren in ieder geval tot de kern: het interne marktbeleid, het gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid, de handelspolitiek, het mededingingsbeleid, het structuurbeleid, het milieu- klimaat- en energiebeleid, het verlenen van humanitaire noodhulp en de handhaving van de democratische rechtsstaat. De Europese Commissie moet als onafhankelijke scheidsrechter de regels handhaven en ingrijpen wanneer lidstaten stelselmatig gemeenschappelijke beleidsafspraken niet nakomen.

Een strenger handhavingsbeleid is natuurlijk ook van toepassing op het financieel- economische beleid en de begrotingsdiscipline. Dit is al deels, van harte gestimuleerd door Nederland, gerealiseerd. Lidstaten die zich niet aan de begrotingsafspraken houden lopen tegen automatische sancties aan. Het spreekt voor zich dat een notoire zondaar steviger aangepakt wordt dan een lidstaat die, door uitzonderlijke omstandigheden, tijdelijk niet aan de verplichtingen kan voldoen. De sancties kunnen oplopen van berispingen, via boetes en ontneming van stemrecht tot - in het uiterste geval- het verwijderen van de recidiverende lidstaat uit de eurozone.

EFFECTIEVE BELANGENBEHARTIGING

Een goede belangenbehartiging is essentieel voor Nederland en vereist een zeer nauwe samenwerking tussen het Europees parlement en het nationale parlement in combinatie met een optimale politieke en ambtelijke inzet. Een belangrijk deel van de nationale regelgeving is immers van Brusselse herkomst. Verder moet Nederland Europese wetgeving niet strenger implementeren waardoor het bedrijfsleven en de overheid onnodig op kosten worden gejaagd.

Versobering van het nationale ambtelijke apparaat en het doorvoeren van noodzakelijke efficiency maatregelen mogen een effectieve belangenbehartiging in Brussel geen geweld aandoen. Veel beleid wordt in Brussel gemaakt en het is van het allergrootste belang dat regering en parlement het Europese beleid effectief sturen. Goede resultaten zijn cruciaal voor Nederland en de Nederlandse economie.

Het Nederlandse parlement is zich ervan bewust dat Europa een steeds belangrijkere rol speelt in de nationale besluitvorming. In overleg met de regering dient het voorgenomen beleid kritisch beoordeeld te worden. Daarbij krijgt de betreffende bewindspersoon een duidelijk mandaat voor de onderhandelingen mee en wordt op essentiële beleidsterreinen een parlementair voorbehoud gemaakt. Het Nederlandse parlement moet intensiever gebruik maken van zijn bevoegdheden om via de oranje en gele kaartprocedure, in samenwerking met andere nationale parlementen, onwelgevallige voorstellen van de commissie te verwerpen.

Verder vindt de VVD dat de democratie op Europees niveau verstevigd dient te worden door een versterkte positie van nationale parlementen, die uitgaat boven de voor verbetering vatbare bestaande gele en de oranje kaartprocedure. Want het toebedelen van meer bevoegdheden aan het Europees Parlement leidt niet tot meer legitimiteit van de Europese besluitvorming. Die besluitvorming dient mede door nationale overheden en volksvertegenwoordigingen gedragen te worden.

Betuttelende regeltjes komen echter niet alleen uit Brussel. Nederland maakt het zichzelf vaak onnodig moeilijk door Europese wetten strenger in te voeren dan vereist. De Nederlandse overheid moet alsnog de extra nationale wetgeving op bestaande Europese richtlijnen, zoals de fijnstofrichtlijn, Natura 2000 en de vogel- en habitatrichtlijn, kritisch analyseren en zo nodig terugdraaien. De VVD blijft er op toezien dat er niet onnodig extra wetgeving wordt toegevoegd aan Europese regelgeving.

EEN SOBERDER BRUSSEL

Iedereen moet de broekriem aanhalen. Het is dus normaal dat ook in Brussel wordt bekeken waar bezuinigen kunnen worden doorgevoerd. De VVD pleit ervoor het aantal commissarissen in de Europese Commissie te halveren, Straatsburg als vergaderplaats van het Europees Parlement af te schaffen, overbodige adviesorganen en agentschappen op te heffen en de Europese ambtenarij te verkleinen. Wanneer realisatie van onze ambities een verdragswijziging vergt, staat de VVD hiervoor open. Daarbij is de VVD geen voorstander van referenda.

De VVD vindt dat een onafhankelijke en objectieve Europese Commissie zich vooral moet concentreren op haar kerntaken. Tevens moet zij minder bezig zijn met het maken van nieuw beleid. De handhaving van bestaand Europees beleid dient voorop te staan. Door beleidsterreinen zoals energie, klimaatbeleid en milieu te clusteren kan het aantal Commissarissen en directoraten-generaal worden gehalveerd en zal het beleid meer coherent worden en zich beter kunnen toespitsen op de Europese kerntaken. Een roulatiesysteem voor Commissarissen dient nader te worden uitgewerkt op basis van gelijkwaardigheid van alle lidstaten.

Het Europees Parlement heeft het laatste decennium veel macht gewonnen. Toch heeft dit de kloof tussen de burger en de Europese Unie niet gedicht. Het Europees parlement lijkt te vaak vooral geïnteresseerd in het versterken van de eigen positie, meer Europese regels of een hoger Europees budget. Parlementariërs dienen zich ervan bewust te zijn dat dit de legitimiteit uiteindelijk aantast. Het is daarom een goede zaak dat het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie het eens zijn dat de begroting voor 2014-2020 lager is dan de huidige begroting.

Een meerderheid van de Europarlementariërs is er voorstander van om Straatsburg als vergaderplaats af te schaffen. De VVD vindt dat de Europese Raad dit moet steunen en Straatsburg zo snel mogelijk als vergaderplaats moet opheffen. Wanneer het voorstel wordt geblokkeerd dan zullen de extra kosten moeten worden gecompenseerd door de blokkerende lidstaten. Het is onredelijk de Nederlandse belastingbetaler tot in de lengte van jaren voor dit verhuiscircus te laten betalen.

Europese instituties, adviescomité's en agentschappen die geen meerwaarde hebben moeten worden afgeschaft. Daarom pleit de VVD ervoor het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's te sluiten. Deze adviesorganen zijn ooit opgericht om het Europese beleid beter maatschappelijk te verankeren, maar door de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement en de uitbreiding van de betrokkenheid van de nationale parlementen voegen zij weinig meer toe. Voor inbedding, draagvlak en uitvoeringskracht van Europees beleid zijn de provincies en gemeenten onontbeerlijk. De VVD is er dus voorstander van dat op Europees niveau de Europese Commissie en het Europees Parlement op het hoogste niveau regelmatig overleg voeren met de sociale partners en de regionale overheden

Er is sprake van een wildgroei aan Europese agentschappen. Het vermeende 'recht' van elke lidstaat om één of meer van deze gespecialiseerde organen te huisvesten lijkt soms zwaarder te wegen dan de vraag of het orgaan inhoudelijk iets toevoegt. Ook is het niet efficiënt om deze agentschappen te verspreiden over alle uithoeken van Europa. Volgens de VVD kan hier fors het mes in worden gezet.

De Europese Rekenkamer is een belangrijke instelling, maar net als bij de Commissie kan ook hier het aantal leden worden gehalveerd. De VVD is van mening dat dit de onafhankelijkheid en de slagkracht ten goede komt. Ook hier dient een roulatiesysteem op basis van gelijkwaardigheid van alle lidstaten te worden uitgewerkt.

Ten slotte pleit de VVD er voor het Europese ambtelijk apparaat aanmerkelijk te verkleinen. Dit is ook realiseerbaar wanneer Europa zich toelegt op kerntaken die zoveel mogelijk geclusterd worden. Tevens dienen de salarissen te worden afgestemd op wat te doen gebruikelijk is in de publieke sector in Europa.

De VVD bepleit het volgende:

- Lidstaten kunnen zelf bepalen aan welke Europese samenwerkingsverbanden ze deelnemen en deze opzeggen als andere lidstaten de afspraken schenden. Overeind tussen alle lidstaten blijft de kern van Europa, waaronder met name het versterken van de vrije Europese interne markt en het handhaven van de democratische rechtsstaat.
- Landen die zich niet aan de afspraken houden worden gesanctioneerd of in het uiterste geval uit een samenwerkingsverband gezet.
- Een versterkte nationale inspanning van regering en parlement om het Brusselse beleid te beïnvloeden.
- Een verbetering van de werking van de oranje en gele kaarten-procedure die kan worden ingezet om onnodige Brusselse regelgeving te voorkomen.
- Europese regelgeving moet niet strenger worden geïmplementeerd dan strikt noodzakelijk is, zodat de Nederlandse overheid en het bedrijfsleven niet onnodig op kosten worden gejaagd.
- De Europese Commissie richt zich op haar kerntaken: interne markt en mededinging, structuurbeleid, milieu, klimaat en energie, gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid, handelspolitiek, humanitaire noodhulp en handhaving van de democratische rechtsstaat.
- De Europese Commissie bevordert de clustering van beleidsterreinen en versterkt de handhaving van bestaand beleid waardoor het aantal Eurocommissarissen en Directoraten-generaal gehalveerd kan worden.
- Straatsburg als vergaderplaats van het Europees Parlement dient te worden afgeschaft.
- Het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's worden opgeheven en het aantal Europese agentschappen wordt drastisch beperkt.
- Het aantal leden van de Europese Rekenkamer kan met de helft worden teruggebracht.
- Het Europese ambtenarenapparaat wordt verkleind en de salarissen en toeslagen voor zowel bestuurders, ambtenaren als politici worden beter afgestemd op wat elders in de publieke sector gebruikelijk is.

1

Economie en Handel

1. Economie en Handel

De interne markt is een groot goed voor alle lidstaten van de Unie en zeker ook voor Nederland. Het bevordert de economische groei die noodzakelijk is voor het scheppen van banen. De vervolmaking van de Europese interne markt zorgt voor een sterkere (concurrentie)positie. De EU heeft hier een kerntaak en moet zorgen dat concrete en zichtbare resultaten worden geboekt. Zo gaat Europa gezamenlijk de concurrentiestrijd aan met andere economieën of economische regio's in een globaliserende wereld.

Een geoliede, innovatieve Europese samenwerking biedt tal van mogelijkheden. Nederland loopt voorop op het gebied van innovatieve diensten en producten en kan door de interne markt boven zijn gewicht boksen. Rotterdam is de aanvoerhaven voor heel het Europese vasteland, Schiphol en Brainport Eindhoven zijn toonaangevend in een innovatief Europa. Nederland scoort dan ook buitengewoon hoog op alle internationale economische ranglijsten dankzij de Europese samenwerking.

Helaas steken protectionistische tendensen in Europese landen weer de kop op door de Europese crisis. Nederland moet in Brussel zorgen dat dit bestreden wordt. Europa en Nederland verliezen per saldo enorm als ieder land terugvalt in protectionisme en belemmerende maatregelen. Volgens de VVD is juist het tegendeel nodig: markten moeten verder worden opengesteld zodat er eerlijk kan worden geconcurrereerd. De VVD vindt dat er sprake moet zijn van een gelijk speelveld.

VOLTOOIEN VAN DE INTERNE MARKT

De Europese Commissie heeft berekend dat sinds 1993 de interne markt voor 1000 miljard euro aan welvaart en 2,5 miljoen banen heeft gezorgd. Toch is er nog veel werk te doen om Europa echt vrij te maken van interne handelsbelemmeringen voor zowel goederen als diensten. Lidstaten implementeren de wetgeving vaak onvoldoende of blokkeren de vrije handel. Vooral op het terrein van de diensten dient nog een inhaalslag gemaakt te worden. Een betere uitvoering van deze richtlijn kan ons extra groei opleveren. Voor de VVD is dit een absolute prioriteit mede met het oog op een revitalisering van de MKB sector.

Helaas worden de klachten van het MKB onvoldoende gehoord in zowel Den Haag als Brussel. De VVD wil de nationale klacht- en helpdesk voor ondernemers die tegen interne marktproblemen aanlopen toegankelijker maken. De overheid moet vervolgens deze ondernemers actief helpen door, het liefst in samenwerking met gelijkgezinde lidstaten, de landen die de interne marktregels niet respecteren aan te spreken of zelfs voor het Europese Hof te dagen als zij Nederlandse ondernemers de toegang tot hun markt ontzeggen. Wanneer het een structureel probleem betreft moet de Nederlandse overheid bovendien MKB'ers financieel ondersteunen bij het aanvechten van de schendingen voor de rechter van de betrokken lidstaat.

De VVD wenst deregulering met kracht voor te zetten. Tevens moet het mes in de ruim 4700 in de EU erkende 'beschermde beroepen', van acupuncturist in Malta tot marmerbewerker in België. Te vaak wordt deze bescherming als een excuus voor protectionistisch handelen gebruikt. Daarmee worden ondernemers belemmerd de consument het beste product te bieden tegen de laagste prijs.

Het goederenvervoer over de weg, de binnenvaart en de spoorwegen hebben nog veel te maken met nationale regels. Logistiek is voor Nederland een belangrijke sector die te lijden heeft door de beperkende regelgeving in voertuigtypen en vracht. Marktversturende werking van nationale systemen voor vergunningen, tolheffingen en vignetten moeten worden aangepakt. Binnenvaart en spoor moeten worden behandeld als normale vervoersmarkten en worden ontdaan van nationale overheidsbescherming. De luchtvaart is een groeiende markt voor personen- en goederenvervoer. De VVD wil gezien het internationale aspect en grote economische belang van de Europese luchtvaart de veiligheid en eerlijke concurrentie bevorderen. Vermindering van regels en toeslagen en een grotere transparantie in het systeem van boekingen is nodig voor vervoerders en passagiers.

Om te zorgen dat de Europese interne marktwetgeving in heel Europa direct toepasbaar is, wil de VVD dat de Europese Commissie meer met verordeningen werkt dan met richtlijnen. Dit geeft lidstaten niet

de kans bij de omzetting van de wetgeving alsnog protectionistische regels toe te voegen. Verder moet de Commissie lidstaten harder aanpakken die doelbewust de invoering van wetgeving traineren om de eigen industrie te beschermen. Europa kan niet als financieel vangnet dienen voor lidstaten die niet beschikken over een goed functionerende belastingdienst. De VVD pleit voor een kwaliteitstoets op dit punt. Een goed functionerende belastingdienst moet een voorwaarde zijn voor steunverlening vanuit de Europese (nood)fondsen.

HET MES IN BELEMMERENDE REGELS

In het kader van een voortgaande deregulering moet het schrappen van onnodige en belemmerende regelgeving voortvarender worden aangepakt.

Niet alleen nieuw voorgestelde Europese regels moeten kritisch worden beoordeeld op hun meerwaarde. Dat geldt evengoed voor bestaande wetgeving. De VVD vindt dat Europese regels consequent kritisch moeten worden getoetst door een onafhankelijk orgaan. Daarbij moet bijzondere aandacht worden besteed aan de praktische gevolgen die deze regels hebben voor burgers en bedrijven. Regels die onnodig of disproportioneel belastend blijken moeten rigoureuus worden herzien en zo nodig afgeschaft. De verplichting tot regelmatige, onafhankelijke toetsing en herziening moet wettelijk worden vastgelegd.

De oranje en gele kaart procedure, waarmee nationale parlementen inspraak krijgen in het Europese wetgevingsproces, geldt nu nog alleen voor nieuwe voorstellen. De VVD is er voorstander van om deze procedure uit te breiden tot bestaande Europese wetgeving. Daarnaast moet de tijdelijke uitwisseling van ambtenaren tussen Brussel en nationale, regionale en lokale overheden worden bevorderd om de theorie en de praktijk van Europese wetgeving dichter bij elkaar te brengen.

De VVD steunt van harte het doel van het Europese aanbestedingsbeleid om de markten voor overheidsopdrachten in Europa open te stellen. Maar deze regels leiden nu tot teveel administratieve lasten voor zowel overheid als markt en in het bijzonder het MKB. De regels moeten eenvoudiger en doelgerichter. Dat kan bijvoorbeeld door meer te werken met standaard eigen verklaringen voor inschrijvers, meer ruimte te creëren voor elektronisch en innovatief aanbesteden en het onnodig clusteren van opdrachten tegen te gaan en door bij de BTW het bestemmingsland-beginsel toe te passen. Het Europese aanbestedingsbeleid moet bovendien alleen gelden voor overheidsopdrachten die echt van belang zijn voor de interne markt. Ook dient het toezicht op de naleving van de regels te worden versterkt.

ÉÉN EUROPESE DIGITALE- EN TELECOMMARKT

In de digitale markt liggen de hoogste groeipercentages voor innoverende MKB'ers. Helaas is deze markt nog te versnipperd, waardoor het moeilijk blijft innovatieve online diensten in heel Europa aan te bieden. Ook is er nog steeds geen interne telecommarkt, waardoor Europese consumenten op nationale netwerken nog steeds hoge roamingkosten moeten betalen. De VVD wil deze markt openbreken en zorgen dat roamingkosten op zijn laatst in 2015 zijn verdwenen.

Een snelle uitrol van de Europese Digitale Agenda kan de komende jaren extra economische groei en banen opleveren. Eén van de voorwaarden om dit potentieel te ontsluiten, is maximale beschikbaarheid van breedbandnetwerken.

De VVD steunt de initiatieven van de Europese Commissie om het gemakkelijker te maken voor investeerders om deze netwerken Europees uit te rollen. Nederland profiteert hier direct van, aangezien wij op het gebied van e-commerce voorlopen op andere lidstaten.

Op dit terrein kan Europa een belangrijke meerwaarde hebben. Europeanen zouden namelijk veel meer kopen en verkopen via het internet als de Europese digitale markt niet zo versnipperd zou zijn door de verschillende auteursrechten en regels voor consumentenbescherming, waardoor het erg moeilijk blijft innovatieve diensten in heel Europa aan te bieden. Zo is de digitale muziekdienst Spotify bijvoorbeeld wel in Nederland beschikbaar, maar moet men in andere landen nog wachten. Om het potentieel van

deze groeiemarkt verder te benutten, pleit de VVD er voor de intellectuele eigendomsrechten verder te harmoniseren, vaart te zetten bij de ontwikkeling van een Europese digitale handtekening en websites en betalingssystemen van een Europees keurmerk te voorzien. Ook moet binnen de EU de rechtsbescherming van consumenten die online aankopen doen worden verbeterd. De VVD wil dat consumenten op snelle en eenvoudige wijze hun recht kunnen halen, ook als een foute aanbieder in een andere lidstaat is gevestigd.

Verder moeten de nationale telecommarkten zo snel mogelijk worden geïntegreerd, zodat er meer concurrentie tussen telecoomaanbieders komt. Want doordat de telecommarkten nu nog uit nationale eilandjes bestaan, betalen buitenlandse consumenten veel hogere tarieven voor het gebruik van het netwerk dan de nationale consumenten als ze in het buitenland bellen of gegevens downloaden. Dit hindert het vrij verkeer en levert een hoge kostenpost voor bedrijven die internationaal opereren.

In de Verenigde Staten en India is het al wel gelukt te zorgen dat telecoomaanbieders elkaar toegang verschaffen tot hun netwerken zonder de klant daarvoor hoge roamingkosten te rekenen. De VVD vindt dat Europa dit voorbeeld moet volgen en een beter werkende Europese telecommarkt moet stimuleren, waarin de hoge roamingkosten verdwijnen.

EUROPA ALS HANDELSBLOK VOOR INTERNATIONALE VRIJHANDEL

De VVD is een warm voorstander van het multilaterale handelssysteem en een pleitbezorger van een proactieve rol van de EU binnen de wereldhandelsorganisatie WTO. Het gemeenschappelijke handelsbeleid is bij uitstek een breekijzer om internationale markten toegankelijk te maken. De VVD pleit voor het snel sluiten van nieuwe vrijhandelsverdragen met Japan, Canada, Mercosur (Zuid-Amerika) en ASEAN (Zuidoost Azië). Ook moet vaart gemaakt worden met het EU-VS vrijhandelsakkoord.

Juist in de onderhandelingen over handelsverdragen speelt de EU voor Nederland een cruciale rol. Helaas streeft niet elk machtsblok in de wereld naar open handel en een eerlijk speelveld. Over de voorwaarden voor handel worden bikkelharde onderhandelingen gevoerd die direct van invloed zijn op de welvaart in Nederland. Op dit terrein heeft de Europese Unie haar waarde bewezen en er is ruimte voor meer economisch voordeel. Aangaan van nieuwe handelsverdragen en verdieping van bestaande verdragen biedt zicht op meer economische groei voor heel Europa.

De VVD wil:

- Dat de Europese Commissie protectionisme de kop indrukt en lidstaten voor het Hof van Justitie daagt bij wangedrag.
- Nederland moet waar nodig ook zelf andere lidstaten voor het Hof dagen wanneer zij Nederlandse ondernemers de toegang tot hun markt verhinderen.
- Een effectiever nationaal klachtenloket voor Nederlandse ondernemers die tegen handelsbelemmeringen oplopen.
- MKB'ers financieel ondersteunen bij het aanvechten van de schendingen voor de rechter van de betrokken lidstaat.
- Het werken met verordeningen in plaats van richtlijnen bevorderen om handelsbelemmeringen tegen te gaan.
- Eenvoudigere en doelgerichtere Europese aanbestedingsregels.
- Een echte interne digitale- en telecommarkt creëren waarin de hoge roamingkosten verdwijnen, innovatie wordt bevorderd, een gelijk speelveld wordt gewaarborgd en consumenten goed worden beschermd.
- Nieuwe vrijhandelsverdragen met Japan, Mercosur, ASEAN en de VS.
- Hernieuwde inspanningen om nutteloze regelgeving af te schaffen.
- Een verbeterde werking van de interne markt voor goederen en diensten.

2

Europees begrotings- en intern beleid

2. Europees begrotings- en intern beleid

VERSOBERING VAN DE BEGROTING

Een Europa van kerntaken kan toe met minder middelen. In economisch moeilijke tijden moet ook in Brussel de tering naar de nering worden gezet. De VVD vindt dat er meer kan worden bezuinigd dan wat er tot op heden overeengekomen is. Bij de geplande herziening van de Europese meerjarenbegroting moet daarom een stevige reductie worden toegepast, in lijn met dit verkiezingsprogramma. De VVD is tegenstander van de invoering van een Europese belasting. Lidstaten betalen hun contributie via de afdracht van een percentage van het bruto binnenlands product (BNP).

De EU-begroting is veel te inflexibel waardoor nodige vernieuwingen belemmerd worden. Beleidsaanpassingen op het terrein van structuur- en cohesiebeleid en landbouwbeleid zal ruimte moeten scheppen voor vernieuwing gericht op de economische uitdagingen van de toekomst. Het begrotingsbeleid dient geen permanent herverdelingsinstrument te zijn en beleid te financieren dat beter uitgevoerd kan worden door de nationale staat.

Te vaak worden projecten uitgevoerd omdat er eenmaal Europees geld beschikbaar is. Dit heeft het perverse effect dat creativiteit en ondernemerszin zich richten op het krijgen van subsidie in plaats van het ontwikkelen van rendabele economische activiteiten. De begroting moet niet verdelen om onderlinge verschillen toe te dekken, maar investeringen bundelen om gezamenlijke krachten te versterken.

De VVD vindt dat, net als bij internationale organisaties, de financiering van de Unie gebaseerd moet zijn op een contributiesysteem. Het huidige systeem, gebaseerd op douaneheffingen, btw-afdrachten en betalingen op basis van het BNP moet plaats maken voor een eenvoudig en evenredig systeem van afdrachten gebaseerd op een vast percentage van het BNP. De begroting van de Europese Unie van ongeveer 1% van het Europees BNP is ruimschoots voldoende, vooral ook omdat de begroting geen macro-economische functie heeft.

Momenteel krijgen Nederland en een aantal andere lidstaten korting op hun bijdragen aan de EU. Dit is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat deze lidstaten geen onevenredig zware lasten dragen. In de toekomst dienen onevenredig zware lasten voor lidstaten in vergelijkbare economische en financiële omstandigheden te worden gecorrigeerd via een permanent, algemeen werkend en rechtvaardig correctiemechanisme. Als dat eenmaal gewaarborgd is, kunnen hierdoor de bestaande compensatiemaatregelen komen te vervallen. Maar totdat dit is gebeurd, blijft de VVD staan voor de Nederlandse korting op de bijdrage aan de EU.

EEN EFFICIËNTER EN GOEDKOPER EUROPEES LANDBOUWBELEID

De agrarische sector in ons land is efficiënt, productief, innovatief en een duurzame economische sector. Het is een sector om trots op te zijn. De VVD ziet boeren op de eerste plaats als ondernemers die behalve belangrijk zijn voor onze economie, ook belangrijk zijn voor de kwaliteit van het landelijk gebied.

De VVD wil het Europese landbouwbeleid meer richten op innovatie en daarmee de sector innovatiever maken. De toenemende vraag naar voedsel in de wereld leidt thans tot hogere prijzen voor landbouwproducten. Boeren dienen vandaag de dag hun inkomen uit de markt te halen, waardoor inkomenssubsidies afgebouwd kunnen worden. Hierdoor kan het aandeel van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) op de Europese begroting substantieel worden verlaagd.

De VVD is van mening dat plattelandsontwikkeling in de eerste plaats een verantwoordelijkheid is van nationale en regionale overheden. Uiteraard moet er wel voor gewaakt worden dat deze nationale steun geen marktversturende werking heeft.

De agribusiness is een belangrijke economische pijler. De Nederlandse landbouwsector kan dan ook een toonaangevende rol spelen in de toenemende vraag naar voedsel als gevolg van een groeiende

wereldbevolking en een stijgende welvaart. De VVD pleit ervoor dat het Europees landbouwbeleid zodanig wordt ingericht dat Nederland zijn koppositie op het gebied van landbouw kan vasthouden en uitbreiden.

Het Europees landbouwbeleid moet uitgaan van eerlijke marktwerking en vrije internationale handel. Ondernemerschap moet worden gestimuleerd en kansen voor vernieuwing worden benut. De VVD wil dat het Europees landbouwbeleid uiteindelijk geen behoefte meer heeft aan Europese subsidies. Plattelandsontwikkeling waaruit wandelpaden, paddenpoelen en golfbanen worden gefinancierd, moeten dus zo snel mogelijk worden geschrapt.

Er moet een gelijk Europees speelveld zijn op het gebied van voedselveiligheid, diergezondheid, verminderen van antibioticagebruik en dierenwelzijn. Ook hier moet Europees beleid niet strenger geïmplementeerd worden dan in de omringende landen, want hierdoor prijzen we onszelf uit de markt. De VVD vindt de natuur belangrijk als deel van de kwaliteit van ons land. Natuur heeft mensen veel te bieden en natuurgebieden vragen daarom om een goede bescherming en een goed beheer. Dat is niet alleen een taak van de overheid. De VVD wil dat meer organisaties, burgers en bedrijven helpen natuur in ons land goed te beschermen en te beheren. Helaas wordt dit belemmerd doordat de natuurwetgeving Natura 2000 in Nederland is doorgeschooten. Hierdoor is ondernemen binnen deze gebieden vaak erg moeilijk geworden. De VVD zal zich ervoor blijven inzetten dat het Europees natuurbeleid meer ruimte gaat bieden voor maatwerk dat door de lidstaten zelf wordt ingevuld. Verder vindt de VVD dat initiatieven voor het introduceren van ruimtelijke ordening op Europees niveau moeten worden stopgezet.

Europese milieuregels moeten (1) een oplossing bieden voor grensoverschrijdende milieuproblemen, (2) uitgaan van haalbare doelen, (3) de lidstaten de ruimte laten voor nationaal maatwerk. Regels die niet aan deze voorwaarden voldoen, moeten worden aangepast en waar mogelijk geschrapt. Aangezien de door de Europese Commissie voorgestelde Europese bodemrichtlijn, die tot doel heeft nationale bodems te verschonen, aan geen van deze drie criteria voldoet, wil de VVD dat deze richtlijn niet wordt aangenomen. Nederland moet zich in de Raad dus blijven verzetten tegen de invoering van deze richtlijn.

Omdat we al een grondwaterrichtlijn hebben, vindt de VVD dat de nitraatrichtlijn moet worden afgeschaft. Deze houdt namelijk te weinig rekening met de hoge gewasproducties per hectare in ons land. Bovendien is de richtlijn te star waar het gaat om het toestaan van nieuwe ontwikkelingen in bemesting. Verder moet Europa ruimte bieden innovaties sneller te implementeren die minder energieverwendend, milieubelastend of goedkoper zijn.

Het Europese Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij moet zo efficiënt en doelgericht mogelijk ingezet worden om deze sector vooruit te helpen en deze innovatiever en duurzamer te laten werken. Wanneer lidstaten misbruik maken van dit fonds dient er gekort te worden.

REGIONAAL BELEID

Het huidige structuurfondsenbeleid is gericht op de verkleining van de regionale verschillen binnen de Unie en binnen individuele lidstaten. Na ruim vijftig jaar moet helaas geconstateerd worden dat dit beleid heeft gefaald. De regionale verschillen binnen Europa zijn eerder groter dan kleiner geworden. De VVD wil het regionaal beleid hervormen waarbij alleen de echt arme Europese regio's voor een beperkte duur steun genieten, mits dit concrete resultaten oplevert.

Het is in het Nederlands belang om armere lidstaten te helpen aansluiting te vinden bij het gemiddelde Europese welvaartspeil. Maar Europese subsidies moeten wel effectief worden besteed. Dat is in de huidige situatie niet het geval. Want als het subsidiebeleid zou hebben gewerkt, zou op dit ogenblik Sicilië het rijkste gebied moeten zijn in Italië. Deze regio heeft vanaf het begin van de oprichting van de Europese samenwerking geprofiteerd van de Europese fondsen. Helaas blijven de regionale verschillen in het land onveranderd. De regio rondom Milaan is nog steeds de meest vitale van de Italiaanse economie en is één van de rijkste gebieden van de Unie. Het zuiden heeft ondanks, of misschien dankzij, vijftig jaar subsidies nauwelijks verbeteringen laten zien.

Daarnaast moeten we helaas ook constateren dat het ongebreidelde steunbeleid van de Unie onevenwichtige verhoudingen heeft veroorzaakt in gebieden waar het geld wel redelijk goed werd

besteed. Het beleid heeft mede bijgedragen aan de oververhitting van bepaalde sectoren, zoals de bouwsector, in de economieën van ontvangende lidstaten zoals Spanje en Ierland.

Een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de Unie en de ontvangende lidstaten is niet bevorderlijk voor een juiste en rechtmatige besteding van de steun. We moeten dus ophouden met het rondpompen van geld via Europese begrotingsuitgaven. Het bestaande beleid dient te worden afgeschaft en te worden vervangen door een systeem waarbij een solidariteitsbijdrage wordt gerealiseerd via de inkomsten. De programmering en besteding van de middelen is volledig in handen van de centrale of regionale overheid. Concrete doelstellingen worden vastgelegd en wanneer deze niet gehaald worden, wordt de steun stopgezet. Bovendien krijgen regio's niet langer dan vijftien jaar steun. Uiteindelijk dient ook op dit terrein de omslag gemaakt te worden van subsidies naar investeringen die zichzelf uiteindelijk terugbetalen.

Deze systeemwijziging is niet van toepassing voor achtergebleven regio's in rijke lidstaten. De VVD vindt dat de Europese Unie moet stoppen subsidies te verlenen voor arme regio's in rijke lidstaten. De rijkere lidstaten financieren hun eigen regionale beleid indien zij dat noodzakelijk vinden.

ONDERWIJS, ONDERZOEKS- EN INNOVATIEBELEID

De VVD zet zich in voor de mobiliteit van leerlingen en studenten. De VVD wil de jeugdwerkloosheid bestrijden door meer mogelijkheden te scheppen voor grensoverschrijdend onderwijs en uitwisselingsprogramma's zoals het Europese ERASMUS-programma. Door de jeugd de kansen te geven nieuwe vaardigheden en talen te leren, zullen zij gemakkelijker een baan vinden in eigen land of in het buitenland. Ook moet er meer aandacht gaan naar de wederzijdse erkenning van diploma's door de lidstaten.

Innovatie is van cruciaal belang om de concurrentiepositie van Europa te versterken. Wel hamert de VVD op een zakelijke benadering waarin de focus moet liggen op echte innovatie en concrete resultaten.

Het nieuwe Europese onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma (Horizon 2020) sluit goed aan bij het Nederlandse topsectorenbeleid en de innovatieagenda's van de regio's. In tegenstelling tot voorgaande programma's wordt meer nadruk gelegd op innovatie en een intensieve samenwerking tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven. De VVD is tevreden dat de Commissie lessen heeft getrokken uit voorgaande kaderprogramma's die helaas te bureaucratisch waren, waardoor het erg moeilijk was voor het innovatieve midden- en kleinbedrijf deel te nemen. De VVD zal er op blijven letten dat dit de komende jaren verder verbetert.

Nederlandse onderzoekers behoren tot de top van Europa, waardoor Nederland relatief meer financiering ontvangt dan het afdraagt. De VVD blijft er voor waken dat het onderzoeksbudget niet gebruikt wordt als een herverdelingsinstrument voor landen waar het onderzoeksniveau lager ligt. Het geld moet blijven gaan naar de beste projecten met de meeste toegevoegde waarde.

Om de bureaucratie te verminderen en duidelijke concrete resultaten te behalen, pleit de VVD ervoor dat de Commissie het voorbeeld van de Amerikaanse ruimtevaartorganisatie NASA volgt en zogenaamde onderzoeks- en ontwikkelingsprijzen invoert. De onderzoeksinstelling, het bedrijf of de kennisinstelling dat de gewenste oplossing tot stand brengt krijgt de onderzoekskosten terug plus een financiële bonus. Het voordeel ten opzichte van het huidige Europese beleid is dat veel papierwerk wordt vermeden en concrete resultaten bepalend zijn voor de subsidieverlening.

KORTEN OP SUBSIDIES ALS LANDEN GEEN POLITIEKE VERANTWOORDING NEMEN VOOR BESTEDING EUROPEES GELD

Tachtig procent van de Europese begroting wordt door de lidstaten zelf uitgegeven. Europees geld wordt als een extraatje gezien, nog versterkt door de perverse prikkel voor lidstaten om het geld hoe dan ook uit te geven, omdat anders de Commissie het op een andere manier kan besteden. Hierdoor is de controle op de juiste besteding van de gelden vaak te laks. Er bestaat geen zekerheid over besteding van de EU-middelen conform de regels in de EU-lidstaten, laat staan dat er zicht is op de vraag of het geld

ook nuttig is besteed. Hierdoor heeft de Europese Rekenkamer al vijftien jaar op rij geen goedkeurende verklaring verleend. Slechts vier EU-lidstaten, waaronder Nederland, leggen door middel van een vrijwillige "lidstaatverklaring" verantwoording af over de wijze waarop EU-geld wordt besteed in hun land.

De VVD is van mening dat een EU-lidstaatverklaring verplicht moet worden voor alle lidstaten, en zelfs een voorwaarde moet zijn om (verdere) financiële steun. In de lidstaatverklaring neemt de Minister van Financiën de politieke verantwoordelijkheid over de juiste besteding van de Europese gelden in zijn land. In het kader van de fraudebestrijding pleit de VVD ervoor dat landen niet langer in aanmerking komen voor welke vorm van steun dan ook wanneer deze verklaring achterwege blijft.

Bovendien moet via deze lidstaatverklaring meer inzicht komen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de projecten die (mede) met Europese fondsen zijn bekostigd. Nu kan een weg of een trainingsprogramma weliswaar volgens de regels zijn bekostigd, maar tegen veel te hoge kosten of zonder voldoende onderbouwde noodzaak. De VVD wil dat de nationale rekenkamers van lidstaten, in nauwe samenwerking met de Europese rekenkamer, jaarlijks een oordeel geven over de lidstaatverklaringen, met name over de doeltreffendheid en doelmatigheid van Europese subsidies.

Daarbovenop is een effectieve aanpak van fraude en corruptie met Europees geld nodig. De lidstaten zijn hiervoor verantwoordelijk, maar de VVD vindt dat de informatie-uitwisseling en coördinatie op EU-niveau moet worden versterkt. Organisaties als OLAF, Europol en Eurojust moeten intensiever kunnen samenwerken met elkaar en met nationale autoriteiten, waarbij bestrijding van fraude en corruptie nog meer prioriteit moet krijgen. Lidstaten moeten rapporteren over de resultaten van opsporingsonderzoeken op dit terrein die op basis van meldingen of door OLAF, Europol en Eurojust zouden moeten worden gestart. Landen die niet of te laks opvolging geven aan opsporingsverzoeken moeten volgens de VVD gekort worden op EU-subsidies.

De VVD:

- Staat voor een zuiniger en efficiënter Europa gericht op economische groei en innovatie.
- Staat voor de financiering van het Europese beleid via een contributiesysteem, met een maximale afdracht van 1% van het BNP.
- Is tegenstander van de invoering van een Europese belasting.
- Staat voor de verdere modernisering van het huidige Europese gemeenschappelijk landbouwbeleid. De VVD wil innovatieve sectoren, zoals de agrifoodsector, stimuleren waardoor spin offs voor de R&D ontstaan.
- Wil dat de nationale overheden zelf bepalen waar en hoe zij in plattelandontwikkeling investeren en of er behoefte is aan een specifiek sociaal vangnet en financieren dit zelf.
- Pleit voor een Europees landbouwbeleid dat uitgaat van eerlijke marktwerking, waarbij ondernemerschap gestimuleerd wordt.
- Staat voor een natuurbeleid dat door de lidstaten zelf kan worden bepaald waarbij dubbele en overbodige regelgeving zoals de nitraatrichtlijn, Natura 2000 en de voorgestelde bodemrichtlijn wordt geschrapt.
- Wil een gezonde visserijsector gericht op innovatie en duurzaamheid.
- Wil een regionaal beleid waarin alleen de echt arme regio's financiële steun krijgen voor een duur van hoogstens 15 jaar en onder strikte voorwaarden. Zet zich in voor een Europees onderzoeks- en innovatiebeleid dat minder bureaucratisch is, waaraan het MKB gemakkelijker kan meedoen en dat gericht is op concrete resultaten.
- Pleit voor een korting op de financiële steun wanneer lidstaten geen "lidstaatverklaring" tekenen waarin zij politieke verantwoordelijkheid nemen voor de juiste besteding van Europese gelden.

3 Financieel en economisch beleid

3. Financieel en economisch beleid

BELEIDDe huidige problemen op financieel en economisch terrein zijn moeilijk te overwinnen. We hebben te maken met een hardnekkige vertrouwenscrisis. Daarnaast geeft de schuldencrisis duidelijk aan dat teveel lidstaten te lang op de pof hebben geleefd. Het is hoog tijd orde op zaken te stellen. Europa moet weer geld gaan verdienen in plaats van lenen. De VVD wil een sterke muntunie bestaande uit landen die investeren in innovatie, een flexibele arbeidsmarkt hebben, een gezond begrotingsbeleid voeren en macro-economische onevenwichtigheden corrigeren. Lidstaten die niet kunnen voldoen aan deze voorwaarden kunnen uiteindelijk geen deel blijven uitmaken van de eurozone. De VVD is tegen permanente steun aan probleemlanden omdat dit uiteindelijk nooit de oplossing kan zijn voor de ontstane problemen.

Besluitvorming over de muntunie vindt plaats door de lidstaten in de eurozone. De Commissie houdt toezicht op de naleving van de gemaakte afspraken. Zij adviseert, handhaaft en besluit volledig onafhankelijk zonder last of ruggespraak. Maar de Commissie is geen federale bestuurslaag die eigenhandig ingrijpt in nationale economieën.

DE STABILITEIT VAN DE EUROZONE

De keuze voor de euro is gemaakt en het is een logische aanvulling op de Europese interne markt. Maar de gezamenlijke muntunie kan uiteindelijk alleen succes hebben als de reeds lang gemaakte, en recent aangescherpte afspraken, nauwgezet worden nagekomen door de deelnemende lidstaten. Een meer evenwichtige ontwikkeling en opwaartse convergentie (dus geen middelmaat of 'race to the bottom') is noodzakelijk om in de toekomst ontsporingen te voorkomen. Zo moeten lidstaten met een handelstekort concurrerender worden. Verder dient de financiële sector op orde te zijn en de begroting van lidstaten op termijn in evenwicht of in overschot, om toekomstige schokken te kunnen opvangen. De Commissie dient corrigerend op te treden wanneer resultaten achterwege blijven. Het nakomen van gemaakte afspraken laat onverlet dat de lidstaten hun eigen financieel-economische beleid kunnen blijven bepalen binnen de afgesproken kaders. Een voorbeeld in deze context is dat lidstaten zelf verantwoordelijk zijn de kosten die samenhangen met de vergrijzing op te vangen. Dit kan leiden tot het advies van de Commissie het sociale zekerheidsstelsel aan te passen. Op welke wijze dit geschiedt, is de verantwoordelijkheid van de lidstaat in kwestie.

In dit verband mag ook opgemerkt worden dat Nederland een uniek pensioenstelsel heeft, dat door de Commissie voorbeeldig wordt genoemd. Daarom moet de inrichting van het pensioenbeleid een nationale aangelegenheid blijven. Het is de taak van de Commissie lidstaten te wijzen op ieders verantwoordelijkheid en het goed functioneren van een pensioensysteem te faciliteren. Nederland mag niet de dupe worden van pensioenproblemen in andere lidstaten.

STRENGER BANKENTOEZICHT

Voor een sterke muntunie is ook een gezonde financiële sector nodig. Een bankenunie is noodzakelijk om besmettingsgevaar als gevolg van financiële schokken tussen lidstaten te voorkomen. De VVD is daarom voorstander van een onafhankelijk en gezamenlijk Europees toezicht op de bankensector met een sterke rol voor de Europese Centrale Bank.

Een zorgvuldige oprichting van een bankenunie vereist wel dat als eerste stap een goed functionerend financieel toezicht in het Eurogebied van kracht is. Pas daarna kan gesproken worden over het instellen van een resolutiemechanisme en een depositogarantiestelsel op Europees niveau. Dit kan alleen als er vooraf een opschoning van de balansen van de banken plaats heeft gevonden. Een resolutiefonds dient te worden gefinancierd door de banken zelf en niet met belastinggeld.

Bij de afwikkeling van niet-levensvatbare banken is het rechtvaardig dat in de eerste plaats de aandeel- en obligatiehouders, en niet slechts de belastingbetaler, meebetalen wanneer een financiële instelling in de problemen komt. Via afspraken in het kader van nationale depositogarantiestelsels worden spaarders tot 100.000 euro ontzien. Voorts dienen perverse prikkels bij bankiers te worden weggenomen. Maar dit moeten dan wel realistische en effectieve maatregelen zijn, en geen symboolpolitiek die de economie meer kwaad dan goed doet. De VVD is mede daarom tegen de invoering van een financiële transactiebelasting.

GEEN EURO-OBLIGATIES

De gezamenlijke maatregelen moeten gaan zover als nodig en beslist niet verder. De VVD is tegenstander de nationale schuldenberg gezamenlijk te delen door de uitgifte van euro-obligaties.

De uitgifte van euro-obligaties vermindert de discipline om een gezond en houdbaar fiscaal- en begrotingsbeleid te voeren en de broodnodige hervormingen te realiseren. Bovendien wordt op die manier een permanent transfersysteem opgezet waarin de goed presterende lidstaten een hogere rente betalen als gevolg van de schulden van de probleemlanden.

De VVD benadrukt:

- De noodzaak van een versterkt toezicht op banken en andere financiële instellingen.
- Het belang van het doorvoeren van hervormingen door lidstaten ter versterking van de houdbaarheid van de eurozone en is voorstander van automatische sancties wanneer gemaakte afspraken niet worden nagekomen.
- Dat de uitgifte van euro-obligaties de discipline zal verminderen ten nadele van lidstaten met gezonde overheidsfinanciën en is daarom tegen uitgifte van dergelijke obligaties.
- De onontkoombaarheid van economische modernisering om het herstel van economische groei en convergentie te bevorderen. Lidstaten die hieraan niet kunnen of willen voldoen, vanwege een gebrek aan discipline, dienen uiteindelijk de eurozone te verlaten.
- Dat subsidiariteit bij het te voeren economisch beleid leidend is en dat daarom bijvoorbeeld het zorgbeleid, de sociale zekerheid en het pensioensstelsel een nationale aangelegenheid is en blijft.
- De verantwoordelijkheid van individuele lidstaten de kosten van de vergrijzing zelf op te vangen.

4 Milieu, Energie en Klimaat

4. Milieu, Energie en Klimaat

De energieprijzen in Europa zijn veel hoger dan in de Verenigde Staten. Deze kostenpost drukt zwaar op de productiekosten van het bedrijfsleven. Duurzaamheid moet hand in hand gaan met, en niet ten koste gaan van, de Europese concurrentiekracht. De VVD vindt daarom dat de inspanningen van de Europese Unie gekoppeld moeten worden aan die van onze belangrijkste handelspartners. Europa moet niet te ver voor de troepen uitlopen als landen als China en de VS niet volgen.

Het is in ons eigen belang dat we minder fossiele brandstoffen gaan gebruiken. Daardoor worden we minder afhankelijk van derden, betalen minder voor onze energierekening en helpen het milieu. Maar in plaats van het subsidiëren van duurzame energie, moeten we de markt haar werk laten doen zodat de meest kostefficiënte oplossingen worden gekozen om een duurzamer Europa te realiseren. Landen moeten ook zelf blijven bepalen welke energiemix ze hanteren.

Gezocht moet worden naar win-win situaties waarbij milieu en economische vooruitgang hand in hand gaan. De VVD bepleit hiervoor ook in Europa het principe 'de vervuiler betaalt'. De EU heeft op dit gebied een belangrijke rol te spelen, want de aanpak van grensoverschrijdende milieuproblemen is bij uitstek een Europese aangelegenheid. Ook kan in Europa worden samengewerkt ten aanzien van steeds schaarser wordende grondstoffen.

Maar de beste oplossing van milieuproblemen is niet altijd het opleggen van meer Europese regels. Geprobeerd moet worden om meer milieuwinst te behalen door de marktwerking te verbeteren. Waar wetgeving toch nodig is, moet worden voorkomen dat deze doorslaat. Zo moet de milieueffectrapportage simpeler, want een toename van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven zorgt voor een aantasting van de concurrentiepositie. Als werkgelegenheid daardoor verdwijnt naar landen buiten Europa, zijn we verkeerd bezig.

De toekomst van de Europese economie en concurrentiekracht is gebaseerd op duurzaamheid. Onderzoek en ontwikkeling op Europese schaal moet vooral daarop gericht zijn. Daardoor kan Europa nog meer kansen voor innovatieve ondernemers bieden. Zo zou de Nederlandse recyclingindustrie kunnen profiteren van haar innovatieve kennis. Maar dan moeten binnen Europa de export- en importrestricties worden versoepeld. De VVD gaat zich daarvoor inzetten.

WEL EUROPESE EMISSIEHANDEL, GEEN SUBSIDIES

Het Europese vrijhandelssysteem in emissierechten (ETS) is het belangrijkste middel om zo kostenefficiënt mogelijk de uitstoot van CO₂ te verlagen. Helaas faalt het systeem doordat goedbedoelde subsidies de werking van het ETS verhinderen. Energiebedrijven worden niet geprikkeld tot duurzame en schone innovatie, omdat de belastingbetaler dit al via subsidies betaalt. Als niets verandert, wordt Europa een continent van kolencentrales en windmolens. Daar schiet het klimaat niets mee op.

De hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer (vooral CO₂) neemt toe en kan voor een stijging van de temperatuur op aarde zorgen. Om te zorgen dat de Europese landen minder CO₂ uitstoten, heeft de Europese Unie een CO₂-emissiehandelsysteem opgezet. Door de vrije handel in CO₂-emissierechten krijgt de uitstoot van koolstofdioxide een prijs.

Een hogere prijs zal bedrijven de prikkel geven te investeren in hernieuwbare energie en energiebesparing. Ook geeft het ondernemers de kans geld te verdienen met innovatieve oplossingen om het gebruik van energie te verminderen. Maar de huidige prijs voor CO₂ is laag en het is onzeker of die substantieel zal stijgen.

Een belangrijke reden voor de lage prijs zijn de subsidies voor hernieuwbare energie en energiebesparing. Deze moeten daarom worden afgebouwd. Miljarden worden uitgegeven aan subsidies voor windmolens en zonnepanelen die hetzelfde doel (CO₂-reductie) nastreven. Het gevolg is dat bedrijven weinig geïnteresseerd zijn in CO₂-rechten en innovatie moeizaam van de grond komt.

De vele subsidies zijn het gevolg van de Europese doelstelling voor hernieuwbare energie. Alle landen van de EU hebben een nationale doelstelling gekregen om in 2020 een bepaald percentage hernieuwbare energie te hebben. Voor Nederland is dat 14%. Doordat gesubsidieerde Duitse hernieuwbare energie onder de kostprijs op de Nederlandse markt wordt verkocht, is het echter erg moeilijk om deze doelstelling te halen.

Deze nationale subsidies verstoren de Europese energiemarkt en leiden er toe dat het voor Nederlandse duurzame energieproducenten onmogelijk is hier tegen te concurreren. Het zou in lijn zijn met de Europese gedachte, en ontzettend veel geld schelen, als landen de doelstellingen gezamenlijk zouden kunnen invullen. Verder zal de VVD zich er voor inzetten dat de EU na 2020 alleen nog stuurt op een verlaging van de CO₂-uitstoot via het emissiehandelssysteem en ophoudt subdoelstellingen voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie op te stellen. Alleen dan kan de vrije markt zijn werk doen en zullen ondernemers weer naar alternatieven voor fossiele brandstoffen zoeken om daarmee geld te besparen.

De VVD pleit voor:

- De koppeling van Europese klimaatinspanningen aan die van onze belangrijkste handelspartners, om de Europese concurrentiekracht te behouden.
- Grotere energieonafhankelijkheid van derden via diversificatie.
- Een lagere energierekening door innovatieve energieopwekking en een goed werkende Europese energiemarkt.
- Aparte doelstellingen voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie na 2020 vervangen door een eenduidig beleid gericht op CO₂-neutraliteit.
- Lidstaten zelf verantwoordelijk te laten zijn voor hun energiemix.

5 **Justitie, Immigratie & Asielzaken**

5. Justitie, Immigratie & Asielzaken

EUROPEES BURGERSCHAP

De VVD ziet het Europees burgerschap als een aanvulling op het Nederlandse burgerschap. Het komt er niet voor in de plaats. Persvrijheid, vrijheid van vereniging, meningsuiting, seksuele voorkeur en expressie moeten in alle lidstaten gewaarborgd zijn. Ook hier geldt: afspraak is afspraak.

De VVD vindt het de hoogste tijd dat het Europees burgerschapsbeleid zich ontdoet van de pretentie de kloof tussen burger en Europa te willen dichten. Dure publiciteitscampagnes om het Europees burgerschap aan de man te brengen wekken alleen maar irritatie en werken averechts. De VVD vindt dit zonde van het geld en slecht voor het draagvlak.

Verdragen en afspraken op het vlak van non-discriminatie moeten niet alleen naar de letter, maar ook naar de geest worden nageleefd. Gelijkberechtiging van allen moet niet alleen op papier, maar ook in de praktijk betekenis krijgen. De Europese Commissie moet samen met de lidstaten een strategie ontwikkelen om deze rechten en vrijheden duurzaam in alle lidstaten te waarborgen.

Sinds Nederland in 2001 het burgerlijk huwelijk openstelde voor homoseksuele paren, hebben steeds meer lidstaten dit voorbeeld gevolgd. De VVD juicht deze ontwikkeling toe en bepleit dat lidstaten die zelf het huwelijk niet openstellen de in andere lidstaten gesloten huwelijken en partnerschapsrelaties tussen partners van hetzelfde geslacht erkennen.

Alimentatieverplichtingen en omgangsregelingen van gescheiden ouders moeten ook blijven gelden als een van hen naar een andere lidstaat vertrekt. De VVD staat pal voor de rechten van slachtoffers van grensoverschrijdende criminaliteit. Ook verdachten moeten overal in Europa kunnen rekenen op een eerlijke procesgang.

De VVD wil dat consumenten hun recht kunnen halen en meer bescherming genieten bij conflicten met aanbieders binnen de Europese Unie, zoals webwinkels, over de levering van diensten

VRIJ VERKEER VAN PERSONEN

Alle Europese burgers hebben het recht om in een andere lidstaat te wonen, werken en studeren. Dat is goed voor de economie, maar als het op te grote schaal en ineens gebeurt kan het gepaard gaan met uitbuiting, uitkeringstoerisme, gebrekkige integratie en overlast. De leefbaarheid van bepaalde wijken van grote steden komt hierdoor onder druk te staan. Daar wil de VVD effectief tegen optreden en dit waar mogelijk voorkomen. Tegelijkertijd wil de VVD praktische oplossingen voor grensoverschrijdende problemen van burgers die zich wel aan de regels houden.

Uitkeringstoerisme wordt tegengegaan. Wie zich niet of onjuist inschrijft in het bevolkingsregister en geen geld heeft om zijn broek op te houden moet terug naar de eigen lidstaat. De VVD vindt dat mensen die geen Nederlands spreken en zich ook niet inspannen om dit te leren, geen recht hebben op bijstand in Nederland. Dat geldt dus ook voor EU-burgers. Verder geldt: geen uitkering zonder hier eerst tenminste tien jaar aantoonbaar te hebben gewoond en gewerkt. Voor opbouw van ww-rechten moet wat de VVD betreft ook het gemiddelde salaris dat in een andere lidstaat verdiend werd meetellen.

Als het aan de VVD ligt komt er een einde aan de zogenaamde 'Europa-route', waarmee huwelijksmigranten nationale toelatingsregels omzeilen. Huwelijkspartners van EU-burgers van buiten de Europese Unie die zich voor het eerst in een EU-lidstaat vestigen moeten gewoon onder de nationale toelatingsregels vallen en niet onder het vrij verkeer van personen, zoals nu het geval is.

De VVD wil EU-burgers die betrokken zijn bij schijnhuwelijken, schijnconstructies, fraude met toeslagen of uitkeringen en andere vormen van rechtsmisbruik een terugkeerverbod voor Nederland op kunnen leggen, zodat ze niet meer naar Nederland terug kunnen keren. Wie misbruik maakt van regels kan zich er niet op beroepen.

Belemmeringen voor wie zich wel aan de regels houdt moeten worden opgeheven. De VVD blijft zich inzetten voor wederzijdse erkenning van diploma's en het tegengaan van oneigenlijke uitsluiting van werknemers uit andere lidstaten door nationale regels. Ook moeten tuchtrechtelijke beslissingen om beroepsuitoefening te verbieden automatisch voor de hele Europese Unie gelden. De VVD wil dat akten van de burgerlijke stand (huwelijk, geboorte, adoptie, overlijden etc.) binnen de EU wederzijds worden erkend, zodat er geen legalisatie en verificatie meer nodig is. Verder moet er meer duidelijkheid komen over welk recht van toepassing is bij grensoverschrijdende familie- en erfrechtelijke kwesties.

HANDHAVING VAN DE EUROPESE BUITENGRENZEN

Het wegvallen van binnengrenscontroles tussen lidstaten biedt zowel ondernemers als reizende Nederlanders voordelen. Maar we moeten dan wel de Europese buitengrenzen beter beveiligen. Ook moeten lidstaten uit de Schengen-zone worden gezet als ze hun grenzen niet goed bewaken of andere afspraken niet nakomen. De binnengrenscontroles tussen Roemenië en Bulgarije en het Schengengebied kunnen wat de VVD betreft pas worden opgeheven wanneer deze lidstaten hun corruptiebestrijding en rechtshandhaving aantoonbaar duurzaam en onomkeerbaar op orde hebben.

De VVD wil dat de handhaving van de buitengrenscontroles drastisch wordt versterkt en een groter deel van de Europese begroting wordt gebruikt om de samenwerking tussen grensbewakingsdiensten in het grensagentschap Frontex te versterken om illegale immigratie en mensensmokkel aan te pakken.

Ook moet er aan de buitengrenzen het Schengen-gebied een sluitend en eenduidig Europees grensregistratiesysteem met vingerafdrukken komen, zodat duidelijk is wie wanneer en onder welke naam binnenkomt en vertrekt. Dat voorkomt illegaliteit, oneigenlijk gebruik van asielprocedures en zorgt ervoor dat mensensmokkel minder loont. Door slimme inzet van techniek hoeft dat niet tot lange rijen aan de buitengrenzen te leiden.

Verder wil de VVD dat lidstaten, die hun buitengrenscontroles langere tijd niet op orde krijgen, tijdelijk buiten de Schengenzone worden gezet. Bovendien moet Nederland altijd zelf kunnen blijven beslissen over tijdelijke herinvoering van de binnengrenscontroles als daar om redenen van openbare orde en veiligheid aanleiding toe is. Extra veiligheidsmaatregelen achter de Nederlandse grens die er op gericht zijn om grensoverschrijdende criminaliteit, zoals mensensmokkel en mensenhandel tegen te gaan, blijven gehandhaafd.

EEN RECHTVAARDIGER EUROPEES ASIELBELEID

De VVD wil een gemeenschappelijk Europees asielbeleid. Dat is in het Nederlands belang, want wij vangen al jaren een bovengemiddeld aantal asielzoekers op. Het is ook in het belang van de asielzoeker en Europa, want in de huidige situatie hebben asielzoekers in de ene lidstaat meer kans op een asielvergunning dan in het andere. Dit is onrechtvaardig en daarom moet de bescherming van vluchtelingen in heel Europa op dezelfde manier geregeld worden.

Om de situatie te verbeteren, worden asielaanvragen wat de VVD betreft alleen nog afgehandeld aan de Europese buitengrenzen door strenge, eenduidige, zorgvuldige en snelle procedures. Als dit leidt tot een oneerlijke verdeling van toegelaten vluchtelingen over de lidstaten, kunnen op basis van bevolkingsomvang, landoppervlak en BNP toegelaten vluchtelingen herverdeeld worden. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met de individuele omstandigheden van de vluchteling.

Opvang in de regio heeft echter de sterke voorkeur. Als het aan de VVD ligt spreken lidstaten verder af een substantieel bedrag van hun huidige asielbegroting via de UNHCR in te zetten voor opvang in de regio. Zo komen de middelen voor vluchtelingen terecht bij hen die dit het hardst nodig hebben, in plaats van in dure nationale asielopvang, immigratiediensten en asieladvocaten.

Zolang de Europese asielprocedures niet volledig zijn geharmoniseerd, houdt de VVD onverkort vast aan de regel dat een asielverzoek altijd in het eerste land van aankomst moet worden afgehandeld. Europese regels en afspraken die het onnodig stapelen van asielprocedures mogelijk maken moeten zo snel mogelijk worden afgeschaft.

Om de terugkeer van afgewezen asielzoekers te verbeteren en illegale immigratie te voorkomen gaat Europa samenwerkingsovereenkomsten aan met landen aan de buitengrenzen en landen van herkomst. Als een land niet meewerkt aan de terugkeer van eigen onderdanen moet de afgifte van visa aan burgers uit dat land tijdelijk worden opgeschort.

EEN STRENGER IMMIGRATIEBELEID

Het wegvallen van de binnengrenzen betekent niet het einde van het Nederlandse immigratiebeleid. Mensen van buiten Europa die een verblijfsvergunning hebben voor bijvoorbeeld België of Duitsland mogen nu vrij reizen naar Nederland, maar dat betekent nog niet dat ze hier zomaar mogen wonen en werken, of recht hebben op een uitkering. Als het aan de VVD ligt blijft dat zo en krijgt Nederland de mogelijkheid om de eigen regels aan te scherpen terug. De VVD is tegen een alomvattend Europees immigratiebeleid.

De VVD vindt dat Nederland de vrijheid moet krijgen om strengere regels te stellen aan gezinsmigranten, zoals een hogere leeftijds- en inkomenseis, omdat dit met het oog op de integratie noodzakelijk is. Het recht op gezinsleven moet in evenwicht zijn met de maatschappelijke kosten.

Ook wil de VVD dat Nederland zelf blijft bepalen of, hoe en hoeveel arbeids- en kennismigranten van buiten de Europese Unie in Nederland worden toegelaten. De VVD is dus tegen nieuwe Europese regelingen voor seizoensarbeiders, arbeidsmigranten en kennismigranten. Wel moeten eenmaal toegelaten kennismigranten door middel van een Europese blue-card gemakkelijker zich gemakkelijker kunnen vestigen in een andere lidstaat. De Nederlandse concurrentiepositie als vestigingsplaats voor bedrijven die kennismigranten aantrekken moet scherp in het oog gehouden worden.

De VVD ziet niets in Europees beleid om migratie uit ontwikkelingslanden te stimuleren.

VEILIGHEIDSPROBLEMEN EN CRIMINALITEIT AANPAKKEN

Een goed functionerende rechtsstaat is bittere noodzaak bij onze open grenzen en de interne markt. Vrijhandel gedijt alleen als er rechtszekerheid is. Burgers en ondernemers moeten zich voldoende beschermd weten tegen grensoverschrijdende criminaliteit, corruptie, zwendel en uitbuiting. Natuurlijk is en blijft de rechtsstaat eerst en vooral een nationale aangelegenheid, maar de VVD wil ook op dit punt meer resultaten van Europa zien.

Criminelen houden zich niet aan grenzen, dus Nederland kan ze beter in samenwerking met andere landen aanpakken. Het Europese agentschap Europol in Den Haag en nationale opsporingsautoriteiten zouden meer bevoegdheden moeten krijgen om grensoverschrijdende criminaliteit, zoals rondtrekkende bendes en georganiseerde misdaad en mensenhandel, harder aan te pakken. Uitwisseling van informatie, bewijsmateriaal en verdachten tussen opsporingsautoriteiten van verschillende lidstaten is van belang om Nederland en Europa veiliger te maken. Criminelen moeten weten dat ze over de grens niet aan de arm der wet ontkomen. De VVD wil verder Europese afspraken met betrekking tot grensoverschrijdend toezicht op zedendelinquenten en het informeren tussen lidstaten van vestiging van veroordeelde zware gewelds- en zedendelinquenten.

Als het aan de VVD ligt moeten ook in Europa vandalen gaan betalen. Criminele geldstromen naar andere lidstaten moeten gemakkelijker gevolgd kunnen worden en waar nodig bevroren of in beslag genomen. Ook slachtoffers van misdrijven moeten een dader in een andere lidstaat makkelijker kunnen dwingen om een passende schadevergoeding te betalen.

Ook bij nieuwe dreigingen als cybercrime is het verstandig de krachten te bundelen op Europees niveau. Het heeft geen zin als elke lidstaat opnieuw het wiel uitvindt om zich te wapenen tegen deze cyberbendes. De aanvallen op banken, overheidsinstellingen en websites hebben laten zien dat onze informatie-economie gemakkelijk te ontregelen is. De VVD wil dat de volgende Commissie hier een prioriteit van maakt.

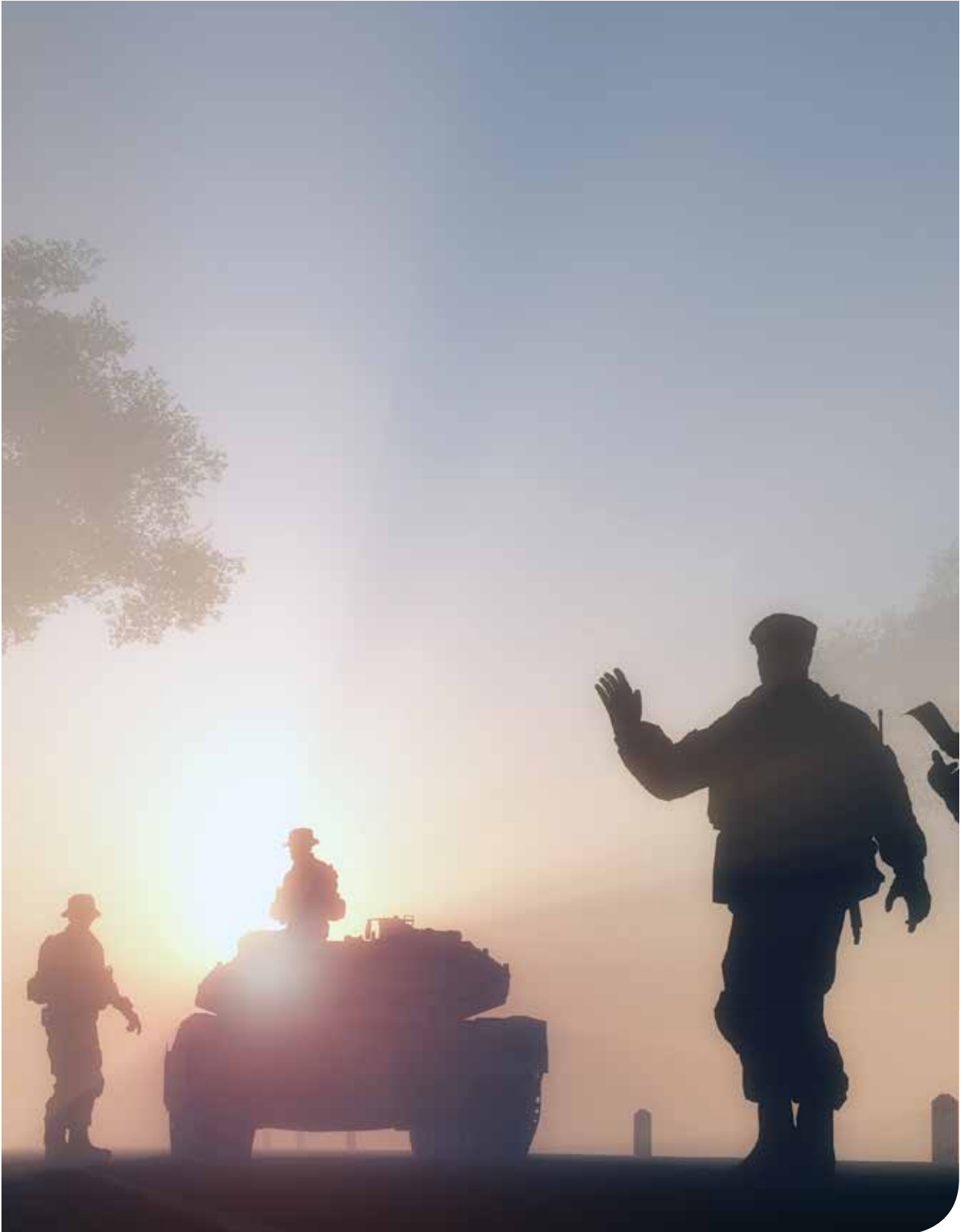
Terrorisme en cybercrime moeten stevig worden bestreden, maar aan het 'big brother'-gedrag van overheden en bedrijven zitten nadrukkelijk ook grenzen. Grenzen die we geharmoniseerd moeten vastleggen en bewaken in Europa. De VVD streeft naar een moderne en sterke wetgeving ter bescherming van persoonsgegevens om ongebreidelde inzameling, verwerking en opslag van voornamelijk digitale gegevens door instanties, instituten en bedrijven aan banden te leggen. Deze mogen geen belemmering vormen voor gezondheidsonderzoek als daar eenmalig uitdrukkelijk toestemming voor gegeven is.

De VVD wil:

- De grensbewaking aan de buitengrenzen van de Schengen-zone versterken.
- Lidstaten die de regels niet nakomen uit de Schengen-zone kunnen zetten.
- Een eenduidig Europees grensregistratiesysteem met vingerafdrukken invoeren.
- Extra veiligheidscontroles in het Nederlandse grensgebied om criminaliteit en mensensmokkel te handhaven.
- Asielaanvragen alleen nog laten afhandelen aan de Europese buitengrenzen.
- Europese regels die het onnodig stapelen van asielprocedures mogelijk maken afschaffen.
- Dat Nederland de vrijheid moet krijgen om strengere regels te stellen aan gezinsmigranten.
- Dat Nederland zelf mag blijven bepalen of, hoe en hoeveel arbeids- en kennismigranten van buiten de EU in Nederland worden toegelaten.
- Een terugkeerverbod voor EU-burgers die frauderen met sociale voorzieningen.
- Grensoverschrijdende criminaliteit hard aanpakken.
- De bescherming van persoonsgegevens beter garanderen.

6 **Buitenlands- en** **Veiligheidsbeleid**

6. Buitenlands- en Veiligheidsbeleid

Europa heeft een belangrijke rol te spelen in het buitenlands- en veiligheidsbeleid. Europa heeft in de afgelopen eeuwen de democratische rechtsstaat en welvaart opgebouwd, maar dit is niet vanzelfsprekend gegarandeerd in een veranderende wereld waarin zich nieuwe machtscentra aandienen. Europa heeft tot nu toe altijd kunnen terugvallen op de militaire steun van de VS, maar het is zaak dat Europa meer verantwoordelijkheid neemt voor de eigen defensie en bij het voorkomen en oplossen van internationale conflicten. De VVD is niet voor de oprichting van een Europees leger, maar de VVD vindt wel dat de Europese landen veel intensiever met elkaar moeten samenwerken. Een krachtiger Europa is ook in het belang van de NAVO. Mede in het licht van de ongecoördineerde bezuinigingen op de nationale defensiebegrotingen heeft de EU een nieuw strategisch concept nodig dat de capaciteiten doet aansluiten op de dreigingen van de toekomst. Daarbij moet de nadruk liggen op nauwe samenwerking, 'pooling and sharing' en gezamenlijk optreden bij missies.

De Europese defensie-industrie is goed voor een jaarlijkse omzet van vele miljarden euro's en is een belangrijke werkgever. De nationale defensiebedrijven worden echter beschermd tegen grensoverschrijdende concurrentie door middel van artikel 296 van het EG-verdrag, dat de lidstaten de mogelijkheid geeft uit overwegingen van nationale veiligheid hun eigen defensie-industrie te beschermen. De VVD wil een echte vrije markt voor defensiematerieel. Daarbij moet ervoor worden gezorgd dat ook het MKB een eerlijke kans heeft.

De lidstaten besloten in 2004 de aanschaf van defensiematerieel evenwel te coördineren door het Europees Defensie Agentschap (EDA) in het leven te roepen. In een economische crisis met forse bezuinigingen op nationaal niveau wil de VVD meer gebruik maken van het EDA en de defensie-uitgaven én bezuinigingen beter op elkaar afstemmen. Hierdoor sluiten de Europese krijgsmachten beter op elkaar aan en wordt een geloofwaardige defensiemacht in de EU behouden. De VVD pleit voor meer 'pooling and sharing' van kennis en middelen tussen de lidstaten, zodat deze zo goed mogelijk worden benut. De buitengrensbewaking die nu door Frontex wordt vormgegeven moet veel zwaarder worden aangezet. Onze eigen militaire middelen dienen ook in de Middellandse Zee te worden ingezet, nu een deel van de Arabische regio voorlopig in chaos is onttaard. De VVD prefereert een Europa dat zijn grenzen kent én bewaakt.

De VVD constateert dat de European External Action Service (EEAS; Europese Dienst voor Extern Optreden) zich niet heeft ontpopt tot een invloedrijke speler op het internationale toneel. Of dit in de toekomst mogelijk is, is nog maar zeer de vraag. De VVD ziet de EEAS, nu deze er toch is, als een goede manier om door samenwerking geld te besparen via gezamenlijk gebruik van de infrastructuur ter plaatse en samen te werken bij de consulaire dienstverlening. Ook ziet de VVD voor deze dienst een rol weggelegd om het internationaal opererende bedrijfsleven, inclusief het MKB, te faciliteren bij het zaken doen met landen buiten de Europese Unie. De EEAS zou zich in nauwe samenwerking met de Commissie meer moeten richten als dienstverlener ter ondersteuning van de internationale ambities van het Europese bedrijfsleven. Dit laat onverlet dat bij het behartigen van de belangen van Nederlandse bedrijven een belangrijke rol blijft weggelegd voor de Nederlandse ambassades.

VAN HULP NAAR HANDEL

De VVD wil de nadruk van de Europese ontwikkelingshulp verleggen. Derde wereldlanden worden niet uit hun ontwikkelingsstatus getrokken door financiële steun. De nadruk moet veel meer komen te liggen op handel en investeringen, zodat lokale ondernemers een bestaan kunnen opbouwen en werkgelegenheid kunnen creëren. Daartoe moeten zij wel de kans krijgen en toegang hebben tot de half miljard Europese consumenten. De VVD wil dan ook dat Europese handelsbelemmeringen voor ontwikkelingslanden worden weggenomen.

Ontwikkelingslanden kunnen opbloeien als er capabele leiders aan het roer staan. De EU is de grootste ontwikkelingsdonor van de wereld en moet dit middel beter gebruiken om deugdelijk bestuur, respectering van de mensenrechten en goed beleid te bevorderen. Misbruik en ondeugdelijk beleid moet diplomatieke en financiële consequenties hebben. Voor voedselhulp en humanitaire noodhulp is natuurlijk altijd ruimte.

Het toekennen van ontwikkelingsgeld moet nadrukkelijk gekoppeld worden aan het bevorderen van investeringen en het stimuleren van de handel. De VVD wenst dit te bereiken door de inzet van nationale en internationale financiële instellingen, waaronder de Europese Investeringsbank, op de voorwaarde dat de kredietwaardigheid in stand blijft. Het voordeel is dat het leningen zijn die zichzelf terugbetalen, waardoor meer ontwikkelingsprojecten kunnen worden gerealiseerd. Bovendien hebben de projecten een grotere levensvatbaarheid, door de participatie van het (financiële) bedrijfsleven.

In dit verband mogen ook van ontwikkelingslanden bepaalde inspanningen worden verwacht. Het gaat daarbij om het wegnemen van handelsbelemmeringen door deze landen. Maar het kan ook gaan om het waarborgen van de grondrechten, waaronder het bestrijden van discriminatie op grond van sekse of seksuele geaardheid en de behandeling van minderheden. Een goed uitgangspunt daarbij is 'more for more' en 'less for less'.

PAS OP DE PLAATS BIJ VERDERE UITBREIDING VAN DE EU

De Europese Unie is na de val van de muur in 1989 in te snel tempo gegroeid. Hierdoor zijn landen toegetreden die nog niet aan alle standaarden voldeden. Na toetreding blijkt de motivatie om te hervormen een stuk lager. Bovendien kan de Commissie te weinig doen om ze in het gareel te houden. De VVD vindt dat we van de gemaakte fouten moeten leren en een pas op de plaats moeten maken bij verdere uitbreiding. Er mogen geen landen meer toetreden die niet volledig aan alle 'Kopenhagen-criteria' voor toetreding voldoen. Ook moet de Commissie meer middelen krijgen om lidstaten die democratische waarden met voeten treden harder aan te pakken.

De oorspronkelijke lidstaten hebben te vaak dezelfde cyclus meegemaakt met nieuwe toetreders, waarbij geldstromen richting de nieuwe lidstaten gaan en arbeidsmigratie terugvloeit in combinatie met de perceptie van verdringing op de arbeidsmarkt en overlast. Ook is de balans verschoven binnen de EU besluitvorming. Het overgrote deel van de lidstaten is tegenwoordig netto-ontvanger en meent er daarom belang bij te hebben het EU-budget groot te houden.

Verbreiding en verdieping van de Europese Unie gaan niet goed samen. De verbreding is een feit en niet meer terug te draaien. De kern van de Europese Unie is niet vrijblijvend, maar daarbuiten is er ruimte voor een Europa van meerdere snelheden en bestemmingen. De door de VVD bepleite Europese Unie van flexibele samenwerkingsverbanden biedt de kans een aantal problemen met nieuwe toetreders geleidelijker te verhelpen. Daarnaast moet het tempo van uitbreiding vertragen en mag er meer tijd zitten tussen het toetreden tot de diverse samenwerkingsverbanden. Deze tijd moet gebruikt worden om nieuwkomers scherp te toetsen op de onomkeerbaarheid van de verbeteringen.

Toetreding van Oost-Europese landen is een grotere uitdaging gebleken dan verwacht. De uit deze eerdere uitbreiding geleerde lessen moeten op de eventuele nieuwe toetreders worden toegepast. De Kopenhagen-criteria moeten strikt worden toegepast.

Dat betekent dat een toetredend land de democratische rechtsorde waarborgt, de mensenrechten respecteert, een functionerende markteconomie heeft die bestand is tegen de concurrentie binnen de interne markt, de Europese wetgeving heeft overgenomen en toepast in eigen land. En natuurlijk moet het een Europees land zijn.

Ook moet veel meer aandacht worden besteed aan de 'nazorg', oftewel de situatie in de jaren na de toetreding. De Europese Commissie moet er streng op toezien dat de Kopenhagen-criteria ook worden gehanteerd als een land eenmaal lid is. Op Nederlands initiatief worden aspirant toetreders nu al scherper getoetst dan ooit tevoren en is een versterkt monitoring-mechanisme voor de periode na de toetreding ingesteld. Dat beleid moet worden voortgezet en verder versterkt. Bijzondere aandacht moeten daarbij uitgaan naar de ontwikkeling van het rechtssysteem en andere cruciale overheidsdiensten en de bestrijding van corruptie en criminaliteit.

Het toenaderingsproces tussen de EU en Turkije is een zaak die al decennia sleept met nog lang geen zicht op toetreding. Dit land voldoet niet aan de Kopenhagen-criteria. Zolang Turkije weigert Cyprus te erkennen door het Ankara-protocol niet te ratificeren, de burgerlijke vrijheden in eigen land niet respecteert en niet voor de volle honderd procent voldoet aan de alle overige criteria, kan het land

niet toetreden tot de EU. Ook het lidmaatschap van de Oekraïne is wat de VVD betreft niet aan de orde. Een geprivilegieerd partnerschap, gericht op het bevorderen van stabiliteit, onderlinge handel en economische groei, kan gunstig zijn voor zowel de EU als Oekraïne.

De VVD wil:

- Geen Europees leger, maar wel meer samenwerking tussen lidstaten om te zorgen dat de nationale krijgsmachten elkaar beter aanvullen.
- Dat de European External Action Service (EEAS) als dienstverlener opereert om het bedrijfsleven, inclusief het MKB, te helpen hun internationale ambities te verwezenlijken.
- Dat de Europese ontwikkelingssamenwerking zich meer richt op handel en investeringen.
- Terughoudendheid wat betreft verdere uitbreiding van de Europese Unie, strikte toepassing van de criteria voor lidmaatschap en intensieve monitoring ook na toetreding.
- EU lidmaatschap voor Turkije is niet aan de orde zolang dit land weigert Cyprus te erkennen door het Ankara-protocol niet te ratificeren, de burgerlijke vrijheden in eigen land niet respecteert en niet volledig voldoet aan alle overige toetredingscriteria.
- Geen EU lidmaatschap voor Oekraïne, maar wel een verbetering van de samenwerking met dit land in de vorm van een geprivilegieerd partnerschap.

De verkiezingsprogramma commissie:

Pim van Ballekom (Voorzitter)

Stephanie ter Borg

Henk Brink

Sander van der Eijk

Monique List

Maarten Smit

Pieter van de Stadt

Folkert Wilman

Roos Zwetsloot

Jeroen Reijnen (Penvoerder)

Wouter Schroër (Secretaris)

SUPERSTAAT NEE
SAMENWERKEN JA

NEE
TEGEN DEZE EU

EUROPESE VERKIEZINGEN
22 MEI 2014

VERSIE APRIL 2014

INHOUD

1. SUPERSTAAT NEE, SAMENWERKEN JA 5
  2. DEMOCRATIE 7
  3. CRISIS, BEGROTING EN EURO 9
  4. FINANCIËLE MARKTEN EN BELASTINGEN 11
  5. WERK EN INKOMEN 13
  6. GEMEENSCHAPPELIJKE MARKT, CONSUMENTENBESCHERMING EN BEVORDERING VAN HET MKB 15
  7. LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT 17
  8. MILIEU 19
  9. ENERGIE 21
  10. ASIEL EN MIGRATIE 23
  11. CRIMINALITEIT, VEILIGHEID EN PRIVACY 25
  12. VERKEER EN VERVOER 27
  13. GEZONDHEID EN ONDERWIJS 29
  14. INTERNATIONALE SAMENWERKING EN MENSENRECHTEN 31
- BEGRIPPENLIJST 34

1. SUPERSTAAT NEE, SAMENWERKEN JA

Wilt u niet langer domweg doordenderen naar een steeds machtigere Europese Superstaat? En wilt u dat u voortaan het laatste woord krijgt als het gaat om wat wij in eigen land beslissen en dat niet aan Brusselse bemoeizucht overlaten? Wilt u samenwerken waar het nuttig en nodig is, maar de baas blijven over alles wat we beter zelf kunnen regelen? Dan is een stem op de SP een verstandige keuze. 22 mei 2014 is een belangrijke dag. Dan beslist u wie úw stem laat horen in Europa.

De huidige Europese Unie loopt aan de leiband van grote bedrijven en grote landen. Hun belangen gaan veel te vaak voor uw belangen. Wij willen dat we zelf uitmaken hoe we in Europa samenwerken. Wij willen niet dat Brussel nog langer de baas speelt over onze samenleving. Wij kunnen prima zelf beslissen hoe onze arbeidsmarkt, onze zorg, ons onderwijs, onze pensioenen, onze volkshuisvesting, ons openbaar vervoer en onze begroting er uit moeten zien.

Het doel van Europese samenwerking is mooi: de vrede bewaren, de welvaart bevorderen en democratische en sociale rechten beschermen. Juist eurofielen bedreigen deze mooie doelen. In dit verkiezingsprogramma vertellen wij hoe we baas worden in eigen land. Door met anderen samen te werken waar dat nuttig is, maar afstand te nemen van de Europese Superstaat.

HET BRUSSELSE OFFERBLOK

Europa verkeert in crisis, niet alleen economisch maar ook politiek. Steeds meer burgers keren zich af van de Europese Unie, ook in Nederland. Zij accepteren het niet dat veel politieke partijen wel zeggen dat ze geen macht willen overdragen aan Brussel, maar dat de afgelopen jaren toch hebben gedaan – en niet zo'n beetje ook. De SP is het met deze mensen eens. Met de invoering van het Europees economisch bestuur heeft de Europese Commissie het recht gekregen zich met allerlei zaken te bemoeien waar zij voor de crisis nog vanaf moest blijven: pensioenen, huisvesting, sociale zekerheid, onderwijs, ja zelfs zaken als de kilometerheffing zijn niet langer puur nationaal beleid. De meeste Nederlanders zien dit terecht als bedrog, net zoals we in 2005 bedrogen zijn tijdens het referendum over de Europese Grondwet.

De bankencrisis die Europa sinds 2008 in haar greep houdt, is geen natuurverschijnsel, maar het directe gevolg van het neoliberale beleid dat de Europese Unie sinds de jaren negentig kenmerkt. Doordat het banktoezicht stelselmatig werd verzwakt, konden financiële instellingen onverantwoorde risico's nemen – en dat ging natuurlijk een keer fout. Lidstaten werden gedwongen banken en andere financiële instellingen te hulp te schieten, waardoor de bankencrisis een schuldencrisis werd en steeds meer landen in de problemen raakten. De eurozone is nog net zo onevenwichtig als toen de euro werd ingevoerd, alle machtsoverdracht aan Brussel ten spijt. Het is maar zeer de vraag of de euro in zijn huidige vorm kan overleven.

De keiharde realiteit is dat op dit ogenblik miljoenen mensen werkloos zijn. Volgens het Internationale Rode Kruis hebben 43 miljoen mensen in de Europese Unie niet meer genoeg te eten, 120 miljoen mensen lopen het risico in armoede te vervallen: opgeteld bijna een derde van alle burgers in Europa. Wat er ook wordt gezegd over mogelijk herstel van de economie, feit is dat de crisis de gewone mensen steeds harder treft.

Wij willen graag samenwerken in Europa, maar onze democratie en verzorgingsstaat niet offeren op het Brusselse offerblok. We moeten in Europa niet langer het overleven van de euro en de kortzichtige economische belangen van de grote bedrijven, banken en beleggers vooropstellen. We moeten prioriteit geven aan de democratische en sociale belangen van de burgers van alle Europese lidstaten. Dat is beter voor iedereen.

EEN PROVINCIE VAN SUPERSTAAT EUROPA

De Europese crisis raakt ook Nederland. Ons land merkt de gevolgen van het foute Brusselse beleid, dat ten onrechte de nadruk legt op bezuinigingen en het afbreken van wat van ons allemaal is. Mede onder Brusselse druk zijn de 3-procentnorm voor het begrotingstekort en de 60-procentnorm voor de staats-schuld in marmer gebeiteld. Dit begrotingsfetisjisme heeft in heel Europa alleen maar geleid tot minder economische groei en in veel landen tot een meerjarige recessie, met dalende koopkracht, groeiende werkloosheid en meer armoede tot gevolg.

Nederland is het braafste jongetje van de Brusselse klas geworden. Opeenvolgende regeringen hebben vooropgelopen in dit afbraakbeleid. Het kabinet van PvdA en VVD, gedoogd door D66, Christen-Unie en SGP, bezuinigt meer dan economisch verantwoord is. Ook loopt ons land vooraan om nog meer bevoegdheden aan Brussel over te dragen, onder andere in de vorm van steeds strengere begrotings-normen en mogelijkheden voor de Commissie om nog meer neoliberal beleid van bovenaf op te leggen.

Op deze manier wordt Nederland steeds meer een provincie van Superstaat Europa. De Europese Unie dreigt te verworden tot een ondoorzichtige en ondemocratische constructie die over ons de baas speelt. Dat is gevaarlijk, bedreigt een gedragen samenwerking in Europa en vergroot de onderlinge tegenstellingen tussen landen en burgers. Wij willen een betrouwbare bondgenoot zijn van iedereen die wil samenwerken, maar daarvoor niet de wezenlijke waarden in onze samenleving wil opofferen.

U MAG HET ZEGGEN

In mei 2014 mag u aangeven hoe het verder moet met Europa. U kiest dan de Nederlandse leden van het Europees Parlement. Dat parlement heeft (gedeelde) zeggenschap over tal van belangrijke zaken. Hoeveel geld geeft de Europese Unie uit – en waaraan? Hoe controleren we dat ons geld niet verdwijnt of zinloos wordt rondgepompt? Aan welke Europese wetten worden we gebonden?

Alle voorstellen waarover het Europees Parlement (mee)beslist, beoordelen wij aan de hand van onze beginselen: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit tussen mensen. Voorstellen die bijdragen aan een betere verdeling van welvaart en welzijn en de bescherming van de mensenrechten, krijgen onze steun. Voorstellen die daar tegenin gaan, kunnen rekenen op ons verzet. Voorstellen beoordelen wij op de gevolgen voor de burgers en de nationale democratie. Hoe meer stemmen we krijgen bij deze Europese verkiezingen, hoe beter we uw stem in Europa kunnen laten horen.

2. DEMOCRATIE

Europa is van solidaire oplossing tot schrijnend probleem geworden. Na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog gingen vroegere vijanden in Europa met elkaar samenwerken. Om de vrede te bewaren, de welvaart te bevorderen en democratische en sociale rechten te beschermen. Die samenwerking was aanvankelijk een succes. Maar nu is dat heel anders. De Europese Unie werd steeds groter en machtiger en bedreigt onze democratische en sociale rechten. Burgers hebben steeds minder te zeggen, grote bedrijven en grote landen maken de dienst uit.

Opeenvolgende regeringen hebben dat laten gebeuren. En ze steunden van harte de overdracht van steeds meer nationale bevoegdheden aan Brussel, waar de Europese Unie zijn hoofdkantoor heeft. Dat begon in 1992 met het Verdrag van Maastricht. En daarna tekenden Nederlandse premiers in Amsterdam, Nice en Lissabon braaf allerlei verdragen die Brussel steeds meer laten bazen over onze samenleving. De meeste partijen in ons land vonden dat prima. Wij niet.

In de afgelopen jaren is ons ook nog een ondoorzichtig Europees economisch bestuur opgelegd. Dat bestuur schrijft nu ons eigen parlement de wet voor. Onze begroting moet voortaan eerst naar Brussel. Een stem op 22 mei voor de SP is een stem tegen de Europese technocratie en Brusselse bevelen. En het is een stem vóór meer zeggenschap voor de burgers en de nationale lidstaten.

2.1 We willen geen Europese Superstaat en geen Europese regering. De huidige Europese Commissie wijzen we af. In plaats van een dominante, initiatief nemende en ideologisch sturende Commissie willen wij een orgaan dat zich beperkt tot het uitvoeren van door lidstaten genomen besluiten. De Commissie dient politiek aangestuurd te worden door de nationale lidstaten, door hun regeringen en parlementen, en door het Europees Parlement. Een bescheiden Commissie met minder macht en minder taken zal ook zorgen voor een drastische vermindering van de Brusselse bureaucratie. Zolang dat nog niet gebeurd is, maken we ons er sterk voor dat het Europees Parlement individuele Commissieleden naar huis kan sturen.

2.2 Nederland zet zich in om op belangrijke terreinen, zoals het strafrecht, een vetorecht in te voeren. Opeenvolgende Europese Verdragen hebben ervoor gezorgd dat op te veel beleidsterreinen met gekwalificeerde meerderheden wordt besloten. Hiermee is de macht van nationale parlementen ondermijnd. In plaats van verdere soevereiniteitsoverdracht en nog meer besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid kiezen wij voor een breuk met de huidige trend en voor meer intergouvernementele samenwerking.

2.3 We verbeteren het functioneren van het Europees Parlement. Omdat de Europese Unie geen staat is, kan het Europees Parlement ook geen parlement zijn in de zin van een nationaal parlement. Het overdragen van bevoegdheden van nationale parlementen aan het Europees Parlement, ten koste van democratische rechten, wijzen we af. Een Europees Parlement als aanvulling op de nationale democratie, als controleur van de Europese Commissie en de Raad van Ministers, juichen we toe. Nationale parlementen krijgen de mogelijkheid om Eurocommissarissen in hun land ter verantwoording te roepen en met hen in debat te gaan. Landen moeten de mogelijkheid krijgen van een dubbelmandaat, waarbij nationale volksvertegenwoordigers ook lid kunnen zijn van het Europees Parlement.

2.4 Op terreinen waar ook in de toekomst met een gekwalificeerde meerderheid besluiten worden genomen, krijgen nationale parlementen meer mogelijkheden om onwenselijke Europese besluiten tegen te houden. Voordat een Nederlandse minister in Brussel akkoord mag gaan met nieuwe Europese wetgeving, moet hij voortaan eerst de instemming van de Tweede Kamer hebben. De samenwerking tussen de parlementen van de lidstaten moet worden verbeterd. Daarnaast krijgen nationale parlementen de mogelijkheid een rode kaart in te zetten. Deze rode kaart dient als noodremfunctie en verbiedt Europese wetgeving op een specifiek terrein.

2.5 De Europese bureaucratie wordt teruggedrongen. We zitten niet te wachten op Eurocommissarissen die steeds meer Europese regels willen doordrukken, ook als daar geen draagvlak voor is onder de bevolking. We ontnemen de Commissie het recht om wetsvoorstellen in te dienen en vormen het om tot een apparaat dat alleen nog helpt bij de uitvoering van genomen besluiten. De komende jaren wordt het aantal vaste Europese ambtenaren stelselmatig teruggebracht. Nationale ambtenaren die voor een aantal jaren worden uitgeleend aan Brussel, kunnen hun plek innemen. De salarissen van Europese ambtenaren gaan fors omlaag.

2.6 Europarlementariërs kunnen, inclusief alle onkostenvergoedingen, wel tien- tot vijftienduizend euro per maand ontvangen. Voor die onkosten hoeven zij nu geen verantwoording af te leggen. Dit is absurd. De salarissen gaan daarom fors omlaag en de onkostenvergoedingen worden voortaan gebaseerd op werkelijk gemaakte kosten. Onkostenregelingen zoals die bij gewone werknemers gebruikelijk zijn, vormen hierbij het uitgangspunt. Bovendien dienen Europarlementariërs hierover verantwoording af te leggen. Ook de salarissen van Eurocommissarissen, nu tussen de twintig- en vijftienduizend euro per maand, worden flink verlaagd.

2.7 We willen één vergaderlocatie voor het Europees Parlement en wel in Brussel. Met het aanhouden van twee vergaderlocaties voor het Europees Parlement wordt jaarlijks ruim tweehonderd miljoen euro verspild. Er moet daarom heel snel een eind komen aan het maandelijks verhuiscircus tussen Brussel en Straatsburg.

2.8 We perken de macht van de Brusselse lobbyisten in. Het aantal lobbyisten in Brussel wordt geschat op ongeveer 25.000. Lobbyisten moeten zich voortaan verplicht registreren en openheid geven over voor wie ze werken en hoeveel geld ze voor hun doelen inzetten. Het moet bij voorstellen van Europese instellingen duidelijk worden welke lobbyisten zijn geraadpleegd.

2.9 De Europese Commissie heeft zo'n duizend expertgroepen opgericht om haar te adviseren over Europese wetgeving. Met het wegvallen van het recht van de Commissie om zelf wetsvoorstellen in te dienen kan het aantal expertgroepen drastisch worden verminderd. Voor zover deze nog wel blijven bestaan, wordt het lidmaatschap van de expertgroepen openbaar en hun samenstelling evenwichtig. Nu is vooral het grote bedrijfsleven vertegenwoordigd. Dit verandert ten voordele van vertegenwoordigers van onder meer het MKB en van milieu-, vakbonds- en consumentenbelangen.

2.10 Europees beleid en de besluitvorming daarover moet transparant en voor iedereen te volgen zijn. Burgers krijgen inzage in informatie. Het vertrouwen in de Europese instellingen zal toenemen als ze transparanter gaan werken. Openbaarheid van beleidsstukken mag niet afhankelijk zijn van willekeurige beslissingen van Brussel. Ook de onderhandelingen van de ministers in de Raad van de Europese Unie zijn niet per definitie geheim. De Europese Ombudsman mag voortaan op eigen initiatief rapporteren over de vraag of openbaarheidsregels correct worden toegepast.

2.11 Klokkenluiders moeten in de Europese Unie beschermd worden. Misstanden mogen niet in de doofpot gestopt worden. Mensen die aan de bel trekken, horen niet het slachtoffer te worden van hun eerlijkheid, maar moeten moreel en financieel worden gecompenseerd. Mensen van buiten de Europese Unie, die worden bedreigd met vervolging omdat ze ernstige misstanden aan het licht hebben gebracht, moeten in de Europese Unie politiek asiel kunnen krijgen.

3. CRISIS, BEGROTING EN EURO

De economische crisis raakt de 28 landen van de Europese Unie hard. De huidige Europese Unie blijkt ons niet tegen de crisis te beschermen, maar bedreigt ons juist. In de Europese Unie zijn lidstaten gedwongen vrij spel te geven aan het financiële kapitalisme. Beurzen, banken, beleggers en speculanten hebben een veel te dikke vinger in de pap van de Brusselse besluitvorming. Terwijl zij overal op zoek konden naar de snelste en hoogste rendementen, werd de echte economie ondermijnd en de nationale invloed op investeringen en werkgelegenheid afgebroken.

De onverantwoorde invoering van de euro heeft eraan bijgedragen dat de economische crisis zo groot is geworden. Het recept van almaar bezuinigen werkt volkomen averechts. Landen bezuinigen hun eigen en elkaars economie kapot. Als iedereen snoeit, wordt verhinderd dat de economie duurzaam groeit. De schade aan de economie wordt afgewenteld op de burgers van de lidstaten. Zij krijgen minder voorzieningen, minder rechten en zwaardere lasten. Zij betalen de crisis die het losgeslagen financiële kapitalisme veroorzaakt en de Europese Unie toelaat.

De huidige crisis wordt misbruikt om versneld te komen tot een Europese federatie, waar lidstaten steeds meer ondergeschikt worden gemaakt aan de wensen van Brussel. Door steeds verdere overdracht van bevoegdheden wordt toegewerkt naar een Europees economisch bestuur waarin Brussel de dienst uitmaakt en lidstaten aan de leiband moeten lopen. Een stem op 22 mei op de SP helpt om meer nationale soevereiniteit te krijgen en een socialer Europa te bevorderen, waarin niet het financiële kapitalisme de maat slaat, maar de menselijke maat voorop staat.

3.1 Het stabiliteits- en groeipact moet op de schop. Anders dan de naam doet vermoeden, leidt dit juist tot instabiliteit en krimp. De schadelijke bezuinigingen als gevolg van de eenzijdige focus op het behalen van de 3-procentnorm voor het begrotingstekort leidt tot grootschalig koopkrachtverlies en vraaguitval. De massale werkloosheid die hier het gevolg van is, is niet alleen schadelijk voor de economie, maar leidt bovendien tot onrust.

3.2 De bezuinigingen in de lidstaten schaden niet alleen de eigen economie, maar ook die van andere lidstaten. Daarom komen er nieuwe Europese afspraken over hoe de economie op gang kan worden gebracht en hoe gezamenlijk kan worden gewerkt aan meer werkgelegenheid. Dat betekent dat er meer ruimte moet zijn voor landen om in hun eigen economie te kunnen investeren en deze te stimuleren in tijden van vraaguitval. De 3-procentnorm wordt gewijzigd in een langetermijndoelstelling en mag nooit worden toegepast als dwangbuis.

3.3 De Europese norm die voorschrijft dat de staatsschuld niet hoger mag zijn dan zestig procent is achterhaald. In plaats van eenzijdig te kijken naar de schulden, moet ook worden gekeken naar de bezittingen die daar tegenover staan. Dit voorkomt dat landen overheidsbezittingen in de verkoop doen omwille van het halen van de 60-procentnorm. De afbouw van private schulden moet prioriteit krijgen en mag niet gehinderd worden door doelstellingen ten aanzien van de overheidsfinanciën.

3.4 Er komt geen aparte begroting voor de eurozone en er komen geen euro-obligaties. Ieder land blijft verantwoordelijk voor de eigen begroting en staat niet garant voor de schulden van andere landen.

3.5 Landen waarvan de schulden niet meer houdbaar zijn, zijn niet geholpen met nieuwe leningen. In plaats daarvan is een sanering van schulden nodig. Zo blijven de banken die aan deze landen lenen, ook verantwoordelijk voor het nemen van verliezen wanneer een land zijn schuld niet meer kan terugbetalen. Steun moet ten goede komen aan de burgers en niet aan de banken die hun geld risicovol hebben uitgeleend.

3.6 Het gesjoemel met EU-gelden wordt gestopt. Al negentien jaar op rij weigert de Europese Rekenkamer de jaarrekening van de Europese Unie goed te keuren, vooral door onterecht gebruik van de Europese fondsen door de lidstaten. Daarom moeten alle lidstaten jaarlijks accountantsverklaringen laten opstellen over de besteding van de EU-gelden. Bij onregelmatigheden moeten betrokken lidstaten het onterecht uitgegeven geld teruggeven.

3.7 De kwaliteit van de onderzoeken die de anti-fraudewaakhond van de Commissie, OLAF, uitvoert naar onrechtmatige besteding van EU-gelden, moet worden verbeterd. Daarmee wordt meer bereikt dan met de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie, zoals de Europese Commissie wil, en bovendien wordt hiermee de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de lidstaten bevestigd.

3.8 De meerjarenbegroting wordt tussentijds aangepast om een einde te maken aan het rondpompen van geld. De fondsen van de Europese Unie worden uitsluitend gericht op de meest arme lidstaten, alsmede op de bevordering van grensoverschrijdende samenwerking, bijvoorbeeld in het kader van innovatie of op het gebied van Justitie en vreemdelingenbeleid. Het landbouwbeleid wordt drastisch hervormd, waardoor met minder geld meer bereikt kan worden voor de bevordering van duurzame landbouw. De begroting wordt alleen nog maar gefinancierd uit afdrachten van de lidstaten. En er komen geen Europese belastingen.

DE EURO

De SP heeft zich vanaf het begin gekeerd tegen de invoering van de euro, omdat wij inzagen dat een muntunie onvermijdelijk leidt tot verdere overdracht van soevereiniteit. Ondanks de grote economische, sociale en culturele verschillen tussen landen en tegen de wil van de bevolking werd deze munt er doorheen gedrukt. Landen verloren de mogelijkheid om eigen monetair beleid te voeren. Zuid-Europese landen zijn door de euro te duur geworden en zagen hun export dalen. Lagere inkomsten hebben in heel Europa geleid tot hogere begrotingstekorten. Overal in Europa betalen burgers nu de prijs voor de eurofiële illusies van bestuurders.

Europa is hierdoor in grote problemen gebracht. Nu eenzijdig uit de euro stappen is een dure en onzekere weg. Maar doorgaan met het huidige beleid is een doodlopende weg. Dat zal eveneens leiden tot de ondergang van de euro en gepaard gaan met grote kosten en economische onrust. Om daar op voorbereid te zijn moeten we nu maatregelen treffen om een zachte landing voor de euro mogelijk te maken en om lidstaten de mogelijkheid te bieden uit de euro te treden. Om te beginnen zullen de volgende maatregelen moeten worden genomen:

3.9 Het tegen elke prijs vasthouden aan de euro in de huidige vorm moet stoppen. Alternatieven moeten mogelijk zijn, waaronder een gecontroleerd uittreden door lidstaten. Daarvoor moeten plannen worden opgesteld, ook om een ontvlechting van de euro zo gecontroleerd mogelijk te kunnen laten verlopen en de schadelijke gevolgen van het uiteenvallen zoveel mogelijk te beperken.

3.10 De eurozone wordt niet verder uitgebreid met nieuwe lidstaten. De eurozone is in zijn huidige vorm al onhoudbaar, dan past het niet om nieuwe lidstaten toe te laten. Zowel in het belang van het toetredende land als in het belang van de huidige eurolanden.

3.11 De Europese Centrale Bank (ECB) stopt ermee zich blind te staren op het in stand houden van de waarde van euro. Het monetaire beleid gaat zich niet alleen richten op inflatiebestrijding, maar vooral ook op het bevorderen van werkgelegenheid. Er komt democratisch toezicht op de ECB.

3.12 Het vrije verkeer van kapitaal wordt aan banden gelegd. De financiële sector moet de samenleving dienen in plaats van afbreken. Lidstaten moeten makkelijker in kunnen grijpen wanneer het vrije verkeer van kapitaal leidt tot destabilisatie van de nationale economie en de samenleving.

3.13 Onverantwoorde speculatie gaan we streng aanpakken, om bubbels in de economie te voorkomen en rust te brengen op de financiële markten. Beter toezicht op de markten zorgt er voor dat de financiële sector dienstbaar wordt aan de reële economie en de samenleving als geheel, in plaats van andersom.

4. FINANCIËLE MARKTEN EN BELASTINGEN

In de Europese Unie is de financiële sector de afgelopen decennia steeds verder losgelaten. Wel regels voor komkommers, maar vrij spel voor het financiële kapitalisme. Daardoor is Europese samenwerking ontaard en hebben grote graaiers goud geld verdiend. Beperkingen voor het internationaal kapitaalverkeer zijn opgeheven en het toezicht op banken werd een wassen neus. Toen het financiële casino in de Europese Unie vanaf 2008 in elkaar zakte, besloten de regeringen overal in Europa de falende banken en verzekeraars te redden. Banken gered, burgers betalen.

De neoliberale koers in de Europese Unie – meer marktwerking en minder regels – waar grote bedrijven kapitalen aan verdienen, is een compleet fiasco. Beleidsmakers en toezichthouders hebben zich zo vereenzelvigd met de financiële sector, dat ze het algemene publieke belang uit het oog verloren. Ze hebben het in hen gestelde vertrouwen beschaamd. Een stem op 22 mei op de SP helpt om het financiële kapitalisme stevig aan banden te leggen, de grote graaiers aan te pakken, werknemers te beschermen, banen te creëren en het midden- en kleinbedrijf overeind te helpen.

4.1 De financiële sector is in Europa te veel vervlochten als gevolg van de liberalisering. We zijn in Europa te veel van elkaars banken afhankelijk geworden. Maatregelen worden getroffen om deze afhankelijkheid terug te dringen, onder andere door banken en verzekeraars niet te groot te laten worden. Landen moeten hun banken kunnen beschermen tegen een ongewenste overname.

4.2 Er komen strengere regels en strenger toezicht op banken en andere financiële instellingen. Toezichthouders lopen nog te vaak achter de feiten aan. Het toezicht moet daarom beter en pro-actiever worden. Zo worden er afspraken gemaakt om belangenverstrengeling tegen te gaan bij accountantsbureaus en kredietbeoordelaars. Zij krijgen te maken met aangescherpt toezicht en met vergunningen die aan strenge regels gebonden zijn en die kunnen worden ingetrokken bij slecht gedrag.

4.3 Het voorstel om alle banken in de Europese Unie in het kader van de bankenunie via een zogeheten resolutiefonds voor elkaars schulden te laten opdraaien wijzen, we af. Wanneer een bank van de ondergang moet worden gered, wordt de rekening daarvoor geheel neergelegd bij aandeelhouders en andere kapitaalverschaffers en niet slechts voor een beperkt deel, zoals nu in Europa is afgesproken. De financiële sector dient haar eigen broek op te houden. Blijken de verliezen bij een financiële instelling zo groot dat de overheid moet bijspringen, dan worden daarna alle kosten verrekend met de financiële sector in de lidstaat als geheel.

4.4 Landen dragen een eigen verantwoordelijkheid voor hun banken. Solidariteit tussen landen betekent niet dat we voor elkaars banken garant moeten staan. Er komt een einde aan de miljardenverslindende steun aan zombiebancs.

4.5 Er worden verdergaande eisen gesteld aan de reserves van banken om te zorgen dat onze banken voldoende veilig zijn. Risico's kunnen niet meer worden verstoep buiten de balans. Door spaar- en zakenbanken van elkaar te scheiden, wordt verhinderd dat banken ooit nog kunnen gokken met het spaargeld van hun klanten. Er wordt een einde gemaakt aan de bonussen bij banken om het nemen van risico's niet aan te moedigen.

4.6 Het Europese en het internationale kapitaalverkeer worden aan banden gelegd. Flitskapitaal draagt niet bij aan duurzame economische groei en ontwikkeling, maar werkt juist ontwrichtend. Er wordt een financiële transactietaks ingevoerd, die door de lidstaten wordt geheven en waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de nationale begroting. Voedselspeculatie, speculatie met overheidsobligaties en andere vormen van speculatie die ontwrichtend werken voor de economie, worden aangepakt met een anti-

speculatieplan. Handel met voorkennis en marktmanipulatie worden streng bestraft. Handel in derivaten wordt aan banden gelegd, net als high-frequency trading, de zeer snelle volledig geautomatiseerde handel. Er komt een einde aan de ondoorzichtige handel die buiten de beurs om plaatsvindt.

BELASTINGONTWIJKING EN -ONTDUIKING

Europese landen beconcurreren elkaar met fiscale voordelen voor multinationals. De misgelopen belastinginkomsten komen uiteindelijk voor rekening van burgers en het midden- en kleinbedrijf. Zij betalen de belasting die multinationals niet hoeven af te dragen. Er worden daarom afspraken gemaakt in de strijd tegen belastingontwijking en -ontduiking:

4.7 De race to the bottom op belastinggebied wordt een halt toegeroepen door in de Europese Unie een minimumtarief en een minimumgrondslag af te spreken voor de vennootschapsbelasting, zodat met name grote bedrijven weer substantieel belasting gaan betalen.

4.8 Van multinationals is niet bekend hoeveel belasting zij afdragen per land waarin ze actief zijn. We verplichten bedrijven om dat in hun jaarverslag per land aan te geven, zodat we kunnen zien of ze een gewenst deel van hun inkomen afdragen aan de landen waarin ze hun activiteiten ontplooiën.

4.9 Belastingparadijzen worden aangepakt. Er worden geen verdragen meer gesloten met landen die het voor multinationals mogelijk maken om via belastingconstructies hun belastingplicht te ontlopen. Dat geldt ook voor landen waar niet of nauwelijks belasting wordt geheven en die weinig tot geen informatie uitwisselen. Nederland mag niet langer meewerken aan het doorsluizen van fondsen naar belastingparadijzen. Er komt een einde aan de rullingpraktijk, waarbij multinationals achter gesloten deuren akkoorden sluiten met de belastingdienst.

4.10 Het bankgeheim stelt mensen in staat hun spaargeld verborgen te houden voor de fiscus en dient daarom te worden beëindigd. De druk op landen die nog steeds een bankgeheim hebben, wordt daarom opgevoerd.

5. WERK EN INKOMEN

Europese samenwerking begon om de vrede te bewaren, de welvaart te bevorderen en democratische en sociale rechten te beschermen. Gaandeweg is de Europese Unie echter in handen gevallen van het financiële kapitalisme, multinationale bedrijven en grote landen. De meeste politieke partijen hebben daaraan bijgedragen. Hun neoliberale politiek heeft ertoe geleid dat nu steeds meer in de Europese Unie tot een markt is geworden, waarop de sterkste de baas speelt en solidariteit wordt ondermijnd. Dat heeft geleid tot te lage lonen, verzwakte vakbonden en grootscheepse afbraak van sociale rechten en publieke voorzieningen.

Werknemers in de Europese Unie moeten elke dag met elkaar concurreren – waarvan slechts op winst beluste ondernemingen schaamteloos profiteren. Nederlandse werknemers verdwijnen in de WW en in de armoe, omdat via allerlei constructies goedkope en uitgebuite Oost- en Zuid-Europese concurrenten worden ingevoerd. Een stem op de SP op 22 mei helpt om kortzichtige kapitalistische concurrentie tegen te gaan, solidariteit te bevorderen en onze burgers zeggenschap te geven over onze economie, onze lonen, onze pensioenen, onze sociale zekerheid en onze publieke voorzieningen.

5.1 Door het neoliberale beleid vanuit Brussel is de werkloosheid in Europa tot recordhoogten gestegen. Mensen mogen echter nooit gedwongen worden om hun spullen te pakken en naar een andere lidstaat te vertrekken om daar werk te gaan zoeken. Werkloosheid wordt nationaal bestreden. Het vrij verkeer van werknemers binnen de EU is niet onbeperkt: regulering is nodig bij structurele vormen van uitbuiting of ernstige verstoring van de arbeidsmarkt, dan wel van (delen van) de samenleving. In dat geval wordt voor werknemers uit andere lidstaten door werkgevers weer een tewerkstellingsvergunning aangevraagd, zodat beter toezicht kan worden gehouden en uitbuiting wordt tegengegaan. Het met ingang van 1 januari 2014 toepassen van het vrij verkeer van werknemers op Roemenië en Bulgarije leidt alleen maar tot uitbuiting van Roemenen en Bulgaren en tot verdringing van werkzoekenden in Nederland. Dat besluit moet zo snel mogelijk worden teruggedraaid.

5.2 Het Europees economisch bestuur met zijn nadruk op bezuinigingen en afbraak van sociale rechten wordt afgeschaft. In plaats daarvan stemmen de lidstaten hun economisch beleid op elkaar af, zonder dat sprake is van dictaten van Brussel en van financiële sancties voor die lidstaten die zich niet aan de Europese aanbevelingen houden. In tijden van hoge werkloosheid en toenemende armoede moet er juist in onderwijs, innovatie en banen geïnvesteerd worden. Daar passen geen roekeloze bezuinigingen bij.

5.3 Pogingen om de Europese Commissie ook het sociale beleid van lidstaten te laten controleren, wijzen we af. Om sociale dumping binnen de gemeenschappelijke Europese markt te voorkomen, moedigen we lidstaten aan om alle sociale rechten te erkennen die zijn opgenomen in het Europees Sociaal Handvest, zoals in 1996 herzien. De Europese Unie wordt partij bij dit verdrag van de Raad van Europa. Hiermee worden zowel de lidstaten afzonderlijk als de Europese Unie als geheel gedwongen zich te houden aan de sociale mensenrechten, maar blijven de lidstaten wel zelf aan de knoppen zitten zonder bemoeienis van Brussel.

5.4 Sociale rechten mogen nooit ondergeschikt worden gemaakt aan de wetten van de interne markt. Dit betekent dat werknemers bij vestigingen van buitenlandse bedrijven niet opeens voor een veel lager loon of onder slechtere arbeidsomstandigheden aan het werk kunnen worden gezet, waardoor er oneerlijke concurrentie ontstaat met gelijksoortige bedrijven in dat land. Hier geldt: gelijk loon voor gelijk werk – en op dat principe worden geen uitzonderingen gemaakt. Dat betekent dat ook voor de sociale zekerheid en de pensioenrechten het recht van het land waar gewerkt wordt, bepalend is. Het stakingsrecht wordt gegarandeerd. Omdat het Hof van Justitie het huidige verdrag anders interpreteert, moet er een clause aan worden toegevoegd die het principe van voorrang voor sociale rechten garandeert. De dienstenrichtlijn en de detachingsrichtlijn worden in deze zin aangepast.

5.5 Het beginsel van gelijk loon voor gelijk werk moet niet alleen op papier worden bevestigd, maar ook in de praktijk worden gehandhaafd. Controles door nationale inspecties mogen niet gezien worden als verstoring van de vrijheid van vestiging of van diensten, maar zijn hard nodig om een einde te maken aan illegale praktijken. De samenwerking tussen de inspecties uit de afzonderlijke lidstaten wordt geïntensiveerd en er worden meer gegevens uitgewisseld over malafide bedrijven en hun praktijken. Er komt een sluitende definitie van schijnzelfstandigheid. Ook voor schijnzelfstandigen geldt de regel dat zij gelijk loon ontvangen voor gelijk werk. De constructie waarbij brievenbusbedrijven worden opgezet in onder andere landen met lage lonen en slechte sociale zekerheid, wordt keihard aangepakt.

5.6 Pensioenen blijven een nationale aangelegenheid. Pensioenen zijn geen Europese bevoegdheid. We wijzen initiatieven dan ook af die erop gericht zijn in Europa een markt te laten ontstaan voor individuele pensioenen. We hebben in Nederland een stelsel opgebouwd, waarbij zowel werkgevers als werknemers betrokken zijn en dat uitgaat van een collectief stelsel. De nadruk moet blijven liggen op het algemene ouderdomspensioen, alsmede op de aanvullende collectieve bedrijfspensioenen. Die moeten voldoende inkomen opbrengen, zodat van commerciële pensioenproducten geen gebruik gemaakt hoeft te worden.

5.7 De afspraak van de Nederlandse regering met de Europese Commissie om alleen mensen met een maximum jaarinkomen van €34.678 in aanmerking te laten komen voor een sociale huurwoning, wordt herzien. Lidstaten krijgen zelf de volledige vrijheid om te bepalen wie in aanmerking mag komen voor een corporatiewoning.

6. GEMEENSCHAPPELIJKE MARKT, CONSUMENTENBESCHERMING EN BEVORDERING VAN HET MKB

Europese samenwerking is belangrijk om de vrede te bewaren, de welvaart te bevorderen en democratische en sociale rechten van onze burgers te beschermen. Een gemeenschappelijke markt voor kapitaal, goederen, diensten en personen kan daarvoor een middel zijn. Maar tegenwoordig is de vrije markt van nuttig middel verworden tot heilig doel. De gemeenschappelijke markt is ontspoord. Niet de mensen, maar de centen staan voorop en iedereen moet met iedereen concurreren. Kleine en middelgrote bedrijven worden kapot gemaakt door multinationals en werknemers zijn hun baan niet meer zeker.

Een stem op de SP op 22 mei helpt vrij verkeer in de Europese Unie weer tot nuttig middel te maken, in plaats van heilig doel. Als welvaart en welzijn van de bevolking dat vereisen, moet vrij verkeer van kapitaal, goederen en diensten door lidstaten aan banden kunnen worden gelegd. En waar vrij verkeer van personen leidt tot een genadeloze concurrentie van werknemers, moeten lidstaten kunnen ingrijpen.

6.1 De gemeenschappelijke Europese markt heeft geleid tot schaalvergroting in het bedrijfsleven. Dat betekent dat grote bedrijven kosten besparen, zodat er een ongelijk speelveld ontstaat voor kleine bedrijven die lokaal of nationaal willen blijven. In steeds meer sectoren van de economie is hierdoor sprake van concentratie van macht bij bepaalde grote bedrijven. Het Europese concurrentiebeleid wordt daarom hervormd, zodat dergelijke concentratie actiever wordt bestreden dan nu het geval is en ingrijpen niet beperkt wordt tot gevallen waarbij er aantoonbaar sprake is van misbruik van marktmacht door grote bedrijven.

6.2 De Europese Unie heeft in de afgelopen jaren wetgeving aangenomen waarin publieke voorzieningen als post, openbaar vervoer en energie worden geliberaliseerd. Brussel dreigt zelfs de drinkwatervoorziening te willen liberaliseren. Deze wetgeving wordt teruggedraaid. Lidstaten mogen zelf besluiten over dergelijke publieke voorzieningen en mogen niet gedwongen worden tot liberalisatie en privatisering. De nieuwe regels voor aanbestedingen laten meer ruimte voor overheden om niet langer te kiezen voor de laagste prijs, maar bijvoorbeeld sociale en milieucriteria voorop te stellen. Deze regels moeten ruim worden geïnterpreteerd, met zoveel mogelijk beleidsruimte voor lokale, regionale en nationale overheden om te kiezen voor duurzaamheid.

6.3 Lang niet alle bedrijven willen buiten Nederland actief zijn. Voor het behoud van een pluriform bedrijfsleven, bijvoorbeeld in de detailhandel, moet een gelijk speelveld gecreëerd worden. Kleine bedrijven die geen gebruik kunnen of willen maken van de schaalvoordelen van de gemeenschappelijke markt, moeten kunnen rekenen op een actieve overheid die deze bedrijven ondersteunt waar nodig.

6.4 Door de lobby van de grote bedrijven zijn veel Europese wetten in het voordeel van deze bedrijven. Deze onbalans moet zo snel mogelijk aangepakt worden, onder andere door het aan banden leggen van lobbyisten. Voor de bescherming van consumenten en het MKB tegen de macht van grote bedrijven zijn minimumnormen nodig op terreinen als het consumentenrecht en het tegengaan van oneerlijke handelspraktijken, waaronder late betalingen.

6.5 Grote bedrijven willen graag dat zoveel mogelijk regels waarmee zij bij hun activiteiten te maken krijgen, overal in Europa gelijk zijn. Dat heeft geleid tot een stortvloed aan Europese wetten. Hier moet de stofkam door. Lang niet altijd is volledige harmonisatie nodig; op veel terreinen kan ook worden gewerkt met minimumnormen of met wederzijdse erkenning van voorschriften. Alle wetsvoorstellen worden zowel aan

het begin als aan het eind van de onderhandelingen onderworpen aan een MKB-test, voordat deze worden aangenomen.

6.6 Het beleid van de Europese Unie is steeds meer ten prooi gevallen aan de aandeelhouders. Deze trend moeten we keren. Aandeelhouders zijn niet de enige belanghebbenden in de onderneming. Ook andere groepen, zoals werknemers, hebben het recht om invloed uit te oefenen op de koers die er wordt gevaren. In plaats van het principe 'één aandeel, één stem' kiezen wij voor 'één mens, één stem'. In plaats van hebzucht en afgunst, willen wij samenwerken en eerlijk delen. Dat is fatsoenlijker en verstandiger. Europese regels worden aan dit principe aangepast.

6.7 Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) dient voor elk bedrijf het uitgangspunt te zijn. Grote bedrijven zijn voortaan verplicht om in hun jaarverslag uitleg te geven over hun beleid op sociaal- en milieugebied, over hoe ze omgaan met hun personeel, en hoe ze in hun relaties met toeleveranciers bijdragen aan de bevordering van respect voor de mensenrechten en aan de bestrijding van corruptie.

6.8 Het internet speelt een steeds belangrijkere rol in de economie van de lidstaten. De digitale markt biedt kansen, maar ook gevaren. De consumentenbescherming bij digitale aankopen moet worden verbeterd. Cybercriminaliteit wordt actief bestreden, zodat consumenten veilig gebruik kunnen maken van internetdiensten, zoals online kopen en internetbankieren. Ook moet de privacy van de internetgebruiker gewaarborgd zijn.

7. LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Goed en gezond eten moeten we allemaal. Samenwerking in Europa is verstandig, om onze voedselproductie te beschermen, goed en gezond eten te garanderen, gevaarlijke dierziektes tegen te gaan en het dierenwelzijn te respecteren. De huidige Europese Unie leidt echter tot ongelimiteerde schaalvergroting, grootschalige voedsel fraude, het schaamteloos leegvissen van de zee, het verwaarlozen van dierenwelzijn, schandalige internationale veetransporten en de roekeloze afbraak van de biodiversiteit. Boerenbedrijven worden kapot geconcurrereerd door nietsontziende voedselmultinationals.

Boeren moeten een eerlijke prijs voor hun producten krijgen en een fatsoenlijke boterham kunnen verdienen. We willen veilig en duurzaam gemaakt voedsel, waarbij we het dierenwelzijn werkelijk respecteren. Multinationals staan we niet langer toe van alles aan te slepen van andere continenten, we laten onze boeren zoveel mogelijk zorgen voor ons eigen voedsel. En in plaats van ons milieu op te offeren aan een niet-duurzaam georganiseerde economie, moeten we zorgen dat generaties na ons ook goed en gezond kunnen leven. Een stem op 22 mei voor de SP helpt dat ons voedsel gezond, veilig en duurzaam wordt geproduceerd.

71 De landbouwsector richt zich minder op vrijhandel en de wereldmarkt, en meer op voedselsoevereiniteit. De voedselcrisis en het speculeren met voedselprijzen laten zien dat de nadruk op vrijhandel zeer riskant is voor (ontwikkelings-)landen die veel voedsel importeren. De vrijhandelsregels van de Wereldhandelsorganisatie bieden multinationals een ongezond overwicht ten opzichte van lokale boerenbedrijven. Voedselsoevereiniteit wordt het uitgangspunt: landen en regio's moeten in staat zijn de eigen bevolking te voeden en moeten zeggenschap behouden over de eigen voedselproductie, zonder gedwongen te worden tot het opengooien van grenzen voor bulkproducten van de wereldmarkt die geproduceerd worden onder slechtere milieu- en dierenwelzijnsregels. Ontwikkelingslanden worden niet gedwongen tot liberalisering van de voedselsector. Het is onwenselijk landbouwproducten onnodig over de hele wereld heen en weer te slepen. Het is slecht voor het milieu en gaat (in het geval van soja, palmolie en suikerriet) vaak ook ten koste van (oer)bossen, de bestaanszekerheid van kleine boeren en inheemse volkeren. Het patenteren van eigenschappen van planten en dieren wijzen we resoluut af.

72 Europese landbouwsubsidies verdwijnen en worden vervangen door meer marktordening en het belonen van landschapsbeheer. Bijna een derde van de Europese begroting gaat naar landbouwsubsidies, die veelal terecht komen bij multinationals, zoals Heineken, en zelfs koningshuizen die niets met de landbouw te maken hebben. Tegelijk vindt er een massale uittocht van boerengezinnen plaats met alle gevolgen voor de leefbaarheid op het platteland. Quotingssystemen zoals voor de melkveesector, moeten daarom in stand gehouden worden en worden uitgebreid naar andere producten en sectoren. De rechtspositie van boeren wordt verbeterd om tegenwicht te bieden aan de inkoopmacht van bijvoorbeeld supermarktketens en de verwerkende industrie om ze zo een eerlijkere winstmarge te gunnen. Lidstaten draaien zelf op voor eventuele inkomenssteun, die alleen mag worden ingezet indien het bijdraagt aan de verduurzaming van de landbouwsector of als beloning voor landschaps- en waterbeheer.

73 Het verduurzamen van de keten van grondstof tot consument komt centraal te staan in de Europese landbouw. De Europese landbouw kent nu een doorgesloten industrialisatie met eindeloze schaalvergroting en excessen als megastallen. Samenwerking gericht op verduurzaming in plaats van een race naar de laagste milieu- en dierenwelzijnsstandaard, is daarvoor nodig. Het gebruik van antibiotica in de veeteelt moet sterk worden teruggedrongen. Meer van het beschikbare geld gaat naar onderzoek voor biologische, diervriendelijke en duurzame productiemethoden voor de biologische landbouw. Boeren worden aangemoedigd zich meer te richten op kwaliteitsproducten en producten met meer toegevoegde

waarde, omdat deze door de bank genomen een betere marge voor de boer opleveren en meer maatschappelijke waarde vertegenwoordigen.

7.4 Nederland ziet strenger toe op voedselveiligheid en de toelating van nieuw voedsel. We willen garanties afdwingen voor veilig en gezond voedsel. Als niet duidelijk is of een voedingsmiddel veilig is, wordt het niet toegelaten op de Europese markt. Ook binnen de Europese Unie is strenger toezicht op voedselveiligheid door de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) noodzakelijk. Dit agentschap dient echter wel gevrijwaard te zijn van invloeden van als experts vermomde lobbyisten van de voedselindustrie.

7.5 Nederland zet zich in om de aanpak van voedsel fraude te versterken. De aanwijzingen op de verpakking van levensmiddelen (zoals GMO-vrij, geen transvetzuren, geen kunstmatige zoetstoffen, biologisch) moeten gegarandeerd betrouwbaar zijn. We zien geen heil in de huidige genetisch gemodificeerde landbouwgewassen: middels patenten op gentechgewassen verdwijnt gemeenschappelijk bezit in de zakken van multinationals, en er is geen maatschappelijk nut, maar er zijn wel risico's.

7.6 Nederland zet zich in voor een Europees natuurnetwerk gericht op de wenselijke biodiversiteit met minder regeltjes op de vierkante meter. Natuur legt het te vaak af tegen oprukkende verstedelijking en landbouwbelangen. Europese afspraken kunnen helpen de natuur beter te beschermen, ook omdat natuurgebieden vaak landsgrenzen overschrijden. De Vogel- en Habitatrichtlijnen vragen terecht dat bepaalde (Natura 2000-)gebieden worden beschermd. Om in een dichtbevolkt land als Nederland de behoefte aan woningen, landbouwgrond en natuur allemaal voldoende ruimte te geven, is naast handhaving van de natuurbescherming ook goede samenwerking nodig met alle betrokken partijen. Lidstaten moeten dan ook een grote vrijheid behouden over hoe ze voldoen aan de gezamenlijke Europese doelstellingen.

7.7 Nederland kiest voor een duurzaam visserijbeleid. Het natuurlijk evenwicht in de Noordzee en andere Europese zeeën wordt hersteld, mede door beperking van de visvangst tot duurzaam niveau. Visserij mag niet ten koste gaan van de zeebodem en diersoorten zoals dolfijnen en zeehonden. Het opkopen van het visrecht van ontwikkelingslanden wordt gestaakt indien dat leidt tot een bedreiging van de visserijsector in het betreffende land of tot overbevissing. Er dienen snellere en betere maatregelen te komen om de overbevissing van zeeën tegen te gaan en een internationaal netwerk van natuurgebieden te realiseren in de Europese wateren.

7.8 Het dierenwelzijn wordt verbeterd. Dat is in het belang van zowel mens als dier en milieu. Bij het houden van dieren voor hun productie moeten ze met respect worden behandeld en hun natuurlijk gedrag kunnen vertonen. Diertransporten worden gemaximeerd op acht uur reistijd of 500 kilometer. Het aantal dierproeven wordt tot het absolute minimum beperkt. Waar alternatieven voor dierproeven voorhanden zijn, worden deze verplicht gesteld. En voor alle dierproeven komt er een test naar het maatschappelijk nut en de medische relevantie. Preventief inenten mag als alternatief voor het ruimen van gezonde dieren. Bijensterfte wordt tegengegaan door gevaarlijke bestrijdingsmiddelen te verbieden. We spreken landen met dieronvriendelijke praktijken en tradities aan, maar schrijven ze zonder grensoverschrijdend belang niet de wet voor.

8. MILIEU

Eén ding is zeker: milieuvervuiling houdt niet op bij de grens. Wat in het ene land van de Europese Unie gebeurt, kan verregaande gevolgen hebben voor het leven en welzijn in een andere lidstaat. Daarom is het belangrijk om Europese afspraken te maken over de bescherming van het milieu, de volksgezondheid en hoe iedere lidstaat zijn eigen huis schoon en veilig houdt. Een duurzame economie biedt een goed alternatief voor de vervuilende en verspillende manier waarop nu in Europa met onze leefomgeving wordt omgesprongen.

Bedrijven slepen heel Europa door met afval, omdat daar geld mee wordt verdiend. Dat verhindert een beleid waarin we afvalproductie zoveel mogelijk voorkomen en iets wat overblijft waar mogelijk hergebruiken of recyclen. Alleen met een minder kortzichtige manier van produceren kan de CO₂-uitstoot in 2030 met minstens vijftig procent omlaag. Een stem op de SP op 22 mei helpt om ons milieu schoner te maken, onze productie duurzamer en onze toekomst veiliger. In Nederland en in de rest van Europa.

8.1 Nederland kiest in Europa voor samenwerking om een ambitieus milieubeleid mogelijk te maken, maar pakt ook de koppositie in milieuvraagstukken weer terug. Brussel mag ons niet verhinderen om een beter milieubeleid te voeren dan onze buurlanden. Veel milieuproblemen zijn grensoverschrijdend. Met Europese afspraken voorkomen we dat landen elkaars bedrijven weglukken ten koste van het milieu. Gezien de verscheidenheid aan milieuproblemen en lokale omstandigheden in de verschillende lidstaten moet Brussel voorzichtig zijn in het opstellen van al te gedetailleerde milieuregels. Daarmee wordt een effectieve nationale aanpak soms lastig gemaakt. Ook leidt het tot overdreven administratieve lasten.

8.2 In de wereldwijde discussie over klimaatbeleid nemen Europese landen het voortouw. De CO₂-uitstoot moet in 2030 met minstens 50 procent afgenomen zijn ten opzichte van 1992. Het is goed als Europese landen voorop willen lopen met maatregelen om ons aan te passen aan de veranderingen die het klimaat met zich meebrengt. Daarmee kan Nederland, als goede ambassadeur van het gevecht tegen het wassende water, als voorbeeld dienen voor de rest van de wereld.

8.3 Het Europees emissiehandelssysteem (ETS) wordt op de schop genomen. Er komt in ieder geval een bodemprijs voor emissierechten. Het ontstane stuwmeer aan emissierechten reduceren we om een effectieve werking van het ETS te borgen. Het emissieplafond moet jaarlijks méér dalen om energie-efficiency en duurzame energie te compenseren. Anders gaat er geen prikkelende werking meer vanuit om blijvend de uitstoot te reduceren. Emissierechten worden niet meer gratis verstrekt maar moeten worden gekocht door de vervuilers. De opbrengsten worden geïnvesteerd in energiebesparing en duurzame energie in de bedrijfstakken die onder het ETS vallen.

8.4 Om de CO₂-uitstoot effectief terug te brengen volgens het principe dat de vervuiler betaalt, staan we binnen de Europese Unie geen uitzonderingen toe voor de lucht- en scheepvaart. De opbrengst van de heffingen moet gebruikt worden om productieprocessen in de lidstaten te verduurzamen. In plaats van gratis emissierechten te geven aan vervuilende sectoren van de economie die moeten concurreren op de wereldmarkt, voeren we een CO₂-heffing in op de import van die producten om het concurrentienadeel tegen te gaan. De eigen verplichtingen kunnen daardoor niet worden verlaagd door die af te wentelen op de buitenwereld.

8.5 De regels voor luchtvervuiling worden zo snel mogelijk aangevuld met een roetnorm. Gebleken is dat van alle stoffen, die bijdragen aan luchtverontreiniging, juist roet de meeste milieu- en gezondheidsschade kan veroorzaken. Roet komt vrij bij verbranding van fossiele brandstoffen. Langs drukke wegen kan de concentratie roet sterk oplopen, waardoor mensen daar verhoogd risico lopen. De huidige fijnstofnormen worden stevig aangescherpt.

8.6 De criminele praktijk van afvaldumping wordt door landen in Europa krachtig aangepakt door samenwerking tussen milieu-inspecties, -politie en douane. Milieucriminaliteit is na mensenhandel en drugs namelijk de derde grootste illegale markt. Nederland neemt weer het voortouw in IMPEL, het internationale samenwerkingsprogramma. Vervuilers moeten geen kans krijgen om de sporen van hun afval uit te wisselen of geld te verdienen door afval naar het buitenland te verslepen. Uitgangspunt moet zijn dat ieder land zoveel mogelijk zijn eigen afval verwerkt. Controle en handhaving op afvaltransporten worden verscherpt.

8.7 We verduurzamen de consumentenmarkt via het aanscherpen van producteisen en verbeterde energieprestaties. De efficiency-eisen voor toestellen, apparaten en voertuigen moeten worden aangescherpt om uitstoot van vervuilende stoffen te voorkomen. Energieprestaties moeten gebaseerd worden op het absolute verbruik in de hele levenscyclus van een toestel of voertuig. De prestatie-eisen moeten jaarlijks automatisch worden aangepast aan de nieuwste technische ontwikkelingen, zodat productvernieuwing bevordert wordt. De test voor de milieuprestatie van auto's wordt aangescherpt, zodat de fabrieksgegevens meer aansluiten bij het werkelijk gebruik.

8.8 De controle op goed waterbeheer wordt verbeterd en de normen worden aangescherpt. Benedenstroomse landen zoals Nederland hebben last van lozingen in bovenstroomse landen. Landen zijn verplicht om per stroomgebied samen te werken. Het toezicht en de sancties dienen dan ook verbeterd te worden. De coördinatie bij droogte of overstromingen wordt verbeterd ter bescherming van mens, natuur, milieu en scheepvaart.

9. ENERGIE

Samenwerking in Europa was ooit bedoeld om mensen een beter leven te geven, nu en straks. Maar in het huidige Europa wordt alle aandacht gericht op zoveel mogelijk rendement op de korte termijn. Dat is kortzichtig en gevaarlijk, zeker ook als het om onze energie gaat. Een stabiele, betaalbare energievoorziening is een van de fundamenten van een gezonde economie. Het zuiniger omgaan met schaarse energievoorraden, het veel meer inzetten op duurzame energievoorziening, het garanderen van leveringszekerheid en het terugdringen van de CO₂-uitstoot vereisen een doordacht beleid, gericht op het algemeen belang.

De door de Europese Unie nagestreefde energiemarkt maakt energie juist tot voorwerp van winzucht en verspilling. Daar moeten we mee stoppen. We hebben immers maar één planeet. Een stem op de SP op 22 mei helpt om energievoorziening uit de klauwen van multinationals te halen, verspilling van energie tegen te gaan en duurzame, betrouwbare en toegankelijke energievoorziening mogelijk te maken.

9.1 We verminderen het energieverbruik met energieprestatienormen voor producten en isolatie-eisen aan gebouwen. Die eisen moeten regelmatig aan de actuele stand van de techniek worden aangepast, zodat de industrie uitgedaagd blijft om te innoveren. De Europese ambities op dit vlak worden door het enorme lobbycircus in Brussel gefrustreerd. Met name de auto-industrie heeft een veel te grote vinger in de pap. Die invloed leggen we aan banden.

9.2 Nederland stimuleert samen met andere Europese landen onderzoek naar de ontwikkeling van duurzame energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie. Lidstaten hebben binnen de milieufspraken zelf de vrijheid om te kiezen hoe zij energie opwekken. Wel kunnen landen in Europa via onderzoek en het creëren van randvoorwaarden nadelen van bepaalde energiebronnen ondervangen. Dat is hard nodig vanwege de grote opgave om de CO₂-uitstoot terug te dringen. Het gebruik van biomassa en biobrandstoffen als alternatief voor fossiele brandstoffen is alleen acceptabel als dit niet ten koste gaat van voedselproductie en niet leidt tot ecologische kaalslag of negatieve effecten voor de lokale bevolking in ontwikkelingslanden. Kernfusie is een techniek voor op de lange termijn die we via ITER blijven financieren. Kernenergie en schaliegas zijn geen alternatief vanwege de risico's en het afval, net als kolen. Evenmin is investeren in CO₂-opslag op dit moment verstandig vanwege de non-rendabiliteit en de onbetrouwbaarheid. Via investeringen in onderzoek proberen we het afval en de risico's te verminderen. Er komen veel strengere Europese veiligheidsregels voor bestaande Europese kerncentrales.

9.3 Om zuinig om te gaan met onze fossiele bronnen zal door landen in Europa beter samengewerkt moeten worden om duurzaam opgewekte energie van bijvoorbeeld zon of wind slimmer in te zetten. We bevorderen daarom de grensoverschrijdende koppeling tussen nationale netwerken om de pieken en dalen van duurzame energieproductie op te vangen. EU-wetgeving moet worden aangepast om aansluiting van de meest duurzame productiemiddelen op energienetwerken te bevorderen en de risico's op uitvallen van het elektriciteitsnet terug te dringen. Nederland dient samen met bijvoorbeeld Duitsland, de Scandinavische landen en Groot-Brittannië de mogelijkheid te hebben om een regionaal nutsbedrijf op te richten dat de zware hoogspannings- en gasleidingen in de regio gaat beheren, zodat de groei van duurzame energie – vooral de ontwikkeling van windparken op de Noordzee – kan worden gestimuleerd. Het koppelen van de windmolenparken op zee door middel van een nieuw netwerk kan een grote bijdrage leveren aan een stabiele en kostenefficiënte energievoorziening. De capaciteit van grensoverschrijdende netwerken, die ooit bedoeld waren voor het opvangen van calamiteiten, maar nu worden misbruikt als instrument voor handel in goedkope atoomstroom of bruinkoolstroom, moet voortaan bij voorrang gebruikt worden voor het balanceren van duurzame energiestromen.

9.4 Wij kiezen niet voor marktwerking in de energiehandel, maar voor samenwerking. Door de marktwerking in de Europese elektriciteitssector zien we dat in Nederland de modernste gascentrales veel stilstaan, terwijl verouderde kolencentrales overuren draaien. De Europees afgesproken splitsing van netbeheer en energieleveranciers is alleen door Nederland – als braafste jongetje van de klas – uitgevoerd. Die afspraak kan dus worden teruggedraaid en er moet gestopt worden met de verdere uitverkoop van energiebedrijven.

9.5 Het gebruiken van biomassa als brandstof of bijstook wordt zoveel mogelijk beperkt. Hoogwaardige producten, zoals voedsel of plantaardig restafval, dienen in eerste instantie het voeden van de mens en het dier, of te worden gebruikt voor verwerking in de bouw en industrie. De landen in Europa hanteren bij het opstellen van relevante wetten en regels de biomassaladder, waarbij de prioritaire volgorde voor het gebruik van hoogwaardige producten als volgt wordt vastgesteld: 1) voedsel voor de mens, 2) voedsel voor het dier, 3) meststof, 4) groene bouwstof, 5) brandstof.

10. ASIEL EN MIGRATIE

De door de Europese Unie afgedwongen openstelling van onze arbeidsmarkt voor Bulgaarse en Roemeense werkzoekers is een kolossale blunder. Daardoor worden mensen uit die landen tot goedkope koopwaar gemaakt voor genadeloze ondernemers en tot oneerlijke concurrenten op onze toch al uit zijn balans geraakte arbeidsmarkt. Eerder gebeurde dat met Poolse werkzoekers, ook op bevel van Brussel. Vrij verkeer van werkers binnen de Europese Unie kan pas zonder grote problemen als de omstandigheden in de verschillende landen in Europa meer gelijk worden. Zolang dat niet het geval is, betekent het onbeperkt openstellen van binnengrenzen vragen om wantoestanden.

Europa is voor veel mensen van andere continenten een toevluchtsoord, maar lijkt steeds vaker op een onneembaar fort. Aan de buitengrenzen van Europa sterven mensen van elders op grote schaal of overleven ze ternauwernood onder schrijnende omstandigheden. Goede afspraken in Europees verband zijn nodig om humanitaire rampen te voorkomen en een waardige opvang te garanderen. Eerlijke handel en effectieve ontwikkelingssamenwerking bevorderen we, wapenleveranties en steun aan foute regimes juist niet. Een stem op de SP op 22 mei helpt om oneerlijke arbeidsconcurrentie en uitbuiting van werknemers binnen de Europese Unie tegen te gaan en staat garant voor goed overleg over een humane opvang van vluchtelingen en steun voor een eerlijker wereld.

10.1 Het is goed dat de lidstaten afspraken maken over de manier waarop zij conform internationale verdragen bescherming bieden aan vluchtelingen. Het huidige asielsysteem, waarbij het land waar de asielzoeker het eerst de Europese Unie is binnengekomen verantwoordelijk is voor de behandeling van het asielverzoek, kraakt echter in zijn voegen. Met name landen met lange buitengrenzen hebben te maken met veel asielzoekers en kunnen of willen geen effectieve bescherming bieden aan de vluchtelingen onder hen. Daarom is het belangrijk dat er Europese asielzoekerscentra komen, dichtbij de buitengrenzen, waar asielzoekers de behandeling van hun asielverzoek kunnen afwachten. Vluchtelingen en asielzoekers met een ingewikkeld asielverzoek waarvan de behandeling meer tijd vergt, worden vervolgens op een eerlijke manier verdeeld over de lidstaten.

10.2 Uitgangspunt van het vluchtelingenbeleid is dat zoveel mogelijk vluchtelingen worden opgevangen in de eigen regio. Daarom is het belangrijk dat Nederland samen met de andere landen in Europa hulp geeft aan landen die veel vluchtelingen opvangen.

10.3 In het geval van een humanitaire ramp worden afspraken gemaakt tussen de lidstaten over het opvangen van ontheemden. De meeste ontheemden worden opgevangen in de regio en slechts een klein deel bereikt de Europese Unie. In het geval van rampen moeten er afspraken gemaakt worden over hoe de opvang van ontheemden, die Europa hebben weten te bereiken, verdeeld wordt over de lidstaten. Hiermee kan worden voorkomen dat het ene land onevenredig meer mensen opvangt dan andere landen. Indien bij grote humanitaire rampen (zoals Syrië) de regio onmogelijk alle groepen vluchtelingen kan opvangen, dient Europa meer vluchtelingen op te nemen en afspraken te maken over opvang aan ontheemden, verdeeld over de lidstaten.

10.4 Mensenhandel moet effectiever worden bestreden. Het gaat hier niet alleen om uitbuiting in de prostitutie, maar ook om uitbuiting in de economie als geheel. Slachtoffers van mensenhandel hebben recht op toelating om humanitaire redenen als zij meewerken aan de vervolging van de betrokken mensenhandelaars, tenzij zij niet kunnen meewerken vanwege psychische of medische beperkingen. De lidstaten werken nauw samen om mensenhandelaars, die per definitie grensoverschrijdend werken, op te sporen en te vervolgen. Mensen zijn geen handelswaar.

10.5 De samenwerking op het gebied van grensbewaking mag niet leiden tot een Fort Europa. Het gezamenlijk surveilleren op de Middellandse Zee (Frontex, Eurosur) moet gericht zijn op het terugdringen van het aantal doden bij de oversteek vanuit Afrika naar Europa. Opvarenden die dat willen, moeten in staat gesteld worden hun asielverzoek in te dienen in Europa.

10.6 De brain drain uit ontwikkelingslanden wordt tegengegaan. Het naar Europa halen van kennismigranten is ongewenst, omdat daardoor de kloof tussen de Europese landen en hun landen van herkomst wordt vergroot. In plaats van kennismigranten toe te laten, dienen de lidstaten zich te richten op het vergroten van de welvaart in de landen van herkomst, bijvoorbeeld door uitwisseling van kennis en technologie.

10.7 De positie van mensen die illegaal in Europa verblijven is vaak mensonterend. Lidstaten moeten er zorg voor dragen dat voor mensen zonder verblijfsvergunning voorzien wordt in hun basisbehoeften, zoals opvang, kleding en voeding. De strafbaarstelling van illegaal verblijf, zoals onder andere in Nederland is ingevoerd, verergert de situatie alleen maar en moet worden teruggedraaid. Het is van belang dat mensen die illegaal hier verblijven, teruggaan naar hun land van herkomst, als dit land dat toestaat. Als zij hebben meegewerkt aan hun terugkeer, maar het land van herkomst weigert hen terug te nemen, krijgen zij op termijn alsnog recht op toelating. Vreemdelingendetentie mag alleen worden toegepast als uiterste middel. In geen geval mogen asielzoekers worden opgesloten in detentiecentra als er geen direct uitzicht is op hun vertrek. Landen in Europa werken samen om druk te zetten op landen van herkomst om hun eigen burgers terug te nemen, indien deze illegaal in een van de lidstaten verblijven. De druk op de Europese buurlanden wordt opgevoerd, om ook in die landen een beter asiel- en migratiebeleid op te zetten, zodat enerzijds vluchtelingen dichterbij hun land van herkomst bescherming krijgen en anderzijds illegale immigratie naar Europa wordt tegengegaan.

11. CRIMINALITEIT, VEILIGHEID EN PRIVACY

Tot de eersten die profiteerden van het wegvallen van de binnengrenzen in de Europese Unie, behoorden de grote bendes in de criminele onderwereld, die gaandeweg in heel Europa steeds vaker verweven zijn met de politieke bovenwereld. Een grenzeloos Europa is voor boeven en schurken een waar paradijs gebleken. Europese samenwerking om de grensoverschrijdende criminaliteit echt aan te pakken, steunen we. Dat vereist meer binnenlandse bevoegdheden om criminelen kaal te plukken en steun vanuit de bovenwereld veel harder te bestraffen. Dat vereist ook dat grensoverschrijdende transacties beter gevolgd en waar nodig beperkt kunnen worden.

Dat is iets heel anders dan dat Brussel zich bemoeit met ons nationale strafrecht. Een oncontroleerbaar Europees Openbaar Ministerie, dat Brussel ons probeert op te dringen, hebben we niet nodig. En Brusselse bevelen om de rechtsbescherming en de privacy van onze eigen burgers te beperken, zijn ook nergens voor nodig. Een stem op de SP op 22 mei helpt om grote boeven en hun vrienden in de bovenwereld het leven overal in Europa zuur te maken. En om baas in eigen huis te laten blijven in het nationale strafrecht, onze veiligheid en privacy. Daar hebben we Brussel niet voor nodig.

11.1 Door het wegvallen van de controles aan de grenzen tussen de lidstaten, is het voor criminelen gemakkelijker geworden om in meerdere landen actief te zijn. Daarom is het belangrijk dat landen in Europa goed samenwerken om grensoverschrijdende criminaliteit te bestrijden. De Europese Unie is echter doorgeslagen, als het gaat om het verzamelen en bewaren van persoonsgegevens en de uitwisseling daarvan met landen buiten Europa. Uitwassen, zoals de openstelling voor politie en justitie van de databank met vingerafdrukken van asielzoekers, worden teruggedraaid.

11.2 Er dienen strenge voorwaarden te worden gesteld aan alle opslag en uitwisseling van informatie voor justitie- en politieonderzoek. Aan onderzoek dient altijd een concrete verdenking ten grondslag te liggen. Grootschalige opslag van informatie voor zogeheten datamining wordt afgewezen. De rechten van burgers wier gegevens worden opgeslagen, moeten worden gegarandeerd via onder andere duidelijke privacy-wetgeving. Aan uitwisseling van informatie met landen buiten Europa dienen nog striktere voorwaarden verbonden te worden. Het SWIFT-akkoord met de VS, waarin bankgegevens van Europese burgers worden opengesteld voor Amerikaanse inlichtingendiensten, wordt opgezegd. Internetneutraliteit moet worden gewaarborgd en cybercriminaliteit bestreden.

11.3 Het Europees arrestatiebevel functioneert op dit ogenblik niet goed. In het bijzonder bestaan er te weinig garanties voor de rechten van verdachten na overdracht aan een andere lidstaat. Ook wordt het bevel te vaak gebruikt voor lichte vergrijpen, waarvoor het helemaal niet is bedoeld en waarvoor overdracht zonder rechterlijke tussenkomst een te zwaar middel is. Daarom krijgen landen de mogelijkheid om verzoeken om overdracht van verdachten te toetsen op opportuniteit en op het bestaan van voldoende garanties voor een eerlijk proces. Hetzelfde geldt voor het Europees onderzoeksbevel, dat onder andere gebruikt kan worden om lidstaten te dwingen bewijs te vergaren of getuigen over te dragen aan andere lidstaten.

11.4 Justitiesamenwerking vindt plaats op basis van gemeenschappelijke afspraken. Er zijn nog steeds grote verschillen tussen de rechtssystemen van verschillende lidstaten; het is daarom nu niet verstandig uit te gaan van wederzijds vertrouwen in elkaars rechtssysteem. Om het vertrouwen te vergroten, wordt er vaart gezet achter de vastlegging van minimumrechten voor verdachten. Ook dienen lidstaten periodiek getoetst te worden om te zien of zij voldoen aan de eisen die de Europese Unie stelt aan de kwaliteit van de rechtsstaat. Harmonisatie van het strafrecht vindt alleen plaats als sprake is van een duidelijke meerwaarde. Dit kan het geval zijn bij grensoverschrijdende criminaliteit die van zodanige ernst is dat een gemeenschappelijke aanpak nodig is. In het algemeen moet de Europese Unie zich echter uiterst terug-

houdend opstellen op het gebied van het strafrecht, dat immers nauw verbonden is met nationale tradities. Op gebieden als abortus- en euthanasiewetgeving is harmonisatie ongewenst.

11.5 De voorgenomen oprichting van een Europees Openbaar Ministerie is een verdere stap in de richting van de ontmanteling van de nationale soevereiniteit op justitiegebied. Dit wijzen wij resoluut af.

11.6 We spreken lidstaten aan die niet langer voldoen aan de EU-lidmaatschapseisen en treden op waar de democratische rechtsstaat in gevaar is. Na toetreding is er geen garantie dat lidstaten blijvend stabiele instellingen hebben die de democratie, de rechtsstaat, mensenrechten en respect voor minderheden waarborgen. De intense Europese samenwerking vereist dat burgers en bedrijven overal in de Europese Unie kunnen rekenen op een rechtsstaat die gevrijwaard is van corruptie, discriminatie en bestuurlijke willekeur. Het is in eerste instantie aan de bevolking van de landen zelf om hun regering tot de orde roepen. Lidstaten moeten echter bij langdurige schending, in samenwerking met de Raad van Europa, andere landen daarop aanspreken en in het uiterste geval het lidmaatschap ontnemen.

11.7 In alle lidstaten van de Europese Unie moet voortaan gelden: gelijke rechten, voor iedereen. Mannen en vrouwen worden niet verschillend behandeld of beloond. Minderheden, waaronder Roma en Sinti, hebben recht op gelijke behandeling. Homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenders worden overal beschermd tegen discriminatie en homofoob geweld. Wetten die voorlichting over homoseksualiteit verbieden, horen niet in de Europese lidstaten thuis. De anti-discriminatie richtlijn wordt eindelijk aangenomen. En de rechten van partners van gelijk geslacht die naar een andere lidstaat verhuizen, worden erkend.

11.8 Nederland moet de vrijheid krijgen van de Europese Unie om softdrugs te legaliseren. Het legaliseren van softdrugs heeft veel voordelen ten opzichte van het verbieden ervan. Die afweging moet Nederland zelf kunnen maken.

12. VERKEER EN VERVOER

De drang van de Europese Unie om overal een markt van te maken, leidt tot potsierlijke bemoeizucht. Het is belachelijk dat Brussel zich wil bemoeien met hoe wij ons verkeer regelen en ons openbaar vervoer organiseren. Waar wij wegen aanleggen en welke bussen, trams en treinen in ons land rijden, maken we zelf wel uit. Vlot en veilig verkeer is ons eigen belang en een goed openbaar vervoer is onze eigen publieke dienstverlening.

Europese samenwerking om schoner internationaal wegvervoer, sneller en beter internationaal treinverkeer en minder vervuילend internationaal vliegverkeer te bevorderen, is goed. Maar wat we zelf beter kunnen, daar hoeft Brussel zich niet mee te bemoeien. We staan niet langer toe dat Nederlandse vrachtwagenchauffeurs machteloos moeten toezien hoe hun banen worden overgenomen door onderbetaalde en uitgebuite Oost-Europese chauffeurs. Als de huidige regels dat toelaten, dan deugen die regels niet. Een stem op de SP op 22 mei helpt om ons eigen verkeer en vervoer zelf in te richten zonder Europese bemoeizucht. Grensoverschrijdende samenwerking beperken we tot het grensoverschrijdend verkeer en vervoer.

12.1 Het is onaanvaardbaar dat vrachtwagenchauffeurs de dupe worden van illegale praktijken van transportbedrijven die via allerlei constructies proberen hun kosten ten koste van de chauffeurs te drukken. Aan de praktijken van malafide uitzendbureaus en van brievenbusbedrijven in lagelonenlanden wordt onmiddellijk een einde gemaakt. Er komt strengere controle op het naleven door bedrijven van de arbeidsvoorwaarden van chauffeurs en in het bijzonder van de regel van gelijk loon voor gelijk werk. De cabotageregels, waarmee buitenlandse vervoerders na een internationaal transport maximaal drie binnenlandse vrachten kunnen oppikken binnen een periode van maximaal een week, worden niet versoepeld. Er wordt strenger gecontroleerd op de naleving van de Eurovergunning, waarvoor toeleveranciers ook verantwoordelijk worden gesteld.

12.2 De Europese Unie ziet vervoer binnen Europa eerst en vooral als markt. Wij willen daarentegen toegankelijk en duurzaam grensoverschrijdend openbaar vervoer, om de druk en vervuiling van het toenemende autoverkeer tegen te gaan. Het staat landen daarnaast vrij om zelf extra eisen te stellen aan het toelaten van voertuigen op hun eigen wegen als het gaat om zaken als geluids- en milieuoverlast. Omdat Brussel alleen geïnteresseerd is in het maken van winst, zijn veel kleine regionale verbindingen in de grensstreken verdwenen. Voor ons geldt dat grensoverschrijdend openbaar vervoer door de Europese Unie kan worden gestimuleerd, maar dan niet door marktwerking, maar juist door het herstel van kleinschalig regionaal openbaar vervoer en door grensoverschrijdende samenwerking tussen nationale OV-bedrijven mogelijk te maken. De Benelux-lijn tussen Nederland en Brussel wordt in stand gehouden en verbeterd.

12.3 Brussel moet afblijven van ons openbaar vervoer. De SP heeft met succes eerder in het Europees Parlement voorkomen dat het stadsvervoer in de grote steden verplicht moest worden aanbesteed. Door deze liberalisering zouden niet-winstgevende diensten worden opgeheven en zou grote druk zijn ontstaan om te bezuinigen op beloning en werkomstandigheden van het personeel. De plannen (Vierde Spoorwegpakket) om het binnenlands personenvervoer per trein bloot te stellen aan Europese concurrentie en de plannen om ons spoor daarvoor in stukken te hakken, wijzen we af.

12.4 Om het milieu te beschermen en de leefomgeving van omwonenden te sparen moeten snelle treinen een echt alternatief bieden voor vliegen over korte afstanden. Door investeringen in snelle treinverbindingen moet het merendeel van de intra-Europese vluchten op termijn overbodig worden. De belastingvrijstelling op kerosine, de brandstof voor vliegtuigen van luchtvaartmaatschappijen, wordt afgeschaft.

12.5 De Europese luchtvaartsector moet schoon, veilig en betrouwbaar worden. De luchtvaartsector moet blijvend deelnemen aan het Europees Emissiehandelssysteem, zodat de sector verduurzaamt en

de ontwikkeling richting goedkope prijsvechters wordt gestopt. Passagiersrechten moeten beter worden gehandhaafd. Met name als het gaat om zorg bij vertraging of uitvallen van vluchten, moeten passagiers erop kunnen rekenen dat ze tijdig informatie krijgen en worden voorzien van eten en drinken en eventueel hotelaccommodatie. Ook zullen zij in dergelijke gevallen een redelijke compensatie moeten kunnen ontvangen zonder allerlei rompslomp of eindeloze juridische procedures.

12.6 Investerings in Trans-Europese Netwerken (TEN's) moeten niet gericht zijn op groei van het wegverkeer maar op milieuverbetering en het oplossen van knelpunten. Landen in Europa bevorderen de ontwikkeling en het gebruik van milieuvriendelijkere vervoermiddelen. Door meer ruimte te geven aan goederenvervoer over water en spoor kan het goederenvervoer over de weg worden teruggedrongen. Grondstoffen en halffabricaten worden nu in de loop van het productieproces onnodig vaak met vrachtauto's heen en weer gesleept. Dat kan een stuk minder worden als de verwerking zo dicht mogelijk bij de bron en het afzetgebied plaatsvindt. Chauffeurs hebben recht op fatsoenlijke salariering, werktijden en werkomstandigheden.

12.7 Voor Nederland is de binnenvaart een prioriteit als het gaat om vervoer. Samenwerking met andere Europese landen, om rivieren en kanalen bevaarbaar te houden, ondersteunen wij. Om voldoende capaciteit te behouden, worden oudere binnenvaartschepen dan ook gevrijwaard van nieuwe Europese normen als die geen bijdrage leveren aan de verduurzaming van de binnenvaart.

12.8 Havens zijn voor Nederland heel belangrijk. Echter, op dit moment worden havens in Europa door de grote rederijen tegen elkaar uitgespeeld in het faciliteren van hun steeds grotere schepen en zucht naar goedkope op- en overslag. Het is beter te streven naar een evenwichtige verdeling van werkgelegenheid en havencapaciteit over de verschillende Europese havenregio's dan een moordende concurrentiestrijd tussen deze regio's te laten bestaan. Dat maakt ook efficiëntere en duurzamere vervoersplanning mogelijk.

13. GEZONDHEID EN ONDERWIJS

De zorg is geen markt en de school is geen product. Toch probeert de Europese Unie zelfs hier de baas te gaan spelen. We krijgen in toenemende mate te maken met Brusselse bemoeizucht om van onze gezondheidszorg een Europese markt te maken en scholen tot leveranciers van het product onderwijs te degraderen. Opeenvolgende regeringen hebben onder Brusselse druk marktwerking en schaalvergroting in zorg en onderwijs toegelaten en uit de hand laten lopen.

Zorgverzekeraars, ziekenhuisdirecties, toezichtraden in de zorg, schoolbesturen en universiteiten zijn in ons land steeds meer besmet met het marktvirus. Zij gedragen zich als ondernemingen in plaats van als dienstverleners. Dat is heel slecht voor de kwaliteit en toegankelijkheid van onze zorg en ons onderwijs. In eigen land moeten we daar paal en perk aan stellen. En Europa moet op deze terreinen de handen thuis laten. Een stem op de SP op 22 mei helpt om de commercialisering van zorg en onderwijs in ons land aan banden te leggen en goede kwaliteit en toegankelijkheid ervan te garanderen – en Brusselse bemoeizucht in zorg en onderwijs af te weren.

13.1 Hoe ons nationale stelsel van zorg en zorgverzekeringen wordt georganiseerd en gefinancierd, is een nationale aangelegenheid. Pogingen om van de zorg een markt te maken en deze te onderwerpen aan Europese concurrentieregels, wijzen we af. Zorg en welzijn moeten niet gehinderd worden door de Europese aanbestedingsregels. Nederland beslist zelf of zorg al dan niet wordt aanbesteed. Ook kunnen we prima zelf beslissen hoeveel we willen besteden aan de gezondheidszorg.

13.2 We werken samen in Europa om te bevorderen dat iedereen in een ander EU-land indien noodzakelijk een beroep kan doen op medische zorg. Patiënten moeten echter niet verplicht worden tot het zoeken van zorg in het buitenland. Voorkomen moet worden dat mobiliteit van patiënten leidt tot ondergraving van het Nederlandse zorgstelsel.

13.3 De toegankelijkheid van zorg moet voor arm en rijk gelijk zijn. Zowel binnen als buiten Europa trekken steeds meer goed opgeleide gezondheidswerkers weg uit arme landen naar de rijkere. Daarmee staat de kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg in de armere landen onder druk. Nederland dient het tekort aan artsen en verpleegkundigen zelf op te lossen door meer mensen op te leiden, zodat we in onze eigen behoefte kunnen voorzien. Internationale werving van gezondheidswerkers wordt beperkt.

13.4 De solidariteit met ouderen moet in de gezondheidszorg worden gewaarborgd. Ouderen worden nu te vaak voorgesteld als een kostenpost. Zij verdienen echter respect en bescherming. Beperking van zorg of van toegang tot zorgvoorzieningen en andere verslechtingen van de positie van onze ouderen door regels van de Europese Unie, accepteren we niet.

13.5 Vele onderzoeken naar de genezing van bepaalde ziektes zijn commercieel niet-interessant vanwege hun zeldzaamheid of omdat ze vooral in ontwikkelingslanden voorkomen. We coördineren en bundelen geld binnen Europa om dat onderzoek wel mogelijk te maken. We verplichten de farmaceutische industrie een bijdrage te leveren aan zo'n fonds. De onafhankelijkheid van het onderzoek moet daarbij wel gewaarborgd blijven. Ook passen we de Europese richtlijn voor patenten aan, zodat er betere waarborgen zijn voor de toegankelijkheid van geneesmiddelen in ontwikkelingslanden.

13.6 Farmaceutische bedrijven mogen geen reclame maken richting patiënten voor hun medische producten. De lobby van de farmaceutische industrie is te machtig en werkt niet transparant. Belangenverstrengeling tussen Europese beleidsmakers en de farmaceutische industrie dient te allen tijde voorkomen te worden en, indien het wel voorkomt, keihard te worden aangepakt. Het via gesponsorde patiëntenorganisaties beïnvloeden van Europese regels en voorstellen door de farmaceutische bedrijven wordt aan

banden gelegd. Lidstaten krijgen de bevoegdheid om vanwege veiligheidsredenen de toelating van receptgeneesmiddelen te weigeren dan wel extra eisen te kunnen stellen aan de toelating.

13.7 De Europese lidstaten werken nauw samen bij de uitbraak van een epidemie. Zij coördineren adequate informatievoorziening richting burgers en vergroten de kennis over de aanpak en het voorkomen van epidemieën. Samenwerking met de Wereldgezondheidsorganisatie is daarbij essentieel.

13.8 Medisch-ethische kwesties, zoals abortus en euthanasie, zijn en blijven een nationale bevoegdheid. Aantasting door de Europese Unie van de Nederlandse regels betreffende abortus en euthanasie tolereren we niet.

13.9 Ter bevordering van de patiëntveiligheid komt er een Europese zwarte lijst van disfunctionerende artsen en andere hulpverleners. Nationale lidstaten blijven bevoegd om te bepalen of een arts of hulpverlener bevoegd is om zijn vak uit te oefenen.

13.10 Het onderwijs dient een nationale bevoegdheid te blijven, waarover Brussel geen zeggenschap hoort te hebben. Volgens Brussel dient het onderwijs om jongeren klaar te stomen voor de arbeidsmarkt, zodat de concurrentiepositie van Europa wordt versterkt. Ook wordt het onderwijs vooral gezien als een markt. Aanmoedigingen vanuit Brussel om scholen en universiteiten steeds meer met elkaar te laten concurreren, wijzen we af.

13.11 Europa kan een nuttige bijdrage leveren aan samenwerking om kennis en kunde, onderzoekers en studenten tussen landen uit te wisselen. Voor grensregio's zetten we ons in voor het wegnemen van belemmeringen die voorkomen dat geprofiteerd wordt van het regionale onderwijsaanbod en het vormen van innovatieclusters. We bevorderen dat diploma's overal worden erkend, mits dit geen afbreuk doet aan de kwaliteit van diploma's. Ook moeten landen restricties kunnen opleggen in verband met specifieke beroepen.

14. INTERNATIONALE SAMENWERKING EN MENSENRECHTEN

De huidige Europese Unie ontwikkelt zich tot een wereldmacht, die concurreert met Amerika en China, andere landen domineert en zijn eigen voordeel vooropstelt. Landen met weinig macht en vaak veel binnenlandse problemen worden slachtoffer van Europese dwingelandij bij het sluiten van handelsakkoorden. In de Europese Unie groeit de druk om ook militair één macht te worden, met één leger, dat desgewenst overal ter wereld militair tussenbeide kan komen. Politieke, economische en militaire grootheidswaan is gevaarlijk, voor ons hier en voor mensen elders.

Als landen in Europa andere landen en regio's aanspreken, horen internationale solidariteit, eerlijker delen en respect voor mensenrechten een hoofdrol te spelen. Wij willen dat Europese samenwerking een humaan voorbeeld voor andere regio's wordt. De Europese Unie mag geen bedreigende wereldmacht worden, maar moet een regio zijn met vrije burgers, die democratische en sociale rechten genieten en samen aan vrede en welvaart werken. Een stem op de SP op 22 mei helpt ervoor te zorgen dat Europa zich niet verrijkt over de rug van de rest van de wereld maar zich inzet voor eerlijke handel, eerlijk delen en een veilige wereld.

14.1 In de komende vijf jaar dient het aantal lidstaten niet verder te worden uitgebreid. Daarvoor hebben de kandidaat-lidstaten zich nog onvoldoende ontwikkeld. Ook moet de Europese Unie eerst zelf orde op zaken stellen om nieuwe lidstaten te kunnen ontvangen.

14.2 Indien landen, die met de Europese Unie wensen samen te werken, zich schuldig maken aan mensenrechtenschendingen, kan dat niet zonder gevolgen blijven. In dit verband dringen we aan op opschorting door de Europese Unie van het associatieverdrag met Israël, wegens de voortdurende bezetting van de Palestijnse gebieden en de schending van de mensenrechten aldaar. Ook bij samenwerking met landen als Rusland, China en de Verenigde Staten dienen mensenrechten een grotere rol te spelen.

14.3 De Europese Unie moet geen militair bondgenootschap worden. De solidariteitsclausule, die lidstaten in het Verdrag van Lissabon verplicht elkaar bij te staan in geval van externe noodsituaties, mag zich niet verder ontwikkelen richting een Artikel 5 zoals we dat kennen van het NAVO-handvest. Ook mag de Europese Unie zich niet ontwikkelen tot een politieke en militaire supermacht. Interventies van lidstaten in het buitenland mogen alleen worden toegestaan met een mandaat van de Verenigde Naties en als de inzet proportioneel en effectief is. De Europese Unie moet niet meewerken aan de ondermijning van het internationale recht door te deel te nemen in gelegenheidscoalities zonder VN-mandaat.

14.4 Europese legers gaan steeds meer samenwerken en gaan via het Europees Defensie Agentschap over tot de aanschaf van gezamenlijk materieel. Deze sluipende ontwikkeling naar een Europees leger moet worden gestopt. Voor zo'n leger ontbreekt de noodzakelijke politieke overeenstemming over het buitenlands en defensiebeleid. Nederland moet geen onderaannemer worden van de grote lidstaten en hun belangen. De Europese Unie onthoudt zich van subsidies ten gunste van de wapenindustrie. We keren ons tegen de ontwikkeling van Europese gewapende drones. Het Europese Ruimtevaart Agentschap houdt zich strikt aan haar oorspronkelijke doelstelling van samenwerking in ruimte-onderzoek en -technologie uitsluitend voor vreedzame doeleinden, en laat zich niet in met militaire projecten.

14.5 Nederland maakt zich sterk om de exportregels van wapens aan te scherpen. Wapens mogen niet terecht komen in landen waar de mensenrechten worden geschonden. Zolang het Europees wapenexportbeleid faalt, moet Nederland zelf kunnen controleren of de uitvoer of doorvoer via Nederland verantwoord is en niet vertrouwen op andere lidstaten.

14.6 Europa moet kernwapenvrij worden en werkt niet mee aan verdere ondermijning van het non-proliferatieverdrag. De Europese Unie kent twee kernwapenstaten, namelijk Groot-Brittannië en Frankrijk. Daarnaast staan er op diverse geheime locaties in de Europese Unie kernwapens van de Verenigde Staten gestationeerd (ook in Nederland). Dat is een gevaarlijke situatie. Kernwapens moeten de wereld uit en de landen in Europa dienen het goede voorbeeld te geven.

14.7 Nederland zet zich in Europa in voor eerlijke handel, in plaats van te hameren op vrijhandel. Handel kan altijd een belangrijk hulpmiddel zijn voor landen om hun welvaart op te bouwen. De vrijhandelsfilosofie, die door Brussel en de Wereldhandelsorganisatie gepromoot wordt, heeft echter een aantal grote nadelen, zoals de schadelijke effecten voor het milieu, onnodig gesleep met goederen en bedrijven die machtiger worden dan landen.

14.8 Wij verzetten ons tegen het streven om onder het mom van vrijhandel één gemeenschappelijke markt met de VS, Canada en Japan te vormen. Dat gaat ten koste van sociale rechten en publieke voorzieningen. Bovendien wordt het hierdoor steeds moeilijker voor kleine bedrijven, die niet internationaal actief willen of kunnen zijn, om zich staande te houden tegenover multinationals die hun schaalvoordelen op alle mogelijke manieren uitbuiten. Handels- en investeringsverdragen bevatten nu geschillenbeslechtsmechanismen die bedrijven in staat stellen eenzijdig (sociaal en milieu-)beleid aan te vechten en hoge schadeclaims in te dienen tegen overheden. De beleidsvrijheid komt daardoor in het gedrang. En schadevergoedingen, die gemakkelijk honderden miljoenen bedragen, komen ten laste van de belastingbetaler. Wij willen af van dit soort geschillenbeslechting, zeker in het voorgenomen handelsakkoord met de VS. Wij wijzen dit vrijhandelsakkoord (TTIP) dan ook af.

14.9 De Europese Unie moet stoppen met haar pogingen om tariefvrije toegang tot ontwikkelingslanden te krijgen. Oneerlijke handelsverdragen tussen de Europese Unie en ontwikkelingslanden moeten worden teruggedraaid en niet met het mes op de keel worden afgedwongen. Deze regionale vrijhandelsverdragen ondermijnen minstens een deel van de landbouwsector en de voedselzekerheid in ontwikkelingslanden. Daardoor worden deze landen nog afhankelijker van de aankoop van voedsel op de wereldmarkt en lopen ze forse overheidsinkomsten mis door het wegvallen van invoertarieven.

14.10 Alle landen in Europa met uitzondering van Wit-Rusland en het Vaticaan hebben zich verplicht het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) van de Raad van Europa na te leven. Elke burger in Europa kan een inbreuk op zijn mensenrechten voor een bindende beslissing in laatste instantie voorleggen aan het Europees Mensenrechtenhof in Straatsburg. De Europese Unie als zodanig moet zo snel mogelijk toetreden tot het EVRM, uitspraken van het Mensenrechtenhof respecteren en waar nodig EU-regelgeving eraan aanpassen. De Europese Unie moet ook toetreden tot het Europees Sociaal Handvest van de Raad van Europa, waarin de sociale mensenrechten zijn vastgelegd.

14.11 Nederland herneemt zijn leidende positie in ontwikkelingssamenwerking. We werken samen met andere landen in Europa als dat aantoonbare meerwaarde heeft boven de hulp van afzonderlijke lidstaten en multilaterale organisaties zoals de Verenigde Naties en de Wereldbank. Intensivering van samenwerking en donorharmonisatie kan veel beter beginnen met gelijkgestemden (meestal betreft het hier Scandinavische landen, Zwitserland, Canada, soms Groot-Brittannië en Duitsland), niet per se met de Europese Unie.

14.12 Ontwikkelingslanden moeten hun (landbouw-)markt kunnen beschermen. Het is wrang dat het Westen en diverse landen in Azië zich ontwikkeld hebben door hun markten (tijdelijk) af te schermten terwijl deze ontwikkelingsoptie de armste landen, vooral in Afrika, consequent wordt ontzegd. Overheidssteun aan bijvoorbeeld de landbouwsector wordt deze landen ontzegd, terwijl de Europese Unie en de Verenigde Staten dit decennialang hebben gedaan en daar nog steeds mee doorgaan.

14.13 Landen in Europa moeten een eind maken aan het dumpen van landbouwproducten in ontwikkelingslanden. Het dumpen van afvalstoffen door Europese bedrijven in ontwikkelingslanden moet keihard worden aangepakt.

14.14 Europa ondersteunt goed functionerende internationale organisaties in plaats van uit een soort geldingsdrang te proberen hun taken over te nemen. De noodzaak tot samenwerking geldt vooral voor de Verenigde Naties en voor de Raad van Europa, waarin alle Europese landen vertegenwoordigd zijn.

BEGRIPPENLIJST

Artikel 5 van het NAVO-verdrag: het artikel in het NAVO-verdrag dat bepaalt dat een aanval op één van de lidstaten gelijk staat aan een aanval op alle lidstaten.

ETS: Emissions Trading System, een manier waarop landen onderling kunnen handelen in de hoeveelheid CO₂ die zij mogen uitstoten.

Eurosur: Europees grensbewakingssysteem dat bedoeld is om zware criminaliteit te voorkomen en te bestrijden.

Frontex: Europees agentschap dat belast is met de bewaking van de buitengrenzen van de Europese Unie.

GMO: genetisch gemodificeerd organisme, bijvoorbeeld voedsel dat genetisch veranderd is.

ITER: een internationaal onderzoeksproject gericht op kernfusie.

MKB: midden- en kleinbedrijf.

BEGRIPPENLIJST

Artikel 5 van het NAVO-verdrag: het artikel in het NAVO-verdrag dat bepaalt dat een aanval op één van de lidstaten gelijk staat aan een aanval op alle lidstaten.

ETS: Emissions Trading System, een manier waarop landen onderling kunnen handelen in de hoeveelheid CO₂ die zij mogen uitstoten.

Eurosur: Europees grensbewakingssysteem dat bedoeld is om zware criminaliteit te voorkomen en te bestrijden.

Frontex: Europees agentschap dat belast is met de bewaking van de buitengrenzen van de Europese Unie.

GMO: genetisch gemodificeerd organisme, bijvoorbeeld voedsel dat genetisch veranderd is.

ITER: een internationaal onderzoeksproject gericht op kernfusie.

MKB: midden- en kleinbedrijf.

**Snouckaertlaan 70
3811 MB Amersfoort**

**T (088) 243 55 55
F (033) 462 55 12
E sp@sp.nl**

www.sp.nl

PVDA

**VOOR EEN EUROPA
DAT WERKT**

15 februari 2014 / verkiezingsprogramma

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Uit de crisis	
Financiële sector gezond en dienstbaar maken	5
Een stabiele munt, ruimte voor herstel	7
We roepen belastingontwijking een halt toe	8
Meer dan markt en munt	9
2. Aan het werk	
Werk centraal	11
Bestrijden van jeugdwerkloosheid	12
Investeren in ondernemers & innovatie	12
Tegen uitbuiting, voor goed werk en eerlijke concurrentie	14
3. Samen sterker	
Veiligheid over grenzen heen	16
Vrij verkeer en gezamenlijk asielbeleid	17
Ruime mogelijkheden, goed geïnformeerd en beschermd	18
Kiezen voor duurzaamheid	19
4. Voor een betere wereld	
Goed werk en eerlijke handel	22
Effectieve ontwikkelingssamenwerking	23
Vrede, veiligheid en mensenrechten	24
Nabuurship en uitbreiding	25
5. Wij zijn Europa	
Onze waardengemeenschap	27
Mee met de tijd	28
Onze stem in Europa	29
Verantwoording	31

Inleiding

De Partij van de Arbeid kiest voor een Europa dat werkt. Werkt aan vertrouwen, aan vooruitgang, aan welvaart en welzijn. Aan een Europa dat haar belofte weer waarmaakt.

Lange tijd betekende de Europese Unie vooruitgang voor de landen die er deel van uitmaakten en perspectief op vooruitgang voor de landen die graag mee wilden doen. Jarenlang hebben we geprofiteerd van die EU. Van de vrede en stabiliteit die de samenwerking ons bracht. Van een groeiende economie, vooral omdat we steeds makkelijker met elkaar konden handelen. Samen maakten we de droom van “nooit meer oorlog” waar. Samen werden we de grootste economie ter wereld. Samen bereidden we ons voor op de toekomst.

De laatste jaren stond Europa voor veel mensen echter gelijk aan crisis. Door de bankencrisis, die oversloeg op landen en op onze gemeenschappelijke munt, kregen onze economieën het stevig voor de kiezen. Zekerheden stonden op het spel, de ergste doemscenario's kwamen soms angstig dichtbij. Op cruciale momenten was een scherpe ruk aan het stuur nodig. Om stabiliteit te herstellen, om vertrouwen terug te winnen. Inmiddels zijn we bezig om de oorzaken van die crisis te bestrijden en de weg naar boven terug te vinden.

Voor een Europa dat werkt is het nodig om die inspanningen door te zetten. Maar daarmee zijn we er nog niet. Juist in de komende jaren moet er veel gebeuren om Europa weer op het juiste spoor te krijgen. Het moet anders en het moet beter.

Allereerst moeten we er voor zorgen dat we de crisis definitief achter ons laten. Door de banken weer gezond en dienstbaar te maken. Door korte metten te maken met belastingontwijking en door een einde te maken aan doorgesloten marktdenken. Door het vertrouwen te herstellen. Niet alleen in onze gezamenlijke munt, maar vooral ook in elkaar. Zodat landen weer de ruimte krijgen om te groeien en om de sociale problemen aan te pakken die als gevolg van de crisis zijn ontstaan.

Daarbij staat werk voor ons centraal. We zetten alles op alles om de enorme werkloosheid in Europa, bij jong en oud, aan te pakken. Ondernemers moeten weer kunnen investeren en innoveren. Fondsen kunnen slimmer en met meer lef ingezet worden. Ook de ambities voor een duurzame economie worden stevig opgeschroefd. Alles gericht op het creëren van banen. En waar je in Europa ook werkt: het moet eerlijk en met bescherming van sociale rechten.

We zullen het hoe dan ook samen moeten blijven doen. Omdat er uitdagingen zijn die we niet meer alleen aankunnen. Omdat kansen anders onbenut blijven. Omdat we leven in een snel veranderende wereld waarin we onze stem willen laten horen. Maar vooral omdat de Europese Unie niet draait om “Brussel”, maar staat voor 28 landen en 500 miljoen mensen die – ondanks tegenslagen – een aantal kernwaarden met elkaar delen, over grenzen heen. Europa: dat zijn wij zelf.

Slagen we erin om de balans in het Europa van vandaag te herstellen, dan kunnen we het Europa van morgen waarmaken.

Het wordt geen eenvoudige opgave. Want de makkelijke verhalen zullen ons om de oren vliegen. Verhalen over een Europa waarin iedereen zich in het eigen huis terugtrekt, deuren en ramen op slot. En verhalen over hoe met een grote sprong voorwaarts alle problemen als vanzelf zouden verdwijnen. De verhalen van doemdenkers en die van dagdromers.

Dit verkiezingsprogramma is niet gestoeld op mooie verhalen. Ook niet op gemakkelijke verhalen. Maar wel op het enige verhaal dat een reëel perspectief biedt. Een perspectief op een Europa dat weer werkt.

1. Uit de crisis

De laatste jaren stond 'Europa' gelijk aan 'crisis'. De oorzaken van die crisis zijn veelzijdig en complex. Er is te veel en te risicovol geleend door landen, banken en particulieren. Hervormingen zijn te lang uitgesteld. Er hebben zich gevaarlijke hoeveelheden lucht gevormd in bijvoorbeeld de huizenmarkt en de financiële sector. Die lucht moet er nu uit en ook overheden moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Het weer gezond maken van de economie en van de overheidsfinanciën is een noodzakelijk, maar ook een pijnlijk proces. Daar zijn we ons goed van bewust.

De financiële crisis heeft onze economie hard geraakt. We zijn al jaren bezig om de oorzaken van de crisis te bestrijden en om nieuwe tegenslagen af te wenden. De ene Europese top volgde de andere in rap tempo op. Er is een scala aan soms draconische noodmaatregelen getroffen om de crisis in Europa te bezweren. Veel van die maatregelen waren er op gericht om op de korte termijn het vertrouwen van financiële markten terug te winnen. Daarbij was het ook nodig om meer bevoegdheden met elkaar te gaan delen; meer wellicht dan we eigenlijk comfortabel vonden.

Nu Europa langzaam maar zeker uit het dal klimt en de rook begint op te trekken worden de gevolgen van de crisis steeds zichtbaarder. De gebeurtenissen en besluiten van de afgelopen jaren hebben diepe sporen nagelaten. In grote delen van Europa heeft de werkloosheid schrikbarende vormen aangenomen. Het vertrouwen in de Europese samenwerking liep daarbij ook een deuk op. Burgers voelen dat zij de rekening van de crisis op hun bordje krijgen, terwijl het de bankiers waren die de problemen veroorzaakt hebben door wereldwijd onverantwoorde risico's te nemen.

In ons Europa willen we dat er niet alleen naar de cijfers gekeken wordt – niet slechts naar begrotingsnormen en bezuinigingspakketten - maar vooral ook naar de gevolgen voor mensen. We willen dat zorgen serieus genomen worden en dat daar naar gehandeld wordt. Daarom moet onverantwoord gedrag door bankiers en belastingontwijkers een halt toegeroepen worden. Daarom willen we een Europa dat zich gaat richten op werkgelegenheid en eerlijke concurrentie en is het van belang dat er weer ruimte en perspectief komt voor herstel. In plaats van een onderlinge race to the bottom, streven we samen naar een sterker en socialer Europa.

De huidige economische crisis wordt verscherpt door het miskennen van de fundamentele schaarsten van natuurlijke hulpbronnen en het dragend vermogen van natuur en klimaat. Deze crises vragen dan ook een meer structureel antwoord en aanpassing. De PvdA onderkent deze samenhang en de urgentie om via verduurzaming van de energievoorziening en hergebruik van grondstoffen de schaarste op te heffen. Waarmee de weg wordt geopend naar een nieuw economisch model waarin welzijn, i.p.v. economische groei, voorop staat en waarmee we over de grenzen en generaties heen goed voor elkaar kunnen zorgen. Bij uitstek via Europa moet deze transitie gefaciliteerd worden.

Financiële sector gezond en dienstbaar maken

De crisis in de financiële sector heeft hele landen gedestabiliseerd en de Europese economie aan de rand van de afgrond gebracht. Overheden hebben banken met miljarden aan belastinggeld overeind gehouden. De omvang en rol van de financiële sector moet weer in verhouding komen te staan tot haar dienende functie in de Europese economie. Het is daarom nodig dat toezicht en regels fors worden aangescherpt om een volgende crisis te voorkomen.

De EU bevordert dat de kredietverstrekking door banken aan het midden- en kleinbedrijf weer op gang komt. Gezien de ervaringen in het verleden, is meer transparantie, meer informatie en waar nodig een verscherpt toezicht op lobby activiteiten van de financiële sector bij Europese Commissie en Europees Parlement nodig. Het bestaande lobby register is daarvoor onvoldoende. De PvdA zal initiatieven nemen om het inzicht in en de transparantie van de financiële belangen in en rond de EU te vergroten.

Om dit toezicht uit te voeren is intensievere samenwerking in Europa nodig: een Europese Bankenuïe. Want alleen zo staan we sterk genoeg om effectief toezicht te houden op een sector die grensoverschrijdend opereert en van grote invloed is op de financiële stabiliteit van lidstaten. Alleen samen kunnen we voorkomen dat banken landen tegen elkaar uitspelen om regels te omzeilen. Alleen samen kan kapitaalvlucht tussen landen voorkomen worden en kunnen de kosten van het faillissement van een bank voor belastingbetalers worden gedrukt. Daarom werken we gestaag door aan de ontwikkeling van een Bankenuïe.

Een eerlijke verdeling van de financiële risico's is voor de PvdA grondbeginsel van zo'n Bankenuïe: geen publieke rekening voor privaat genomen risico's. In een Bankenuïe betalen niet langer de overheid en de belastingbetaler voor een omvallende bank, maar eerst en vooral de aandeel- en obligatiehouders. Daar hebben we de afgelopen jaren al stevig aan gewerkt en daar gaan we mee door.

- De PvdA wil dat er stevig toezicht komt op de bankensector door de Europese Centrale Bank (ECB). Met gelijke en goede financiële regels in heel Europa, zoals voor het veiligstellen van spaartegoeden tot €100.000 (depositogarantiestelsel).
- Voordat er Europees toezicht komt moeten alle banken doorgelicht worden. Zo kunnen we risico's in kaart te brengen en ze voor de start van de Bankenuïe gezamenlijk uit de wereld helpen.
- Aangescherpte financiële regels moeten ervoor zorgen dat banken geen onverantwoorde risico's meer kunnen nemen. De buffers van banken moeten omhoog, handelsactiviteiten moeten worden gescheiden van de activiteiten van de bank voor algemeen belang (nutsdelen). Zodanig dat deze wordt ondergebracht in een aparte rechtspersoon.
- De PvdA wenst dat de Europese Commissie haar strenge optreden t.a.v. mededingingsregels tegen marktmanipulatie voortzet en pleit voor een snelle invoering van een Europese richtlijn tegen marktmanipulatie, inclusief de verplichting om criminele sancties op te leggen voor deze misdrijven.
- Financiële fraude zoals marktmanipulatie wordt adequaat aangepakt door gezamenlijk Europees optreden en strafrechtelijke sancties. Mensen moeten kunnen zien dat rechtvaardigheid hoort bij een aanpak om het vertrouwen in de markt te herstellen.
- Samen optreden werkt. Bonussen in Europa zijn inmiddels gemaximeerd. Wij willen nog strengere Europese afspraken om exorbitante bonussen in de financiële sector aan banden te leggen: maximaal 20 procent van het jaarsalaris. De toekenning van bonussen in de financiële sector moet in elk geval zodanig verlopen dat er geen perverse prikkel van uit kan gaan die leidt tot het nemen van extra risico's.
- Ook investeerders moeten de kosten van een dreigend faillissement van een bank dragen. De belastingbetaler is te

**'Banken aan
banden leggen'**
Canvas

vaak opgedraaid voor de kosten van omvallende banken. Er komt een Europese Resolutieautoriteit die het faillissement van banken afwikkelt. De bijdrage van de private sector staat hierbij voorop.

- Er komt een Europese belasting op financiële transacties waarvan de opbrengsten terugvloeien naar de lidstaten en de pensioenfondsen worden uitgezonderd. Met het oog op het herstel van de schade van de financiële crisis dient de opbrengst van de financiële transactiebelasting te worden geïnvesteerd in het scheppen van werk, het verbreden van de economie en het versterken van de economische concurrentiekracht.
- Het soms destabiliserende effect van door computers gestuurde flitshandel op Europese financiële markten wordt bestreden. Er komt een vergunningplicht voor handelaren en de mogelijkheid om handelsplatformen tijdelijk stil te leggen.
- Een Europees depositogarantiestelsel ziet de PvdA als het sluitstuk van de bankenunie. Op den duur mag er in de EU geen bank meer zijn, die “too big to fail” is.

Een stabiele munt, ruimte voor herstel

De afgelopen vijf jaar zijn er stappen gezet om te komen tot een stabiele Euro en Eurozone. Noodfondsen kregen een permanent karakter in de vorm van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM). En bij het stabiliseren van landen – zoals onlangs bij de redding van Cyprus – wordt tegenwoordig meer rekening gehouden met de houdbaarheid van de schulden van landen en wordt eerder een beroep gedaan op grote spaarders en private partijen.

Maar er is meer nodig. Zo zou de zogeheten Trojka (Europese Commissie, IMF en ECB) in de beoordeling van landen die gesteund worden met noodfondsen, meer rekening moeten houden met sociale effecten van crisismaatregelen. Naast het wegwerken van schulden moeten landen geholpen worden bij de wederopbouw van hun economie.

Duidelijke afspraken over houdbare overheidsfinanciën zoals vastgelegd in het stabiliteits- en groeipact, zijn nodig in een muntunie. Maar veel landen, ook Nederland, bleken door forse economische tegenwind niet in staat het begrotingstekort binnen de afgesproken termijn onder de grens van 3 procent te krijgen. Er is gebleken dat er binnen de huidige regels onvoldoende ruimte is voor duurzame hervormingen die de structurele kracht van de economie versterken. Bovendien wordt er onvoldoende rekening gehouden met de sociale gevolgen van stevige bezuinigingen. De regels zijn dus aan herziening toe. Dat betekent dat in het vervolg de lidstaten van de Europese Unie streven naar een niveau van werkloosheid dat niet hoger ligt dan 5% van de beroepsbevolking naast het blijvend belang van het streven naar een begrotingstekort van niet meer dan 3%, zo mogelijk trendmatig dalend.

Sinds enige tijd gaat de Commissie flexibeler om met de bezuinigingsregels, om landen die in de problemen zitten meer tijd te geven om te herstellen. Dat is ook nodig. Gevolg is wel dat er een situatie is ontstaan waarin het nu aan de Commissie is, in het bijzonder aan de begrotingscommissaris, om in te schatten hoe strikt de begrotingsregels van land tot land toegepast worden.

- We houden ons aan gemaakte afspraken. Zonder duidelijke regels over de begroting en de omvang van de staatsschuld kan een muntunie immers niet functioneren. Alleen als wij zelf doen wat nodig is, kunnen we dat ook van andere landen vragen.
- We pleiten wel voor aanpassing van deze regels, die te eenzijdig op begrotingsnormen zijn gericht. Bij het op orde brengen van overheidsfinanciën worden financiële, economische én sociale factoren voortaan in onderlinge samenhang gewogen. Hierdoor wordt de balans in de afspraken versterkt. Dat betekent dat in het vervolg de lidstaten van de Europese Unie streven naar een niveau van werkloosheid dat niet hoger ligt dan 5% van de beroepsbevolking naast het blijvend belang van het streven naar een begrotingstekort van niet meer dan 3%, zo mogelijk trendmatig dalend.
- Naast begrotingsdoelen en economische analyses komt er een 'scorebord voor sociale en werkgelegenheidsaspecten' met meetbare doelstellingen. De Commissie kijkt in het bijzonder naar een maximale werkloosheidsnorm. Daarnaast gelden sociale indicatoren als verlies van koopkracht en toename van inkomensongelijkheid. Een duidelijk gedefinieerde set van indicatoren draagt bij aan een objectieve en transparante afweging door de Commissie.
- Landen die serieus bezig zijn met het op orde brengen van hun overheidsfinanciën, het versterken van hun economie (waaronder ook het investeren in 'menselijk kapitaal') krijgen extra tijd om aan begrotingsdoelstellingen te voldoen. Op die manier krijgen landen meer ruimte om te investeren in economisch herstel en werkgelegenheid.
- De ministers van Sociale Zaken krijgen een gelijke positie naast de ministers van Financiën. Besluitvorming vindt dus niet alleen plaats langs de financiële meetlat maar ook op basis van sociaaleconomische doelstellingen. Ook sociale partners moeten een prominentere rol krijgen in de besluitvorming op EU-niveau.
- Het Europees noodfonds moet eerder aangesproken kunnen worden, voordat bij landen het water aan de lippen staat. Onder strikte voorwaarden, net als bij het IMF. Zo kan erger worden voorkomen en kunnen de kosten voor de belastingbetaler drastisch beperkt worden.
- Op termijn is invoering van een vorm van eurobonds mogelijk, maar eerst moeten de Europese economieën naar elkaar toe groeien en de oprichting van de Bankenunie voltooid zijn. Eurobonds kunnen worden gebruikt voor de financiering van de eerste 60 procent van de staatsschuld, daarboven kunnen landen zelf obligaties uitgeven. Met eurobonds kunnen we de kracht van de gezamenlijke Europese economieën gebruiken om de financieel-economische stabiliteit te vergroten.

We roepen belastingontwijking een halt toe

Een Europa dat werkt, werkt hard aan het tegengaan van belastingontwijking door individuen en bedrijven. Niet alleen lopen Europese lidstaten en ontwikkelingslanden jaarlijks vele honderden miljarden mis aan belastinginkomsten, ook zorgt het ontwijken van belastingen voor een ongelijk speelveld voor bedrijven in Europa en daarbuiten en ondermijnt de duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding in ontwikkelingslanden. Van burgers verwachten we dat ze netjes belasting afdragen, dat verwachten we dus ook van bedrijven. Voor een beter Europa is een effectieve gezamenlijke aanpak noodzakelijk.

De eerste stappen zijn al in 2012 gezet in het Europese Actieplan voor het tegengaan van belastingontwijking. Het verbeteren van het uitwisselen van gegevens over belastingafdracht is een goed begin. Maar er is meer nodig.

***‘Europees actieplan
tegen structurele
belasting-ontduiking en
belastingontwijking’
Walter Pfeil***

- We maken een einde aan de concurrentie tussen landen waarbij elke lidstaat steeds lagere vennootschapsbelasting vraagt in de hoop dat bedrijven zich in betreffend land zullen vestigen. Hiertoe moeten de vennootschapsbelasting (grondslag en tarief) van lidstaten meer naar elkaar toe groeien. Ook moet er meer openheid komen als het gaat om de afspraken die lidstaten maken met individuele bedrijven. We streven naar een zo snel

mogelijke implementatie van de EU richtlijn inzake de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) met een eerlijke verdeelsleutel over hoe deze uniforme winstbelasting wordt verdeeld over de lidstaten. We willen dit mede bereiken door onze contacten met zusterpartijen in de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten.

- Er moeten op Europees niveau bindende afspraken gemaakt worden tussen lidstaten om een einde te maken aan belastingroutes waarmee grote bedrijven belasting ontwijken en vermijden.
- Europese landen dienen het bankgeheim op te heffen.
- Multinationals worden verplicht om per land waar zij actief zijn openbaar te maken hoeveel belasting ze er betalen (country-by-country reporting). Transparantie is noodzakelijk voor het effectief tegengaan van belastingontwijking.
- We willen een duidelijkere link tussen de activiteiten van een bedrijf en het land waar het bedrijf belasting betaalt. We maken een einde aan brievenbusconstructies waarbij bedrijven alleen ergens (juridisch) gevestigd zijn vanwege voordelige fiscale constructies.
- Europa moet het voortouw nemen in het onder de loep nemen van internationale (belasting)verdragen met ontwikkelingslanden om misbruik van belastingwetgeving tegen te gaan. We gaan voor een intensivering van de bestrijding van misbruik van de BTW en benaderen initiatieven daarvoor positief. De BTW is een belangrijke inkomensbron voor de EU en verdient bij uitstek een halsstarrige verdediging tegen ontwijking, uitholling en misbruik.

Meer dan markt en munt

Economische vrijheden in Europa zijn een groot goed. Maar deze vrijheden kunnen ook conflicteren met belangrijke sociale afspraken op nationaal niveau waaraan we zeer hechten. Er moet een einde komen aan het ondermijnen van sociale rechten in de lidstaten als gevolg van afspraken rondom de Europese interne markt. Het concurreren op arbeidsvoorwaarden in plaats van op productiviteit leidt tot een race to the bottom, waarbij de werkgever met de meest creatieve schijnconstructies wint. Dat is onaanvaardbaar. Het grenzeloos benutten van natuurlijke hulpbronnen leidt ook tot een race to the bottom. Daarom is de PvdA voor verschuiving van belasting op arbeid op belasting op gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Dit leidt tevens tot een gunstige concurrentiepositie voor innovatieve ondernemers en meer banen.

Wat nodig is, zijn afspraken op Europees niveau om eerlijke concurrentie te garanderen. Als we blijven roepen dat Brussel overal af moet blijven, gaan we op papier misschien nog wel over ons eigen arbeidsmarktbeleid, maar blijkt dat in praktijk vies tegen te vallen. Daarom pleiten we ervoor om ook op Europees niveau te werken aan de bescherming en versterking van werknemersrechten en nationale verzorgingsstaten.

Lidstaten moeten zelf kunnen beslissen welke (semi-) publieke voorzieningen zij organiseren. Daar waar Europese marktregels te weinig ruimte bieden voor nationale publieke belangen, worden deze aangepast. Zo is het onaanvaardbaar dat Europese regels belemmeren dat we in Nederland ook sociale huisvesting voor mensen met een middeninkomen beschikbaar stellen. Niet langer moeten alleen marktregels centraal staan, maar er moet veel meer gekeken worden naar wat goed is voor mensen en de samenleving als geheel.

- We spreken af dat elke lidstaat sociale doelstellingen moet nastreven. We denken hierbij bijvoorbeeld aan een stelsel van (relatieve) minimumlonen, een goede oudedagsvoorziening, gelijkheid tussen man en vrouw, een vangnet bij werkloosheid, goed en toegankelijk onderwijs en goede en betaalbare zorg. De vormgeving en uitvoering is en blijft een nationale bevoegdheid.
- Sociale rechten mogen niet langer ondergeschikt zijn aan economische vrijheden. Om de balans te herstellen pleiten we voor het opnemen van een sociale vooruitgangsclausule in de Europese verdragen, die sociale rechten beschermt tegen de negatieve effecten van economische vrijheden.
- Diensten waarvan wij in Nederland vinden dat ze een publieke functie vervullen moeten afgeschermd kunnen worden van de markt. Wanneer Europese aanbesteding een ondermijning dreigt te worden voor vitale publieke belangen, bijvoorbeeld in delen van het openbaar vervoer, de zorg of afvalverwerking, moet van aanbesteding kunnen worden afgezien. Aanbestedings-regels kunnen bovendien overzichtelijker en eenvoudiger.
- Bij de toepassing van de aanbestedingsregels worden sociale-, milieu- en innovatiecriteria uitgebreid en versterkt. Daarnaast willen we verankeren dat door middel van voorkeursbeleid opdrachten vaker bij het midden- en kleinbedrijf terecht komen, wat duurzame groei en banen oplevert en innovatieve duurzame ondernemers een voorsprong geeft.
- De PvdA zet zich ervoor in dat alle overheden en instellingen bij hun aanbestedingen en inkoop, duurzame producten een eerlijke kans geven, door de externe kosten van producten mee te wegen bij de gunning.
- Provincies en gemeenten moeten meer ruimte hebben en nemen om sociaal verantwoord aan te besteden. We verhogen de drempelbedragen waarboven men tot Europese aanbesteding verplicht is.
- Invoering van een social-return criterium in de aanbesteding door de Europese Unie en haar instellingen.

***'Privatiseer waterbedrijven
niet, al stuurt
'Europa' daar op aan.
Je slacht de kip met
gouden eieren en neemt
risico's met eerste
levensbehoefte'
Pep Mac Ruairi***

2. Aan het werk

Onze welvaart is voor een groot deel afhankelijk van de Europese Unie. Als het goed gaat met Europa, gaat het goed met Nederland. En omgekeerd, als het slecht gaat met Europa, heeft dat negatieve gevolgen voor Nederland.

Juist voor een handelsland als Nederland levert Europa enorm veel banen op. Door de invoer en uitvoer via de Rotterdamse haven of via Schiphol. Door onze hoogwaardige kennisinstututen en dienstverleners. En dankzij de vele hardwerkende kleine ondernemers die, in een keur van sectoren, hun kansen grijpen op de Europese markt.

Maar onze open economie is ook kwetsbaar voor tegenslag in de ons omringende landen. De landen in het zuiden van Europa zijn het hardst geraakt, maar ook in Nederland is de werkloosheid sneller opgelopen dan verwacht. Aan het verlies van werk gaat maar al te vaak het faillissement van een onderneming vooraf, omdat de vraag wegvalt of omdat het steeds moeilijker is om krediet te krijgen. De economische crisis van de afgelopen jaren laat zich het meest direct voelen als iemand zijn of haar baan verliest. Vooral de jeugdwerkloosheid is dramatisch gestegen. Voor 50-plussers is het juist extra moeilijk om weer aan het werk te komen.

Voor al die werknemers en ondernemers is het van het grootste belang dat Europa weer gaat werken. We moeten werken aan een toekomstbestendige economie. Met kansen voor ondernemers. Met werk in de sectoren waar Europa het verschil kan maken ten opzichte van de rest van de wereld: de hoogwaardige maakindustrie, duurzame technologie en een sterke dienstensector. Met een eerlijke arbeidsmarkt in Europa. Waar bedrijven elkaar niet kapot hoeven te concurreren op de laagste loonkosten, maar juist door samenwerking verder komen. Uitgekiende kruisbestuiving tussen bedrijven en kennisinstellingen leidt tot betere resultaten dan blinde concurrentie. Dat model verdient navolging in de rest van ons continent.

Hoewel het stimuleren van ondernemerschap, werkgelegenheid en de inrichting van het arbeidsmarktbeleid bij uitstek verantwoordelijkheden van de lidstaten zijn, is er ook een rol voor de EU weggelegd. Door werkgelegenheid altijd centraal te stellen, door gericht te investeren in innovatie en ondernemerschap en door te kiezen voor samenwerking en een duurzame toekomst.

Werk centraal

Het terugdringen van de soms torenhoge (jeugd)werkloosheid in sommige Europese landen is onze meest urgente opdracht. Het streven naar een hoog niveau van werkgelegenheid, zoals dat ook in

'De ECB moet naast inflatiebestrijding ook werkgelegenheid als doelstelling hebben, zoals de Fed dat heeft'
PvdA Afdeling Geneve

het Verdrag opgenomen is, moet nu een centrale plek krijgen in het volledige EU-beleid. Een duidelijk voorbeeld waar dat nu onvoldoende het geval is, is de Europese Centrale Bank (ECB). Door het eenzijdige mandaat van de ECB op prijsstabiliteit, kan zij nu niet goed reageren op het probleem van grote werkloosheid in tijden dat het economisch minder gaat. Ook binnen de afspraken die voor de eurolanden gelden, moet meer ruimte komen zodat landen steviger kunnen inzetten op de bestrijding

van werkloosheid (zie hoofdstuk 1).

- We willen het mandaat van de ECB uitbreiden met een werkgelegenheidsdoelstelling. De PvdA in het Europees Parlement zal zich inzetten voor versterking van de Europese vakbeweging en ondernemingsraden en zij zal de Europese vakbeweging helpen om te voorkomen dat Europese werkgevers oneigenlijk gebruik maken van Europese werknemers.

Bestrijden van jeugdwerkloosheid

In Spanje en Griekenland is inmiddels de helft van de jongeren werkloos. Ook in Nederland is de jeugdwerkloosheid zorgwekkend toegenomen. In totaal zijn in de eurozone zo'n 20 miljoen mensen op zoek naar een baan, waaronder veel jongeren. De huidige omvang van de jeugdwerkloosheid heeft bovendien grote sociale en (psychische) gezondheidsrisico's. Vooral in het zuiden heeft men steeds minder vertrouwen in de democratie, omdat er geen perspectief op vooruitgang lijkt. Radicalisme ligt op de loer. Het risico op een verloren generatie is uitgegroeid tot een Europees probleem waarvoor een gecoördineerde aanpak is vereist.

Dankzij een initiatief van de Europese sociaaldemocraten in 2013 wordt nu in heel Europa het Europese jeugdwerkgarantieplan uitgevoerd. In het plan staat dat lidstaten binnen vier maanden nadat een jongere (tot 25 jaar) werkloos is geworden, of klaar is met onderwijs, een baan, stage of leerplek moeten aanbieden. Hiervoor wordt 6 miljard euro vanuit Europese fondsen bijgedragen. Maar er moet meer gebeuren.

- De PvdA vindt dat de deelnameleeftijd in het Jeugdwerk-garantieplan verhoogd moet worden van 25 naar 27 jaar. Juist in deze leeftijdscategorie is de werkloosheid erg hoog.
- De PvdA wil de bijdrage aan het jeugdwerkgarantieplan uit de Europese begroting substantieel verhogen. De PvdA wil ook dat meer fondsen van de Europese Investeringsbank specifiek en meetbaar worden verbonden aan het creëren van banen of leer-werkplekken voor jonge mensen.
- De huidige Europese vacaturebank volstaat niet. De PvdA wil dat er op Europees niveau het initiatief komt om afspraken tussen lidstaten te maken zodat mismatches tussen vraag en aanbod verholpen kunnen worden. Een tekort aan bijvoorbeeld technisch geschoold personeel in het ene land kan verholpen worden door een overschot in het andere.
- Om de aanpak van jeugdwerkloosheid op de agenda te houden, pleiten wij voor een jaarlijkse Top van Europese regeringsleiders. In de tussentijd wisselen Europese landen hun beste voorbeelden van effectieve aanpak met elkaar uit, bijvoorbeeld om de aansluiting van (beroeps)onderwijs naar werk te verbeteren.

Investeren in ondernemerschap & innovatie

De belangrijkste financiële instrumenten die de EU tot haar beschikking heeft om de Europese economieën een impuls te geven zijn de Europese begroting en de Europese Investeringsbank (EIB).

De onderhandelingen over de nieuwe EU-begroting (2014-2020) zijn onlangs afgerond. Nog altijd gaat een groot deel van de begroting van bijna 1000 miljard euro naar 'oud beleid', zoals landbouwsubsidies. De PvdA vindt het een gemiste kans en meent dat dit geld veel gericht ingezet kan worden op zaken die economische groei en werkgelegenheid opleveren. Zoals onderzoek, innovatie, duurzaamheid en ondernemerschap. Ook zouden structuurfondsen alleen naar landen, regio's en mensen (bijvoorbeeld via voedselbanken) moeten gaan die ondersteuning vanuit Europa echt nodig hebben.

Wij gaan ons inzetten voor het moderniseren van de Europese begroting voor duurzame werkgelegenheid tijdens de tussentijdse evaluatie en het Nederland voorzitterschap in 2016.

De Europese Investeringsbank heeft als taak om met gerichte financiering projecten mogelijk te maken die de economische groei stimuleren. Maar nu investeert de EIB niet genoeg in het midden- en kleinbedrijf, terwijl juist daar de banen zitten. De EIB moet de motor worden van (jong) ondernemerschap en het midden- en kleinbedrijf (MKB). Er moet meer risicobereidheid zijn bij het verschaffen van krediet aan ondernemers. Ervaring laat zien dat deze investeringen een vliegwieleffect hebben. Met meer lef kunnen er veel extra banen gecreëerd worden. Daarbij zou de EIB zich vooral moeten richten op landen en gebieden waar de kredietmarkt niet goed werkt of de werkloosheid hoog is.

- De Europese begroting moet verder gemoderniseerd worden zodat fondsen beter ingezet worden op zaken die groei en banen opleveren. De 'budget review' in 2015 en het Nederlandse EU- voorzitterschap in 2016 bieden hiertoe mogelijkheden.
- De controle op de correcte besteding van Europese uitgaven wordt versterkt. Landen worden verplicht een lidstaatverklaring te overleggen met een verantwoording van bestede gelden. Bij fraude of onvoldoende verantwoording worden zij gekort op hun fondsen.
- De doelmatige en efficiënte besteding verdient verbetering. Er komt overleg met subsidieverstrekkers en afnemers om na te gaan welke regels optimale besteding van Europese subsidie in de weg staan en welke regels deelname aan Europese subsidieprogramma's onaantrekkelijk maken. Landen worden verplicht een lidstaatverklaring te overleggen met een verantwoording van bestede gelden. Bij fraude of onvoldoende verantwoording worden zij gekort op hun fondsen.
- Het kapitaal waarover de EIB kan beschikken wordt verdubbeld. Dankzij een multiplier effect kan met een relatief kleine publieke bijdrage een grote toename van investeringen gerealiseerd worden.
- Extra fondsen worden vooral ingezet in landen en regio's waar de (jeugd)werkloosheid hoog is.
- Het is belangrijk dat ondernemers in Europa echt de mogelijkheid krijgen om te ondernemen. Overbodige Europese regelgeving pakken we aan. Wij vragen de Europese Commissie een "crowdsource project" op te zetten: MKB'ers/ondernemers kunnen aangeven welke regels hen het meest in de weg zitten. Waar

***'Een Europees
industriebeleid
nieuwe stijl, gericht
op het stimuleren van een
kringloopeconomie, kan
leiden tot nieuwe
Europese
maakindustrie'
Herman van der Plas***

mogelijk worden regels aangepast. Waar dat niet kan, wordt uitgelegd waarom niet.

- De maakindustrie in Europa heeft weer toekomst als we deze kunnen richten op duurzame vernieuwing. Cleantech en ook de recycle-industrie, het gebruiken van oude producten om hoogwaardige nieuwe producten te maken, levert werk op, op alle niveaus.

Tegen uitbuiting, voor goed werk en eerlijke concurrentie.

Het vrije verkeer van werknemers binnen de EU heeft voor veel mensen voordelen. Het is van belang voor onze economieën, vooral voor het segment van de hoogopgeleide beroepen waar zich contouren van een Europese arbeidsmarkt beginnen af te tekenen. Daar komt bij dat het vrije verkeer terecht wordt gezien als een van de pijlers van het Europese ideaal. Een pijler die ons veel waard is.

***‘In de EU zelfde
arbeidsrechten
en arbeidsplichten
voor werknemers en voor
werkgevers. EU
arbeidsinspectie
voor handhaving
en hulp’
Bob van Schuylenburch***

Maar tegelijkertijd mogen we onze ogen niet sluiten voor de schaduwzijden van het vrije verkeer van werknemers. De impact die plotselinge, omvangrijke arbeidsmigratie heeft op wijken in onze grote steden en in plattelandsgemeenten moet niet onderschat worden. Als we niet oppassen wordt het vrije verkeer een hebbedingetje van hoogopgeleide professionals, en tegelijkertijd een last voor andere delen van de samenleving. Via ingenieuze constructies werken soms mensen uit vooral Midden- en Oost-Europa voor een appel en een ei in ons land, terwijl er tegelijkertijd constructies worden bedacht om Nederlandse werknemers onder de werking van een Nederlandse cao weg te halen door hun

dienstverband te verplaatsen naar een brievenbusmaatschappij in een lidstaat die werknemers minder bescherming biedt, met alle gevolgen van dien. Gevolgen voor henzelf en gevolgen voor de Nederlandse arbeidsmarkt.

Terwijl Nederlandse werknemers uit de markt geprijsd worden, worden hun collega's uit armere EU-landen soms uitgebuit door werkgevers. Nog te vaak krijgen werknemers te weinig betaald, moeten ze te lang werken en betalen ze te veel huur voor belabberde onderkomens. Niet alleen werknemers, maar ook goede en eerlijke werkgevers zijn hiervan de dupe: zij worden op oneigenlijke wijze beconcurrerd door werkgevers die een loopje nemen met de regels en het fatsoen. Ter bescherming van werknemers en goede werkgevers moet hier snel een einde aan komen. Dat betekent ook dat lidstaten meer ruimte moeten krijgen om foute bedrijven en werkgevers aan te pakken. Daarnaast geldt dat we soms een pas op de plaats moeten maken als het gaat om het vrije verkeer van werknemers zolang lidstaten onvoldoende in staat zijn om in onderlinge samenwerking gelijk loon voor gelijk werk te garanderen. Om oneerlijke concurrentie tegen te gaan moet er in Europa een gelijk speelveld "level playing field" voor alle bedrijven komen. Dat gelijke speelveld richt zich op eerlijke én duurzame eisen (en prijzen) voor factoren als arbeid, grond, energie, grondstoffen en belastingen.

- We gaan gelijk werk voor gelijk loon waarborgen, door de diensten- en detacheringsrichtlijn aan te passen. Daardoor gaan werknemers altijd tegen de arbeidsvoorwaarden werken die in het gastland gelden. We pakken ook constructies aan waarbij bedrijven, uitzenders- en detacheringbedrijven bewust verplichte huisvesting bieden waarbij sprake is van exorbitante huren of slechte woonomstandigheden.’
- We pakken schijnconstructies omtrent zelfstandigen aan. We maken op Europees niveau afspraken over een definitie van wat zelfstandigen zijn. Het kan niet zo zijn dat werknemers door hun baas gedwongen worden ‘zelfstandig’ te worden en zo hun sociale rechten en bescherming verliezen.
- We gaan de strijd aan met bedrijven die middels ingewikkelde constructies voor een dubbeltje op de eerste rang willen zitten. We accepteren niet dat mensen in Nederland uitgebuit worden en dat tegelijkertijd sociale wetgeving wordt overtreden en ondermijnd. We gaan bedrijven die werknemers uitbuiten en tegen geen of te weinig sociale bescherming of te laag loon meer dan nu aansprakelijk stellen. Hiertoe worden bedrijven ook verantwoordelijk voor de behandeling van werknemers door de bedrijven aan wie ze werk uitbesteden.
- De integratie en inburgering van werknemers uit andere lidstaten moet meer aandacht krijgen. Waar Europese regels dit belemmeren pleiten we ervoor dat deze worden aangepast.
- Om regels beter te kunnen handhaven dient de arbeidsinspectie in Europees verband beter samen te werken en meer informatie uit te wisselen. Er komen bindende afspraken als het gaat om de intensiteit en kwaliteit van arbeidsinspecties in de lidstaten. Ook in Nederland moet op dat terrein nog een flinke slag gemaakt worden, onder meer door het uitbreiden van de capaciteit en het verstevigen van de bevoegdheden van de arbeidsinspectie. Op Europees niveau zal een regeling voor klokkenluiders moeten worden gemaakt, die er toe dient werknemers te beschermen die misstanden aan het licht brengen.
- Voor toekomstige toetreders tot de EU wordt het openstellen van de grenzen voor werknemers op een andere manier vorm gegeven dan de huidige (nogal willekeurige) maximale overgangstermijn van zeven jaar. Pas wanneer een lidstaat voldoet aan bovengenoemde regels, in staat is adequaat toezicht te houden op de arbeidsmarkt en op basis van transparante informatie samen kan werken met instanties hier in Nederland, geldt het vrij verkeer van werknemers. Dit kan betekenen dat de overgangstermijn soms korter, maar soms ook langer uitvalt dan de huidige regeling.
- Beperken van onzekerheid op werk en/of inkomen door het begrenzen van het doorrollen van tijdelijke arbeidscontracten in de EU door vastlegging in een Europese richtlijn.

3. Samen sterker

Europese samenwerking levert op veel terreinen voordelen op voor Nederlanders. Door zaken gezamenlijk aan te pakken kunnen we doeltreffender en efficiënter zijn en dus betere resultaten behalen. Daar profiteert iedereen van. Zaken als ons milieu, onze privacy en onze telefoonrekening stoppen niet bij de Nederlandse grens. De EU kan haar meerwaarde voor burgers in alle lidstaten bewijzen door op grensoverschrijdende beleidsterreinen samen te werken. Wanneer landen deze dingen op eigen houtje regelen, kunnen problemen niet goed aangepakt worden. De PvdA vindt het belangrijk dat Europese landen daar waar dat winst oplevert, intensief samenwerken. Samen staan we sterker.

Veiligheid over grenzen heen

Criminaliteit stopt niet bij onze grens. Voor de bestrijding van internationale criminaliteit en terrorisme moeten we samenwerken met andere landen. Alleen samen kunnen we de strijd aan gaan tegen mensenhandel, huwelijksdwang, drugscriminaliteit en financiële misdrijven. Dat geldt ook voor criminaliteit die zich concentreert in grensregio's en voor rondtrekkende criminelen die in ieder land weer terecht worden als first offenders. Wel moet er altijd genoeg ruimte zijn voor landen om hun eigen keuzes te maken bij de aanpak van problemen. Ons Nederlandse drugsbeleid is hiervan een voorbeeld.

Onze privacy is door de snelle technologische ontwikkeling steeds meer onder druk komen te staan. We slaan enorme hoeveelheden data op in de cloud, zonder te weten waar die gegevens beheerd worden. Onze persoonsgegevens zijn handelswaar geworden zonder dat we daar nog zeggenschap over hebben. De onthullingen over de werkwijze van inlichtingendiensten roepen verontwaardiging en ook heel wat vragen op.

Duidelijk is dat de balans tussen privacy en veiligheid uit het lood geslagen is. Dat moet met urgentie hersteld worden. Daarom zorgen we binnen Europa voor heldere regels die de rechten van burgers centraal stellen. Bovendien moet de EU met anderen, waaronder de VS, veel scherpere afspraken maken zodat onze privacy gegarandeerd wordt. Een Europese bewaarplicht verplicht nu telefonie- en internetaanbieders te registreren wie met wie contact heeft gehad en deze gegevens minimaal 6 maanden te bewaren. Deze bewaarplicht maakt Europa niet veiliger en kan worden misbruikt en moet daarom worden afgeschaft.

- De EU zet zich maximaal in voor de bescherming van privacy, zowel online als offline. Persoonsgegevens zijn en blijven eigendom van de persoon, onafhankelijk van de locatie waar deze worden opgeslagen. Iedereen heeft altijd recht op inzage, om informatie te laten vernietigen en om verstrekking van gegevens aan derden te verhinderen.

- Alle nieuwe regelgeving wordt getoetst op privacybescherming en informatievrijheid. Handelsakkoorden met derde landen worden alleen afgesloten wanneer deze waarborgen voor onze privacy bevatten.
- Ook bij de bestrijding van criminaliteit en terrorisme geldt dat dit alleen toegestaan kan zijn in combinatie met strikte wettelijke waarborging en voortdurende toetsing door de rechter.
- Eventuele obstakels tussen lidstaten die een effectieve samenwerking op het gebied van criminaliteitsbestrijding in de weg staan moeten worden weggenomen waarbij de Europese instanties Europol en Eurojust het voortouw nemen.
- Naast de bestaande registers voor fraude en seksueel misbruik dient er ook een Europese databank voor andersoortige criminaliteit, zoals zakkenrollers, autodieven en andere rondtrekkende criminelen, in het leven te worden geroepen. Dit om ervoor te zorgen dat zij in de verschillende lidstaten niet als first offenders te boek komen te staan, maar als veelplegers.
- De EU zet zich maximaal in voor de bescherming van persoonsgegevens, zowel online als offline. Veiligheidsdiensten (van binnen of buiten de EU) mogen nooit inbreken op de privacy zonder strikte wettelijke waarborging en toetsing door de rechter.
- Nieuwe voorstellen voor handhaving van het intellectueel eigendom moeten worden getoetst op privacybescherming en informatievrijheid. Indien deze niet voldoende gewaarborgd blijken zal de PvdA, net als bij ACTA, niet instemmen.
- We blijven ons inzetten voor het wegnemen van onnodige juridische belemmeringen voor burgers en bedrijven die komen door verschillende rechtstelsels. Daarbij moeten we blijven zorgen voor een hoog niveau van rechtspraak binnen de EU, waarbij uiteraard de onafhankelijkheid en integriteit van rechters buiten kijf staat. Maar het strafrechtelijk beleid, zoals die gerelateerd aan euthanasie, abortus en softdrugs, blijft uiteraard een nationale aangelegenheid.

‘Meer internationale samenwerking tussen politiekorpsen en een internationaal onderzoeksorgaan naar corruptie. Samen werken, samen leren’
Raymond Timmers

Vrij verkeer en gezamenlijk asielbeleid

Het vrije verkeer van personen is een basisrecht binnen de EU en het vrij verkeer van goederen heeft gezorgd voor de economische ontwikkeling die we sinds de start van de Europese samenwerking meegemaakt hebben. Ondanks alle vooruitgang, zijn er nog steeds belemmeringen voor mensen die bijvoorbeeld aan één kant van de grens wonen en aan de andere kant werken. Voor deze grenswerkers en voor andere Europeanen die graag vrij rondreizen moet er beter samengewerkt worden, bijvoorbeeld ten aanzien van de mobiliteit van pensioenrechten en beter grensoverschrijdend openbaar vervoer.

Verdergaande samenwerking is nodig waar het de opvang en behandeling van asielzoekers betreft. Het voorkomen van mensensmokkel en van rampen zoals bij Lampedusa is een verantwoordelijkheid die we ons allen moeten aantrekken, aan welke kant van het continent we ook wonen.

- We streven naar één Europees asielbeleid, gebaseerd op EU brede minimum voorwaarden, die een menswaardige en respectvolle behandeling van asielzoekers, waar ook in de EU, garanderen.. De toetsing van asielaanvragen wordt hetzelfde in alle lidstaten. Dit om te voorkomen dat vaak kwetsbare asielzoekers het slachtoffer worden van de willekeur van landen.
- De opvang van asielzoekers is een verantwoordelijkheid van alle lidstaten, niet alleen van de landen aan de buitengrenzen. De PvdA neemt het initiatief om hiervoor concrete voorstellen te doen. Nederland neemt voluit zijn aandeel in de eerlijke verdeling van de EU brede opvang van asielzoekers. Opvang moet daarom eerlijker verdeeld worden. We streven naar opvangvoorzieningen die voor asielzoekers in alle lidstaten op een gelijk (hoog) niveau liggen.
- In noodsituaties aan de buitengrens, zoals bij bootvluchtelingen, moet duidelijker worden wie verantwoordelijk is en altijd humane opvang worden geboden. Hulp aan mensen in nood mag nooit strafbaar zijn.
- Landen mogen toetreden tot het Verdrag van Schengen als er voldoende vooruitgang is geboekt met het bestrijden van georganiseerde misdaad, corruptie en als er een solide bewaking is van de buitengrens. Ook moet de rechterlijke macht voldoende onafhankelijk functioneren.
- Grensarbeiders die te maken hebben met complexe situaties, bijvoorbeeld rondom pensioenen, belastingen of verzekeringen, moeten kunnen rekenen op adequate hulp. Bij nieuwe nationale wetgeving moeten departementen nagaan of de nieuwe regels expliciete gevolgen hebben voor grensarbeiders.
- Het grensoverschrijdend openbaar vervoer moet beter, frequenter en goedkoper.

Ruime mogelijkheden, goed geïnformeerd en beschermd

Het is voor consumenten steeds moeilijker om inzicht te hebben op hoe producten en prijzen tot stand komen. Om als Europese burger te kunnen vergelijken en kiezen, is goede overzichtelijke informatie van groot belang. Bedrijven geven soms bewust geen duidelijk inzicht in de prijzen en voorwaarden, en soms worden onnodige kosten in rekening gebracht. Bijvoorbeeld bij tarieven voor mobiele telefonie. Een open en volledig toegankelijk internet is een voorwaarde voor toegang tot informatie en cultuur en daarmee voor innovatie en ontplooiing. Daarvoor is netneutraliteit noodzakelijk.

Ook voor patiënten en studenten vervagen de grenzen tussen lidstaten. Europese landen moeten samenwerken om te zorgen dat ook zij goede informatie voor handen hebben en dat belemmeringen worden weggenomen. Belangrijk is daarbij dat we ervoor zorgen dat overal in Europa kwaliteit gewaarborgd blijft, bijvoorbeeld door elkaar te informeren over misstanden in bepaalde sectoren.

***'In de EU zelfde arbeidsrechten
en arbeidsplichten
voor werknemers en voor
werkgevers. EU arbeidsinspectie
voor handhaving
en hulp'
Bob van Schuylenburch***

- Bedrijven moeten, ook online, consumenten helder informeren over de herkomst van producten, prijzen, garanties en andere essentiële verkoopinformatie.

- De PvdA streeft naar één interne telefoonmarkt. De EU heeft geen binnengrenzen. Dat zou ook voor telefonie en internet moeten gelden. De verlaging van de roamingprijzen is een stap vooruit. Internationale beltarieven moeten

transparanter worden gemaakt.

- Lidstaten moeten informatie over falende medische professionals verstrekken aan alle andere lidstaten. Een werkverbod kan op die manier effectief in de hele EU-gelden.
- Nieuwe medische hulpmiddelen worden alleen toegestaan na een keuring op Europees niveau.
- Waar mogelijk breiden we de Europese uitwisselingsprogramma's Erasmus (voor studenten in het hoger onderwijs) en Leonardo da Vinci (voor studenten in het beroepsonderwijs) uit. We stimuleren Nederlandse studenten hieraan mee te doen. Ook willen we met meeneembare studiefinanciering hele studies in het buitenland mogelijk maken.
- Juist in tijden van economische crisis is het van belang dat we zorgvuldig aandacht besteden aan wederzijdse erkenning van diploma's en competenties, om ervoor te zorgen dat mensen overal in Europa aan het werk kunnen. Momenteel geldt op Europees niveau een laag BTW tarief voor fysieke boeken en voor digitale boeken op fysieke dragers (CD) maar een hoog BTW tarief voor online materiaal. De PvdA maakt zich sterk voor het gelijktrekken van het BTW tarief voor digitaal lesmateriaal, zo nodig via tijdelijke uitzonderingen, om het gebruik van online lesmateriaal te bevorderen.

Kiezen voor duurzaamheid

Het is aan ons om de wereld op een goede manier achter te laten voor onze kinderen en kleinkinderen. Grote uitdagingen daarbij zijn klimaatverandering, schaarste van grondstoffen en het behouden van een leefbare wereld voor een almaar stijgend aantal mensen. Dit zijn bij uitstek thema's waar Europese samenwerking noodzakelijk en mogelijk is.

We kiezen in Europa voor ongekeerde ambitie als het gaat om verduurzaming van onze economie. We willen de motor worden van duurzame technologie in de wereld: dat zorgt voor een gezonde wereld voor onze kinderen en het zorgt voor werkgelegenheid. Het klimaat- en duurzaamheidsdebat hoort in het hart van de sociaal-democratische discussie over het welzijn van mensen.

***'Europese energiepolicies:
produceer waar het echt
kan. Windmolens waar het
waait, stuwmeer waar water
is en geen zonnepanelen
in de regen'
Menno Oosterhof***

- Wij willen in 2050 een CO2 emissie-vrije Europese economie. In lijn met de bestaande afspraken in EU verband, moeten al in 2030 tenminste 40% minder broeikasgassen worden uitgestoten. Deze ambities halen we alleen als we Europees samenwerken. Europa kan als grootste economie van de wereld het verschil maken als we de kennis, kunde en kracht bundelen. Bij burgers, in het bedrijfsleven en in de academische wereld, om zo te komen tot de (technologie-) oplossingen voor een duurzame toekomst.
- Europa kan bijvoorbeeld veel sneller een duurzame energievoorziening realiseren als er echt wordt samengewerkt. Subsidieprogramma's verschillen teveel per land, elektriciteitsnetwerken zijn te weinig grensoverschrijdend. Terwijl de zon in het zuiden, de wind in het westen, de waterkracht in het midden en de duurzame biomassa in het noorden en oosten gezamenlijk Europa van schone energie kunnen voorzien. Hiervoor dienen stimuleringsprogramma's te worden geharmoniseerd en als smartgrids en grootschalige transnationale netwerken worden aangelegd. De EU moet haar ambities en samenwerking hier vergroten. De Europese Unie streeft naar een gezamenlijke energiepolitiek met energieleveranciers buiten de Europese Unie, in plaats van het afsluiten van bilaterale verdragen van de lidstaten met die energieleveranciers. De Europese Unie moet zich, in navolging van Duitsland, volledig inzetten op duurzame energie. De huidige internationale onderzoeksprogramma's naar het gebruik van kernfusie voor grootschalige energieopwekking worden gestimuleerd. Ook voor de jaren na 2020 blijft een ambitieuze duurzame energie doelstelling nodig. De PvdA ondersteunt een minimale EU doelstelling voor 30% duurzame energie in 2030.
- Binnen de EU moet het doel zijn om zo min mogelijke 'nieuwe' grondstoffen te gebruiken en zoveel mogelijk gebruik te maken van grondstoffen uit afval(water) en producten die al in omloop zijn. Ook hier geldt dat samenwerking veel beter moet. Kennis over de samenstelling van producten wordt veel beter vastgelegd en gedeeld, bijvoorbeeld door de invoering van een grondstoffenpaspoort voor marktproducenten, zodat recycling makkelijker wordt en producenten verantwoordelijkheid wordt versterkt. Innovatieprogramma's worden gebundeld om technieken te ontwikkelen en in te zetten om afval optimaal om te werken tot hoogwaardige producten voor chemie, farmacie, bioverpakkingen, bioplastics, veevoer en biobrandstof. Er gaat zo min mogelijk afval de verbrandingsovens in. Deze recycle-industrie levert werk op.
- De prijs voor emissiecertificaten wordt weer zo hoog dat zwaar vervuilende bedrijven een echte financiële prikkel voelen om te investeren in schonere technologie in plaats van de eigen vervuiling af te kopen. Daartoe wordt het aantal certificaten verder beperkt.
- De Europese Unie maakt van het bestrijden van klimaatverandering en het helpen van landen bij klimaatproblemen een prioriteit, onder andere door het delen van (technologische) kennis rondom bodem, water, voedsel en energie. De EU houdt zich aan de internationale afspraken voor klimaatfinanciering.
- Het landbouwbeleid moet op de schop. Geen platte toeslag per hectare maar subsidie voor daadwerkelijk verduurzamen van de productie van gezond en veilig voedsel, en voor de zorg voor natuur en milieu. Voedsel wordt daar waar mogelijk lokaal geproduceerd om zo de

'Een bodemprijs voor CO2-emissierechten die kolen zo duur maakt dat schone elektriciteit meer kans maakt'
Koen de Pater

boer een redelijk inkomen te kunnen geven en de leefbaarheid op het platteland te vergroten.

- Als we al subsidies geven, moet de nadruk liggen op extensieve groene, kleinschalige en innovatieve productie, met veel aandacht voor inpassing van landbouwactiviteiten in het milieu, de toekomstgerichte ontwikkeling van plattelandsgebieden en een verantwoorde dierhouderij die past bij de omgeving. Ook in Europees verband blijven we ons inzetten voor betere omstandigheden voor dieren in de veehouderij, in het bijzonder als het gaat om diertransport.
- Ons voedselsysteem is zeer complex geworden. Dat hebben we ook gezien aan recente incidenten met betrekking tot herkomst van voedsel. De PvdA maakt zich in Europa dan ook hard voor goede informatie uitwisseling tussen de lidstaten. Wij willen een centrale zwarte lijst van voedselproducenten en verwerkers die de fout in zijn gegaan om te voorkomen dat zij gemakkelijk elders in de unie hun praktijken voort kunnen zetten.
- De PvdA is sterk tegen het toekennen van octrooien voor levend materiaal en vindt dat het bestaande kwekersrecht voldoende bescherming biedt.
- Natuur en water houden niet op aan de grens. Het is van belang om het Europees beleid op het vlak van natuur, milieu, water, landbouw en recreatie beter op elkaar af te stemmen. De PvdA zet in op het behoud van biodiversiteit en de verbetering van waterkwaliteit. We willen dat vervuiling in het water (zoals medicijnresten, chemische stoffen, microplastics) bij de bron wordt aangepakt, waarbij de vervuiler betaalt. Er komen grensoverschrijdende ecologische hoofdzones voor Europese natuurgebieden. Ook wordt een kader ontwikkeld voor de (vervuilende) exploratie van grondstoffen zoals schaliegas, omdat de ecologische impact hiervan grensoverschrijdend is.
- De PvdA gelooft dat duurzame ambities niet van overheden alleen zijn; met een brede coalitie van burgers en bedrijven kunnen we veel succesvoller zijn in het werken aan een groene economie.
- Er moet in Europa meer ruimte gegeven worden aan duurzame decentrale energie-initiatieven. De PvdA pleit er voor om hieraan in Europees verband samen te werken.

4. Voor een betere wereld

Ons Europa laat eensgezind en met zelfvertrouwen haar stem in de wereld horen. In die wereld liggen de kansen op economische groei, banen en de kansen op een betere, duurzame en vreedzame wereld. We kiezen voor een internationaal georiënteerde Europese Unie, waarin gezamenlijk beleid onze economische positie versterkt en een rechtvaardige wereldorde dichterbij brengt. Een sterke stem van de EU in de wereld is niet alleen in ons eigen belang. Het maakt het mogelijk om de universele waarden die we in de EU nastreven naar buiten toe uit te dragen.

Door de opkomende economieën is de relatieve machtspositie van de EU in de wereld aan erosie onderhevig. Als landen ieder voor zich opereren in de wereld, hebben we een minder sterke positie dan als we als Europees machtsblok zouden opereren. Juist in tijden van bezuinigingen, zoals op ontwikkelingssamenwerking en defensie, is samenwerking een must. Dat vraagt om een realistisch beleid, geworteld in onze idealen.

Goed werk en eerlijke handel

Mensen moeten kunnen rondkomen van een baan en veilig hun werk kunnen doen, waar ook ter wereld. Goed werk is topprioriteit voor de PvdA. Export en internationaal ondernemerschap, ook het midden- en kleinbedrijf, dragen bij aan groei en zorgen zo voor banen. Nederland profiteert hiervan bovengemiddeld, vanwege onze traditioneel sterke export en onze belangrijke doorvoerhavens. Het effect van eerlijke handel op de wereldwijde armoedebestrijding mag niet onderschat worden. Sinds enige tijd woont meer dan de helft van de allerarmsten van de wereld in opkomende economieën. Juist voor hen is eerlijke handel van groot belang.

***‘Eisen stellen aan de arbeidsomstandigheden van de arbeiders die de producten maken die wij importeren en consumeren in de EU’
Europees debat***

- De PvdA zet de komende jaren vol in op het versterken van onze economie en het creëren van werk door het sluiten van handelsverdragen met opkomende en geavanceerde economieën buiten de EU, mits en voor zover garanties worden ingebouwd om een race to the bottom, onder andere op sociaal, milieu en ontwikkelingsterrein tegen te gaan. Handel mag echter niet ten koste van werknemers- of mensenrechten gaan. Als daar vanuit ontwikkelingsoogpunt aanleiding toe is moeten verdragen flexibel kunnen worden ingevuld zodat

bijvoorbeeld bepaalde producten buiten het verdrag kunnen vallen en ontwikkelingslanden meer tijd krijgen om hervormingen door te voeren. Ook worden er in de akkoorden bindende duurzaamheids- en mensenrechtenclausules opgenomen. Om eerlijke handel te bereiken is het essentieel dat de onderhandelingspositie van ontwikkelingslanden niet ondermijnd wordt.

- We zetten ons in voor meer transparantie van productieketens van Europese bedrijven en hun toeleveranciers om uitbuiting van werknemers, in het bijzonder van kinderen, milieuvervuiling en grondstofmisbruik uit te bannen. De PvdA staat voor een scherpe en duidelijke jaarlijkse rapportageplicht voor grote Europese bedrijven. Er komt een centrale Europese toezichthouder die actief onderzoek doet naar misstanden en klachten

behandelt. Bedrijven die over de schreef gaan, kunnen rekenen op sancties of worden uitgesloten van Europese subsidies.

- Etiketten moeten laten zien in welk land een importproduct is gemaakt. Producten die in illegaal bezet gebied worden gemaakt, zoals de Palestijnse Gebieden, dragen niet langer het label van het land verantwoordelijk voor de bezetting.
- Er komen strengere Europese exportcontroles op producten die ook voor militaire doelen geschikt zijn en door regimes kunnen worden gebruikt bij mensenrechtenschendingen.
- De EU steunt de dialoog tussen producenten, vakbonden, overheden en maatschappelijke organisaties. Als vakbondsrechten in het geding zijn, oefent de EU politieke druk uit, bijvoorbeeld door te dreigen met het intrekken van handelspreferenties. Een dergelijke stap wordt ook serieus overwogen bij andere grove schendingen van het recht van vrije meningsuiting, mensenrechten, vrijheid van godsdienst, aantasting van de rechten van homo's, lesbiennes en transgenders.
- De winning van sommige grondstoffen draagt bij aan conflicten en gaat gepaard met ernstige mensenrechtenschendingen. Hier moet een eind aan komen. De EU neemt gemeenschappelijk actie om certificatie van grondstoffen te realiseren, om ongecertificeerde grondstoffen te weren en om druk uit te oefenen op regimes, inclusief sancties, om mensenrechtenschendingen te stoppen. De EU versterkt de lokale bevolking in relevante mijnbouwgebieden door steun aan onderwijs, gezondheidszorg en (vakbonds)organisaties.
- In de EU gevestigde of actieve bedrijven die in hun productieketen systematisch mensenrechten en/of internationale milieunormen schenden, moeten in hun thuisland voor de rechter kunnen worden gedaagd.

'Labelen van importproducten met het land van herkomst (bijvoorbeeld bezette gebieden Israël en Palestina) en importproducten moeten voldoen aan zekere standaarden en basismensenrechten'
Europees debat

Effectieve ontwikkelingssamenwerking

Armoedebestrijding is pas effectief als er tegelijkertijd ook gewerkt wordt aan andere zaken als eerlijke handel, vrede en duurzaamheid. Deze zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden. Mensenrechten, een functionerende rechtsstaat en goed bestuur zijn daarbij ook van cruciaal belang. Alleen als de stem van de bevolking gehoord wordt en rechten gewaarborgd zijn, kan een rechtvaardige samenleving vorm krijgen. De 21e eeuw vraagt om een Europese Unie die eensgezind optreedt en als internationale netwerker investeert in creatieve oplossingen en nieuwe partners. Op alle beleidsterreinen moet er meer samenhang in beleid tot stand worden gebracht. Zo voorkomen we dat we met de ene hand geven, wat we met de andere hand wegnemen.

- De EU speelt een voortrekkersrol bij de vernieuwing van de Millennium Development Goals die aflopen in 2015. De nieuwe ontwikkelingsagenda stuurt aan op duidelijke en

meetbare doelstellingen, waarbij meer dan nu de koppeling gemaakt wordt met mensenrechten, mondiale milieu-uitdagingen en vrede en veiligheid.

- De EU kan het verschil maken door een coördinerende rol op zich te nemen. Zodat geld beter wordt besteed, overlap wordt voorkomen en nationaal beleid en Europees beleid elkaar aanvullen en versterken. Op die manier is de toegevoegde waarde optimaal en wordt voorkomen dat de EU een 29e donor is naast de lidstaten.
- Binnen de EU blijft de inzet om tenminste 0,7% van het BNP te besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Nieuwe methoden van financiering kunnen zijn: garantiestellingen en leningen gecombineerd met subsidies en giften van private donoren. Daarbij staan de belangen van ontwikkelingslanden en armoedebestrijding voorop. Door meer risicodragende financiering via de Europese Investeringsbank worden nieuwe initiatieven van bedrijven en organisaties mogelijk gemaakt die bijdragen aan duurzame groei en werkgelegenheid in ontwikkelingslanden.
- Samenhang in beleid rondom handel, voedsel, klimaat, energie en water is essentieel. Zo mogen de voedselzekerheid en inkomenspositie van boeren in ontwikkelingslanden niet worden verstoord door het Europese landbouw- en biobrandstoffenbeleid.
- De EU blijft armoedebestrijding vooral richten op de armste landen en meest kwetsbare groepen zoals vrouwen, minderheden, gehandicapten en kinderen. In middeninkomenlanden die grote economische sprongen voorwaarts maken moeten overheden meer eigen verantwoordelijkheid nemen voor armoedebestrijding. Daar geeft de EU minder steun aan overheden en meer aan maatschappelijke organisaties om herverdeling van de nieuwe welvaart te stimuleren. Vrede, veiligheid en mensenrechten.

Vrede, veiligheid en mensenrechten

Een veilige leefomgeving is de basis van een menswaardig bestaan. Vrede en veiligheid hebben niet alleen te maken met gewapende conflicten, maar juist ook met vrede bewaren of bestendigen door ontwikkeling, goed bestuur en functionerende rechtsstaten. Respect voor mensenrechten, de rechtsstaat en democratie vormen het fundament van menselijke waardigheid, vrijheid en ontwikkeling en staan aan de basis van open, eerlijke en stabiele samenlevingen overal ter wereld. De EU profileert zich daarom in veiligheidsvraagstukken door het 3D principe (Defence, Development & Diplomacy) in de praktijk te brengen. Door samen op te trekken in de wereld kan meer invloed worden uitgeoefend dan de lidstaten alleen. Onze fundamentele waarden klinken daarom altijd door in het Europees buitenlands beleid.

- Een miljard mensen en een derde van de allerarmsten woont in fragiele staten. Zwakke instituties, armoede en conflicten maken de bevolking in deze landen bijzonder kwetsbaar. Prioriteiten van de EU zijn hier: bescherming van burgers, bevordering van de rechtsstaat en conflictpreventie, met daarbij een grotere betrokkenheid van vrouwen.
- Om de effectiviteit in de VN te vergroten streeft de EU naar één Europese zetel in de Veiligheidsraad en dringt ze aan op het inperken van het vetorecht. Naast samenwerking met de traditionele partners zoals VN, NAVO en OVSE, wordt meer verbinding gezocht met regionale partners zoals de Arabische Liga en de Afrikaanse Unie, zonder dat afbreuk

wordt gedaan aan de Europese normen en waarden met betrekking tot democratie, mensenrechten en vrijheid van meningsuiting.

- Alle EU-verdragen met derde landen bevatten een mensenrechtenparagraaf, waarbij we ons nadrukkelijker inzetten voor erkenning en versterking van de rechten van kwetsbare groepen en individuen. Gaat het de verkeerde kant op, zoals in het geval van de antihomo wetgeving in Rusland, dan oefent de EU politieke druk uit. We steunen de opbouw van democratische instituties, maatschappelijke organisaties en politieke partijen in transitielanden. In de minst ontwikkelde landen zullen we onze diplomatieke mogelijkheden gebruiken om corruptie en het belang van goed bestuur bespreekbaar te maken. Daarbij maken we er in bilaterale contacten sterk voor dat overheden zelf een substantieel deel van de overheidstaken uitvoeren, om te voorkomen dat buitenlandse donoren de rol van de overheid in landen uitvoeren.
- Verregaande samenwerking op defensiegebied moet leiden tot een logische taakverdeling en specialisatie van landen in taken waar ze goed in zijn. Dit krijgt vorm door zowel een bottom-up (samenwerking in regionale clusters) als een top-down (Europese coördinatie om de strategische capaciteit van de lidstaten en Europa als geheel te bewaken) benadering.
- De EU krijgt een permanent beschikbare civiel-militaire troepenmacht met een goed uitgerust hoofdkwartier om snel en efficiënt operaties te plannen en uit te voeren. Militair ingrijpen kan alleen plaatsvinden met een adequate internationale rechtsgrondslag.
- De EU zet zich actief in voor de wereldwijde uitbanning van kernwapens, de ontwikkeling en gebruik van chemische wapens, clustermunities en landmijnen en neemt een voortrekkersrol in om nieuwe bedreigingen, zoals digitale oorlogsvoering en biologische wapens, te bestrijden. De EU dringt aan op onderhandelingen over een wereldwijd verbod op kernwapens. De EU bepleit terugtrekking van de resterende Amerikaanse kernwapens uit Europa en poogt tevens het regime van het Verdrag tegen Verspreiding van Kernwapens (dat in 2015 wordt getoetst) te versterken door een eigen rol te blijven spelen voor een zone zonder massavernietigingswapens in het Midden-Oosten.
- De PvdA vindt dat mensenrechten voorop moeten staan. Landen in de Europese Unie zouden moeten afzien van het steunen of tolereren van autoritaire regimes onder het mom van de stabiliteit in de betreffende regio. Europese landen, dus ook Nederland, mogen aan dergelijke regimes en aan corrupte regeringen geen defensiematerieel verkopen.

Nabuurschap en uitbreiding

De uitbreiding van de Europese Unie is van belang voor de welvaart, stabiliteit en vrede op ons continent, maar kent haar grenzen. Goede relaties met buurlanden zijn minstens zo belangrijk voor de veiligheid, energiezekerheid en economische groei in de Europese Unie. Zeker nu de instabiliteit aan de randen van Europa toeneemt en de Verenigde Staten haar aandacht lijken te verleggen naar Azië moet de EU meer dan ooit, nu haar verantwoordelijkheid nemen en zich inzetten voor democratische, vreedzame en economisch sterke samenlevingen in de regio's die grenzen aan de EU.

***'Bezinning op
verdere
uitbreiding'
Canvas***

- Afspraken over toekomstige toetredingsperspectieven voor de landen op de Westelijke Balkan, Turkije en IJsland worden nagekomen. Verplichtingen met andere landen worden voorlopig niet aangegaan. De les van het verleden is dat er strenger moet worden toegezien op naleving van de toetredingscriteria. Een goed functionerende rechtsstaat is een harde voorwaarde.
- De grootste brandhaard in de wereld is gesitueerd aan de rand van Europa: Syrië. Ondanks de verdeeldheid is alles erop gericht de democratische oppositie te verenigen, humanitaire hulp voor vluchtelingen te garanderen en een diplomatieke oplossing naderbij te brengen.
- Ook het conflict tussen Israël en Palestina, waar een twee-statenoplossing het streven blijft, vraagt speciale aandacht. De EU zal alle mogelijke middelen, variërend van diplomatie en hulp tot politieke druk, gebruiken om het hervatte vredesproces te ondersteunen. Een algemeen erkend obstakel bij het vredesproces vormt de almaar doorgaande uitbreiding van de illegale nederzettingen op de Westoever. Indien Israël geen gehoor blijft geven aan de herhaalde internationale oproep de bouw van nieuwe woningen en nederzettingen te stoppen, dan moet het Associatieverdrag van Europa met Israël heroverwogen worden, dan wel worden ingetrokken.
- De EU steunt hervormingsgezinde bewegingen en (onder voorwaarden) ook regeringen in de Arabische regio om democratische instellingen op te bouwen en de roep om democratie, rechtstaat en een menswaardig bestaan waar te kunnen maken.
- Verdieping van de handels- en politieke relatie met de landen in Oost-Europa en de Kaukasus, blijft een ambitie. Ook hier blijft de EU zich inzetten voor democratisering, stabiele rechtstaten, de bescherming van minderheden en het opkomen voor mensenrechten. De EU ondersteunt actief groepen en individuen die zich hiervoor inzetten en spreekt regeringen die zich hier niet aan houden op aan. Gezien de Russische machtspolitiek in de regio zal de EU hier de komende tijd steviger en strategischer moeten opereren. Door samen op te trekken versterken we onze positie, ook in de onderhandelingen over de energietoevoer.

***'Verdieping handelen
politieke relatie met
de landen van het GOS
als speerpunt in buitenlands
beleid EU'
Walter Pfeil***

5. Wij zijn Europa

Ons Europa is een Europa dat werkt. Een Europa waarin de lidstaten, door samenwerking, sterker staan dan in hun eentje. Een Europa waarin vrijheid en rechtvaardigheid meer dan woorden op papier zijn, namelijk het fundament van onze gemeenschap. Dat Europa is deels gerealiseerd de afgelopen decennia, maar we zijn er nog niet.

Terwijl de EU zowel in oppervlakte als qua bevoegdheden is gegroeid, hebben veel Nederlanders het gevoel dat 'hun' Europa steeds verder weg is komen te staan. Ze vrezen de grip te verliezen op wat in Brussel wordt besloten of hebben het vertrouwen in de Europese samenwerking zelfs helemaal verloren. Discussies over hervulbare flesjes olijfolie in restaurants vervreemden zelfs de grootste voorstanders van Europa van de EU. Het draagvlak voor het Europese project kan alleen hersteld worden als deze kritiek gehoord en serieus genomen wordt.

De PvdA gelooft in een toekomst van Nederland in Europa. Het zijn de landen zelf die bepalen hoe succesvol de Europese samenwerking nu is en in de toekomst zal zijn. De landen –regeringen en parlementen– spreken ook samen af wat we Europees of juist nationaal willen regelen. De crisis en het crisisbeleid van de laatste jaren hebben aangetoond dat de huidige inrichting van de Europese Unie haar beperkingen kent. We willen andere accenten leggen in de aard en de doelstellingen van de EU: socialer, eerlijker, democratischer, efficiënter, effectiever en duurzamer. Om deze transformatie van ons Europa te bewerkstelligen is een verdragswijziging nodig.

Onze waardengemeenschap

De Europese landen delen een rijke gemeenschappelijk geschiedenis. Tegelijk laten de landen, hun steden en dorpen grote diversiteit zien, in bijvoorbeeld hun architectuur, kunst en landschapsinrichting. Die culturele rijkdom maakt Europa uniek en bijzonder, een continent om van te genieten en van elkaar te leren. Wat Europa extra bijzonder maakt is dat het ondanks deze culturele verschillen een gemeenschap van gedeelde waarden is. Dat maakt het ons Europa. Ons Europa waarin na een eeuw met wereld- en koude oorlogen nu vreedzaam wordt samengewerkt. In die waardengemeenschap staat centraal dat iedereen vrij is, gelijke kansen heeft en dat we onderling solidair zijn. Solidair, niet alleen binnen onze grenzen, maar ook internationaal.

'De Europese commissie moet sancties op nietnaleving van fundamentele rechten in lidstaten kunnen toepassen. Niet zo slap als bij Hongarije!'
Ries Kamphof

Die waardengemeenschap staat onder druk. Zo zijn er in sommige lidstaten problemen met de persvrijheid, corruptieschandalen of wordt er gezaagd aan de fundamenten van de rechtsstaat. In een gemeenschap spreek je elkaar hierop aan. Ons Europa is in staat om deze problemen te bestrijden. De fundamentele vrijheden waarvoor de Europese Unie ooit is opgericht worden zo ook in de toekomst gewaarborgd

- Het is moeilijk gebleken om landen aan te spreken op het niet naleven van mensenrechten, democratische principes en rechtsstatelijkheid. Daarom komt er een robuust instrument om de rechtsstatelijkheid te bevorderen. Monitoring vindt plaats op basis van een aantal duidelijk meetbare criteria. Het instrumentarium om landen aan te spreken of te straffen wordt uitgebreid.
- We moeten beter gebruik maken van onze mogelijkheden om lidstaten aan te spreken op de wijze waarop zij afspraken over gelijke behandeling naleven, bijvoorbeeld op het gebied van (stateloze) minderheden, zoals Roma en Sinti en discriminatie op basis van seksuele voorkeur (LHBT). We zetten ons in voor erkenning van LHBT-partnerschappen en huwelijken in heel Europa.
- Alle verschillen in arbeidsrechten en beloning tussen man en vrouw worden afgeschaft, zo spreken we met elkaar af dat de loonkloof tussen mannen en vrouwen in elke lidstaat wordt verminderd met minimaal 2% per jaar.
- In het Europese Parlement zijn mannen oververtegenwoordigd. De PvdA vindt dat ieder volksvertegenwoordigend orgaan, dus ook het Europese Parlement een afspiegeling hoort te zijn van de maatschappij. Het is tijd voor een duidelijke keuze voor diversiteit in heel Europa. Niet top-down 'omdat het moet van Brussel', maar in dialoog met overheden, bedrijfsleven en academische sector.

Mee met de tijd

Om met elkaar verder te kunnen, moeten Europese instellingen de rol(len) die ze toegewezen hebben gekregen ook daadwerkelijk uitvoeren. Uiteraard met inachtneming van en respect voor de geldende regels. Met alle voorgaande hoofdstukken en de daarin genoemde punten in het achterhoofd, zijn wij van mening dat de vorm en architectuur van onze instellingen niet meer van deze tijd zijn.

- De Europese Commissie moet slagvaardiger en dus drastisch worden afgeslankt: ten minste de helft kleiner. Tot die halvering gerealiseerd is, maken we een onderscheid tussen 10 'seniorcommissarissen', die verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste beleidsterreinen en nieuwe voorstellen kunnen doen, en de overige commissarissen die zich concentreren op de uitvoering van beleid. Voor de samenstelling van deze verkleinde Europese Commissie wordt een roulerend lidmaatschap ingesteld, dat wordt toegepast op alle Europese lidstaten, op voet van gelijkwaardigheid.
- Bestaande organen en agentschappen worden onder de loep genomen en, waar dat kan, samengevoegd, hervormd of afgeschaft.
- Om transparantie te bevorderen stellen wij een verplichte jaarlijkse registratie en monitoring van alle lobbyisten van het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Europese Raad voor. Ook het openbaar en online toegankelijk maken van vergaderstukken en stemmingen draagt hieraan bij. Het enquêterecht van het Europees Parlement wordt versterkt.
- Het Europees Parlement kent nu twee vergaderplekken: Brussel en Straatsburg. Dat vinden wij niet efficiënt, zonde van het geld en niet bevorderlijk voor het milieu. Wij pleiten voor één vergaderplek van het Europees Parlement waarover de leden zelf kunnen stemmen.

- De Partij van de Arbeid wil af van de vaste dagvergoeding voor Europarlementariërs. In plaats daarvan moeten zij alleen daadwerkelijk gemaakte kosten voor verblijf, zoals hotelkosten, in Brussel of Straatsburg vergoed krijgen. Er zou bovendien een limiet aan gesteld moeten worden die substantieel lager ligt dan de huidige vergoeding. In tijden waarin we van iedereen vragen om sober te zijn, moeten Europarlementariërs het goede voorbeeld geven. Een vaste vergoeding voor iedere dag dat een Europarlementariër intekent in het parlement is niet meer van deze tijd. In een tijd van crisis moeten juist politici sober en dienstbaar zijn, dat betekent dat ze voor iedere euro een bonnetje moeten kunnen overleggen. De verantwoording en controle op deze uitgaven moet versterkt worden.
- Ook pleiten we voor een Europese Balkenendenorm voor de publieke sector en Europese instellingen. Salarissen van Europese ambtenaren lopen uit de pas met nationale ambtenaren, daarom pleiten wij voor loonmatiging van EU-ambtenaren.
- Er komt ruimte voor nieuwe gezichten. Desnoods door (tijdelijke) quota en affirmative action, onder andere door de diversiteit in benoemingscommissies te garanderen. Om de doorstroom van frisse gezichten en nieuw talent te garanderen, pleiten we bovendien voor een maximumtermijn van maximaal 10 jaar voor Europarlementariërs en Eurocommissarissen.

Onze stem in Europa

***‘Verbeter de samenwerking
tussen Europees Parlement
en Tweede Kamer.
Breng Europa naar de
Tweede Kamer, maar zeker
ook omgekeerd!’
Dorette***

Laten we de huidige crisis gebruiken om samen met elkaar, met de geleerde lessen in het achterhoofd, Europa weer op de rails te krijgen en het verloren vertrouwen terug te winnen. Democratie betekent dat je stem gehoord wordt, dat politiek debat en informatie toegankelijk zijn voor iedereen en dat de verkiezingen meer dan nu ergens over gaan. De oplossingen hiervoor liggen niet alleen in Europa: ook onze nationale politici hebben hier een belangrijke rol in te vervullen.

- Om het politieke debat over Europa dichterbij huis te halen, wordt de afstemming tussen nationale en Europese parlementariërs versterkt. Vertegenwoordigers van de nationale parlementen kunnen in zogenaamde ‘subsidiariteitcommissies’ besluiten dat de Europese Commissie voorgestelde wetgeving in moet trekken of moet verbeteren. Bij een verdragwijziging worden de mogelijkheden voor de introductie van (een vorm van) een dubbelmandaat onderzocht.
- Het Europees Parlement krijgt instemmingsrecht bij de benoeming van de voorzitter van de Europese Commissie: de nieuwe voorzitter dient dus de steun van een meerderheid van het Europees Parlement te hebben. De Europese sociaaldemocraten zullen hiervoor steeds een

***‘Introduceer een
dubbelmandaat:
parlementariërs
die parttime in de Tweede
Kamer, parttime in het
Europees Parlement zitten’
Ries Kamphof***

gezamenlijke kandidaat nomineren.

- De begrotingscyclus wordt aangepast aan de verkiezingscyclus, zodat de meerjarenbegroting van de EU door het nieuw gekozen Europees Parlement wordt vastgesteld en de begroting daarmee beter de voorkeuren van de kiezers kan weerspiegelen.
- Europa dichterbij brengen begint bij ons zelf. Daarom richt de nieuwe PvdA eurodelegatie een ombudsteam op, in navolging van de vele PvdA ombudsteams lokaal en in de Tweede Kamer. Bij dit ombudsteam kunnen mensen met al hun vragen over Europa terecht.
- Tijdens de komende Europese parlamentsperiode wordt het initiatief genomen tot een verdragswijziging. De beginselen en ideeën in dit verkiezingsprogramma zijn daarbij voor ons leidend. Een verdragsherziening kan aan de bevolking worden voorgelegd in een referendum. De nieuwe initiatiefwet, die mede tot stand is gekomen door de PvdA, maakt dit mogelijk.

***‘Meerjarenbegroting EU
moet door elk Europees
Parlement kunnen worden
vastgesteld. Besluitvorming
hierover om de vijf en niet
om de zeven jaar’
Maruschka Gijsbertha***

Verantwoording

Ter voorbereiding op het schrijven van dit verkiezingsprogramma zijn er tientallen debatten georganiseerd door afdelingen binnen de PvdA, waarbij leden en niet-leden hun wensen, dromen en ambities voor Europa aan de verkiezingsprogrammacommissie mee konden geven. Ook is er gesproken met talloze maatschappelijke organisaties.

Daarnaast kon iedereen via www.watwilijmeteuropa.nl zijn of haar ideeën over de toekomst van de Europese Unie aandragen. In een paar weken tijd dienden honderden mensen hun ideeën en plannen over Europa in. Van meer politieke integratie tot het in staatshanden houden van waterbedrijven. En van meer burgerinspraak tot een gemeenschappelijk asielbeleid. Talloze onderwerpen werden genoemd. Na de indienperiode konden mensen stemmen op hun favoriete idee. Daar zijn tien winnaars uit tevoorschijn gekomen.

In juni stonden de ideeën van de winnaars en de andere aangedragen ideeën, centraal op een grote conferentie alwaar de discussie gevoerd werden met Kamerleden en leden van de verkiezingsprogrammacommissie.

In dit programma zijn zoveel mogelijk van de ingediende ideeën opgenomen. Door het programma heen vind je her en der ingediende ideeën in tekstblokjes naast het onderwerp waar ze over gaan. Voor zover bekend staan hier ook de namen van de indieners. In sommige gevallen staan hier ook ideeën die aangedragen zijn tijdens zogeheten 'canvasacties' (buurtenquêtes). De teksten in de tekstblokjes zijn dan ook voor rekening van de indiener van het idee.

Colofon Verkiezingsprogramma Europese Verkiezingen 2014

Samenstelling programmacommissie: Diederik Samsom (voorzitter), Jamila Aanzi, Jolein Baidenmann, Thijs Berman, Frank Vandenbroucke, Steven Everts, Carolien Gehrels, Kirsten van den Hul, Arjan Lucas, Kirsten Meijer, Pim Paulusma, Roy Pennings, Michiel Servaes, Wilna Wind,

Ondersteuning: Sander Schaap, Annelies Pilon, Tim Fonck, Hayte de Jong.

Samenwerking JA, Superstaat NEE

Verkiezingsprogramma ChristenUnie en SGP

2014-2019

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
1. Nederland en de Europese Unie	5
2. De Europese Unie en de wereld	10
3. De begroting en de interne markt	21
4. De euro en de financiële crisis	30
5. Landbouw en visserij	35
6. Milieu, energie en onderzoek	42
7. Justitie, immigratie en asiel	47
Verklarende woordenlijst	51

Inleiding

In Europa zullen staten met elkaar samenwerken! Zonder veel overdrijving kan men dit de opdracht van de geschiedenis noemen. Het leven in een groot gebied van vrede en welvaart is voor veel burgers van de Europese Unie tegenwoordig een vanzelfsprekendheid. Dat is het echter niet, die vrede en welvaart zijn het resultaat van politieke inspanningen om na twee verschrikkelijke wereldoorlogen volken met elkaar te verzoenen en nieuwe economische crises te weerstaan. En van een actieve Europese politiek om na de val van de Muur in 1989 nieuwe landen een plek te geven in het Europese Huis.

De Europese volken zijn door de eeuwen heen diepgaand beïnvloed door de culturele, sociale en morele waarden van de Bijbel. In de Kerk als leerhuis van God raakten burgers vertrouwd met de basiswaarden van het recht, verzoening, vrede en vrijheid alsmede de plicht om hulp te bieden aan "de weduwen, de wezen, de armen en de vreemdeling" (Zacharia 7:10). ChristenUnie en SGP willen leven en werken in en vanuit die christelijke traditie. De wereld waarin wij leven is een geschenken wereld, God de Schepper vraagt ons verantwoordelijkheid te dragen voor het beheer van Zijn schepping, zorgvuldig om te gaan met natuur en milieu, energiebronnen en economische ontwikkelingsmogelijkheden. Het zijn deze fundamentele noties die voor ChristenUnie en SGP leidend zijn in dit politieke programma.

Tot de gevaarlijke verleidingen van de politiek behoort het streven naar een concentratie van macht als doel in zichzelf. Van deze politieke hoogmoed is Europa helaas niet vrij gebleven. Het streven naar een federale politieke unie met als cruciaal onderdeel daarvan de Europese Monetaire Unie zijn daarvan voorbeelden. Dit streven ligt mede aan de basis van de huidige financiële en sociaaleconomische crisis en van de vervreemding van veel burgers van Europa.

ChristenUnie en SGP stonden en staan in een kritische verhouding tot dit machtsstreven en hebben daarom destijds de totstandkoming van de euro met kracht afgewezen. Zijn zien zich thans echter genoodzaakt bij te dragen aan het oplossen van de financiële en monetaire crisis, maar wijzen een nieuwe machtsgreep in de vorm van een verdergaande overdracht van economische, begrotings- en toezichtbevoegdheden naar het niveau van de Europese Unie af.

Nederland, een betrekkelijk klein land met een open economie, heeft belang bij een constructieve samenwerking door een gemeenschappelijke aanpak van grensoverschrijdende problemen. De instellingen van de Europese Unie kunnen daarbij behulpzaam zijn. Echter, alleen dan is het uitoefenen van bevoegdheden op Europees niveau te rechtvaardigen wanneer dat gepaard gaat met een gelijktijdig respecteren van de historische identiteit en soevereiniteit van de nationale staten, die de dragers zijn van de Unie. Zij zijn en blijven daarom ten principale verantwoordelijk op beleidsterreinen als het strafrecht, het burgerlijk recht waaronder het familierecht, het domein van de belastingen, de sociale zekerheid, het onderwijs, de gezondheidszorg en het cultuurbeleid.

Europa staat open in en voor de wereld. ChristenUnie en SGP zien daarom belangrijke taken weggelegd voor de Europese Unie om ook elders in de wereld een actieve bijdrage te leveren aan de bestrijding van armoede, de aanpak van het klimaatvraagstuk en het bevorderen van fundamentele noties van de rechtsstaat, de democratie en godsdienstige, politieke en burgerlijke vrijheden.

Samenwerking in de Europese Unie kan daarom geboden zijn om de vrede na te jagen in het Midden-Oosten, vriendschappelijke relaties op te bouwen met genabuurde staten, onze economieën te versterken door het sluiten van internationale handelsakkoorden en op te komen voor de rechten van vervolgd, rechtelozen en verdrukten. Het grote, Bijbelse, gebod van de naastenliefde zet ons daartoe aan. Met uw stem wil de fractie van ChristenUnie en SGP de komende jaren in het Europees Parlement dit christelijk genormeerde programma met vreugde en inspanning ten uitvoer brengen.

Hoofdstuk 1   Nederland en de Europese Unie

De samenwerking van een steeds groeiend aantal Europese landen heeft in de achterliggende decennia geleid tot een Unie met zowel grote verdiensten als gebreken. De Unie is opgebouwd uit soevereine staten, die samenwerking geboden achtten om eigen en de staten overstijgende belangen te dienen. Nederland is niet meer goed denkbaar zonder het grotere politieke verband van de Europese Unie. De Nederlandse economie is niet meer denkbaar zonder de interne markt.

Historisch is de Europese Unie beoogd als een economisch samenwerkingsverband dat oude spanningen, die tot verschrikkelijke oorlogen hebben geleid, moest overbruggen en verzoenen. Dat is veelszins geslaagd en kan niet genoeg gewaardeerd worden. Decennialang wordt ons deel van de wereld gekenmerkt door een duurzame vrede, rechtsstatelijke en democratische verhoudingen en een gestage welvaartsvermeerdering. Het opnemen na de val van de Muur in 1989 van veel Midden-Europese landen in de Europese Unie heeft een grote bijdrage geleverd aan de stabiliteit op ons continent en heeft die landen in staat gesteld zich met hulp van de Unie snel te moderniseren.

Legitieme nationale belangen van de lidstaten en het Europese bouwwerk zijn bovendien sterk met elkaar verweven geraakt. De Europese Unie heeft zich immers ontwikkeld tot een bovennationale rechtsorde. Europese wetgeving heeft rechtstreekse gevolgen voor ondernemer, werknemer en consument. De belangen van Nederlandse burgers en bedrijven moeten dus stevig behartigd worden.

Op dit moment staat de Europese samenwerking onder spanning, groeit in veel lidstaten het verzet tegen Brussel en wenden grote groepen burgers zich van de Europese Unie af, wat een ontwikkeling is die serieus genomen moet worden.

Geen politieke unie

ChristenUnie en SGP hebben zich altijd principieel verzet tegen een proces van integratie dat zou moeten of kunnen leiden tot een federaal Europa. Dat verzet is weer actueel geworden door de problemen in en met de Europese Monetaire Unie. De eurocrisis wordt aangegrepen om nieuwe stappen te zetten in die richting. Verdieping van de monetaire unie, zoals de Europese Unie voorstelt, betekent dat er sluipenderwijs stappen gezet worden naar een politieke unie. ChristenUnie en SGP zijn daar tegen.

De voorgenomen bankenunie moet tot het Europees banktoezicht worden beperkt. Aanvullende voorstellen voor een economische en een begrotingsunie, evenals de daarmee gepaard gaande uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement, wijzen wij af. Tegen een dergelijke federalisering hebben we principieel bezwaar, vanwege de centralisatie van macht en omdat de Europese Unie een samenwerkingsverband van soevereine staten moet blijven en geen federale staat mag worden.

In een Europa dat de macht wil centraliseren herkennen burgers zich niet, hetgeen leidt tot democratische vervreemding. De Europese Unie zal zich meer dan ooit moeten legitimeren tegenover die burgers en daarbij past bescheidenheid.

Daarom keren ChristenUnie en SGP zich tegen voorstellen van de Europese Commissie om meer greep te krijgen op het functioneren van de rechtsstaat in de lidstaten. Het toezicht op het

functioneren van de rechtsstaat ligt primair in de lidstaat zelf. Een omvattende bevoegdheid van de Europese Unie is dan ook niet gewenst op het terrein van de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht binnen de lidstaten.

De in de preambule van het Europees Verdrag nog altijd opgenomen doelstelling van de totstandbrenging van een steeds hechter verband tussen de volkeren van Europa kan daarom beter uit het Verdrag worden geschrapt. ChristenUnie en SGP onderstrepen de blijvende betekenis van de lidstaten als dragers van het Europese samenwerkingsverband. Dat is het Europa dat wij voor ons zien: samenwerkende lidstaten in een Europese Unie die zich beperkt tot haar kerntaken, zoals de gemeenschappelijke handelspolitiek, de interne markt, het monetair beleid, het mededingingsbeleid en sociale aspecten van de markt, alsmede grensoverschrijdende terreinen als energie, klimaat, migratie en asiel, infrastructuur en grensoverschrijdende criminaliteit.

Een bescheiden Europa

De tijd is dan ook gekomen om te werken aan het terugleggen van bevoegdheden van het Europese naar het nationale niveau en de aanvaarding van een grotere beleidsruimte van de lidstaten. Immers, eerst en vooral wordt de democratie gekend en beleefd op dat nationale niveau. Kortom, in de toekomst zal de Europese Unie meer dienstbaar moeten zijn aan de lidstaten en zich meer moeten inspannen om haar beleid tegenover de burgers te rechtvaardigen. Dat raakt ook de opstelling van het Europees Parlement, waaraan in het Verdrag grote bevoegdheden zijn toegekend.

Niet alleen vanuit de lidstaten, maar ook door het Europees Parlement moet er bij de Europese Commissie op worden aangedrongen alleen dan gebruik te maken van de bevoegdheden als er sprake is van een overduidelijke beleidsnoodzaak. Het in de verdragen opgenomen subsidiariteitsbeginsel verplicht daartoe, omdat de Unie alleen in actie mag komen als Europese samenwerking doeltreffender is dan eigen beleid van de lidstaten. Het is ook een antwoord op de groeiende eurosceptis in de landen van de Europese Unie. Burgers zijn eerder bereid Europese regels te aanvaarden als duidelijk is dat die ook in hun belang zijn. Dat vergt zowel een cultuurverandering binnen de Europese instituties als wijzigingen van de verdragen.

De Europese instellingen bij de les houden

Dat de Europese Unie een taak heeft bij het aanpakken van grensoverschrijdende vraagstukken wordt niet betwist. De samenwerking is vervolgens eerst en vooral een economische, maar omdat er aan elk beleidsterrein wel een economisch aspect zit dreigt de Europese Unie steeds verder binnen te dringen in terreinen die nauw verbonden zijn met de nationale identiteit. Dat proces moet worden gestopt.

Europese regelgeving is niet aanvaardbaar op bijvoorbeeld de terreinen van het strafrecht, het burgerlijk recht waaronder het familierecht, het domein van de belastingen, de sociale zekerheid, pensioenbeleid, hypotheek, volkshuisvestingsbeleid, het onderwijs, de gezondheidszorg en cultuurbeleid. Wetgevende bevoegdheden op deze terreinen zijn en blijven een verantwoordelijkheid van de nationale overheden. Dat laat losse vormen van samenwerking onverlet; te denken valt aan erkenning van onderwijsdiploma's en de gemeenschappelijke aanpak van een epidemie.

De Europese Commissie moet zich dus ook onthouden van het opstellen van algemene visies op terreinen waarop zij niet bevoegd is regelend op te treden. Zo moet er een dam worden opgeworpen tegen een sluipend proces van verdere Europese integratie.

De Europese Commissie moet dus volstaan met het benutten van haar bevoegdheden enkel en alleen als daarvoor een duidelijke rechtsgrondslag in het verdrag is opgenomen en dan nog slechts als volstrekt duidelijk is dat een aanvulling van het nationale beleid dit echt noodzakelijk maakt. De bewijslast ligt bij de Commissie en niet bij de lidstaten.

Daarnaast zijn er terreinen waarin de Europese Unie veel meer dan in het verleden moet volstaan met het geven van algemene richtlijnen en doelstellingen en uitvoering op maat aan de lidstaten moet overlaten. Te denken valt aan (delen van) het milieu- en natuurbeleid. De Europese Commissie dient af te zien van te vergaande detaillering en het opleggen van onnodige administratieve lasten aan nationale en regionale overheden en belanghebbenden. Deze overheden worden vooraf door de Commissie geraadpleegd.

De komende jaren vergt dit een cultuurverandering in het werk van de Europese Commissie. In Brussel moet het besef worden versterkt dat daar weliswaar regels kunnen worden opgesteld, maar dat het nationale politici zijn die de verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering en de uitleg aan burgers.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie speelt een belangrijke rol bij het beslechten van geschillen en de vorming van het Europese recht. Met erkenning van de zelfstandigheid van het Hof moet erop gewezen worden dat het Hof geen zelfstandige taak heeft om impulsen te geven aan het Europese integratieproces. Het zijn immers de lidstaten die de verdere ontwikkeling van de Europese Unie horen te bepalen.

Samenwerking van nationale parlementen en het Europees Parlement

Bij deze cultuuromslag hoort ook dat nationale parlementen nauwer betrokken raken bij Brusselse voornemens tot nieuwe regelgeving. Europa krijgt niet alleen vorm in Brussel, maar evenzeer in de lidstaten. De democratie als politieke waarde is geworteld in de nationale parlementen en veel minder in het Europees Parlement. De Europese Commissie legt de beleidsvoornemens voor aan de Raad van Ministers en het Europees Parlement. De ministers van de lidstaten bepalen in samenspraak met de nationale parlementen de in Brussel in te nemen standpunten.

Het is gewenst dat in een geregeld overleg de Nederlandse regering, Europarlementariërs en nationale parlementariërs standpunten met elkaar afstemmen met het oog op een heldere scheiding tussen nationale en Europese bevoegdheden.

Nationale parlementen moeten de ruimte krijgen bij grote tegenstand voornemens van de Europese Commissie te stuiten. Het huidige verdrag voorziet in een gele- en een oranje kaartprocedure waarmee samenwerkende nationale parlementen de Europese Commissie om redenen van subsidiariteit en proportionaliteit kunnen verzoeken wetsvoorstellen te heroverwegen. In de praktijk leidt dit nog nauwelijks tot veranderingen. ChristenUnie en SGP menen dat de procedure hiervoor goed en gemakkelijk uit te voeren moet zijn. Daarom stellen we voor de termijn van acht weken te verlengen en het minimaal benodigde aantal parlementen dat een kaart trekt, te verlagen. Het Europees Parlement moet de kaarten ook serieus nemen en zwaar laten wegen in de besluitvorming.

De Europese Commissie is en blijft uitvoeringsorgaan

In het verleden is de Europese Commissie wel aangewezen als het institutionele begin van wat ooit een Europese regering zou kunnen worden. ChristenUnie en SGP hebben deze ambitie altijd met overtuiging afgewezen en zullen dat blijven doen. De samenstelling van de Europese Commissie is en blijft dan ook een bevoegdheid van de Europese Raad. Het is niet gewenst dat het Europees Parlement zijn macht probeert te vergroten door bijvoorbeeld het recht op te eisen Eurocommissarissen naar huis te sturen. Eveneens wijzen wij voorstellen af om de burgers van de Europese Unie het recht te geven de voorzitter van de Europese Commissie te kiezen. Er bestaat tussen het Parlement en de (leden van) de Europese Commissie geen vertrouwensrelatie zoals we die kennen in de staatkundige ordening van de lidstaten. De Europese Commissie is gehouden de haar in de verdragen opgelegde taken uit te voeren en niet meer dan dat. Het Parlement heeft evenmin het recht van wetgevingsinitiatief en mag dat ook niet afdwingen.

Het ambtenarenapparaat van de Europese Commissie moet verkleind worden. Dit levert niet alleen een kostenbesparing op, maar dwingt de Commissie ook om zich alleen nog bezig te houden met haar kerntaken.

Sanering van comités en agentschappen

In de achterliggende decennia is er rond de centrale Europese instellingen een wirwar aan adviescomités en agentschappen gegroeid. Het belang van deze organisaties varieert sterk. Zelden wordt er echter besloten tot opheffing, ook al zijn er geen gewichtige redenen om ze te laten voortbestaan. Met de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement in het Verdrag van Lissabon hebben sommige organisaties nut en noodzaak verloren. Het is daarom gewenst dat deze organisaties aan een maximale termijn worden gebonden, zodat op vaste momenten en formeel wordt besloten of voortzetting zin heeft.

De in 2012 geaccepteerde *roadmap* voor een gemeenschappelijke aanpak van agentschappen dient te worden uitgevoerd. Inefficiënte en elkaar overlappende agentschappen moeten worden opgeheven.

Volkvertegenwoordigers in het Europees Parlement

Europarlementariërs moeten beseffen dat ze een nationaal mandaat hebben op grond waarvan ze gehouden zijn goed te luisteren naar nationaal levende wensen. Daarnaast hebben Europarlementariërs de verantwoordelijkheid om te kijken naar het belang van de Unie als geheel.

Indien er overduidelijke Nederlandse belangen op het spel staan en Nederlandse Europarlementariërs gezamenlijk kunnen optreden is dat aan de orde. Echter, prioriteit heeft samenwerking met Europarlementariërs die in hun politieke programma aansluiten bij het politieke programma van ChristenUnie en SGP.

Verkiezingen voor het Europees Parlement worden nationaal gehouden. Dit past bij het karakter van de Europese samenwerking. Voorstellen voor een Europese kieswet, die het mogelijk maakt dat deze verkiezingen op Europese schaal worden gehouden, verdienen geen steun.

Europarlementariërs hebben recht op een salaris dat past bij hun verantwoordelijkheden, onkostenvergoedingen inbegrepen. Bij de vaststelling daarvan wordt rekening gehouden met eisen van transparantie en controle.

Een meerderheid van de Europarlementariërs is er voor om niet meer in Straatsburg te vergaderen. Het zijn echter de lidstaten die daarover via de Raad beslissen. Het Europees Parlement dient de bevoegdheid te krijgen om zelf te beslissen waar het vergadert, zodat ook argumenten van kostenefficiëntie een rol kunnen spelen. Daarom moet de verplichting om in Straatsburg te vergaderen uit het verdrag worden geschrapt.

Kernpunten

- Met het oog op de belangrijke waarden van vrede, democratische rechtsstaat en welvaartsgroei is een blijvende en kritische betrokkenheid bij de Europese Unie gewenst.
- De eurocrisis mag onder geen beding worden aangegrepen om verdere stappen te zetten richting een politieke unie.
- De lidstaten zijn de dragers van de Unie. Samenwerking dient dan ook allereerst hun belangen.
- De Unie beperkt zich tot haar kerntaken en bemoeit zich niet met de beleidsdomeinen van de lidstaten.
- Het strafrecht, het burgerlijk recht, de belastingen, de sociale zekerheid, pensioenbeleid, hypotheek, volkshuisvestingsbeleid, het onderwijs, de gezondheidszorg en het cultuurbeleid zijn en blijven beleidsdomeinen van de lidstaten.
- De Europese Commissie is en blijft uitvoeringsorgaan.
- Europese adviescomités en agentschappen worden aan een maximale termijn gebonden.
- Het is dringend gewenst dat het Europees Parlement en de nationale parlementen nauwer samenwerken met als oogmerk dat de eigen (nationale) kiezers meer betrokken raken bij het Europese beleid.
- Het Europees Parlement vergadert uitsluitend in Brussel.

Hoofdstuk 2   De Europese Unie en de wereld

Europa internationaal

De Europese Unie is een belangrijke en verantwoordelijke speler in een internationale wereld waar snel veranderende machtsverhoudingen, handelspolitieke regulering, ontwikkelingspolitieke vraagstukken en terroristische dreigingen om geloofwaardige acties vragen. Het in de verdragen vastgelegde instrumentarium hoeft niet te worden uitgebreid, maar moet vooral adequaat worden benut.

Het externe beleid van de Europese Unie, het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB), wordt ondermijnd door twee factoren: een groot gebrek aan eensgezindheid onder de lidstaten waardoor het woord “gemeenschappelijk” nogal hol klinkt en inhoudelijke keuzes binnen het GBVB die aantoonbaar aanvechtbaar zijn (zie de overijlde partijkeuze in het interne Syrische conflict).

Meer dan in het verleden het geval was dienen de Europese Unie en de lidstaten rekening te houden met grotere onzekerheden in de internationale verhoudingen. In de naderende multipolaire wereld met snel opkomende rivaliserende machten zoals China, India, Rusland en Brazilië dienen de lidstaten van de Europese Unie zich opnieuw te bezinnen op het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid.

De Hoge Vertegenwoordiger is verantwoordelijk voor het functioneren van de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO). Deze dienst kan desgewenst lidstaten bijstaan in hun diplomatieke betrekkingen en consulaire bescherming verlenen aan EU-burgers.

De zwakte van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid zien ChristenUnie en SGP in hoge woorden en ambities die niet zelden een Europese eigendunk verraden die op zeer gespannen voet staat met de eigen invloed en het gebrekkige externe acteren van zowel Brussel als de lidstaten op mondiaal vlak. Het resultaat is zelfbeschadiging, reputatieverlies en veronachtzaming van gemeenschappelijke Europese belangen.

Intussen ijveren ChristenUnie en SGP onvermoeibaar voor een eerlijk, bescheiden en solide extern beleid van de EU. Het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid is en blijft intergouvernementeel.

De grenzen van de Europese Unie

In de achterliggende decennia zijn er tal van landen toegetreden tot de Europese Unie. De vele financieel-economische problemen waarmee de Unie en de lidstaten worden geconfronteerd nopen nu evenwel tot terughoudendheid bij het toelaten van nieuwe leden.

Inmiddels hebben de bedenkingen bij de gefaseerde uitbreiding van de Unie zich tot ernstige zorgen verdiept. Directe aanleiding daarvoor zijn de voortdurende rechtsstatelijke problemen in de lidstaten Roemenië en Bulgarije, die zich in 2007 aansloten bij de EU. Identieke rechtsstatelijke kritiek uitten ChristenUnie en SGP op de toetreding van Kroatië, die in 2013 haar beslag kreeg.

Vanaf de start van de onderhandelingen moet er nauwlettend op worden toegezien dat de toetredingsvoorwaarden onverkort van toepassing zijn. Terecht heeft de Europese Unie in 2006 deze voorwaarden aangescherpt om in het bijzonder te eisen dat de Europese regels op het terrein van binnenlandse zaken en justitie onverkort worden geïmplementeerd. Toetredingsdata dienen dan ook niet vooraf te worden vastgesteld. Elke toetredende staat dient op zijn eigen merites te worden beoordeeld en – indien aan de voorwaarden is voldaan – individueel te worden toegelaten. De Europese Unie onthoudt zich van het opleggen van een seculier maatschappijmodel, zoals bij een specifieke invulling van het familierecht.

Gegeven deze situatie zijn ChristenUnie en SGP van mening dat het voortgaande uitbreidingsproces op de westelijke Balkan de komende jaren dient te berusten op twee strikte premissen:

1. strikte, individuele toepassing van alle toetredingscriteria;
2. het absorptievermogen van de Europese Unie zelf, inclusief de financiering van komende uitbreidingen.

Het perspectief op toetreding mag gegeven zijn, onder ogen moet worden gezien dat er nog altijd grote problemen spelen op de westelijke Balkan. Denk aan de nog altijd niet opgeloste (naams)problemen tussen kandidaat-lidstaat Macedonië en buurland EU-lidstaat Griekenland. Neem verder de aanhoudende Europese verdeeldheid over de staatkundige status van twistappel Kosovo. Ten derde oogt de sociaaleconomische situatie in de regio erg slecht, zoals blijkt uit de laatste voortgangsverslagen van de Europese Commissie.

Tegelijkertijd zijn ChristenUnie en SGP van mening dat de Europese instellingen de komende jaren goed de vinger aan de pols moeten houden bij externe of zelfs extremistische invloeden in de staten van de westelijke Balkan. Zie bijvoorbeeld het gevaar van het islamisme/wahabisme in Bosnië-Herzegovina.

Nog verdergaande ambities voor het uitbreiden van de Europese Unie zijn dus vooralsnog niet aan de orde.

Turkije

Evenals in voorgaande programma's bepleiten wij het beëindigen van de toetredingsonderhandelingen met Turkije. Het draagvlak voor een eventueel lidmaatschap van Turkije is volstrekt onvoldoende, zowel in de landen van de Unie als in Turkije zelf. De historische en culturele afstand tussen de landen van de Europese Unie en Turkije staan het deelnemen van Turkije aan het Europese samenwerkingsproces in de weg

De culturele en politieke afstand tussen de Europese Unie en Turkije zijn nog eens versterkt door de dominantie van een regering met een exclusief islamitische politieke agenda.

Ook de onvoldoende vooruitgang op rechtsstatelijk gebied geeft meer dan ooit aanleiding tot grote zorgen. Het steeds meer autoritaire regeerbeleid, in sterke mate geleid door een exclusieve godsdienstige overtuiging, laat zich moeilijk verenigen met het Europese model van de democratische rechtsstaat.

Ook de militair-technologische samenwerking met China en de toenemende distantie tot het Westen, inclusief de NAVO, doen afbreuk aan het vertrouwen dat nodig is om het onderhandelingsproces tot een goed einde te brengen.

Verder kan gewezen worden op de achtergestelde positie van minderheden, zoals die van de christelijke gemeenschap en de Koerden, de onwil van Turkije om met Armenië tot een vergelijk te komen over de Armeense genocide alsmede de bezetting van Noord-Cyprus. De zorgen die hierover bestaan laten geen andere conclusie toe dan dat Turkije zich niet kan kandideren als toekomstig lid van de Europese Unie. Een zaak van zorg is ook dat Turkije de laatste jaren de afspraak dat kandidaat-lidstaten hun externe optreden zo veel mogelijk afstemmen op het beleid van de Unie onvoldoende is nagekomen, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de politiek van confrontatie met Israël.

Kortom, alles pleit ervoor dat de Europese Instellingen de realiteit met betrekking tot Turkije eerlijk onder ogen zien en verdere (zelf)beschadiging en benadeling voorkomen door dit toetredingstraject als een dwaalweg te beoordelen.

Wel verdient het aanbeveling om de bijzondere positie van Turkije tot uitdrukking te brengen in het bespreken van een geprivilegieerd partnerschap, dat de gemeenschappelijk belangen van de Europese Unie en Turkije bevestigt. Erkend moet worden dat Turkije, gelet op de geopolitieke betekenis en snelle economische ontwikkeling een belangrijke strategische partner van de Europese Unie dient te zijn. Die betekenis wordt allereerst zichtbaar in het NAVO-lidmaatschap van het land.

Het is ook alle Europese instellingen geboden eerlijk te erkennen dat Turkije een grillige factor is aan de zuidoostelijke grenzen van de Unie. En dat vergt een actualisering van het Europese externe beleid. Die boodschap zullen de vertegenwoordigers van ChristenUnie en SGP de Hoge Vertegenwoordiger en daarmee de Raad voorhouden na de Europese verkiezingen van mei 2014.

Israël

De relaties tussen de Europese Unie en Israël zijn gedurende de achterliggende jaren gecompliceerd geraakt door Europa's inzet in het vredesproces en de koppeling tussen vooruitgang in dit proces en de handelsbetrekkingen tussen de Unie en Israël. De Unie dreigt zich als betrouwbare partner in het vredesproces buitenspel te zetten door zich eenzijdig te fixeren op de nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever en vast te houden aan de grenzen van 1967. Daarmee helpt de Europese Unie het vredesproces – waarbij territoriale compromissen tussen Israël en de Palestijnen gesloten moeten worden – niet vooruit. Europa's houding wordt verder gecompliceerd door de ongewenste koppeling tussen vooruitgang in het vredesproces en de uitbouw van de bilaterale betrekkingen tussen de Unie en Israël, waarbij de Europese Unie de gedachte wekt dat stagnatie slechts aan één partij (Israël) te wijten is.

Leidende gedachte bij alle vredesinspanningen dient te zijn het garanderen van veiligheid voor de democratische, Joodse staat Israël en zijn burgers, alsmede de mensenrechten en het zelfbeschikkingsrecht van Palestijnen. Het is van belang dat we processen van vrede, verzoening en samenwerking stimuleren en niet vanuit de EU met boycots, blauwdrukken en eenzijdige acties frustreren. Er moet tussen Israëli en Palestijnen worden gezocht naar een rechtvaardige vrede met steun van de internationale gemeenschap, waaronder de EU.

Deze doelstelling wordt gerechtvaardigd door de bedreigingen waarmee de staat Israël sinds zijn ontstaan in 1948 is geconfronteerd en ook de grote politieke onzekerheden thans in de regio. De diepe verbondenheid die christenen hebben met het Joodse volk, de herinneringen aan de massamoord op de Joden in de Tweede Wereldoorlog en de noodzaak van het tegengaan van elke vorm van antisemitisme funderen een vastbesloten politieke wil tot steun aan het Joodse volk en de staat Israël. Het Joodse volk heeft recht op een eigen staat waarin het in vrijheid en veilig kan leven en wonen.

Tevens verdient het waardering en steun dat Israël in de regio de enige goed functionerende democratische rechtsstaat met parlementair stelsel is. Deze steun moet vooral zichtbaar worden in harde garanties voor de veiligheid van Israëls grenzen. In Europa's stellingname klinkt onvoldoende door dat het land omringd wordt door uiterst instabiele landen die er geen van alle voor terugdeinzen om vanwege binnenlandse redenen Israël als de veroorzaker van alle kwaad, ellende en instabiliteit te bestempelen. Europa moet uitstralen – ook in bilaterale betrekkingen met landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika – dat geen enkele ondermijning van het bestaan en de veiligheid van Israël getolereerd wordt. Vanzelfsprekend dient ook Israël, net als andere landen, zich te houden aan het internationaal recht.

Wij pleiten verder voor een constructieve rol van de Unie in het vredesproces tussen Israël en de Palestijnen. Onze verbondenheid met Israël doet niets af aan het feit dat we ons ook het lot van de Palestijnse bevolking aantrekken. Erkenning van een Palestijnse staat kan geen resultaat zijn van een eenzijdige internationale verklaring, maar alleen van succesvolle vredesbesprekingen. Willen vredesonderhandelingen kans van slagen hebben dan dient de Palestijnse partij het staatkundige bestaansrecht van de staat Israël te erkennen, het gebruik van geweld tegen Israël en zijn burgers te beëindigen en elke vorm van terrorisme af te zweren. Daarbij dient de Europese Unie beide partijen ervan te overtuigen dat vredesbesprekingen slechts kans van slagen hebben als de gang naar de onderhandelingstafel wordt gemaakt. Over Europa's inzet mag geen onduidelijkheid bestaan, namelijk twee staten voor twee volken. De Europese Unie gaat geen betrekkingen aan met de terroristische organisatie Hamas. Waar de Verenigde Staten van Amerika sinds jaar en dag een cruciale rol spelen om dit conflict tot een einde te brengen is het niet verstandig dat de Europese Unie hier een eigen weg gaat.

ChristenUnie en SGP sturen verder aan op praktische steun voor Israël in de vorm van intensievere samenwerking tussen Europese Unie en Israël in de diverse communautaire programma's. De bilaterale betrekkingen stagneerden te lang en daarom dient de huidige samenwerkingsovereenkomst te worden opgewaardeerd. Dit kan het beste gebeuren door het uitschrijven van een EU-Israëltop.

Daarnaast moet de EU goede betrekkingen onderhouden met de Palestijnse Autoriteit. Een kritische benadering is gewenst als het gaat om de hulpelden die aan de PA worden verstrekt. Effectieve hulp aan Palestijnse burgers dient uitgangspunt te zijn van beleid.

Europees Nabuurschapsbeleid

Het Europese Nabuurschapsbeleid van de Europese Unie is in potentie een goed instrument om te investeren in betere relaties met aangrenzende landen aan de oostgrens en rond de Middellandse Zee. Wel dienen er meer duidelijke prioriteiten te worden gesteld

ChristenUnie en SGP staan vanzelfsprekend voor goede betrekkingen van de Europese Unie met al haar buurstaten. De Europese instellingen onderscheiden een oostelijke en een zuidelijke dimensie in het Nabuurschapsbeleid. Wij vinden wel dat de Europese Unie de oostelijke buurstaten op grond van hun geografische ligging perspectief dient te bieden.

Precies dit vooruitzicht leidt voortdurend tot spanningen met Rusland, waarbij Moskou er niet voor terugdeinst economische drukmiddelen in te zetten. De Europese instellingen moeten krachtig stelling nemen tegen deze flagrante schendingen van de soevereiniteit van de oostelijke buurlanden.

De verdeling van financiële middelen kan het best plaatsvinden via het principe van loon naar verdienste, dat wil zeggen dat de meeste steun moet gaan naar noodzakelijke hervormingen met de meeste kansen op goede resultaten. Met de oostelijke nabuurstaten kan worden gewerkt aan associatieakkoorden.

In het kader van de handelsbevordering dient ervoor gewaakt te worden dat die landen zich te eenzijdig gaan richten op de Europese markt, met verwaarlozing van de onderlinge handelsbetrekkingen. Een regionale aanpak is dan ook vereist.

Niet minder zorgelijk oogt de situatie in de landen van de zuidelijke dimensie van het Europees nabuurschap. De hoop op een democratisch vervolg van de onstuimige “Arabische Lente” is vervlogen. Zorgwekkende instabiliteit in Libië, militair bestuur in Egypte, een bloedige burgeroorlog in Syrië met grote regionale effecten bepalen het negatieve beeld.

Het is een Europees belang dat de revolutionaire politieke ontwikkelingen in de Arabische landen zich uitkristalliseren in meer stabiliteit, economische ontplooiing en ontwikkeling van een rechtsstaat en democratie. Dit is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van die landen zelf. Stimulerende bijdragen van de Unie in het kader van het Nabuurschapsbeleid worden aan strikte voorwaarden van transparantie, monitoring en effectiviteit gebonden.

Ten aanzien van de zuidelijke dimensie van het Nabuurschapsbeleid dient de Europese Unie zich naar vermogen in te zetten voor een politieke en maatschappelijke stabilisering van de situatie, waarbij eigen veiligheidsbelangen nadrukkelijk in het oog worden gehouden.

De vroegtijdige en eenzijdige partijkeuze van EU-lidstaten heeft de kansen op een politiek vergelijk in brandhaard Syrië bepaald niet bevorderd. Voor een gevaarlijke terugslag van de deelname van talloze jihadisten uit Europa aan het geweld in Syrië zullen ChristenUnie en SGP de Hoge Vertegenwoordiger en met haar de Europese Raad blijven waarschuwen.

Globale vraagstukken

Al een decennium lang heeft de Europese Unie leidinggegeven aan de pogingen van de internationale gemeenschap om Iran tot transparantie te bewegen inzake zijn nucleaire programma

op grond van Irans deelname aan het Non-Proliferatieverdrag. Tot dusverre heeft Teheran alle bindende resoluties van de Veiligheidsraad van de VN naast zich neergelegd om de verrijking van uranium in eigen reactoren te beëindigen. Integendeel, er zijn sterke indicaties dat de Islamitische Republiek zowel via uraniumverrijking als via de snellere plutoniumroute militaire atomaire capaciteiten doelbewust nastreeft. ChristenUnie en SGP wensen dat de Europese Unie in nauwe samenwerking met de VS de druk op Iran zodanig opvoert dat Teheran zijn nucleaire ambities uiteindelijk opgeeft vanwege alle potentiële gevolgen. De doorwerking van de voorlopige overeenkomst van november 2013 zal zich moeten bewijzen. De Europese Unie geeft steun aan alle internationale inspanningen om Iran ervan te weerhouden eerder geuite dreigingen ten opzichte van Israël ten uitvoer te brengen. Daartoe behoren in elk geval diplomatieke acties, sancties en steun aan het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) om Iran ervan te weerhouden nucleaire wapens te ontwikkelen.

De Europese Unie blijft Rusland aanspreken op zijn internationale verplichtingen op het terrein van de naleving van de mensenrechten, zoals die bijvoorbeeld voortvloeien uit zijn lidmaatschap van de Raad van Europa. bij Rusland op aangedrongen dat het uitspraken van het Europese Hof van de Rechten van de Mens uitvoert. Ook blijft de Europese Unie zich verzetten tegen de politiek van intimidatie van Rusland tegen sommige van zijn buurlanden, zoals Georgië en Oekraïne.

Een helder Europees extern beleid zal zeker niet in dank worden afgenomen door mondiale grootmachten als de Volksrepubliek China en de Russische Federatie. Gegeven het grote belang van de Europees-Chinese en Europees-Russische relaties is echter niet alleen reële Europese eenheid in de verdediging van wezenlijke gemeenschappelijke waarden en belangen geboden. Tevens wordt dat spreken met één stem onderstreept met navenant westers, dat wil zeggen trans-Atlantisch, handelen.

Mensenrechten

Het behoort voor de Europese Unie een erezaak te zijn om erop aan te dringen dat vrijheidsrechten elders in de wereld zo goed mogelijk constitutioneel, wettelijk en in de praktijk worden gewaarborgd. Te denken valt aan de vrijheidsrechten van godsdienst en levensovertuiging, de vrijheid van meningsuiting, de bescherming van burgers tegen vervolging, alsmede de beschermwaardigheid van het (ongeboren) leven. Dit dient daarom een speerpunt te zijn in de mensenrechtenstrategie van de Hoge Vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid. Een landenstrategie kan daarbij behulpzaam zijn. Bijzondere aandacht is gewenst voor die landen en regio's waar repressie plaatsvindt om redenen van godsdienst, zoals in delen van de Arabische wereld en in China.

Jaarlijks brengt de Hoge Vertegenwoordiger een landenrapport uit over het niveau van respectering van deze fundamentele rechten in de wereld. Voor deze taken wordt binnen de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) voldoende capaciteit vrijgemaakt. De Speciale Vertegenwoordiger voor Mensenrechten, die door de Hoge Vertegenwoordiger is aangesteld, zoekt in zijn werk een constructieve samenwerking met civiele partijen, die opkomen voor deze rechten.

Binnen en buiten de Europese Unie is onverminderde aandacht voor de bescherming van minderheden van belang. Daartoe wordt er samengewerkt met de Raad van Europa, die een grote staat van dienst heeft opgebouwd bij het codificeren van deze rechten en het toezien op de naleving ervan.

ChristenUnie en SGP blijven zich voortdurend inzetten voor de vrijheid van geloof van christenen wereldwijd. Dat deden zij onder meer in parlementaire rapporten over China en Iran, een hoorzitting over de terreurdaden van Boko Haram tegen Nigeriaanse kerken en christenen, mondelinge en schriftelijke vragen aan Raad en Commissie over schendingen van de vrijheid van godsdienst in Egypte, Iran, Pakistan en Cuba. Met deze parlementaire inzet zal ook in de komende periode worden voortgegaan.

Van onmisbaar belang daarbij is de samenwerking met christelijke hulporganisaties binnen en buiten de landsgrenzen. Een belangrijke clausule in de associatieverdragen van de Europese Unie met derde landen biedt de mogelijkheid beide partijen aan te spreken op schending van de vrijheid van geloof in deze derde landen.

Veiligheid

Het is nodig dat de Europese landen streven naar efficiënte vormen van Europese samenwerking op defensiegebied. De Europese Veiligheidsstrategie van 2003 omvat een nog altijd relevante dreigingsanalyse voor de bestrijding van terrorisme, het tegengaan van de verspreiding van massavernietigingswapens, regionale conflicten, falende staten, georganiseerde misdaad, klimaatverandering, energiezekerheid en cyberveiligheid. De Europese Unie moet de komende jaren werken aan het vaststellen van belangen die in het geding zijn om die zo goed mogelijk te behartigen.

Naast tal van civiele operaties in het kader van het op intergouvernementele leest geschoeide Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) heeft de Europese Unie ook de eerste schreden gezet op het terrein van de militaire operaties. De bestrijding van piraterij voor de kust van Somalië is daarvan een goed voorbeeld. Dit moet worden voortgezet in nauwe afstemming met de NAVO.

Met de Verenigde Naties, de Afrikaanse Unie en de NAVO dient de Europese Unie actief betrokken te zijn bij de bestrijding van terrorisme in Mali en mogelijk andere Afrikaanse landen. Inzet van militairen is en blijft de soevereine bevoegdheid van de lidstaten, die blijven streven naar interoperabiliteit van militaire capaciteiten.

Het Europees Defensie Agentschap (EDA) kan lidstaten helpen bij het specialiseren van militaire taken en middelen, efficiëntere samenwerking bij de planning van de aanschaf van militair materieel en het voorkomen van duplicering van materieel, middelen en taken. De rol van de Europese Unie is een faciliterende, veel samenwerkingsvormen zullen ook in de toekomst van onderop moeten worden ontwikkeld en meestal een bilateraal karakter hebben.

Sinds de terugkeer van Frankrijk in de militaire geïntegreerde structuur van de NAVO is het meer dan ooit mogelijk en ook wenselijk dat de Europese Unie en de NAVO waar dat nodig is hun inspanningen zo veel mogelijk op elkaar afstemmen.

De afspraken tussen de Europese Unie en de NAVO over het gebruikmaken van NAVO-hoofdkwartieren in geval van militaire operaties worden voortgezet. Daarnaast dient de Europese Unie te onderzoeken of een eigen civiel-militair hoofdkwartier van toegevoegde waarde kan zijn. Tevens moet worden onderzocht of duurzamere militaire samenwerking met de EU-Battlegroups

mogelijk is. Daartoe behoort ook een versterking van het mechanisme voor de gemeenschappelijke financiering van militaire operaties.

Handel

Internationale handelspolitiek is een bevoegdheid van de Europese Unie. Door de interne markt en het grensoverschrijdende karakter is internationale handel bij uitstek een Europees onderwerp. Een gezamenlijk beleid is vele malen sterker dan wanneer de lidstaten ieder een eigen beleid voeren, zeker wanneer je tegenover grote handelsnaties als de VS of China staat.

Voor eerlijke wereldhandel is een sterke Wereldhandelsorganisatie (WTO) nodig. De WTO moet eerlijke internationale handel en het afbouwen van handelsbarrières bevorderen. Belangrijk is dat de WTO niet slechts aandacht besteedt aan economische belangen en regelingen. Handelspolitieke afspraken moeten worden gebonden aan eisen van eerlijke handel, het tegengaan van sociaal onwenselijke situaties zoals kinderarbeid en slechte arbeidsomstandigheden en het tegengaan van corruptie. Niet slechts het economisch eigenbelang moet worden gediend, maar ook de bestrijding van armoede in economisch achtergebleven landen. Christenunie en SGP vinden dat dit sterker moet gebeuren. Binnen de WTO moet de Europese Unie daarom blijven pleiten voor het opnemen van dergelijke “non trade concerns” (bijvoorbeeld sociale, milieu- en dierenwelzijnswaarden) in handelsverdragen.

ChristenUnie en SGP zijn tevreden over de vorderingen die gemaakt zijn betreffende een nieuw wereldhandelsakkoord binnen de WTO. De onderhandelingen van de zogenaamde “Doha-ronde” gaan moeizaam, en pas na dertien jaar is een eerste deelakkoord bereikt. De Doha-ronde is erg belangrijk omdat de huidige regels rondom de handel door alle ontwikkelingen in de wereld niet meer voldoen. Dit moet vooral ontwikkelingslanden ten goede komen.

Toch kan het akkoord van december 2013 beschouwd worden als een eerste stap op een lange weg, waarvan de effecten in de praktijk nog moeten blijken. Wij vinden dat de Europese Unie zich volop moet blijven inzetten voor de voltooiing van de Doha-ronde. Dit is niet alleen in het belang van de wereldhandel, maar ook een signaal dat er nog vertrouwen bestaat in de multilaterale benadering van mondiale vraagstukken. In tijden van recessie kan zo opkomend protectionisme de kop in worden gedrukt.

Bilaterale handelsakkoorden

De realiteit dwingt de Europese Unie echter tot bilaterale onderhandelingen. De Europese Unie is verwoed bezig om handelsakkoorden te sluiten met belangrijke én minder belangrijke handelspartners. Zulke akkoorden worden buiten de WTO om gesloten, wat het belang van de organisatie ondermijnt. Het maakt het internationale speelveld ook niet overzichtelijker, zeker niet voor ondernemers. Vereist is dat deze akkoorden standaard worden ingebed in sterke duurzaamheidsbepalingen en mensenrechtenbepalingen. In de afspraken voor meer vrijhandel streven partijen er naar wederzijds de hoogste normen op het gebied van milieu, arbeid, gezondheid en eisen van rechtsstatelijkheid te erkennen en in verdragsteksten op te nemen. De handelsbelangen van ontwikkelingslanden mogen hier niet door worden geschaad.

Bilaterale overeenkomsten hebben echter ook voordelen, en ChristenUnie en SGP steunen de onderhandelingen die de Europese Commissie voert. Dergelijke overeenkomsten moeten de internationale handel vergemakkelijken door het opheffen van douanetarieven, maar ook door het wederzijds erkennen van elkaars veiligheidsstandaarden en het wegnemen van andere non-tarifaire belemmeringen. In dat kader steunen wij de onderhandelingen over een Transatlantic Trade Investment Partnership (TTIP) tussen de Europese Unie en de VS. De Amerikaanse en de Europese economieën zijn sinds decennia nauw met elkaar verbonden. De verwachting is dat in de komende jaren de Chinese economie de grootste van de wereld zal worden en dat ook India zich als een steeds sterkere economische macht zal doen gelden. Mede daarom zijn de inmiddels gestarte onderhandelingen van groot belang. Oogmerk van dit partnerschap is het verder verlagen van tarieven en het afstemmen van regelgeving, standaarden en toelatingsprocedures. Het belang van dit partnerschap is niet slechts handelspolitiek, maar ook algemeen politiek, namelijk het blijvend vitaal houden van de trans-Atlantische verhoudingen op een zo breed mogelijk front.

De Europese Unie dient zich bij de onderhandelingen sterk te maken voor een gelijk speelveld. Europese bedrijven moeten op de Amerikaanse markt gelijke rechten hebben. In het bijzonder willen wij dat de Amerikaanse Jones Act, waardoor Europese scheepsbouwers en rederijen van de Amerikaanse markt worden geweerd, wordt afgeschaft. Daarnaast moet er expliciet aandacht worden besteed aan de “non-trade concerns”, zoals milieukeurmerken en GGO-beleid. De EU onderhandelt met ontwikkelingslanden over Economische Partnerschap Akkoorden. De inzet van Nederland als “honest broker” om eerlijke akkoorden af te sluiten wordt ondersteund vanuit het Europees Parlement.

Handelsbelangen beschermen

De economieën van de OESO-landen zijn in de afgelopen decennia meer met elkaar verweven geraakt. Het wegnemen van economische belemmeringen, het afbreken van vormen van protectionisme en het streven naar gelijke productstandaarden bevorderen de onderlinge handel. Een dergelijke verwevenheid is veel minder tot stand gebracht met de opkomende economieën van landen zoals China, India en Brazilië. Zo is China een actieve handelspartner op wereldschaal geworden, maar is toegang tot de Chinese markt voor buitenlandse investeerders nog slechts mondjesmaat mogelijk. Ook maakt dit land zich soms schuldig aan het veroveren van markten door producten ver onder de kostprijs aan te bieden en het niet respecteren van intellectuele eigendomsrechten. Dit is zeker niet in het belang van de landen van de Europese Unie met hun open economieën. Oneerlijke handelspraktijken zorgen jaarlijks voor vele miljarden euro's schade bij Europese bedrijven. De Europese Unie moet de handelsbelangen van de lidstaten beschermen. Daarvoor zijn goede instrumenten nodig. Dit is nog niet zo eenvoudig, vanwege interne verdeeldheid in de EU. Verschillende lidstaten hebben vaak tegenstrijdige belangen. Dit verzwakt de positie van de EU. Een goed, werkbaar sanctiesysteem is daarom noodzakelijk.

Handel met ontwikkelingslanden

De Europese Unie heeft, naast haar ontwikkelingsbeleid, een aantal andere instrumenten die zij gebruikt om armoede te verminderen. Deze regelingen waarmee ontwikkelingslanden toegang krijgen tot de Europese markt moeten zo goed mogelijk benut worden. Ontwikkelingslanden mogen niet als doorvoerland worden gebruikt door andere landen die geen gebruik mogen maken van deze

regelingen. Aanvaard wordt dat ontwikkelingslanden de mogelijkheid krijgen om hun markten minder vergaand en minder snel te openen dan omgekeerd voor hun producten op de Europese markt zal gelden. Ook moet de Europese Unie technische bijstand geven aan ontwikkelingslanden zodat zij de markttoegang optimaal kunnen benutten.

Ontwikkelingssamenwerking

Bestrijding van armoede is en blijft onderdeel van beleid dat is gericht op het bevorderen van een rechtvaardige internationale rechtsorde. Hoewel de oorzaken van armoede zijn zeer divers zijn, blijft het een schrijnend feit dat een groot deel van de wereldbevolking, in het bijzonder in Afrika, leeft onder een menswaardig bestaansminimum. Daarnaast zijn er bedreigingen door falend overheidsbestuur en corruptie en ook aantasting van het milieu. De Europese Unie zet zich in voor de voortzetting van de Millennium Development Goals in de post-2015-agenda en is diplomatiek actief om hiervoor steun te verwerven bij de opkomende economische machten.

ChristenUnie en SGP vinden dat ontwikkelingsbeleid en armoedebestrijding allereerst nationale taken van de lidstaten zijn. De financiële middelen van de Europese Unie worden alleen dan ingezet wanneer de inzet van de lidstaten onvoldoende is of wanneer de Europese steun meerwaarde heeft, zoals het stimuleren van regionale samenwerking en de coördinatie van hulpinspanningen. De Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) neemt hierbij het voortouw. Waar mogelijk wordt samengewerkt met regionale verbanden, zoals de Afrikaanse Unie. In stabiele lage- en middeninkomenslanden beperkt de Unie zich tot een meer adviserende en regisserende rol en laat zij uitvoerende taken over aan andere donoren.

Europees ontwikkelingsbeleid mag niet in conflict komen met nationale ontwikkelingsprogramma's. De 'scheidlijnen' tussen ontwikkelde en onderontwikkelde landen zijn niet meer zo eenduidig als eerder. In de besteding van Europese ontwikkelingsgeldten moet daarmee nadrukkelijk rekening worden gehouden.

De inzet van ontwikkelingsgeldten van de EU richt zich eerst en vooral op de financiering van grote infrastructurele projecten, het zoeken naar "best practices" en het versterken van essentiële diensten van sociale zekerheid, volkshuisvesting, onderwijs en gezondheidszorg.

Armoede en de gesel van hiv/aids gaan in de landen ten zuiden van de Sahara vaak samen. Daarom gaan hier armoedebestrijding en investeren in gezondheidszorg en goed onderwijs hand in hand. Het voorkomen van hiv/aids heeft prioriteit, waarbij er in bewustwordingsprogramma's gewezen wordt op het belang van trouw in (seksuele) relaties en het tegengaan van wisselende seksuele contacten. In de zogenaamde reproductieve gezondheid staat het welzijn van moeder en kind voorop. In daarop gerichte projecten wordt geen plaats gegeven aan het wettelijk mogelijk maken van abortus provocatus.

Kernpunten

- ChristenUnie en SGP staan een beleid voor waarbij de Europese Unie internationaal de belangen van de nationale lidstaten en hun burgers behartigt op het gebied van veiligheid, mensenrechten en handelspolitiek.

- Bij de toetreding van nieuwe staten tot de Europese Unie wordt strikt de hand gehouden aan alle toetredingscriteria. De onderhandelingen met Turkije worden beëindigd.
- ChristenUnie en SGP steunen een rechtvaardig vredesproces in het Midden-Oosten waarbij zowel recht wordt gedaan aan de veiligheid van Israël als aan de rechten van Palestijnen. Zij aanvaarden niet een eenzijdig uitroepen van een Palestijnse staat.
- De Europese Unie streeft binnen het Europese Nabuurschapsbeleid naar goede relaties met betrouwbare buurlanden die eveneens de standaarden van de democratische rechtsstaat nastreven.
- De Europese Unie werkt samen met de Verenigde Staten van Amerika om Iran ervan te weerhouden nucleaire wapens te ontwikkelen.
- ChristenUnie en SGP staan op de bres voor het respecteren van mensenrechten waar ook ter wereld en geven daarbij in het bijzonder aandacht aan de positie van vervolgte christenen.
- De handelspolitiek van de Europese Unie is gericht op de bevordering van haar economisch belang, eerlijke handel, het tegengaan van slechte sociale arbeidsomstandigheden en kinderarbeid.

Hoofdstuk 3 De begroting en de interne markt

Begroting

Meerjarenbegroting

De Europese Unie heeft voor haar taken en bevoegdheden een passende begroting nodig. In 2013 hebben de Europese instellingen een akkoord bereikt over een meerjarenbegroting die loopt van 2014 tot 2020. Voor het eerst stijgt deze meerjarenbegroting niet ten opzichte van de vorige. ChristenUnie en SGP zijn voorstander van een zuinige Europese meerjarenbegroting, omdat ook de lidstaten door de economische crisis het mes in hun nationale begrotingen moeten zetten. De jaarlijkse indexering van de Europese fondsen aan de inflatie moet achterwege blijven. Bij een eventuele tussentijdse herziening van de huidige meerjarenbegroting blijven ChristenUnie en SGP zich inzetten voor de huidige gekozen koers van een strakke begroting. Bijkomend voordeel daarvan is dat de Europese Unie zich moet richten op haar kerntaken.

De Europese begroting wordt nu nog gefinancierd door een ingewikkeld systeem van douaneheffingen en btw-afrachten en de betaling van een vast percentage van alle inkomsten van een land in één jaar, het bruto nationaal product (bnp). ChristenUnie en SGP willen het huidige, ingewikkelde systeem vervangen door een eenvoudig systeem waarbij de lidstaten alleen verplicht worden een vast percentage van het bnp aan de Europese Unie af te dragen. Volgens ChristenUnie en SGP is maximaal 1% van het bnp een redelijke norm, vergelijkbaar met de huidige afdracht aan de EU.

Directe Europese belastingen om de Europese Unie te financieren, zoals een Europese financiële transactietaks, zijn voor ChristenUnie en SGP onacceptabel. Het recht om belasting te heffen komt exclusief de lidstaten toe. De EU, als bijzonder samenwerkingsverband van nationale staten, heeft dat recht principieel niet. Daarnaast verliezen de lidstaten door de invoering van Europese belastingen hun greep op de Europese begroting.

ChristenUnie en SGP willen niet dat de Europese Unie tussentijds met Europees geld kan schuiven tussen verschillende beleidsterreinen. Europese middelen die niet tijdig besteed worden gaan terug naar de lidstaten.

Ook moeten de nationale inkomsten en uitgaven aan de Europese Unie in goede verhouding staan. Lidstaten waarvan de inwoners gemiddeld maximaal 80% van het EU-gemiddelde verdienen, mogen geen nettobetaler aan de Europese Unie zijn. Lidstaten waarvan de inwoners gemiddeld meer dan 110% van het EU-gemiddelde verdienen, mogen geen netto-ontvanger van de Europese Unie zijn.

Controle

ChristenUnie en SGP vinden het van het grootste belang dat Europees geld correct wordt besteed. Jaar op jaar constateert de Europese Rekenkamer dat een te hoog percentage van het Europese geld niet op de juiste manier wordt besteed en verantwoord. Dat betekent niet automatisch dat er met dat Europese geld wordt gefraudeerd. Een belangrijke oorzaak van het maken van fouten is namelijk de ingewikkelde regelgeving. ChristenUnie en SGP willen daarom de regels voor EU-subsidie

vereenvoudigen en onnodige administratieve lasten schrappen. Echter, het toezicht op de besteding moet wel degelijk worden aangescherpt.

In de eerste plaats moeten lidstaten zelf beter gaan controleren. Meer dan de helft van de fouten kan namelijk door de lidstaten worden ontdekt en gecorrigeerd. Wat ChristenUnie en SGP betreft noemt de Europese Rekenkamer bij de controle op de bestedingen man en paard: lidstaten moeten publiekelijk op de vingers worden getikt voor het niet correct besteden van Europees geld.

De Europese Commissie is eindverantwoordelijk voor een goed financieel beheer van de Europese begroting. Zij moet streng optreden bij misbruik van EU-geld en tegenwerking bij onderzoek naar de besteding. De Commissie moet EU-subsidies opschorten en terugvorderen van landen die EU-geld niet correct besteden. Ook moet het mogelijk zijn die lidstaten te korten op de in de toekomst te ontvangen Europese subsidies.

Verder moeten lidstaten ertoe worden verplicht jaarlijks nationale beheerverklaringen af te geven aan de EU. Op dit moment hebben slechts vier lidstaten, waaronder Nederland, zich deze verplichting opgelegd. ChristenUnie en SGP willen dat dit een Europese verplichting wordt, waarbij de Europese Commissie erop toeziet dat de nationale verklaringen onderling vergelijkbaar en van goede kwaliteit zijn.

Ook het Europese fraudebestrijdingsorgaan OLAF moet het toezicht verzwaren. Om de slagkracht van OLAF te versterken en politieke inmenging te voorkomen moet OLAF onafhankelijk zijn en opereren van de overige Europese instellingen. Politiek gekleurde benoemingen op leidinggevende posities binnen OLAF zijn uit den boze. Ook kan het als volledig onafhankelijk orgaan beter de identiteit van klokkenluiders afdoende beschermen. Met een versterkt OLAF is het volgens ChristenUnie en SGP niet nodig een Europees openbaar ministerie op te richten dat fraude met EU-subsidies gaat onderzoeken.

Europees geld moet niet alleen correct worden besteed, het moet ook nuttig worden uitgegeven, zoals aan het versterken van de interne markt, aan onderzoek en innovatie. In deze tijd, waarin de Europese begroting onder druk staat, moet de Europese Unie in ieder geval geen geld uitgegeven aan prestigeprojecten zoals het Huis van de Europese Geschiedenis, een nieuw en kostbaar EU-museum. Ook willen ChristenUnie en SGP dat er wordt bezuinigd op de royale communicatiebudgetten van de Europese instellingen, met name op het EP-televisiestation en de EU-voorlichtingsbureaus in de lidstaten. ChristenUnie en SGP willen eveneens bezuinigen op de subsidie voor Europese politieke partijen en allerlei Europese ngo's en lobbyorganisaties. Ten slotte kan er ook veel geld worden bespaard door Europese agentschappen en adviescomités te laten fuseren, af te schaffen of efficiënter te laten werken.

Europese structuurfondsen

Ruim 30% van de Europese begroting wordt besteed aan de Europese structuurfondsen. ChristenUnie en SGP willen dat deze fondsen worden gebruikt om te investeren in arme Europese regio's. Dan kunnen die regio's vlug aansluiting vinden bij de rijkere Europese regio's, bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur. Lidstaten met een welvaartsniveau boven het EU-gemiddelde hoeven geen geld uit de fondsen te ontvangen.

Op dit moment ontvangen echter ook rijke Europese regio's subsidie uit de fondsen, ook in Nederland. Overall in ons land kom je bordjes tegen dat renovaties van bedrijfspanden, fietspaden en nieuwe buurthuizen mede zijn gefinancierd met Europese subsidie uit de structuur- en investeringsfondsen. Daardoor wordt geld onnodig rondgepompt. Een rijke lidstaat als Nederland is immers nettobetaler aan de Europese Unie en ontvangt in een later stadium het geld weer terug in de vorm van structuurfondsen voor zijn eigen regio's.

ChristenUnie en SGP willen daarom de Europese structuurfondsen beperken tot steun voor de armste regio's in lidstaten met een welvaartsniveau onder het EU-gemiddelde. Het geld dat daarmee bespaard wordt moet naar rato van de EU-afdracht terugvloeien naar de lidstaten, die vanaf dat moment geen beroep meer kunnen doen op de fondsen. In de toekomst moet dit leiden tot een blijvende bezuiniging op de EU-begroting en de nationale afdrachten. Die lidstaten kunnen het bespaarde vervolgens, zonder tussenkomst van de EU, in hun eigen regio's besteden.

De Europese structuurfondsen moeten erop gericht zijn dat de arme regio's zich economisch in de richting van het EU-gemiddelde begeven. De economie en het investeringsklimaat moeten worden versterkt en de concurrentiekracht moet worden vergroot. Daarbij kan worden gedacht aan nieuwe infrastructuur, ook voor energie en telecommunicatie. Uiteraard moet de investering wel nuttig zijn. Dat lijkt logisch maar helaas wordt er in sommige landen nog steeds geld uitgegeven aan nutteloze projecten, zoals een kilometerslange geluidswal langs weilanden. ChristenUnie en SGP vinden dan ook dat lidstaten met een aangescherpte kosten-batenanalyse het nut van een project moeten kunnen aantonen. Kan de lidstaten niet voldoen aan dit nuttigheids criterium, dan moet de Europese subsidie als onrechtmatig aangemerkt en teruggevorderd kunnen worden.

Wat ChristenUnie en SGP betreft moeten de fondsen in de armste lidstaten ook worden ingezet om de rechtsstaat te versterken en de zorg en integratie van kwetsbare en achtergestelde groepen te bevorderen. Daarbij moet worden gedacht aan de ontwikkeling van een goed systeem van zorg en onderwijs voor kinderen in Roemeense en Bulgaarse tehuizen. De kinderopvang in deze landen maakt momenteel een ontwikkeling door naar kleinschaligere zorg en opvang in gezinnen. Deze ontwikkeling staat echter nog in de spreekwoordelijke kinderschoenen. De desbetreffende lidstaten moeten meer prioriteit geven aan het belang van het kind en de kwaliteit van de zorg. De Europese Unie stimuleert dit door advies, training en financiële steun uit de Europese structuurfondsen.

Het bescheiden fonds Interreg kan meerwaarde hebben bij de financiering van grensoverschrijdende projecten in grensregio's. Daarom mogen alle Europese grensregio's een beroep doen op dit gedeelte van de Europese fondsen.

Interne markt

De interne markt is de belangrijkste pijler van de Europese samenwerking. Hij heeft de Europese landen niet alleen veel welvaart gebracht, maar draagt ook bij aan stabiliteit en vrede in Europa. Het is dan ook van het grootste belang dat de interne markt goed functioneert, gerechtigheid bevordert en oneerlijke concurrentie bestrijdt. Waar nodig moet de interne markt worden verdiept, versterkt en klaargestoomd voor de toekomst. Daarbij kan gedacht worden aan het versterken van de Europese transportsector. Een goed functionerende interne markt draagt ook bij aan het verwezenlijken van de doelstellingen van de Europa2020-strategie: werkgelegenheid bevorderen, investeren in Europees onderzoek en ontwikkeling om het groeivermogen en de concurrentiekracht

van de Europese Unie te versterken en strijden tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering. De focus van de Europa 2020-strategie op onderzoek en ontwikkeling sluit goed aan op het Nederlandse topsectorenbeleid.

Eerst handhaven en minder nieuwe wetgeving

ChristenUnie en SGP pleiten voor betere handhaving van Europese regels op de interne markt. Dit is allereerst een taak voor de lidstaten. Zij moeten de afgesproken Europese regels nakomen. Dat gaat echter nog te vaak mis. Op het gebied van transport, milieu en energie komt het nog veel te vaak voor dat lidstaten Europese regels niet correct toepassen en bedrijven en ondernemers uit andere lidstaten daardoor discrimineren. En dat terwijl eerlijke concurrentie tussen Europese bedrijven en een gelijk speelveld de basisprincipes van de interne markt zijn.

De Europese Commissie moet als hoedster van de verdragen controleren of de lidstaten hun verplichtingen nakomen. ChristenUnie en SGP willen dan ook dat de nieuw te vormen Europese Commissie de controle op de handhaving van Europese wetgeving tot topprioriteit verklaart. De Commissie heeft daar ook de instrumenten voor. Als hoedster van de Europese verdragen heeft zij de plicht om landen die Europese wetgeving aan de laars lappen, voor het Hof van Justitie te brengen.

Subsidiariteit en proportionaliteit

Op terreinen waar toch nieuwe Europese wetgeving wenselijk is, willen ChristenUnie en SGP dat het subsidiariteitsbeginsel wordt nageleefd. Dat betekent dat nieuwe Europese wetgeving alleen wordt voorgesteld als het probleem regionaal of nationaal niet kan worden opgelost. Ook het proportionaliteitsbeginsel (staat het voorgestelde middel nog in verhouding tot het te bereiken doel) moet door de Europese Commissie worden gerespecteerd.

Het is dan ook van het grootste belang dat de Europese Commissie haar bevoegdheid om wetgevingsvoorstellen te doen goed beargumenteert. Algemene noties zoals “veiligheid” en “milieu” betekenen niet automatisch dat de Commissie bevoegd is wetsvoorstellen te doen. Europese wetgeving in de categorie kwaliteit van vloeren in kapperszaken en maximale kromming van komkommers is volgens ChristenUnie en SGP onwenselijk en allesbehalve noodzakelijk.

Transport

Het zenuwstelsel binnen de Europese economie en de interne markt wordt gevormd door de transportsector. ChristenUnie en SGP willen zich als vanouds inzetten voor een sterke Europese transportsector. Dat is in het belang van de Europese economie, maar ook in het belang van Nederland Transportland. Met zijn grote zeehavens, Schiphol, vele wegvervoerders en binnenvaartschippers en met ons druk bereden spoornetwerk heeft Nederland alle belang bij een krachtige, toekomstbestendige Europese transportsector.

Water

ChristenUnie en SGP dragen het vervoer over water een bijzonder warm hart toe. Het is een schone, veilige en betrouwbare vorm van vervoer. Voor zowel de zeevaart als de binnenvaart geldt, dat het een grote uitdaging wordt om voldoende gekwalificeerd personeel te vinden. Nu al moeten stuurliu

en matrozen van de andere kant van de wereld worden ingevlogen. Het is daarom erg belangrijk dat de Europese lidstaten blijven investeren in de opleiding van nieuw personeel voor de zeevaart en de binnenvaart.

De zee- en binnenvaartsector moet ook blijven investeren in verdere vergroening. In de zeevaart is recent de zwaveluitstoot aan banden gelegd, in de binnenvaart biedt de introductie van liquified natural gas (Lng) veel mogelijkheden. Het is daartoe belangrijk dat de ontheffingsverplichting voor het gebruik van lng zo snel mogelijk wordt afgeschaft. lng moet op korte termijn een "gewone" brandstof worden.

Daarnaast willen ChristenUnie en SGP het concept van de "groene haven" in alle Europese havens verplichten. In een "groene haven" worden milieuvriendelijke schepen sneller afgehandeld dan minder schone schepen. Ook krijgen de milieuvriendelijke schepen een korting op het havengeld. ChristenUnie en SGP willen dat dit de concept in Europese havens de standaard wordt.

De binnenvaart heeft te maken met een grote overcapaciteit, met name op het gebied van de droge lading. De Europese Unie moet daarom onderzoeken of de capaciteit van de vloot kan worden terugdrongen. ChristenUnie en SGP willen daarvoor het bestaande sloopfonds gebruiken, maar dat fonds moet dan wel worden aangevuld door de Europese Unie.

De Nederlandse zeehavens hebben te maken met oneerlijke concurrentie uit andere Europese landen. In die landen worden zeehavens met publiek geld gesteund. ChristenUnie en SGP steunen dan ook het voorstel van de Europese Commissie om deze geldstromen transparant te maken en aan banden te leggen. Europese zeehavens moeten op een gelijk speelveld met elkaar concurreren.

Europese zeeschepen moeten op een verantwoorde wijze worden gesloopt. Op dit moment wordt 90% van de Europese schepen illegaal gesloopt op de kusten van de landen zoals Bangladesh en India. De werkomstandigheden daar zijn levensgevaarlijk en zeer milieuverontreinigend. De financiële prikkel om bestaande regelgeving te ontduiken moet worden ondervangen met een sloopfonds, zodat reders gestimuleerd hun schepen op verantwoorde wijze te laten slopen.

Weg

De concurrentie in het Europese wegvervoer is als altijd bikkelhard. Daarom is het bijzonder belangrijk dat de afgesproken Europese wetgeving eerlijk wordt gehandhaafd. Momenteel gaat het goed mis met de Europese handhaving in het wegvervoer. Chauffeurs worden gediscrimineerd bij de handhaving, boetes zijn onredelijk hoog en de wetgeving wordt door handhavers in sommige landen bewust verkeerd geïnterpreteerd. ChristenUnie en SGP willen daarom dat de Europese Commissie onmiddellijk haar controle op de handhaving fors verhoogt. Er moet zo spoedig mogelijk eenduidige handhaving komen van de Europese sociale wetgeving voor het wegvervoer. Enkele lidstaten van de Europese Unie kennen reeds een zondag-rijverbod voor vrachtverkeer. ChristenUnie en SGP bepleiten uitbreiding van dit verbod tot het hele gebied van de Unie. Een dag rust is goed voor de samenleving. Tevens bevordert deze maatregel dat kleinere transportondernemers meer op gelijke voet kunnen concurreren met de grote ondernemingen.

Ook de wetgeving voor het vervoeren van goederen in een ander land, de cabotagewetgeving, moet door de lidstaten beter worden gehandhaafd. Malafide ondernemers profiteren nu van de gebrekkige handhaving, door chauffeurs uit lagelonenlanden permanent aan het werk te zetten in

West-Europa. Dat heeft een ernstige versturende werking op de wegvervoermarkt. De ondernemers die zich keurig aan de afgesproken regels houden, worden gedupeerd.

ChristenUnie en SGP blijven zich inzetten voor het Europees toelaten van de ecocombi, de extra lange en zware vrachtwagen. Deze vrachtwagen verlaagt de totale schadelijke uitstoot per ton vervoerde goederen. In Nederland is de ecocombi toegestaan, met verschillende terechte aanvullende voorwaarden. Wat ChristenUnie en SGP betreft mag de ecocombi de grens over, zodra beide landen aan weerszijden van de grens het gebruik van de ecocombi nationaal toestaan.

De verdere ontwikkeling van elektrisch vervoer en elektrische auto's steunen ChristenUnie en SGP van harte. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat de Europese landen en industrie voldoende investeren in de aanleg van infrastructuur voor elektrisch vervoer.

Spoor

De Europese spoorsector zal nooit optimaal functioneren zolang de technische verschillen tussen de Europese landen zo groot zijn. Veiligheidssystemen, locomotiefcertificaten en bovenleidingsystemen verschillen van land tot land. Verdere liberalisering van het spoor, en in het bijzonder de opening van de markt voor het binnenlands personenvervoer, is volgens ChristenUnie en SGP dan ook zinloos als er niet tegelijkertijd grote stappen worden gezet in de ontwikkeling van Europabrede technische eisen.

Tegelijkertijd groeit het aantal internationale treinreizigers in Europa. In toenemende mate wordt de trein een concurrent voor de luchtvaart op middellange afstanden. ChristenUnie en SGP steunen dan ook de ontwikkeling van één Europees vervoersbewijs voor het internationale personenvervoer per spoor.

Luchtvaart

De luchtvaartsector is bij uitstek een mondiale markt. Europese luchthavens en luchtvaartmaatschappijen worden geconfronteerd met stevige wereldwijde concurrentie, met name uit het Midden-Oosten. De Europese Unie moet dan ook terughoudend zijn met het voorstellen van eenzijdige Europese maatregelen die de concurrentiekracht van de Europese luchtvaartsector benadelen.

Aan de andere kant moet ook zeker de luchtvaartsector bijdragen aan het terugdringen van de uitstoot van schadelijke stoffen in de Europese Unie. ChristenUnie en SGP steunen dan ook de stappen die de internationale luchtvaartorganisatie ICAO heeft ondernomen om in 2020 tot een mondiaal emissiehandelssysteem te komen.

Net als de Nederlandse zeehavens, heeft ook de Nederlandse luchtvaartsector te maken met oneerlijke concurrentie uit andere Europese landen. ChristenUnie en SGP blijven zich inzetten voor een gelijk speelveld op de Europese luchtvaartmarkt.

De ontwikkeling van één Europees luchtruim kan op steun van ChristenUnie en SGP rekenen. Onnodige CO₂ emissies door de luchtvaart en administratieve lasten voor de sector worden hiermee voorkomen.

Oneerlijke concurrentie

De interne markt, met het vrije verkeer van diensten, heeft ook een keerzijde. Zeker ook de transportsector wordt geconfronteerd met schijnfirma's in Oost-Europese landen en misbruik van de detacheringrichtlijn. Via allerlei constructies wordt geprobeerd binnen een land oneerlijk te concurreren op arbeidskosten. Als gevolg van een woud aan onderaannemers of doordat er bespottelijk hoge huren voor huisvesting worden gevraagd, komen arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden van buitenlandse werknemers onder de nationale normen te liggen.

ChristenUnie en SGP willen dat er een einde komt aan deze onacceptabele vorm van concurrentie in de EU. Dat is in het belang van de veiligheid en de gezondheid van zowel de buitenlandse werknemers als de Nederlandse werknemers die hoge kosten maken om zich aan de regels te houden. Gelijk werk op dezelfde plaats moet in principe gelijk beloond worden. Er is in Europese Unie-verband dan ook terecht afgesproken dat nationaal overeengekomen cao's moeten worden nagekomen. Beter handhaving van deze regels lost een deel van de problemen op, maar verduidelijking van de regelgeving blijft noodzakelijk. Tegelijkertijd moet het voor lidstaten mogelijk zijn om bedrijven of zelfstandigen de toegang tot de markt te weigeren wanneer blijkt dat ze zich niet aan nationale voorschriften houden. Lidstaten moeten op Europees niveau zwarte lijsten kunnen aanleggen om iemand permanent de toegang tot de Europese markt te ontzeggen.

Werkgelegenheid

Door de economische crisis is het extra belangrijk dat misbruik van het vrije verkeer van diensten hard wordt aangepakt. Een groot aantal bedrijven en zelfstandigen is door de crisis in de problemen gekomen en veel werknemers hebben hun baan verloren. Ook is het voor jongeren ongekend moeilijk om de arbeidsmarkt op te komen. Vooral in de Zuid-Europese landen, waar de jeugdwerkloosheid in de tientallen procenten loopt, zijn de arbeidsmarktproblemen enorm.

Gericht beleid om de arbeidsmarkt beter te laten functioneren en het creëren van een gunstig investeringsklimaat zijn voor de landen met (jeugd)werkgelegenheidsproblemen van groot belang. Volgens ChristenUnie en SGP is dit primair de taak van de lidstaten zelf. De Europese Unie kan het nationale beleid wel ondersteunen met de uitwisseling van beste praktijken bij de ontwikkeling van werkgelegenheid en het wederzijds erkennen van diploma's. Ook kan de Europese Unie financiële en faciliterende steun bieden vanuit de structuurfondsen en het Erasmus-programma, het succesvolle uitwisselingsprogramma voor studenten.

Op het gebied van onderwijs kan de Europese Unie internationale contacten tussen Europese scholen en universiteiten ondersteunen en faciliteren. Volgens ChristenUnie en SGP mag de Europese Unie hieraan geen inhoudelijke, levensbeschouwelijke eisen stellen.

Digitale agenda

De wereld en de economie digitaliseren in een ongekend tempo. Deze ontwikkeling zal alleen nog maar verder gaan. ChristenUnie en SGP pleiten dan ook voor een Europese digitale agenda. In de ontwikkeling van uniforme elektronische formulieren in allerlei economische sectoren en digitale contacten met overheden en douane-instanties moet voldoende worden geïnvesteerd. Ook moet er

Europees geld worden vrijgemaakt voor de aanleg van snelle digitale verbindingen in de arme Europese regio's.

De digitale wereld is volgens ChristenUnie en SGP geen rechtenvrije zone. Intellectueel eigendom moet afdoende worden beschermd; cybercrime en andere strafbare handelingen in de digitale wereld moeten worden bestreden. En ook netwerkaanbieders zijn verantwoordelijk voor de inhoud die via hun netwerkverbindingen digitaal beschikbaar is. Voor ChristenUnie en SGP is het cruciaal dat burgers kunnen blijven kiezen voor gefilterd internet. Ook mag de Europese Unie niet verhinderen dat lidstaten maatregelen nemen om pornografisch materiaal standaard te blokkeren.

Ten slotte moeten lidstaten blijven investeren in de ontwikkeling en opleiding van voldoende hoogwaardig it-personeel. Het groeiend aantal cyberaanvallen op bedrijven en overheidsinstellingen, de recente afluisterschandalen en het toenemend gebruik van internet door terroristen tonen deze noodzaak duidelijk aan.

Productveiligheid en consumentenbescherming

Niet alleen in de digitale wereld, ook in de reële wereld moeten burgers kunnen weten welke producten of diensten ze precies kopen. Ook moet duidelijk zijn waar producten vandaan komen, of ze op duurzame wijze zijn geproduceerd en of ze via eerlijke handel zijn verkregen. Verder moeten consumenten erop kunnen vertrouwen dat een gekocht product voor alle producenten in de keten een redelijke winstmarge oplevert.

Om de kwaliteit en veiligheid van producten uit de Europese Unie en andere landen te verhogen pleiten ChristenUnie en SGP voor duidelijke etiketteringwetgeving. Met name op het gebied van voedsel moet fraude hard worden aangepakt door de Europese landen, omdat hier de volksgezondheid in het geding is.

Staatssteun en eerlijke concurrentie

Scherpe Europese wetgeving en dito handhaving dragen bij aan een gelijk speelveld met goede concurrentieverhoudingen tussen Europese bedrijven. ChristenUnie en SGP willen daarom dat de Europese Commissie kartelvorming en ongeoorloofde staatssteun aanpakt. Door de economische crisis proberen lidstaten vaker zwak presterende ondernemingen financieel te steunen en de Commissie lijkt dit meer en meer oogluikend toe te staan. Dit gaat echter ten koste van de concurrentiepositie en de omzet van goed presterende bedrijven.

Algemeen belang

Bij de aanpak van kartelvorming en de beoordeling van staatssteun moet de Europese Commissie voldoende rekening houden met diensten van algemeen belang. Op terreinen waar een maatschappelijk belang in het geding is, zijn liberalisering en concurrentie soms geen zegen maar een vloek: er is meer tussen markt en overheid! De Europese Commissie moet zich op deze terreinen uiterst terughoudend opstellen, ook wat betreft de gevoelige discussies over het maatschappelijk belang. Daarbij kan gedacht worden aan de discussies over sociale woningbouw en de publieke omroep.

Ook de discussie over de toekomst van het nationale pensioenstelsel moet op nationaal niveau worden gevoerd. Het goed werkende Nederlandse systeem is gebaseerd op solidariteit tussen de generaties in ons land. Het is dan ook niet aan de Europese Unie om te bepalen of en hoe het pensioenstelsel voor de toekomst moet worden aangepast.

Daarnaast moet de Europese Commissie zich terughoudend opstellen ten aanzien van de zorgsector. Het Nederlands zorgstelsel wordt deels publiek gefinancierd op basis van nationale solidariteit en is omringd met gevoelige medisch-ethische discussies. Voorbeelden daarvan zijn abortus en euthanasie.

Kernpunten

- De Europese Unie wordt gefinancierd door een eenvoudig systeem waarbij de lidstaten maximaal 1% van het bnp afdragen aan de EU.
- De Europese Unie heft geen Europese belastingen.
- Lidstaten geven nationale beheerverklaringen af voor de uitgave van Europees geld.
- Controle op handhaving wordt een topprioriteit van de nieuwe Europese Commissie.
- Elke Europese haven wordt een “groene haven”.
- Europese burgers kunnen ook in de toekomst kiezen voor gefilterd internet.
- Beleid rond pensioen en zorg wordt nationaal bepaald.

Hoofdstuk 4 De euro en de financiële crisis

De financieel-economische crisis heeft het vertrouwen in de euro en de financiële sector ernstig op de proef gesteld en zet de solidariteit binnen de eurozone onder druk. Burgers in alle Europese landen dragen hiervan de consequenties. Zowel banken als overheden hebben de schulden te hoog laten oplopen. Hierdoor hebben we nu een punt bereikt dat er geen goedkope oplossingen meer zijn om uit de crisis te geraken. Het (gedeeltelijk) kwijtschelden van schulden zal onderdeel moeten zijn van elk scenario. ChristenUnie en SGP willen het vertrouwen in de euro en de bankensector herstellen door goede naleving en handhaving van de afspraken van het Stabiliteits- en Groeipact. Dit kan door automatische sancties en het inhouden van subsidies of stemrecht in de Raad van Ministers. Het is aan de lidstaten welk inhoudelijk begrotings- en economisch beleid gevoerd wordt om de doelstellingen te halen. ChristenUnie en SGP zijn voorstander van Europees bankentoezicht, maar wijzen gemeenschappelijke risicodeling en daarmee een volledige bankenunie af. Wanneer lidstaten er onvoldoende in slagen om orde op zaken te stellen, is gecontroleerde uittreding uit de eurozone de beste optie. Het uittredende land moet hierbij hulp krijgen om weer concurrerend te worden.

De huidige economische ontwikkeling in Europa is te eenzijdig geschoeid op neoliberale leest. Dat moet anders. Daarvoor is ook nodig dat een passende, geschikte technologische basisstructuur beschikbaar is die in dienst staat van het leven van burgers en hun samenlevingsverbanden. Evenzeer zal onze strijd tegen de financiële crisis en de bankencrisis alleen dan slagen met een op menselijke waarden toegesneden of aangepaste technologie.

In het internationale en Europese geldverkeer middels computertechniek mogen alleen inzichtelijke computerprogramma's worden gebruikt. Dit om ongecontroleerde samenballing van financiële macht, met kans op fraude en misleiding, te voorkomen.

Crisis brengt onbalans in eurozone aan het licht

De crisis brengt problemen aan het licht die verergerd zijn door de euro als eenheidsmunt. In de afgelopen twintig jaar zijn de economieën in de eurozone helaas niet naar elkaar toe gegroeid. Het fundamentele probleem is dat in veel Zuid-Europese landen de verdien capaciteit te laag en de concurrentiepositie zwak is. Door de invoering van de euro hadden economisch zwakke landen geen mogelijkheid meer om de nationale munt te devalueren ten opzichte van sterkere munten en zo de export te stimuleren. Daarnaast konden zwakke landen door de relatief lage rente in de eurozone goedkoop lenen. Dit heeft er mede toe geleid dat de schulden in deze landen hoog zijn opgelopen. Het schuldenprobleem dat hierdoor ontstond is te laat onderkend. In de afgelopen jaren is gebleken dat landen zoals Griekenland de hoge schulden niet meer konden terugbetalen. Daarnaast hebben vooral banken in de Zuid-Europese landen nu veel slechte leningen op de balans staan. Het gaat dan bijvoorbeeld om vastgoed waarvan de waarde sterk is gedaald. Deze banken zullen daarom meer kapitaal moeten krijgen of de leningen zullen deels moeten worden afgeschreven (kwijtgescholden). In beide gevallen gaat redding van deze banken veel geld kosten. Naast het fundamentele probleem van de verdien capaciteit is er dus het urgente probleem dat banken te weinig kapitaal hebben.

Niet doormodderen

ChristenUnie en SGP vinden doormodderen met de Economische en Monetaire Unie (EMU) geen optie. Bij alle mogelijke oplossingen is gedeeltelijke kwijtschelding van de te hoge schulden van banken en landen met de ernstigste problemen onvermijdelijk. Wel moet eerst zorgvuldig worden nagegaan welke kosten dit met zich meebrengt voor de belastingbetaler. Het overleiden van noodlijdende banken en zwakke eurolanden door lidstaten met een sterke economie is uiteindelijk geen oplossing. Landen zullen niet naar elkaar toe groeien, maar de EMU zal verworden tot een transferunie die de solidariteit tussen noord en zuid nog verder onder druk zet. De redding van Griekenland en Cyprus en de steunverlening aan andere landen brengen grote risico's met zich mee voor de overige eurolanden. Daarnaast zijn nieuwe instituties in het leven geroepen, zoals het Europese Stabiliteitsmechanisme (ESM), een permanent noodfonds waarbij de eurolanden samen borg staan voor in totaal 700 miljard euro. Nationale parlementen en lidstaten hebben hierbij bevoegdheden weggegeven. Zo kan Nederland geen veto gebruiken als er via de zogenoemde urgente procedure van het ESM wordt beslist over financiële steun aan lidstaten in acute problemen.

Wel Europees banktoezicht, geen gemeenschappelijke risicodeling

Voor ChristenUnie en SGP is een volledige Europese bankenunie onacceptabel. Europees banktoezicht kan wel een nuttige rol vervullen, maar Europese risicodeling via een bankenunie gaat echt een stap te ver. Dit zou betekenen dat omvallende banken en spaartegoeden in de toekomst niet meer door het euroland zelf worden gered, maar door de bankensector in de eurozone als geheel, via een zogenaamd Europees resolutiefonds en een depositogarantiefonds. Het resolutiefonds zal geleidelijk worden gevuld door de banken, maar zeker de komende tien jaar zal het fonds nog over onvoldoende middelen beschikken. Dit betekent dat overheden, en dus de belastingbetaler, moeten bijspringen als een bank gered moet worden. Omdat veel landen in nood niet het geld hebben om hun banken van nieuw kapitaal te voorzien, wordt de rekening verdeeld over de rest van de eurozone.

Europees banktoezicht is wel een goede stap om meer greep te krijgen op de Europese bankensector. Het juiste toezicht moet waarborgen dat banken niet opnieuw te veel kunnen uitlenen en hun balansen overladen met slechte leningen en discutabele financiële producten. Een probleem is wel dat alleen de grote 'systeembanken' direct onder toezicht van de Europese Centrale Bank (ECB) vallen. Middelgrote banken (zoals de Spaanse probleembanken) blijven onder toezicht van de nationale toezichthouder. ChristenUnie en SGP willen dan ook dat de ECB snel toegang kan krijgen tot informatie van de nationale toezichthouders. De ECB moet vervolgens door middel van een aanwijzing nationale toezichthouders kunnen opdragen om in te grijpen. Daarnaast moet de Europese Rekenkamer de mogelijkheid krijgen om onderzoek te doen naar de doelmatigheid van het ECB-toezicht, vergelijkbaar met de mogelijkheden die een aantal nationale rekenkamers al heeft. ChristenUnie en SGP zien geen rol weggelegd voor het Europees Parlement als toezichthouder op de ECB.

ChristenUnie en SGP willen dat banken goed worden doorgelicht voordat ze onder Europees toezicht kunnen vallen. Momenteel is er nog onvoldoende zicht op de omvang van de kapitaalbehoefte van zwakke banken. Er zullen vele miljarden moeten worden afgeschreven en banken zullen extra geld nodig hebben om de bankbalansen gezond te maken. ChristenUnie en SGP vinden dat het urgente

probleem dat banken te weinig kapitaal hebben, structureel moet worden opgelost. Herstructurering van banken verdient daarbij de prioriteit. Dat bestaat uit twee elementen: afschrijven van slechte leningen om geleidelijk de schulden af te bouwen, en de banken voorzien van nieuw kapitaal. Als banken gezonde balansen hebben, zullen ze het vertrouwen van andere banken en van bedrijven en consumenten herwinnen. Het primaat voor deze herstructurering behoort bij de lidstaat te liggen. Het kan ook zijn dat banken er zo slecht voorstaan dat herstructurering niet meer helpt. In dat geval pleiten ChristenUnie en SGP ervoor om door te pakken en banken gecontroleerd failliet te laten gaan. Te allen tijde moet het spaargeld van depositohouders tot 100.000 euro ontzien worden. ChristenUnie en SGP willen niet dat geld uit het ESM of andere publieke fondsen wordt gebruikt voor directe herkapitalisatie van banken.

Echt perspectief voor noodlijdende landen

De echte oplossing dient zich pas aan als landen door een gezonde verhouding tussen lonen, prijzen en productie tot economisch herstel komen. Om ervoor te zorgen dat landen weer concurrerend kunnen worden, moeten ze hun munt in waarde laten dalen en dat kan niet zolang ze de euro hebben. Als ze overstappen naar een nationale munt, kunnen ze door een aangepaste wisselkoers devalueren waardoor ze goedkoper kunnen exporteren. De economie van het land kan dan weer gezond worden. Een land dat ook op langere termijn binnen de eurozone niet concurrerend kan worden, heeft er dus belang bij om buiten de eurozone te herstellen van de grote economische schok waardoor het is getroffen. Dit biedt volgens ChristenUnie en SGP een oplossing voor zwakke eurolanden met een hoge schuldenlast die bovendien een dramatisch hoge werkloosheid kennen en waarbij de bevolking zwaar getroffen wordt door de maatregelen uit de steunprogramma's. Deze landen moeten weer perspectief krijgen, omdat ze maatschappelijk en economisch met hun rug tegen de muur staan. Dit scenario kan werkelijkheid worden voor Griekenland, en in de toekomst mogelijk ook voor andere landen. Een begeleide uittreding voorkomt dat deze eurolanden en de eurozone als geheel van crisis naar crisis blijven doormodderen. Belangrijke randvoorwaarde is dat het in goede samenspraak met het land plaatsvindt en dat het land een hulpplan krijgt. Daarmee kan het de ergste schok opvangen en gericht aan structureel herstel werken. De uittredende lidstaat moet wel lid van de Europese Unie kunnen blijven en daarmee recht houden op structuurfondsen om de economie te versterken. ChristenUnie en SGP pleiten er daarnaast voor dat er exitcriteria worden opgesteld om een uittreding uit de eurozone te faciliteren. Daarnaast moet het automatisme dat nieuwe EU-lidstaten op termijn de euro invoeren uit het Verdrag worden geschrapt.

Begrotingsbeleid en economisch beleid op nationaal niveau

ChristenUnie en SGP zijn geen voorstander van een begrotingsunie en een economische unie, zoals voorgesteld door de raadsvoorzitter. Het is allereerst zaak dat de begrotingsafspraken uit het Stabieliteits- en Groeipact en de aanvullende afspraken over begrotingsdiscipline uit het Begrotingsverdrag worden nageleefd en gehandhaafd. Wat ChristenUnie en SGP betreft, mag de Europese Commissie hierbij waar nodig stevig optreden. Een aparte begrotingsfaciliteit voor de eurozone, buiten het Meerjarig Financieel Kader, waar lidstaten risico's kunnen delen, is voor ChristenUnie en SGP absoluut niet aan de orde. Het zijn de lidstaten die de nodige bezuinigingen en hervormingen kunnen en moeten doorvoeren met het oog op herstel van de concurrentieverhoudingen en de economie. Op die manier kunnen lidstaten zichzelf financieren op

de kapitaalmarkt via staatsobligaties, waardoor Europese gezamenlijke schulduitgifte via zogenoemde euro-obligaties onnodig is.

Ook een economische unie dient er wat ChristenUnie en SGP betreft niet te komen. Economisch beleid en sociaaleconomisch beleid moeten niet bepaald worden door de EU, maar door de lidstaten binnen de grenzen van de convergentiecriteria die zijn afgesproken om te voorkomen dat lidstaten grote onderlinge verschillen vertonen op het vlak van begrotings- en monetair beleid. Wij bepleiten daarmee dat de lidstaten verantwoordelijk blijven voor hun eigen sociale en economische beleid. Een economische unie, waarbij lidstaten nationale hervormingen (bijvoorbeeld op het gebied van de hypotheekrenteaftrek en de pensioenen) moeten afstemmen met elkaar en met Brussel, is niet wenselijk. Europese landen zijn immers te ongelijksoortig. De verschillen in concurrentiekracht worden niet opgeheven, ook niet door structurele hervormingen te coördineren. Dit laat onverlet dat hervormingen in pensioenstelsels in veel lidstaten dringend geboden zijn, omdat ze onvoldoende zijn voorbereid op de vergrijzing. Dat raakt de overheidsfinanciën en daarmee de criteria van het Stabieleits- en Groeipact. Maar de wijze waarop de lidstaten hervormen moet een bevoegdheid van de lidstaten blijven. De voorgestelde contracten tussen lidstaten en de Europese Commissie om de invulling van het begrotingsbeleid en het macro-economische beleid vast te leggen gaan voor ChristenUnie en SGP eveneens te ver. Er mag niet getornd worden aan het democratische budgetrecht van de nationale parlementen.

Europese Centrale Bank: terug naar de kerntaak

Sommigen pleiten voor verbreding van het mandaat van de Europese Centrale Bank. Hij zou niet alleen prijsstabiliteit moeten nastreven, maar ook de economie moeten stimuleren. ChristenUnie en SGP vinden dit een riskant idee. Het betekent een verwatering van de eenduidige doelstelling van de ECB om te zorgen voor prijsstabiliteit. Daarnaast vinden ChristenUnie en SGP uitbreiding van het mandaat principieel onwenselijk. De ECB werd tijdens de crisis gedwongen om onconventionele maatregelen te nemen. Het financiële stelsel moest blijven draaien, maar nu dient de ECB terug te keren naar zijn kerntaak: prijsstabiliteit bewaken. Alleen regeringen kunnen namelijk zorgen voor goede overheidsfinanciën en hervormingen om de concurrentiekracht te versterken.

Democratische legitimiteit: primaat bij nationale parlementen

De voortgaande integratie van de EMU dreigt essentiële bevoegdheden van de nationale parlementen uit te hollen, zoals het budgetrecht, het vetorecht en wetgevende bevoegdheden op gebieden zoals sociale zekerheid en pensioenen. Het Europees Parlement is niet in staat dit dreigende gebrek aan democratische legitimiteit te compenseren. ChristenUnie en SGP vrezen dat een overheveling van bevoegdheden naar het Europees Parlement zal leiden tot een verstatelijking van de Europese Unie. Zij vinden dit geen wenselijke ontwikkeling. ChristenUnie en SGP waren vanaf het begin tegen de vorming van de EMU, omdat de economieën van de eurolanden zeer verschillend waren en omdat de vorming van de EMU een opstap vormde naar een politieke unie. ChristenUnie en SGP zijn van mening dat het democratische primaat bij de nationale parlementen behoort te liggen.

Bij de bron aanpakken

De juiste aanpak voor de eurocrisis bestaat kortom uit het gedeeltelijk kwijtschelden van leningen aan overheden, het afschrijven van slechte leningen bij banken, het gezond maken van banken en de uittreding van eurolanden die het te moeilijk hebben met hun concurrentiepositie. De zwakke landen en de eurozone als geheel krijgen dan weer perspectief op duurzaam herstel. Dat moet waarborgen dat de eurozone economisch gezond wordt en blijft. Dat kan niet als landen te ongelijksoortig zijn of zich niet willen toeleggen op de bijbehorende financiën en economie. Alle scenario's voor crisisbestrijding zullen veel geld kosten, maar deze benadering pakt de problemen bij de bron aan en geeft noodlijdende landen ook echt perspectief op herstel.

Kernpunten

- De naleving van de afspraken uit het Stabiliteits- en Groeipact wordt afdwingbaar door automatische sancties, het inhouden van subsidies of het stemrecht in de Raad van Ministers.
- De lidstaten bepalen zelf het economische en sociale beleid binnen de grenzen van de convergentiecriteria. Een bankenunie, begrotingsunie, economische unie en politieke unie zijn onacceptabel.
- Het noodfonds ESM is bedoeld voor steunverlening aan landen en wordt niet ingezet voor directe bankenherkapitalisatie.
- De Europese Rekenkamer krijgt de mogelijkheid onderzoek te doen naar de doelmatigheid van het Europees banktoezicht.
- Het primaat voor de herstructurering van zwakke banken ligt bij de lidstaten. Voor slechte banken geldt dat ze gecontroleerd failliet moeten (kunnen) gaan.
- Een aparte begrotingsfaciliteit voor de eurozone en euro-obligaties zijn onnodig en onwenselijk.
- De verantwoordelijkheid voor hervormingen ligt bij de lidstaten. ChristenUnie en SGP verwerpen bindende contracten tussen de Europese Commissie en lidstaten.
- De ECB beperkt zich tot zijn kerntaak: het bewaken van de prijsstabiliteit. Goedkope leningen verhullen de slechte situatie van banken.
- Versterking van de democratische legitimiteit van besluitvorming over de EMU kan het beste via de nationale parlementen.
- Een land dat zich herhaaldelijk niet aan de afspraken houdt en geen perspectief heeft op voldoende concurrentiekracht, moet afscheid nemen van de euro. Als een land de eurozone verlaat, kan het een hulpplan krijgen om de pijn te verzachten en de herstelkracht van de economie gericht te versterken.
- Er worden exit-criteria opgesteld om een gecontroleerde uittreding uit de eurozone te faciliteren. Het automatisme dat nieuwe EU-lidstaten op termijn de euro invoeren wordt uit het Verdrag geschrapt.

Hoofdstuk 5   Landbouw en Visserij

Het belang van een sterke agrarische en visserijsector is groot. Voldoende voedsel in de wereld is geen vanzelfsprekendheid. De wereldbevolking zal naar schatting toenemen tot 9 miljard mensen in 2050 en de vraag naar voedsel stijgt. De uitdaging die voorligt is dat er meer voedsel geproduceerd moet worden, met een duurzaam gebruik van wat de aarde bezit aan hulpbronnen.

ChristenUnie en SGP hebben grote waardering voor hardwerkende boeren en vissers die zorgen voor de productie van voldoende en veilig voedsel. ChristenUnie en SGP willen ruimte voor deze ondernemers en zetten in op een sterke, duurzame en innovatieve landbouw en visserij. Rentmeesterschap en bijzondere verantwoordelijkheid voor Gods schepping zijn daarbij richtinggevende begrippen.

Landbouw

Boeren zorgen letterlijk en figuurlijk voor brood op de plank. De agrifoodsector zorgt in Nederland voor ongeveer 10% van het nationaal inkomen. De gemeenschappelijke markt in Europa is voor de sector van groot belang. Van de Nederlandse agrarische export vindt namelijk ruim 80% binnen de Europese Unie plaats. De gemeenschappelijke markt brengt echter ook uitdagingen met zich mee. Hoe is verspreiding van dierziekten te voorkomen? Is er een gelijk speelveld? Om die redenen is gemeenschappelijk beleid nodig.

Kortom, de land- en tuinbouwsector speelt in Nederland een wezenlijke rol. Wat door de Europese Unie wordt besloten is van grote invloed op de land- en tuinbouwsector en daarom moeten we die besluitvorming scherp in de gaten houden.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Het Europees landbouwbeleid, een van de oudste beleidsterreinen van de Europese Unie, is voortdurend in ontwikkeling. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) draagt bij aan zaken die van waarde zijn voor de maatschappij als geheel: voldoende veilig en betaalbaar voedsel, duurzaamheid, dierenwelzijn en beheer van het landschap. Voor deze maatschappelijke verdiensten levert de markt niet vanzelfsprekend een passende vergoeding. Via het GLB ontvangen boeren aanvullende inkomenssteun en een vergoeding voor geleverde diensten.

In 2013 is in Europa besloten hoe het landbouwbeleid er de komende jaren uit moet zien. Door herverdeling van steun wil men gaan toewerken naar een "flat rate", oftewel eenzelfde bedrag per hectare in heel Europa. Voor de Nederlandse boer zal de inkomenssteun daardoor omlaaggaan. Daarnaast zullen voor het lagere bedrag meer vergroenende diensten geleverd moeten worden, boven op de reeds bestaande "cross compliance"-vereisten inzake milieu en dierenwelzijn. ChristenUnie en SGP vinden dat er bij de herverdeling van inkomenssteun tussen lidstaten rekening moet worden gehouden met factoren zoals gemiddeld inkomensniveau in de lidstaten en de verschillen in kosten voor de te leveren maatschappelijke diensten.

ChristenUnie en SGP zijn van mening dat de extra vergroeningsmaatregelen waartoe is besloten, te weinig speelruimte laten voor de Nederlandse boer. De Europese eis om landbouwgrond uit de

productie te nemen pakt ongunstig uit, terwijl Nederlandse boeren wel extra diensten zouden kunnen leveren met precisielandbouw of duurzame stallen. ChristenUnie en SGP willen daarom dat Nederland de marge voor flexibiliteit bij de invulling van de vergroeningsmaatregelen maximaal benut. Er moet ingezet worden op groene groei.

ChristenUnie en SGP zijn geen voorstander het overhevelen van budget van pijler 1 (landbouwsteun) naar pijler 2 (plattelandontwikkeling). Landbouwgeld uit beide pijlers dient daadwerkelijk op het boerenerf terecht te komen. Het geld kan door boeren dan ook gebruikt worden voor duurzame innovatietoepassingen op bedrijfsniveau, zoals het sluiten van de mineralenkringloop en energie-efficiëntie op het bedrijf.

Markt

Boeren zouden het liefst op de markt een rechtvaardige prijs verdienen voor hun producten, zodat steun overbodig wordt. Alhoewel de Nederlandse boer concurrentiekrachtig is in vergelijking met Europese collega's, levert de markt nog te vaak geen rechtvaardige prijs. De prijzen voor grondstoffen zijn grillig en het is voor boeren moeilijk om deze door te berekenen aan afnemers. Dit heeft mede te maken met een ongelijke machtsverhouding tussen supermarkten en primaire producenten. Een gedragscode kan machtsmisbruik helpen voorkomen. Als ketenpartijen het niet eens kunnen worden over de handhaving van een vrijwillige gedragscode voor eerlijke handelspraktijken tussen verschillende schakels in de keten, moet er wetgeving komen.

Producentenorganisaties moeten zeker in crisistijd meer ruimte hebben voor het maken van productie- en prijsafspraken. Het is daarnaast goed dat er een vangnet blijft bestaan voor crisismomenten.

Marktwerking dwingt boeren ertoe de kostprijs steeds verder te verlagen. Een kostprijsgedreven model in combinatie met de ongelijke machtsverhouding tussen supermarkten en boeren, kan de zorg voor milieu en dierenwelzijn onder druk zetten en kan ertoe leiden dat voedsel van producent naar consument een langere afstand die voedsel aflegt. De mededingingswetgeving moet daarom boeren, verwerkers en supermarkten voldoende ruimte bieden voor het maken van verticale ketenafspraken in het kader van maatschappelijke belangen zoals dierenwelzijn. Als burgers hoge maatschappelijke eisen stellen aan voedselproductie, moeten zij vervolgens ook bereid zijn om als consument in de supermarkt enige meerkosten daarvoor te betalen.

Duurzaamheid en eerlijke concurrentie

Met het oog op goed rentmeesterschap spreekt het voor zich dat voedselproductie altijd op duurzame wijze moet plaatsvinden. Nederland loopt in Europa voorop als het gaat om bijvoorbeeld dierenwelzijn.

Europese regels moeten in iedere lidstaat even streng gehandhaafd worden, zodat er sprake is van eerlijke concurrentie. De Europese Commissie moet sneller ingrijpen als lidstaten niet aan Europese regelgeving voldoen. Toen enkele Zuid-Europese lidstaten het Europese verbod op legbatterijen bleven overtreden, had de Europese Commissie onmiddellijk een inbreukprocedure moeten starten.

Met het oog op dierenwelzijn en het risico op de verspreiding van dierziekten moet transport van dieren beperkt worden tot het maximum van 500 kilometer of acht uur.

Voor het creëren van een gelijk speelveld willen ChristenUnie en SGP dat geïmporteerde producten uit derde landen behalve aan een gegarandeerd niveau van voedselveiligheid ook voldoen aan gelijkwaardige eisen op het gebied van dierenwelzijn, arbeidsomstandigheden en milieu. Ontwikkelingslanden waarvoor het moeilijk is om aan die handelsnormen te voldoen moeten technische bijstand krijgen van de EU, zodat hun exportmogelijkheden niet in het gedrang komen.

Voor ontwikkelingslanden is de beschikbaarheid van voldoende veilig en betaalbaar voedsel cruciaal. Europa moet coherent optreden in zijn handelsbeleid, zodat voedselzekerheid voor ontwikkelingslanden bevordert wordt. De laatste exportsubsidies voor Europese landbouwproducten moeten zo snel mogelijk afgeschaft worden.

Respect voor de schepping

ChristenUnie en SGP willen dat het klonen van dieren wordt verboden, aangezien het de grenzen van de scheppingsorde overschrijdt. Zolang klonen nog niet verboden is, moet in ieder geval gewaarborgd worden dat het vlees van gekloonde dieren en hun nakomelingen niet in de voedselketen terecht komt.

Onder druk van de markt wordt de roep om goedkopere genetisch gemodificeerde organismen (GGO) toe te laten, steeds luider. GGO's kunnen een bedreiging vormen voor de biodiversiteit, hebben mogelijk risico's voor de volksgezondheid en daarnaast worden boeren in toenemende mate afhankelijk van enkele multinationale technologiebedrijven. ChristenUnie en SGP hebben principiële bezwaren tegen transgenese (modificatie van planten of dieren waarbij de grenzen tussen soorten overschreden worden). We pleiten voor uiterste terughoudendheid en tenminste de garantie van een GGO-vrije keten, zodat de consument in ieder geval zelf kan kiezen voor GGO-vrij voedsel.

ChristenUnie en SGP benadrukken dat cisgenese een veredelingsmethode betreft die soortgrenzen respecteert en zodoende resultaten oplevert die ook met traditionele verdelingsmethoden verkregen kunnen worden. ChristenUnie en SGP pleiten voor het loskoppelen van cisgenese van GGO-regelgeving.

Verantwoord omgaan met voedsel

Fraude met voedsel moet hard worden aangepakt. Het brengt niet alleen de volksgezondheid in gevaar maar zorgt ook voor oneerlijke concurrentie. De Europese Commissie moet erop toezien dat alle lidstaten een goed controlebeleid hebben.

Jaarlijks wordt zeker een derde van het eetbare en gezonde voedsel verspild in huishoudens, supermarkten en restaurants. Voedselverspilling staat in groot contrast met de roep om voedselzekerheid vanuit ontwikkelingslanden en een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen. De Europese Unie moet ervoor zorgen dat de Europese regels voor levensmiddelen geen stimulansen voor voedselverspilling bevatten, zoals verwarrende houdbaarheidsaanduidingen. Het nemen van

initiatieven om door betere voorlichting voedselverspilling tegen te gaan, moet op het niveau van de lidstaten blijven. Het is van belang dat consumenten zich een verantwoord consumptiepatroon eigen maken.

Maatwerk in regelgeving

De nitraatrichtlijn is een voorbeeld van beknellende regelgeving. Brussel mag niet langer het middel voorschrijven om de doelstelling te behalen. Daarnaast moet de Europese Commissie ontheffingsverzoeken een onafhankelijke beoordeling geven, zonder een valse koppeling te maken met het actieprogramma Nitraatrichtlijn.

Melkveehouders bereiden zich voor op de afschaffing van het melkquotum in 2015. De Commissie heeft een “zachte landing” beloofd. Voor een soepele overgang moet de melkproductie in Nederland in 2014 met een passende stap kunnen toenemen.

De kwekersvrijstelling heeft er in Nederland voor gezorgd dat kwekers vrijelijk nieuwe plantenrassen konden ontwikkelen. Voor het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe rassen vinden ChristenUnie en SGP het van belang dat de kwekersvrijstelling ook Europees gewaarborgd wordt. Het Europees verankeren van de kwekersvrijstelling wordt steeds urgenter nu blijkt dat de bio-octrooirichtlijn onverhoopt ruimte geeft aan patenten op plantenrassen.

Kernpunten Landbouw

- ChristenUnie en SGP pleiten voor een flexibele invulling van de vergroeningsmaatregelen in het nieuwe GLB en willen dat Nederland de marge voor alternatieve invulling maximaal benut.
- Het is van belang dat de herverdeling van inkomenssteun (zowel tussen landen als binnen landen) geleidelijk en weloverwogen plaatsvindt.
- De onderhandelingspositie van de primaire producenten/boeren wordt versterkt om de waardeverdeling in de keten te verbeteren.
- Als ketenpartijen het niet eens kunnen worden over de handhaving van een vrijwillige gedragscode voor eerlijke handelspraktijken, is wetgeving nodig.
- Belemmeringen in Europese wetgeving ten aanzien van cisgenese worden weggenomen.
- De kwekersvrijstelling, waardoor kwekers bestaande plantenrassen vrij mogen gebruiken voor de ontwikkeling van nieuwe rassen, moet Europees gewaarborgd worden.
- Aan geïmporteerde landbouwproducten worden gelijkwaardige eisen gesteld als aan Europese landbouwproducten.
- Gelijke handhaving van Europese regels, onder andere voor dierenwelzijn, in alle lidstaten.

Visserij

ChristenUnie en SGP willen dat Nederlandse vissers een goede boterham kunnen verdienen, nu en in de toekomst. Daarvoor moet worden doorgegaan met een goed beheer van de visbestanden via

meerjarenplannen. Het goede beheer werpt namelijk zijn vruchten af. Het scholbestand is historisch hoog, het tongbestand staat er goed voor, en het kabeljauwbestand herstelt zich.

De negatieve beeldvorming waarbij alle visserijtakken in Europa (en daarbuiten) over één kam worden geschoren, doet geen recht aan situaties waarin de bestanden gezond zijn. Onjuiste suggestieve beeldvorming is schadelijk, ook omdat het consumenten onzeker maakt bij de keuze voor zeevis op hun menu. De Nederlandse vissers zetten zich in voor ecologische duurzaamheid. Dit komt onder meer tot uiting in het feit dat veel soorten inmiddels worden verkocht met een duurzaamheidskeurmerk.

Brussels micromanagement

Aangezien visbestanden zich niet bewegen binnen de territoriale wateren van een enkele lidstaat, is het van belang om een Europees visserijbeleid te hebben. Tot op heden heeft Brussel zich echter met te veel details bemoeid. ChristenUnie en SGP zijn van mening dat de eigen verantwoordelijkheid en de kennis van de beroepsgroep een belangrijke rol dienen te vervullen bij de inrichting van het Europees visserijbeleid.

Met het ingaan van het nieuwe visserijbeleid zal de invulling van beleid op regionaal niveau tussen lidstaten kunnen plaatsvinden. Wij hebben ons er sterk voor gemaakt dat stakeholders uit de sector daadwerkelijke invloed hebben in dat proces, en willen erop toezien dat dat in de praktijk zo gebeurt. Lidstaten moeten daarom in het kader van regionalisering serieus invulling geven aan hun samenwerking met de visserijadviesraden (AC's).

Gemeenschappelijk Visserijbeleid

In 2013 is besloten over het nieuwe visserijbeleid voor de komende jaren. Het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) moet niet alleen ecologisch, maar ook economisch en sociaal solide zijn. De hoeveelheid vis die gevangen mag worden (TAC) streeft naar een Maximale Duurzame Opbrengst. Dit moet wel een doelwaarde zijn, want niet alleen als de hoeveelheid te hoog wordt vastgesteld maar óók als deze te laag wordt vastgesteld, kan dit de balans in de zee verstoren en de visserijsector onnodig in problemen brengen, omdat de quota dan te vroeg in het jaar bereikt zijn. ChristenUnie en SGP willen er dat bij het vaststellen van de TAC rekening wordt gehouden worden met soorten die vaak samen worden gevangen (geassocieerde bestanden) waarbij de doelsoort leidend is. Het is belangrijk dat de praktijkkennis van de vissers wordt meegenomen in wetenschappelijke analyses over de status van de visbestanden.

Aanlandplicht

De Europese Unie heeft niet goed naar de sector geluisterd bij de hervorming van het visserijbeleid. De rigide aanlandplicht, waardoor alle bijvangst aan wal moet worden gebracht, is onuitvoerbaar in de gemengde visserij in de Noordzee. ChristenUnie en SGP zijn vanaf het begin tegen deze onwerkbare aanlandplicht geweest.

In een gemengde visserij is bijvangst nooit helemaal te voorkomen. Stapsgewijze maar nadrukkelijke vermindering van bijvangst kan voor de Noordzeevervisserij het best bereikt worden via een realistisch

tijdpad in het meerjarenbeheerplan. Een aanlandplicht werkt kostenverhogend. Het is tegennatuurlijk om eerst een volledige infrastructuur te moeten opzetten voor de verwerking van alle ongewenste bijvangst, terwijl het doel is te streven naar vermindering van ongewenste bijvangst van jonge vis.

ChristenUnie en SGP blijven er op wijzen dat een rigide teruggooiverbod per januari 2016 niet kan. De plannen moeten zich alsnog richten op een realistische vermindering van bijvangst. Wij willen niet dat zogenoemde “choke species” (soorten die worden meegevangen met de hoofdsoort en waarvoor een klein quotum beschikbaar is) de Noordzeevervisserij kunnen stilleggen. ChristenUnie en SGP willen in ieder geval dat de nieuwe aanlandquota verhoogd worden met de hoeveelheid vis die voorheen als geschatte “teruggooi” van de toegestane vangstquota werd afgetrokken.

Pulskor

Een innovatieve Nederlandse uitvinding als het pulskorvistuig draagt bij aan verduurzaming door een lager energieverbruik en een hogere selectiviteit. Europa moet volledig meewerken aan het gebruik van de pulskor in het Noordzeegebied. De tijdelijke ontheffing voor het gebruik moet zo snel mogelijk omgezet worden in een volledige toelating van de pulskor, conform het advies van het Wetenschappelijk Comité. Zeker nu de Europese Unie de vissers de aanlandplicht heeft opgelegd, mag de pulskor niet tegen gehouden worden omdat het de bijvangst drastisch vermindert.

Evenwichtige regelgeving

ChristenUnie en SGP willen minder regeldruk. Bij de invulling van bijvoorbeeld de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Marine Strategie moet voldoende ruimte worden geboden voor de visserij in de Noordzee, Waddenzee en binnenwateren.

De handhaving van het visserijbeleid moet in alle lidstaten gelijk zijn. Alleen dan kan er sprake zijn van een gelijk speelveld. ChristenUnie en SGP willen dat controleurs de controles binnen een maximumtijd gaan uitvoeren, zodat de vissers niet onnodig hinder ondervinden van een inefficiënte controlemethode.

Voor een gelijk speelveld is het eveneens belangrijk dat importvis aan gelijkwaardige eisen voldoet als Europees gevangen vis. Als een te groot volume aan alternatieve goedkope importvis de marktprijs van bijvoorbeeld verse Noordzeeschol aantoonbaar verstoort, moet de hoeveelheid vis die heffingsvrij geïmporteerd kan worden, weer verminderd worden.

Wat betreft de binnenvisserij, moet het aalbeheerplan voor de uittrek van paling realistische streefcijfers bevatten. Wanneer er in het beheerplan onrealistische streefcijfers worden opgenomen die gebaseerd zijn op onjuiste vooronderstellingen, wordt het onmogelijke gevraagd van de palingvisserijsector.

Europees Visserijfonds

Vanuit het Europees Visserijfonds (EFMZV) kunnen innovaties gestimuleerd worden die gericht zijn op verbetering van het verdienmodel van de visserijsector. Onderzoek naar selectieve en innovatieve vangsttechnieken verdient steun. Ook moet er geld uit het Europees Visserijfonds beschikbaar zijn voor het onderscheidend in de markt zetten van kwaliteitsvis uit bijvoorbeeld de Noordzee. De

mogelijkheden die het EFMZV biedt voor ondersteuning van het werk van producentenorganisaties dienen voluit te worden benut. Tevens dient er Europese subsidie vrijgemaakt te worden voor het uitzetten van paling.

Kernpunten Visserij

- ChristenUnie en SGP willen dat de pulskorvisserij zo snel mogelijk toegestaan wordt voor de hele vloot in het Noordzeegebied.
- In plaats van de onuitvoerbare aanlandplicht, dient er alsnog een realistisch tijdpad in het meerjarenbeheerplan te komen voor stapsgewijze vermindering van ongewenste bijvangst.
- De nieuwe aanlandquota moeten worden vastgesteld op basis van de hoeveelheid vis die voorheen als geschatte “teruggooi” in de wetenschappelijke bestandsberekeningen werd meegenomen.
- Over de details van het visserijbeleid wordt regionaal besloten, samen met stakeholders uit de sector.
- Het is van belang dat de handhaving van het visserijbeleid in alle lidstaten even streng is.
- Controleurs gaan controles uitvoeren binnen een maximumtijd, zodat het vissersvaartuig niet onnodig lang stilligt vanwege inefficiënte controlemethodes.
- Aan importvis worden gelijkwaardige eisen gesteld als aan Europese vis.
- Onjuiste suggestieve beeldvorming over visserij in het Europees Parlement en daarbuiten wordt een halt toegeroepen.

Hoofdstuk 6 Milieu, energie en onderzoek

Als rentmeester op aarde heeft de mens de verantwoordelijkheid om het leven in al zijn diversiteit te beschermen en te onderhouden. Daarom streven ChristenUnie en SGP naar een duurzaam Europa waarin de zorg voor het milieu belangrijk is, en waar tegelijkertijd de lasten voor consumenten, het bedrijfsleven, landbouw en visserij eerlijk worden verdeeld. Het overgrote deel van de milieuproblemen is grensoverschrijdend, wat Europees milieubeleid met een verdere uitwerking door de lidstaten noodzakelijk maakt. Ook verbetert milieubeleid op Europees niveau de concurrentiepositie van bedrijven die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nakomen. Naast specifiek milieubeleid is het belangrijk dat het belang van het milieu meeweegt op andere terreinen.

Doeltreffend klimaatbeleid

Er is onmiskenbaar wetenschappelijk bewijs dat naast de natuurlijke klimaatschommelingen de invloed van de mens op klimaatverandering aanzienlijk is. In 2012 liep het Kyotoverdrag af. De pogingen om tot een opvolger van dit verdrag te komen zijn enkele jaren geleden helaas mislukt. ChristenUnie en SGP steunen de onderhandelingen om tot nieuwe internationale akkoorden te komen. Het amendement van Doha van 2012 (waarbij een deel van de leden van de Verenigde Naties (VN), waaronder de EU-lidstaten, zich conformeerde aan nieuwe eisen voor de periode 2013-2020) is een positieve stap. Teleurstellend is dat dit amendement uiteindelijk maar 15% van de mondiale CO₂-emissies dekt omdat landen zoals de VS, Rusland, China en India niet meedoen. Dit zal vooral negatief uitpakken voor ontwikkelingslanden. ChristenUnie en SGP zullen de pogingen om in 2015 tot een nieuw mondiaal akkoord te komen steunen. Het is wel zo eerlijk dat alle VN-leden bijdragen aan een beter klimaat. Ook is het eerlijk om alle sectoren die broeikasgassen uitstoten (inclusief de luchtvaart) te laten bijdragen. De Europese Unie moet in navolging van het advies van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) streven naar een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen van tenminste 30% in 2020 en 80% in 2050.

Eerlijke koolstofmarkt

Emissiehandel is in potentie een doeltreffend instrument waardoor CO₂ uitstoot beperkt wordt. ChristenUnie en SGP staan hier volledig achter. In de komende jaren moet worden toegezien op de goede werking van het systeem. Van belang is dat er daadwerkelijke prikkels blijven bestaan om tot emissiereductie te komen. ChristenUnie en SGP waren dan ook voor de tussentijdse ingreep 2013 van de Europese Commissie, waarbij een deel van de emissierechten tijdelijk uit de markt werd gehaald, maar zij benadrukken dat dit soort ingrepen een uitzondering moet blijven. Wanneer er toch ingegrepen moet worden, moet ervoor worden gewaakt dat de langetermijnplanning van bedrijven wordt verstoord. Wereldwijd bestaan er meerdere emissiehandelssystemen. ChristenUnie en SGP zijn er voorstander van dat deze systemen in de toekomst worden geïntegreerd, bij voorkeur onder auspiciën van de UNFCCC, de klimaatconventie van de VN. Op deze manier wordt ook het risico op koolstoflekkage (bedrijven vertrekken uit de Europese Unie en vestigen zich elders om zo onder de wetgeving uit te komen) verder ondervangen.

Schoner transport

De toename van de mobiliteit heeft geleid tot meer luchtvervuiling. Behalve CO₂ wordt er veel zwaveldioxide, stikstofdioxide, koolwaterstoffen en fijn stof uitgestoten. Gelukkig bestaan er Europese grenswaarden die lidstaten ertoe verplichten de luchtvervuiling terug te dringen. Deze richtlijnen moeten gehandhaafd en in de toekomst zo nodig verder aangescherpt worden. Het doorberekenen van alle kosten van het wegvervoer draagt bij aan een milieuvriendelijkere transportsector. Wanneer in deze heffing ook de luchtverontreiniging wordt opgenomen zal dit vervoerders ertoe prikkelen beperkende maatregelen te nemen. Niet alleen lidstaten en vervoerders hebben hier een verantwoordelijke rol. Auto- en brandstofproducenten moeten, gestimuleerd door Europese regelgeving, hun inspanningen om schonere auto's te ontwikkelen intensiveren. ChristenUnie en SGP staan positief tegenover de ontwikkeling van meer hybride en elektrische vormen van transport en wil dat de Europese Unie gezamenlijk onderzoek hiernaar financiert en standaardisatie bevordert.

Natuur in evenwicht

Een duurzame leefomgeving verhoogt de kwaliteit van leven van mens en dier. Blijvende inzet voor de kwaliteit van lucht en water is van groot belang. In het raamwerk van de Kaderrichtlijn Water moeten lidstaten dan ook nauw samenwerken om de huidige regelgeving toe te passen, waardoor de waterkwaliteit wordt bevorderd. De inspanningen van de laatste jaren resulteren nu al in merkbaar positieve gevolgen, bijvoorbeeld voor de visstand in de grote rivieren. Behalve naar aandacht voor lucht en water streven ChristenUnie en SGP naar bescherming van de biodiversiteit. In Nederland botst het natuurbeleid soms met andere activiteiten, waarbij agrarische activiteiten nogal eens in het nauw kunnen komen. Het is belangrijk dat er in goed overleg met deze sector afspraken worden gemaakt over de instandhouding van de soortenrijkdom.

Bio-economie in balans

ChristenUnie en SGP zijn voorstander van een economie waarin producten voor een belangrijk deel worden gemaakt van natuurlijke (afval)materialen zoals algen, plantenresten en vleesafval in plaats van fossiele grondstoffen (de zogenaamde bio-economie). Voorwaarde is wel dat de voedselproductie daarbij niet wordt geschaad en het geen negatieve effecten heeft op het landgebruik. Daarom moeten er Europese wettelijke normen worden vastgesteld voor biomassa, evenals die zijn opgesteld voor de productie van biobrandstoffen.

Adequate handhaving

Er kan veel milieubeleid worden ontwikkeld, maar als dit beleid niet wordt gehandhaafd valt er weinig voordeel te halen. ChristenUnie en SGP zien graag een meer geharmoniseerde wijze van nationale milieu-inspecties op EU-niveau om zo de nationale handhaving van milieuwetgeving op een hoger niveau te brengen.

Op weg naar een stabiele, duurzame energievoorziening

Energie is een gedeelde bevoegdheid tussen de lidstaten en de EU. Daarbij moeten grensoverschrijdende problemen door de Europese Unie worden aangepakt, en moet de rest aan de

lidstaten worden overgelaten. Energiebeleid blijft in de opvatting van ChristenUnie en SGP primair een nationale aangelegenheid. De Europese Unie heeft geen zeggenschap over bijvoorbeeld onze aardgasreserves, en dat dient zo te blijven. De Europese Unie dient zich te concentreren op de versterking van de interne energiemarkt en de mondiale positie van de lidstaten. Ze staan dan sterker in de onderhandelingen met derde landen. Het voltooiën van de interne energiemarkt moet de komende jaren prioriteit hebben. Het koppelen van de energienetwerken van lidstaten bevordert de leveringszekerheid en vermindert de afhankelijkheid van één leverancier. Landen kunnen dan gebruikmaken van elkaars overcapaciteit op het netwerk en fluctuaties in de energiestromen opvangen. Dit is vooral belangrijk bij een sterk groeiend aandeel van wind- en zonne-energie. De aanleg van stroomkabels tussen de lidstaten loopt daarmee niet in de pas en verdient daarom extra aandacht.

Afhankelijkheid verminderen

De Europese Unie is grotendeels afhankelijk van de import van olie en gas. Dit maakt ons kwetsbaar en dat willen we aanpakken door te zoeken naar andere leveranciers en andere, nieuwe energiebronnen. Allereerst moet de afhankelijkheid van Rusland en landen in het Midden-Oosten verminderd worden. Deze landen zijn politiek instabiel en deinzen er niet voor terug om de energielevering als politiek instrument in te zetten. De zogenoemde “Arabische lente” heeft dit probleem nog urgenter gemaakt, vanwege de politieke instabiliteit en toenemende politieke, etnische en religieuze spanningen. Daarnaast is diversificatie van het energiebeleid belangrijk. Meer verschillende energiebronnen maken de lidstaten minder afhankelijk en kwetsbaar in de energievoorziening. Nieuwe gas- en olieleidingen in andere landen in Centraal-Azië, de Kaukasus en de Balkan kunnen hieraan bijdragen. Ook lng, vloeibaar gas, biedt nieuwe mogelijkheden. Daarmee wordt de aanvoer uit een groter aantal landen mogelijk. Uiteraard blijft energiebesparing een belangrijke en meestal relatief goedkope manier om de afhankelijkheid te verminderen.

Nieuwe energiebronnen

Nieuwe energiebronnen kunnen helpen bij het terugdringen van de CO₂-uitstoot en diversificatie en dus verminderde afhankelijkheid van energiebronnen en -leveranciers. Daarnaast kunnen ze bijdragen aan het behalen van de Europa 2020-doelstellingen. Deze doelen zijn, naast de vermindering van CO₂-uitstoot, de stijging van energie-efficiency met 20% en een aandeel van 20% hernieuwbare energie in het totale energieverbruik van de Europese Unie in 2020. Hoewel reeds is gebleken dat deze doelen een forse inspanning vereisen, is het toch gewenst nu reeds doelen te stellen voor 2030. Dan kan het bedrijfsleven bij zijn investeringen anticiperen op verder liggende, hogere doelen en zich zo een belangrijke positie verwerven op de internationale markten. Het verder ontwikkelen van hernieuwbare energie, zoals zonne-energie, windenergie, biomassa en energie uit waterkracht, wordt dan sterk gestimuleerd.

Zoeken naar duurzaam

Hernieuwbare energie is echter niet automatisch duurzaam. Voor de productie van windmolens en zonnepanelen zijn veel grondstoffen nodig. Denk aan staal en koper voor windparken. De productie van deze grondstoffen is belastend voor het milieu. Daarnaast zijn er grote investeringen nodig in de infrastructuur. De biobrandstoffen van de eerste generatie blijken geen duurzame energiebron te zijn. De productie ervan kost soms meer energie dan het oplevert. Het gebruik van hernieuwbare

energiebronnen zorgt ook voor nieuwe geopolitieke afhankelijkheid. Zo is 97 procent van de voorraad zeldzame aardmetalen in Chinese handen. Deze metalen zijn nodig bij de onder andere de productie van windmolens en zonnepanelen. Onderzoek naar nieuwe, duurzame energiebronnen is daarom noodzakelijk. De Europese Unie kan hierbij een rol spelen door de financiering van onderzoek en het uitwisselen van beste praktijken. Daarbij verdient onderzoek naar en de benutting van “nieuwe” biomassa (biobrandstoffen van de tweede generatie), aardwarmte en zonne-energie alle aandacht. Andere energiebronnen, zoals olie en gas, blijven vooralsnog eveneens belangrijk. ChristenUnie en SGP vinden daarom ook dat lidstaten vrij moeten zijn om hun eigen energiebronnen te kiezen en een energiemix samen te stellen. De hiervoor genoemde aangescherpte klimaatdoelen zullen landen stimuleren hun energiemix steeds duurzamer te maken. Belangrijk punt van aandacht daarbij is het grote publieke belang van de leveringszekerheid. Dit vereist, behalve goede internationale energienetwerken, voldoende stabiele energiebronnen die als buffer kunnen fungeren voor bronnen zoals wind en zon die naar hun aard een sterke fluctuatie vertonen. In het kader van Euratom zijn er terecht strenge basisnormen vastgesteld voor de veiligheid van kerncentrales. Gelet op de grensoverschrijdende effecten die een ramp zou hebben, is het voor ChristenUnie en SGP vanzelfsprekend dat deze normstelling en de controle daarop op EU-niveau moeten blijven plaatsvinden.

Wetenschappelijk onderzoek

Door onderzoekfondsen tussen onderzoekers te verdelen via een systeem van internationale concurrentie, wordt de kwaliteit van Europees onderzoek sterk verbeterd. Daarom is het goed dat de Europese Unie bijdraagt aan de financiering van wetenschappelijk onderzoek. Het onderzoeksprogramma Horizon 2020 bevat uitdagende kennisvragen die door de beste onderzoekers in Europa in onderlinge competitie kunnen worden aangepakt. Het voorgestelde onderzoek naar energie, vervoer, klimaat, landbouw, veiligheid, vergrijzing, gezondheidszorg, bio-economie en grondstofgebruik dient multidisciplinair en in samenwerking met belanghebbenden te worden uitgevoerd.

De voorgestelde drastische vereenvoudiging van de bureaucratie wordt toegejuicht en dient nauwlettend te worden gevolgd.

Grenzen aan onderzoek

Wij erkennen het belang van onderzoek, maar maken ons sterk voor ethische begrenzing. Niet alles wat technisch mogelijk is, moet worden onderzocht. Denk bijvoorbeeld aan embryonaal stamcelonderzoek. Wij vinden dat embryo's niet mogen worden gecreëerd voor wetenschappelijk onderzoek. Ook onderzoek waarvoor embryo's vernietigd worden, of waarbij menselijk en dierlijk genetisch materiaal wordt gecombineerd, moet verboden worden. Dergelijk onderzoek gaat voorbij aan de waarde van door God gegeven leven en overschrijdt de door God gestelde grenzen tussen mens en dier.

In diverse lidstaten is embryonaal stamcelonderzoek verboden. Toch is er binnen Horizon 2020 ruimte om dit onderzoek te financieren. Wij vinden het onbestaanbaar dat lidstaten meebetalen aan onderzoek dat in hun eigen land verboden is. Embryonaal stamcelonderzoek mag daarom niet door de Europese Unie worden gefinancierd. Daarnaast zijn er veelbelovende wetenschappelijke

doorbraken op het gebied van stamcelonderzoek, waarbij volwassen stamcellen verkregen kunnen worden zonder menselijke embryo's te vernietigen.

Ook nanotechnologie is een terrein waarop nog veel aanvullend onderzoek moet worden gedaan. Er is nog maar weinig bekend over de langetermijneffecten, risico's voor de volksgezondheid en het milieu. Dat moet eerst onderzocht worden.

Kernpunten

- De Europese Unie streeft in navolging van het advies van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) naar een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met ten minste 30% in 2020 en 80% in 2050.
- De verschillende emissiehandelsystemen die bestaan in de wereld worden geïntegreerd, bij voorkeur onder auspiciën van de UNFCCC, de klimaatconventie van de VN.
- De omslag naar een bio-economie mag de voedselproductie niet schaden. Daarom stelt de Europese Unie wettelijke normen vast voor biomassa, zoals die ook zijn opgesteld voor de productie van biobrandstoffen.
- Het Europese energiebeleid blijft beperkt tot grensoverschrijdende zaken en concentreert zich op versterking van de interne energiemarkt. De Europese Unie krijgt geen zeggenschap over de energievoorraden in de lidstaten.
- De Europese Unie coördineert en financiert onderzoek naar duurzame en innovatieve alternatieve energiebronnen zoals biobrandstoffen van de tweede generatie, aardwarmte en zonne-energie.
- Euratom blijft een cruciale rol vervullen bij de normstelling ten aanzien van de veiligheid van kerncentrales en de controle daarop.
- De Europese Unie financiert geen embryonaal stamcelonderzoek.
- Aanvullend onderzoek naar de effecten, gevolgen en risico's van nanotechnologie is noodzakelijk.

Hoofdstuk 7   **Justitie, immigratie en asiel**

Een Europa met open grenzen vraagt om samenwerking tussen de lidstaten op het terrein van justitie, immigratie en asiel. De Europese Unie moet een ruimte zijn van vrijheid, veiligheid en recht waarin respect is voor de onderlinge diversiteit. De open grenzen van Schengen creëren in Europa veel mogelijkheden en vereenvoudigen internationale handel en reizen sterk. Tegelijk stellen ze ons voor gezamenlijke uitdagingen die om een gezamenlijke aanpak vragen. Volgens ChristenUnie en SGP moet daarbij het uitgangspunt zijn dat wat door lidstaten zelf geregeld kan worden, ook door lidstaten zelf geregeld moet worden.

Asiel, vluchtelingen en immigratie

We moeten waken voor onverschilligheid als het gaat om de massale komst van asielzoekers en migranten, en de daarmee samenhangende problemen, soms zelfs ellende. Ze kloppen aan bij onze grens. De Nederlandse buitengrens is langer dan onze eigen kustlijn. De Europese buitengrens is door Schengen ook de onze geworden.

Het is niet werkbaar als 28 lidstaten ieder hun eigen asielbeleid voeren. Afstemming en het zo veel mogelijk hanteren van dezelfde minimumnormen is wenselijk. Meer eenheid in de beoordeling van de situatie in herkomstlanden van asielzoekers is nodig. Lidstaten blijven wel zelf verantwoordelijk voor de precieze invulling en uitvoering van het asielbeleid. Voor alles wat in het gemeenschappelijk Europees asielbeleid geregeld wordt, blijven ChristenUnie en SGP streven naar een beleid dat rechtvaardig en humaan is voor de asielzoeker en solidair tussen de verschillende lidstaten. De mensenrechten en de veiligheid van kinderen en volwassenen moeten hierbij gewaarborgd zijn, want deze gelden niet alleen voor burgers van de Europese Unie. Het is nodig dat alle Europese landen hun verantwoordelijkheid nemen bij de hervestiging van asielzoekers.

Vluchtelingen kunnen het beste worden opgevangen in de regio van herkomst. De Europese Unie werkt hiertoe samen met de Verenigde Naties en geeft landen die met de opvang te maken krijgen financiële en materiële steun. Bij vervolging in eigen land moet er volgens ChristenUnie en SGP voor een vluchteling altijd hulp en een veilige plek zijn in Europa.

Bij de migratiestromen naar Europa gaat het vooral om Afrikaanse economische migranten, maar ook om vluchtelingen. Dit onderscheid is cruciaal in de beslissing of mensen in de EU kunnen blijven. Als het gaat om arbeidsmigranten dan is het van belang om in Europees verband afspraken te maken over toelating, waarna lidstaten zelf beslissen over toelating. Het is van belang om deze migratie te reguleren. De Europese vraag moet op een legale manier worden gekoppeld aan het aanbod van migranten.

Voor kennismigranten is er ook plek in Europa, lidstaten moeten daarop hun eigen beleid kunnen bepalen. Kennismigratie biedt veel kansen voor lidstaten en voor het land van herkomst. Maar het permanente verlies van talent voor het land van herkomst moet worden voorkomen. ChristenUnie en SGP willen geen braindrain uit ontwikkelingslanden stimuleren.

Grensbewaking en illegale immigratie

De wereldwijde immigratie is de afgelopen decennia toegenomen. Europa neemt een groot deel daarvan voor zijn rekening. Immigratie zet veel druk op de Europese grenzen. Schengenlidstaten blijven primair zelf verantwoordelijk voor de eigen grensbewaking en de financiering daarvan. Bij falende grenscontroles van een buurland, moet het voor een Schengenlid mogelijk blijven om de binnengrenscontroles tijdelijk weer in te voeren. Voor de bewaking van onze gezamenlijke buitengrens, voor het ondersteunen van lidstaten die (tijdelijk) zelf niet voldoende in de grensbewaking kunnen voorzien en voor de repatriëring van illegale immigranten kunnen altijd voldoende middelen en mensen beschikbaar blijven via Frontex.

Er moet gewerkt worden aan gezamenlijke verlichting van de druk op de Europese buitengrens. Dit is in het belang van de mannen, vrouwen en kinderen die daar soms onder erbarmelijke omstandigheden arriveren. Het is ook in het belang van de zuidelijke lidstaten, die de toestroom op sommige plekken nauwelijks kunnen bolwerken, met schrijnende humanitaire situaties tot gevolg. Tegelijk moet Europa beseffen dat zolang het een vrij en economisch welvarend continent is, het voor velen aantrekkingskracht blijft houden. Illegale immigratie zal daarom niet stoppen. Een middel om met de gevolgen van illegale immigratie om te gaan zijn mobiliteitspartnerschappen. Daarin maken de lidstaten van de Europese Unie afspraken met landen van herkomst over visabeleid, grensbewaking en het terugnemen van illegale migranten.

Justitiesamenwerking

Ook als het om justitie gaat vinden ChristenUnie en SGP het niet nodig verschillen in nationale wetgeving gelijk te trekken als iets geen Europese aanpak nodig heeft. Europese justitiële samenwerking is weer wel noodzakelijk als het grensoverschrijdend karakter van zaken daarom vraagt. Voorbeelden van het eerste zijn het personen- en familierecht, dat blijven zaken voor de lidstaat zelf. Zo mag er bijvoorbeeld geen wijziging van nationale wetgeving worden afgedwongen op het gebied van huwelijk en echtscheiding. Het tegengaan van grensoverschrijdende zaken als drugs- en mensenhandel, gedwongen prostitutie, internationale criminaliteit en terrorisme vereist juist wel samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie.

Nederland heeft daarbij een belangrijke rol, omdat het een transitmarkt en bestemmingsland is voor drugs, mensenhandel, mensensmokkel en vuurwapens. Zo'n positie raakt niet alleen Nederland maar het hele Schengengebied.

Bij de gezamenlijke Europese aanpak zijn en blijven de beginselen van de rechtsstaat leidend. In de Europese Unie is er ruimte voor diversiteit, mensenrechten gelden voor iedereen. Discriminatie van minderheden past niet binnen de Europese Unie. Zo moeten bijvoorbeeld antisemitisme en discriminatie van Roma en Sinti door lidstaten worden tegengegaan.

Bij Europese regelgeving moet voorkomen worden dat inbreuk wordt gemaakt op de zelfstandige vrijheid van kerken verantwoordelijk te zijn voor de eigen interne orde.

Aanpak mensenhandel en moderne slavernij

In Europa zijn volgens een recente schatting van de VN 140.000 mensen slachtoffer van mensenhandel, met seksuele uitbuiting tot gevolg. Elk jaar komen daar tienduizenden nieuwe –

voornamelijk vrouwelijk – slachtoffers bij. ChristenUnie en SGP willen dat mensenhandel zo veel mogelijk bij de bron wordt aangepakt. Ook binnen Europa en binnen de lidstaten van de Europese Unie is er sprake van mensenhandel. Lidstaten waar veel slachtoffers vandaan komen moeten werk maken van een preventieprogramma, indien nodig ondersteund met expertise van andere lidstaten. Slachtoffers moeten begeleiding krijgen die zorgt voor veilige terugkeer naar hun thuisland. Het tegengaan van mensenhandel en mensensmokkel binnen en van buiten de Europese Unie vraagt om intensieve coördinatie en samenwerking op dit vlak tussen justitie en politie van de lidstaten en derde landen. Er moeten meer steekproefsgewijze controles komen. ChristenUnie en SGP vinden dat er bij de gezamenlijke aanpak van de gevolgen mensenhandel en mensensmokkel in het bijzonder aandacht moet zijn voor slachtoffers van seksuele uitbuiting, gedwongen prostitutie en arbeid onder mensonterende omstandigheden. Moderne slavernij moeten we nergens tolereren.

Bestrijding drugshandel

ChristenUnie en SGP zijn tegen het huidige gedoogbeleid in Nederland en streven ook in de Europese Unie een strikt drugsbeleid na. Drugs zijn een bron van ellende en hangen in Nederland en daarbuiten samen met allerlei vormen van (georganiseerde) criminaliteit en geweld. Drugstoeristen en drugsrunners kunnen voor veel overlast zorgen. Als ze uit een andere lidstaat komen moeten ze geweerd kunnen worden. Drugsgebruik moet door lidstaten ontmoedigd worden, ook moet het aantal slachtoffers met gezondheidsschade omlaag. Om de drugs op te sporen zijn er ook meer steekproefsgewijze controles nodig aan de buitengrens van het Schengengebied. Transportroutes van drugssmokkel naar Europa lopen onder andere via West-Afrika en hebben daar voor de samenlevingen ontwrichtende effecten. Het tegengaan van de aanvoer van drugs vraagt om een gezamenlijke strijd van de EU-lidstaten en derde landen tegen de internationale drugsproductie en -handel.

Tegengaan van grenzeloze criminaliteit en terrorisme

Criminaliteit houdt geen rekening met landsgrenzen, de bestrijding ervan zou dat dus ook niet moeten doen. De bestrijding van terroristen, cybercriminelen, verspreiders van kinderporno en georganiseerde misdadigers vereist samenwerking en overleg tussen politie- en justitiediensten van verschillende lidstaten. Deze samenwerking verdient de voorkeur boven meer wet- en regelgeving vanuit de Europese Unie. Het is belangrijk dat lidstaten zelf zorgen voor een betrouwbaar en functionerend politie- en justitieapparaat. Voor het bestrijden van grensoverschrijdende criminaliteit is de ondersteuning van de lidstaten door Europol en Eurojust noodzakelijk. De lidstaten stellen, onder privacyvoorwaarden, zo veel mogelijk informatie beschikbaar aan deze organisaties.

Internationale criminaliteit komt ook van buiten de Europese Unie. De Europese Unie moet daarom ondersteuning tot opbouw en versterking van de rechtsstaat, politie en justitie geven aan staten die de bron zijn van criminaliteit die de Europese Unie bereiken. Dit moet de Europese Unie in ieder geval doen in landen die grenzen aan de eigen buitengrens waar een (eerdere) volksofstand zorgt voor een politiek instabiele situatie.

Het biljet van 500 euro wordt vooral voor criminele betalingen gebruikt en moet daarom worden afgeschaft. EU-lidstaten mogen onder geen beding meewerken aan marteling, illegale opsluiting of illegale uitlevering van gevangenen.

Fraude- en corruptiebestrijding

Corruptie is een bedreiging voor de rechtsstaat. EU-instituties en de lidstaten moeten de strafbepalingen voor vormen van corruptie zoals omkoping, verduistering, wederrechtelijke toe-eigening en ambtsmisbruik naleven. Belastingontduiking en -fraude kunnen ook grensoverschrijdend zijn. De aanpak daarvan moet nationaal zijn, het overleg Europees en indien nodig internationaal. Fraude met toeslagen en subsidies door inwoners van andere EU-lidstaten moeten door lidstaten zo nodig gezamenlijk worden aangepakt.

De Europese Unie heeft geen Europees openbaar ministerie nodig. De taak die deze dienst zou moeten oppakken, de vervolging van fraude met EU-gelden, moet primair bij de lidstaten blijven en vereist geen extra vorm van strafprocesrecht binnen de Europese Unie. Op het gebied van het strafrecht is informatie-uitwisseling tussen de lidstaten wel van belang, net als wederzijdse erkenning van strafrechtelijke sancties. Voor bijvoorbeeld artsen en kinderdagverblijfsmedewerkers met een strafrechtelijk beroepsverbod, moet het niet mogelijk zijn om in een andere lidstaat hun beroep uit te oefenen.

Bescherming privacy en persoonsgegevens

Privacy en de bescherming van persoonsgegevens van burgers zijn een groot goed, maar komen door verschillende zaken onder druk te staan. Het tegengaan van bijvoorbeeld terrorisme, internationale criminaliteit en belastingontduiking vraagt om de overdracht van informatie van bedrijven en organisaties aan overheden en om informatie-uitwisseling tussen overheden onderling. Telkens moet de afweging gemaakt worden wat zwaarder weegt, de privacy van de burger of het doel van de informatieoverdracht of -uitwisseling. Ook technologische ontwikkelingen en commerciële toepassingen daarvan maken het noodzakelijk de privacy en gegevens van burgers te beschermen.

Daarom moet altijd duidelijk zijn wie toegang heeft tot de informatie, waarom die informatie nodig is en in welke vorm ze beschikbaar gesteld moet worden. Dit geldt in het bijzonder voor de bewaring van gegevens van telecommunicatie. Het bewaren van gegevens heeft een formele rechtvaardigingsgrond nodig, wordt aan termijnen gebonden en dient regelmatig te worden beoordeeld op nut en noodzaak. ChristenUnie en SGP vinden dat burgers en bedrijven meer inzicht moeten krijgen in wat er met hun gegevens gebeurt.

Kernpunten

- Binnen de Europese Unie is voor vervolgdgen altijd een veilige plek.
- De Europese Unie staat garant voor de mensenrechten en de veiligheid voor asielzoekers en vluchtelingen.
- Lidstaten werken samen om mensenhandel vanaf de bron aan te pakken.
- Landen buiten de Europese Unie met een slecht functionerende rechtsstaat worden ondersteund.
- Burgers krijgen inzicht in wat Europese instellingen en nationale overheden met hun gegevens doen.
- De regelgeving tegen fraude en corruptie wordt streng gehandhaafd.

Verklarende woordenlijst

Bankenunie

De constructie waarbij de landen van de Economische en Monetaire Unie een gezamenlijk beleid gaan voeren ten aanzien van banken. Alle banken die gevestigd zijn in de betrokken landen dienen aan dezelfde regelgeving te voldoen en staan onder direct of indirect toezicht door de ECB.

Daarnaast vormen de deelnemende banken een fonds voor in de toekomst benodigde reddingsoperaties van banken. Ook is het de bedoeling dat er op termijn een Europees fonds komt dat spaargelden tot 100.000 euro garandeert.

Begrotingsunie

De Europese begrotingsunie verwijst naar de geplande intensievere samenwerking tussen de staten van de Europese Unie op het gebied van de begrotingspolitiek. In een begrotingsunie nemen de regeringen van de deelnemende landen hun beslissingen inzake uitgaven, belastingen en heffingen gezamenlijk. De Europese begrotingsunie omvat twee aspecten. Ten eerste dat landen die zich niet aan de opgelegde begrotingsdiscipline houden en die de in het Stabiliteit- en Groeipact overeengekomen begrotingsdiscipline overtreden, een aantal van hun soevereine bevoegdheden verliezen. Ten tweede wordt er in een begrotingsunie gestreefd naar een convergentie op het gebied van belastingpolitiek, sociale zekerheid en arbeidsmarktwetgeving.

Convergentiecriteria

Dit zijn ijkpunten die zijn bedoeld om grote onderlinge verschillen tussen de EMU-landen te verkleinen. Het betreft de volgende criteria: prijsstabiliteit, situatie van de overheidsfinanciën (begrotingstekort onder de 3% van het bruto binnenlands product en de staatsschuld niet meer dan 60%), wisselkoers en langetermijnrente. Ze worden ook wel Maastricht-criteria genoemd naar het Verdrag van Maastricht, waarin ze voor het eerst werden geformuleerd.

Doha-ronde

Een onderhandelingsronde tussen verschillende landen georganiseerd door de Wereldhandelsorganisatie met als doel handelsbarrières in de wereld op te heffen en vrije internationale handel mogelijk te maken, ook voor ontwikkelingslanden.

Economische en monetaire unie (EMU)

Het project dat is bedoeld om in de Europese Unie een monetaire unie met een geharmoniseerde economische politiek in te richten. Momenteel gebruiken 18 van de 28 EU-lidstaten de euro als betaalmiddel en coördineren zij hun economische en financiële politiek in het raamwerk van de Eurogroep.

Economische Unie

Nauwere samenwerking op economisch gebied, bestaande uit om te beginnen grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit en een betere werking van de arbeidsmarkt. In tweede instantie wordt er een sterker kader gepland voor de coördinatie, convergentie en handhaving van structureel beleid. Dat omvat lidstaatcontracten met financiële steun van de EU in ruil voor structurele hervormingen op het gebied van concurrentievermogen, groei en werkgelegenheid.

Emissiehandelssysteem

Handel in emissierechten. Landen en bedrijven mogen maximaal een bepaalde hoeveelheid

broeikasgassen uitstoten, het zogenoemde emissieplafond. Deze plafonds komen steeds lager te liggen. Wanneer bedrijven of landen boven hun plafonds uit dreigen te komen, kunnen ze emissierechten kopen bij andere landen of bedrijven die emissierechten over hebben. Op deze manier wordt de hoeveelheid broeikasgassen gereduceerd daar waar dat het meest efficiënt is.

Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)

Een permanent financieringsprogramma met een leencapaciteit van 500 miljard euro voor de redding van eurolanden in moeilijkheden. Het ESM geeft schuldinstrumenten uit om leningen te financieren en andere vormen van financiële steun.

Nationale beheerverklaring

Een document waarmee een lidstaat aan de Europese Commissie verklaart dat de Europese financiële middelen door de betreffende lidstaat op zijn grondgebied rechtmatig en volgens de regels zijn besteed.

Politieke Unie

Als laatste stap in het plan van Raadsvoorzitter Van Rompuy, ter aanvulling van een geïntegreerd, financieel, budgettair en economisch beleidskader, moeten beslissingen op Europees niveau worden verantwoord tegenover het Europees Parlement en in voorkomend geval het nationaal parlement gehandhaafd.

Stabiliteit- en groeipact

Een pakket aan afspraken waarin de EU-lidstaten zich hebben verplicht tot beperking van hun staatsschuld en begrotingstekort.

EUROPESE VERKIEZINGEN 2014

ONS EUROPA

Verkiezingsprogramma

GROENLINKS

BESTE LEZER

GroenLinks zet zich in voor een groene en solidaire wereld. Dat doen we in gemeentes, in provincies, in Den Haag en ook in Brussel. Sterker nog: voor de groene en sociale idealen van GroenLinks is de Europese Unie onmisbaar.

De grootste uitdagingen waar we voor staan overstijgen onze landsgrenzen en vragen om een internationale aanpak. Nederland is te klein om in z'n eentje de klimaatverandering een halt toe te roepen of de financiële sector in toom te houden. Wanneer we als Europese landen de handen ineenslaan, kunnen we zo veel meer bereiken.

Maar dan moet de Europese Unie wel haar prioriteiten op orde brengen: solidariteit en duurzaamheid hoog op de agenda zetten en stoppen met de nietsontziende bezuinigingsdrift. Dit Europa is nog lang niet ons Europa.

Het Europa waar GroenLinks voor staat, zet zich in voor een open en ontspannen samenleving. Een samenleving waarin je de ruimte krijgt om te zijn wie je bent, waarin je kunt werken voor een fatsoenlijk inkomen, maar ook voldoende tijd overhoudt voor vrienden en familie. Het Europa van GroenLinks kiest onomwonden voor vergroening, zodat we nieuwe banen scheppen en een aarde achterlaten waar onze kinderen en kleinkinderen ook nog goed kunnen leven.

Een keuze voor GroenLinks bij de Europese verkiezingen in mei 2014, is een keuze voor een groen en sociaal Europa. Dat Europa, dat is ons Europa.

Hartelijke groet,

Bas Eickhout (lijsttrekker)

INHOUDSOPGAVE

ONS PROGRAMMA IN EEN NOTENDOP	4
SAMENVATTING	6
1. EEN SOCIAAL EUROPA	9
2. MEER DEMOCRATIE	19
3. EEN GROENE INDUSTRIEPOLITIEK	26
4. BAAS OP EIGEN BORD	36
5. GRONDRECHTEN VERDEDIGEN	44
6. EUROPA ALS WERELDSPELER	55
COLOFON	67

ONS PROGRAMMA IN EEN NOTENDOP

**DE GROOTSTE UITDAGINGEN WAAR
WE VOOR STAAN OVERSTIJGEN ONZE
LANDSGRENZEN EN VRAGEN OM EEN
INTERNATIONALE AANPAK**

**WANNEER WE ALS EUROPESE
LANDEN DE HANDEN
INEENSLAAN KUNNEN WE
ZOVEEL MEER BEREIKEN**

**HET EUROPA DAT GROENLINKS
VOOR OGEN HEEFT, IS WEL
EEN HEEL ANDER EUROPA
DAN HET HUIDIGE. TE VAAK
WINNEN DE BELANGEN VAN DE
MULTINATIONALS HET VAN DE
BELANGEN VAN BURGERS**

**IEDEREEN ERKENT
INTUSSEN DAT ER FOUTEN
ZIJN GEMAAKT BIJ DE
INVOERING VAN DE EURO.
JE KUNT NIET OVERGAAN
OP EEN GEDEELDE MUNT
ZONDER OOK GEZAMENLIJK
AFSPRAKEN TE MAKEN OVER
DE CONTROLE OP BANKEN
EN HET VOORKOMEN VAN
ONEVENWICHTIGHEDEN IN DE
ECONOMIE**

**GROENLINKS WIL NAAR EEN EUROPA
DAT LIDSTATEN NIET ALLEEN AFREKENT
OP BEGROTINGSCIJFERS, MAAR OOK
OP DE KWALITEIT VAN HUN SOCIALE
VOORZIENINGEN**

HET IS NU HOOG TIJD DE WEEFFOUTEN IN HET SYSTEEM TE HERSTELLEN. GROENLINKS WIL DAT EUROPA DEMOCRATISCHER, GROENER EN SOCIALER UIT DE CRISIS KOMT

NIET ARBEID MAAR MILIEUVERVUILING BELASTEN MAAKT HET VOOR WERKGEVERS GOEDKOPER OM MENSEN IN DIENST TE NEMEN. ZO KUNNEN ZE VOOR HETZELFDE GELD MEER MENSEN EEN BAAN BIEDEN

DOOR NU VOL IN TE ZETTEN OP DE VERDUURZAMING VAN DE EUROPESE INDUSTRIE, SCHEPPEN WE NIEUWE BANEN EN WORDT EUROPA WERELDWIJD KOPLOPER IN GROENE INNOVATIE

DE EUROPESE COMMISSIE MAG WORDEN AFGESLANKT: LAAT HET PARLEMENT HET VOOR HET ZEGGEN HEBBEN IN EUROPA, NIET DE TECHNOCRATEN

GROENLINKS STAAT VOOR EERLIJK DELEN. BINNEN NEDERLAND, MAAR OOK DAARBUITEN: SOCIALE IDEALEN ZIJN NIET GEBONDEN AAN LANDSGRENZEN

SAMENVATTING

Naar een duurzaam en solidair Europa

Europa heeft ons veel gebracht: welvaart, maar vooral ook stabiliteit en vrede. Toch is het Europa dat GroenLinks voor ogen staat een heel ander Europa dan het huidige. De Europese Unie moet niet alleen veel democratischer en transparanter worden, het wordt ook tijd dat duurzaamheid en solidariteit écht hoog op de agenda komen staan.

De EU heeft de afgelopen decennia vooruitgang geboekt op voor GroenLinks belangrijke punten. Het Europese energie- en klimaatbeleid spoort lidstaten aan werk te maken van duurzame energie. De EU speelt ook een positieve rol in internationale klimaatonderhandelingen. Dat zijn goede en belangrijke ontwikkelingen.

In de huidige economische crisis laat de Unie echter vooral zien hoe het niet moet: te veel beleid wordt gemaakt door kille rekenmeesters zonder oog voor de menselijke maat. Te vaak winnen de belangen van multinationals het van de belangen van burgers. Te vaak slaan Brusselse besluitvormers op hol, met onnodige regels tot gevolg. Ondertussen blijft de vergroening van ons economische stelsel liggen, en wordt het verschil tussen rijk en arm in Europa alleen maar groter.

Het moet anders – en het kan ook anders. Samen met andere Groene partijen vormt

GroenLinks in het Europees Parlement een krachtig en eensgezind blok dat tegenwicht biedt aan de traditionele machtsblokken van sociaaldemocraten en christendemocraten. Met deze fractie kan GroenLinks de Europese Unie richting een groene en sociale toekomst sturen.

HOE GAAN WE DE CRISIS TE LIJF?

GroenLinks wil dat Europa democratischer, groener en socialer uit de crisis komt. De Europese Unie is al vijf jaar bezig om de eurocrisis te bedwingen, maar wordt gegijzeld door omvallende banken, kortetermijndenken en rigide begrotingsnormen. Deze crisis is voor alles veroorzaakt door het casinokapitalisme van de financiële markten.

De Europese bezuinigingsdrift die de lidstaten teistert, werkt averechts. Natuurlijk moeten de overheidsbegrotingen op orde worden gebracht, maar nu wordt de economie kapot bezuinigd, zonder het gewenste resultaat en met een hoge sociale prijs.

Iedereen erkent intussen dat er fouten zijn gemaakt bij de invoering van de euro. Je kunt niet overgaan op een gedeelde munt zonder ook gezamenlijk afspraken te maken over de

controle op banken en het voorkomen van onevenwichtigheden in de Europese economie. Het is nu hoog tijd de weeffouten in het systeem te herstellen. Met een Europese bankenunie waarin het toezicht op de banken collectief wordt geregeld. Met Europese staatsleningen waarbij de lidstaten gezamenlijk garant staan voor elkaars schulden.

GroenLinks wil naar een Europa dat lidstaten niet alleen afreken op begrotingscijfers, maar ook op de kwaliteit van hun sociale voorzieningen. Een muntunie kan niet overleven zonder gemeenschappelijk sociaaleconomisch beleid. Een beleid dat zich richt op een functionerende Europese arbeidsmarkt, op goede huisvesting en op schone energie.

VANUIT DE CRISIS NAAR EEN WERKEND EUROPA

Het aanpakken van de Europese werkloosheid heeft voor GroenLinks hoge prioriteit. In Nederland zitten bijna 700 duizend mensen zonder werk. In landen als Spanje en Griekenland kan meer dan de helft van de jongeren geen baan vinden. Daar moet dringend wat aan gebeuren. Door nu vol in te zetten op de verduurzaming van de Europese industrie, ontstaan er nieuwe banen en wordt Europa wereldwijd koploper in groene innovatie.

Door belastingontwijking van bedrijven actief tegen te gaan, lopen overheden minder inkomsten mis en komt meer geld beschikbaar voor duurzame investeringen. Ook door landen die in een recessie verkeren meer vrijheid te geven in hun begrotingsbeleid ontstaat ruimte om banen te scheppen. Een schuldaflossingsfonds zorgt ervoor dat eurolanden met een te hoge staatsschuld minder geld kwijt zijn aan torenhoge rentes en zo geld overhouden om te investeren in groene werkgelegenheid.

Voor economische stabiliteit op de langere termijn wil GroenLinks een Europees stabiliseringsfonds instellen. Zo'n fonds haalt de scherpe kantjes af van de schommelingen in de economie van eurolanden. Het voorkomt dat landen met een sterk oplopende werkloosheid zo hard moeten bezuinigen dat nog meer banen verloren gaan. Maar deze volgende stappen in

de Europese samenwerking kunnen niet worden gezet zonder een versterking van de Europese democratie.

MEER DEMOCRATIE IN EUROPA

Democratie is een van de kernwaarden van de Europese Unie. Juist die waarde staat onder druk door alle noodmaatregelen om de crisis te bezweren. Door de gewoonte van Europese bestuurders om hun crisisaanpak als de enig mogelijke remedie te presenteren. Door de neiging bij sommige politici om eurosceptische kritiek af te doen als populisme.

GroenLinks wil dat mensen meer zeggenschap krijgen over de EU. Dat kan door de positie van nationale en Europese volksvertegenwoordigers te versterken en door grensoverschrijdende referenda mogelijk te maken. De Europese Commissie mag worden afgeslankt: laat het parlement het voor het zeggen hebben in Europa, niet de technocraten. Net als op nationaal niveau berust de macht in een echte democratie uiteindelijk bij burgers en hun volksvertegenwoordigers.

GROENE INDUSTRIEPOLITIEK

Vergaande vergroening van de economie is de sleutel tot Europees succes. Het fundamenteel hervormen van de Europese economie is essentieel voor ons welzijn op de lange termijn en levert veel banen op. Als het aan GroenLinks ligt, zet de EU daarom in op een groene industriepolitiek. Door niet arbeid maar milieuvervuiling te belasten, wordt het voor werkgevers goedkoper om mensen in dienst te nemen. Zo kunnen ze voor hetzelfde geld meer mensen een baan bieden.

Door te investeren in de productie van duurzame energie kan Europa jaarlijks 400 miljard besparen op de import van olie, gas en kolen. Met deze investeringen zal tevens de werkgelegenheid in de industrie een impuls krijgen. Door hergebruik van grondstoffen te stimuleren zal de recyclingindustrie floreren en produceren we minder afval. Bovendien worden we zo minder afhankelijk van de import van grondstoffen.

EEN STERK EUROPA VOOR EEN BETERE WERELD

De Europese Unie kan en moet een belangrijke rol spelen in het streven naar een eerlijkere en groenere wereld. Bijvoorbeeld door het slechten van handelsbarrières die het voor ontwikkelingslanden moeilijk maken om hun producten op de Europese markt aan te bieden. Binnen Europa maken we harde afspraken over ontwikkelingshulp, en roepen we Europese bedrijven tot de orde die het nalaten elders verantwoord te ondernemen.

Het Europa van GroenLinks is daarnaast een drijvende kracht achter vrede, welvaart en welzijn in de wereld. Dit Europa treedt consequent en eensgezind op tegen autoritaire regimes die mensenrechten met voeten treden.

GROEN: EEN FACTOR VAN BETEKENIS IN EUROPA

Nu al boekt de Groene fractie regelmatig successen. Bijvoorbeeld toen het Europees Parlement begin 2013 op voorstel van de Europese Groenen besloot om de bonussen van bankiers aan banden te leggen en banken dwong openheid te geven over hun winsten, belastingen en subsidies. Of toen GroenLinks erin slaagde voldoende steun te verwerven voor een verplichting voor schepen om schonere olie te verstoken. Hierdoor wordt de lucht die Europeanen inademen schoner en gezonder.

Onze privacy en digitale vrijheid werden gered toen het Europees Parlement in 2012, onder aanvoering van de Groene fractie, het ACTA-verdrag verwierp. Dat verdrag over auteursrecht dreigde internetproviders te verplichten om al ons internetverkeer te controleren, ten koste van onze privacy. Dankzij de Europese Groenen gaf de Europese Unie een signaal af aan de rest van de wereld: de rechten van burgers nemen we serieus.

Het nieuws dat de Amerikaanse overheid in het geheim massaal telefoon- en internetgegevens van mensen verzamelt, moet een nieuw Europees offensief voor privacybescherming inluiden. Daar zal GroenLinks zich in het Europees Parlement voor blijven inzetten.

HET EUROPA VAN GROENLINKS

Kiezen voor GroenLinks is kiezen voor een solidair Europa. GroenLinks staat voor eerlijk delen. Binnen Nederland, maar zeker ook daarbuiten: sociale idealen zijn niet gebonden aan landsgrenzen.

Een keuze voor GroenLinks is ook een keuze voor duurzaamheid. Voor groene werkgelegenheid, schone energie, natuurbescherming, dierenwelzijn en het recyclen van grondstoffen.

Als je kiest voor GroenLinks, dan kies je voor een open en ontspannen samenleving waarin je niet wordt afgerekend op je geslacht, etniciteit of seksuele voorkeur. Waarin iedereen meedoet, maar waar niemand zich over de kop hoeft te werken.

Zonder verdergaande Europese samenwerking zijn een gezonde aardbol en een eerlijker verdeling van de welvaart onbereikbare idealen. Een keuze voor GroenLinks is dus een keuze voor een krachtig Europa.

1 EEN SOCIAAL EUROPA

GroenLinks wil werk maken van een sociaal Europa: met meer solidariteit en minder ongelijkheid. In ons programma laten we zien hoe we deze crisis te boven kunnen komen met groene investeringen die leiden tot duurzame werkgelegenheid en met een versterking van het Europees sociaal model.

Iedereen in Europa moet kunnen rekenen op een sociaal vangnet in tijden van nood, een goede gezondheidszorg, fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en een pensioen waarvan je goed kunt leven.

Europa heeft de afgelopen decennia laten zien dat er een alternatief is voor het hardvochtige kapitalistische model dat de Verenigde Staten de wereld voorspiegelt. In de VS zijn lage kosten en hoge winsten belangrijker dan sociale rechtvaardigheid en duurzaamheid. Daar is succes zogenaamd een keuze en misfortuin je eigen schuld. Die gejaagde samenleving, waar de verschillen tussen arm en rijk enorm zijn, staat ver af van de ontspannen en solidaire samenleving die GroenLinks nastreeft. Het hoge niveau van sociale bescherming dat we in Europa hebben opgebouwd, moeten we koesteren. Daar mogen we trots op zijn.

Met de kortzichtige wijze waarop de EU de crisis probeert te bedwingen, is Europa hard op weg naar een Amerikaans model. De keiharde overheidsbezuinigingen slaan gaten in de sociale voorzieningen van lidstaten en duurzame ambities worden op de lange baan geschoven. De Europese leiders hebben hun prioriteiten niet op orde: ze zijn meer bezorgd over een begrotingstekort van 3,1 procent dan over de ruim 25 procent werkloosheid in landen als Spanje en Griekenland. Van alle Europese jongeren staan er 5,5 miljoen aan de kant zonder werk, opleiding of stage. De noodzakelijke vergroening van onze economie lijkt van de agenda verdwenen, terwijl die juist kansen biedt voor duurzaam economisch herstel.

Rechtse regeringsleiders, onder wie Mark Rutte, proberen de groeiende onrust onder Europese burgers te sussen met beloftes over

GroenLinks pleit daarom voor een sociaaleconomisch bestuur van de eurozone dat verder kijkt dan begrotingstekorten en overheidsschulden

het terughalen van bevoegdheden uit Brussel. Dat is ronduit schijnheilig. Nooit hebben ze moeilijk gedaan over de vergaande economische eenwording die vooral de grote bedrijven heeft bevoordeeld, maar nu het hoog tijd is om stappen te zetten naar een socialer Europa, geven ze niet thuis.

DE SOCIALE RACE NAAR DE BODEM STOPPEN

De Europese Unie, met haar vrije markten, de mogelijkheid om in elk EU-land te werken en de euro, levert ons extra welvaart en kansen op. Maar op dit moment profiteert niet iedereen daarvan. Veel bedrijven gaan daarheen waar ze het goedkoopst kunnen produceren: landen met het aantrekkelijkste belastingklimaat, lage lonen en een zwakke sociale wetgeving. Dat leidt ertoe dat lidstaten elkaar - in een race naar de bodem - de loef afsteken met gunstige voorwaarden voor grote bedrijven. Voorwaarden die meestal niet gunstig zijn voor werknemers en de staatskas.

GroenLinks pleit voor Europese minimumbelastingtarieven en waterdichte Europese regels tegen belastingontwijking. Een effectief nationaal belastingbeleid kan niet zonder Europese afspraken over belastingen met een sterk grensoverschrijdend effect, zoals vennootschapsbelasting, btw en dieselaccijns. In de strijd om het aantrekken van bedrijvigheid hebben de Europese landen de vennootschapsbelasting verlaagd van gemiddeld 32 procent in 2000 naar 23 procent in 2013. Ruim de helft van de multinationals

uit Italië, Griekenland, Spanje en Portugal heeft een brievenbus-bv in Nederland. Deze landen, die worden gedwongen om keihard te bezuinigen, lopen door de soepele Nederlandse belastingregels miljarden mis. Door het vetorecht in belastingzaken te beperken, voorkomen we dat belastingparadijzen als Nederland de aanpak van belastingontwijking en -concurrentie tegenhouden. Alleen zo kan Europa een einde maken aan de trend dat bedrijven steeds minder bijdragen aan de publieke inkomsten.

Ook is het nodig om op Europees niveau afspraken te maken over het loonbeleid, zodat de loonontwikkeling in de verschillende lidstaten niet meer zo sterk uiteen kan lopen. Europa moet een fatsoenlijk loon voor alle werkenden garanderen. Duitsland, waar een wettelijk minimumloon nog ontbreekt, draait al jaren op 'werkende armen': mensen die ondanks het feit dat ze een baan hebben zo weinig verdienen dat ze onder de armoedegrens leven.

Dat draagt bij aan een ander probleem: scheve handelsbalansen. Omdat de loonkosten laag zijn, is de prijs van Duitse exportproducten ook laag. Zuid-Europese landen, waar de lonen relatief hoger lagen, hebben jarenlang veel producten geïmporteerd uit Duitsland. Zij bekostigden dat met leningen van Nederlandse en Duitse banken, pensioenfondsen en verzekeraars. Op de korte termijn profiteerde iedereen van deze situatie. Maar in feite financierden onze geldschietters de financiële zeepbel in de Zuid-Europese landen. Door de kredietcrisis spatte die bel uit elkaar.

We zijn samen verantwoordelijk voor de welvaart van alle Europeanen

Toen werd pijnlijk duidelijk dat de Europese economieën onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden: het exportoverschot van het ene land is de schuldenberg van het andere.

VOORBIJ DE DRIEPROCENTS NORM

Een unie, en zeker een muntunie, functioneert niet zonder afspraken over begrotingsbeleid en economisch beleid. Maar op dit moment staren de Europese leiders zich blind op de begrotingsnorm van drie procent. Daarmee lossen we de crisis niet op: het keiharde bezuinigingsbeleid brengt ons van de regen in de drup. GroenLinks pleit daarom voor een sociaaleconomisch bestuur van de eurozone dat verder kijkt dan begrotingstekorten en overheidsschulden. Een bestuur dat landen niet alleen op financiële, maar ook op sociale en groene indicatoren afrekent. In plaats van het huidige Stabiliteits- en Groeipact, is er een Welvaarts- en Duurzaamheidspact nodig waarin houdbare overheidsfinanciën, werkgelegenheid en duurzaamheid op gelijke voet staan.

De machtige ‘Trojka’ is het minst democratische orgaan dat Europa in de afgelopen jaren heeft gecreëerd. Dit samenwerkingsverband van de Europese Commissie, de Europese Centrale Bank en het Internationaal Monetair Fonds onderhandelt met lidstaten die door de eurocrisis in problemen zijn geraakt over financiële noodsteun. De reddingspakketten worden verstrekt op voorwaarde van ingrijpende overheidsbezuinigingen. Het crisisbewind van de Trojka werkt contraproductief en leidt tot

menselijke drama's in landen als Griekenland, Portugal en Cyprus. Europese waarden als solidariteit en democratie worden verloochend.

De oplossing van de crisis mag niet in handen liggen van ongekozen technocraten. Een Europees sociaaleconomisch beleid vereist politieke keuzes en democratische controle op Europees niveau. Als het aan GroenLinks ligt, krijgt het Europees Parlement volledige medezeggenschap over de beleidskeuzes van de opvolger van supercommissaris voor de euro Olli Rehn. Adviezen die raken aan de arbeidsmarkt en de sociale voorzieningen dienen te worden opgesteld in samenspraak met de sociale partners. Dat betekent ook dat aan de onderhandelingstafel plek wordt ingeruimd voor vertegenwoordigers van een grensoverschrijdende vakbeweging. Zo garanderen we dat de belangen van werknemers niet opzij worden geschoven.

EUROPESE SOLIDARITEIT

Voor een sociale Europese samenleving en een stabiele muntunie is het nodig dat eurolanden elkaar helpen als ze in de problemen zitten. We zijn samen verantwoordelijk voor de welvaart van alle Europeanen. De invoering van de euro heeft dat alleen nog maar versterkt. Vanaf dat moment bepaalt de Europese Centrale Bank (ECB) voor de hele eurozone het rentepercentage waartegen banken geld kunnen lenen. Een hoge rente zorgt ervoor dat investeren duurder wordt en een oververhitte economie afkoelt; een lage rente kan voor extra investeringen zorgen in een sukkelende

Een stabiliseringsfonds had zowel de Spaanse huizenboom als de hoge Duitse werkloosheid kunnen dempen

EEN EINDE AAN SPECULATIE MET OVERHEIDSGELD

Onder aanvoering van de Groene fractie stemde het Europees Parlement voor een verbod op speculatie met derivaten op staatsobligaties, oftewel leningen van de overheid. Deze praktijk is buitengewoon schadelijk, omdat speculanten gokken op het minder waard worden van de overheidsleningen. Wanneer de twijfel groeit over het vermogen van een land om zijn schulden af te betalen, stijgen de derivaten in waarde. Speculanten hebben dus een belang bij financiële problemen van overheden. De handel in derivaten heeft de schulden crisis in de eurozone niet veroorzaakt, maar wel verergerd. Een verbod verkleint de kans op toekomstige financiële rampspoed.

economie. Maar wat moet de ECB doen wanneer sommige eurolanden kampen met een recessie en andere lidstaten een periode van hoge groei doormaken? In dat geval wordt het lastig om met één rentepercentage de economieën van alle eurolanden de juiste kant op te sturen. GroenLinks stelt daarom een nieuw instrument voor: een Europees stabiliseringsfonds. Dat hevelt geld over van landen met hoge groei naar landen in een recessie. We voorkomen daarmee zowel oververhitting van de economie als hoge werkloosheid.

Landen met een afnemende werkloosheid dragen bij aan dit fonds terwijl landen met een oplopende werkloosheid geld uit het fonds ontvangen. Dit geld compenseert de gestegen uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen en helpt landen daarmee sneller uit een economisch dal te klimmen.

Een stabiliseringsfonds had tussen 2000 en 2007 zowel de Spaanse huizenboom als de hoge Duitse werkloosheid kunnen dempen. In die periode was Spanje dus een nettobetaler en Duitsland een netto-ontvanger geweest. Op dit moment zou dat andersom zijn en had het fonds kunnen voorkomen dat duizenden Spaanse werklozen thuis zitten, terwijl Duitse bedrijven hun vacatures niet vervuld krijgen. Dergelijke Europese solidariteit draagt bij aan een snel economisch herstel en een betere economische balans in de eurozone.

Een andere manier om de Europese solidariteit te versterken is door overheidsschulden

GroenLinks wil een héle bankenunie die Europeanen daadwerkelijk beschermt tegen falende bankiers

meer gezamenlijk te dragen. Wanneer eurolanden garant staan voor elkaars aflossingsverplichtingen, zal dat het vertrouwen van de financiële markten herstellen. De rente die zuidelijke lidstaten moeten betalen wordt dan draaglijker. Bovendien zorgt het ervoor dat deze landen een minder zwaar beroep hoeven te doen op de Europese noodfondsen.

BANKEN BEDWINGEN

Een sociaal Europa functioneert niet zonder een radicale omslag in de financiële sector: banken moeten weer ten dienste komen te staan van de samenleving in plaats van omgekeerd. Het schuldgedreven groeimodel in de financiële sector is voorbij. GroenLinks eist daarom dat in Europa geen enkele bank nog *too big to fail* is. Nooit meer mogen belastingbetalers opdraaien voor de fouten van bankiers.

Hogere kapitaalbuffers en een harde limiet aan de schulden van banken zorgen ervoor dat banken niet meteen kopje onder gaan als het economisch tegenzit. We moeten niet vergeten dat de crisis die de eurolanden teistert ontstond doordat banken zich meer bezighielden met complexe financiële producten dan met hun kerntaak: het verstrekken van leningen aan consumenten en bedrijven. Overheden moesten banken overeind houden en kwamen zo zelf in grote financiële problemen.

De halve bankenunie die de Europese leiders tot nu toe voor zich zien, rekent niet af met de dreiging van omvallende banken. GroenLinks wil een *hele* bankenunie die Europeanen daadwerkelijk beschermt tegen falende bankiers. Onderdeel daarvan is een daadkrachtige Europese toezichthouder die de macht heeft om probleembanken te sluiten of te saneren. Daartoe vullen de banken zelf een Europese 'stroppenpot': een fonds waarmee verliezen kunnen worden opgevangen. Een Europees

garantiefonds, wederom gevuld door de banken zelf, moet de tegoeden van kleine spaarders veiligstellen. Scherpe controle door de Europese toezichthouder voorkomt dat slap toezicht in Cyprus, Ierland of Nederland de hele eurozone in gevaar brengt.

DEMOCRATISCHE CONTROLE OP EUROPEES BANKTOEZICHT

Europees banktoezicht is dringend nodig om eindelijk het vertrouwen te herstellen in het nog altijd wankele Europese bankwezen. Maar dat toezicht mag zich niet onttrekken aan democratische controle. Dankzij de inspanningen van de Groene fractie sloot het Europees Parlement hierover een akkoord met de Europese Centrale Bank. Het parlement krijgt het recht om de voorzitter van de toezichthouder te benoemen en krijgt toegang tot de notulen van de belangrijkste besluiten van de nieuwe raad van toezichthouders. Ook kan het Europees Parlement een parlementaire enquête houden waaraan de Europese Centrale Bank moet meewerken.

PROGRAMMAPUNTEN

A. WERK

1. De EU werkt aan een volwaardig sociaaleconomisch bestuur voor de eurozone, met volwaardige democratische controle.
2. De EU hervormt het Stabiliteits- en Groeipact en het Begrotingspact tot een Welvaarts- en Duurzaamheidspact waarin houdbare financiën, werkgelegenheid en duurzame ontwikkeling op gelijke voet staan. Dit hervormde pact:
  - a. biedt voldoende begrotingsruimte om te investeren in arbeidsparticipatie, onderwijs, innovatie en duurzame energie, door een onderscheid te maken tussen consumptieve overheidsbestedingen en investeringen;
  - b. biedt meer begrotingsflexibiliteit bij economische neergang en strenger toezicht op het verminderen van de staatsschuld in tijden van economische groei;
  - c. legt meer nadruk op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn: landen krijgen meer begrotingsruimte als zij hervormingen doorvoeren die de economie versterken en verduurzamen;
  - d. voegt indicatoren voor arbeidsparticipatie, inkomensgelijkheid, sociale uitsluiting en energie- en grondstoffenefficiëntie toe aan het scorebord voor macro-economische onevenwichtigheden; landen die te weinig doen om een ondermaatse score weg te werken, krijgen dezelfde sancties als landen die begrotingsregels overtreden;
  - e. bestempelt grote handelsoverschotten tot even schadelijk als grote handelstekorten;
  - f. breidt het sanctie-instrumentarium voor eurolanden die het pact overtreden uit met schorsing van het stemrecht in de Raad van Ministers;
  - g. geeft het Europees Parlement (EP) medebeslissingsrecht over de jaarlijkse prioriteiten van het Europees economische beleid en controlerecht over de sociaaleconomische sturing die de Europese Commissie geeft aan de EU-landen (Europees semester);
  - h. versterkt de rol van sociale partners op Europees niveau; zij krijgen een prominente rol bij sociaaleconomische besluiten zoals looncoördinatie en een officiële adviesrol in het Europees semester;
  - i. brengt de aanpassingsprogramma's van landen die gebruikmaken van financiële noodsteun onder democratische controle van het EP; deze programma's worden herzien op basis van realistische economische voorspellingen, sociale en verdelingseffecten, met het oog op grotere sociale rechtvaardigheid.
3. Om de verschillen in conjunctuur op een sociaal verantwoorde manier te dempen scheidt de EU een stabiliseringsfonds. Bij groeiende werkloosheid ontvangen eurolanden steun uit dit fonds om olopande werkloosheidsuitkeringen en teruggang in sociale premies te compenseren. Het fonds wordt automatisch gevuld met bijdragen van eurolanden die zich in een periode van hoogconjunctuur bevinden. Alle eurolanden doen mee in het fonds. Ook de overige EU-landen mogen zich erbij aansluiten.
4. Om de jeugdwerkloosheid te bestrijden:
  - a. wordt de financiering van de begeleiding van jongeren richting werk, stage of opleiding, alsmede van nieuwe banen voor jongeren, tijdelijk buiten beschouwing gelaten bij de beoordeling van begrotingstekorten;
  - b. ziet de Europese Commissie toe op strikte naleving en uitbreiding van de jeugdgarantie die jongeren binnen vier maanden recht geeft op werk, een stage of een opleiding;
  - c. geeft de EU meer steun aan grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling en stages.
5. Werkloosheid onder ouderen wordt bestreden door actief op te treden tegen leeftijdsdiscriminatie.
6. De EU legt minimumrechten voor de scholing van werknemers vast voor grote bedrijven, zodat zij tijdig van werk naar werk kunnen als banen verdwijnen en veranderen. Daarbij ligt de focus op de verwerving van vaardigheden die nodig zijn voor duurzame sectoren met toekomst.
7. Werkgelegenheid wordt, naast prijsstabiliteit, een

EEN SOCIAAL EUROPA

- hoofddoelstelling van de Europese Centrale Bank.
8. De Europese Investeringsbank, de Europese Centrale Bank en de Europese Commissie slaan de handen ineen om goedkope leningen te verstrekken voor kansrijke investeringen van het midden- en kleinbedrijf en starters.
  9. Sociale dumping binnen de EU wordt tegengegaan door afspraken te maken over minimumlonen; deze moeten voldoende inkomen bieden om boven de nationale armoedegrens uit te komen.
  10. De EU pakt armoede verder aan door vast te leggen dat de laagste uitkeringen in elke lidstaat gebaseerd worden op een bestaansminimum van 60 procent van het gemiddeld inkomen van de lidstaat.
  11. De EU maakt zich sterk voor een actief en breed emancipatiebeleid, zowel voor vrouwen als voor andere groepen in een achterstandspositie. Zo vergemakkelijkt zij het combineren en eerlijker delen van arbeid en zorg, onder andere door verlenging van het zwangerschapsverlof en invoering van partnerverlof en betaald zorgverlof. Zij spoort lidstaten aan tot betaalbare kinderopvang.
  12. De EU versterkt de medezeggenschap van werknemers via Europese ondernemingsraden. De medezeggenschap gaat ook gelden voor de beloning van het hogere management.
  13. Topinkomens worden (verder) aan banden gelegd. De hoogste beloning (vast salaris plus bonus) in de private sector mag maximaal tien keer het laagste salaris binnen de organisatie bedragen. Bonussen voor bestuurders worden gekoppeld aan prestaties op lange termijn, bedragen maximaal 20 procent van het jaarsalaris, en worden pas na tien jaar uitbetaald als er in de tussentijd geen grote verliezen optreden.
  14. Met het oog op de langetermijnorientatie en de duurzaamheid van ondernemingen krijgen (organisaties van) werknemers en consumenten een evenredige vertegenwoordiging in het ondernemingsbestuur of het toezichthoudend orgaan.
  15. De EU dwingt geen liberalisering af van nutsvoorzieningen zoals sociale volkshuisvesting. De lidstaten bepalen zelf welke diensten worden verzorgd door de overheid of maatschappelijke ondernemingen. Drinkwatervoorziening blijft

in publieke handen. De EU gaat zich daar ook wereldwijd voor inzetten.

16. De EU publiceert een Europese geluksindex. Deze becijfert, in navolging van de *Happy Planet Index*, hoe het ervaren geluk van de Europeanen zich verhoudt tot hun ecologische voetafdruk. De Europese instellingen en de nationale regeringen toetsen of hun beleid de voorwaarden schept voor meer geluk met minder milieudruk.

B. FINANCIËLE MARKTEN

1. De EU schept een volwaardige bankenunie voor de eurozone en andere EU-landen die willen deelnemen. Deze omvat:
  - a. democratische controle door het EP op alle onderdelen van de bankenunie;
  - b. streng banktoezicht door de Europese Centrale Bank, te beginnen met een grondige balanscontrole en stresstest, die banken dwingt slechte leningen af te schrijven en zo nodig nieuw kapitaal aan te trekken;
  - c. een resolutieraad die probleebanken kan saneren of sluiten volgens heldere regels en onder verantwoordelijkheid van de Europese Commissie; daarbij worden ook de kapitaalverschaffers van banken aangeslagen, uitgezonderd kleine spaarders;
  - d. een stroppenpot voor bankenresolutie, die door de banken zelf wordt gevuld, met het euronoodfonds ESM als publieke achtervang;
  - e. een Europees depositogarantiefonds, te vullen door de banken, dat verzekert dat kleine spaarders altijd hun geld terugkrijgen wanneer een bank omvalt.
2. Alle banken worden onderworpen aan een schuldenrem, in de vorm van:
  - a. een hefboomratio: het eigen vermogen dient minstens 10 procent van de uitstaande leningen en investeringen te bedragen;
  - b. strengere kapitaalratio's: hogere minimumeisen voor het eigen vermogen als percentage van de risicogewogen activa.
3. De EU voert een strikte scheiding van nuts- en zakenbanken door. Zakenbanken komen nooit

EEN SOCIAAL EUROPA

in aanmerking voor redding met belastinggeld. Uiteindelijk mag geen enkele bank meer *too big to fail* zijn.

4. Toezichthouders onderwerpen nieuwe financiële producten aan een risicotoets, waaronder een begrijpelijkheidstoets. Zij hanteren daarbij een 'nee, tenzij' in plaats van een 'ja, mits'-benadering; niet toegestaan zijn producten die geen aantoonbaar economisch nut hebben of schadelijk kunnen zijn. Nieuwe producten krijgen ten minste tien jaar lang de hoogste risicoweging.
5. De EU voert regels in voor 'schaduwbankieren'. Uitgangspunt daarbij is dat voor bedrijven die vergelijkbare risico's lopen als banken, vergelijkbare regels en vergelijkbaar toezicht gelden.
6. Er komt een Europabrede code voor maatschappelijk verantwoord bankieren, met een beroepseed voor bankiers, klachtenloketten en tuchtraden.
7. De EU dringt de rol die in regelgeving wordt toegekend aan kredietbeoordelaars fors terug. De garanties voor de onafhankelijkheid van kredietbeoordelaars worden verder aangescherpt.
8. Kredietbeoordelaars en financiële instellingen worden verplicht om energie- en grondstoffenefficiëntie mee te wegen bij de beoordeling van bedrijven en landen.
9. Investerings- en pensioenfondsen worden verplicht om openheid te geven over de energie-, CO₂- en grondstoffenprijzen waarmee zij rekenen bij de waardering van hun bezittingen.
10. De EU bevordert geduldig ondernemen en beleggen. Aandeelhouders krijgen een zwaardere stem en loyaliteitsdividend naarmate zij langer in het bezit zijn van de aandelen. Toezichthouders waken scherp voor contracten met vermogensbeheerders die een hoge kortetermijnwinst op aandelen beloven.
11. De EU legt vast dat overheden die hun reserves beleggen dat duurzaam doen.
12. De ECB en de Europese Commissie bieden regionale initiatieven de ruimte om werk te scheppen door middel van complementaire munten.
13. De EU zet zich in voor stringente wereldwijde regulering van financiële markten. Bij de formulering van deze regels komt alle landen en regio's een stem toe. Daarom zet de EU zich in

voor verdergaande democratisering van financiële fora zoals de *Bank for International Settlements* en een betere democratische controle op zelfregulerende organisaties.

C. FINANCIËLE SOLIDARITEIT

1. Een verdragswijziging maakt de invoering van euro-obligaties mogelijk, waarbij de eurolanden garant staan voor elkaars aflossingsverplichtingen. De mogelijkheid om schulden te herfinancieren met euro-obligaties wordt beperkt tot 60 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Ernstige overtredingen van de Europese afspraken over economisch en begrotingsbeleid worden bestraft met verminderde toegang tot euro-obligaties.
2. Tot die tijd richt de EU een tijdelijk schuldaflossingsfonds op, waarmee de landen van de eurozone het deel van hun staatsschuld dat boven de 60 procent van het bbp ligt gezamenlijk herfinancieren. Deelnemende landen brengen onderpand in en moeten de lagere rente deels benutten voor een snellere vermindering van hun schuld.
3. De slagkracht van het euronoodfonds (ESM) wordt versterkt door het fonds de mogelijkheid te geven te lenen bij de Europese Centrale Bank (ECB).
4. Bij de eerstvolgende verdragswijziging wordt het noodfonds ESM omgevormd tot een Europees Monetair Fonds, onder democratische controle van het EP.
5. De EU scherpt de criteria voor toetreding tot de eurozone aan zodat deze aansluiten bij het Welvaarts- en Duurzaamheidspact: zij toetst de effectiviteit van het belastingsstelsel, de kwaliteit van het sociale stelsel en de duurzaamheid van de economie. De omvang van de bankensector in een land en het aandeel buitenlandse tegoeden mogen geen risico vormen voor de financiële stabiliteit.
6. Om Griekenland perspectief te bieden op een houdbare staatsschuld en economisch herstel, wordt een deel van de Europese leningen aan dat land kwijtgelaten. Het EP laat de publieke en private schulden van andere crisislanden in de eurozone met spoed beoordelen door onafhankelijke experts.

EEN SOCIAAL EUROPA

Bij schuldverlichting worden allereerst de private crediteuren aangeslagen. Zo nodig draagt de ECB bij in de kosten.

7. Het internationaal toezicht op de crisislanden met een steunprogramma vereist betere parlementaire controle. Daartoe krijgt de Europese Commissie de hoofdrol binnen de trojka; de rol van de ECB en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) wordt verkleind.
8. Om de transparantie van het monetair beleid te bevorderen, worden de notulen van de Raad van Bestuur van de ECB na een maand openbaar.

D. BELASTINGEN

1. De EU voert de strijd tegen belastingontduiking, belastingontwijking en belastingconcurrentie op. Daartoe wordt het vetorecht van lidstaten afgeschaft bij belastingen met een sterk grensoverschrijdend effect, zoals de winstbelasting, en krijgt het EP medebeslissingsrecht.
2. De EU voert snel automatische gegevensuitwisseling tussen belastingdiensten in voor alle vormen van inkomen en vermogen, om belastingontduikers op te sporen. Zij zet druk op Oostenrijk, Luxemburg en derde landen om het bankgeheim op te heffen.
3. De EU stelt een zwarte lijst van belastingparadijzen op, met sancties voor jurisdicties die niet voldoen aan EU-standaarden. Bedrijven die zaken doen in landen op deze zwarte lijst worden uitgesloten van openbare aanbestedingen.
4. Banken die actief meewerken aan het faciliteren van belastingontwijking en -ontduiking door hun klanten krijgen sancties opgelegd.
5. De verplichting voor multinationals om te rapporteren over hun economische activiteiten, belastingafdrachten en subsidies in ieder land waar ze actief zijn (*country-by-country reporting*) wordt uitgebreid van de bankensector naar alle sectoren.
6. Elk EU-land krijgt een openbaar register van uiteindelijke eigenaren van bedrijven.
7. De voorgenomen herziening van de Moeder/ dochterrichtlijn en de Rente- en royaltyrichtlijn draagt ertoe bij dat bedrijven belasting betalen in de landen waar zij economische activiteiten ontplooiën. Ook de Fusierichtlijn wordt herzien om belastingontwijking tegen te gaan.
8. Er komen Europese standaarden voor bilaterale belastingverdragen, met daarin onder andere een verplichte antimisbruikclausule die dubbele niet-belasting aanpakt.
9. Op langere termijn worden belastingverdragen met derde landen namens de hele EU afgesloten, zodat het ondoorzichtige netwerk van bilaterale belastingverdragen, met alle ontwijkingmogelijkheden van dien, verdwijnt.
10. Voor de belasting op bedrijfswinsten worden een geharmoniseerde grondslag en een minimumtarief van 25 procent ingevoerd, desnoods door een kopgroep van EU-landen.
11. De EU pleit ook in internationaal verband voor een geharmoniseerde grondslag voor de winstbelasting, waarbij de belastingafdracht van multinationals zo eerlijk mogelijk wordt verdeeld over landen op basis van omzet, winst, aantal werknemers en bezittingen.
12. De EU levert financiële en technische ondersteuning aan ontwikkelingslanden om hun belastinginning te verbeteren, en waar nodig ook aan lidstaten.
13. De EU voert een belasting op financiële transacties in, die speculatieve handel tegengaat en geduldig beleggen stimuleert. Deze belasting omvat ook valutatransacties (Tobintaks). Een deel van de opbrengst wordt aangewend voor klimaatsteun aan ontwikkelingslanden.
14. De Europese Commissie spoort EU-landen aan om lasten te verschuiven van arbeid naar vervuiling en vermogen.
15. De EU pakt btw-fraude strenger aan, onder meer door betere samenwerking tussen belastingdiensten en door waar nodig de btw-plicht te verleggen van de leverancier naar de afnemer, uitgezonderd de consument.
16. Lidstaten krijgen de vrijheid om zelf de btw-tarieven vast te stellen voor arbeidsintensieve diensten die niet grensoverschrijdend concurreren, zoals kappers en fietsmakers.
17. Tweedehands goederen, onder meer uit kringloopwinkels, worden vrijgesteld van btw.

EEN SOCIAAL EUROPA

E. EU-BEGROTING

1. De afgesproken evaluatie van de contributieregeling van de EU wordt aangegrepen voor een ingrijpende herziening. Nationale contributies worden gedeeltelijk vervangen door Europese belastingheffing op bedrijfswinsten, milieuverbruik en financiële transacties.
2. De duurzaamheidseisen voor de Structuurfondsen en het Cohesiefonds worden aangescherpt, net als de controle op de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding. Die dient bij te dragen aan de doelstellingen van het Welvaarts- en Duurzaamheidspact, zoals energiezekerheid.
3. Het EP zet de lidstaten onder druk, onder andere met subsidiekortingen, om jaarlijks een 'nationale verklaring' af te geven over de rechtmatigheid van de besteding van EU-gelden door nationale en lagere overheden.
4. De salarissen en secundaire arbeidsvoorwaarden van EU-politici en -ambtenaren worden verder versoberd. Toeslagen zoals de ontheemden- en familietoeslag verdwijnen.
5. Aan de maandelijkse verhuizing van het EP tussen Brussel en Straatsburg komt een einde. Het EP krijgt één vergaderplek: Brussel.

2 MEER DEMOCRATIE

Sommige politici geloven dat ‘minder Europa’ het antwoord is op de onvrede van mensen over ‘Brussel’. Maar dat is struisvogelgedrag. De grootste uitdagingen waar we voor staan overstijgen onze landsgrenzen en vragen om een internationale aanpak.

Nederland is te klein om in z'n eentje de klimaatverandering een halt toe te roepen of de financiële sector in toom te houden. Veel mensen zien dat ook; zij willen geen opheffing van de Europese Unie maar een Unie die goed functioneert en burgers meer betreft bij de politieke besluitvorming.

GroenLinks pleit daarom voor meer democratische controle op wat er in de EU wordt besloten. Bijvoorbeeld door de Europese verkiezingen te laten bepalen wie de voorzitter van de Europese Commissie wordt, net zoals in Nederland de grootste partij in principe de minister-president levert. Zo wordt deze belangrijke politieke benoeming uit de achterkamertjes gehaald.

In 2014 krijgen alle Europese burgers weer de kans om via de stembus de politieke kleur in

het Europees Parlement te bepalen. Dan wordt de macht in Europa opnieuw verdeeld. In Nederland vinden we het vanzelfsprekend dat het parlement het laatste woord heeft. Het wordt tijd om die logica ook op Europees niveau door te zetten. Europa is niet van de regeringsleiders die achter de schermen deals sluiten, niet van de multinationals en niet van de Brusselse ambtenaren. De Unie is van ons.

DE EUROCRISIS: GEEN STATISTIEK, MAAR POLITIEK

Meer Europese democratie is harder nodig dan ooit. De EU mengt zich als gevolg van de eurocrisis steeds nadrukkelijker in het financiële en economische beleid van de lidstaten. De Europese Commissie neemt dagelijks politieke besluiten die gevolgen hebben voor de sociale voorzieningen in eurolanden zoals de gezondheidszorg en pensioenen. Zo werkt de

De economische integratie in Europa gaat op dit moment zo snel dat de Unie niet langer mag dralen met het versterken van de democratie

OPEN VERKIEZING VAN GROENE TOPKANDIDATEN

Tien jaar geleden waren de Groenen de eerste Europese politieke familie die een gemeenschappelijke campagne voerde voor de Europese verkiezingen. Bij de komende verkiezingen spelen zij weer een voortrekkersrol. Terwijl andere Europese partijen in achterkamertjes soebatten over hun topkandidaten, hielden de Groenen een Europabrede *primary*: groene partijleden en sympathisanten brachten hun stem uit om de groene topkandidaten te kiezen. Zij kozen Ska Keller (Duitsland) en José Bové (Frankrijk) tot de gezichten van de campagne van de Europese Groene Partij. Door hun topkandidaten te laten kiezen, dragen de Europese Groenen bij aan meer Europese democratie.

Europese Commissie aan bilaterale contracten met lidstaten over de hervormingsplannen voor hun economie. De nationale parlementen controleren hun eigen regering, maar niemand controleert de Commissie. Dit kan niet zo door blijven gaan. Als de democratische controle niet snel wordt verbeterd, zal GroenLinks deze contracten niet steunen. De economische integratie in Europa gaat op dit moment zo snel dat de Unie niet langer mag dralen met het versterken van de democratie.

De aanpak van de eurocrisis is geen kwestie van optellen en aftrekken. Hij raakt aan onze visie op de samenleving en onze toekomst. Dat maakt de keuzes die we maken bij uitstek politiek. De eenzijdige focus op de begrotingsnorm van drie procent laat zien dat een rechtse ideologie nog altijd dominant is in Europa. Dat is ook logisch gezien de rechtse meerderheid in het Europees Parlement en binnen de regeringen van de EU-lidstaten. Maar de regeringsleiders en de Europese Commissie presenteren hun aanpak van harde overheidsbezuinigingen als technisch en apolitiek. Daarmee verbloemen zij dat de kiezer ook een andere keuze heeft: een keuze voor een duurzaam en solidair Europa. Om die politieke keuze boven tafel te krijgen is meer democratisch debat nodig.

GroenLinks wil dat de nationale parlementen en de sociale partners het recht krijgen om rechtstreeks in debat te gaan met de supercommissaris voor de euro – op dit moment is dat Olli Rehn - over zijn economische

Daarmee verbloemen zij dat de kiezer ook een andere keuze heeft: een keuze voor een duurzaam en solidair Europa

aanbevelingen voor hun land. Bovendien moet het Europees Parlement de supercommissaris ter verantwoording kunnen roepen en zo nodig weg kunnen sturen. Op dit moment kan geen enkel parlement, nationaal of Europees, de commissaris bijsturen wanneer hij landen boetes oplegt en hervormingen eist. Dat kan zo niet langer.

EEN TRANSPARANTE UNIE

Transparante besluitvorming bevordert niet alleen de democratische controle, maar ook de slagvaardigheid van de Unie. Besluitvorming in de Europese Unie is nu vaak nog halfslachtig, gebaseerd op nationale belangen die het algemene Europese belang in de weg staan.

De ondoorzichtige besluitvorming geeft nationale politici de kans om hun handen in onschuld te wassen en 'Brussel' de schuld te geven van alles wat hun niet zint. Terwijl zij zélf verantwoordelijk zijn voor de koers van de Unie. Zoals Mark Rutte die in de Tweede Kamer spierballentaal bezigt over de EU, maar inbindt zodra hij met zijn Europese collega's onderhandelt. Hetzelfde geldt voor de Nederlandse politieke partijen die de afgelopen jaren in de regering hebben gezeten en nu afgeven op Brussel: zij hebben de Europese Unie mede vormgegeven.

Achter het rookgordijn van de retoriek over 'minder Brussel' ijveren politieke partijen opvallend vaak voor maatregelen die neerkomen op 'meer Brussel'. Akkoord, zegt GroenLinks, maar wees daar eerlijk over. Door het Europees

GROENEN ROEPEN OVERMAGTIGE BANKENLOBBY EEN HALT TOE

De financiële sector geeft meer geld uit aan lobbypraktijken dan wie dan ook in Europa. Terwijl bankiers jarenlang torenhoge winsten opstreken, betaalt de samenleving nu de rekening van de financiële crisis. Maar de tijd dat de bankenlobby zonder tegenspraak Europese wetgeving naar zijn hand kon zetten is gelukkig voorbij. Het initiatief voor een tegenlobby kwam in 2011 vanuit de Groene fractie. Pascal Canfin, een Franse groene Europarlementariër, zette de eerste stap tot de oprichting van de NGO Finance Watch. Dit kenniscentrum heeft de expertise in huis om effectief op te komen voor de belangen van de samenleving. Mede dankzij de Europese Groenen is er een einde gekomen aan het monopolie dat de banken hadden op het beïnvloeden van de Europese financiële regelgeving.

De EU zou meer moeten doen om ervoor te zorgen dat ook werknemersbelangen op Europees niveau krachtig worden vertegenwoordigd

Parlement en de nationale parlementen voortaan inzicht te geven in de onderhandelingen in de Europese Raad, kan iedereen het doen en laten van zijn regering in Brussel controleren. Dan kunnen kiezers hun politici ook afstraffen voor besluiten waar zij het niet mee eens zijn. Dát is democratische controle waar de EU beter van wordt.

Het Brusselse wetgevingsproces is zo ingewikkeld dat slimme, goed ingevoerde lobbyisten veel invloed kunnen uitoefenen. Jaarlijks geven bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties een miljard euro uit aan Europese lobby. Sinds een aantal jaren bestaat er een register voor lobbyisten, zodat duidelijker wordt welke groepen invloed proberen uit te oefenen op de Europese besluitvorming. Maar de Raad van Ministers heeft zich hier, ondanks verzoeken van de Europese Commissie en het Europees Parlement, nog niet bij aangesloten.

GroenLinks wil de werking van het register uitbreiden, zodat ook helder wordt welke lobbyisten invloed uitoefenen op de Raad en we meer inzicht krijgen in de financiering van lobbypraktijken. Bovendien zou de EU meer moeten doen om ervoor te zorgen dat ook werknemersbelangen op Europees niveau krachtig worden vertegenwoordigd. Op dit moment zijn het vooral de werkgevers die in Brussel een flinke vinger in de pap hebben.

EUROPESE DEMOCRATIE: WERK IN UITVOERING

De Europese Unie bestaat nog geen zestig jaar. Laten we niet vergeten hoeveel al wel is bereikt. In geen enkel werelddeel is de grensoverschrijdende democratische besluitvorming zo ver gevorderd als in Europa. Zo bestaat sinds het Verdrag van Lissabon formeel de mogelijkheid tot een Europees burgerinitiatief. In 2013 heeft het burgerinitiatief tegen privatisering van water voor het eerst voldoende handtekeningen verzameld. Mede hierdoor heeft de Europese Commissie aangekondigd af te zien van privatisering van drinkwatervoorzieningen. Op zo'n moment klinkt de stem van burgers luid en duidelijk in Brussel.

Het Verdrag van Lissabon was een belangrijke stap in het democratiseringsproces van de Unie. Maar Europese democratie is werk in uitvoering. De Europese Groenen maken zich sterk voor een nieuw verdrag dat verdere stappen zet. Zoals een kiesstelsel dat politieke partijen uitdaagt om samen op te trekken met hun Europese geestverwanten via Europese kieslijsten. De Nederlandse kiezer kan dan niet alleen op een GroenLinkser stemmen, maar ook op een Duitse of Franse kandidaat van de Europese Groene Partij. Uiteraard dient dit nieuwe verdrag in een referendum te worden voorgelegd aan de inwoners van de EU.

Als Europese politieke partijen bij de Europese verkiezingen een kandidaat voor het voorzitterschap van de Europese Commissie naar voren schuiven, wordt de selectie van de nieuwe

Het Europees Parlement moet Eurocommissarissen individueel ter verantwoording kunnen roepen en naar huis kunnen sturen

voorzitter inzet van een politieke strijd. De kandidaat van de Europese partij of coalitie die de meeste zetels in het Europees Parlement behaalt, heeft een ijzersterke claim op de voorzitterspost. De voorzitter van de Europese Commissie, nu uitgerust met een kiezersmandaat, zou dan ook de rol van de huidige voorzitter van de Europese Raad op zich kunnen nemen. Zo maken we einde aan de huidige situatie waarin de voorzitter van de Europese Raad, de officieuze 'president van de EU', aan geen enkel parlement verantwoording hoeft af te leggen.

Voor een slagvaardige Europese Unie dient het aantal leden van de Europese Commissie - nu 28 - fors te worden teruggedrongen. Niet alleen vermindert dat nodeloze bureaucratie, het doorbreekt ook de nationale benoemingen van de

Eurocommissarissen. Bij een politiekere Europese Commissie horen ook politieke besluiten over de bemensing van de Commissie. GroenLinks hecht meer waarde aan de kwaliteit van een Europees bestuurder dan aan diens nationaliteit.

Het Europees Parlement moet - net als de Tweede Kamer dat kan doen met ministers - commissarissen individueel ter verantwoording kunnen roepen en eventueel naar huis kunnen sturen. Belangrijke Europese benoemingen, zoals die van bestuursleden van de Europese Centrale Bank, worden nu bedisseld in de Raad. GroenLinks wil dat het Europees Parlement hier het laatste woord over krijgt. Niet alleen is dat democratischer, hopelijk wordt zo eindelijk het *old boys network* in het huidige Europese bestuur doorbroken.

PROGRAMMAPUNTEN

A. DEMOCRATISERING

1. Het nieuwgekozen EP neemt het initiatief tot een herziening van de Europese verdragen, door middel van een openbare Conventie. De opdracht van de Conventie is het bereiken van brede overeenstemming over het democratiseren, vergroenen en socialer maken van de EU.
2. Binnen de Conventie maakt het EP zich sterk voor:
  - a. betere democratische controle op de sociaaleconomische sturing binnen de EU en de eurozone;
  - b. beperking van het veto bij Europese belastingmaatregelen;
  - c. de garantie dat geen enkele Europese wet kan worden aangenomen zonder goedkeuring van het EP;
  - d. formeel initiatiefrecht voor het EP;
  - e. het formele recht van het EP om individuele eurocommissarissen te benoemen en te ontslaan;
  - f. het laatste woord van het EP over andere belangrijke benoemingen, zoals die van directieleden van de Europese Centrale Bank;
  - g. controle van het EP op het buitenlands beleid van de EU;
  - h. Europese kieslijsten: een deel van de zetels in het EP wordt gereserveerd voor Europese politieke partijen; zo komen de lijsttrekkers c.q. de kandidaten voor het Commissievoorzitterschap in alle lidstaten op het stembiljet;
  - i. kiesrecht vanaf 16 jaar;
  - j. uitbreiding van het kiesrecht voor EU-burgers die in een ander EU-land wonen naar nationale en provinciale verkiezingen;
  - k. het recht van het EP om zijn eigen vergaderplek te kiezen;
  - l. verbetering van de 'gele kaart'-procedure voor nationale parlementen: als een zesde van de parlementen bezwaar maakt tegen een Europees wetsvoorstel, krijgen zij meer tijd om medestanders te vinden voor het bereiken van de drempel van eenderde;
  - m. EU-wijde (correctieve) referenda;
  - n. betere toegang tot het Hof van Justitie van de Europese Unie voor maatschappelijke organisaties;
  - o. een lagere drempel voor waarschuwingen en sancties tegen lidstaten die grondrechten en democratische beginselen schenden;
  - p. een zichtbare plek voor het EU-Grondrechtenhandvest in de Europese verdragen.
3. Over het nieuwe verdrag wordt een referendum gehouden, bij voorkeur in de gehele EU.
4. Europese partijen maken vóór de Europese verkiezingen hun kandidaat voor de opvolging van Commissievoorzitter Barroso bekend. De partij die de meeste zetels in het EP verovert, claimt het Commissievoorzitterschap. Haar kandidaat krijgt als eerste de kans een (afgeslankte) Commissie te formeren, die het vertrouwen geniet van een meerderheid in het EP.
5. De nieuwe Commissievoorzitter gaat ook het voorzitterschap van de Europese Raad van regeringsleiders uitoefenen. Deze EU-president maakt een begin met de openbaarheid van de euro(zone)toppen, met name wanneer de regeringsleiders besluiten nemen die voorgeschreven zijn in de verdragen van de Europese Unie en wanneer zij de totstandkoming of uitvoering van Europese wetten beïnvloeden.
6. Nationale parlementen krijgen een actieve rol in de Europese besluitvorming, onder andere door eurocommissarissen en rapporteurs van het EP uit te nodigen voor een discussie over belangrijke EU-maatregelen. Zij krijgen meer mogelijkheden om het besluitvormingsproces in de Raad van Ministers te volgen, zodat zij de voorliggende keuzes in de Raad in een publiek debat kunnen bespreken met hun regering.
7. De Europese wetgevingsprocedure wordt transparanter. Het aantal informele compromissen tussen Raad en EP wordt beperkt. Documenten voor de trialogen (het driehoeksoverleg tussen het Europees Parlement, de Raad van Ministers en de Europese Commissie) en conciliaties (vergaderingen van het bemiddelingscomité van het Europees Parlement en de Raad van Ministers) worden

MEER DEMOCRATIE

- openbaar.
8. De EU schept meer openheid bij onderhandelingen over internationale (handels)verdragen. Zo worden onderhandelingsmandaten, conceptverdragen en alle documenten die de Europese Commissie deelt met lobbygroepen openbaar.
  9. De Europese wet openbaarheid van bestuur (EuroWob) wordt fors verbeterd en uitgebreid naar alle EU-instellingen. Actieve openbaarmaking van documenten wordt de regel. De uitzonderingsbepalingen die geheimhouding toestaan worden beperkt.
  10. Falende eurocommissarissen worden door het EP weggestuurd.
  11. Nationale vakbonden en werkgeversorganisaties krijgen het recht om rechtstreeks in discussie te gaan met de verantwoordelijke eurocommissaris over tot hun land gerichte budgettaire en sociaaleconomische aanbevelingen. De EU stimuleert grensoverschrijdende samenwerking en onderhandelingen tussen sociale partners.
  12. De kinderziekten van het Europees burgerinitiatief worden genezen. De Europese Commissie biedt betere (digitale) faciliteiten aan initiatiefnemers. Lidstaten mogen van ondertekenaars geen paspoortnummer meer vragen. Initiatieven gericht op verdragswijziging worden toegestaan.
  13. De EU-instellingen zorgen voor evenredige vertegenwoordiging van vrouwen en minderheden in Europese topfuncties.
  14. Europese adviescomités krijgen een representatieve samenstelling, opdat alle belanghebbenden vertegenwoordigd zijn.
  15. Er komt een verplicht, openbaar register voor lobbyisten bij de Europese instellingen, dat vermeldt wie hun opdrachtgevers zijn en hoeveel zij betalen.
  16. De Europese Commissie legt verantwoording af over consultaties die vooraf zijn gegaan aan beleidsvoorstellen: welke lobbyisten hebben input geleverd, en wat is er met die input gedaan? Zo vergroten we de transparantie van de besluitvorming.
  17. De gedragscode voor Europarlementariërs wordt

- aangescherpt, toezicht en transparantie verbeterd, om belangenverstrengeling tegen te gaan.
18. Engels wordt de werktal van de Europese instellingen. Burgers en Europarlementariërs houden het recht op informatie van en communicatie met de EU in hun eigen taal.
  19. De EU stimuleert onafhankelijke grensoverschrijdende onderzoeksjournalistiek.

B. CULTUUR

1. De EU bevordert Europese film-, tv- en theaterproducties, literaire vertalingen en de digitalisering van musea en archieven.
2. De video- en audiostreams van omroepen worden bevrijd van tijdsloten en geografische blokkades.
3. Het mededingingsbeleid geeft nationale overheden meer armslag om te bepalen welke activiteiten publieke omroepen mogen ondernemen.
4. Lidstaten krijgen de vrijheid om digitale boeken, tijdschriften en kranten onder het lage btw-tarief te brengen.

3 EEN GROENE INDUSTRIEPOLITIEK

GroenLinks wil dat zo snel mogelijk een einde komt aan de industriepolitiek die een vervuilde economie in stand houdt. Zowel de Nederlandse als de Europese overheid moet zich inspannen voor de transitie naar een duurzame economie, die draait op zon en wind in plaats van op kolen en gas.

De fossiele industrie wordt al ruim een eeuw op allerlei manieren op weg geholpen door de overheid. Dat gebeurt met lage belastingtarieven voor energie-intensieve bedrijven, met uitdiepingen van rivieren zodat havens als die van Rotterdam kunnen groeien en met uitzonderingen op accijnzen zodat vliegtuigen en schepen goedkoop kunnen vervoeren. In 2010 alleen al gaf Nederland 5,6 miljard euro uit aan directe of indirecte subsidies voor de fossiele industrie, tegenover 1,5 miljard euro voor duurzame energie. Het zijn niet de windmolens, maar de verbrandingsmotoren en kolencentrales die op subsidies draaien.

De periode van ongebreidelde economische groei op basis van een schijnbaar onuitputtelijke toevoer van olie, gas en steenkool is voorbij. Een duurzame economie betekent besparen - het efficiënter gebruiken van grondstoffen en energie

- hergebruiken en recyclen. De ervaring leert dat de groene innovaties die hiervoor nodig zijn niet als vanzelf komen bovendrijven, maar vragen om gerichte overheidsinvesteringen. GroenLinks kiest daarom voor een *groene* industriepolitiek, die verduurzaming stimuleert en koplopers beloont. Zo scheppen we miljoenen nieuwe banen en wordt Europa wereldwijd toonaangevend als het gaat om duurzaamheid.

VAN FOSSIELE NAAR GROENE POLITIEK

De omslag naar een duurzame economie is bittere noodzaak. Miljoenen Europeanen zitten zonder werk. Een groene industriële revolutie, gestoeld op duurzame energie en innovatie, biedt Europa een weg uit de crisis. De prijzen voor olie en andere grondstoffen rijzen de pan uit. Elk jaar importeert de EU voor meer dan 400 miljard euro aan fossiele grondstoffen uit regio's zoals Rusland

Een groene industriële revolutie, gestoeld op duurzame energie en innovatie, biedt Europa een weg uit de crisis

en het Midden-Oosten. Terwijl we obsessief onze overheidsbegrotingen op orde proberen te krijgen, smijten we tegelijkertijd honderden miljarden euro's over de balk.

Als we die euro's investeren in energiebesparing, groene innovatie en een duurzame energievoorziening, worden we minder afhankelijk van energie-importen uit instabiele regio's of van dictatoriale regimes en scheppen we bovenal nieuwe banen. Zo versterken we de positie van Europa wereldwijd en voorkomen we dat ons buitenlandbeleid wordt gedictieerd door energiebelangen. Europese landen, de Nederlandse regering voorop, strijden nu nog om Russische gascontracten. Die wedijver stelt Moskou in staat om de Europese Unie uiteen te spelen. Bovendien leidt het ertoe dat Europa zich niet hard durft uit te spreken wanneer Rusland mensenrechten schendt of zijn buurlanden bedreigt.

Gelukkig liggen er volop kansen voor een groene industriële revolutie. Nu al bloeien overal energiecoöperatieven op en rijzen lokale initiatieven voor groene energie als paddenstoelen uit de grond. Europese regels zouden de weg vrij moeten maken voor duurzame lokale initiatiefnemers in plaats van ze af te remmen. Door energie op te wekken uit hernieuwbare bronnen als zon en wind, maken we een einde aan de uitputting van kostbare grondstoffen, de op hol geslagen klimaatverandering en de luchtvervuiling.

KOELSYSTEMEN DIE DE AARDE VERWARMEN

Op initiatief van GroenLinks-Europarlementariër Bas Eickhout zette de Europese Unie een nieuwe stap in de aanpak van klimaatverandering. Eickhout smeedde een compromis tussen het Europees Parlement en de Raad van Ministers dat leidt tot een forse vermindering van superbroeikasgassen in koelsystemen. In 2030 zal het gebruik van deze vervuilende chemicaliën met bijna 80 procent zijn teruggedrongen in Europa. Grote supermarkten moeten overstappen op milieuvriendelijkere koeling. Voor de bedrijven die vooroplopen met het ontwikkelen van alternatieve koelsystemen is het duidelijk: innovatie loont. Zij hebben in één klap een voorsprong op de rest van de wereld. Dat levert banen op en een sterke concurrentiepositie voor de Europese industrie. De *New York Times* noemde Eickhouts aanpak van superbroeikasgassen een 'doorbraak' en riep president Obama op om het Europese voorbeeld na te volgen.

Het principe dat 'de vervuiler betaalt' is een essentieel onderdeel van de groene economische agenda

Hoewel in de groene economie niet voor elke industrie plaats is, komen vernieuwing en vergroening soms uit onverwachte hoek. Zo is de chemische industrie aan het afkicken van haar fossiele verslaving en aan het omschakelen naar hernieuwbare grondstoffen. Ook voor de staalindustrie - die broodnodig is voor bijvoorbeeld de productie van windmolens - is ruimte in de groene economie. Een toekomstbestendige en wereldwijd concurrerende Europese industrie kan niet zonder energiebesparing, verduurzaming van energie en een focus op recycling en hergebruik. Steeds meer bedrijven zien dat in.

DE VERVUILER BETAALT

Een sterke overheid kan de macht van de fossiele belangen doorbreken en de weg vrijmaken voor innovatieve ondernemingen. Europa is nu nog een belastingparadijs voor vervuilers. De grootverbruikers van energie betalen veel minder belasting dan de kleinere bedrijven en consumenten. GroenLinks wil dat omdraaien: niet de grootverbruikers, maar juist de burgerinitiatieven voor duurzame energie krijgen van ons een vrijstelling voor energiebelasting.

In de groene economie draaien vervuilers zelf op voor de milieu- en gezondheidskosten die zij veroorzaken. Het is niet meer dan logisch dat de luchtvaartmaatschappijen een reële prijs gaan betalen voor de vervuiling die zij teweegbrengen. Hetzelfde geldt voor de internationale scheepvaart en het vrachtvervoer. GroenLinks wil

dat Europa hoge eisen stelt aan haar lidstaten als het gaat om de luchtkwaliteit. De lucht in Nederland behoort tot de vieste in Europa en honderdduizenden Nederlanders hebben gezondheidsklachten die samenhangen met luchtvervuiling.

Het principe dat 'de vervuiler betaalt' is een essentieel onderdeel van de groene economische agenda. Europa heeft hiervoor onder andere het emissiehandelssysteem voor CO₂ in het leven geroepen. Het idee is eenvoudig: bepaal als overheid hoeveel CO₂ in totaal mag worden uitgestoten - het plafond - en laat dan de markt zijn werk doen. Als de prijs hoog genoeg is, wordt het interessant om geld te investeren in energiebesparing: wie erin slaagt om minder CO₂ uit te stoten hoeft immers ook minder rechten te kopen. Bedrijven die zich snel aanpassen hebben een voorsprong op de concurrentie en dus een voordeel.

In theorie draagt het systeem bij aan de schone energierevolutie, maar de prijs van CO₂-uitstoot is nog veel te laag. Door een deel van de CO₂-rechten permanent uit de handel te halen of door het plafond elk jaar te laten dalen, kan de EU meer druk zetten op vervuilende ondernemingen en gaat groene innovatie nog meer lonen.

De combinatie van emissiehandel en gerichte ondersteuning van duurzame initiatieven leidt ertoe dat zelfs grote vervuilers als Tata Steel energie gaan besparen. De staalproducent is met Europese steun een energiebesparend

Met een Europees supergrid zijn we in Europa niet langer afhankelijk van de vervuilende energie van foute regimes

proefproject gestart dat op termijn kan leiden tot tenminste 20 procent minder CO₂-uitstoot. Als we investeringen in dit soort innovaties wegbezuinigen, laten we onze kinderen zitten met een verouderde industrie en een uitgeputte aarde.

VAN LOKALE ENERGIE TOT EEN SUPERGRID

Burgers en bedrijven kiezen er steeds vaker voor om zelf én samen duurzame energie op te wekken. Eén van de grote voordelen hiervan is dat er economische macht verschuift van grote energiebedrijven naar burgers. Dankzij de opkomst van lokale duurzame energiecoöperaties en de toegenomen mogelijkheden om zelf groene stroom op te wekken via bijvoorbeeld zonnepanelen, zijn mensen niet langer aangewezen op de grijze stroom van bedrijven als Nuon of Essent. De energievoorziening van de toekomst is niet alleen groen, maar ook democratisch.

Een succesvolle groene energierevolutie kan niet zonder actief overheidsbeleid. Zoals in Denemarken, waar men in 2020 de helft van de stroom uit windenergie wil halen. Of in Duitsland, waar op zonnige dagen al bijna de helft van de stroom uit zonne-energie wordt gehaald. Nederland blijft daar ver bij achter: een schamele 4,4 procent van onze totale energie is hernieuwbaar. Het is alleen dankzij koplopers als Duitsland en Denemarken dat de EU haar doel van minimaal 20 procent duurzaam opgewekte energie in 2020 misschien haalt. Meer ambitie is nodig om de opwarming van de aarde binnen de

perken te houden.

Door op Europees niveau verduurzaming gericht te bevorderen en soms ook af te dwingen, voorkomen we dat landen als Nederland ongestraft achteraan blijven sukkelen. Bijvoorbeeld door een limiet te stellen aan de CO₂-uitstoot van nieuwe en bestaande energiecentrales. Of door alle lokale stroomnetten geschikt te maken voor het ontvangen van kleinschalig opgewekte stroom uit zon en wind.

Met alleen decentraal opgewekte energie kunnen we de grote industriële zwaartepunten in Europa niet van voldoende energie voorzien. Daarom dient de Europese Unie ook te investeren in grootschalige energieprojecten, zoals windmolens op de Noordzee en zonnecentrales in Spanje. Alleen met een betere en uitgebreide infrastructuur kunnen we de duurzaam opgewekte energie ook daar krijgen waar die nodig is. Op dit moment is er maar één stroomkabel tussen Frankrijk en Spanje. Voor het slagen van de energierevolutie zal dat minstens vertienvoudigd moeten worden. Met een Europees supergrid zijn we in Europa niet langer afhankelijk van de vervuilende energie van foute regimes.

DE BIOBASED ECONOMY

In een duurzame economie gaan we onze grondstoffen en energie steeds vaker halen uit biomassa, zoals planten en algen. Maar een kanttekening bij de *biobased economy* is op zijn plaats. Het opwekken van energie door het

Een duurzame en moderne kenniseconomie heeft een innovatieve en dynamische ICT-sector nodig

verbranden van biomassa - 'biobrandstoffen' - is in feite een inefficiënte benutting en zou een laatste optie moeten zijn. Zon en wind zijn veel schonere energiebronnen en verdienen de voorkeur. Biomassa kan daarom het beste worden ingezet voor hoogwaardige toepassingen, zoals voedsel en medicijnen.

Een voorwaarde is ook dat biomassa niet leidt tot voedselschaarste. De productie van biomassa is afhankelijk van grond, voedingsstoffen en water, die ook maar beperkt beschikbaar zijn. We zullen zuiniger moeten omspringen met natuurlijke hulpbronnen, ook in de *biobased economy*.

GROENE INNOVATIE

De Europese Unie heeft aanzienlijke bevoegdheden op het vlak van milieu en gezondheid. Een Europese innovatiepolitiek begint bij uitstek op die terreinen. Veel consequenter dan nu moet de EU scherpe eisen stellen aan de milieuvriendelijkheid en de veiligheid van producten en productieprocessen. Bedrijven die groene technologie maken kunnen dan de markt veroveren. Zo kan Europa een leidende positie verkrijgen in groeimarkten als klimaatneutraal bouwen, recycling en hernieuwbare energie. Zo creëren we nieuwe werkgelegenheid en zorgen we dat de Europese economie internationaal concurrerend blijft.

Voor de meest vernieuwende innovaties is vaak overheidssteun nodig. Dat geldt zeker voor het fundamenteel onderzoek dat eraan ten grondslag ligt. De groene economie kan niet floreren zonder een productieve kennissector. Als het aan GroenLinks ligt, trekt de EU daarom meer geld uit voor onderzoek. De resultaten van onderzoek moeten niet alleen in dure wetenschappelijke tijdschriften verschijnen, maar gratis toegankelijk zijn.

Een duurzame en moderne kenniseconomie heeft een innovatieve en dynamische ICT-sector nodig. Daarom is het belangrijk dat technieken kunnen worden uitgewisseld en dat kennis voor iedereen beschikbaar komt. GroenLinks is voorstander van *open source* software en open standaarden. De overdracht van milieutechnologie aan ontwikkelingslanden loopt nogal eens stuk op octrooien - exclusieve gebruiksrechten - van westerse bedrijven. De EU moet zich inzetten voor een internationaal klimaatfonds dat zulke kennis opkoopt, vrij beschikbaar maakt en de toepassing ervan subsidieert. Pas dan wordt groene energie daadwerkelijk de beste koop voor ontwikkelingslanden: van verf met zonnecellen voor de Chinese nieuwbouw tot biogasinstallaties in Afrikaanse dorpen.

PROGRAMMAPUNTEN

A. INDUSTRIE

1. De EU formuleert de ambitie om haar industrie tot de schoonste en efficiëntste ter wereld te maken en het mondiale leiderschap in milieutechnologie te heroveren. Zij zet al haar wetgevende en financiële instrumenten op dit terrein daarvoor in.
2. Er komen strenge Europese voorschriften voor producten en productieprocessen, die aanzetten tot een zuinig gebruik van energie, water, land en grondstoffen, een langere levensduur en repareerbaarheid van producten.
3. Producenten blijven gedurende de hele levensduur van een product verantwoordelijk voor het hergebruik van de kostbare grondstoffen. Oude producten worden teruggenomen en de zeer zeldzame grondstoffen steeds opnieuw gebruikt.
4. De EU geeft sturing aan de *biobased economy*. Fossiele en andere eindige grondstoffen worden zoveel mogelijk vervangen door duurzame plantaardige alternatieven, zonder de voedselvoorziening in het gedrang te brengen.

B. KLIMAAT

1. De EU zet alles op alles om eind 2015 nieuwe, bindende klimaatafspraken te maken in VN-verband. Dit protocol beoogt de gemiddelde temperatuurstijging op aarde tot 2 graden te beperken. Daartoe moet de mondiale uitstoot van broeikasgassen in het jaar 2030 lager zijn dan in 1990 en in 2050 meer dan gehalveerd. De EU stelt daarom een nieuw klimaat- en energiepakket vast met ten minste de volgende drie doelen voor 2030:
  - a. 60 procent minder uitstoot van broeikasgassen in de EU ten opzichte van 1990;
  - b. 45 procent hernieuwbare energie;
  - c. 40 procent energiebesparing ten opzichte van nu.
2. De EU geeft het goede voorbeeld door de EU-doelstelling voor 2020 te verhogen van 20 tot 30 procent uitstootvermindering ten opzichte van 1990.
3. Uiterlijk in 2050 gebruikt de EU alleen nog maar hernieuwbare energie.
4. De EU bereidt zich beter voor op internationale

klimaattoppen, bepaalt haar onderhandelingsinzet bij meerderheid en spreekt met één stem. In de aanloop naar en tijdens klimaattoppen zoekt de EU samenwerking met ontwikkelingslanden, zoals laaggelegen eilandstaten, om de druk op dwarsliggende landen op te voeren.

5. De EU geeft meer klimaatsteun aan ontwikkelingslanden. Zij stelt zeker dat deze steun bovenop de al bestaande uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking komt. Vanaf het jaar 2020 dragen de EU en haar lidstaten jaarlijks minstens 30 miljard euro bij aan het internationaal klimaatfonds voor steun aan ontwikkelingslanden bij duurzame energie en aanpassing aan klimaatverandering. De Europese bijdrage omvat onder meer de helft van de opbrengsten van geveilde emissierechten.
6. De EU schrapt minstens 1,4 miljard emissierechten uit het Europese emissiehandelssysteem. De emissierechten voor industrie, elektriciteitsproducenten en luchtvaart worden verminderd om ze in lijn te brengen met het doel van 30 procent minder uitstoot van broeikasgassen in 2020. Daardoor daalt het plafond aan uit te geven CO₂-rechten elk jaar met 2,5 procent in plaats van met 1,74 procent.
7. Emissierechten worden niet langer gratis weggeven, maar geveild. Er komen sectorspecifieke oplossingen voor het risico op 'koolstoflekkage' door verplaatsing van bedrijvigheid naar buiten de EU. Een deel van de opbrengsten van geveilde emissierechten wordt bijvoorbeeld besteed aan innovatieve industriële processen die CO₂ besparen.
8. Er wordt een minimumprijs ingevoerd in het emissiehandelssysteem. Indien te veilen emissierechten onder deze minimumprijs blijven, worden deze rechten geschrapt.
9. Er wordt paal en perk gesteld aan de mogelijkheid voor Europese bedrijven om emissierechten te kopen in landen buiten de EU die niet meedoen aan het emissiehandelssysteem ('offsets'). Op de langere termijn worden deze *offsets* uitgefaseerd. In het jaar 2030 komt er een apart doel om 5 procent van de CO₂-reductie die de EU op zich neemt in de armste ontwikkelingslanden te realiseren, vanwege het

EEN GROENE INDUSTRIEPOLITIEK

belang van deze investeringen voor de duurzame ontwikkeling van hun economie.

10. Vanaf 2020 worden in de EU geen superbroeikasgassen (HFKs) meer gebruikt in nieuwe koelsystemen en airconditioning. In het kader van het protocol van Montreal ijvert de EU voor wereldwijde uitfasering van het gebruik van HFKs.

C. ENERGIE

1. Alle lokale netten worden 'slimme netten', geschikt voor het ontvangen van kleinschalig opgewekte groene energie.
2. De EU krijgt een supernet voor groene stroom, een Europees netwerk van efficiënte hoogspanningskabels - bij voorkeur onderzees en ondergronds - dat de schommelingen in het aanbod van groene energie opvangt en de aansluiting op duurzame energiebronnen buiten de EU faciliteert.
3. Groene stroom houdt voorrang op het net.
4. De Europese Investeringsbank stelt meer kapitaal beschikbaar voor de financiering van projecten op het gebied van duurzame energie en energiebesparing. Er wordt geen financiering meer verleend voor fossiele energiecentrales met een CO₂-uitstoot van meer dan 350 gram per kWh, zodat alleen de meest efficiënte gascentrales nog in aanmerking komen voor leningen. Op middellange termijn wordt ook deze financiering beëindigd.
5. Alle Europese gelden voor energieonderzoek gaan naar duurzame energie en energiebesparing. De subsidies voor onderzoek naar kernenergie en fossiele energie worden stopgezet.
6. Belastingvoordelen en (indirecte) subsidies voor fossiele energie worden beëindigd.
7. Er komt een limiet aan de uitstoot van nieuwe en bestaande energiecentrales. De limiet verzekert dat er op termijn geen vieze kolencentrales meer in Europa staan.
8. Kernenergie wordt uitgefaseerd. De EU verleent geen steun aan de bouw van kerncentrales en kernafval mag niet onomkeerbaar ondergronds worden opgeslagen. Euratom wordt vervangen door een Europese Gemeenschap voor Hernieuwbare Energie.
9. Het wordt lidstaten niet toegestaan om kernenergie te subsidiëren.
10. Radioactief afval wordt niet geëxporteerd naar of geïmporteerd uit landen buiten de EU.
11. Er worden in de EU geen vergunningen verstrekt voor boringen naar schaliegas en steenkoolgas, omdat de transitie naar een duurzame energievoorziening hierdoor wordt afgeremd en we onvoldoende weten over de risico's voor mens en milieu. Ook bij andere risicovolle technieken staat het voorzorgsbeginsel centraal.
12. Er komen EU-maatregelen tegen de import van olie die op extreem vervuilende wijze is gewonnen, zoals teerzandolie.
13. De EU stelt strikte duurzaamheidscriteria op voor de biomassa die bijgestookt wordt in energiecentrales. Deze normen zorgen ervoor dat er geen bomen in kolencentrales worden verbrand en louter bio-energie afkomstig van houtafval uit duurzaam beheerde bossen in aanmerking komt voor subsidie. Alleen de biomassa die voldoet aan deze duurzaamheidscriteria wordt als klimaatneutraal gezien in het Europese emissiehandelssysteem.
14. De EU stelt striktere normen voor het energiegebruik van apparaten (*ecodesign*). Deze normen worden regelmatig aangescherpt in het licht van marktontwikkelingen en innovaties: de zuinigste technologie wordt de nieuwe norm. De meest verspillende apparaten, zoals plasmatelevisies, verdwijnen hierdoor van de markt. Voor het energielabel bij consumentenapparatuur wordt een duidelijkere categorie-indeling gehanteerd; de categorieën worden geregeld aangepast aan de laatste ontwikkelingen.
15. De EU-gedragscode voor energiebesparing door datacenters wordt bindend.
16. In 2020 is in Europa alle nieuwbouw en een groot deel van de bestaande bouw energieneutraal.
17. De Europese Commissie krijgt de regie over de buitenlandse energiepolitiek. Zij voert de onderhandelingen met derde landen zoals Rusland over grote energieprojecten. De tientallen bilaterale contracten van Europese landen en bedrijven met derde landen over energieleveranties worden voortaan gecoördineerd door de Commissie.

EEN GROENE INDUSTRIEPOLITIEK

D. VERVOER

1. De EU streeft naar een internationale oplossing voor de sterk stijgende uitstoot van broeikasgassen door de luchtvaart. Tot die tijd vallen alle vluchten die vertrekken van of landen op een Europese luchthaven onder het Europese emissiehandelssysteem.
2. Er komt een eind aan de btw- en accijnsvrijstellingen voor de luchtvaart. De EU voert een kerosinetaks in, vergelijkbaar met de accijns op benzine en andere brandstoffen.
3. De EU voert een CO₂-belasting in op de bunkerolie voor de scheepvaart.
4. De richtlijn voor energiebelasting wordt herzien, zodat niet het energievolume maar de CO₂-uitstoot de grondslag wordt. De hoogte van de brandstofaccijns wordt gebaseerd op de mate van vervuiling, waardoor de accijns op diesel hoger wordt dan de accijns op benzine.
5. In Europa gaan voor alle nieuwe voer- en vaartuigen de strengst mogelijke milieunormen gelden. Ook worden er maatregelen getroffen om bestaande binnenvaartschepen en (diesel)treinen schoner, zuiniger en stiller te maken.
6. Nieuwe auto's en bestelbusjes worden zuiniger doordat de CO₂-limiet voor deze wordt aangescherpt. In 2025 is de CO₂-uitstoot per kilometer maximaal 60 gram voor auto's en maximaal 100 gram voor bestelbusjes. Testprocedures gaan een accuraat beeld geven van de verbruiksprestaties van voertuigen op de weg.
7. In 2025 rijdt minimaal 60 procent en in 2030 vrijwel 100 procent van de nieuwe auto's op duurzaam geproduceerde elektriciteit, waterstof, biogas of een andere duurzame energiebron, dan wel met een hybride motor.
8. De EU streeft naar een internationaal akkoord over criteria voor duurzaamheid van biobrandstoffen. De Europese verplichting om biobrandstof bij te mengen in fossiele autobrandstof wordt afgeschaft. De EU stimuleert alleen duurzame biobrandstoffen, die leiden tot een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen van minstens 60 procent, die geen nadelige gevolgen hebben voor de voedselvoorziening en de biodiversiteit en waarbij internationale arbeidsnormen nageleefd worden.
9. Elke nieuwe auto wordt uitgerust met een boordcomputer die zuinig rijden bevordert.
10. De EU stimuleert hoogwaardig grensoverschrijdend openbaar vervoer. Het Europees netwerk van hogesnelheids- en nachttreinen wordt uitgebreid, evenals de verbindingen tussen grensregio's. In 2030 zijn in elk geval alle steden met meer dan een half miljoen inwoners verbonden door hogesnelheidslijnen.
11. Er komt geen verplichting voor lidstaten om het binnenlands personenvervoer over het spoor te liberaliseren.
12. Al het openbaar vervoer wordt toegankelijk voor mensen met een handicap.
13. De EU stimuleert het goederenvervoer via spoor, kustvaart en binnenvaart.
14. Vervoer van gevaarlijke stoffen vindt zo min mogelijk door stedelijke gebieden plaats.
15. Er vindt geen verdere liberalisering van het wegvervoer binnen de EU plaats zonder verdere harmonisatie van de sociale rechten van chauffeurs.
16. Om omvliegen te beperken en de veiligheid te vergroten, komt er één Europees luchtruim.
17. Staatssteun voor luchthavens wordt niet langer toegestaan.
18. Vermindering van vervoerskilometers en de beschikbaarheid van milieuvriendelijk voor- en natransport worden criteria bij de beoordeling van staatssteun aan zeehavens.
19. Ambtenaren en vertegenwoordigers van de EU kunnen vliegreizen van minder dan 500 kilometer in principe niet meer declareren.
20. De EU stimuleert fietsen, veilige fietsroutes voor woon-werkverkeer, een Europees netwerk van langeafstandsfietspaden en mogelijkheden om de fiets mee te nemen in internationale treinen.
21. De normen voor fijn stof en andere vervuilende uitstoot van voer- en vaartuigen worden verder aangescherpt.
22. Om luchtvervuiling door de stroomopwekking van zee- en binnenvaartschepen terug te dringen komen er in alle havens stopcontacten voor walstroom. De schoonste schepen krijgen voorrang in havens.

EEN GROENE INDUSTRIEPOLITIEK

E. MILIEU

1. In het Europese afvalbeleid staan preventie en hergebruik centraal. Er komt een ambitieus stappenplan om het percentage afval dat gerecycled wordt - nu minder dan de helft - te verhogen.
2. De EU gaat fosfor recyclen om dure importen en watervervuiling te voorkomen. Zij stimuleert onderzoek naar recycling van fosfor, met inbegrip van milieuvriendelijke terugwinning van fosfor uit (zee)bodems.
3. De EU stelt een aparte doelstelling vast voor de gescheiden inzameling en verwerking van plantaardig afval.
4. De EU bestrijdt de vervuiling van zeeën en oceanen door plastic (*plastic soup*). Daartoe komt er onder meer een verbod op het gebruik van microplastics in cosmetica.
5. Er komt een verwijderingsbijdrage voor nieuwe schepen. Deze heffing voedt een fonds waaruit na het einde van de levensduur de verantwoorde sloop wordt bekostigd.
6. De normen voor schone lucht worden stapsgewijs aangescherpt om minimaal te voldoen aan de richtsnoeren van de Wereldgezondheidsorganisatie.
7. De EU maakt regels voor het veilig gebruik van zeer kleine deeltjes in de nanotechnologie.
8. Lidstaten mogen regels invoeren die strikter zijn dan de EU-normen als het aannemelijk is dat deze een gunstig effect hebben op milieu, volksgezondheid of dierenwelzijn en ze niet een verkapt manier zijn om het binnenlandse bedrijfsleven te bevoordelen.
9. De Europese Commissie zet zich in voor minder gedetailleerde EU-milieuwetgeving die beter wordt nageleefd. Zij krijgt een eigen milieu-inspectiedienst om de handhaving door de lidstaten beter te controleren. Deze krijgt de bevoegdheid om lidstaten direct boetes op te leggen.

F. INNOVATIE

1. De Europese Commissie gaat de EU-landen houden aan de afspraak om minstens 3 procent van hun bruto binnenlands product aan onderzoek en ontwikkeling te besteden.

2. Het Europese onderzoeksprogramma Horizon 2020 zet bij voorrang in op het ontwikkelen van oplossingen voor de schaarste aan energie en grondstoffen. Horizon 2020 ondersteunt zowel toegepast, praktijkgericht als fundamenteel wetenschappelijk onderzoek.
3. Versterking van de kennisinfrastructuur krijgt een hogere prioriteit bij de besteding van gelden uit de Structuurfondsen en het Cohesiefonds.
4. De EU stimuleert gratis toegang tot wetenschappelijke publicaties en onderzoeksgegevens (met waarborgen voor privacy). Zij stelt *open access* verplicht wanneer het onderzoek met EU-geld is uitgevoerd.
5. Aan het EU-octrooi worden strikte inhoudelijke voorwaarden gesteld: innovativiteit, een termijn voor de daadwerkelijke toepassing en een waarborg voor het vrije wetenschappelijke gebruik van de onderliggende kennis. Bedrijven dienen concurrenten het gebruik van essentiële octrooien toe te staan, tegen redelijke betaling. Het octrooieren van software, genen en levende organismen wordt verboden.
6. Om monopolisering van kennis en systemen tegen te gaan en samenwerking te bevorderen, gebruiken de Europese instellingen open standaarden en zoveel mogelijk *open source* software. Zij geven daarmee het goede voorbeeld aan andere overheden. Een overheid die toch kiest voor een gesloten softwarepakket moet deze keuze goed onderbouwen.
7. De EU legt vast dat software die ontwikkeld wordt in opdracht van een overheid altijd *open source* is en eigendom wordt van die overheid.
8. Gegevens in handen van overheden, voor zover niet privacygevoelig, worden in ruwe vorm openbaar gemaakt, zodat bedrijven en instellingen nieuwe toepassingen kunnen ontwikkelen voor deze *open data*, en de gegevens beschikbaar komen voor wetenschappelijk onderzoek.
9. Het bedrag waarover openbare aanbesteding van overheidsopdrachten verplicht is wordt verhoogd om de bureaucratische lasten terug te dringen. De Europese Commissie moedigt overheden aan om gebruik te maken van de nieuwe mogelijkheden om

EEN GROENE INDUSTRIEPOLITIEK

keurmerken te verlangen bij aanbestedingen, andere sociale en milieuvorwaarden te stellen en het midden- en kleinbedrijf meer kansen te geven.

10. Consumenten(organisaties) krijgen het recht collectief schadevergoeding te eisen wanneer bedrijven mededingings- of consumentenregels overtreden.
11. De EU-streefcijfers voor het terugdringen van schooluitval en het verhogen van het opleidingsniveau worden aangescherpt en aangevuld met normen voor de kwaliteit van het onderwijs. De invulling blijft een nationale zaak.
12. Voor alle studerenden komt een Erasmusbeurs beschikbaar, die de meerkosten van een studiejaar aan een buitenlandse onderwijsinstelling dekt. Binnen alle bacheloropleidingen wordt een semester gereserveerd voor een Erasmusuitwisseling. Alle Europese jongeren worden geïnformeerd over de kansen die het Erasmus+-programma hun biedt.
13. De EU ontwikkelt uitwisselingsprogramma's voor alle opleidingsniveaus, ook tijdens de professionele loopbaan.
14. De EU bevordert het online toegankelijk maken van colleges en lessen.
15. De EU werkt verder aan de wederzijdse erkenning van diploma's, studieresultaten en beroepskwalificaties.

G. VOLKSGEZONDHEID

1. De EU vergroot de betrouwbaarheid van medicijntests. Zij verplicht farmaceutische bedrijven tot het openbaar maken van de resultaten van klinische proeven, waarbij de privacy van proefpersonen wordt gewaarborgd. Zij

scherpt de ethische toetsing van medicijntests aan, ook wanneer deze worden uitgevoerd in ontwikkelingslanden. Zij bevordert dat geneeskundig onderzoek rekening houdt met leeftijdsverschillen en met verschillen en overeenkomsten tussen vrouwelijke en mannelijke patiënten.

2. De EU neemt maatregelen tegen misbruik van octrooi op medicijnen, waaronder biopiraterij. Zij verplicht farmaceutische bedrijven om het leeuwendeel van de dankzij een octrooi behaalde winst te investeren in voortgaand onderzoek naar en ontwikkeling van medicijnen, om openheid te geven over hun uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling en voor marketing, en om de regels voor eerlijke mededinging te respecteren, op straffe van intrekking van het octrooi.
3. De EU doet grotere inspanningen voor het bevorderen van de ontwikkeling van vaccins en geneesmiddelen tegen zogenoemde 'armoedeziekten' als tbc, malaria en gele koorts.
4. Het waarschuwingsmechanisme waarmee lidstaten elkaar informeren wanneer een arts of een andere zorgverlener zijn of haar beroep niet langer mag uitoefenen, wordt uitgebreid naar landen buiten de EU.
5. De EU moderniseert de regels voor het reizen met medicijnen die onder de drugswetgeving vallen. Patiënten mogen vrij rondreizen met een maandvoorraad aan medicijnen als deze in de hele EU zijn toegelaten. Voor de overige medicinale drugs, waaronder cannabis op doktersrecept, verstrekken de lidstaten een certificaat dat minstens een jaar geldig is in de hele EU.

4 BAAS OP EIGEN BORD

Eten is politiek. De keuzes die we maken voor ons ontbijt of avondeten hebben gevolgen voor dierenwelzijn, het klimaat, onze gezondheid, lokale ondernemers, verre leveranciers en onze portemonnee.

Zo is de mondiale voedselvoorziening verantwoordelijk voor een kwart van alle uitstoot van broeikasgassen. Daarmee is ons eten een belangrijke veroorzaker van de klimaatverandering. Ook valt ruim 60 procent van het verlies aan biodiversiteit - het uitsterven van planten en dieren - toe te schrijven aan voedselproductie, met name omdat die zoveel land in beslag neemt.

Onze voedselproductie is, in een zoektocht naar de goedkoopste ingrediënten, internationaler geworden. De productieketen wordt almaar langer, met steeds meer tussenpersonen en gesleep van voedingsmiddelen over de aardbol. Van deze doorgeslagen marktwerking zijn vooral boeren de dupe. Zij zien hun winstmarges kleiner worden. De enige manier waarop ze hun hoofd boven water kunnen houden is verdere schaalvergroting. Zo wordt de afstand tussen boer

en bord groter en onze voedselketen complexer en ondoorzichtiger. De voedselschandalen stapelen zich op, met de paardenvleesaffaire als laatste voorbeeld.

Steeds meer mensen zijn zich bewust van de invloed die zij hebben: we kunnen stemmen met onze mes en vork. Maar ook de politiek moet haar verantwoordelijkheid nemen. Naast een energierevolutie heeft Europa een agrarische revolutie nodig. Die maken de Europese Groenen graag mogelijk; met zoveel mogelijk consumenten en boeren als bondgenoten. Alleen zo kunnen we de stappen zetten naar een duurzame, diervriendelijke en transparante voedselvoorziening. Alleen zo worden we baas op eigen bord.

Als we investeren in duurzame landbouw kan 'bio' uitgroeien tot het huismerk van Europa

EEN GROENE LANDBOUWPOLITIEK

Het Europees Parlement had in de afgelopen termijn voor het eerst de kans om iets te doen aan de achterhaalde en geldverspillende Europese landbouwpolitiek. Maar de traditionele landbouwlobby bleek te sterk. In de landbouwcommissie stonden de Europese Groenen alleen in hun pleidooi voor het centraal stellen van de kwaliteit in plaats van de kwantiteit van ons eten. Hierdoor blijft 80 procent van het Europese landbouwgeld naar 20 procent van de boeren gaan; een klein aantal grote boerenbedrijven ontvangt dus de bulk van het geld. De noodzakelijke vergroening in de sector is vooralsnog alleen op papier werkelijkheid geworden. De Europese Groenen blijven zich sterk maken voor een groene landbouwpolitiek die boeren helpt om duurzame keuzes te maken.

Gelukkig zijn er steeds meer boeren die zelf kiezen voor verduurzaming. Dat is alleen al vanwege de stijgende energie- en grondstofprijzen een verstandige keuze. In de duurzame landbouw worden minder energie, water en pesticiden gebruikt. Dieren krijgen er meer bewegingsruimte en hebben een hogere weerstand tegen ziekten. Biologisch voedsel is bovendien lekker en gezond. Het is *slow food* dat tegenwicht biedt aan de smaakvervlakking veroorzaakt door het kant-en-klare fabrieksvoedsel met zijn teveel aan zout en suikers. Als we investeren in duurzame landbouw kan 'bio' uitgroeien tot het huismerk van Europa.

DUURZAAMSTE POLITICUS VAN NEDERLAND

Bas Eickhout, Europarlementariër voor GroenLinks, werd in 2012 en 2013 door het dagblad Trouw verkozen tot de duurzaamste politicus van Nederland. De krant stelt jaarlijks een Duurzame top-100 samen met daarin de invloedrijkste duurzame Nederlanders. De afgelopen twee jaar eindigde Eickhout op nummer 5. Daarmee liet hij alle andere politici ver achter zich. De jury koos voor Eickhout, omdat hij zich in Europa succesvol heeft ingezet voor dierenwelzijn en tegen landbouwgif. Het juryrapport prees zijn vaardigheid om steun te verwerven voor zijn voorstellen.

GroenLinks wil dat het gesleep met dieren door Europa zo snel mogelijk aan banden wordt gelegd

Het Europees handels- en landbouwbeleid moet boeren, zowel in ontwikkelingslanden als in Europa, meer marktmacht geven. Als zij zich verenigen, kunnen ze tegenwicht bieden aan de voedselmultinationals en een betere prijs bedingen voor hun producten. Met een krachtige Groene fractie in het Europees Parlement kunnen we, samen met boeren en consumenten, bovendien macht terugpakken op de monopolisten die de zadenmarkt beheersen. Een bedrijf als Monsanto breidt met genetisch gemodificeerde zaden zijn invloed steeds verder uit. Het veroverde zelfs een octrooi op alledaagse broccoli. De genen van plant- en diersoorten zouden niet in handen mogen komen van grote bedrijven. De Europese Groenen doen er alles aan om dat tegen te houden.

TEGENGAAN VAN DIERENLEED

Eind 2012 riepen meer dan een miljoen Europese burgers via een petitie op een einde te maken aan de soms dagenlange transporten van dieren naar slachthuizen. Helaas legde een meerderheid in het Europees Parlement deze oproep naast zich neer. GroenLinks wil dat het gesleep met dieren door Europa zo snel mogelijk aan banden wordt gelegd.

Koelen moeten kunnen grazen, kippen scharrelen en varkens wroeten. Daarom zouden ook megastallen verboden moeten worden. Het is onbegrijpelijk dat dieren in de bio-industrie ongestraft mogen worden volgepompt met antibiotica en hormonen, terwijl kleine

producenten worden bedolven onder Europese veiligheids- en hygiënevoorschriften. Dat is de wereld op z'n kop.

Naast het dierenleed in de industriële veehouderij zijn er andere goede redenen om geen of minder vlees te eten. De verbouw van veevoer, zoals soja, en de veeteelt nemen wereldwijd 80 procent van

DUURZAME VISVANGST

Op initiatief van de Groenen wil het Europees Parlement overbevissing in onze zeeën tegengaan. De Zweedse Groene Europarlementariër Isabelle Lövin loodste met succes een initiatief om het gemeenschappelijk visserijbeleid te verduurzamen door het Europarlement. Visquota worden minder afhankelijk van het handjeklap tussen de visserijministers en directer gebaseerd op wetenschappelijke inzichten. Ook gaat de bijvangst meetellen onder de quota, zodat de oceanen niet alsnog worden leeggevist.

Het is van groot belang dat onze natuur voldoende in staat blijft om klimatologische schommelingen op te vangen

alle landbouwgrond in beslag en veroorzaken een groot deel van de mondiale uitstoot van broeikasgassen. GroenLinks pleit er daarom voor dat vlees duurder wordt en voedsel dat minder beslag legt op de aarde goedkoper. Door op het etiket duidelijk te vermelden of het product op mens-, dier- en milieuvriendelijke wijze is geproduceerd, wordt het voor consumenten eenvoudiger om duurzame keuzes te maken.

Vis, wild gevangen of duurzaam geteeld, kan een alternatief zijn voor vlees. Maar alleen als we heel snel de overbevissing stoppen. Dankzij de Groenen in het Europees Parlement zijn de eerste stappen gezet naar een duurzame visvangst. Maar we zijn er nog niet. Alleen door delen van de zee af te schermen kan de visstand zich herstellen. Ook vissers hebben daar belang bij: anders vallen er in de toekomst alleen nog maar kwalen en krabben te vangen.

NAAR EEN ANDERE HANDEL IN ONS VOEDSEL

De Europese Unie zou wereldwijd de standaard kunnen zetten voor kwalitatief hoogstaand voedsel. Maar zolang we afgedankt voedsel blijven dumpen in ontwikkelingslanden, zijn we niet geloofwaardig. Van een goedkope kip wordt in Europa vooral de filet gegeten; de rest wordt tegen zeer lage prijzen geëxporteerd. Daar kunnen Afrikaanse boeren onmogelijk tegenop concurreren. Ontwikkelingslanden moeten hun landbouwmarkt hiertegen kunnen beschermen met importtarieven.

Sommige ontwikkelingslanden beschikken over geen andere motor voor hun economische ontwikkeling dan landbouw. Om toegang te krijgen tot de lokale markt, hebben boeren infrastructuur en krediet nodig. Bij gebrek aan goede wegen en vervoersmiddelen is het voedsel nu vaak al bedorven voor het kan worden verkocht. China investeert grootschalig in de infrastructuur van Afrikaanse landen, maar legt voornamelijk wegen aan naar de havens, gericht op de export. Door te investeren in lokale en regionale verbindingen kan de EU kleinschalig producerende boeren ondersteunen.

Zowel een bloeiende regionale economie als voldoende mogelijkheden voor export zijn belangrijk voor de economische ontwikkeling van een land. De uitvoer van bewerkte producten leidt tot meer lokale bedrijvigheid en levert meer geld op dan de export van grondstoffen. De EU dient daarom haar importtarieven aan te passen, zodat ontwikkelingslanden niet alleen ongepelde pinda's, maar ook pindakaas kunnen exporteren.

VERLIES AAN NATUUR

Het verlies aan soortenrijkdom van planten en dieren is een onderschat probleem. De druk van de mens op onze natuurlijke leefomgeving leidt ertoe dat alleen die soorten die zich weten aan te passen overleven. Hierdoor ontstaan zowel in de natuur als de landbouw monoculturen: gebieden waar één soort plant of dier overheerst. Deze gebieden zijn kwetsbaar voor klimaatverandering. Ze kunnen zich moeilijk aanpassen bij

Voldoende natuur is niet alleen belangrijk voor het behoud van planten en dieren, ook mensen zoeken graag het groen op

plotselinge schokken in het ecosysteem, zoals overstromingen, droogtes of hittegolven.

Sinds 1700 is in Nederland 85 procent van de biodiversiteit verdwenen, in Europa is dat 50 procent. Het is van groot belang dat onze natuur voldoende in staat blijft om klimatologische schommelingen op te vangen. Het onderling verbinden van natuurgebieden helpt daarbij. Europa werkt daarom aan een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Maar helaas liggen verschillende lidstaten dwars. Zo zag de Europese Commissie zich genoodzaakt Nederland op de vingers te tikken toen ons land afspraken over natuurcompensatie (het onder water zetten van de Hedwigepolder) niet dreigde na te komen. GroenLinks wil dat de EU de regie sterker in handen neemt, zodat het natuurwerk snel van de grond komt en Europa weer ruimte biedt aan dieren als de wolf en de lynx - tot in Nederland aan toe.

Een andere manier om de natuur in Europa te beschermen is door een verbod op schadelijke

pesticiden. Na lang aandringen van de Europese Groenen heeft de Europese Commissie in 2013 besloten om enkele - in het bijzonder voor bijen - zeer schadelijke pesticiden, de neonicotinoïden, te verbieden. Dat is goed nieuws, want bijen zijn essentieel voor onze voedselvoorziening: zij zorgen voor de bevruchting van onze bloemen en vruchten. Maar het is tegelijkertijd slechts een eerste stap: GroenLinks blijft streven naar het uitbannen van chemische bestrijdingsmiddelen.

Voldoende natuur is niet alleen belangrijk voor het behoud van planten en dieren, ook mensen zoeken graag het groen op. Zo brengen veel stedelingen hun vrije tijd door op het boerenland, met zijn typische combinatie van cultuur en natuur. Het ligt voor de hand boeren te vragen een rol te spelen bij het landschapsonderhoud en bijvoorbeeld de berging van overtollig water. Dat zijn publieke diensten, waarvoor de overheid boeren en andere grondbeheerders een vergoeding zou moeten bieden. Zo dragen boeren bij aan het behoud van de grote verscheidenheid aan landschappen in Europa.

PROGRAMMAPUNTEN

A. LANDBOUW EN VOEDSEL

1. De EU schaft onmiddellijk alle exportsubsidies af en gaat zo nodig structurele overproductie tegen. Zij maakt het voor ontwikkelingslanden gemakkelijker om bewerkte producten te exporteren in plaats van grondstoffen. Zij onderzoekt de invloed van haar landbouwbeleid op ontwikkelingslanden en past het beleid waar nodig aan. Zij behoudt zich het recht voor maatregelen te nemen tegen dumping door grote voedselexporterende landen.
2. De EU bevordert de voedselzekerheid met het aanleggen van buffervoorraden.
3. Het EP dringt aan op toetsing van de effectiviteit van de vergroeningsmaatregelen die boeren moeten nemen in ruil voor inkomenssteun. Waar nodig worden de voorwaarden aangescherpt. Het collectief realiseren van vergroeningseisen, ingepast in een integraal gebiedsplan, wordt bevorderd.
4. Boeren en andere grondbeheerders worden ruimer beloond voor de diensten die zij de maatschappij leveren, zoals landschapsonderhoud, natuurbeheer en waterberging. Er komen heldere criteria voor en toezicht op de kwaliteit van deze diensten. De beloning voor deze diensten is niet langer een onkostenvergoeding, maar een deel van het ondernemersinkomen. Er komen langjarige contracten, die meer zekerheid bieden voor boeren en natuur.
5. De EU geeft meer steun aan boeren die hun bedrijfsvoering willen verduurzamen, investeren in dierenwelzijn of hun bedrijvigheid verbreden met boerencampings, erfwinkels, zorgboerderijen en andere vormen van plattelandsontwikkeling.
6. De EU bevordert de toepassing van agro-ecologische principes binnen de landbouw, ook de biologische.
7. De EU bevordert de duurzame productie van grondstoffen ten behoeve van de *biobased economy*.
8. Voor plantaardige producten uit de biologische landbouw wordt het btw-tarief verlaagd naar nul. Voor vlees gaat het hoge btw-tarief gelden.
9. De EU besteedt geen geld meer aan reclamecampagnes voor vlees, in de trant van 'Kip, het meest veelzijdige stukje vlees'.
10. De EU bevordert het gebruik van termijncontracten die boeren meer zekerheid geven over hun afzetprijzen. Zij gaat voedselspeculatie tegen.
11. Het EU-mededingingsbeleid schept meer ruimte voor afspraken tussen producenten, supermarkten en georganiseerde consumenten, waarbij boeren duurzaam produceren in ruil voor een eerlijke prijs.
12. De Europese Commissie treedt op tegen machtsmisbruik, waaronder kartelvorming, door voedselmultinationals, supermarkketens en tussenhandelaren, zodat boeren en tuinders betere afzetprijzen kunnen bedingen.
13. De EU bevordert de band tussen stad en platteland, tussen voedselconsument en -producent. Dit kan onder andere via boerencoöperaties rond stedelijke gebieden, stadslandbouw en het stimuleren van streekproducten.
14. De EU streeft naar een landbouw die vrij is van transgenetische modificatie. Cisgenetisch gemodificeerde gewassen worden streng getoetst. De EU ondersteunt gentechvrije productieketens. De etiketteringsplicht voor reeds toegelaten genvoedsel wordt uitgebreid tot producten van dieren die zijn gevoed met genvoer. Leveranciers van genetisch gemodificeerde producten worden volledig aansprakelijk voor (milieu)schade, bijvoorbeeld de 'besmetting' van gewassen van andere boeren.
15. Het gebruik van chemische en andere schadelijke bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw wordt tot een minimum teruggebracht. Er komt zo snel mogelijk een einde aan de vrije verkoop van chemische bestrijdingsmiddelen aan consumenten.
16. De EU neemt maatregelen om het gebruik van antibiotica in de veehouderij en visteelt drastisch terug te dringen, onder andere door een verbod op antibiotica in vee- en visvoer.
17. De Europese steun voor landbouwonderzoek richt zich vooral op een efficiënter gebruik van water, voedingsstoffen, energie en land, alsmede op de verhoging van de ziekeresistentie van dieren en gewassen.
18. Het beschermen en vergroten van de genetische diversiteit van gewassen komt centraal te staan bij de herziening van de EU-wetgeving over plantenzaden. De EU waarborgt dat kleinere zaadtelers eenvoudige toegang behouden tot de

BAAS OP EIGEN BORD

Europese markt. Boeren en hobbytelers staat het vrij om hun geogoste zaden opnieuw in te zaaien en uit te wisselen.

19. De EU zorgt ervoor dat voorschriften voor voedselveiligheid werkbaar zijn voor ambachtelijke producenten van streekgebonden voedsel en voor kleinschalige exporteurs in ontwikkelingslanden.
20. Voedsel etiketten gaan duidelijke informatie geven over de herkomst, productiewijze, milieubelasting en gezondheidsaspecten van voedselproducten. Bij producten van dierlijke afkomst wordt voor consumenten inzichtelijk gemaakt hoe in de productie met dierenwelzijn rekening is gehouden. Bij vlees komt ook de plek van slachting op het etiket te staan. In het voedselkwaliteitssysteem kan gebruik worden gemaakt van QR-codes op de etiketten ten behoeve van aanvullende informatie en transparantie over de productie en de keten.
21. De EU stelt een actieplan op tegen voedselverspilling, dat onder andere voorziet in verkorting van voedselketens, duidelijkere informatie voor consumenten over houdbaarheids- en gebruiksdata en samenwerking tussen supermarkten en voedselbanken.
22. De EU zet zich in voor verhoging van de landbouwproductiviteit in ontwikkelingslanden. Zij richt zich daarbij op het gebruik en het versterken van lokale kennis over duurzame landbouwmethoden. De EU verleent steun bij plattelandsontwikkeling, waaronder de aanleg van infrastructuur die eraan bijdraagt dat voedsel de markt bereikt vóór het bedorven is. Zij verleent ruimere toegang tot de Europese markt, bevordert de samenwerking tussen boeren en biedt meer kredieten aan.
23. De EU neemt maatregelen tegen de import van veevoer waarvoor tropisch bos is gekapt of dat ten koste gaat van lokaal landgebruik en regionale voedselvoorziening. Daarbij biedt zij de betrokken ontwikkelingslanden steun voor verduurzaming van de productie. Tevens stimuleert zij de Europese teelt van eiwitrijke gewassen als alternatief voor soja.

B. VISSERIJ

1. Uiterlijk in 2015 hanteert de EU voor alle commerciële vissoorten wetenschappelijk verantwoorde quota die zorgen voor spoedig herstel van een overvloedige visstand, waarbij uitsluitend de natuurlijke aanwas aan vis wordt weggevangen.
2. Het onlangs afgesproken verbod op het overboord gooien van bijvangst wordt zo snel mogelijk ingevoerd, de uitzonderingen zo restrictief mogelijk geïnterpreteerd. Zo worden vissers aangezet tot selectievere visserijmethoden.
3. Visserijakkoorden met landen buiten de EU mogen niet ten koste gaan van een gezonde visstand of van de bestaansmogelijkheden van de lokale bevolking.
4. De EU zet zich ervoor in dat zo snel mogelijk een einde wordt gemaakt aan wrede vangst- en dodingsmethoden, door onderzoek naar nieuwe visserijmethoden die meer rekening houden met dierenwelzijn.
5. Vismethoden die zeer schadelijk zijn voor het zeeleven, zoals boomkorvisserij, worden verboden.
6. De EU geeft geen subsidie voor de bouw van vissersschepen. Zij dringt het overschot aan vangstcapaciteit terug.
7. De EU stelt regels op voor duurzame visteelt, met speciale aandacht voor het welzijn van vissen en het reduceren van het gebruik van vis als visvoer.

C. NATUUR

1. De EU stelt een stappenplan op voor het herstel van de Europese biodiversiteit, zodat uiterlijk in 2020 het verlies aan soortenrijkdom is gestopt. De EU investeert fors in het verbinden van natuurgebieden tot een Europese ecologische hoofdstructuur, Natura 2000.
2. Bij de bescherming van soorten en leefgebieden op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijnen wordt rekening gehouden met de dynamiek van de natuur en het verschuiven van leefgebieden als gevolg van klimaatverandering.
3. Om mens en natuur te beschermen tegen zowel hoogwater als verdroging, krijgt water meer ruimte. De grensoverschrijdende samenwerking in de

BAAS OP EIGEN BORD

stroomgebieden van rivieren wordt geïntensiveerd, en de nieuwe kansen voor waterrijke natuur en recreatie benut. De Europese Commissie spoort de lidstaten aan tot meer inspanningen om het doel van een goede ecologische waterkwaliteit te bereiken. Er komt een wereldwijd netwerk van goed beschermde natuurgebieden, inclusief zeereservaten. De EU ondersteunt ontwikkelingslanden bij het verwezenlijken van hun aandeel daarin.

4. De EU ontwikkelt op korte termijn een actieplan ter bescherming van de bij en verbiedt het gebruik van alle bestrijdingsmiddelen die kunnen leiden tot bijensterfte.
5. Het Europese verbod op de import van illegaal gekapt hout wordt strikt gehandhaafd. De EU werkt aan uitbreiding van de afspraken met landen van herkomst over (steun bij) duurzaam bosbeheer, het verbeteren van ketenbeheer en het tegengaan van illegale houtkap. De inzet daarbij is om alleen nog duurzaam geproduceerd hout toe te laten op de Europese markt.

D. DIERENWELZIJN

1. Dieren hebben een intrinsieke waarde. Daarom hebben zij recht op een respectvolle behandeling en moet met hun belangen zorgvuldig rekening worden gehouden. De EU krijgt een bindend handvest van dierenrechten.
2. De EU voert een verbod op megastallen in.
3. Industriële dierhouderijsystemen worden uitgefaseerd. Binnen tien jaar doet de veehouderij recht aan de natuurlijke behoeften van landbouwdieren, inclusief uitloop in de buitenlucht en schaduw. Koeien moeten kunnen grazen, kippen scharrelen, varkens wroeten. De EU biedt veehouders steun bij deze omschakeling.
4. De EU verbiedt onmiddellijk het castreren van biggen en andere vormen van nodeloze verminking van landbouw- en huisdieren.
5. De EU past de Europese dierenwelzijnseisen, zoals bijvoorbeeld het verbod op legbatterijen voor kippen, ook toe op geïmporteerd voedsel. Daarbij wordt voorzien in een redelijke overgangperiode voor

exporteurs.

6. Het fokken van pelsdieren wordt verboden, evenals de handel in en import van hun bont(producten).
7. De EU voert een (import)verbod in op zeer dieronvriendelijke producten zoals *foie gras*.
8. Veetransporten worden aan banden gelegd. Levend slachtvee mag niet langer dan vier uur worden vervoerd. Het toezicht op de naleving van de vervoersvoorschriften wordt verscherpt.
9. Er komen welzijn- en gezondheidsvoorschriften voor de grensoverschrijdende handel in huisdieren. De handel in exotische dieren wordt aan banden gelegd.
10. De EU biedt de lidstaten meer ruimte voor preventieve en noodvaccinaties tegen dierziekten.
11. De EU bevordert fokprogramma's gericht op het verhogen van de natuurlijke weerstand van de veestapel. Fokken op kenmerken die het welzijn van een dierenras bedreigen, zoals de overmatige spiergroei bij dikbilkoeien, wordt verboden.
12. De EU verbiedt het genetisch modificeren van dieren voor voedselproductie, waaronder klonen, alsmede de import van gemodificeerde landbouwdieren en producten daarvan.
13. Dierproeven worden uitgefaseerd. Als eerste stap worden zulke proeven alleen nog toegestaan als dat de enige manier is om een substantiële verbetering van de volksgezondheid te bereiken. De transparantie rond de methoden en resultaten van dierproeven wordt vergroot. Er komt meer geld voor alternatieve testmethoden.
14. De EU verbiedt de plezierjacht, alsook de handel in en import van producten die verkregen zijn door deze jacht.
15. De EU verbiedt (volks)vermaak en sport met dieren waarbij aantoonbaar is dat het welzijn van dieren ernstig wordt geschaad, zoals stierenvechten en het gebruik van wilde dieren in circussen.
16. De EU biedt een alternatief aan boeren die hun runderen of schapen niet willen voorzien van oormerken vanwege gewetensbezwaren.

5 GRONDRECHTEN VERDEDIGEN

De Europese Unie herbergt met meer dan 500 miljoen inwoners een bonte verscheidenheid aan culturen en levensstijlen. Ruimte voor die diversiteit kan een fraai kenmerk zijn van de Europese identiteit. Maar die verschillen vragen ook om heldere afspraken over hoe we willen samenleven en om het respecteren van elkaars rechten.

GroenLinks wil dat de EU een krachtige rol speelt bij het garanderen van grondrechten. Niet alleen binnen Europa, maar ook daarbuiten.

De Unie is echter alleen geloofwaardig als wereldwijd pleitbezorger van mensenrechten als ze haar eigen zaken op orde heeft. Nu is de EU wel streng voor aspirant-lidstaten als het gaat om de rechtsstaat en democratie, maar ontbreekt het na toetreding aan gereedschap om EU-landen scherp te houden. Zo kijken we machteloos toe hoe Viktor Orbán, minister-president van Hongarije, de democratie in zijn land afbreekt.

Regeringsleiders moeten er niet voor terugschrikken elkaar bij misstanden op de vingers te tikken. De Europese Commissie dient lidstaten beter bij de les te houden. Als een EU-land de rechten van mensen met voeten treedt, dan kan dat wat GroenLinks betreft leiden tot

sancties zoals het beperken van stemrecht in de Europese ministerraden of tijdelijke opschorting van aanspraken op fondsen. Zo beschermt de EU onze grondrechten voor én na toetreding.

IEDEREEN GELIJK

Eén van de fundamentele waarden van Europa is dat alle mensen gelijkwaardig zijn. Het recht om niet te worden gediscrimineerd is vastgelegd in mensenrechtenverdragen. Ieder mens moet zelf kunnen bepalen hoe zij haar leven inricht. Toch schiet de aanpak van discriminatie in veel lidstaten nog tekort. Roma hebben nauwelijks toegang tot goed onderwijs, homo's en lesbiennes zijn vaak niet beschermd tegen aanvallen, moslims wordt in sommige landen huisvesting geweigerd en vrouwen worden slechter betaald dan hun mannelijke collega's.

GroenLinks wil dat er Europese wetgeving komt die alle burgers gelijke rechten en kansen garandeert

DIGITALE VRIJHEID

Wanneer je aan het internetten bent, wil je niet dat je provider stiekem meekijkt. Dat is alsof de postbode je brieven openmaakt. Toch waren internetproviders mogelijk gedwongen om hun klanten te bespioneren, als de Europese Unie zich had aangesloten bij ACTA. Dat verdrag beoogt inbreuken op auteursrecht tegen te gaan, maar houdt geen rekening met grondrechten zoals privacy. In het Europees Parlement was de Groene fractie aanvoerder van het verzet tegen ACTA. In juli 2012 stemde het Europees Parlement tegen het verdrag. Daardoor wordt het niet van kracht in de EU. Bovendien staan digitale grondrechten en een eigentijds auteursrecht nu hoger op de politieke agenda dan ooit tevoren.

GroenLinks wil dat er Europese wetgeving komt die alle burgers gelijke rechten en kansen garandeert. Er ligt al vijf jaar een Europese richtlijn klaar die een einde moet maken aan de uitsluiting en achterstelling van miljoenen Europeanen op het gebied van huisvesting, onderwijs of sociale voorzieningen. Het Europees Parlement heeft hiervoor - onder aanvoering van oud-Europarlementariër voor GroenLinks Kathalijne Buitenweg - jaren geleden al groen licht gegeven, maar de lidstaten blijven soebatten en traineren. Ook Nederland, op papier voorvechter van gelijke behandeling, zet de hakken in het zand. Aan deze gênante vertoning moet zo snel mogelijk een einde komen. Ook dient Europa meer werk te maken van de handhaving, met laagdrempelige klachtenregelingen en een Europese Commissie die lidstaten desnoods voor het Hof van Justitie daagt.

PRIVACY

Het recht op bescherming van onze persoonsgegevens is vastgelegd in het Grondrechtenhandvest van de EU. Toch drukken klokkenluiders ons met regelmaat met de neus op de feiten: praktisch niets kunnen wij geheim houden voor overheden of bedrijven. Zelfs regeringen die claimen persoonlijke vrijheden hoog in het vaandel te hebben, volgen onze gangen.

Het schandaal rond PRISM - het programma van de Amerikaanse overheid gericht op het

GroenLinks wil dat mensen zelf weer de regie krijgen over hun gegevens

verzamelen van online privégegevens - riep wel een kritisch debat op over een (verdiend) politiek asiel voor klokkenluider Snowden, maar nauwelijks over het massaal aftappen en opslaan van onze gegevens. Zijn we al murw gemaakt? GroenLinks niet. Wat ons betreft sluit de Europese Unie pas een handelsakkoord met de Verenigde Staten als zij onze privacyregels respecteren. EU-landen en multinationals die medeplichtig zijn aan de Amerikaanse datagraaijerij, slepen we voor de rechter.

GroenLinks wil dat mensen zelf weer de regie krijgen over hun gegevens. De PRISM-affaire laat zien dat de Europese wetgeving te weinig garanties biedt voor de bescherming van onze privésfeer. Zelfs wanneer je denkt dat je niets te verbergen hebt, kun je slachtoffer worden van de datahonger van overheden en bedrijven. Bijvoorbeeld wanneer je een lening geweigerd wordt omdat je volgens de bank de verkeerde Facebookvrienden hebt. De Europese Groenen steunen daarom het voorstel van de Europese Commissie om de privacywetgeving aan te scherpen, maar verlangen wel een vlijmscherp resultaat.

Om de privacy te garanderen dient ook paal en perk te worden gesteld aan wetten die de overheid toegang bieden tot onze gegevens. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Europese bewaarplicht, op grond waarvan telecombedrijven verplicht zijn om bij te houden waar en met wie je belt, wanneer je online bent en met wie je mailt. Met de Europese Groenen ijvert GroenLinks voor

VRIJ INTERNETTEN OP JE TELEFOON

Tegenwoordig kun je gewoon gebruik maken van Skype en Whatsapp op je mobiele telefoon. Althans in Nederland. Dankzij een motie van GroenLinks in de Tweede Kamer mogen telefoonaanbieders geen internetdiensten blokkeren, ook niet als die diensten concurreren met hun eigen aanbod. Maar deze 'netneutraliteit' is pas veilig als ze in de hele Europese Unie geldt. GroenLinks-Europarlementariër Judith Sargentini heeft zich daar sterk voor gemaakt. Met succes: Eurocommissaris Kroes wil het blokkeren van internetdiensten nu Europabreed verbieden. Maar het wetsvoorstel van Kroes staat wel toe dat internetbedrijven voorrang kopen op internet. Zo kunnen grote bedrijven als Google de kleintjes wegdrücken. De Groene fractie blijft daarom vechten voor echte netneutraliteit: een gelijke behandeling van alle informatie die over internet reist.

Ook voor mensen zonder verblijfsvergunning dient de EU grondrechten als toegang tot medische zorg en rechtsbijstand te garanderen

afschaffing van deze draconische wet. Het gaat de overheid niet aan wie er belt met een hulplijn voor mensen met depressieve klachten. Het is van den gekke dat journalisten terug moeten grijpen naar pen en papier om hun bronnen te beschermen.

EUROPA ALS VEILIGE HAVEN

Overheden hebben de dure plicht om hun burgers te beschermen. Maar voor veel mensen is dit een illusie, bijvoorbeeld omdat er een burgeroorlog heerst of omdat de regering ze vervolgt vanwege hun mening, religie of etniciteit. Zij hebben geen andere keuze dan de grenzen over te gaan, op zoek naar bescherming van een andere overheid. Met de ondertekening van het Vluchtelingenverdrag hebben praktisch alle landen toegezegd die bescherming te bieden. In de praktijk echter zijn overheden vluchtelingen liever kwijt dan rijk. Als één land strengere regels invoert, doen de buurlanden hetzelfde om een 'aanzuigende werking' te voorkomen.

In de Europese verdragen is vastgelegd dat de EU-landen toewerken naar een gemeenschappelijk asielstelsel, zodat deze race naar de bodem stopt. In het voorjaar van 2013 is die wetgeving voltooid, met normen voor de asielprocedure, de opvang van asielzoekers en de rechten van erkende vluchtelingen. Helaas hebben een aantal lidstaten, waaronder Nederland, er alles aan gedaan om de normen af te zwakken en uitzonderingen in te bouwen. Bovendien ontbreekt het vaak aan een goede naleving.

De Europese Commissie moet lidstaten die de afgesproken waarborgen niet bieden, kunnen afstraffen. Ook is er meer solidariteit nodig met de landen waar de meeste asielzoekers aankomen. Zij hebben de grootste moeite om een goede opvang te bieden. De asielzoekers betalen daarvoor de prijs: ze zijn óf in vreselijke omstandigheden gedetineerd, óf ze zwerven op straat.

Europa moet de mensenrechten van asielzoekers beter beschermen. Dat kan niet zonder een eerlijke verdeling van asielzoekers op basis van het aantal inwoners van een lidstaat. Nu is het zo dat het eerste EU-land waar een asielzoeker arriveert, verplicht is de asielaanvraag in behandeling te nemen en de asielzoeker onderdak te verlenen. Dit verdeelsysteem geeft zuidelijke lidstaten een onevenredig grote verantwoordelijkheid voor de asielzoekers in Europa.

Ook voor mensen zonder verblijfsvergunning dient de EU grondrechten als toegang tot medische zorg en rechtsbijstand te garanderen. Zij mogen niet langer als criminelen worden behandeld. Lidstaten zoals Nederland kiezen nu te gemakkelijk voor het opsluiten van asielzoekers; mensen zonder papieren worden zelfs vaak stelselmatig gedetineerd of strafrechtelijk vervolgd. Dat leidt tot inhumane situaties. Als we de beschavingsgraad van Europa afmeten aan de omgang met ongedocumenteerden, dan scoort de Unie slecht. Voor GroenLinks komt het in een

GroenLinks wil gelijk loon voor gelijk werk

rechtvaardige Unie aan op een strikte naleving van de Europese normen en op het verzekeren van basisvoorzieningen voor ieder mens, met of zonder papieren.

BUREN ALS BUFFER?

In het asielbeleid mogen dan stappen zijn gezet, de EU doet er alles aan om te voorkomen dat mensen Europa überhaupt bereiken. De hekwerken bij de grenzen tussen Griekenland en Turkije en Spanje en Marokko maken van Europa een onneembaar fort. Ook via 'slimme grenzen' wordt de controle uitgebreid: binnenkort wordt iedereen die de EU binnenkomt elektronisch geregistreerd, met alle privacyproblemen van dien. Migranten zoeken noodgedwongen hun toevlucht tot steeds gevaarlijker routes zoals over zee in gammele bootjes. Fort Europa is een goudmijn voor mensensmokkelaars, voor wie het leven van een migrant vaak weinig waard is.

De buurlanden van de Unie fungeren intussen als bufferzone: de EU oefent druk op hen uit om migranten tegen te houden. Migranten die Europa toch bereiken, probeert de Unie alsnog over te dragen aan buurlanden. Dat gaat ten koste van het recht op bescherming van deze mensen: in landen als Marokko en Libië zijn mensen uit Sub-Sahara Afrika vogelvrij. Mishandeling, achterlating in de woestijn en deportatie zijn aan de orde van de dag. De EU mag niet langer wegkijken van deze misstanden. GroenLinks wil dat Europa in haar afspraken met buurlanden harde voorwaarden opneemt over

een toegankelijke en eerlijke asielprocedure en een menselijke behandeling van migranten.

Ook buiten het eigen grondgebied dient de EU haar verantwoordelijkheid te nemen. Het overgrote deel van de vluchtelingen in de wereld wordt buiten Europa opgevangen. Meestal in kwetsbare regio's: dicht bij conflictgebieden en in instabiele landen. Vluchtelingenstromen uit Syrië leiden tot inhumane en explosieve situaties in landen als Jordanië en Libanon. GroenLinks wil dat de EU daadwerkelijk solidariteit toont: door ruimhartig bij te dragen aan een behoorlijke vluchtelingenopvang in de regio, maar ook door de kwetsbaarste Syrische vluchtelingen een veilige haven in Europa te bieden.

VRIJ VERKEER IN DE UNIE

Het vrij verkeer van personen is één van de fundamentele vrijheden van burgers van de Europese Unie. Het Unieburgerschap biedt ons de kans om - onder voorwaarden - overal in de EU te wonen en te werken. Die kans tot individuele ontplooiing waar dan ook in de Europese Unie is een grondrecht. Een studie of baan in een andere lidstaat, van je pensioen genieten in een warmer klimaat of je vestigen bij je geliefde die elders in Europa woont: het is allemaal mogelijk. Meer dan 200 duizend Nederlanders maken gebruik van dat recht.

Een gelijk speelveld in Europa betekent ook gelijke arbeidsrechtelijke normen. GroenLinks wil gelijk loon voor gelijk werk. Het vrij verkeer mag er niet toe leiden dat bepaalde Unieburgers een

Zo kan arbeidsmigratie een wederkerig en dynamisch proces worden, waarbij de vrije keuze van de arbeidsmigrant centraal staat

streepje voor hebben bij werkgevers, alleen omdat ze voor lagere lonen werken of langere werkdagen maken. Bovendien behoort de verhuizing naar een andere lidstaat een vrije keuze te zijn en geen economische noodzaak.

Ondernemingen die hun verplichtingen als goede werkgever niet nakomen worden als het aan GroenLinks ligt veel harder aangepakt. Vooral in de laaggeschoolde arbeid zoals in de kassen, horeca en de bouw duiken geregeld verhalen op over Oost-Europeanen die overuren draaien, weinig loon krijgen en in dure onderhuur wonen. Via malafide bemiddelingsbureaus die gebruikmaken van gaten in de regelgeving, zijn ze klem komen te zitten tussen koppelbazen en huisjesmelkers. Door de wetgeving aan te scherpen en beter te handhaven, gaan we deze uitbuiting tegen. Met strengere controles op de arbeidsomstandigheden en de huisvesting beschermen we niet alleen deze werknemers zelf, maar ook de mensen die de dupe zijn van de oneerlijke concurrentie en degenen die overlast ervaren van overbevolkte appartementen in hun wijk.

ARBEIDSMIGRATIE

Migratie is van alle tijden. Zelfs nu, in tijden van de crisis, blijven er vacatures onvervuld. Wanneer binnenkort een hele generatie Europeanen met pensioen gaat, zal de behoefte aan arbeidskrachten verder toenemen. Europa is immers het meest vergrijsde continent ter wereld.

Voor GroenLinks staat één ding vast: we maken

van arbeidsmigranten geen tweederangsburgers. Zo voorkomen we de integratieproblemen van weleer, toen gezinnen pas veel later mochten overkomen en er nauwelijks taalcursussen waren. Migranten die al vijf jaar in de EU werken en over de juiste papieren beschikken, moeten hier vrij kunnen wonen en werken.

Een andere weeffout van het gastarbeidersbeleid uit de vorige eeuw was dat mobiliteit werd afgestraft: bij vertrek viel de deur van Europa voorgoed dicht. Terwijl mobiliteit vele voordelen heeft. De landen aan de andere kant van de Middellandse Zee hebben een jonge bevolking. Meer uitwisseling en meer legale kanalen voor onze bureaus om kennis en ervaring op te doen in de Europese Unie, kan van grote waarde zijn voor beide partijen. Als arbeidsmigranten weten dat ze gemakkelijk opnieuw een visum voor Europa kunnen krijgen, durven ze het sneller aan om in eigen land hun ervaring in te zetten. Zo kan arbeidsmigratie een wederkerig en dynamisch proces worden, waarbij de vrije keuze van de arbeidsmigrant centraal staat.

PROGRAMMAPUNTEN

A. GRONDRECHTEN EN NON-DISCRIMINATIE

1. De EU maakt haast met haar voorgenomen toetreding tot het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens (EVRM). Zij verzet zich tegen pogingen van nationale regeringen om het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te ondermijnen.
2. De EU treedt toe tot het (herziene) Europees Sociaal Handvest van de Raad van Europa, om recht te doen aan haar toenemende verantwoordelijkheid voor de sociale en economische mensenrechten van haar burgers en ingezetenen.
3. De EU wordt beter toegerust om op te treden tegen schendingen van grondrechten en democratische beginselen binnen haar grenzen. Het mandaat van het Grondrechtenagentschap van de EU wordt uitgebreid, opdat deze waakhond - in samenwerking met de Raad van Europa - vroegtijdig kan waarschuwen voor schendingen van grondrechten in een lidstaat. De Europese Commissie, het EP, de Raad van Ministers én de Europese Raad van regeringsleiders bespreken een dergelijke waarschuwing en geven aan welke gevolgen zij eraan verbinden. De drempel voor sancties tegen lidstaten wordt verlaagd.
4. De reikwijdte van het Justitiescorebord, waarmee de Europese Commissie de kwaliteit en de onafhankelijkheid van nationale rechtsstelsels meet, wordt uitgebreid naar alle aspecten van de rechtsstaat. Aanbevelingen van de Europese Commissie om tekortkomingen weg te werken krijgen extra gewicht door deze op te nemen in het Europees semester voor de coördinatie van economisch beleid.
5. De EU gaat persvrijheid en mediapluralisme beter beschermen. Zij introduceert regels tegen belangenverstrengeling, stelt paal en perk aan mediaconcentratie en legt vast dat toezichthouders onafhankelijk moeten zijn. Zij dringt erop aan dat alle lidstaten een wettelijke bronbescherming invoeren voor journalisten en bloggers, en smaad(schrift) uit het strafrecht halen. Het bewaken van de journalistieke ethiek is géén zaak voor Europese politici, maar wordt bij voorkeur overgelaten aan zelfregulerende instanties van de

media.

6. Het verbod op discriminatie op grond van leeftijd, handicap, seksuele voorkeur en godsdienst wordt uitgebreid naar sociale zekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en de markt voor goederen en diensten. Discriminatie op grond van gender(expressie) wordt in dezelfde gevallen verboden. De toegang van gehandicapten tot de openbare ruimte wordt verbeterd. Er komt één overkoepelende Europese antidiscriminatiewet.
7. Europese Commissie, EP en Grondrechtenagentschap zien scherp toe op de naleving van de antidiscriminatiewetgeving. Zij controleren de invoering ervan door kandidaat-lidstaten. Zij ondersteunen projecten die discriminatie in de praktijk tegengaan.
8. De EU verzekert dat lidstaten de burgerlijke staat van elkaars onderdanen erkennen, inclusief geregistreerde partnerschappen en huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht. Het EP zet zich in voor het verder terugdringen van wettelijke discriminatie van paren van gelijk geslacht ten opzichte van paren van verschillend geslacht.
9. De EU ijvert voor wereldwijde afschaffing van inreisbeperkingen voor mensen met hiv/aids.
10. De Europese Commissie ziet er strenger op toe dat lidstaten hun strategieën voor de integratie van Roma daadwerkelijk uitvoeren.
11. De EU neemt maatregelen tegen segregatie op de arbeidsmarkt, tegen discriminatie en voor transparantie over salarisverschillen, om het beginsel van gelijke beloning van mannen en vrouwen effectiever te implementeren.
12. De EU draagt bij aan het repareren van de scheve verhouding tussen vrouwen en mannen in de top van het bedrijfsleven. Zij neemt maatregelen die ertoe leiden dat in 2020 beide geslachten met ten minste 40 procent vertegenwoordigd zijn in Raden van Bestuur en Toezicht.

B. PRIVACY EN DIGITALE VRIJHEID

1. De lopende herziening van de Europese regels voor bescherming van persoonsgegevens:
  - a. geeft mensen meer inzicht in en zeggenschap

GRONDRECHTEN VERDEDIGEN

- over de gegevens die over hen worden verzameld, opgeslagen en verwerkt;
  - b. schrijft voor dat digitale informatiesystemen, diensten en producten zo worden ontworpen dat alleen noodzakelijke informatie wordt opgeslagen, voor een beperkte tijd, een vooraf beschreven doel en waar mogelijk anoniem;
  - c. scheidt een gelijk speelveld voor bedrijven, met hoge standaarden;
  - d. beperkt de toegang van politie, justitie en inlichtingendiensten tot persoonlijke gegevens die berusten bij bedrijven en instellingen; deze mogen alleen worden opgevraagd bij een concrete verdenking, onder controle van een rechter;
  - e. schrijft effectrapportages voor wanneer overheden maatregelen nemen die de privacy raken;
  - f. verbiedt bedrijven, op straffe van hoge boetes, om gegevens van EU-ingezetenen door te spelen aan overheden van derde landen zoals de VS, tenzij dat via de officiële kanalen voor wederzijdse rechtshulp gebeurt;
  - g. biedt bescherming aan klokkenluiders die illegale datagraaierij aan het licht brengen;
  - h. voert een algemene en effectieve meldplicht voor datalekken in; bedrijven die persoonsgegevens lekken dienen niet alleen de toezichthouder gegevensbescherming op de hoogte te stellen, maar ook de getroffen individuen en bedrijven.
2. De EU treft sancties tegen de VS, waaronder het bevriezen van de vrijhandelsbesprekingen, als de Amerikaanse inlichtingendiensten doorgaan met het op grote schaal verzamelen en opslaan van data van EU-ingezetenen.
  3. De Europese Commissie neemt juridische stappen tegen EU-landen die, al dan niet in samenspanning met de VS, het internet aftappen.
  4. Metadata over communicatie verdienen dezelfde bescherming als de inhoud ervan. De Europese bewaarplicht voor telefoon- en internetgegevens wordt afgeschaft.
  5. De EU-instellingen en de lidstaten spreken af om alle Europese en nationale wetgeving en praktijken op het gebied van aftappen van communicatie opnieuw te toetsen aan de grondrechten, met name aan de beginselen van legaliteit, rechtmatigheid, noodzakelijkheid, toereikendheid, proportionaliteit, onpartijdige rechterlijke toetsing, eerlijk proces, notificatie van getroffen personen, transparantie, onafhankelijk toezicht, integriteit van communicatie en systemen, hoogste niveau van rechtsbescherming bij internationale samenwerking, waarborgen tegen onrechtmatige toegang en bescherming voor klokkenluiders.
  6. De EU bevordert de ontwikkeling en het gebruik van sterke encryptie - *open source* en zonder 'achterdeurtjes' - om communicatie te beveiligen. Er komt geen ontsleutelplicht.
  7. De EU stimuleert de ontwikkeling van een Europese cloud, zo decentraal mogelijk opgezet, waar persoonsgegevens en andere gevoelige (overheids) data in veiliger handen zijn dan bij Amerikaanse clouddiensten.
  8. De ontwikkeling van databanken voor (vliegtuig) passagiersgegevens wordt stilgelegd. De EU herzielt verdragen met de VS en andere landen om de doorgifte van passagiersgegevens te beperken tot die welke in het paspoort staan: naam, geboortedatum, nationaliteit en paspoortnummer.
  9. Het 'Swift'-verdrag, dat de Amerikaanse overheid inzage geeft in de banktransacties van Europese burgers en bedrijven, wordt opgezegd.
  10. De EU schrapt de verplichting om vingerafdrukken op te nemen in reisdocumenten.
  11. Er komt geen Europese database met biometrische gegevens (zoals vingerafdrukken en gezichtsscans) van reizigers die de EU bezoeken.
  12. De EU legt wettelijke garanties voor netneutraliteit vast, naar Nederlands model. Zij gaat internetfilters en -blokkades tegen. Providers worden niet ingeschakeld als politieagenten van het internet.
  13. Europese samenwerking voor cybersecurity gaat uit van reële, verifieerbare dreigings- en risicoanalyses en respecteert grondrechten. Opsporingsinstanties krijgen geen bevoegdheid om via het internet computervredesbreuk te plegen door 'terug te

GRONDRECHTEN VERDEDIGEN

hacken' en *spyware* te plaatsen.

14. De EU neemt maatregelen ter bescherming van ethische hackers; digitale klokkenluiders die te goeder trouw beveiligingslekken aantonen.
15. Door de EU gefinancierde onderzoeksprojecten op het gebied van veiligheid en internet worden aan een strikte grondrechtentoets onderworpen.
16. De EU voert scherpe exportcontroles in voor aftap- en censuurtechnologie. Zij bevordert de verspreiding van technologie die censuur omzeilt en burgers in staat stelt tot vertrouwelijke communicatie.
17. Bij de modernisering van het auteursrecht richt de EU zich op bescherming van de informatievrijheid en op de versterking van de positie van makers ten opzichte van tussenpersonen zoals de grote mediaconglomeraten.
18. Hyperlinken, embedden en downloaden zijn essentieel voor een vrij internet. Zo nodig past de EU haar wetgeving over auteursrecht daartoe aan. Tevens schept de EU meer ruimte voor het creatief hergebruiken van werken (remixen).
19. Schending van auteursrecht mag niet worden bestraft met beperking van internettoegang.
20. De EU verkort de termijnen voor exploitatierechten (die nu doorlopen tot zeventig jaar na de dood van de maker) binnen de grenzen van internationale verdragen. In internationaal verband zet de EU zich in voor het recht om informatie te delen voor niet-commerciële doelen, en zwingelt zij een discussie aan over een verdere verkorting van exploitatierechten.
21. De EU zet zich in voor versterking van de positie van makers in het auteurscontractenrecht. De nagestreefde harmonisatie van thuiskopieheffingen mag niet leiden tot lagere vergoedingen voor makers.
22. De EU neemt belemmeringen weg voor de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen, voor en door makers.

C. MISDAADBESTRIJDING

1. Bij de Europese samenwerking tussen justitie- en politiediensten mag wederzijds vertrouwen tussen

lidstaten niet langer als vanzelfsprekend worden beschouwd. Dit vertrouwen moet ontstaan op basis van gedeelde rechtsstatelijke normen die nageleefd worden en afdwingbaar zijn. Tot die tijd dient de rechter in alle betrokken lidstaten te kunnen toetsen of de samenwerking voldoet aan rechtsstatelijke normen.

2. De Europese *roadmap* voor het vastleggen van de rechten van verdachten en beklaagden wordt voortvarend voltooid. Dit vereist de totstandkoming van minimumrichtlijnen die de duur van voorarrest beperken, humane detentievoorzieningen garanderen, kwetsbare verdachten beschermen en voorzien in vergoeding van rechtsbijstand voor mensen die niet zelf een advocaat kunnen betalen.
3. De Europese Commissie ziet toe op de naleving van de onlangs vastgelegde rechten van slachtoffers, waaronder toegang tot een advocaat en informatie over het verloop van de strafzaak.
4. Het voorgestelde Europees Openbaar Ministerie (EOM) voor de opsporing en vervolging van fraude met EU-gelden gaat aan de hoogste rechtsstatelijke normen voldoen. Dat geldt ook voor het bestaande Europese fraudebestrijdingsbureau OLAF.
5. Op termijn kan het takenpakket van het EOM worden uitgebreid met andere zware, grensoverschrijdende delicten. Daartoe wordt een beperkte lijst van *eurocrimes* opgesteld. Een Europese rechter wordt verantwoordelijk voor het uitvoeren van dwangbevelen. Verdachten worden voor de strafrechter van een lidstaat gebracht. Advocaten krijgen vergelijkbare grensoverschrijdende bevoegdheden en faciliteiten als het EOM.
6. De EU voert geen minimumstraffen in.
7. Het Europees arrestatiebevel, dat vereenvoudigde uitlevering van verdachten tussen EU-lidstaten mogelijk maakt, wordt ingrijpend aangepast. De rechter in de aangezochte staat mag toetsen of het overleveringsverzoek geen triviaal delict betreft (proportionaliteitstoets) en of de verdachte in de verzoekende staat een eerlijk proces wacht. Verdachten krijgen ook in de aangezochte staat recht op een advocaat.

GRONDRECHTEN VERDEDIGEN

8. De parlementaire controle op Europol, door het EP en nationale parlementen, wordt versterkt.
9. De EU scherpt haar regels tegen witwassen van crimineel en zwart geld aan, met inachtneming van de bescherming van persoonsgegevens.
10. De EU intensiveert de strijd tegen corruptie. De aanbevelingen van de Europese Commissie aan de lidstaten krijgen een bindender karakter. Er komen Europawijde regels voor de bescherming van klokkenluiders.
11. In het drugsbeleid van de EU komt het beperken van risico's voor gebruikers en hun omgeving centraal te staan. De EU maakt zich sterk voor aanpassing van de VN-drugsverdragen, opdat landen meer ruimte krijgen voor legalisering of decriminalisering van drugs.

D. VRIJ VERKEER

1. De EU vergemakkelijkt het wonen en werken over de grens door betere regels te maken voor de erkenning van diploma's en voor het meenemen van uitkeringsrechten, (gehandicapten)voorzieningen en pensioenen.
2. Arbeidsmigranten hebben recht op gelijk loon voor gelijk werk. De detacheringsrichtlijn wordt grondig herzien, opdat bedrijven en uitzendbureaus niet langer misbruik kunnen maken van detacheringsconstructies om te concurreren op arbeidsvoorwaarden en sociale premies. Nationale regeringen, vakbonden en migrerende werknemers krijgen meer armslag om naleving van cao's af te dwingen en om echte zelfstandigen van schijnzelfstandigen te onderscheiden.
3. De Europese Unie bevordert de beschikbaarheid van informatie over rechten en de toegang tot hulp bij misbruik, uitbuiting en discriminatie voor werknemers en zelfstandigen die gebruik maken van hun recht op vrij verkeer.
4. Werknemers uit nieuwe EU-landen krijgen direct toegang tot de Europese arbeidsmarkt, om een vlucht in niet-reguliere arbeidsconstructies te voorkomen.
5. De arbeidsinspecties van de EU-landen gaan beter samenwerken om uitbuiting van arbeidsmigranten te voorkomen. Er komt een Europese minimumeis voor het aantal arbeidsinspecteurs per lidstaat in verhouding tot de beroepsbevolking.

6. De Europese Commissie ziet erop toe dat lidstaten geen verkapte grenscontroles uitvoeren aan de binnengrenzen van het Schengengebied.
7. De EU maakt nog in 2014 een eind aan de extra kosten voor mobiel bellen en internetten over de grens (*roaming*).

E. MIGRATIE

1. Arbeidsmigranten van buiten de EU zijn welkom voor zover er vraag naar hen is op de arbeidsmarkt. Ze krijgen een tijdelijke verblijfs- en werkvergunning die onder voorwaarden kan worden verlengd. Arbeidsmigranten die bij het verstrijken van hun vergunning terugkeren naar het land van herkomst, krijgen makkelijker opnieuw toegang tot de EU. Bij vertrek kunnen zij hun opgebouwde sociale rechten uitbetaald krijgen.
2. Werkzoekenden uit de kandidaat-lidstaten van de EU krijgen voorrang bij arbeidsmigratie, om de overgang naar vrij werknemersverkeer te versoepelen.
3. De EU maakt haar 'blauwe kaart' aantrekkelijker voor kennismigranten, onder andere door de inkomenseis te verlagen en toegang tot de hele Europese arbeidsmarkt te bieden.
4. De EU bevordert studiemigratie tussen de EU en ontwikkelingslanden, om het toekomstige aanbod van kenniswerkers in zowel de EU als de herkomstlanden te vergroten.
5. De EU verbetert de rechten van seizoensmigranten. Zij krijgen onder andere het recht op minimumloon, op huisvesting en op het wisselen van werkgever. Arbeidsinspecties zien streng toe op de naleving van deze rechten.
6. De EU voert strengere sancties in tegen werkgevers van ongedocumenteerden, waaronder de verplichting om de werknemer zonder papieren minstens zes maanden (cao)loon uit te betalen.
7. Ongedocumenteerden hebben toegang tot basisvoorzieningen, zoals medische zorg, leerplichtonderwijs en rechtsbijstand.

GRONDRECHTEN VERDEDIGEN

8. De EU beschermt het recht op gezinsvorming en -hereniging. Zij stelt paal en perk aan de voorwaarden die lidstaten stellen wanneer een partner van buiten de EU komt. Voor alle aanvragen gaat de soepele inkomensstoets gelden uit de EU-richtlijn vrij verkeer en verblijf. Van de buitenlandse partner mag worden verlangd dat deze bereid is na overkomst de taal te leren en te integreren.
9. Legale migranten krijgen na vijf jaar verblijf dezelfde rechten als EU-burgers, waaronder kiesrecht.
10. De EU neemt het initiatief om internationale overboekingen van kleinere bedragen goedkoper te maken.
11. De Europese Commissie ziet toe op naleving van de nieuwe richtlijn tegen mensenhandel, als eerste stap naar een beleid waarin de bescherming van slachtoffers centraal staat.

F. ASIEL

1. De Europese Commissie gaat strenger toezien op de naleving van de normen voor erkenning van vluchtelingen, eerlijke asielprocedures en humane asielopvang uit het Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel. Bij grove tekortkomingen kan de Commissie lidstaten sancties opleggen.
2. De Dublinverordening wordt gewijzigd om asielverzoeken eerlijker te verdelen over de EU-landen. Daarbij wordt rekening gehouden met de belangen van de asielzoeker. Minderjarige asielzoekers mogen zelf hun opvangland kiezen indien zij bij eventuele familieleden of vrienden in de buurt willen wonen.
3. Het Europees Vluchtelingenfonds biedt EU-landen gedeeltelijke compensatie voor de kosten die samenhangen met de behandeling van asielverzoeken en de integratie van vluchtelingen.
4. De procedures voor gezinshereniging voor vluchtelingen moeten zo snel en soepel mogelijk zijn. Kinderen van vluchtelingen en migranten die jonger zijn dan 12 jaar worden niet langer blootgesteld aan verhoren van overheidsinstanties, die bijvoorbeeld zijn gericht op het vaststellen van de gezinsband in het kader van gezinshereniging. Voor oudere kinderen geldt dat gesprekken die

instanties met hen voeren voldoen aan de eisen die het Kinderrechtenverdrag hieraan stelt.

5. Het Europees Asielondersteuningsbureau, dat rapportages opstelt over de herkomstlanden van asielzoekers, gaat in grotere openheid werken en informatie betrekken van mensenrechtenorganisaties.
6. De EU draagt bij aan verbetering van de vluchtelingenopvang nabij conflictgebieden, zoals in de buurlanden van Syrië. Zij ondersteunt de gastlanden en nodigt ruimhartig vluchtelingen uit voor hervestiging in Europa.
7. De EU schuift geen asielzoekers af op landen van doorreis buiten de EU. Zij dringt bij haar buurlanden aan op het realiseren van een toegankelijke en eerlijke asielprocedure en humane opvang, en ondersteunt hen hierbij
8. De regels voor Frontex-operaties op zee moeten in alle opzichten voldoen aan het internationale recht, inclusief het VN-Vluchtelingenverdrag en het zeerecht, en mogen niet worden gebruikt om *push-backs* van vluchtelingen te rechtvaardigen.
9. De Europese Commissie ziet erop toe dat de lidstaten, conform de kwalificatierichtlijn, bescherming bieden aan mensen die bedreigd of vervolgd worden omwille van hun geslacht, geslachtsidentiteit of seksuele gerichtheid. Van asielzoekers mag niet worden verwacht dat zij bij terugkeer naar het land van herkomst hun geslachtsidentiteit of seksuele voorkeur verbergen.
10. Voor afgewezen asielzoekers staat vrijwillige terugkeer voorop. De Europese Commissie ziet erop toe dat vreemdelingendetentie alleen als uiterste middel wordt toegepast, binnen de grenzen van de EU-terugkeerrichtlijn. Kinderen worden niet opgesloten. Als terugkeer niet mogelijk blijkt, wordt een verblijfsvergunning verleend.
11. Om te bevorderen dat afgewezen asielzoekers terugkeren, sluit de EU terugkeerovereenkomsten met herkomstlanden die aantoonbaar veilig zijn, waarbij ruimte blijft voor een individuele beoordeling.

6 EUROPA ALS WERELDSPELER

De idealen van GroenLinks reiken verder dan de Nederlandse grenzen, verder ook dan de grenzen van de Europese Unie. Of je nou in Rotterdam, Lissabon of Mumbai wordt geboren: ieder mens verdient de mogelijkheden om haar leven naar eigen inzicht in te richten.

Met gelijke kansen op werk, een fatsoenlijk inkomen, onderwijs, goede zorg en een woning. Dat ideaal staat voor veel mensen nog ver af van de realiteit. Armoede, burgeroorlogen en wanbestuur houden mensen gevangen in een situatie van onvrijheid.

De Europese Unie is veel meer dan een klein land als Nederland in staat om daar verandering in te brengen. Om bij te dragen aan een veiliger wereld, met minder ongelijkheid en meer democratie. De wereldwijde machtsbalans is aan het verschuiven: landen als Brazilië, Rusland, India en China - de BRIC-landen - winnen aan invloed. Alleen als eenheid kan de EU in deze nieuwe wereldorde een stempel drukken op mondiale ontwikkelingen. GroenLinks wil daarom het gezamenlijk Europees buitenlandbeleid versterken, of het nu gaat om mensenrechten, klimaat of veiligheid.

Bij de klimaatonderhandelingen in Durban in 2011 liet de Europese Unie zien dat zij eensgezind, strategisch en effectief kan onderhandelen en daarbij nieuwe coalities smeedt. Door slim te opereren wist zij de Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen aan haar zijde te krijgen. China - zwaar afhankelijk van de grondstoffen uit deze werelddelen - voelde zich genoodzaakt in de richting van de EU te bewegen, waarna ook India ging schuiven. Uiteindelijk ontstond zo'n sterk blok dat de Verenigde Staten niet meer dwars konden liggen.

In 2012 kreeg de EU de Nobelprijs voor de Vrede voor haar inspanningen Europa om te vormen van een continent van oorlog in een continent van vrede. Die boodschap van vrede en democratie mag de Unie nog krachtiger naar buiten uitdragen. Maar alleen als de Europese Unie ook in haar eigen beleid mensenrechten,

Alleen in een democratisch georganiseerde WTO kunnen arme landen gezamenlijk eerlijke regels afdwingen

rechtvaardigheid, democratie en duurzaamheid prioriteit geeft, is zij geloofwaardig als verkondiger van deze waarden wereldwijd.

NAAR EEN EERLIJK SPEELVELD

Vrije handel is lang niet altijd eerlijke handel: niet zelden worden Afrikaanse markten overspoeld met goedkope producten vanuit Europa. Daar kunnen lokale fabrikanten meestal niet tegenop concurreren. Eerlijker zou het zijn om ontwikkelingslanden eerst hun economische achterstand te laten inhalen, en tijdelijk hun markten te laten beschermen. De Wereldhandelsorganisatie (WTO) kan daar een belangrijke rol bij spelen.

GroenLinks is voorstander van multilaterale handelsverdragen via de WTO, mits die op democratische wijze tot stand komen. Alleen in een democratisch georganiseerde WTO kunnen arme landen gezamenlijk eerlijke regels afdwingen. Ook is binnen de WTO meer aandacht nodig voor de omstandigheden waaronder producten worden gemaakt. Onze productie mag niet ten koste gaan van mens, dier en milieu. De handel die we drijven dient ten goede te komen aan de plaatselijke bevolking, niet aan corrupte regimes, rebelligroepen of Europese multinationals.

Helaas liepen in 2011 de onderhandelingen binnen de WTO over handel met ontwikkelingslanden voor de zoveelste keer vast: rijke landen weigerden om concrete toezeggingen te doen. Omdat het niet lukt om gezamenlijk

afspraken te maken, sluiten landen steeds vaker onderling handelsverdragen. Vanwege de ongelijke machtsverhoudingen verlaten ontwikkelingslanden meestal met een slecht resultaat de onderhandelingstafel – als zij überhaupt mogen aanschuiven.

Ook de Europese Unie en de Verenigde Staten onderhandelen over een vrijhandelsverdrag, waarin de standaarden en regels van beide economische machten op elkaar worden afgestemd. Dat is een ondoorzichtig proces waarvan de uitkomst enorme gevolgen heeft voor de wereldhandel. Wat GroenLinks betreft staakt de EU de onderhandelingen als deze leiden tot een race naar de bodem. Te meer omdat dit verdrag wel eens voor lange tijd de internationale norm zou kunnen zetten. Voorlopig stevenen we af op een resultaat dat het slechtste van twee werelden verbindt. Zo zouden voor de financiële sector de Europese standaarden leidend kunnen worden. Dat betekent een stap terug voor de VS waar men al veel verder is met de overheidscontrole op banken en andere financiële instellingen. Als het gaat om eisen op het gebied van milieu, voedselveiligheid, privacy en arbeidsomstandigheden, is het precies andersom. De EU hanteert hogere standaarden, die dreigen te worden afgezwakt om de Amerikanen tegemoet te komen.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Zolang er nog geen eerlijk speelveld bestaat waarop ontwikkelingslanden via handel

Zolang we met de ene hand nemen wat we met de andere hand geven, zullen de levenskansen van mensen in achterstandssituaties niet structureel verbeteren

hun positie kunnen verbeteren, blijft ontwikkelingsamenwerking hard nodig. GroenLinks wil dat de Europese Unie zich inzet voor een nieuwe ambitieuze ontwikkelingsagenda van de Verenigde Naties, nu in 2015 de Millenniumdoelen aflopen. Hoewel lang niet alle Millenniumdoelen zijn gehaald, is op sommige terreinen - zoals het terugbrengen van armoede en honger - wel degelijk vooruitgang geboekt. Maar zolang we met de ene hand nemen wat we met de andere hand geven, zullen de levenskansen van mensen in achterstandssituaties niet structureel verbeteren. De EU dient daarom haar handels-, belasting- en landbouwbeleid aan te passen, zodat we daarmee de economische ontwikkeling van arme landen niet langer in de weg staan.

Bij de besteding van ontwikkelingsgelden moeten de behoeften van mensen leidend zijn. De verschillen tussen ontwikkelingslanden onderling worden immers steeds groter, van opkomende economieën tot zeer arme en fragiele staten. Dat betekent dat ook het soort hulp waar mensen behoefte aan hebben sterk uiteenloopt: van het ondersteunen van lokale organisaties tot het versterken van basisvoorzieningen als gezondheidszorg en onderwijs.

Ontwikkelingsamenwerking moet daarbij altijd zoveel mogelijk bijdragen aan democratisering, een krachtig maatschappelijk middenveld, een maatschappelijk verantwoorde manier van ondernemen en een goed bestuur. Door te investeren in lokale kennis en capaciteit kunnen

ALLEEN LEGAAL GEKAPT HOUT TOELAATBAAR IN DE EU

De import van illegaal gekapt hout in de EU is voortaan verleden tijd. In maart 2013 werd een wet van kracht die hier korte metten mee maakt. De maatregel is het resultaat van een jarenlange strijd van de Groene fractie in het Europees Parlement. In 2010 stemde een meerderheid in het parlement tegen de invoer van illegaal hout op Europees grondgebied. De maatregel draagt bij aan het tegengaan van ontbossing en het terugdringen van CO2-uitstoot. Importeurs van illegaal hout krijgen voortaan een boete van 79.000 euro, een taakstraf of gevangenisstraf van twee jaar.

De EU heeft de verantwoordelijkheid om multinationals die vanuit Europa opereren op het matje te roepen als zij op een onverantwoorde manier ondernemen in ontwikkelingslanden

lokale overheden en bedrijven bovendien zelf wegen aanleggen, met lokaal personeel. Dan hoeven zij dat niet uit handen te geven aan Chinese bedrijven die daarvoor arbeidsmigranten uit China laten overkomen.

DUURZAAM ONDERNEMEN

Buitenlandse investeerders worden in ontwikkelingslanden veelal met open armen ontvangen. Helaas dragen ze lang niet altijd bij aan een duurzame sociale en economische ontwikkeling. Vanwege gebrekkige milieuwetgeving en -controles plegen ze vaak ongestraft rooibouw op de natuur. Ook de arbeidsomstandigheden van hun lokale werknemers laten dikwijls te wensen over.

De EU heeft de verantwoordelijkheid om multinationals die vanuit Europa opereren op het matje te roepen als zij op een onverantwoorde manier ondernemen in ontwikkelingslanden. Zo werd Shell - bij gebrek aan een goed functionerende rechtsstaat in Nigeria zelf - in Nederland veroordeeld voor de milieuschade die zij heeft aangericht in Nigeria.

In september 2012 nam het Europees Parlement wetgeving aan die Europese bedrijven in de olie-, gas-, mijnbouw- en bosbouwsectoren dwingt om openheid van zaken te geven over projecten en betalingen in ontwikkelingslanden. Hierdoor kunnen corruptie, omkoping en belastingontduiking beter worden opgespoord en aangepakt. Maar nog steeds lopen ontwikkelingslanden jaarlijks naar schatting 500

miljard dollar mis aan belastinginkomsten. Dit is bijna zeven keer het bedrag dat westerse landen uittrekken voor ontwikkelingssamenwerking.

GroenLinks wil dat op Europees niveau nieuwe belastingverdragen worden gesloten, die belastingontwijking tegengaan. Vooral het wegsluizen van belastingen uit arme landen moet worden aangepakt. Juist in die landen zijn alle overheidsinkomsten hard nodig om publieke diensten als scholen, ziekenhuizen, wegen en politieagenten te kunnen betalen.

EEN EUROPESE VREDESMACHT

Het opbouwen van een rechtsstaat, het waarborgen van vrije media, het beperken van wapenhandel en het verbeteren van de toegang tot onderwijs voor meisjes: het zijn allemaal noodzakelijke bouwstenen voor een stabiele en democratische samenleving. Maar ook als de EU hierin fors investeert, kan ze niet voorkomen dat er conflicten en oorlogen uitbreken.

Bij gewapende conflicten kijken EU-landen nu nog te vaak weg, wachten op de Verenigde Staten of krijgen het niet voor elkaar om gezamenlijk actie te ondernemen. Een veilige wereld vraagt om actieve bemoeienis met conflictgebieden. Door de vorming van een Europese defensiemacht kunnen de EU-landen straks gezamenlijk een bijdrage leveren aan het voorkomen of beheersen van conflicten. Daarbij staat de bescherming van burgers voorop en heeft het voorkomen van geweld prioriteit.

Voor GroenLinks is het duidelijk dat alles moet worden gedaan om geweld met niet-militaire middelen te stoppen

Wanneer staten hun burgers niet beschermen tegen of zelfs onderwerpen aan langdurige en grove schendingen van de mensenrechten, dan heeft de internationale gemeenschap de verantwoordelijkheid om in te grijpen. Voor GroenLinks is het duidelijk dat alles moet worden gedaan om geweld met niet-militaire middelen te stoppen. Bijvoorbeeld via diplomatieke bemiddeling, het uitoefenen van economische druk of door regionale samenwerking. In de Europese veiligheidspolitiek staan civiele instrumenten voorop.

Maar als niet-militaire middelen ineffectief blijken en mensenrechten op grote schaal worden geschonden, dan kan militair ingrijpen nodig zijn. Dat gebeurt in principe met een mandaat van de VN-Veilighedsraad. GroenLinks wil dat de Europese Unie een zetel krijgt in de Veiligheidsraad en dat de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties meer invloed krijgt bij besluiten over militaire interventies.

Een interventie gebeurt alleen met een plan voor verzoening en wederopbouw en voldoende politieke en financiële steun na afloop. Dat betekent niet alleen herstellen van de oorlogsschade, maar ook bijdragen aan democratische, juridische en economische instituties. Het versterken van deze instituties staat ook in het Europese handels-, ontwikkelings- en mensenrechtenbeleid wat GroenLinks betreft voorop.

WAPENHANDEL

Het terugdringen van wapenhandel kan gewelddadige conflicten verminderen en soms helpen voorkomen. De wapenexport vanuit de EU naar de Arabische wereld is sinds het uitbreken van de Arabische Lente sterk toegenomen. In 2012 werden er voor 10 miljard euro vergunningen verleend voor de export van wapens naar landen in deze regio, een verdubbeling ten opzichte van 2007. Economische belangen wegen in de praktijk vaak zwaarder dan mensenrechten. Zo bewapende Frankrijk in Libië eerst de dictator Khadaffi, en vervolgens de rebellen die hem verjoegen.

Het Europa van GroenLinks leeft zijn eigen wapenexportcode beter na. Het neemt internationaal het voortouw om te komen tot verdergaande afspraken over het beperken van de handel in wapens. Het exporteren van wapens naar landen waar de mensenrechten op grove wijze worden geschonden, of waar een risico op gewelddadige conflicten en onderdrukking bestaat, moet helemaal stoppen. Kernwapens mogen nergens ter wereld meer voorkomen, te beginnen bij de Europese Unie zelf.

EUROPESE BUREN

Goede betrekkingen met de ons omringende landen zijn belangrijk voor de EU. Door onze welvaart en kennis te delen en samen te werken met onze burenen, dragen we bij aan de stabiliteit

Door onze welvaart en kennis te delen en samen te werken met onze burens, dragen we bij aan de stabiliteit aan onze grenzen

aan onze grenzen. In die samenwerking moeten democratisering, mensenrechten en versterking van de rechtsstaat centraal staan.

De Arabische Lente, de opstand van burgers tegen dictatoriale regimes in landen als Tunesië, Egypte, Libië en Syrië, is een testcase gebleken voor het buitenlandbeleid van de EU. De nog steeds voortdurende roep om democratie en vrijheid verdient alle steun vanuit Europa. Maar de geloofwaardigheid van de EU komt in het geding wanneer sommige lidstaten liever dictators aan de macht zien dan democratisch gekozen leiders, zoals in Egypte. Dit ondermijnt niet alleen de eenheid die Europa nastreeft in haar buitenlandbeleid, maar ook Europese waarden als vrijheid en democratie. In de Europese benadering van de ontwikkelingen in de Arabische wereld zouden juist deze waarden voorop moeten staan. Dat betekent dat ook ná verkiezingen steun aan het democratische proces nodig blijft.

Hoe groter de Europese Unie, hoe groter de uitdaging om democratische besluitvorming te organiseren en politieke overeenstemming te bereiken. Juist omdat we als GroenLinks veel waarde hechten aan de EU als politieke unie, moeten we ook grenzen durven stellen aan de uitbreiding. De geografische ligging is een

voor de hand liggend criterium. Daarnaast mag toetreding van nieuwe landen de verhoudingen niet scheef trekken: een land als Rusland is simpelweg te groot om bij de EU te komen. Ook is de toetreding van landen als Oekraïne, Wit-Rusland en Moldavië wat GroenLinks betreft momenteel niet aan de orde. Aan de landen van de Westelijke Balkan moet de EU wél nadrukkelijk uitzicht blijven bieden op een plaats in haar midden. Je hoeft maar een blik op de kaart van Europa te werpen om te zien dat de toekomst van deze landen in de Europese Unie ligt.

De onderhandelingen over een Turks EU-lidmaatschap zitten al een paar jaar in het slop. Dat heeft vooral te maken met de problemen tussen Turkije en Cyprus. GroenLinks wil graag een serieuze herstart van de onderhandelingen. De EU en Turkije moeten alles in het werk stellen om de huidige blokkades op de onderhandelingen op te heffen, onder andere door actief te werken aan verzoening tussen Grieks- en Turks-Cyprioten. Bovendien dient de Turkse regering zich bij het oplossen van binnenlandse problemen te houden aan Europese normen op het gebied van vreedzame conflictoplossing, vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.

PROGRAMMAPUNTEN

A. HANDEL

1. De EU geeft voorrang aan verankering van milieu- en natuurbescherming, fundamentele arbeidsnormen, mensenrechten, voedselzekerheid en dierenwelzijn in de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) boven het bevechten van markttoegang.
2. De EU vergemakkelijkt de export naar Europa van bewerkte producten, vooral voor de minst ontwikkelde landen die onder de *Everything but Arms*-regeling vallen. Daartoe versoepelt zij voor deze landen de regels van oorsprong, die bepalen welk gedeelte van een product in het land zelf moet zijn geproduceerd.
3. De EU zet zich in voor eerlijke onderhandelingen binnen de WTO en is terughoudend met het sluiten van bilaterale handelsverdragen, om te voorkomen dat ontwikkelingslanden aan de zijlijn komen te staan bij het maken van regels voor de wereldhandel.
4. De onderhandelingen met de VS over een transatlantisch vrijhandelsakkoord (TTIP) worden bevroren tot de vertrouwensbreuk als gevolg van de Amerikaanse aftap- en spionagepraktijken is hersteld. De EU geeft openheid over haar onderhandelingsmandaat en verlangt een transparant onderhandelingsproces. Het TTIP mag in geen geval ten koste gaan van hoge Europese standaarden voor voedselveiligheid, dierenwelzijn, milieubescherming of privacy. Extra bescherming voor investeringen of intellectueel eigendom is overbodig en ongewenst.
5. Ontwikkelingslanden krijgen de vrijheid om opkomende sectoren, publieke diensten en landbouw te beschermen tegen concurrentie uit rijke landen. Dat vereist een ingrijpende herziening van de EU-inzet bij de onderhandelingen met oudkoloniën in Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan (ACS) over Economische Partnerschapsakkoorden (EPAs).
6. Voor ACS-landen die geen EPA willen sluiten en voor andere economisch kwetsbare ontwikkelingslanden stelt de EU een verbeterd Algemeen Preferentieel Stelsel Plus op. Zij biedt deze landen een zo ruime markttoegang als mogelijk is zonder de exportkansen van armere ontwikkelingslanden weg te vagen, hulp bij het voldoen aan kwaliteitsnormen en soepele regels van oorsprong. Voorwaarde blijft de naleving van internationale verdragen over goed bestuur, mensenrechten en arbeidsrechten.
7. De EU start een brede discussie met de ACS-landen over de vorm van samenwerken na het verstrijken van het akkoord van Cotonou in 2020. Een van de opties daarbij is versterkte samenwerking tussen de EU en continentale of regionale organisaties zoals de Afrikaanse Unie en CARICOM (de Caribische handelsorganisatie).
8. De EU zet zich in voor democratisering en transparantie van de WTO, het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank: ontwikkelingslanden krijgen meer stemrecht en meer middelen om volwaardig deel te kunnen nemen aan de onderhandelingen.
9. De EU bepleit de oprichting van een VN-organisatie voor Duurzame Ontwikkeling, waarin onder meer UNEP, UNDP en UNCTAD opgaan.
10. De EU houdt het auteursrecht buiten handelsverdragen. Zij maakt geen afspraken over de bescherming van octrooien of handelsmerken die de toegang van ontwikkelingslanden tot generieke medicijnen belemmeren. Zij komt op voor WIPO, de VN-organisatie voor intellectueel eigendom waar vrijwel alle landen lid van zijn, als het geëigende forum voor het reguleren van intellectuele monopolies.
11. De EU bevordert maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dat vereist:
  - a. een wet openbaarheid van productie en ketens, die consumenten recht geeft op informatie over de naleving van internationale standaarden (zoals de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de Leidende Principes van de VN) door bedrijven en hun toeleveranciers, ook buiten de EU, en over de milieubelasting van producten en diensten;
  - b. een overeenkomstige rapportageplicht voor grote bedrijven over milieu, sociaal beleid, werknemersrechten, mensenrechten en corruptie(preventie);

EUROPA ALS WERELDSPELER

- c. uitbreiding tot alle internationaal opererende bedrijven van de verplichting om per (derde) land en per project openheid te verschaffen over betalingen aan en ontvangsten van overheden;
  - d. een wet die bedrijven verplicht tot openheid over de herkomst van grondstoffen, zoals conflictmineralen, en tot *due diligence* (gepaste zorgvuldigheid), en de import van grondstoffen die zijn verkregen met geweld of ernstige mensenrechtenschendingen verbiedt;
  - e. (keten)aansprakelijkheid van Europese bedrijven voor ernstige milieumisdrijven en schendingen van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten, zodat slachtoffers van bijvoorbeeld olie lekkages of branden in textielfabrieken binnen de EU kunnen procederen tegen deze bedrijven;
  - f. een verplichting voor alle overheden om duurzaam in te kopen en aan te besteden, van catering tot kantoorgebouwen;
  - g. het stimuleren van *fair trade*, bijvoorbeeld door een keurmerk te verlangen bij overheidsinkopen;
  - h. voorwaarden aan exportkredietverzekeringen en andere vormen van overheidssteun die EU-landen verlenen aan bedrijven;
  - i. ondersteuning van private en publieke initiatieven die duurzaamheidsstandaarden ontwikkelen voor internationale productieketens, zoals die van palmolie en textiel; de EU zet zich in voor hoge standaarden en behoudt zich het recht voor om zelf striktere eisen te stellen.
12. Om landroof tegen te gaan, ijvert de EU voor een striktere internationale regulering van aankopen en concessies van land en voor de bescherming van traditionele land(gebruiks)rechten van lokale gemeenschappen. De EU stopt met het stimuleren van biobrandstoffen uit voedselgewassen. Zij spant zich in voor certificering van plantages van landbouwbedrijven die werkzaam zijn in gevoelige sectoren als palmolie, soja en suiker.
13. De investeringsverdragen waarbij de lidstaten of de EU partij zijn worden aangepast, opdat buitenlandse investeerders niet langer extra bescherming genieten, in de vorm van de mogelijkheid om via

arbitrageprocedures schadevergoeding te eisen van overheden voor nieuwe regels ter bescherming van milieu, volksgezondheid of andere publieke belangen.

14. Het EP krijgt controle over de antidumpingmaatregelen die de Europese Commissie en de Raad van Ministers nemen tegen importgoederen die onder de kostprijs op de Europese markt worden gebracht.

B. ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

1. De EU zet zich in voor een ambitieuze agenda van Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties, als opvolger van de Millenniumdoelen. Deze agenda dient onder andere doelen en indicatoren te formuleren voor:
- a. het tegengaan van klimaatverandering en het bevorderen van het recht op een schone leefomgeving;
  - b. een gelijkere mondiale verdeling van de beschikbare natuurlijke hulpbronnen;
  - c. uitbanning van extreme armoede;
  - d. verkleining van de ongelijkheid tussen en binnen landen;
  - e. sociale zekerheid;
  - f. de veiligheid van mensen, met name in fragiele staten;
  - g. eerlijke handel en maatschappelijk verantwoord ondernemen;
  - h. goed bestuur, versterking van de rechtsstaat en democratisering;
  - i. effectievere belastinginning en de mobilisatie van andere binnenlandse financieringsbronnen voor ontwikkeling;
  - j. gelijkheid tussen vrouwen en mannen, alsmede het waarborgen van seksuele en reproductieve rechten.

Alle landen, rijk en arm, krijgen verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze agenda. De EU spreekt niet alleen rijke landen, maar ook opkomende landen aan op hun verantwoordelijkheid voor de financiering van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen.

EUROPA ALS WERELDSPELER

2. De afspraak dat EU-landen minstens 0,7 procent van hun bruto nationaal inkomen besteden aan officiële ontwikkelingssamenwerking wordt bindend, nu de vrijwillige afspraak om dit percentage in 2015 te verwezenlijken heeft gefaald. Op termijn streeft de EU naar een aandeel van minstens 1 procent. Klimaatsteun aan ontwikkelingslanden komt, conform internationale klimaatafspraken, bovenop de officiële uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking.
3. Bij de modernisering van de definitie van officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) richt de EU zich op verhoging van de effectiviteit. De discussie over modernisering mag geen verkapt poging zijn om uitgaven op andere beleidsterreinen te betalen met middelen voor ontwikkelingssamenwerking.
4. De EU-landen en de EU zelf geven alleen nog maar ongebonden hulp, zonder verplichting om goederen en diensten te kopen in het donorland. De inzet van hulp wordt primair bepaald door de hulpvraag.
5. De EU en haar lidstaten gaan hun expertise en middelen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking sterker bundelen. Zij werken verder aan betere coördinatie van de hulp, zodat de expertise van EU-landen en de Europese Commissie op de juiste plek kan worden ingezet en elk ontvangend ontwikkelingsland nog maar aan één 'leidende donor' verantwoording hoeft af te leggen. De verantwoordingsplicht is wederzijds: donoren zijn ook rekenschap verschuldigd aan ontvangende landen en hun bevolking.
6. De EU wordt voorloper op het gebied van open data over ontwikkelingssamenwerking, met het oog op een betere verantwoording en verspreiding van kennis. Alle EU-diensten die zich op buitenlandse hulp richten dienen in de top-10 van de *Aid Transparency Index* te komen.
7. De EU voert een duurzame coherentietoets in: besluiten op het gebied van bijvoorbeeld handel, landbouw, biobrandstoffen en wapenhandel mogen de inzet voor mondiale armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling niet tegenwerken.
8. De EU komt op voor seksuele en reproductieve rechten. Zij zet zich in voor deelname van minderheden aan het maatschappelijke en

politieke leven. Daartoe financiert de EU ontwikkelingsprogramma's die geweld tegen vrouwen bestrijden, moedersterfte terugdringen, het gebruik van voorbehoedmiddelen bevorderen, veilige abortus mogelijk maken, de acceptatie van homo-, bi- en transseksualiteit vergroten en gehandicapten toegang geven tot werk en onderwijs.

9. Met het oog op mondiale bestaanszekerheid steunt de EU publieke en private initiatieven voor de invoering van sociale zekerheid in ontwikkelingslanden, zoals ziektekostenverzekeringen.

C. BUITENLANDS EN VEILIGHEIDSBELEID

1. De EU moderniseert haar veiligheidsstrategie (2003), op basis van een breed concept van veiligheid, met nadruk op de preventie van conflicten en versterking van de internationale rechtsorde. Zij doet grotere inspanningen voor mensenrechten, vrede, democratie, digitale en mediavrijheid, armoedebestrijding, voedselzekerheid en ecologische veiligheid. Civiele instrumenten blijven daarbij voorop staan.
2. De EU streeft naar humanisering van het volkenrecht: de veiligheid van mensen gaat boven de soevereiniteit van staten, wanneer deze niet bereid of in staat zijn hun inwoners te beschermen. Zij zet zich ervoor in dat de internationale gemeenschap beter wordt toegerust om genocide en ernstige mensenrechtenschendingen te voorkomen, te stoppen en te bestraffen, in de eerste plaats met niet-militaire middelen. Zij vergroot haar eigen inzet voor de bescherming van burgers en vluchtelingen in conflictgebieden.
3. Aan mensenrechtenactivisten, klokkenluiders en journalisten die bedreigd of vervolgd worden, biedt de EU een vrijheidspaspoort aan, dat onder andere vrije toegang geeft tot het EU-grondgebied.
4. De EU blijft ijveren voor een wereldwijd moratorium op en afschaffing van de doodstraf. Zij spant zich in om een einde te maken aan foltering en lijfstraffen.
5. De EU oefent druk uit op andere landen, waaronder de VS, om het statuut van het Internationaal Strafhof te ondertekenen en te ratificeren.

EUROPA ALS WERELDSPELER

6. De EU zet zich in voor een hervorming van de Verenigde Naties die de Veiligheidsraad besluitvaardiger en representatiever maakt, besluiten van de Algemene Vergadering meer gewicht toekent en de positie van de Secretaris-Generaal versterkt.
7. De EU streeft naar een eigen permanente zetel in de Veiligheidsraad, in plaats van de nationale zetels. Bij wijze van tussenstap voert de buitenlandcoördinator het woord namens de EU wanneer haar lidstaten een gezamenlijk standpunt hebben. Ook andere regionale samenwerkingsverbanden kunnen een zetel krijgen.
8. In plaats van unanimiteit wordt meerderheidsbesluitvorming de regel in het buitenlands beleid van de EU. De controle door het EP wordt versterkt. De EU-buitenlandcoördinator treedt af als hij/zij het vertrouwen van het EP verliest.
9. In lijn met de verdergaande Europeanisering van het buitenlandbeleid worden taken van ambassades en consulaten van de EU-landen overgeheveld naar de Europese Dienst voor Extern Optreden.
10. De Europese Dienst voor Extern Optreden versterkt haar capaciteit voor crisispreventie en vredesopbouw en besteedt daarbij uitdrukkelijk aandacht aan de rol van vrouwen, minderheden, vluchtelingen en ontheemden. Zij verleent meer steun aan organisaties die zich inzetten voor crisispreventie en vredesopbouw.
11. Militaire missies van de EU vergen de instemming van de nationale parlementen van de deelnemende landen én van het EP.
12. De EU onderneemt of ondersteunt alleen militaire interventies in het geval van dreigende genocide, misdaden tegen de menselijkheid en etnische zuiveringen, indien alle niet-militaire middelen falen en er een gereede kans op succes is. Militair ingrijpen gebeurt in principe altijd onder de vlag van de VN of met steun van de VN. De EU ijvert ervoor dat de Algemene Vergadering, het enige VN-orgaan waarin alle VN-lidstaten vertegenwoordigd zijn, meer invloed krijgt bij besluiten over militaire interventies.
13. Door verregaande samenwerking en specialisatie worden de efficiency en inzetbaarheid van de legers van de EU-landen vergroot. Op termijn worden de verschillende nationale legers geïntegreerd tot een Europese defensiemacht die zich specialiseert in vredesmissies en onder volledige democratische controle van het EP staat.
14. De EU pleegt in principe geen offensieve digitale oorlogsvoering. Europese samenwerking voor *cybersecurity* richt zich op bescherming van de eigen infrastructuur.
15. De EU verlegt haar koers van een trans-Atlantische naar een multilaterale politiek, die recht doet aan de opkomst van nieuwe wereldmachten als China, India en Brazilië.
16. De NAVO mag geen belemmering vormen voor Europese militaire integratie en wordt op termijn vervangen door een Europese defensiemacht.
17. De EU maakt zich sterk voor de bescherming van vrouwen, kinderen en minderheidsgroepen bij conflicten en vredesoperaties.
18. De EU-landen schroeven hun wapenproductie en wapenhandel fors terug. Het toezicht op de naleving van de EU-wapenexportcode wordt sterk verbeterd. EU-landen leveren geen wapens aan landen die de mensenrechten op grove wijze schenden, of waar een risico bestaat op gewelddadige (interne) conflicten en onderdrukking, ongeacht of de wapens hiervoor worden ingezet. Ook de verordening over de export van goederen die zowel een civiele als een militaire toepassing kunnen hebben wordt aangescherpt, met de nadruk op exportcontroles vóóraf.
19. De EU ijvert voor snelle ratificatie en inwerkingtreding van het VN-wapenhandelsverdrag en ondersteunt andere landen hierbij. Zij pleit ervoor ook digitale wapens zoals aftap- en censuurtechnologie binnen de reikwijdte van het verdrag te brengen.
20. De EU zet zich in voor het instellen en handhaven van VN-wapenembargo's tegen regimes die mensenrechten schenden, oorlog voeren of een gevaar vormen voor de vrede en voor hun eigen inwoners.
21. De EU breidt haar programma's voor het tegengaan van kleine en lichte wapens in ontwikkelingslanden

EUROPA ALS WERELDSPELER

fors uit en stimuleert andere landen om hetzelfde te doen.

22. De EU bevordert de ondertekening en ratificatie van de verdragen tegen landmijnen en clusterbommen, ook door de lidstaten die nog niet zijn aangesloten bij het laatstgenoemde verdrag. Zij ijvert voor een wereldwijd verbod op munitie met verarmd uranium.
23. De EU spreekt strikte regels af over de ontwikkeling en inzet van bewapende *drones*. Deze mogen in geen geval worden gebruikt voor executies. De EU verbiedt de export van bewapenbare *drones*.
24. De EU verbiedt de ontwikkeling en inzet van autonome bewapende robots, waaronder *drones*, en ijvert voor een wereldwijd verbod.
25. De EU zet stappen om een kernwapenvrije zone te worden, bevordert kernwapenvrije regio's en start een politiek en diplomatiek offensief voor afschaffing van alle kernwapens.
26. De EU zet zich ervoor in om bedrijven die betrokken zijn bij de productie of het onderhoud van nucleaire, biologische en chemische wapens uit te sluiten van aanbestedingen.

D. UITBREIDING EN NABUURSHIP

1. De EU houdt zich aan haar toetredingsbeloften. De landen van de Westelijke Balkan en Turkije mogen toetreden als zij aan de voorwaarden voldoen. Ook IJsland, Noorwegen en Zwitserland mogen desgewenst EU-lid worden.
2. Het EP ziet er streng op toe dat kandidaat-lidstaten de voorwaarden voor toetreding tot de EU naleven, met name op het vlak van democratie, mensenrechten en non-discriminatie.
3. De EU spant zich in om de impasse tussen Turkije en Cyprus te doorbreken. Zij ijvert voor een nieuw (VN-)initiatief voor beëindiging van de deling van Cyprus. Zij biedt Turkije een serieuze herstart van de toetredingsonderhandelingen aan. Daarbij worden ook de onderhandelingshoofdstukken over grondrechten en justitie geopend; zo kan de Turkse regering nadrukkelijker worden aangesproken en getoetst op de naleving van Europese normen.
4. De EU stelt een bindend arbitragemechanisme

in voor (grens)conflicten tussen lidstaten en kandidaat-lidstaten en tussen (kandidaat-)lidstaten onderling.

5. De EU blijft Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en de BES-eilanden de ruimte bieden om zelf te kiezen of zij buiten het grondgebied van de EU blijven of er als 'ultraperifeer gebied' deel van gaan uitmaken. Welke keuze zij ook maken, de eilandbewoners hebben recht op een gezonde leefomgeving. De EU en Nederland bieden steun bij stapsgewijze invoering én handhaving van Europese milieuwetten. Daarbij heeft het aanpakken van de vervuulende uitstoot van olieraffinaderijen voorrang. Tevens krijgen de eilanden steun bij de ontwikkeling van duurzame energie.
6. In het kader van haar Nabuurschapsbeleid:
  - a. stelt de EU hulp en handelsvoordelen nadrukkelijk afhankelijk van verbetering van mensenrechten en democratie in de buurlanden; zij ondersteunt het democratiseringsproces;
  - b. spreekt de EU stappenplannen af voor visumvrij reizen;
  - c. vergroot de EU haar inspanningen voor de oplossing van conflicten, zoals de burgeroorlog in Syrië, en voor versterking van de regionale samenwerking tussen buurlanden;
  - d. praat zij niet alleen met regeringen, maar ook met seculiere en religieuze maatschappelijke organisaties en oppositiepartijen.
7. De EU vergroot haar inspanningen voor een rechtvaardige oplossing van het Israëliisch-Palestijnse conflict, conform het internationaal recht. Zij dringt er bij Israël op aan de bezetting van Palestijns gebied te beëindigen door onder andere de muur op Palestijns gebied af te breken, de nederzettingen te ontmantelen en zich terug te trekken uit de in 1967 bezette gebieden, inclusief Oost-Jeruzalem. Met het oog hierop, praat de EU met alle partijen. Zij stelt schendingen van mensenrechten, zowel van Israëliische als van Palestijnse zijde, aan de kaak. De EU schort het associatieverdrag met Israël op, zolang Israël doorgaat met ernstige schendingen van het internationaal recht die vrede blokkeren. De afgesproken herkomstvermelding op geïmporteerde

EUROPA ALS WERELDSPELER

producten uit de Israëliische nederzettingen wordt onmiddellijk uitgevoerd. De EU steunt het volwaardig lidmaatschap van Palestina in de Verenigde Naties en andere internationale fora.

COLOFON

Tekst

De basis voor dit verkiezingsprogramma is in 2013 gelegd door de programmacommissie Europa, bestaande uit Tineke Strik (voorzitter), Jasper Blom, Bas Eickhout, Miko Flohr, Vincent Hurkens, Jesse Klaver, Marjolein Meijer, Jeroni Vergeer, Katinka Eikelenboom (secretaris/penvoerder) en Simon Otjes (secretaris).

De programmapunten zijn op 14 december 2013 vastgesteld door het Congres van GroenLinks.

Speciale dank gaat uit naar Richard Wouters, Jolanda van Benthem, Gerrit Pas, Mariëlle Stegeman, Lot Feijen, de leden van het meeleesteam en alle andere deskundigen en geïnteresseerden van binnen en buiten GroenLinks die een bijdrage hebben geleverd aan dit programma.

Vormgeving

Anabella Meijer, Kanai, www.kanai.nl

Uitgave

Partijbestuur GroenLinks

Postbus 8008

3503 RA Utrecht

tel. 030-2399900

fax 030-2300342

info@groenlinks.nl

www.groenlinks.nl

Weerwoord aan Brussel

Verkiezingsprogramma
Partij voor de Dieren
Europese verkiezingen 2014

WEERWOORD AAN BRUSSEL

PARTIJ voor
DE DIEREN

**Verkiezingsprogramma Partij voor de Dieren
Europese verkiezingen 2014**

Inhoud

Inleiding	3
1 Gezonde landbouw, duurzaam voedsel	5
2. Meer natuur	11
3 Binnen de draagkracht van de aarde	14
4. Grenzen aan diergebruik	18
5. De crisis als kans	21
6. Een rechtvaardig Europa	24

Inleiding

De Partij voor de Dieren is voor Europese samenwerking, maar tegen de huidige, ondemocratische vorm van de Europese Unie. Veel mensen hebben een ongemakkelijk gevoel over de invloed van de EU op hun land. De Partij voor de Dieren begrijpt dat ongemak. Democratische internationale samenwerking kan verbetering opleveren voor mensen, dieren, natuur en milieu. Maar daarvan is nu nauwelijks sprake.

Het huidige Europa sluit dieren massaal op in megastallen, roeit plant- en diersoorten uit, plundert zeeën en ontwracht ecosystemen wereldwijd. De grootste kostenposten van de EU zijn al jaar en dag de landbouw- en visserijsubsidies. De plofkippenindustrie voert er promotiecampagnes mee en het stierenvechten wordt er mee in stand gehouden. Op kosten van belastingbetalers raken de zeeën verder leeggevist en komen ontwikkelingslanden in de problemen door de Europese producten die op hun markten worden gedumpt. Ondertussen zucht Europa onder de gevolgen van de invoering van de euro en de ondoordachte uitbreiding met landen die daar niet klaar voor waren. En dat terwijl lidstaten steeds meer van hun bevoegdheden aan Brussel kwijtraken zonder dat burgers daarin worden gekend.

De voornaamste oorzaak van de ontsporing van de Europese gedachte is dat het middel tot doel is verheven. Ooit was economische integratie het middel om tot vrede tussen landen te komen, maar nu is de besluitvorming gemonopoliseerd door economische belangen. Europa vaart blind op economische groei en laat het debat gijzelen door kortetermijnbegrotingen. De EU reduceert burgers tot consumenten en belastingbetalers – en dieren tot consumptieartikelen. Een tweede oorzaak van het slecht functioneren van de EU is dat bureaucraten hun droom van een Verenigde Staten van Europa er doorheen duwen, zonder te luisteren naar wat burgers willen. In beide gevallen staan de inwoners buitenspel.

Is daarmee alles wat ooit uit Europa is gekomen slecht? Natuurlijk niet. Europese samenwerking kan heel goed zijn. Zelfs op het gebied van dierenwelzijn heeft de EU stappen gemaakt, zoals het verbod op de legbatterijen. Maar gelet op de enorme industrialisering en schaalvergroting in de landbouw, die Europa met haar eenzijdige focus op productieverhoging volop heeft gestimuleerd, zijn het wel hele dunne doekjes voor het bloeden. De traditionele legbatterij mag dan verboden zijn, Europa vindt het prima dat kippen massaal in ‘verrijkte’ kooien worden gehouden: de legbatterij met een behangetje. En het eindeloze gesleep met dieren in overvolle veewagens is een rechtstreeks gevolg van de doorgeslagen vrijhandel. De besluiten die in het belang waren van dieren, natuur en milieu zijn bovendien vooral genomen in de jaren negentig, toen de EU nog maar vijftien lidstaten telde. Met achtentwintig lidstaten is de EU zo’n grote moloch geworden, dat de Brusselse ambities voor goede, strenge regels op het gebied van dierenwelzijn, natuur en milieu nagenoeg verdwenen zijn. Na eerder aanjager te zijn geweest voor goede wereldwijde klimaatafspraken zijn de bedroevend lage klimaatdoelstellingen die het huidige Europa zichzelf nu stelt daar een treurige illustratie van.

Kortom, hoe groter de EU is geworden, hoe meer de Europese regels die van de laagste gemene deler zijn geworden. We leven in een Europa van het minimum. Het erge daarvan is dat lidstaten Europa nu als excuus gebruiken om zelf niks te doen. Zoals dat in het politieke taalgebruik heet: ‘geen nationale koppen op Europees beleid.’ Daarmee verlamt de EU het beleid op nationaal niveau en worden ambities van lidstaten de kop ingedrukt. In sommige gevallen verbiedt de EU lidstaten zelfs om vooruitstrevende maatregelen te nemen.

Het roer moet dus om. Een nieuwe koers voor Europa, een ándere Europese samenwerking: dáár wil de Partij voor de Dieren zich in het Europees Parlement sterk voor maken. Een samenwerking die gericht is op de verwezenlijking van idealen: duurzaamheid, mededogen, vrijheid en verantwoordelijkheid. De Partij voor de Dieren wil een Europa dat zowel mensen als dieren de mogelijkheid geeft om een goed leven te hebben. Zo’n Europa bestaat uit zelfstandige landen die democratisch besluiten om grensoverschrijdende onderwerpen gezamenlijk aan te pakken. Die belangrijke waarden delen en afspreken die samen hoog te houden - en elkaar daarmee helpen en elkaar daaraan houden. In zo’n samenwerking trekken landen zich aan elkaar op om te komen tot een betere samenleving, in harmonie met de leefomgeving.

Dit kan alleen als we economische groei niet langer beschouwen als heilige graal, maar juist werken aan het verkleinen van onze ecologische voetafdruk. We moeten het hebben over de vraag wat voor samenleving we willen, aan welke waarden we voorrang willen geven, wat voor leven we willen leiden en hoe we onszelf en anderen – mensen en dieren – daartoe in staat kunnen stellen, nu en op de lange termijn. De Europese samenleving die de Partij voor de Dieren voorstaat stelt duurzaamheid en mededogen boven economisch gewin op de korte termijn. Ze respecteert de vrijheid en privacy van haar inwoners en geeft burgers een grotere rol in de besluitvorming dan banken, multinationals en Brusselse ambtenaren.

Kan een nu nog kleine partij als de Partij voor de Dieren werkelijk een verschil maken in Europa? Jazeker! In de Tweede Kamer heeft de Partij voor de Dieren al bewezen met twee zetels buitenproportioneel veel invloed te hebben op het debat en zo verandering in gang te zetten. Zo zal het ook gaan in Europa. Ook daar zal de Partij voor de Dieren problemen aan de kaak stellen waar niemand anders het over heeft. Als de haas in de marathon zullen we anderen stimuleren, inspireren en uitdagen om harder te lopen dan ze voor mogelijk hielden. Alleen een buitengewone partij als de Partij voor de Dieren kan met haar onconventionele acties, stoutmoedige voorstellen en tegendraadse geluid de zaak opschudden. We zijn zeer kritisch op Brussel, maar op een constructieve manier. Groene eurokritiek is een nieuw fenomeen dat niet voortkomt uit nationalisme of eigenbelang, maar uit het algemene belang van duurzaamheid en mededogen. Met een groene hefboom is ook de Europese Unie in beweging te krijgen. Er is een wereld te winnen.

Hou vast aan je idealen. Kies Partij voor de Dieren

1 Gezonde landbouw, duurzaam voedsel

Landbouw is geen industrie en dieren zijn geen machines. Als we de natuurlijke kringlopen sluiten en boeren weer gaan samenwerken met de natuur, en als consumenten een eerlijke prijs betalen voor gezond voedsel, dan kunnen we toe naar een gezonde landbouw. Waarbij dieren hun natuurlijke gedrag kunnen uiten, buiten kunnen lopen en met respect worden behandeld. Waarbij groenten, granen en fruit zonder gif, kunstmest en gentech geproduceerd worden. Waarbij we een gezonde markt creëren die niet verstoord wordt door subsidies, maar waar voedsel weer een echte waarde heeft en de ketens tussen boer en consument kort zijn. Dat zijn de ingrediënten van het landbouwbeleid dat de Partij voor de Dieren voor ogen heeft in de Europese Unie.

Landbouw is van oudsher het beleidsterrein waar Brussel zich het meeste mee bemoeit – en het meeste geld aan uitgeeft. Dat Gemeenschappelijk Landbouwbeleid heeft door de jaren heen eindeloos veel slachtoffers gemaakt. De miljarden dieren die jaarlijks lijden en sterven in de Europese vee-industrie. De natuur en het milieu die door het grootschalige gebruik van gif, kunstmest en vermisting ernstig zijn aangetast. En het boerengezinsbedrijf dat op de heilloze weg van steeds verdere schaalvergroting is gezet. Maar denk ook aan de markten in ontwikkelingslanden die zijn kapotgemaakt door dumping van Europese overschotten. En dat alles op kosten van de belastingbetaler: ondanks de vrije markt die Europa zegt te willen creëren, worden jaarlijks tientallen miljarden euro's uitgegeven aan landbouwsubsidies waar vooral grote bedrijven van profiteren. Het grootste deel van de Europese begroting wordt opgeslokt door de (industriële) landbouw.

De welvaart van Europa is voor een groot deel gebaseerd op uitbuiting van mensen, dieren en milieu in andere delen van de wereld. De EU legt door haar grondstoffengebruik en import van voedsel, veevoer en biomassa een groot en onverantwoord beslag op de mondiale hulpbronnen en landbouwgrond. Ze ontzegt daarmee mensen in ont-

wikkelingslanden hun rechtvaardige aandeel. Europese subsidie aan boeren en vissers beneemt ondernemers in ontwikkelingslanden een eerlijke kans.

Als het aan de Partij voor de Dieren ligt, gaat het Europese landbouwbeleid grondig op de schop. In het belang van een duurzame toekomst zetten we in op een radicale koerswijziging naar een ecologische, diervriendelijke landbouw die gezond voedsel produceert en niet afhankelijk is van import die ten koste gaat van mensen en dieren elders. Om iedereen te kunnen voeden, nu en in de toekomst, is een krimp van de veestapel en een omschakeling naar een meer plantaardig voedselpatroon onvermijdelijk. We willen de huidige landbouwsubsidies inzetten om boeren te helpen omschakelen naar duurzame productiesystemen met een eerlijke prijs voor een eerlijk product. Op de gezonde markt die zo ontstaat zijn subsidies vervolgens niet meer nodig.

Voedsel

Geen voedselverspilling. Er wordt in de wereld meer dan genoeg verbouwd om de groeiende wereldbevolking te kunnen voeden, maar er wordt veel te veel verspild. Als we voedsel eerlijk willen delen, dienen we minder dierlijke

en meer plantaardige producten te eten. In het belang van dieren, natuur en milieu – maar óók van onze eigen gezondheid.

- De grootste voedselverspilling zit in het voeren van dieren met voedsel dat ook geschikt is voor mensen. Granen en plantaardige oliën worden niet langer gebruikt als grondstof voor de vee-industrie.
- Veel Europese regels over houdbaarheidsdata en uiterlijke kenmerken van voedsel zijn te rigide en werken voedselverspilling in de hand. De Partij voor de Dieren wil dat doorgeslagen voedselvoorschriften worden aangepast. Burgers krijgen goede voorlichting over het bewaren en de houdbaarheid van voedsel, waardoor er minder in de vuilnisbak belandt.
- De Partij voor de Dieren wil dat Europa een einde maakt aan de illusie dat de productie van vlees en zuivel bijna niets kost. We willen dat de kiloknaller verdwijnt uit de schappen en dat voor melk en eieren een eerlijke prijs wordt betaald.
- Volgens het beginsel 'de vervuiler betaalt' herzielt de EU haar btw-richtlijn: voortaan wordt het mogelijk een laag tarief in te stellen voor duurzaam voedsel en een hoog tarief voor producten die gepaard gaan met milieubelasting en dierenleed.
- Gezond leren eten begint op school. Europese schoolmelkprogramma's stoppen en de programma's voor gezonde maaltijden en schoolfruit worden uitgebreid, waarbij er biologisch en duurzaam wordt ingekocht. Er komt aandacht voor gezonde en duurzame voeding in lesprogramma's.
- EU-reclamecampagnes voor vlees en zuivel stoppen per direct. De miljoenensubsidies die nu nog gaan naar de promotie van landbouwproducten worden afgebouwd en alleen nog maar ingezet voor biologische en plantaardige producten.
- De Partij voor de Dieren wil dat de EU de ontwikkeling van plantaardige vlees-, vis- en zuivelvervangers krachtig ondersteunt.
- Voedsel in de restaurants van Europese instellingen is biologisch en regionaal geproduceerd. We bepleiten de invoering van ten minste één vlees- en visloze dag. Op de menukaart is geen plaats meer voor bedreigde diersoorten zoals paling.
- Een inzet voor een duurzamer voedselpatroon vraagt om een duidelijke norm: plantaardig voedsel is de basis, dierlijke eiwitten vormen de uitzondering. Als goed voorbeeld zijn officiële diners van de Europese instellingen voortaan in beginsel vegetarisch. Wie vlees of vis wil eten is daar vrij in, maar dient dat zelf aan te geven.
- Voedingsmiddelen krijgen een duidelijk etiket om consumenten goede keuzes te kunnen laten maken. De etiketten geven eerlijke en heldere informatie

over dierenwelzijn, sociale omstandigheden, gezondheidsaspecten en de ecologische voetafdruk.

- Misleidende plaatjes zoals lachende varkens op hamlappen uit de vee-industrie worden verleden tijd.
- Europa stimuleert de ontwikkeling van stadslandbouw om kinderen én volwassenen weer te laten zien waar voedsel vandaan komt, de binding tussen burger en voedsel te herstellen en het bewustzijn over kosten en kwaliteit van voedsel te bevorderen.
- Wij willen meer ruimte voor ambachtelijke producten. De EU past de voedselvoorschriften aan die het vermarkten van deze producten onnodig in de weg zitten.
- Private keurmerken vormen onvoldoende waarborg voor de verduurzaming van handelsketens. De EU stelt strenge duurzaamheidscriteria op voor onder andere palmolie, soja en biomassa.

Een gezonde markt voor gezond voedsel. De waarde van duurzaam en eerlijk voedsel behoort tot uitdrukking te komen in de prijs die we ervoor betalen. Nu wordt de echte prijs van voedsel verhuld door miljardensubsidies, waardoor consumenten het idee is gegeven dat voedsel goedkoop is. Bovendien worden de werkelijke kosten van de intensieve landbouw, buiten zicht van de burger, afgewenteld op het milieu en de maatschappij. Er is een omslag nodig naar een duurzaam voedselsysteem waarin de boer een goede prijs krijgt voor zijn kwaliteitsproduct.

- Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid wordt grondig hervormd. Aan de gratis miljardensubsidie die boeren nu krijgen, komt een einde. Het budget wordt ingezet om boeren te laten omschakelen naar ecologische landbouw en wordt daarna afgeschaft.
- Onderzoeksbudgetten voor de landbouw gaan naar agro-ecologische praktijken, het sluiten van kringlopen en het ontwikkelen van weerbare rassen. Er gaat geen Europees geld meer naar onderzoek dat gericht is op verdere intensivering van de niet-duurzame fabriekslandbouw.
- Europese subsidies worden alleen uitgekeerd op basis van maatschappelijke diensten en prestaties die bijdragen aan een duurzaam, sociaal en diervriendelijk Europa. Zolang het landbouwbeleid nog niet is hervormd, krijgen alleen goede landbouwpraktijken en duurzaam waterbeheer een beloning.
- De Europese subsidies die onder de tweede pijler van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid vallen, gaan uitsluitend naar ecologische landbouw.
- Lidstaten krijgen de mogelijkheid om maatregelen te nemen om te zorgen dat boeren, tuinders en veehouders een goede prijs voor hun product kunnen bedingen. De inkoopmacht van supermarktketens en grote producenten wordt zo ingeperkt

- Speculatie met voedsel wordt aan banden gelegd.
- Het produceren van overschotten van vlees, eieren en zuivel is ontoelaatbaar. Er komt een einde aan de opkoopregelingen die nu in tijden van overschot worden ingesteld en met belastinggeld worden betaald.
- Biologische en plantaardige producten krijgen ondersteuning, zodat boeren op termijn ook zonder subsidie een goede boterham kunnen verdienen.

Gifvrije groenten. Groenten, granen, peulvruchten en fruit vormen de basis van goede voeding. Maar ook hier is een omslag naar duurzame productiewijzen noodzakelijk. De teelt van plantaardig voedsel moet af van de afhankelijkheid van fossiele grondstoffen (kunstmest). Het hoge gebruik van bestrijdingsmiddelen brengt de biodiversiteit veel schade toe en vormt een bedreiging voor de winning van ons drinkwater en voor onze gezondheid. Monoculturen maken het voor insecten en vogels steeds moeilijker om voldoende voedsel te vinden.

- De Partij voor de Dieren wil het gebruik van kunstmest en landbouwgif drastisch verminderen en vervangen door ecologische alternatieven.
- Akkerranden, die de biodiversiteit bevorderen en natuurlijke vijanden van plagen huisvesten, worden verplicht.
- Chemische bestrijdingsmiddelen die een risico vormen voor mensen of dieren gaan per direct van de markt. Dit geldt in ieder geval voor neonicotinoïden die de bijensterfte mede veroorzaken, voor glyfosaat, het grondontsmettingsmiddel Metam-Natrium en voor een groot aantal schimmelbestrijders die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid.
- Zolang de landbouw nog niet gifvrij is, komt er een strikte bescherming voor omwonenden van akker- en tuinbouwbedrijven tegen blootstelling aan chemische bestrijdingsmiddelen. Er komen spuitvrije zones tussen akkers die met gif worden bespoten en woningen, scholen en recreatieterreinen. Ook in de buurt van openbare wegen en paden waar mensen wandelen en fietsen mag niet worden gespoten.
- De chemische bestrijdingsmiddelen die op dit moment op de markt zijn, worden opnieuw getoetst aan flink aangescherpte criteria, waarbij het voorzorgsbeginsel leidend is. Hiervoor worden geen dierproeven uitgevoerd. Alleen middelen die aantoonbaar veilig zijn voor mensen, dieren en milieu mogen op de markt blijven.
- De Europese voedsel- en warenautoriteit (EFSA) wordt grondig hervormd. Deze organisatie, en dus ook de commissie die de adviezen schrijft over de toelating van bestrijdingsmiddelen en genetisch gemanipuleerde gewassen, moet volstrekt onafhankelijk zijn. We willen een einde aan de innige banden die EFSA heeft met de chemische industrie.
- Bestrijdingsmiddelen en gengewassen krijgen een onafhankelijke toetsing, studies die door de producenten zelf zijn aangeleverd zijn niet langer voldoende. De adviezen van EFSA en de studies waarop deze gebaseerd zijn gaan wat ons betreft voldoen aan de hoogste normen van openbaarheid en toegankelijkheid. De studies op basis waarvan is besloten middelen toe te laten, worden met terugwerkende kracht openbaar gemaakt zodat onafhankelijke wetenschappers de toelating kunnen bekritisieren.
- Planten- en dierenrassen en variëteiten kunnen geen eigendom van bedrijven zijn en onze voedselvoorziening mag niet in handen komen van monopolisten. Octrooien op vormen van leven (zoals erfelijk materiaal, DNA-markers) worden verboden. Europa verzet zich tegen pogingen van bedrijven als Monsanto en BASF om genen van planten en dieren te patenteren en de voedselmarkt te beheersen.
- Het recht van boeren en veredelaars om zelf te kweken met zaden van hun eigen planten, het zogenaamde kwekersrecht, is van groot belang voor het behoud van diversiteit in voedselgewassen en vrije toegang tot deze gewassen. De Partij voor de Dieren wil dat het kwekersrecht wordt versterkt, zowel in Europa als in ontwikkelingslanden, zodat boeren en veredelaars vrij gebruik kunnen maken van de aanwezige agrobiodiversiteit zonder dat octrooien dat onmogelijk maken.
- Registratieregels mogen de vrije handel in zaden niet belemmeren. Het belang van kleine boeren en tuinders en de voedselzekerheid horen voorop te staan. Zeldzame en oude rassen van gewassen krijgen bescherming. De Partij voor de Dieren verzet zich tegen nieuwe regels die de biodiversiteit van gewassen in gevaar brengen.
- De ontwikkeling van biologische, weerbare rassen en gewassen kan rekenen op ondersteuning door de EU.

Gentechvrij Europa. De Partij voor de Dieren wijst genetische manipulatie af en maakt zich sterk voor een gentechvrij Europa. Geknutsel aan dieren en planten tast de intrinsieke waarde van het leven aan. Herbicidenresistente gewassen zoals gentechsoja en -maïs hebben het gebruik van giftige bestrijdingsmiddelen alleen maar aangejaagd. Genetische manipulatie vormt bovendien een bedreiging voor de gangbare en biologische teelt omdat de gewassen zich kunnen vermengen. Daarmee wordt een vrije keuze voor gentechvrij onmogelijk.

- De Partij voor de Dieren verzet zich tegen de teelt en import van genetisch gemanipuleerde gewassen in heel Europa.
- Lidstaten mogen niet door Europa gedwongen worden de teelt van gengewassen op hun grondgebied toe te staan. Zolang een algeheel import- en teeltverbod nog

niet is gerealiseerd willen we dat lidstaten en regio's zelf de mogelijkheid krijgen om de teelt van genegewassen te verbieden. Bovendien wordt bij de beoordeling van deze gewassen en nieuwe veredelingsstechnieken voortaan ook nauwkeurig gekeken naar de impact van deze gewassen op de voedselzekerheid, op de keuzevrijheid en op de positie van kleine boeren.

- Er komt verplichte etikettering voor vlees, zuivel en eieren afkomstig van dieren die zijn gevoed met genetisch gemanipuleerde gewassen.
- Europa gaat niet mee in pogingen om cisgenese (een vorm van genetische manipulatie) als een zogenaamd onschuldige variant op klassieke veredeling uit de risicobeoordelingen en vergunningverleningen van gentech te houden.
- Nieuwe veredelingsstechnieken worden grondig beoordeeld op hun impact op mensen, dieren, milieu, natuur en voedselzekerheid.
- Regio's en landen die zichzelf gentechvrij verklaren, krijgen daarbij steun en hulp.

Varkens, kippen, koeien

Vee-industrie afschaffen. De huidige veehouderij is onhoudbaar. Jaarlijks worden in de EU meer dan 7 miljard (!) dieren gehouden en geslacht voor de productie van vlees, zuivel en eieren. De problemen die dit met zich meebrengt zijn een gebed zonder end. De Partij voor de Dieren is van mening dat er een einde moet komen aan de vee-industrie.

- Er komt een stappenplan voor een snelle omschakeling naar een diervriendelijke en duurzame veehouderij.
- Landen die zich niet houden aan de al gemaakte Europese regelgeving op het gebied van dierenwelzijn worden via hoge boetes en andere sancties streng aangepakt. Dit geldt bijvoorbeeld voor Hongarije waar nog steeds ganzen levend worden geplukt voor hun dons.
- Er komt een plafond voor de melkproductie door het instellen van een maximumproductie per hectare wei-degrond. Ook andere sectoren in de veehouderij worden grondgebonden.
- Megastallen en dierenwelzijn gaan niet samen. Er komt een Europees verbod op de vestiging en ontwikkeling van grootschalige veehouderijen.
- Kleinschalige veehouderijsystemen waarin de natuurlijke weerstand van het dier centraal staat worden de norm. De wettelijke grens voor het maximaal aantal te houden dieren wordt periodiek naar beneden bijgesteld tot de veehouderij als geheel weer opereert binnen de menselijke maat en de grenzen van de aarde.
- Er komen strenge brandveiligheidsvoorschriften voor bestaande en nieuwe stallen en dierverblijven: gehouden dieren moeten in geval van brand de stal kunnen ontvluchten.

Ruimte voor wroeten. Kippen horen te kunnen stofbaden, varkens moeten kunnen wroeten en koeien en geiten horen in de wei. De systemen dienen te worden aangepast aan de behoeften van de dieren in plaats van andersom. De Europese Unie stelt weliswaar een aantal minimum welzijnseisen aan de manier waarop dieren worden gehouden, maar deze zijn onvoldoende en worden door landen gebruikt als excuus om zelf geen strengere regels in te stellen.

- Alle dieren krijgen een wettelijk recht op vrije uitloop en hebben buiten ook voldoende schuilmogelijkheden.
- In de stal beschikken dieren over voldoende ruimte, stro en afleidingsmateriaal.
- Koeien worden gehuisvest in familiekuddes. Kalfjes worden niet langer meteen na de geboorte weggehaald, maar mogen opgroeien bij hun moeder in de wei en de melk drinken die voor hen bedoeld is.
- De Partij voor de Dieren wil het houden van kalveren in hokken op een ijzerarm dieet voor de productie van blank kalfsvlees verbieden.
- Ook de kraamboxen waarin varkens weken tussen stangen staan, worden verboden. Varkensmoeders krijgen de gelegenheid te nestelen en hun biggetjes te verzorgen.
- Wij zijn voorstander van een preventieve huisvestings-toets voor nieuwe stalsystemen. Dat betekent dat zo'n nieuw systeem alleen toestemming krijgt als kan worden aangetoond dat dieren hun natuurlijk gedrag kunnen ontplooiën. Bestaande stallen krijgen zo'n toets met terugwerkende kracht.
- Er komt een einde aan pijnlijke ingrepen zoals het couperen van staarten, kappen van snavels en onthoornen van koeien.
- Europa verbiedt per direct de productie van foie gras (ganzen- of eendenlever) en stelt een handels- en importverbod hierop in.
- Het fokken en houden van onder andere vleeskonijnen, waterbuffels, struisvogels en dromedarissen is ten onrechte gedoogd en wordt beëindigd.

Geen plofdieren. Veel dieren zijn zo ver doorgefokt dat ze in een paar weken zijn vetgemest. Dit zorgt voor ernstige welzijnsproblemen. Een dierwaardig bestaan betekent ook dat dieren zich op natuurlijke wijze kunnen voortplanten.

- Er komt een verbod op het fokken op extreme groeisnelheden, zoals bij kippen en varkens, en op extreme productie, zoals bij melkkoeien. Plofkippen die door hun pootjes zakken en dikbilkkoeien die niet natuurlijk kunnen bevallen behoren tot de verleden tijd.
- De pluimveehouderij gaat weer gebruikmaken van kippenrassen die zowel kunnen worden gehouden voor eieren als voor de productie van vlees. Versnippering en vergassing van honderden miljoenen eendagshaantjes vindt daarmee niet langer plaats.

- We willen een verbod op onnatuurlijke en vaak pijnlijke voortplantingsmethoden bij dieren zoals embryospoeling, embryo-transplantatie en hormonale vruchtbaarheidsbehandelingen. Er komt geen toestemming voor de ontwikkeling van nieuwe reproductiemethoden als deze de integriteit en het welzijn van dieren aantasten.
- Het klonen van dieren voor productiedoeleinden blijft verboden. De import en handel in (nakomelingen van) gekloonde en genetisch gemanipuleerde dieren van buiten de EU wordt per direct verboden en op dit verbod komt strenge controle.
- Europa zet zich actief in voor een wereldwijd traceersysteem om de handel in gekloonde dieren, hun nakomelingen en producten die van deze dieren afkomstig zijn tegen te gaan.
- De (achterhaalde) Europese identificatieregels waardoor het oormerken van dieren verplicht is, verdwijnen. Zolang deze regels nog gelden krijgen gewetensbezwaarden een ontheffing.

Leed verzachten. Het aantal dieren dat in Europa wordt gefokt en gedood zal fors moeten verminderen. Als dieren vervoerd en geslacht worden, moeten ze daar zo min mogelijk leed en stress bij ondervinden. De Partij voor de Dieren wil een einde aan de dieronterende transporten en het ernstige dierenleed bij de slacht.

- Diertransporten mogen niet langer duren dan twee uur.
- Transporten van levende dieren naar landen buiten de Europese Unie, zoals Turkije, zijn niet langer toegestaan. Aan import en doorvoer via de EU van dieren vanuit landen als de Verenigde Staten naar Azië komt een einde.
- Het aantal vervoersbewegingen per dier vermindert. De Europese Unie stimuleert lidstaten om een kilometerheffing op diertransporten in te voeren.
- Er komt veel strengere controle en handhaving van de Europese transportregels.
- Dieren worden niet meer geslacht volgens methoden die ernstig leed veroorzaken zoals de waterbadmethode bij kippen en CO₂-verdooving bij varkens.
- Rituele slacht is alleen nog toegestaan als dit gebeurt met adequate voorafgaande verdooving.
- Er komt een Europees import- en handelsverbod op vlees van onverdoofd geslachte dieren. Zolang het onverdoofd slachten nog plaatsvindt, geldt er verplichte etikettering.
- Op vlees, zuivel en eieren komt een duidelijk etiket dat laat zien waar het betrokken dier geboren is, gehouden is en – in geval van vlees – geslacht is. Misleidende herkomst aanduiding van dierlijke producten behoort tot het verleden.

Gezondheid van mensen en dieren voorop. Dieren houdt je op een verantwoorde manier. Door regionalisering, het

uitbannen van langeafstandstransporten en het inkrimpen van de bedrijfsgrootte verminderen we verder de kans op de uitbraak van dierziekten.

- Het Europees non-vaccinatiebeleid stopt en er worden preventieve diervriendelijke maatregelen genomen om uitbraken van dierziekten tegen te gaan.
- Bij uitbraken van niet-dodelijke dierziekten wordt de norm dat dieren kunnen uitzielen en herstellen. Dieren mogen niet langer om louter economische redenen worden afgemaakt.
- Er komen strikte regels voor antibioticagebruik in de veehouderij. De preventieve toepassing van antibiotica stopt. Middelen die noodzakelijk zijn voor mensen krijgen geen toepassing meer bij dieren.

Vissen

Vangsten beperken. De Europese visserij is verantwoordelijk voor de structurele overbevissing van visbestanden in de Europese wateren. Maar liefst 88% van de vissoorten is overbevist en 30% kan zich waarschijnlijk al niet meer herstellen. Europese vissers plunderen ook – met subsidie van de EU – visgronden buiten Europa, zoals voor de kust van Afrika.

- De Partij voor de Dieren wil visserijsubsidies per direct afschaffen.
- Het voorzorgsbeginsel wordt leidend in het Europese visserijbeleid. Vangstquota mogen niet langer op een hoger niveau worden vastgesteld dan onafhankelijke mariene biologen verantwoord vinden. Als er geen wetenschappelijke gegevens beschikbaar zijn, wordt er niet gevestigd of worden flinke veiligheidsmarges ingebouwd met vangstquota op een zeer laag niveau.
- Waar ecosystemen en visbestanden er slecht aan toe zijn, komt een moratorium op de visvangst om de natuur de kans te geven zich te herstellen. Voor de meest kwetsbare soorten als paling, kabeljauw en tonijn wordt op korte termijn een vangstverbod ingesteld.
- De EU bouwt de overcapaciteit van de vissersvloot in hoog tempo af. De vangstcapaciteit van de Europese vissersvloot mag niet groter zijn dan de ecosystemen in de Europese wateren kunnen dragen.
- Vissen die in netten terechtkomen of via haken ('longlines') worden gevangen, maken een gruwelijke doodsstrijd door. De Partij voor de Dieren wil een verbod op alle vangst- en dodingsmethoden die gepaard gaan met langdurig lijden en eindigen in een onverdoofde slacht. Aan destructieve visserijtechnieken willen we een einde maken. Monstertrawlers, diepzevisserij en boomkorren die met sleepnetten de zeebodem verwoesten behoren tot de verleden tijd.
- Er komt een strikte naleving op bestaande afspraken om schadelijke visserijpraktijken tegen te gaan. Het verbod op het dumpen van gevangen vis op zee om

commercieel aantrekkelijkere vissen te kunnen vangen (highgrading), wordt streng gecontroleerd, onder andere via camera's of toezicht aan boord op kosten van de sector.

- Vissersboten van reders die zich niet aan de regels houden gaan aan de ketting.
- We willen dat de EU bijvangst fors vermindert door een verbod in te stellen op niet-selectieve visserijmethoden. Als er toch bijvangst heeft plaatsgevonden en de betreffende dieren overleven die vangst niet, dan dienen ze te worden aangeland en verrekend met de vangstquota, die daardoor naar beneden worden bijgesteld.
- De Partij voor de Dieren wil af van het gebruik van staandwant. In deze staande netten komen namelijk onder andere bruinvissen vast te zitten waardoor ze stikken.

Geen viskwekerijen. Viskwekerijen vormen een nieuwe bio-industrie en lossen bovendien het probleem van de overbevissing niet op: veel gekweekte vissen worden gevoerd met wild gevangen vis. Ze zijn niet duurzaam en verre van diervriendelijk.

- De Partij voor de Dieren wil dat er geen toestemming meer wordt verleend aan nieuwe viskwekerijen zolang het welzijn van de vissen niet kan worden gegarandeerd en deze afhankelijk zijn van wildvang.
- Voor bestaande viskwekerijen komt er met terugwerkende kracht een toets op dierenwelzijn en duurzaamheid. Als niet kan worden aangetoond dat het kweken en houden van de vissen op duurzame en diervriendelijke wijze gebeurt, dan komt hier een verbod op.
- Er komt een verplichting voor humanere dodingsmethoden in viskweek.
- Het levend koken van kreeften, krabben en garnalen wordt niet langer getolereerd.

Internationaal

Duurzame landbouw voor een rechtvaardige wereld. De wijze waarop Europeanen consumeren en produceren heeft een directe invloed op het leven van mensen en dieren in andere landen. In hun jacht naar goedkoop voedsel en biobrandstoffen maken Westerse landen zich steeds meer schuldig aan landroof. De Partij voor de Dieren wil een landbouwbeleid dat ontwikkelingslanden geen schade berokkent. We maken ons sterk voor een regionalisering van de landbouw.

- Europese landbouw- en visserijsubsidies verdwijnen. Dat geeft boeren in ontwikkelingslanden weer kansen.
- Visserijakkoorden tussen de EU en derde landen zijn roofakkoorden en gaan van tafel.
- Alle bestaande exportsubsidies en budgetten voor exportpromotie verdwijnen. Er vindt geen dumping meer plaats op de markten van ontwikkelingslanden.

- Er komen strenge afspraken om landroof tegen te gaan. Investerings in land en grond behoren te voldoen aan de criteria van de VN-mensenrechtenrapporteur voor het recht op voedsel.
- Europa stopt met de import van producten die ten koste gaan van de leefomgeving elders of die gepaard gaan met schendingen van mensenrechten en dierenwelzijn.
- Voor producten afkomstig van buiten de Europese Unie behoren dezelfde milieu- en dierenwelzijneisen te gelden als voor de producten binnen de EU. Producenten uit ontwikkelingslanden krijgen hulp om aan Europese eisen te voldoen en om zelf hun grondstoffen te verwerken tot hoogwaardige producten.
- De EU zet in op de productie van regionaal veevoer, zodat de massale importen van soja en maïs voor veevoer gestopt kunnen worden. Hierdoor komt landbouwgrond beschikbaar voor het voeden van mensen en stopt de destructieve impact van deze teelt op het klimaat en de biodiversiteit.
- Dierenwelzijn wordt binnen de Wereldhandelsorganisatie erkend als een criterium waardoor landen de import van dierenvriendelijke producten kunnen weren (non-trade concern).

Duurzaamheid zorgt voor voedselzekerheid. Mensen in ontwikkelingslanden zijn voor hun voedsel direct afhankelijk van de kwaliteit van hun omgeving: een vruchtbare bodem, schoon water, biodiversiteit en de aanwezigheid van andere noodzakelijke hulpbronnen. De Europese Unie mag dit niet in gevaar brengen.

- Om de gevolgen van klimaatverandering te bestrijden en de verwoestijning te stoppen maakt de EU zich sterk voor het herstel van ecosystemen en het beschermen van bestaande natuur.
- De EU stopt met het stimuleren en exporteren van systemen voor industriële landbouw zoals megastallen, kunstmest, landbouwgif en genegewassen.
- In plaats daarvan wordt geïnvesteerd in regionale, agro-ecologische landbouw en in regionale infrastructuur. Hierdoor kan de voedselproductie en voedselzekerheid van ontwikkelingslanden sterk en duurzaam stijgen, met respect voor natuur en dierenwelzijn. In internationaal verband, zoals in de VN-commissie voor Wereldvoedselzekerheid, wordt de EU een krachtig pleitbezorger voor deze koers.
- Wetenschappelijke inzichten, nieuwe technieken en uitgangsmateriaal voor een duurzame landbouw als zaden, zijn essentieel voor duurzame ontwikkeling. De EU zet zich er actief voor in dat octrooien en andere obstakels deze zaken niet onbereikbaar maken voor mensen in ontwikkelingslanden.

2 Meer natuur

De natuur met haar verscheidenheid aan planten, dieren en ecosystemen is het meest waardevolle dat er is. Natuur heeft een eigen waarde en verdient alleen daarom al zorgvuldige bescherming. De soortenrijkdom in de oceanen en op land vormt bovendien de basis van ons bestaan. Zonder gezonde oceanen en wouden is er geen schone lucht om in te ademen. Zonder biodiversiteit hebben we geen gezonde bodem om ons voedsel op te verbouwen. Het is onze plicht om te zorgen voor een leefbare aarde, nu en in de toekomst.

Wereldwijd is de biodiversiteit in crisis: iedere dag sterven plant- en diersoorten uit en ecosystemen raken steeds verder uit balans. De EU heeft een belangrijk aandeel in de teloorgang van de natuurlijke rijkdommen elders op aarde. Grootschalige importen van soja, hout en palmolie gaan rechtstreeks ten koste van tropisch regenwoud en oerbossen, terwijl overbevissing door de Europese vissersvloot de mariene ecosystemen over de hele wereld ernstig aantast.

Ook in Europa zelf staan natuur en biodiversiteit onder druk. Bijna een kwart van de wilde soorten wordt met uitsterven bedreigd. Bovendien zijn de meeste ecosystemen zo aangetast dat zij niet langer in staat zijn hun waardevolle diensten te leveren. Deze aantasting bedreigt onder meer de voedselzekerheid en zadelt de EU op met enorme maatschappelijke en economische verliezen.

De Partij voor de Dieren wil meer natuur en vindt dat de Europese Unie haar aandeel in de verwoesting van de natuur moet stoppen. We willen dat de EU het voortouw neemt bij het bestrijden van de biodiversiteitscrisis en daarbij niet wacht tot andere wereldspelers bereid zijn in actie te komen.

Meer natuur in Europa

Natuur beschermen en herstellen. Ondanks alle mooie woorden over het belang van biodiversiteit, krijgt de natuur in de praktijk nauwelijks bescherming. Europese richtlijnen worden niet of te laat nageleefd en lidstaten als Nederland proberen uit alle macht onder de afspraken uit te komen. Ook beloften die in VN-verband zijn gedaan, zoals het stoppen van het biodiversiteitsverlies per

2010, worden niet waargemaakt. We kunnen het ons niet veroorloven nog meer natuurlijk kapitaal op te offeren voor kortetermijngewin.

- De EU maakt een Deltaplan Biodiversiteit. Subsidies die schadelijk zijn voor de biodiversiteit worden per direct afgeschaft en het verlies aan biodiversiteit is per 2015 gestopt.
- Er komt zo snel mogelijk een robuust Europees Natuurnetwerk zodat soorten zich kunnen verplaatsen en de natuur veerkrachtiger wordt. Minstens 25% van het land- en zoetwateroppervlak wordt beschermd en het verbinden van de Natura 2000-gebieden krijgt prioriteit.
- Iedereen heeft recht op een groene en gezonde leefomgeving. De EU stimuleert de vergroening van verstedelijkte gebieden met het oog op gezondheid, klimaat en biodiversiteit. Er komt een norm voor stedelijk groen die minimaal aansluit bij de norm van de Verenigde Naties (48 m² groen per stads- of dorpsbewoner).
- De obstakels in Europese rivieren die de trek van vissen belemmeren en vele vissen het leven kosten willen we wegnemen. Nieuwe gemalen en installaties zijn visvriendelijk.
- Bestaande Europese natuurafspraken – zoals Natura 2000, de Kaderrichtlijn Water en het ammoniakplafond – zijn hard nodig om de schade te beperken die het Europese landbouwbeleid aan de natuur toebrengt. De natuurafspraken worden dan ook niet versoepeld, maar aangescherpt en strikt gehandhaafd.
- De Partij voor de Dieren wil minstens 25% van de Europese zeeën beschermen door deze aan te wijzen als zeereservaat. In dit netwerk van natuurgebieden op zee mogen geen activiteiten plaatsvinden die schadelijk zijn voor de mariene ecosystemen. Geen vissersboten dus. Belangrijke kraamkamers, zoals de Middellandse

- Zee waar de met uitsterven bedreigde tonijn paait, worden in ieder geval gesloten voor jacht op deze dieren.
- Scheepswrakken op de bodem van de zee zijn bloeiplaatsen voor mariene biodiversiteit en krijgen zoveel mogelijk bescherming.
  - Visserijtechnieken die grote schade aanrichten aan de mariene ecosystemen, zoals diepzee- en boomkorvisserij, worden afgeschaft.

Ruimte voor dieren, niet voor jagers. In het wild levende dieren krijgen in Europa steeds minder leefruimte. Nu zij vaker in de buurt van mensen leven, wordt al te gemakkelijk beweerd dat ze overlast veroorzaken. Mensen halen de zwaarste middelen uit de kast om ze te bestrijden, vaak zonder enig ander resultaat dan de dood van talloze dieren. De Partij voor de Dieren wil dat in het wild levende dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten.

- De intrinsieke waarde en bescherming van in het wild levende dieren zijn voortaan uitgangspunt van beleid.
- In het wild levende dieren worden niet gedood, maar zoveel mogelijk met rust gelaten. Populaties krijgen de kans om het natuurlijk evenwicht te herstellen als dat is verstoord.
- De Partij voor de Dieren wil een einde aan de plezierjacht. Handel in producten die door plezierjacht zijn verkregen willen we verbieden.
- Preventief beleid voorkomt overlast. De EU biedt indien nodig ondersteuning bij het diervriendelijk oplossen van conflicten tussen mensen en dieren, zoals bij de beren in Roemenië die steden opzoeken nu hun leefgebied is verkleind.
- Wij verzetten ons tegen gruwelijke dodingsmethoden, zoals het vergassen van ganzen dat nu door Europa wordt gedoogd. De bestaande regels worden aangescherpt en strikt gehandhaafd.
- Bescherming van dieren gaat boven tradities. Het rapen van kievitseieren wordt niet langer oogluikend toegestaan en de illegale vogeljacht in landen als Malta, Italië en Frankrijk wordt aangepakt.
- We binden de strijd aan met jachttoerisme. Europese reisorganisaties mogen geen schietsafari's in Afrika en andere jachtreizen meer aanbieden.

Internationaal

Biodiversiteit behouden. Bij ongewijzigd beleid zal de mondiale biodiversiteit nog verder afnemen. Verminderen van de vleesconsumptie is de belangrijkste en meest efficiënte maatregel om dit tegen te gaan. Daarnaast wil de Partij voor de Dieren dat Europees beleid wordt getoetst op de gevolgen voor natuur en biodiversiteit elders. Bovendien willen we dat de EU het herstel en de bescherming van natuurgebieden wereldwijd actief gaat ondersteunen.

- De EU zet in op vleesvermindering en stimuleert maatregelen die daaraan bijdragen.
- Er komt een verbod op de import van producten die ten koste gaan van tropisch regenwoud, oerbossen en andere cruciale ecosystemen. Goedkope grondstoffen als palmolie en soja komen Europa niet meer in als ze niet aantoonbaar duurzaam zijn geproduceerd. Dat betekent in ieder geval dat verlies van natuur en landroof moeten worden uitgesloten.
- De EU steunt (ontwikkelings)landen bij het bestrijden van illegale houtkap en bij goede controle op duurzaam bosbeheer. We willen strikte handhaving van het importverbod op illegaal gekapt hout.
- De EU zet zich in voor een wereldwijd netwerk van natuurgebieden, zowel op land als op zee. Daartoe krijgen ontwikkelingslanden steun bij de bescherming van hun natuur en biodiversiteit.
- De Partij voor de Dieren wil dat de EU al haar beleid toetst op de gevolgen voor natuur en biodiversiteit elders. Als het beleid ecosystemen in gevaar brengt, wordt het stopgezet. Er komt bijvoorbeeld een einde aan de verplichte bijmenging van biobrandstoffen, omdat de grote vraag naar oliegewassen leidt tot het verlies van cruciale natuur. Dit geldt ook voor de bijstook van biomassa in energiecentrales: Europees beleid mag er niet toe leiden dat hele bossen worden gekapt om op te stoken voor zogenaamd groene energie.
- Wij willen dat Europa haar grenzen sluit voor producten die samengaan met natuurvernietiging, zoals teerzandolie en uraniumerts.

Bescherming van dieren wereldwijd. De handel in bedreigde diersoorten heeft zich ontwikkeld tot een nietsontziende vorm van criminaliteit. De naleving van internationale verdragen om de illegale handel in bedreigde dieren tegen te gaan is ronduit bedroevend. Ondanks het moratorium op de commerciële walvisjacht doden landen als Noorwegen en Japen jaarlijks honderden walvissen. De Partij voor de Dieren vindt dat Europa zich sterk dient te maken tegen deze misdaden.

- Wij strijden voor een import- en handelsverbod op alle uit het wild gevangen dieren.
- De Europese Unie behoort de internationale afspraken na te komen die zij heeft gemaakt over de bescherming van bedreigde diersoorten (CITES). Lidstaten worden verplicht om maatregelen te nemen om een einde te maken aan de grootschalige smokkel in wilde dieren. Lidstaten aan de grens krijgen hulp bij de controle op smokkelroutes. Europa draagt bij aan de bescherming van wilde dieren in landen van herkomst en ondersteunt de lokale autoriteiten bij de bestrijding van illegale wildvang.

- We willen dat de EU het voortouw neemt in het verbeteren van de CITES-afspraken. Dat betekent dat Europa in ieder geval inzet op een verbod op de commerciële jacht op de ijsbeer en dat zij zich verzet tegen versoepeling van de handelsbeperkingen in producten als ivoor en tegen uitzonderingen voor handel en transport van jachttrofeeën.
- Europa verzet zich actief tegen de zeehondenjacht in landen als Canada en Namibië.
- De EU maakt zich sterk voor een strikte handhaving van het moratorium op de walvisjacht. Landen die dat moratorium aan hun laars lappen krijgen te maken met sancties. Deze landen worden bovendien aangeklaagd bij het Internationaal Gerechtshof. De EU initieert zulke processen of sluit zich aan bij landen die hier al stappen toe ondernomen hebben, zoals Australië.
- Walvisvlees is niet welkom in Europese havens, ook niet voor doorvoer naar landen als Japan.
- We willen de bescherming van walvissen in het kader van de Internationale Walvisvaart Commissie (IWC) uitbreiden naar kleinere walvisachtigen zodat ook dolfijnen niet meer mogen worden bejaagd. De EU maakt zich sterk voor een einde aan de dolfijnenslachten op de Faeroër eilanden en in Japan.
- Europa maakt zich sterk voor een totaalverbod op de vangst van (blauwvin)tonijn. Onder meer als partij in de Internationale Commissie voor de Bescherming van Atlantische Tonijn (ICCAT) en door geen akkoorden meer te sluiten met landen buiten de EU voor vangst op tonijn door Spaanse en Franse vissers.
- De EU zet zich in voor een betere bescherming van haaien, roggen en andere kwetsbare soorten. Het verbod op het afsnijden van haaienvinnen wordt strikt gehandhaafd met (camera)toezicht aan boord op kosten van de vissers zelf.

3 Binnen de draagkracht van de aarde

Onze planeet voorziet ons van schone lucht, water, planten en grondstoffen.

Als we hiermee zuinig omgaan, is een duurzame toekomst voor volgende generaties mensen en dieren verzekerd. Alleen door het voeren van een krachtig milieubeleid en ons consumptiegedrag aan te passen, kunnen we binnen de draagkracht van de aarde blijven.

Om de aarde leefbaar te houden moeten de veranderingen van het klimaat en de vervuiling van het milieu zo snel mogelijk stoppen. Daarvoor is het noodzakelijk de uitstoot van broeikasgassen vergaand terug te dringen, natuurlijke hulpbronnen te beschermen en zuinig te zijn met kostbare delfstoffen. Als op dit moment elke wereldburger zou consumeren als de gemiddelde Europeaan, zouden er bijna drie wereldbollen nodig zijn om daarin te voorzien.

De westerse overconsumptie overstijgt niet alleen de draagkracht van de aarde, maar ondermijnt ook de positie van mensen en dieren in arme gebieden in de wereld. Zij worden het eerst en het hardst geraakt door uitputting van natuurlijke hulpbronnen, door landroof, droogte en overstromingen. Europese bedrijven schenden bovendien met regelmaat mensenrechten en maken zich schuldig aan grove milieuvervuiling, vooral in ontwikkelingslanden. En vaak staan de slachtoffers daarvan met lege handen, zonder een mogelijkheid om hun recht te halen.

De Partij voor de Dieren wil een krachtig Europees klimaat- en milieubeleid dat deze problemen daadwerkelijk aanpakt. In gezamenlijkheid kunnen EU-lidstaten ambitieuze doelen stellen om broeikasgassen te verminderen, energie schoon en hernieuwbaar te maken en lucht- en waterkwaliteit te verbeteren. Europa neemt haar verantwoordelijkheid voor een leefbare aarde en een rechtvaardige verdeling van hulpbronnen, zodat ook de generaties na ons en de mensen in ontwikkelingslanden kans hebben op een goed bestaan.

Broeikasgassen reduceren. Als een van de rijkste continenten en een van de hoofdveroorzakers van klimaatverandering draagt Europa een extra grote verantwoorde-

lijkheid om het voortouw te nemen in het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Tot nu toe zijn de maatregelen die Europa heeft genomen weinig effectief. De handel in rechten om broeikasgassen te mogen uitstoten, is uitgelopen op een fiasco. Voor bedrijven is het in de meeste gevallen goedkoper om door te gaan met vervuilen, dan om milieumaatregelen te nemen. De Partij voor de Dieren wil dat de EU de uitstoot van broeikasgassen aan banden legt en toewerkt naar een daadwerkelijk koolstofarme economie.

- De EU neemt een voortrekkersrol in het maken van mondiale, bindende afspraken over het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen en over maatregelen om opwarming van de aarde te stoppen.
- Wij willen dat in 2020 de Europese uitstoot van broeikasgassen met 40% is verminderd ten opzichte van 1990, in 2030 met 65%. In 2050 is Europa CO₂-neutraal.
- Europa stapt af van het idee dat bedrijven 'rechten' hebben en kunnen verhandelen om het klimaat te schaden. Het EU Emissions Trading System (ETS) wordt afgeschaft en daarvoor in de plaats komen bindende reductieverplichtingen.
- Zolang het ETS nog bestaat, wordt het drastisch aangepast: het plafond gaat jaarlijks met 3,5% naar beneden. Er komt een drempelwaarde bij de veiling: blijft het bod hieronder of is er helemaal geen vraag, dan worden de rechten van de markt gehaald. Aan het zogenoeten 'backloading' komt een einde. De opbrengst van de veiling komt ten goede aan een fonds voor de financiering van klimaatmaatregelen. Europese bedrijven mogen niet langer emissierechten kopen buiten de EU.
- Opslag van CO₂ en afkoop van de reductiedoelstellingen in andere landen zijn geen duurzame oplossingen

en worden niet meegeteld in het behalen van de Europese reductiedoelstellingen (Clean Development Mechanism en Joint Implementation).

- Om klimaatverandering tegen te gaan, is het belangrijk niet alleen naar de energiesector te kijken, maar ook naar ons voedsel: met name door vlees en zuivel te vervangen door plantaardige alternatieven valt grote klimaatwinst te behalen en kunnen de kosten van klimaatverandering gehalveerd worden.

Energie besparen en verduurzamen. Europa is verslaafd aan fossiele brandstoffen en kernenergie. Een gezonde toekomst ligt in duurzame, decentrale energievoorziening. Dat is niet alleen noodzakelijk voor het milieu en de natuur, het maakt ons ook minder afhankelijk van olie- en gasproducerende landen. Energiebesparing is de eerste en goedkoopste stap naar een duurzaam energiebeleid. Lokaal en kleinschalig energie opwekken biedt goede kansen voor groene werkgelegenheid.

- In 2030 bespaart Europa 50% energie ten opzichte van 2014.
- Het percentage duurzame energie wordt opgehoogd naar 25% in 2020, en 60% in 2030. In 2040 wordt alle energie duurzaam opgewekt.
- Energiezuinig bouwen wordt de norm. Vanaf 2020 bouwen we alle gebouwen energieneutraal. Vanaf 2025 is de bebouwde omgeving netto energieproducent.
- De EU stelt strikte normen vast voor energiegebruik van apparaten, vervoermiddelen en datacentra. Extreem verspillende apparaten zoals terrasverwarmers komen niet meer op de markt.
- Er komt een Europees energielabel voor zowel elektrische apparaten als voor vervoermiddelen. Dit label houdt niet alleen rekening met het verbruik, maar met de hele levenscyclus.
- Aan subsidies of korting op energiebelastingen voor grootverbruikers komt een einde. Lidstaten houden de vrijheid om niet-duurzame energie extra te belasten.
- Alle investeringen in energieonderzoek van de Europese Unie richten zich voortaan op duurzame energieproductie en energiebesparing.
- Biobrandstoffen, biomassa-bijstook en mestvergisting zijn geen duurzame vormen van energie, maar uitwassen van een ontspoord landbouwsysteem. Er gaan geen subsidies meer naartoe. Aan verplichte bijmenging komt per direct een einde. De import van hout en palmolie voor energieproductie stopt.
- Zeer vervuilende fossiele brandstoffen zoals teerzandolie en schaliegas komen Europa niet meer in. Bedrijven zoals Shell en BP worden bovendien verplicht te rapporteren over de klimaat- en milieu-impact van hun brandstoffen.
- We bevorderen schone energieproductie door een plafond te stellen aan de uitstoot van broeikasgassen door

nieuwe én bestaande energiecentrales. Dat plafond gaat periodiek omlaag. Kerncentrales gaan dicht. We verzetten ons tegen ondergrondse opslag van kernafval.

- Europa bouwt de winning van steen- en bruinkool af. Er wordt niet naar schalie- en steenkoolgas geboord.
- Duurzame energie krijgt voorrang op het energienetwerk. Europa zorgt voor 'slimme energienetten' (smart grids), die gevoed worden door groene, kleinschalig en decentraal opgewekte energie. De privacy van de gebruikers en leveranciers mag daarbij niet in de knel komen.
- De energiemarkt wordt drastisch hervormd; zo moet er paal en perk worden gesteld aan de nadelige effecten van de te ver doorgevoerde liberalisering.

Zuinig met grondstoffen. Grondstoffen zijn beperkt. We moeten er zuinig mee omspringen en inzetten op hergebruik en terugwinning.

- Europa verkleint haar ecologische voetafdruk en zet in op een circulaire economie, gericht op de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen.
- Er komen in Europees verband strenge eisen voor het ontwerp van producten, zodat deze lang mee kunnen gaan, te repareren zijn en de materialen eenvoudig hergebruikt kunnen worden.
- Grote bedrijven krijgen de verplichting om een grondstoffenboekhouding bij te houden en maken hun uitstoot van broeikasgassen inzichtelijk.
- Leaseconstructies, waarbij bedrijven eigenaar blijven van het product en de klant alleen een dienst afneemt, worden aangemoedigd. Zo kan de producent meer grondstoffen recyclen en wordt het denken in kringlopen bevorderd.
- De Partij voor de Dieren wil een actieplan om het plastic in zeeën en oceanen te lijf te gaan. Maatregelen daarin zijn onder meer: het uitbannen van microplastics in cosmetica, het opnemen van doelstellingen in de Kaderrichtlijn water over zwerfafval en regelgeving voor kleding- en wasmachinefabrikanten om het vrijkomen van synthetische vezels in het water tegen te gaan.
- Europa zet in op vermindering van plastic tasjes en onnodige verpakkingsmaterialen. Ze moedigt statiegeldsystemen aan, net als herbruikbare of biologisch afbreekbare verpakkingen.
- We willen het storten en verbranden van afval beëindigen en afvalinzameling verbeteren. Wettelijk wordt geregeld dat nieuwe producten voor een substantieel deel uit gerecyclede materialen zullen bestaan.

Schone lucht en schoon water. De kwaliteit van onze lucht en ons water staat nog altijd onder druk. Fabriekslandbouw, verkeer en zware industrie zijn de grootste boosdoeners. De meest Europeanen staan bloot aan een gro-

tere concentratie fijnstof dan de Wereldgezondheidsorganisatie gezond acht. Het oppervlaktewater is vervuild met landbouwgif, meststoffen en - steeds vaker - met resten van medicijnen. De Partij voor de Dieren vindt dat iedereen recht heeft op schone lucht en schoon water en bepleit daarom handhaving van strenge normen.

- Bij het bepalen van normen voor de kwaliteit van lucht en water staat het voorzorgsbeginsel voorop.
- Europa neemt de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie voor fijnstof, ozon, stikstofdioxide en zwaveldioxide als harde grenswaarden. Er komt ook een strenge Europese norm voor roet.
- De normen voor luchtkwaliteit in openbare gebouwen, met name scholen, worden gecontroleerd en gehandhaafd.
- Europa neemt bronmaatregelen om de oppervlaktewatervervuiling door medicijnresten terug te brengen.

Slimmer vervoer. Het verkeer is verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de uitstoot van broeikasgassen in Europa. De Partij voor de Dieren pleit voor het terugdringen van transport over de weg en het stimuleren van milieuvriendelijker vervoer.

- Er komt een Europees masterplan om het openbaar vervoer sterk te verbeteren, met name via hogesnelheidstreinen tussen belangrijke steden. Het vliegverkeer binnen Europa wordt daarmee teruggedrongen. Ambtenaren en vertegenwoordigers van de EU in functie reizen binnen Europa met de trein als de reisafstand minder is dan 500 kilometer.
- Vervoermiddelen worden veel schoner en zuiniger; Europa wordt koploper in milieunormen voor voer- en vaartuigen.
- De EU spant zich in om de luchtvaart schoner te krijgen. De in de luchtvaart geldende vrijstelling voor btw en accijns wordt opgeheven, omvliegen wordt tot een minimum beperkt en ook vluchten naar en vanuit Europa worden CO₂-belastingplichtig.
- De EU bevordert efficiënt en milieuvriendelijk goedertransport. Daartoe investeert ze vooral in transport over water.

Internationaal

Hulpbronnen eerlijk delen. Om conflicten te voorkomen is duurzaam beheer van de aarde essentieel, net als het zorgen voor een rechtvaardige verdeling van voedsel en hulpbronnen. De winning van materialen die EU-landen importeren, zorgt vaak voor grote schade aan mensen, dieren en milieu. De vrije handel maakt het noodzakelijk dat er strenge regels komen voor bedrijven. De Europese Unie zet wat de Partij voor de Dieren betreft in op het beperken van het gebruik van materialen, water, energie en land. Wij

pleiten voor een internationaal systeem van quotering van natuurlijke hulpbronnen.

- Er worden harde duurzaamheidseisen gesteld aan de import en winning van al onze grondstoffen. Er komt een richtlijn conflictmetalen, waarmee we grondstoffen uit conflictgebieden kunnen weren.
- Ook voor mijnbouwbedrijven komen er strengere regels. Hierin worden de rechten van de lokale bevolking beschermd en milieu- en natuurvoorwaarden voor de winning van grondstoffen geborgd.
- Grote bedrijven geven verplicht inzicht in de herkomst van de materialen die zij gebruiken en de omstandigheden in de productieketen. Ze publiceren jaarlijks een winst- en verliesrekening voor mensen, dieren, natuur, milieu en klimaat.
- We willen af van het vrijblijvende karakter van het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Naast een MVO-toezichthouder komen er duidelijke afspraken over rapportage van de inspanningen en resultaten van het MVO-beleid van bedrijven.
- De EU stopt met het exporteren van afvalproducten en giftige stoffen naar ontwikkelingslanden om deze daar goedkoop te laten verwerken.

Internationaal milieubeleid. De huidige internationale verdragen op het gebied van biodiversiteit en klimaat worden niet of nauwelijks nageleefd. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. De gezamenlijke verantwoordelijkheid die landen dragen voor het leefbaar houden van de aarde dient te worden vertaald naar harde, afdwingbare afspraken. De EU neemt daarin het voortouw, geeft het goede voorbeeld en remt lidstaten niet af in hun eigen ambities.

- De Europese Unie treedt op om conflicten, mensenrechtenschendingen en milieuvernietiging wereldwijd tegen te gaan.
- In VN-verband zet de EU alles op alles om te komen tot een verreikende agenda voor duurzame ontwikkeling met ambitieuze, wereldwijd geldende duurzaamheidsdoelen gebaseerd op mensenrechten, planetaire grenzen en respect voor dieren en natuur.
- De Europese Unie kan internationale onderhandelingen als blok voeren, maar alleen met een democratisch tot stand gekomen mandaat. De Europese Unie gaat voorop lopen met ambitieuze afspraken in internationale milieuverdragen.
- Om resultaat te boeken bij internationale conferenties vormt de Europese Unie coalities met andere landen voor het stellen van ambitieuze internationale milieudoelen. Deze coalitielanden implementeren de beoogde doelen in ieder geval zelf – los van het resultaat van de conferentie.
- De Partij voor de Dieren wil in toekomstige klimaat-, milieu- en natuurverdragen concrete tussendoelen

- opnemen, waarover landen verantwoording afleggen.
- Internationale verdragen en afspraken over milieu, klimaat, biodiversiteit, mensenrechten en maatschappelijk ondernemen worden zo snel mogelijk omgezet in bindende regels, zowel op het niveau van de EU als op dat van de lidstaten.
  - De Partij voor de Dieren pleit ervoor dat Europese lidstaten investeren in klimaatmaatregelen in ontwikkelingslanden, bovenop de officiële budgetten voor ontwikkelingssamenwerking.
  - De EU maakt zich sterk voor de oprichting van een Internationaal Milieugerechtshof dat milieuconflicten kan beslechten.
  - Europa zorgt voor een goed werkend klachtenmechanisme en biedt slachtoffers van milieu- en mensenrechtendelicten hulp om hun recht te halen. De EU borgt een goed werkende zorgplicht en aansprakelijkheid van bedrijven en bestuurders. Slachtoffers van buiten de Unie krijgen ook de mogelijkheid hun recht te halen binnen de EU.
  - De EU legt het principe vast dat elk land de taak heeft om mensen te beschermen tegen uitbuiting en diefstal door bedrijven, niet alleen in eigen land, maar ook daarbuiten.

4 Grenzen aan diergebruik

Dieren zijn levende wezens, geen hebbeding, speelgoed of accessoire en geen product of middel tot menselijk vermaak. Dieren verdienen een goede bescherming. Dat begint bij het erkennen van hun intrinsieke waarde en het respecteren van hun eigen aard en behoeften. Dat geldt voor alle dieren en stelt grenzen aan de doelen waarvoor dieren mogen worden gebruikt.

De Europese Unie erkent dieren sinds 1992 als wezens met gevoel en bewustzijn. Maar tegelijkertijd plaatst datzelfde Europa culturele en religieuze gebruiken - zoals stierenvechten - boven de belangen van dieren. Ook wegen in de EU de belangen van de markt zwaarder dan die van dieren. Productieverhoging is officieel nog steeds het enige doel van het landbouwbeleid. In de praktijk van alledag hebben dieren in Europa vooral de status van handelswaar.

Naast de miljarden dieren die jaarlijks sterven in de vee-industrie, is het in Europa nog steeds toegestaan om dieren te fokken en te doden voor een overbodig en wreed modeproduct als bont. Tientallen miljoenen nertsen, vossen, chinchilla's en konijnen zijn daar per jaar het slachtoffer van. In Spanje en Frankrijk worden stieren gemarteld ter vermaak. Overal in Europa, ook in ons land, kwijnen dolfinen en andere zeezoogdieren weg in dolfinaria. En meer dan twaalf miljoen dieren worden jaarlijks in Europa gebruikt als proefdier. Het dierenleed in de EU is massaal en ernstig.

De Partij voor de Dieren wil af van het automatisme dat dieren voor elk doel mogen worden ingezet. Vermaak, sport en mode zijn geen goede redenen om dieren te verwonden of anderszins aan te tasten in hun welzijn. We willen dat voor het eventuele gebruik van dieren veel scherper wordt gewogen of het doel wel gerechtvaardigd is – voor hen staan immers hun leven en welzijn op het spel – en dat Europa een stuk terughoudender wordt in het gebruik van dieren. Net zoals we in Nederland doen, zal de Partij voor de Dieren in Europa de aanjager zijn van betere bescherming van dieren tegen verwaarlozing, mishandeling en misbruik. Voor die bescherming behoort Europa zich ook buiten haar grenzen veel sterker te maken. Binnen internationale verbanden – denk bijvoorbeeld aan de Verenigde Naties – willen we dat de EU zich een krachtig pleitbezorger toont van dierenwelzijn.

Fors minder dierproeven. Veel van de huidige experimenten waarin dieren als proefkonijn worden gebruikt, zijn overbodig of onzinnig. Proefdiervrije technieken leveren bovendien veel betere kennis op over de gezondheid van de mens. De Partij voor de Dieren wil daarom alternatieven voor dierproeven stimuleren en zich sterk maken voor strengere toetsing zodat dierproeven niet zomaar voor alle doelen mogen worden uitgevoerd. Zo kunnen we het aantal dierproeven sterk terugdringen en dierproeven uiteindelijk geheel afschaffen.

- De Partij voor de Dieren wil een forse verhoging van de drempel voor het uitvoeren van dierproeven. We willen aanvragen voor dierproeven onderwerpen aan veel strengere eisen zoals uitgebreide literatuurstudie vooraf. Aanvragen voor experimenten die geen zwaarwegend belang dienen, zoals gezondheidsclaims op voedingsmiddelen, krijgen in ieder geval geen goedkeuring meer.
- Genetische manipulatie van dieren wordt verboden.
- Europa investeert flink in proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden.
- We willen een forse versnelling in de validatie van proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden, zodat ze overal in Europa kunnen worden toegepast.
- Er komt verplichte data-uitwisseling om zo herhaling van dierproeven te vermijden.
- Europa zet zich in voor strikte naleving van het handelsverbod op cosmetische producten die op dieren zijn getest.
- De Partij voor de Dieren maakt zich sterk voor een verbod op het gebruik van primaten in dierexperimenten.
- Er komt een einde aan het fokken en doden van overtollige proefdieren.
- Europa laat geen dierproeven meer toe voor de ontwikkeling van octrooien en past de octrooirichtlijn aan om dubbele dierproeven te voorkomen.

Bont verbieden. Na lange wereldwijde campagnes van dierenbeschermingsorganisaties heeft de EU de handel in bepaalde bontsoorten aan banden gelegd: er geldt inmiddels een verbod op de import van honden-, katten- en zeehondenbont. Dat is een eerste goede, maar veel te magere stap. In Europa zélf worden immers nog volop dieren gefokt en gedood voor hun pels. De Partij voor de Dieren wil af van alle bontproductie.

- Een beschaafd Europa is bontvrij. We willen dat het fokken, houden en doden van dieren omwille van hun pels tot het verleden gaat behoren. De Europese bontfokkerijen gaan zo snel mogelijk dicht.
- Europa sluit de grenzen voor al het bont van buiten de EU.
- Zolang een verbod op de verkoop van bont nog niet van kracht is, gaat een verplichting gelden voor duidelijke labelling van bontproducten met informatie over de herkomst van het bont en het aantal dieren dat voor het betreffende product is gedood.

Cultuur is geen excuus voor dierenleed. Het leven en welzijn van dieren is belangrijker dan entertainment, tradities of religieuze gebruiken waar dieren slachtoffer van worden. Tradities en religieuze voorschriften houden op waar dierenleed begint. We willen dat dieren in de EU niet langer lijden onder gebruiken, rituelen of entertainment.

- Europese verdragen worden zodanig aangepast, dat de belangen van dieren niet meer ondergeschikt zijn aan cultuur en religie.
- Stierenvechten wordt verboden. Zolang dit verbod nog niet van kracht is, gaan er geen Europese subsidies meer naar deze wrede industrie.
- Wij willen dat er een Europees verbod komt op het gebruik van dieren in circussen. Europa ondersteunt opvangcentra bij de herplaatsing van deze dieren.
- Europa ondersteunt projecten voor medische hulp aan werkpaarden en -ezels, stimuleert voorlichting aan de eigenaren over een diervriendelijke behandeling van deze dieren en steunt opvangcentra voor werkpaarden en -ezels die zijn afgedankt.

Dierentuinen worden opvangcentra. Het tentoonstellen van dieren is een achterhaald gebruik. Dieren kunnen in een dierentuin bovendien hun natuurlijke gedrag slechts in beperkte mate vertonen. Vaak leidt dat tot apathisch en abnormaal gedrag en bovendien worden gezonde dieren die een dierentuin niet kan gebruiken of te duur vindt, afgemaakt. De Partij voor de Dieren vindt dat onaanvaardbaar en wil de functie van dierentuinen wijzigen. In plaats van vermaak van de bezoekers staan de belangen van dieren centraal.

- Dierentuinen gaan zich richten op de opvang van dieren die zich niet in hun oorspronkelijke leefgebied kunnen handhaven of daarin niet teruggezet kunnen worden.

- Het aantal dierentuinen in Europa wordt fors vermindert. Dierentuinen die zich niet aan de Europese richtlijn Dierentuinen houden, gaan als eerste dicht. Dieren uit dierentuinen die worden gesloten, krijgen adequate opvang.
- Voor de huisvesting van dieren in dierentuinen worden de natuurlijke leefomstandigheden zo dicht mogelijk benaderd. Er wordt niet langer gefokt met dieren in dierentuinen.
- Dolfinaria gaan dicht. Alleen de opvang en terugplaatsing van hulpbehoevende zeezoogdieren kan nog doel zijn van het houden van deze dieren in gevangenschap.

Geen sport ten koste van dieren. De Partij voor de Dieren vindt dat sport of hobby niet ten koste mag gaan van de gezondheid en het welzijn van dieren. Zo zijn we tegen de zogenaamde 'hengelsport'.

- Europa verbiedt wedstrijden waarbij hazen door windhonden worden bejaagd en verscheurd (coursing).
- Er komt een einde aan het gokken op wedstrijden met dieren, zoals hondenrennen en paardenrennen.
- Wedstrijdvluchten met duiven worden niet langer toegestaan.
- Het gebruik van schadelijke trainingsmethoden en -middelen wordt verboden, onder meer in de paardensport.
- We willen het couperen van paarden verbieden en een einde maken aan paardenmarkten.

Welzijn van huisdieren voorop. Op dit moment worden in Europa nauwelijks eisen gesteld aan het houden van dieren. Dieren die volkomen ongeschikt zijn als huisdier, zoals wallaby's en wasberen, mogen straffeloos worden gehouden en verhandeld. De Partij voor de Dieren wil daar vanaf. We zetten ons in voor een goede bescherming van huisdieren in Europa.

- Er komt een korte Europese positieflist, waarop dieren staan die geschikt zijn om als huisdier te houden. Dieren die niet op die lijst staan mogen niet meer worden gehouden of verhandeld.
- Wij willen een einde aan de barbaarse behandeling van zwerfhonden en -katten in Europa. Er komt een plan van aanpak om de zwerfdierenproblematiek op effectieve en diervriendelijke wijze te verminderen. De EU ondersteunt projecten om zwerfdieren te vangen, te steriliseren of castreren en terug te plaatsen en om te voorkomen dat mensen 'overtollige' dieren dumpen.
- De Partij voor de Dieren wil broedfok (puppy mills) en malafide handel in huisdieren hard bestrijden. Wij zijn voorstander van een Europese chipplicht voor honden en katten. Dit helpt bij de aanpak van malafide dierenfokkers en zorgt ervoor dat een eigenaar sneller kan worden herenigd met zijn of haar verloren dier.

- De Partij voor de Dieren wil minimumeisen voor de huisvesting en verzorging van huisdieren. Solitaire huisvesting van sociale dieren wordt verboden evenals de verkoop van te kleine hokken, kooien en kommen.
- Europa bestrijdt het fokken van huisdieren met extreme uiterlijke kenmerken en andere erfelijke aandoeningen. Inteelt wordt niet langer toegestaan.
- De Partij voor de Dieren wil het aantal verkoopkanalen van dieren sterk beperken om impulsaankopen te voorkomen, met een verbod op in ieder geval de verkoop via internet, in tuincentra, op markten en braderieën.
- Europa verbiedt het couperen van oren en staarten.

Internationaal

Dierenwelzijn bepleiten. Wereldwijd is het dierenleed enorm. Buiten Europa worden jaarlijks meer dan zestig miljard dieren gehouden en geslacht – de overgrote meerderheid van hen leeft in bedroevende omstandigheden. Het aantal dieren in de proefdier- en bontindustrie loopt in de tientallen miljoenen. Talloze dieren zijn slachtoffer van de jacht, stroperij of van wreed vermaak – dat laatste vaak in de toeristensector. De EU kan daar in internationale forums en contacten wat aan doen door als pleitbezorger van dierenwelzijn op te treden.

- De EU treedt actief op om bij de Verenigde Naties een Universele Verklaring voor Dierenwelzijn aangenomen te krijgen.
- De Partij voor de Dieren wil dat de EU en haar lidstaten hun diplomatieke kanalen inzetten om ernstige vormen van dierenleed tegen te gaan – zoals bij de galberen in China of het levend exporteren van schapen door Australië naar het Midden-Oosten.
- Dierenwelzijn krijgt een volwaardige plek binnen Europese hulp-, ontwikkelings- en duurzaamheidsprogramma's.
- Binnen het samenwerkingsverband van ontwikkelde landen (OESO) zet de EU dierenwelzijn op de agenda, onder meer door opname van dierenwelzijn in de volgende update van de Richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

5 De crisis als kans

Economie moet gaan om wat we ons kunnen veroorloven. Financieel, maar ook ecologisch en sociaal. De grenzen van de aarde mogen we niet overschrijden. En iedereen heeft recht op zijn of haar eerlijke deel – juist ook kwetsbare groepen: hulpbehoevenden, mensen in arme landen en de dieren die met ons de aarde bevolken. De economische crisis, de euro-crisis, de bankencrisis en het ontspoorde consumentisme vormen een dringende aanleiding voor een koersverandering, gericht op een eerlijke en groene economie.

Terug naar business as usual is niet langer een optie. Voortdurende economische groei is een illusie in een wereld met eindige reserves en een beperkte draagkracht van ecosystemen. Toch vaart Europa blind op economische groei. Dit is zelfs vastgelegd in de Europese grondwet: alleen productieverhoging mag het doel zijn van het Europese beleid. Een gevolg van deze obsessie voor méér is dat burgers naar de achtergrond zijn verdwenen. Mensen worden louter in de rol gedrongen van consument en dieren worden slechts gezien als productiemiddel of consumptieartikel. We leven in een zeepbel, losgezongen van de reële economie die gebaseerd is op de waarde van natuurlijk en menselijk kapitaal.

De zucht naar méér heeft ook geleid tot de onbezonnen invoering van de euro. Vooraf is volop gewaarschuwd voor de gevaren van de invoering van een gezamenlijke munt in landen die geen gezamenlijk economisch beleid voeren. Maar politici hielden zich doof: ze staarden zich blind op de economische groei die de euro zou opleveren. Nu de problemen zich opstapelen, wordt een vergaande politieke eenwording erdoor gedrukt. Zonder democratische legitimatie. De Partij voor de Dieren vindt dat je politieke samenwerking niet kunt forceren.

Niet meer welvaart, maar meer welzijn moet het kompas zijn van de Europese samenwerking. De huidige economische crisis en de daarmee samenhangende klimaat- en biodiversiteitscrisis zijn een kans om de focus te verleggen naar zaken die er werkelijk toe doen: een

gezondere leefomgeving, meer nadruk op sociale relaties en meer waardering voor vrije tijd. Maar ook: meer rekening houden met de invloed van onze wijze van consumeren en produceren op het leven van mensen elders in de wereld. Door te werken aan een duurzame economie creëren we groene en eerlijke banen die bijdragen aan een betere samenleving.

Welvaart anders meten. De EU stuurt louter op het bruto binnenlands product (bbp) van lidstaten. Zo is het Stabi- teits- en Groeipact waarin de begrotingsregels zijn afge- sproken hierop gebaseerd. Maar een hoog bbp betekent niet dat de economie gezond is of dat de burgers gelukkig zijn. Vrijwilligerswerk en mantelzorg worden niet meege- teld, terwijl bijvoorbeeld activiteiten die het milieu aan- tasten als positieve bijdrage in de boeken gaan. De Partij voor de Dieren wil betere instrumenten om de koers van de economie te bepalen.

- Voor het bepalen van het Europees beleid gaat de EU een dashboard van indicatoren gebruiken die richting geeft aan een duurzame en solidaire economie.

Begrotingen sluiten. Als wordt gesproken over het terug- brengen van het begrotingstekort naar drie procent gaat het over de monetaire begroting. De ecologische schuld die we als maatschappij opbouwen blijft daarbij buiten beeld. De realiteit is echter dat de menselijke wereldbe- volking bij het natuurlijk kapitaal ieder jaar een oplopend tekort opbouwt van meer dan dertig procent. De Partij voor de Dieren wil voor zowel de overheidsfinanciën als

de groene staatsbalans een sluitende begroting. Niet de een zonder de ander, maar tegelijkertijd. Zorg voor milieu en natuur is voor ons niet een luxe waar nu even geen geld voor is, maar essentieel voor duurzame economische ontwikkeling, zonder een focus op groei.

- De EU richt zich niet langer uitsluitend op het terugdringen van de begrotingstekorten van de lidstaten, maar gaat zich vooral inspannen om het Europese ecologisch tekort terug te dringen.
- Investeren in een milieuvriendelijke energievoorziening, in het vergroten en beschermen van de biodiversiteit, in het vergroenen en verduurzamen van onze productieketens versterken de reële economie op de lange termijn. Deze mogen dus niet gehinderd worden door de 3%-regeling van het huidige Stabiliteits- en Groeipact.

Grondstoffen belasten, werk verlichten. De Partij voor de Dieren pleit voor een sterke vergroening van het belastingstelsel. In plaats van arbeid willen wij milieuvriendelijke producten en activiteiten en het gebruik van schaarse grondstoffen belasten. Zo geeft het belastingstelsel de gewenste prikkels voor verduurzaming en stimuleren we werkgelegenheid. De EU heft wat ons betreft geen belastingen, maar kan de katalysator zijn van dergelijke groene belastingafspraken tussen lidstaten. Dit creëert een gelijk speelveld voor duurzame ondernemers en moedigt groene innovatie aan.

- Om te beginnen kunnen we in Europa jaarlijks miljarden besparen door milieuschadelijke subsidies af te schaffen. Ook komt er een einde aan de belastingkortingen voor producenten en (groot)verbruikers van fossiele energie.
- De EU herzielt haar btw-richtlijn, zodat lidstaten de gelegenheid krijgen een laag tarief in te stellen voor duurzame producten en een hoog tarief voor producten die schadelijk zijn voor mensen, dieren en milieu.
- De Partij voor de Dieren pleit voor het belasten van schaarse grondstoffen en producten die grote milieueffecten met zich meebrengen, zoals hout, kolen en fosfaat.
- Om de (jeugd)werkloosheid te bestrijden verlagen Europese lidstaten de belasting op arbeid. Dit schept werkgelegenheid en zorgt ervoor dat persoonlijke aandacht – in de zorg en in het onderwijs – beter betaalbaar wordt.
- Lidstaten maken onderling afspraken om tot vergelijkbare minimumlonen te komen. Europa richt zich niet langer op bulkproductie en verlaat haar agressieve exportstrategie. In plaats daarvan verlegt de EU haar aandacht naar duurzame productie voor de eigen markt.

De euro is niet heilig. Met de invoering van de euro zijn lidstaten met verschillende economische ritmes in een monetair huwelijk gedwongen. Dat dit niet werkt, was op voorhand bekend. Ondanks de zich opstapelende problemen houden de meeste politici hardnekkig vast aan de euro in zijn huidige vorm. Om de muntunie te redden wordt een verregerende politieke eenwording van Europa doorgedrukt en worden enorme fondsen opgetuigd waarop de nationale parlementen geen invloed meer hebben.

- De Partij voor de Dieren pleit voor alternatieve scenario's voor het oplossen van de eurocrisis en wil dat de EU scenario's uitwerkt zoals het hanteren van parallelle munten, en een mogelijke splitsing van de muntunie in een noordelijke en zuidelijke regio. Uitbreiding van de eurozone vinden wij geen goed idee.
- Lidstaten die dreigen te bezwijken onder hun schuldenlast krijgen hulp bij de wederopbouw van hun economie op een manier die te dragen is door de bevolking en niet destructief is voor dieren, natuur en milieu. Verantwoorde schuldsanering vormt daarbij het uitgangspunt.
- De Partij voor de Dieren wil dat er exit-strategieën komen voor lidstaten die uit de muntunie willen treden. De Europese Unie ondersteunt de lidstaten die een dergelijke stap overwegen.
- De Europese Unie stopt met het noodfonds ESM dat een lidstaat als Nederland garant laat staan voor tientallen miljarden zonder deze lidstaat zeggenschap te geven over de besteding van deze gelden. Het begrotingsrecht van de nationale parlementen mag niet worden aangetast.
- Zolang er gemeenschappelijke noodfondsen bestaan, wordt het toezicht daarop democratisch georganiseerd. Rekenkamers op nationaal en Europees niveau hebben hierbij een belangrijke rol.

Banken aan banden. Het onverantwoorde gedrag van veel banken, gekenmerkt door winstbejag en torenhoge bonussen, in combinatie met tekortschietend toezicht hebben, de wereld in een diepe crisis gestort. Regulering van de bankensector is nodig, maar de Partij voor de Dieren vindt dat de huidige bankenunie geen oplossing is. Die lost hooguit problemen op met kleine banken en de democratische controle is verre van voldoende. Bankieren die 'te groot zijn om te falen' horen te worden opgesplitst.

- We willen dat banken worden opgedeeld in nutsbanken (betalingsverkeer, spaargeld en lokale kredietverlening) en zakenbanken. In geval van calamiteiten zijn de publieke functies dan eenvoudiger overneembaar te houden, zonder dat je zakenbanken hoeft te redden met belastinggeld.

- Lidstaten behouden daarom de mogelijkheid om hun banken strengere regels op te leggen dan internationaal is overeengekomen.
- Banken worden verplicht om investeringen, beleggingen en speculaties transparant te maken voor hun klanten.
- Vanuit haar platformfunctie bevordert de EU de totstandkoming van bankenbelastingen en belastingen op financiële transacties.
- Banken mogen geen risico's nemen die losstaan van het klantbelang. Handel voor eigen rekening wordt verboden. Wij willen af van complexe financiële producten.

Internationaal

Verantwoorde handel. Voor de Partij voor de Dieren is handel ondergeschikt aan moraal. Mensenrechten en duurzaamheid mogen niet wijken voor economische kortetermijnbelangen. Ontwikkelingslanden dragen vaak de lasten, maar niet de lusten van de wereldvrijhandel. We willen de positie van ontwikkelingslanden in de wereldhandel sterk verbeteren en de wereldeconomie meer regionaliseren. De Partij voor de Dieren is tegen vrijhandelsakkoorden omdat deze de democratie ondermijnen en grote negatieve gevolgen kunnen hebben voor het milieu, dierenwelzijn, volksgezondheid en voor de keuzevrijheid en privacy van consumenten.

- De EU maakt zich sterk voor wijziging van de voorwaarden van de Wereldhandelsorganisatie WTO zodat maatschappelijke waarden bepalend worden voor de wereldhandel.
- Voor producten die de EU binnenkomen horen dezelfde milieu- en dierenwelzijnseisen te gelden als die we aan onze eigen productie stellen. Producenten in ontwikkelingslanden krijgen hulp om aan de Europese eisen voor milieu- en dierenwelzijn te voldoen.
- Geen vrijhandel ten koste van milieu, dierenwelzijn, voedselzekerheid, mensenrechten en privacy. De EU sluit geen nieuwe vrijhandelsakkoorden meer af en staakt de onderhandelingen met onder andere de Verenigde Staten, Canada en Japan. Ook bestaande vrijhandelsakkoorden worden herzien. Investeringsverdragen waardoor bedrijven claims kunnen indienen tegen democratisch tot stand gekomen regels wijzen wij af.
- Lidstaten van de EU krijgen meer ruimte om producten te weren die zijn geproduceerd ten koste van mensen, dieren of milieu.
- Ontwikkelingslanden moeten de mogelijkheid krijgen om hun markten (tijdelijk) af te schermten voor importen vanuit het westen, zodat zij hun eigen economie kunnen versterken.
- De EU helpt ontwikkelingslanden om hun producten zelf te bewerken voor export, zodat ze zelf toegevoegde

waarde kunnen creëren, in plaats van alleen grondstoffen te exporteren. Bestaande handelsbarrières zoals importtarieven die het ontwikkelingslanden bemoeilijken om (bewerkte) producten te exporteren naar de EU worden afgeschaft.

- De EU zet zich er voor in dat ontwikkelingslanden meer invloed krijgen op het beleid van het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank. We willen dat deze instellingen transparant en democratisch worden.
- Er komen Europese regels om belastingontwijking en -ontduiking van bedrijven tegen te gaan. De EU helpt ontwikkelingslanden om de belastingen te ontvangen waar ze recht op hebben en verplicht bedrijven tot transparantie over de door hen betaalde belastingen.

6 Een rechtvaardig Europa

De aarde biedt genoeg voor ieders behoefte, maar niet voor ieders hebzucht.

Wij willen een Europa dat ten dienste staat van mensen en dieren. Hier en elders, nu en later. Mededogen en duurzaamheid horen richtinggevend te zijn.

Hulp aan de armsten en aan slachtoffers van honger en geweld zijn een kwestie van beschaving. Mensenrechten zijn er om te worden nageleefd. Daarvoor is Europese samenwerking gewenst waar het nuttig is, met behoud van eigen zeggenschap voor de lidstaten waar het moet. De Partij voor de Dieren wil een Europese Unie, die democratisch en controleerbaar is en waarin de stem van de burger wordt gehoord. Zo'n Europa pakt problemen aan die om een gezamenlijke oplossing vragen, maar laat lidstaten zelf beslissen op beleids-terreinen waar Europees beleid meer kwaad doet dan goed.

De huidige Europese Unie staat daar ver van af. Zonder dat de bevolking erbij betrokken werd, is een almaar uitdijend Europees bestuursapparaat opgetuigd. De EU mist democratisch draagvlak, is uitgebreid met landen die er niet klaar voor waren en heeft een gemeenschappelijke munt gekregen alsof de verschillende lidstaten samen één natie vormen met eenduidig economisch en politiek beleid. De crisis die hier het gevolg van was, wordt nu misbruikt om nog meer bevoegdheden af te staan aan Brussel.

De Europese besluitvorming is het resultaat van onderhandelingen achter gesloten deuren, van ondoorzichtige bureaucratie, van verborgen lobby door het bedrijfsleven. Het eenzijdige streven naar totale vrijhandel tussen lidstaten en zo min mogelijk regels voor bedrijven gaat ten koste van dieren, natuur en milieu. Op kosten van de burger worden tientallen miljarden uitgegeven aan subsidies die haaks staan op het algemeen belang.

Op veel beleidsterreinen zijn Brusselse bevoegdheden helemaal niet nodig, en kan samenwerking tussen de lidstaten worden verbeterd door de Europese Unie een platformfunctie te geven waarin goede ideeën en ervaringen worden uitgewerkt en gedeeld. Dat betekent dat dit Europa terug naar de tekentafel moet. De vraag daarbij is niet: voor Europa of tegen Europa? En ook niet: méér

Europa of minder Europa? Wat we nodig hebben is een ander soort Europese samenwerking. De Partij voor de Dieren wil eerst inzetten op het beter functioneren van de huidige EU voordat eventuele verdere integratie aan de orde kan zijn. We willen betere samenwerking in Europa zonder verdere uitbreiding van de bevoegdheden van de EU, en geen nieuwe lidstaten.

Oneindige economische groei op een eindige planeet is onmogelijk en kan dus ook niet langer het uitgangspunt zijn van Europees beleid. We willen de bestaande Europese Verdragen herzien in het belang van de noodzakelijke koerswijziging naar mededogen en duurzaamheid. In zo'n Europa wordt de stem van de burger gehoord, zijn dierenrechten vanzelfsprekend en geldt niet het recht van de sterkste, maar het belang van de zwakste.

Zinvolle samenwerking

Geen politieke of fiscale unie. Europa is geen federale staat en het is ook niet wenselijk of nodig om daarnaar te streven. Een zorgvuldige afbakening van Brusselse bevoegdheden is van groot belang.

- Er gaan geen nieuwe bevoegdheden naar de EU. Als daar toch plannen voor zijn, moet de bevolking zich daar via een referendum over uit kunnen spreken.

- Lidstaten houden volledige zeggenschap over hun eigen begrotingen. De bevoegdheid van nationale parlementen om namens het volk te besluiten over de inning en besteding van belastinggeld mag niet worden aangetast.
- Voorstellen voor de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie, een Europees leger of Europese pensioenstelsels wijzen we af. Zulke zaken kunnen landen beter nationaal regelen.
- Nationale parlementen krijgen meer ruimte om Brusselse bemoeienis een halt toe te roepen. We willen de huidige procedure versterken om te bepalen of de EU zich in de bevoegdheden van lidstaten mag mengen.
- Uitbreiding van de Europese Unie is onverstandig, zolang deze niet democratisch functioneert. De Partij voor de Dieren is in de huidige omstandigheden tegen toetreding van nieuwe lidstaten.
- De Partij voor de Dieren wil niet dat Brussel druk uitoefent op lidstaten om publieke goederen zoals drinkwater te privatiseren of publieke diensten zoals openbaar vervoer te liberaliseren.
- Europa mag lidstaten niet dwingen hun natuurlijke hulpbronnen te exploiteren ten koste van het milieu.

Een sterker en kleiner parlement. De stem van de burger klinkt op dit moment onvoldoende door in de Europese besluitvorming. Het huidige Europese kiessysteem biedt te weinig ruimte voor de verschillende stromingen in de samenleving om zich uit te kunnen spreken. De samenstelling van het Europees Parlement is daarmee geen goede afspiegeling van de maatschappij. Daarbij heeft het Europees Parlement te weinig zeggenschap. Zo is zij niet gemachtigd namens de burgers de Europese bestuurders ter verantwoording te roepen of weg te sturen wanneer zij hebben gefaald.

- De Europese Commissie wordt kleiner. Niet iedere lidstaat hoeft een eigen commissaris te hebben.
- Permanente politieke vertegenwoordigers van de Unie zijn ongewenst. We willen geen 'president' of 'minister van Buitenlandse Zaken' van Europa. Zulke posities hinderen democratische controle en doen afbreuk aan de soevereiniteit van landen.
- Het Europese kiessysteem gaat op de schop. Er komen internationale kieslijsten zodat burgers uit de ene lidstaat kunnen stemmen op een kandidaat uit een andere lidstaat. Zo zorgen we voor een betere vertegenwoordiging van de verschillende politieke stromingen in het Europees Parlement en kan dat worden verkleind.
- Het Europees Parlement krijgt ruime bevoegdheden voor een meer democratisch en transparant besluitvormingsproces. Dit betekent onder meer dat de volksvertegenwoordigers het recht van initiatief krijgen, controle kunnen uitoefenen op alle EU-beleidsterreinen en dat

ze het recht krijgen de Europese commissie te corrigeren en eventueel te ontslaan.

- Er komt een einde aan de geldverslindende en milieuvervuilende verhuizingen tussen Brussel en Straatsburg. Het Europees Parlement vergadert voortaan alleen nog in Brussel.
- De salarissen en onkostenvergoedingen van Europarlementariërs uit de verschillende landen worden gelijkgetrokken op het niveau van het gemiddelde dat parlementariërs ontvangen in de EU-lidstaten.

Transparant en democratisch. De banden tussen Brussel en het bedrijfsleven zijn veel te nauw. Lobbyisten hebben een grote vinger in de pap, terwijl burgers grotendeels buitenspel staan. Bovendien vindt de besluitvorming vaak plaats achter gesloten deuren, waardoor democratische controle onmogelijk is. De Partij voor de Dieren wil dat Europa transparant en democratisch gaat opereren.

- Vergaderingen van de vakministers van de verschillende lidstaten (Raden) worden openbaar, evenals de nu nog geheime ambtelijke afstemming vooraf (Coreper).
- Er komt een uitgebreid openbaar en verplicht lobbyregister. Niet alleen voor bezoeken van lobbyisten aan Europarlementariërs, maar ook voor die aan de Europese Commissie en aan de ambtenaren. Ook komt er een geschenkenregister.
- Bij wetsvoorstellen maakt de Europese Commissie voortaan duidelijk op welke manier belangenbehartigers invloed hebben gehad op de totstandkoming van het beleid.
- Om belangenverstremgeling te voorkomen komen er strenge regels voor Europarlementariërs. Ze dienen openheid te geven over welke belangen ze hebben en welke lobbyisten ze ontmoeten. Ook zouden leden van het Europees parlement geen (betaalde) bijbanen mogen hebben die een belangenconflict opleveren, zeker niet als die bijbaan zelf met lobbyen te maken heeft.
- Wij willen échte openbaarheid van bestuur. Burgers en organisaties behoren makkelijk inzicht te kunnen krijgen in voorstellen en besluiten. Alle Europese instellingen gaan onder een aangescherpte Wet openbaarheid van bestuur vallen.
- Er komen strenge regels voor benoemingen van ambtenaren en medewerkers van adviesinstellingen en uitvoerende organisaties in Brussel, zoals de EFSA. We willen af van de draaideur waarin mensen vanuit het bedrijfsleven een paar jaar voor Brussel werken om het beleid vorm te geven in het voordeel van het bedrijf – om vervolgens weer terug te keren naar hun oude werkgever.
- De nationale parlementen en het Europarlement krijgen meer mogelijkheden om de Europese Commissie te controleren bij het sluiten van verdragen met landen

buiten de EU. Evaluaties van eerdere akkoorden, zoals de visserijakkoorden met Afrikaanse landen, worden openbaar. Dat geldt ook voor de onderhandelingsmandaten voor onder andere vrijhandelsakkoorden.

- We willen het burgerinitiatief verbeteren zodat burgers niet alleen in theorie, maar ook daadwerkelijk onderwerpen die zij belangrijk vinden – op alle terreinen – kunnen agenderen in de EU.

Europa kan de helft goedkoper. De begroting van de Europese Unie bedraagt ruim 960 miljard euro voor 2014-2020 – geld dat belastingbetalers in de lidstaten moeten opbrengen. De Partij voor de Dieren vindt veel Europese subsidies en fondsen ongewenst en wil dat Brussel de broekriem fors aantrekt.

- De Europese meerjarenbegroting werkt als een credit-card: de EU geeft altijd meer uit dan was begroot, waardoor lidstaten keer op keer meer moeten betalen dan was afgesproken. De Partij voor de Dieren vindt dit onverantwoord en wil af van het rekkelijk meerjarig kader.
- Landbouw- en visserijsubsidies vormen verreweg de grootste kostenposten van de EU en worden zo snel mogelijk beëindigd.
- Structuurfondsen zijn nergens voor nodig. Het is niet de taak van de EU om regionaal beleid te voeren, dat kunnen de lidstaten prima zelf. Door het schrappen van structuurbeleid besparen we een derde op de EU-begroting.
- Duizenden Europese ambtenaren verdienen meer dan de Nederlandse minister-president. De Partij voor de Dieren wil dat hoge salarissen van ambtenaren en eurocommissarissen fors omlaag gaan.
- Er komt een stevige aanpak van fraude met EU-gelden.

Grondrechten, cultuur en privacy

Privacy en vrijheid. De Partij voor de Dieren staat voor de vrije persoonlijke levenssfeer van burgers. Het is een illusie om te denken dat je een samenleving veiliger maakt door mensen hun privacy af te nemen. We maken ons grote zorgen over de gebrekkige bescherming tegen de nieuwsgierigheid van (Amerikaanse) inlichtingendiensten en willen dat Europa niet langer meewerkt aan ongeoorloofde privacyschendingen.

- Het verzamelen en opslaan van gegevens van Europese burgers en bedrijven door Amerikaanse inlichtingendiensten is onacceptabel. De EU treft maatregelen om deze privacyschendingen zo spoedig mogelijk te stoppen en nieuwe af luisterpraktijken te voorkomen.
- De EU gaat persoonsgegevens op het hoogste niveau beschermen. Alleen wanneer sprake is van een concrete verdenking die door de rechter wordt getoetst mogen politie, justitie en inlichtingendiensten ge-

vens over burgers opvragen bij bedrijven. Burgers krijgen meer zicht op de gegevens die over hen zijn opgeslagen en betere mogelijkheden zich uit datasystemen te laten verwijderen. Bedrijven melden hoe vaak ze gegevens ten behoeve van justitie openbaar hebben moeten maken.

- Er komt een meldplicht voor datalekken. Bedrijven worden verplicht om ook de getroffen burgers zelf in te lichten als hun gegevens zijn gelekt. Hackers die beveiligingslekken blootleggen genieten bescherming.
- Al het Europese beleid op het gebied van aftappen, verzamelen en opslaan van gegevens van burgers wordt scherp herzien in het belang van de privacy. Zo komt er een einde aan de bewaarplicht voor telefoon- en internetgegevens, het doorgeven van passagiersgegevens aan de VS, de inzage in Europese banktransacties door de VS en de verplichte opname van vingerafdrukken in reisdocumenten.
- Nieuwe beleids- en wetsvoorstellen van de EU worden getoetst op de gevolgen voor de privacy. Wanneer deze de bescherming van de persoonlijke levenssfeer aantasten, worden ze aangepast of gaan van tafel.
- Burgers hebben recht op een vrij internet zonder filters, blokkades of doorgifte van gegevens door providers. We willen netneutraliteit wettelijk garanderen.
- Cybersecurity bereik je niet met het schenden van grondrechten. Opsporingsinstanties mogen niet rondsnuffelen in computers zonder dat daar een zwaarwichtige, door de rechter te toetsen reden voor is.
- Europese instellingen werken waar mogelijk met open source software en open standaarden.

Vrije pers, cultuur en wetenschap. Vrije pers, kunsten en onafhankelijke wetenschap zijn een onmisbare verrijking van het leven van mensen: ze zetten aan tot denken, vergroten onze kennis, verdiepen onze inzichten, maken emoties los, stimuleren creativiteit, ontroeren of ontregelen. Ze zijn essentieel voor een democratische samenleving. De Partij voor de Dieren wil dat de EU vrije beoefening ervan niet in de weg zit, maar juist bevordert vanuit de platformfunctie die zij vervult.

- De EU bestrijdt machtsconcentraties en belangenverstremming tussen media en politiek. Ze zet zich in voor vrije pers in alle lidstaten en wettelijke bronbescherming voor journalisten.
- De Partij voor de Dieren wil aanpassing van het auteursrecht en het auteurscontractenrecht om de positie van de makers te versterken en de informatievrijheid te vergroten.
- Brusselse regels mogen lidstaten niet belemmeren bij het bevorderen van vrije media en cultuur. Zo wordt de btw-richtlijn aangepast zodat lidstaten ervoor kunnen kiezen ook het lage btw-tarief te hanteren voor digitale boeken, tijdschriften en kranten.

- De EU bevordert de verspreiding en toegankelijkheid van literatuur door te investeren in vertaling en digitalisering.
- De EU biedt lidstaten hulp bij de bescherming van hun cultureel erfgoed.
- Wetenschappelijke publicaties dienen zoveel mogelijk vrijelijk toegankelijk te zijn.
- Uitwisseling van wetenschappers en studenten verdient stimulering, onder meer door uitbreiding van het stelsel van Erasmusbeurzen.

Gelijke kansen voor iedereen. De Europese Unie staat voor gelijke rechten van alle burgers in haar lidstaten. Discriminatie is onacceptabel, op welke grond dan ook. We maken ons zorgen over de vrije toetreding van arbeidsmigranten. Deze maakt werknemers uit nieuwe lidstaten kwetsbaar en creëert een spiraal van problemen die nauwelijks is te doorbreken. Om uitbuiting en verdringing te voorkomen, pleiten we voor regulering van de arbeidsmigratie.

- Europese lidstaten worden aangespoord om de burgerlijke staat van hun wederzijdse inwoners te erkennen. Dat je getrouwd bent met iemand van hetzelfde geslacht mag in geen enkele lidstaat betekenen dat jij en je partner worden gediscrimineerd.
- De EU stimuleert het wegwerken van verschillen tussen vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt. Ze geeft zelf het goede voorbeeld door te zorgen voor een betere vertegenwoordiging van vrouwen en minderheden in Europese topfuncties.
- De vrije toetreding van arbeidsmigranten uit landen als Polen heeft geleid tot uitbuiting van arbeidskrachten, verdringing op de arbeidsmarkt en problemen op de woningmarkt. Deze problemen ondermijnen bovendien de solidariteit onder Europese burgers. Om verdere problemen te voorkomen pleiten we voor regulering van de toetreding van arbeidsmigranten uit nieuwe lidstaten als Roemenië en Bulgarije.
- Europa bevordert de gelijke rechten van mensen met een beperking. Toegang tot publieke voorzieningen en openbare instellingen en vervoer behoren vanzelfsprekend te zijn, ook voor mensen die vanwege hun beperking afhankelijk zijn van een hulphond.

Internationaal

Investeren in ontwikkeling. De Partij voor de Dieren wil dat Europa stopt met beleid dat ten koste gaat van andere delen van de wereld. In plaats daarvan willen we investeren in de kracht van ontwikkelingslanden zelf. Duurzaamheid, dierenwelzijn, onderwijs, gezondheid, kinderrechten en gelijke behandeling van mannen en vrouwen zijn daarbij de speerpunten.

- De EU stopt met de import van producten die de leefomgeving elders aantasten of die gepaard gaan met landroof en andere schendingen van mensenrechten.
- De Partij voor de Dieren wil dat de lidstaten van de EU ernaar streven om één procent van het bruto binnenlands product te besteden aan ontwikkelingshulp. Deze gelden mogen niet gebonden zijn aan het afnemen van bepaalde goederen of diensten.
- De ontwikkelingshulp richt zich op het versterken van de positie van kwetsbare groepen in ontwikkelingslanden, in het bijzonder die van vrouwen en kinderen.
- Prioriteit ligt bij schoon drinkwater en hygiëne, goede (preventieve) gezondheidszorg, toegang tot essentiële medicijnen en anticonceptie, onderwijs, duurzame landbouw en schone energie. Door ondersteuning van emancipatiebewegingen krijgen democratiseringsprocessen een kans.
- De Partij voor de Dieren wil seksuele en reproductieve gezondheid en rechten waarborgen, ook om bij te dragen aan het remmen van de bevolkingsgroei. Speerpunten in het ontwikkelingsbeleid zijn het doorbreken van taboes over homoseksualiteit, abortus en geweld tegen vrouwen, het verlagen van moedersterfte en het promoten en verstrekken van voorbehoedsmiddelen.
- De hulp richt zich op de belangen van mensen, dieren en milieu daar en niet op de belangen van het bedrijfsleven hier.
- Op het gebied van ontwikkelingssamenwerking kunnen EU-lidstaten beter samenwerken dan nu het geval is en hun kennis en ervaringen beter bundelen en richten. Zo hoeven ontwikkelingslanden minder administratieve handelingen te doorlopen en wordt ontwikkelingssamenwerking nog effectiever.
- In VN-verband zet de EU alles op alles om te komen tot een verrekende post-2015 agenda voor duurzame ontwikkeling met ambitieuze, wereldwijd geldende duurzaamheidsdoelen gebaseerd op mensenrechten, planetaire grenzen en respect voor dieren en natuur.

Opkomen voor mensenrechten. Mensenrechten gaan boven handel. Europese bedrijven plegen met regelmaat milieu- en mensenrechtenschendingen. En vaak staan de slachtoffers daarvan met lege handen, zonder een mogelijkheid om hun recht te halen. Bovendien bedreigen geweld en structureel onrecht een miljard burgers in fragiele staten. Deze mensen zijn voor hun veiligheid en mensenrechten mede afhankelijk van onze steun. Slachtoffers van oorlog en geweld, onderdrukking en vervolging, honger, klimaatverandering en natuurrampen verdienen hulp.

- Mensenrechten - waaronder het recht op voedsel en water - en duurzame ontwikkeling worden de toetssteen van Europees beleid. Voorstellen voor nieuw Europees beleid krijgen standaard een bijlage waarin

de impact van het beleid op milieu, biodiversiteit, mensenrechten, dierenwelzijn en ontwikkelingslanden wordt toelicht.

- De Europese Unie borgt een goed werkend klachtenmechanisme en biedt slachtoffers van milieu- en mensenrechtendelicten hulp om hun recht te halen. De EU borgt een goed werkende zorgplicht en aansprakelijkheid van bedrijven en bestuurders. Slachtoffers van milieuschade en mensenrechtenschendingen van buiten de Unie krijgen ook de mogelijkheid hun recht te halen binnen de EU.
- De EU zoekt geen afzetmarkten in landen waar de mensenrechten niet veilig zijn.
- De EU protesteert openlijk en zonder voorbehoud tegen mensenrechtenschendingen in de wereld – ook als het om landen gaat waar zij zaken mee doet. Het inperken van de handel behoort nadrukkelijk tot de instrumenten om de druk op de betreffende landen op te voeren.
- De EU biedt hulp aan de lidstaten aan de grenzen van de EU om mensenhandel en -smokkel te bestrijden.
- Humanitaire hulp aan vluchtelingen, zowel in de EU als in de eigen regio, is vanzelfsprekend. De lidstaten maken daar gezamenlijke afspraken over.
- De EU ziet erop toe dat de lidstaten zorgen voor een eerlijke asielprocedure en een humane opvang van vluchtelingen. Grondrechten, zoals toegang tot medische zorg, gelden ook voor mensen zonder verblijfsvergunning.

Paal en perk aan wapens. ‘Nooit meer oorlog’ was een belangrijk motief om de Europese Unie op te richten. De Partij voor de Dieren wil dat Europa dat motief ook toepast in haar wapenbeleid.

- De EU zet zich in voor naleving van verdragen tegen landmijnen en clustermunities en voor wereldwijde regulering van de wapenhandel.
- Europa neemt het voortouw in de ontwikkeling van een internationaal juridisch kader voor de regulering van het gebruik van bewapende onbemande vliegtuigen (drones).
- Het wapenexportbeleid krijgt aanscherping zodat er vanuit de EU geen wapens geleverd worden aan repressieve en autoritaire staten die mensenrechten schenden.
- Voor halffabricaten en onderdelen van chemische, nucleaire en bacteriologische wapens komt een zwarte lijst van landen en bedrijven waaraan deze niet geleverd mogen worden.
- De EU werkt aan een universeel verbod op het gebruik van elke vorm van uranium in (conventionele) wapens en zet zich in voor een alomvattend verbod op kernwapens.
- De nog aanwezige kernwapens worden op korte termijn uit de EU verwijderd.

EPP2014
ELECTIONS
CONGRESS
6-7 MARCH
DUBLIN

EPP ACTION PROGRAMME

DUBLIN CONGRESS

6 - 7 March 2014

Dublin, Ireland

EPP Action Programme 2014 - 2019

INTRODUCTION

The way we want to live

We want a bright future for Europe and its citizens. We are determined to lead Europe out of the crisis. We want our economies to return to job-rich growth. Young people should look to their future with confidence. All of our people must enjoy the permanent sense of security Europe is able to provide, in all aspects of their lives. We want to live in freedom and dignity. We do not want to incur debt which our children will be forced to pay back. That is why we can only spend money and use the resources we have.

Our planet, our freedom, our resources: If we want them to last, we have to treat them with care. If we want our children and future generations to live in a healthy world, in freedom and happiness, we have to make the right decisions today. We have to place a new emphasis on solidarity. We need balanced public finances, modernise our economies, invest in knowledge and innovation and strengthen European economic governance. Some of this depends on us as individuals, but it also depends on the way we organise ourselves: in our communities, regions, nation states and in the European Union. Many national and regional laws derive from European legislation. Our daily lives and our futures are influenced by the decisions taken in the European Parliament.

The outcome of the next European elections in May this year will determine the direction of EU policy on a range of important issues, which in turn will have a significant impact on the lives of over 500 million European citizens.

These elections must be viewed as an opportunity for a truly European debate on European issues, an opportunity to consider our long term future. The successful European project has reached a critical juncture. The European Union is the solution to the crisis, not the cause.

That is why it is so important to make the right choice in the 2014 European elections. The European People's Party will make your vote count.

Community of values

The European Union is a community of values and a community of law. It is founded on Europe's rich culture and long history which have helped our political family to develop its central values and principles: freedom, responsibility, justice, security, respect for the dignity

of human life in every stage of its existence, solidarity which forms the basis of social cohesion, cultural and linguistic diversity and subsidiarity, which ensures that political decisions are taken as closely as possible to the citizens. We stand for equality between women and men, family, the separation of powers, democracy and the rule of law. The EPP Platform, adopted in 2012, reflects our values, priorities and main policies.

The freedom of religion, including the right to convert or to hold no religion, is a fundamental human right. We recognise the Greco-Roman and Judeo-Christian roots of our civilisation and the Enlightenment as sources of inspiration.

The European Union we need

The financial and economic crisis has affected all Europeans. It was caused by a diverse range of factors, including excessive public and private debt, a lack of competitiveness in certain Member States, flawed regulation of financial markets and insufficient integration in the Euro area. For many citizens, this has led to very difficult challenges, which we must strive to overcome together.

The European People's Party has always been the driving force of European integration. It has contributed to the fall of Communism, welcomed new Member States and championed an ever closer union. Over time, it has become Europe's largest political family and today, its member parties are in government in a majority of EU countries. In this crisis, the EPP is the party of responsible government.

Others speak of social justice and rights, but say nothing of how these can be advanced and safeguarded. We are the ones that stand for genuine, substantial and long lasting growth facilitated by a clear vision and strategy for the future, step-by-step reforms of the economy while preserving social cohesion, which encourage businesses to invest and people to be able to enjoy and to study, work and consume based on a higher, healthy and sustainable standard of living. We oppose the short-sighted actions proposed by the socialists, such as recklessly printing money. We seek long-term, sustainable answers and we reject the false 'solutions' offered by the populists.

In 2009 and 2010, EPP parties in governments reacted quickly and decisively in order to pull Europe back from the brink of disaster. In 2011 and 2012, we kept the Euro area together. We have set the agenda for economic reform and growth-friendly fiscal consolidation in the

Member States. Now, we are considering the fundamental changes which are needed to reform the EU itself, so that it will be in a position to face the challenges ahead with confidence and secure a bright future for our citizens. The preservation and sustainability of the euro area is also of crucial importance to countries that do not use the euro as their currency.

It is time to re-affirm the values of the Social Market Economy. It requires balancing the principles of freedom and solidarity, along with the need for free markets and the common good.

Europe and its citizens

First and foremost, in order to better serve the interests of all Europeans, we need a stronger European Union. Sharing the same currency in the euro area requires closer coordination on national budgetary and economic strategies. A strong EU is also key to creating a successful security policy, protecting our citizens at home and our interests around the world. Above all, a strong EU is the best answer to the challenges of the 21st century. Therefore, the EU must become a genuine Political Union.

The European Union involves all of us. We need to preserve and be proud of our diversity, traditions and cultural heritage. Respect for diversity has always been an essential element of Europe's success. Not every political problem should be solved on the European level. We need less regulation, and instead a new emphasis on implementation and control. Parliaments and governments in our regions and nations remain vital to our future. If more responsibility is to be shifted from the Member States to the EU in some fields, the EU also needs to become more transparent and democratic. There is no future for the Union without the involvement of its people. The Union itself has to be within the citizen's reach, comprehensible and simple. National parliaments must become more pro-active and involved in European decision-making within the framework of national constitutions. We are aware that unity within states is essential for the EU.

For the first time, the European Parliament will elect the President of the European Commission after the European Council, the institution composed of heads of state and government, has proposed who this should be. This proposal will take into account the result of the European elections and will follow consultations with the European Parliament.

This will ensure that citizens will, for the first time, directly influence who will become the president of the executive body of the European Union through their votes, just as is the case for national governments.

In order to shape the future it is essential to remember the past. Exactly one hundred years ago, the lights went out all over Europe. The year 1914 marked the beginning of the most devastating war Europe had ever experienced, claiming many millions of lives, and destroying the future of a whole generation. 75 years ago, the world was set alight again. Today, such catastrophes seem unthinkable in Europe. That is the case because we have been sharing strength, political power, wealth and knowledge over the decades of closer European integration. Replacing the rule of the powerful with the rule of law through common institutions and democratic procedures by fostering the community method, which has allowed us to ensure that the strong are just and the weak are secure. These are achievements that belong to all of us, and we should not allow ourselves to forget them. We are proud that the EU received the Peace Nobel Prize in 2012.

Europe has been in crisis for more than five years. Many people, especially the young, do not foresee a positive future. Euroscepticism is growing. But there are reasons for optimism. This is not the first crisis we will overcome. If we act together and take the right decisions today Europe can emerge from the crisis stronger and more prosperous than before.

Our idea of a better Europe

Europe has come a long way. The European People's Party has contributed more to the development of the European Union than any other political force. The founding fathers of a united Europe were Christian Democrats. Over the last 50 years, the men and women of the European People's Party have been at the forefront of improving and successively expanding the Union, as well as introducing the Euro. All this enabled us to live in peace, security and increasing prosperity over five decades. While others have talked, we have acted.

We want a better Europe. The European Union must become stronger, simpler and more democratic. These aims in no way contradict each other. In fact, they actually reinforce one another. In order to make progress in this regard, it is imperative that the EU institutions work better together and come closer to the citizens. A lot can be achieved within the existing legal framework.

A stronger Union: No country can face the challenges of the 21st century alone. Either we become stronger together, or weaker in isolation. This is true for foreign and defence policy, climate protection and energy policy and, perhaps most of all, for fiscal, economic and social policy. Therefore, on strategic matters, our member states must enhance their cooperation and act together. They must also develop means to render their decision making mechanisms more efficient. For the Council, this means allowing more decisions to be made by qualified majority in the fields of foreign policy and justice and home affairs. The Council should be reformed into one central formation that takes all legislative decisions prepared by the different Councils of Ministers. This may lead to less regulation and legislation in the future.

The European Commission will maintain the principle of one commissioner per country. If we manage to reduce the number of Commission portfolios, the committee structure of the European Parliament should match the Commission portfolios. The Parliament will have to monitor those portfolios much more closely.

Streamlined institutions, simpler procedures: The EU must become more active on those strategic topics that are best dealt with on the EU level, and devote less energy to those which are better dealt with on the national, regional or local level. It has to be bigger on the big things and smaller on the small things. This is in tune with our political family's emphasis on subsidiarity: to address every problem as closely as possible to the citizens. The Commission should act as a gatekeeper to prevent overregulation and centralisation. It should move to reduce the number of legislative proposals.

More democracy: In future, it must be clearer that the citizens control how EU institutions function, rather than EU institutions controlling the lives of the citizens. That means that elections to the European Parliament must become, more clearly than before, contests between clear political alternatives, and between the leaders representing those alternatives. Elections to the European Parliament must become de facto elections for the position of President of the Commission. Once the voters have made their choice, the EU institutions must assume political responsibility for their decision before the people.

FROM REFORM TO GROWTH AND JOBS

The European Union is the largest economy in the world. We possess a wealth of economic and cultural resources and have a responsibility to utilise them in order to maintain economic and political leadership.

While Europe is presented with great opportunities, it also faces some great challenges. There is every reason for optimism in this new global landscape, but it also requires a willingness to adapt, change, reform and innovate. We can exit the crisis with our European values intact and strengthened. To remain a strong and competitive international player, with the ability to create jobs and ensure the wealth of our people, we need to carry out reforms on the one hand and make sustainable and targeted investments on the other.

Creating the right conditions for sustainable growth and job creation in Europe is the key political objective of the EPP for the next five years. To achieve this, we have to make our economies stronger and our industries more competitive and resilient. We want to provide a better future with new opportunities for all European citizens, especially the young. We are committed to achieving this by putting into practice the principles of the Social Market Economy, in which competitiveness and entrepreneurial freedom are combined with social justice and sustainability. We believe the Social Market Economy is the best model to allow every individual to reach his or her full potential while advancing solidarity and the common good. This also means that politicians have a responsibility to set appropriate rules to govern and regulate markets.

Economic reforms for more employment

Reforms are necessary today to ensure the right conditions exist to create new jobs and guarantee the sustainability of our social security systems. As several countries in Europe have shown, an early implementation of reforms to build modern, innovative and competitive economies paves the way to create dynamic economies and new jobs. Reforms can restore much-needed fiscal credibility and provide the basis for growth and job creation.

Now is the time for reforms which will allow for the creation of new jobs and sustainable growth. If reforms are delayed, so is growth; if growth is delayed, our social security model, one of the main pillars of the European model of the Social Market Economy, is jeopardized.

These reforms should include improvements in the health sector, pension systems, labour markets and education systems. Social dialogue is a prerequisite for the successful implementation of comprehensive and fair reforms.

Progress towards achieving the Europe 2020 Strategy targets of an increased employment rate and reducing poverty is currently unsatisfactory. Therefore, the Europe 2020 process should be strengthened.

As the economy has to serve human development, market oriented reforms at both national and European level aimed at improving Europe's economic performance and completing the Internal Market are essential for fostering competitiveness and attracting private investment and strengthening our economy. The level of private investment in the EU has fallen by 350 billion Euro per year since the start of the crisis. Creating the right conditions to get the investment in the EU back to and above pre-crisis levels will be one of the most important challenges in the years to come. Structural reforms are pivotal to improving the conditions for investment, attracting private capital and creating the right conditions for growth in Europe. They are also necessary to deal with future structural challenges such as the demographic changes that Europe can expect to face in the coming years. Competitiveness, a focus on education and a new industrial and entrepreneurial spirit are pre-conditions for prosperity, whereby healthy, competitive economies attract investors and create high-quality jobs in Europe. The internal market should be enhanced by encouraging economies to facilitate more labour flexibility and mobility. To become a knowledge-based society we have to improve coordination between our education systems and work places, enhance the links between education and industry, implement dual educational systems where feasible and recognise the value of non-formal education. We also have to stimulate entrepreneurship through reducing bureaucracy and reforming taxation systems. This will lead to growth without additional public spending.

High levels of unemployment, particularly youth unemployment, is a danger for social cohesion and for European integration. It undermines the goal of sustainable development, growth and competitiveness, as it deprives the EU of valuable know-how, innovation opportunities and human resources. Labour markets need to be reformed in order to allow

for a greater number of people to have a decent job. Jobless growth is not an option for Europe.

- We will promote inclusive and active employment policies. We want innovative education systems and better qualifications for our citizens as well as modern, life-long learning training systems in order to provide access to high-quality jobs which match the needs of new production models.
- Labour market mobility should be encouraged to allow all citizens to benefit from the largest market in the world. All remaining barriers that limit labour mobility across all EU Member States must be removed while respecting social standards at national level and striving for upward social convergence between EU Member States. As language skills are often a key barrier to labour mobility within Europe, policies to reinforce language training in education or on the job should be a priority.
- We want better European coordination for the provision of relevant and accessible training and job searching facilities for unemployed people to allow them to benefit from labour mobility in Europe.
- We will evaluate the viability of implementing successful national measures against youth unemployment, such as dual vocational education, opportunities for flexible employment, traineeships and apprenticeships to see how they can be applied by other EU Member States.
- We support a mobility programme for young entrepreneurs, based on the model of the Erasmus programme. 10,000 exchanges per year could be organised through this programme which would facilitate a new generation of entrepreneurs to realise the benefits of the Internal Market.
- We support measures to promote entrepreneurship at EU and Member State level, such as encouraging Member States to integrate entrepreneurial education in school curricula and strengthening the entrepreneurship elements within the youth guarantee to promote entrepreneurship and self-employment amongst youths.
- We aim to increase the employment of women, not only to give practical expression to the value we place on promoting equality between women and men, but also to contribute to general economic and social development.
- We encourage the implementation of proactive measures that specifically target the full inclusion of young women into the labour market. These type of measures need to

be backed by a strong political will to reconcile work with family life, promote the diversification of careers in order to tackle labour market segregation and to foster female entrepreneurship in particular.

- We need an integrated strategy for the inclusion of older workers in the labour market.

The unacceptably high youth unemployment rate in some EU Member States requires decisive action, at both European and national levels, as well as targeted measures, such as the creation of incentives for enterprises and companies to recruit young people. We support the efforts of the Member States at national level, which have to be combined with the tools and financial resources available at European level, to reduce youth unemployment and encourage entrepreneurship. EPP supports EU programmes especially in the field of research and innovation, which aim to provide young people with access to high quality jobs, training or apprenticeships after their graduation. We will promote the speedy implementation of these programmes at national level.

We must achieve progress in the fight against poverty and social exclusion which affects millions of Europeans and threatens the vindication of citizen's human rights. Child poverty, in-work poverty and poverty among the elderly particularly warrant our attention. Fair wages are an important tool to prevent these forms of poverty. We support country-specific minimum wage levels implemented according to national labour laws.

We regard active ageing as an important factor in improving quality of life. Active ageing should be promoted as part of a wider reform of pension systems to ensure they are adequate and sustainable and do not jeopardise the stability of public finances.

Effective child care, education and health systems, together with the provision of care for the elderly and people with disabilities and the integration of marginalised communities are crucial for the well-being of Europe's citizens, for the inclusiveness of our societies. These are also important factors to ensure labour markets function properly and to address future demographic challenges. Another important question that needs to be asked is how best to increase the number of women participating in the labour force and in decision-making positions. Increasing the rate of employment will enable the EU to grow stronger, and allow more citizens to contribute to the common good.

We promote the restructuring of the public sector in order to deliver high quality public services in a transparent, accountable, effective and efficient manner whilst ensuring that administrative burdens are minimised.

We also support the continued fight against corruption. Structural reforms will release vital resources that should be reallocated to create jobs and growth. Citizens and businesses need streamlined, integrated services that do not waste time and money. E-government, digitalisation of the public sector and e-learning are crucial in this sense.

In order to respond to the demographic challenges and to make pension systems sustainable, adequate and safe, more people will have to work for longer. This will have to be achieved by raising the actual retirement age and disincentivising early retirement. Reinforcing intergenerational solidarity is needed in all areas of society.

More public spending is not the answer

There will be no way out of the crisis without budget consolidation, and there will be no budget consolidation without the reforms necessary to promote sustainable growth. Countries that have made timely reforms are much better positioned than countries which postponed structural reforms. Postponing reforms has led to higher unemployment, lower private investment and unsustainable debt. Investing in unreformed economies never generates sustainable growth. Fiscal consolidation and the regulation of financial markets are necessary conditions for preventing future crises.

Given current high debt levels, additional irresponsible public spending, as proposed by other political parties, will inevitably lead to an economic and social disaster. The link between declining competitiveness, irresponsible spending, poorly regulated banks, unemployment, high debt levels, and insecure welfare and social security systems is clear.

The EPP does not believe that a further exacerbation of debt and deficit levels is the right way to exit from the crisis and create growth in Europe. While recent experience has shown that more government spending is not the answer, it also has become evident that EU Member States which took determined steps to reshape their public finances have seen strong economic growth in the last couple of years. The EPP has a clear preference for trimming unproductive expenditures over increasing rates of taxation. The decline in

competitiveness and productivity is one of the leading causes of the crisis in Europe. Our economies can only compete in a globalised world if they are strong and capable of adapting.

- We stand for fiscal consolidation implemented in a growth-friendly manner. We need to strike the right balance between fiscal consolidation and growth-enhancing policies, which support the real economy and help to create new, stable jobs, in order to tackle high unemployment rates and protect social cohesion.
- We stand for sustainable growth based on a competitive and innovative economy. Through structural reforms we will create healthy, competitive economic structures which attract private investment, create growth and increase employment.
- We reject taking on more debt today, because it will harm everyone tomorrow. We are committed to implementing all of the measures already agreed at European level that will improve economic governance, reduce debt and strengthen our economies.

Smart investments are a solution

Public investment should, first and foremost, focus on growth-generating areas, such as education, research and innovation. To meet this aim, the public sector should foster co-operation with the private sector. Developing the European economy into a worldwide, competitive, knowledge economy is one of the most important challenges for the European Union in the years to come. Knowledge is central to economic growth and job creation and we must, therefore, create the best conditions for developing a knowledge-based society without leaving people behind. Research and innovation, especially higher education institutions and centers of excellence, are key elements in this respect. High-quality education - as well as increased mobility for students and researchers - are crucial for improving the competitiveness of the European economy. Public funding for research and development (R&D) will trigger private investment in research, innovation and infrastructure and make Europe a global hub for the world's best researchers. If Europe is to capitalise on increased R&D investment, we must ensure that new ideas are translated into real products and services on the market.

- We support initiatives at European level aimed at re-launching our economy by stepping up targeted investment, developing EU networks in the fields of energy,

transport and Information and Communication Technology (ICT), in particular through Public Private Partnerships (PPPs).

- We urgently need to enhance the role of the European Investment Bank (EIB) to facilitate easier access to capital, especially for our Small and Medium Enterprises (SMEs).

Measures for a strong Euro

The Euro is more than just a currency. It is a great unifying project and indispensable for Europe's future. The Euro not only strengthens the economy and make us more competitive internationally, but also creates political stability by facilitating internal coherence and common policies towards the outside world. The Euro is more than just a currency. It is a great unifying project and indispensable for Europe's future.

The crisis has shown that we need profound economic reforms at national level, while reshaping economic governance on the European level.

- We need strong governance to protect the stability of the European Economic and Monetary Union (EMU).
- The Euro, as our common currency, is based on the principle of price stability in order to provide the Single Market with a reliable currency and help us to maximise the benefits of being the biggest economy in the world.
- A monetary union needs budgetary and fiscal rules which have to be respected. The European Commission shall make full use of their powers to make sure that EU countries reform and respect already agreed rules to reduce debt and deficits. The Commission needs effective tools to safeguard compliance of those Member States that do not fulfill the EU's economic governance obligations.
- The monetary Union also needs the tools and means to stabilize the economy. The Banking Union is an important step. Further coordination of fiscal and budgetary policies should be considered.

The implementation of these sanctions needs to be improved. This is one of the key lessons from the crisis.

Membership in an Economic and Monetary Union has great advantages for participating countries, but it must go hand in hand with responsibility and solidarity. As long as each country fulfils its responsibility, all can benefit from it. We need to restore confidence in the Euro area as a whole and in certain Member States in particular. We must therefore preserve the cohesion of the Union. We all benefit from the common currency and the Single Market. We need to stand together, especially in challenging times and help those countries in difficulty; they in turn need to reform in order to avoid new crises. We acknowledge the immense efforts and sacrifices made by people, companies and governments since the beginning of the crisis. The EU must support their efforts to modernise their economies and create new jobs.

The economic developments and decisions made in the Euro area have a fundamental impact on EU countries, even those that do not use the Euro as a currency.

- We invite all EU Member States to enhance their coordination of economic policies, because we want to avoid strains within the Single Market. Improving economic governance will help prepare non-Euro members to join the Euro area in the future.
- The long-term political goal of the EPP is that the EU and the Euro area should eventually converge. All EU members that fulfil the criteria of accession to the Euro area shall be given the chance to join and reap the benefits of the common currency.

Healthy banks to drive investment

The crisis has shown that irresponsible risk taking can jeopardise the stability of the whole economy. Banks should participate in sustainable developments. Irresponsible risks taken for short-term personal and shareholder benefits, as well as moral hazard, need to be legally controlled. Excessive bonuses are unacceptable. The new rules on banker's bonuses need to be implemented by Member States without delay. The financial sector is crucial to driving investment in the real economy, stimulating entrepreneurship and economic development. Regaining citizens' confidence in the financial sector is essential for the functioning of our economies. Banks need to focus primarily on their main function, which is serving the real economy, stimulating entrepreneurship and economic development.

The creation of a banking union is essential to the survival and prosperity of the Euro area. We must ensure that the vicious link between sovereign debt and bank debt is finally

broken. A healthy Banking Union is essential to achieve this. To ensure a stable EU banking sector the completion of the Banking Union is of paramount importance. This involves implementing the single rule book, i.e. bank capital rules, the recovery and resolution framework, a rule for national deposit guarantees schemes, a common effective supervision mechanism, and a single resolution mechanism for systemic banks. We support a common banking supervisory system by the ECB for all systemic and transboundary working major banks. For smaller banks such a strict supervisory system is not necessary. This is key to creating a better banking system in Europe. On the global level, we Europeans have to work together to achieve a regulatory framework for the financial markets in order to ensure that there will be no supervisory 'black holes' which endanger the stability of the world economy once again.

Developing a Digital Agenda for growth and jobs

Europe's Digital Agenda for 2020 adopted a number of targets, including: broadband uptake and access, e-commerce, digital inclusion, cross-border public services e-learning and research and innovation. The EPP has been, and will continue to be, at the forefront of the development of the Digital Agenda. More specifically, the EPP is committed to promoting investment in the deployment of a next generation broadband network and to reaping the benefits of new mobile services by further enhancing mobile spectrum allocation efficiency. A stable and predictable regulatory environment must be guaranteed.

Lastly, the EPP is committed to enhancing research and development efforts in ICT as well as creating the best possible environment for the uptake of promising new technological developments with the potential to impact positively on Europe's competitiveness, such as cloud computing. A business framework needs to be established to bring back to Europe development and production competences in the area of information and security technologies, thus reducing dependencies on third countries. In this regard the EPP believes that Europe's Cloud Strategy is crucial to the completion of the Digital Single Market. Cloud computing will also have a huge impact on Europe's competitiveness in view of the completion of the single market.

Strengthening Europe's industrial base and competitiveness

A strong, dynamic and innovative industrial base is essential for economic growth and prosperity. The real economy, our SMEs, plus an innovative and creative industrial sector, are central to our economic recovery. The EPP endorses the target of boosting industry as a proportion of the EU's GDP to 20% by 2020 with a view to making Europe an attractive place of production and investment. Industry means production and production creates sustainable jobs. If industry is to have a sustainable future in Europe, it needs to retain and develop its innovative capacity. This requires the EU and its Member States to be serious about realising its objective of spending 3% of the GDP on research.

The EPP renews its commitment to setting a common industrial policy based on a real convergence of economic and social norms. The pillar of any common industrial policy is research and innovation. We encourage the launch of European tenders to develop new innovative technologies and set common research programmes between top universities and research organisations.

A new Energy and Climate Change policy towards a competitive and green European economy

The aim of our energy policy is to safeguard the supply of energy to Europe at affordable prices and in an environment friendly manner. The rapidly increasing global demand for energy, as well as the growing energy price gap between Europe and the US, and the challenge of tackling climate change, necessitates moving away from our dependence on fossil fuels. We must create opportunities for European businesses to develop new sustainable technologies which can provide new jobs, decrease our dependence on energy imports and help to develop further a credible European policy to fight climate change. In this context, the EPP wants the European Union to be the frontrunner in carbon-free and low-carbon technologies as well as in the clean-tech sector.

We would also like to establish a common energy policy by creating a real European electricity system through the convergence of transport networks and creating coordinated markets of capacities at the European level in order to share the costs, guarantee supply security, avoid power failures in peak times, notably during the winter, and generate investment for renewable energy sources.

We are convinced that a courageous and rapid move towards the most modern and efficient sustainable technologies will benefit not only our climate and provide the basis for a global solution to climate change, but that it will also be beneficial for the economy as it will make us less dependent on fossil fuel imports. This is an important investment, which will benefit all of our citizens and future generations. The European Union must remain the world leader in this area. Furthermore, Europe must engage all relevant international partners in order to advance towards setting tangible global climate change commitments, a pre-condition for succeeding in combating climate change.

Binding, but realistic, EU level targets for 2030 could be proposed for those policy areas where they provide a proven added-value in terms of investor certainty, as well as cost-effectiveness. We should develop a more integrated, cost-effective EU mechanism to support renewable energy technologies which are not yet competitive. European climate and energy policies must also safeguard the protection of industrial sectors facing fierce international competition.

The objective of putting the EU economy back on the growth track can only be achieved if energy prices are competitive and supplies are sustainable and secure. Today, energy prices are substantially higher in Europe than in the US and other international competitors, which burdens EU industries with a severe competitive disadvantage and represents an increasing burden for SMEs and private households. In that sense the EPP is fully committed to diversifying our energy sources and to the completion of the internal energy market. True competition will help bring down energy prices. No region or Member State should remain isolated from European networks after 2015.

Europe's energy dependence is one of the biggest challenges for the competitiveness of our economies. We need a common approach and public support to reduce this dependency, as well as a clear common approach to preserving and exploiting energy resources within the European Union, reducing energy consumption and investing in research on low-energy technologies and renewable energy. Significant investment in new and intelligent energy infrastructure is needed to secure the uninterrupted supply of energy at affordable prices. Such investments are vital for jobs and sustainable growth and will help enhance competitiveness.

Fighting tax fraud, tax evasion and tax avoidance

Tax fraud, tax evasion and tax avoidance undermine citizen's trust in public administration. These practices are unethical and unfair to those who work hard and contribute their fair share of taxes in order for society to function properly, as it steals resources from the financing of education, public health and welfare. It distorts a level playing field, creates an uncompetitive environment for companies and undermines the efforts of countries seeking to restore sound public finances. Tackling tax evasion, addressing bank secrecy and fighting money laundering are crucial components of a functioning democracy.

Tax fraud, tax evasion and tax avoidance are, to a large extent, a cross-border problem. They therefore demand a cross-border solution. We will fight for the establishment of a common definition of EU tax havens and decisive action against them. Other new measures are required, including improving methods used to identify taxpayers involved in cross border tax evasion operations, strengthening rules on mutual assistance and enhancing the coordination of tax systems in the EU. These measures should also include the establishment of a common consolidated corporate tax base. The EU shall also push for higher standards of transparency in international fora, such as the G20. Existing bilateral agreements between any EU country and third countries, or overseas jurisdictions, shall apply equally to all EU countries in order to ensure a level playing field.

Reforming the Single Market to make it a real engine for growth

Providing for the free movement of persons, capital, goods and services across the European Union is a key policy to stimulate economic growth without further increasing public debt. We must act with urgency, both at the Member States and European levels, to remove the remaining barriers that hinder market access and competition while respecting core labour standards and social rights. It is of utmost importance to ensure that the Single Market laws are implemented and enforced correctly by the Member States so that citizens and businesses can truly benefit from the Single Market. The reform of the EU's Single Market is the best way for Europe to increase the level of competitiveness and return to growth and attain high levels of employment. The implementation of the Services Directive is therefore an urgent priority.

Creating a Digital Single Market is crucial, since it can be a driver for competitiveness and economic growth, providing jobs for highly qualified workers while at the same time presenting consumers with a wider choice of goods at competitive prices. By breaking down barriers for European companies and entrepreneurs, the digital economy can act as a spearhead for creating jobs and achieving a competitive Single Market. By linking the digital agenda with the development of e-commerce and new services such as e-health, e-trade, e-banking and e-learning, improving digital infrastructure is pivotal in opening up the Single Market.

The digital economy has become a reality and has many advantages for citizens all over Europe. Sustainable and strategic investment in key enabling technologies is a driving force to foster the technological and economic competitiveness of Europe. These technologies enable the development of those goods and services that can become part of everyday life in the future. We want to support these technologies by providing funding opportunities to make Europe an attractive business environment for these industries and to incentivise cooperation between research institutions, industry and SMEs.

By advancing a truly trans-European transportation network we can facilitate the movement of both people and goods. The EU should take steps to remove bottlenecks, especially in the form of administrative and technological barriers in order to create a modern, efficient and sustainable European transportation infrastructure.

Strengthening SMEs

SMEs are the backbone of the European economy and play a fundamental role in our efforts to create new jobs. All efforts should continue to restore liquidity to the economy and facilitate financing of investment, particularly with respect to SMEs. We recall that all EU Member States must respect the agreed principle of the Small Business Act which stipulates that it should only take three days to start a new company in the EU. Rules should be simplified, red tape should be cut and SMEs should be given real opportunities to grow by commercialising their products and services freely across the Union's Single Market and beyond. That is why we encourage the finalisation of the Common European Sales Law project, which has the potential to significantly benefit consumers by encouraging more cross-border sales, particularly by SME's.

We need to create the right conditions for SMEs, enabling them to reach their full potential. Proper market access and affordable intellectual property rights for both SME's and larger companies will increase incentives for profitable innovation. We should ensure that the EU remains fiscally competitive for entrepreneurs and innovators. We will fight for more accessible R&D funding and better market access for SMEs through ensuring that public tenders are allocated in such ways as to foster innovation. Through the reform of the banking sector in Europe, we want to ensure that viable European SMEs have access to affordable credit, irrespective of the country of their establishment. The ECB and the EIB must have an active role and adopt measures in order to facilitate access to credit under reasonable conditions for companies, especially SMEs. Most SMEs are family businesses and there is a specific focus on them in the Small Business Act. Support should be provided on an equal basis to family businesses and to start-ups.

Ensuring a high level of consumer protection

Consumers are at the heart of the Single Market and must be empowered to make use of their rights and be allowed to make decisions freely. Consumer protection must be reinforced, especially in the context of the development of the digital market, taking into account cross-cutting issues such as data protection, online advertising and unfair commercial practices. In order to ensure an effective and efficient enforcement of their rights, consumers must have access to redress mechanisms.

Investing in European regions: European solidarity for higher growth and competitiveness

Economic, social and territorial cohesion enables all Member States, as well as regional and local authorities (including the cities), to make the best use of investment opportunities, according to their own needs, to enhance their competitiveness. Cohesion policy is also the instrument to implement the common goals of the Europe 2020 strategy. Reformed cohesion policy, focusing on innovation, SMEs, renewable energy and energy efficiency allows for strategic public investment in all Member States and is therefore not only an instrument which promotes solidarity, but also enhances competitiveness, ensures energy security and creates jobs and growth all over Europe. Efficiency and productivity need to be the key drivers of cohesion policy. Every Euro spent from the EU budget should bring added value to the projects it supports and to the communities in which the money is spent. EU

funding should be used to make the best possible impact on improving competitiveness and creating jobs in Europe.

Demographic challenges and harmonisation of work and family

Longer life expectancy presents both a challenge and an opportunity at the same time. These changes will affect pension systems, health care systems, housing, assistance for the elderly, security, mobility, urban planning, transportation and tourism. Seniors have to be involved in the formulation and implementation of the policies adopted to cope with these changes and to prevent discrimination, abuse or poverty.

The social and economic implications of longer life expectancy are numerous. The impact on social security systems is crucial. We have to defend it in the interests of respect and intergenerational solidarity. Concerning health policies, we have to develop a strategy centered on the concept of "healthy ageing" which promotes lifelong healthier lifestyles.

Strong families are also a precondition for positive demographic developments. The EPP recognises the family as irreplaceable and as the core institution where love, charity, sympathy and human solidarity are cherished and instilled, thereby uniting different generations. While clearly honouring the importance of the family for raising children, the EPP advocates that pro-family policies should also focus on instruments which have proven their positive impact on the demographic trends, such as support for the family in the first years after the birth of children. The EPP reaffirms its support for promoting the human right to education and to parental freedom of educational choice.

Blue Growth: maritime policies as a source of growth and prosperity

The Sea is a source of prosperity and growth potential for the whole of Europe. This is why the EU's Integrated Maritime Policy, must seek to provide a more coherent approach to maritime issues, with increased coordination between different policy areas that include growth, environment, shipping, fishing, sea zones, continental shelf, exclusive economic zones, and fishing zones. In these policy areas there are sectors of the maritime economy with high growth potential, where the EU should focus its attention on. This includes traditional industries, such as marine tourism and fisheries, and sea energy exploration as well as emerging economic sectors such as renewable energy sources, aquaculture and marine biotechnologies.

Safeguarding food and water security

The world's population is increasing at a rate of 80 million per year. It is expected to reach eight billion people by 2025. This places ever greater demands on food security, especially in the developing world. Europe therefore needs a strong, efficient and sustainable agricultural sector. To ensure the future of European farming, we need a balanced and sustainable common agricultural policy that embraces different farming techniques, with a special focus on young farmers and the growing demand for local, seasonal and organic products. We also need to develop services in rural areas in order to avoid a rural exodus, especially of young people. Europe must also support fishing and aquaculture professionals with a common policy to promote sustainable and competitive fisheries. If we want to meet the demands of a globalised world while protecting Europe's citizens we must: a) ensure the production of high-quality products in the EU, taking into account the demands of farmers and consumers; b) ensure competitiveness at local/regional, European and global level; c) contribute to the global food balance, and by doing so, contribute to world food stocks, energy security and climate protection. To achieve these goals it is necessary to ensure that young people are given the opportunity to find jobs in fishing and farming in order to promote a dynamic, innovative and competitive European agriculture and fishery sector.

Water security is one of the main global challenges of the 21st century. During the next decade, tensions and conflicts over access to water are likely to become more frequent and could endanger stability and security in many parts of the world. Demographic and climate developments further complicate this situation. We have to work harder and faster to enhance partnerships, promote cooperation on shared waters and propose sustainable solutions to water security challenges.

Sustaining food safety

EU citizens are more and more demanding and concerned about the quality, safety and origins of their food. The EPP pays special attention to the traceability of food products, placing an obligation on producers to provide information so that the consumer can decide for themselves whether or not to purchase the product. Information and education are essential to enabling our citizens to make informed choices. We underline that EU citizens have the right to: high-quality food, especially when it comes to hygiene and safety;

transparency and traceability in the food chain; clear, precise and informative food labelling; traditional and regional specialities and cuisines.

Education

The EPP attaches high importance to the role of high-quality education in ensuring that the EU achieves its goal of becoming the most competitive, dynamic knowledge-based society in the world. Europe needs to focus on digital illiteracy and to build stronger links between education, new technologies and innovation. The EPP reiterates the importance of lifelong-learning programmes and of EU backed measures to provide people of all ages with fair access to high quality learning opportunities. The EU has to stay on top of up-to-date developments in education to provide youths with employment opportunities. New technologies like online education and the creation of a framework to recognise degrees from digital universities can provide the answer. The EPP stresses the importance of the new multiannual programme 2013-2020 with regard to education, youth and citizenship. Actions and measures taken in these programmes should respond to the needs of the European citizens and be based on an adequate and efficient budgetary framework.

The EPP believes that national minorities need legal safeguards to preserve and protect their language, culture and identity. The European Union should develop a legislative framework for the protection of persons and communities belonging to national minorities. Furthermore the EU should encourage that best practices are shared between member states.

Providing a future to young people

The EPP is committed to young Europeans, just as young Europeans are committed to the European project. We believe in the ability of young Europeans to create, to grow, and to prosper. The best educated generation in the world deserves more and can achieve more. With hard work, with commitment and responsibility, the youth of Europe can strengthen our Union.

We are the political force that invited young people to participate in the decision making process, therefore we welcome the proposals of young Europeans from all over Europe:

- To have a complete internal higher education market by achieving: Full recognition of qualifications across Europe; a European framework for education standards; greater cooperation in research and increased mobility of students and lecturers beyond the existing mobility programmes; automatic recognition of degrees in all EU member states; a universal graduate diploma in the EU, which would allow full freedom of movement of students across the EU.
- To introduce EU education in schools across Europe in order to prepare the next generation for future challenges and to nurture to a European approach towards sustainable development.
- To launch an annual EU Job Fair week in higher education institutions across the EU.
- To launch an EU-sponsored network for young entrepreneurs in order to facilitate an exchange of experience, ideas and to foster transborder joint projects and investment.
- To focus R&D and innovation investment on boosting the economy and job creation.
- To harmonise the procedures of establishing a company in all the EU Member States.
- To launch an official EU network for collaboration between SMEs, large companies and educational institutions.
- To support the full implementation of the Points of Single Contact for start-ups, introduced by the European Commission and to further develop the EURES jobs site.

United, we can make sure that young people look at the future with optimism, hope and confidence.

Voluntary services

Volunteering is a major tool for nurturing civil society and strengthening solidarity – one of the core values of the EU – as well as an essential component in supporting community development programmes. It plays a crucial role in improving social cohesion, shaping society and providing people with new competences and skills.

Cross-border volunteering in particular gives young European citizens opportunities for intercultural enrichment. The EPP supports more EU funding for volunteering and highlights its social dimension as an expression of European citizenship as well as the health, education and humanitarian benefits it provides.

SECURITY FOR EUROPEAN CITIZENS

Security for citizens in Europe is a key priority for us. While assuring the free movement of persons within the European Union, we have to do the utmost to prevent criminal acts such as terrorist attacks, cyber-attacks, organised crime, fraud and corruption. We have to fight criminal acts as well as their causes. We have to fight new criminal threats that have emerged in areas such as intellectual property, individual privacy and personal integrity.

Open borders, immigration and integration

The Schengen Area, which benefits 650 million travelers annually, is one of the greatest achievements of the EU. However, it is a process which has yet to be completed. The management of the Schengen agreements must place more emphasis on political responsibility sanctioning defaulting Member States and Frontex's resources should be reinforced. The internal mobility of qualified workers can contribute to tackling labour shortage in a number of member states. Whilst having abolished internal borders, Schengen states have also tightened controls at their common external borders to ensure the security of those living and travelling within the Union. EU Member States need to cooperate closely on border management to ensure internal security is maintained. External borders are prone to irregular migration, human trafficking, illicit arms and drugs circulation, as well as international terrorism. Frontex must be reinforced. The EU must also effectively cooperate with third countries' border security authorities to prevent crime from spilling over. The EPP underlines the importance of addressing root causes of migration flows by enhancing cooperation with the countries of origin and transit, including through appropriate EU development support and an effective repatriation policy. At the same time, victims of political and religious persecution must receive genuine protection.

EPP believes that when dealing with illegal migration, we must:

- Link financial assistance to third countries with their progress on fighting illegal migration and cooperating on issues such as asylum, readmission and returns.
- Promote extra cooperation and synergies of Coast Guard Services.

The EPP supports a common migration policy, which also reflects needs in our labour markets. Some of our Member States face a shortage of qualified labour that is not

completely met from within the European Union. Even in some Member States with higher unemployment, shortages of qualified labour do occur.

- The EU must remain competitive on the global labour market, which is why we need more skilled people in the EU.
- We need enhanced cooperation between governments, civil society and the private sector.
- We must develop a method to recognise diplomas and professional qualifications of non-EU migrants.
- Integration policies for migrants into our communities have to be developed and strengthened. Integration is a two-way road which involves both rights and responsibilities.

A European asylum system

The right of asylum for people fleeing their country of origin for fear of persecution has to be respected and protected. Europe, with its political and economic stability, has a responsibility to show solidarity and provide safety for people in need. This must be carried out under conditions that are just, humanitarian and in accordance with the rule of law. The Common European Asylum System and the establishment of the European Asylum Support Office provides for standards to qualify for asylum, minimum standards for reception facilities for asylum seekers and the establishment of Eurodac for the comparison of fingerprints in all Member States. This is the foundation of shared responsibility and solidarity in this area between Member States. Now action is necessary for it to be fully implemented:

- We underline our clear commitment to the Charter of Fundamental Rights and the obligations of International law, including the Geneva Convention. As Member States work closer together to implement a common asylum system, legal opportunities for individuals to immigrate to Europe must develop;
- We have to improve the implementation of the Common Asylum System and enhance practical cooperation between Member States;

- We must show solidarity with third countries in troubled regions that carry the largest responsibility for displaced persons. We need to continue to provide support to the United Nations Refugee Agency (UNHCR);
- We must tackle the abuse of asylum systems;
- We need to exchange best practices between Member States;
- The EU has to build partnerships with countries of origin and transit and help them to develop their own asylum systems.

Return and visa policy

We need to develop the necessary preconditions for an effective and humane system for return. The EU's policy to facilitate visa-free travel must not compromise our common efforts to tackle illegal immigration.

- We need to develop and implement voluntary readmission programs, the effective organisation of returns as well as increased cooperation with competent authorities in countries of origin and transit.
- A sustainable asylum policy requires tackling the root causes of forced migration and displacement. Therefore the EU has a strong role to play in reducing food insecurity, addressing the consequences of climate change in fragile developing countries and regions and strengthening democracy and the respect for human rights. This responsibility rests first and foremost with the individual Member States. Member States should allocate adequate resources and implement necessary measures to make sure that return decisions actually lead to the return of persons to their countries of origin. Cooperation at EU level has to be strengthened to allow for this.

Fighting organised crime and corruption

The prevention of and fight against serious and organised crime, especially corruption and money laundering, are top priorities as they undermine the rule of law, fundamental rights, good governance and deprive governments of important revenues. These crimes harm the public and private sectors, decrease the confidence of the population, threaten democracy, damage the legal economy and distort the EU's internal market.

Moreover, recent cases of alleged corruption involving EU politicians undermine the credibility of EU institutions. We have to put an end to corrupt and non-transparent

practices. The fight against corruption should not be abused for political purposes and the guarantee of a fair trial and presumption of innocence are fundamental human rights which need to be respected. We believe that transparent politics is vital for the future of democracy and we are committed to improving transparency and strengthening the rule of law.

We need to safeguard the regular economy and ensure our citizens' security.

- The EPP supports targeting and seizing criminal assets from criminal organisations that operate across national borders.
- Law enforcement and judicial cooperation between Member States and with third countries has to be promoted. We need to find common legislative standards and operational tools to effectively combat crime.
- Actions at national and European level have to extend from crime prevention to law enforcement, as preventing organised crime requires a multidisciplinary approach.
- Enterprises should be excluded from participation in any public contract throughout the EU if they have been found to have participated in a criminal organisation, money laundering or any other serious crime.
- The EPP calls for swift implementation of all necessary reforms, including the adoption of lustration legislation, which will ensure consistent enforcement of the rule of law and democratic principles in all post-communist countries where the decomposition of totalitarian residues failed.
- We need extradition agreements with third countries and mutual legal assistance agreements, as they are key to fighting organised crime at a global level.
- Trafficking in human beings is the slavery of our time. It is a serious crime and a tragic violation of human rights. We acknowledge the gender-specific aspect of human trafficking. Figures show that women and girls are the main victims of trafficking. Working towards the elimination of trafficking in human beings cannot be achieved without strong cooperation across the EU and beyond. At EU level, the focus must be on criminal law provisions, the prosecution of offenders, victims' support, victims' rights in criminal proceedings and establishing partnerships, in particular with civil society.

An ethical environment must be cultivated.

Better police, judicial and customs cooperation

Police, judicial and customs cooperation is intended to ensure a greater level of security for EU citizens. The European Arrest Warrant has been one of the most successful tools in the fight against crime and in enhancing judicial cooperation. We must assure Europe's citizens that the effective disruption of criminal networks is brought about by the efficient coordination of investigations. Mutual trust between judicial administrations is a priority. Moving closer to a genuine European area of civil law by improving the regulatory environment and effectiveness of justice systems across the EU has always been a priority for the EPP.

- Particular attention has to be given to the full recognition of evidence, sentences and confiscation orders in all Member States.
- The EPP is in favour of a European Investigation Order as it addresses difficulties in obtaining information and evidence in cross-border cases.
- We need to ensure a high level of support and protection for victims of crime regardless of where in the Union they fall victim to the crime.
- The EPP welcomes the creation of effective instruments and measures to control the flow of EU money whilst respecting the principle of subsidiarity.

Strengthening privacy through data protection

The EPP believes that privacy is a fundamental, inalienable human right. The progress that has been achieved over the last 20 years shows that the digital age has come to affect the economy, security strategies, communications, state responsibilities as well as all branches of everyday life.

- The reform of data protection rules, which was driven by the EPP, serves to reinforce privacy for citizens as well as increase consumer confidence online, which provides a welcome boost to the Digital Single Market.
- This set of rules will achieve greater harmonisation in the single market. However, it is essential that the new rules strike the right balance between protecting personal data and ensuring the free flow of data in the EU digital single market, which is a necessary condition to benefit from the innovation potential of the digital economy.

The new regulation must not impose excessive administrative burdens and costs on businesses, which would have a detrimental impact on innovation.

- Privacy laws must not be designed to infringe upon free speech and freedom of the press.

Cyber security - our European society becomes more vulnerable to attacks

Recent large-scale attacks against governments, information systems, industry, banks and business, as well as individuals, emphasise the need for action to prevent and adequately react to dangerous attacks.

The use of cyberspace for criminal activities or espionage is subject to rapidly evolving technological developments. The resilience of networks and cyber security systems depends on an adequate level of preparedness.

- We need to have equally innovative and flexible responses, ranging from support for cross border cyber investigations and the training of police, to legislative measures.
- Cooperation and the exchange of expertise and information among the Member States and between the public and the private sectors has to be increased.
- We need to strengthen the education of the wider public regarding the challenges on cyber space and the rapid technological changes we face, which again will contribute to increased cyber security.

The creation of a common civilian task force

It is possible to provide for a common civilian task force: it would be more effective in ensuring that humanitarian crises are managed in a coordinated way and would symbolise in the eyes of European citizens, as well as worldwide, Europe's ability to be united and give expression to a common hope: solidarity amongst nations.

PEACE AND STABILITY IN A GLOBALISED WORLD

Acting together to promote our values and interests

Europe has, more than any other continent, shaped the world in which we live. But today, it is one of many players and power centres around a globe on which people, capital and ideas travel faster and more frequently than ever before. In this world, the European Union needs to represent the interests of its citizens, and at the same time strive to achieve the best for humankind. In a time when we are increasingly threatened by global concerns, such as international terrorism, weapons proliferation, failed states, climate change, natural disasters and mass migration, the EU must reaffirm its values in the eyes of the world and do everything in its power to defend and promote them. In today's globalised world, nation states acting alone will not be capable to defend our values and interests.

From a single message to common action

The EU must strengthen and increase the efficiency of the European External Action Service as its most important foreign policy instrument. The European Parliament's scrutiny of the Common Foreign and Defence Policy should be expanded in order to increase democratic accountability. Only with a strong European Foreign and Security Policy will we be able to promote our values and interests in a rapidly changing world. Stronger leadership at the head of the EEAS will contribute to enhancing cooperation between the EU and the Member States, increasing the joint responsibility of the EU foreign policy among the Member States, which will in turn facilitate the creation of a common European message.

Strengthening the EU's presence in its immediate neighbourhood

Our immediate neighbourhood is a source of challenges, new opportunities and potential threats that we will not be able to tackle and overcome without a consistent EU presence in these countries and a clear objective to develop closer relations with them irrespective of whether or not a country is a potential EU member state. The enlargement of the European Union is also one of its success stories because it allowed the EU to spread freedom, democracy, peace, stability and the rule of law throughout our continent. With the last enlargement rounds, the EU has managed to embrace most parts of the continent. In the future, it has to be clear that becoming a member of the European Union requires not only the fulfillment of political and economic criteria but also the capacity of the EU to integrate

must be taken into account. The identity and the capacity of the EU to act have to remain intact.

Breathing new life into our relations with the Western Balkan countries

Barely twenty years ago, the Balkans were a place of suffering war and bloodshed. Therefore, the EU must continue to give a high priority to peace, stability and reconciliation in this region. Progress has been made: Croatia became the 28th EU Member State last year; membership negotiations have started with Montenegro and they will soon begin with Serbia, following the landmark EU-facilitated agreement between Belgrade and Pristina.

However, in some countries, Albania, FYROM and Bosnia and Herzegovina, the EU presence must be more effective and its policy more focused on facilitating political dialogue and consensus building, which are often undermined by inter-ethnic tensions and mistrust between communities. These divisions represent a threat to long-term political stability. The prospect of EU accession negotiations provides leverage which may be used to foster political, economic and societal reforms and to restrain nationalist tendencies in the Western Balkans. Regional cooperation and a full commitment to the good relations with neighbours are essential elements of achieving these objectives.

Re-launching the Eastern Partnership

Designed as a measure to support eastern democracies, the EaP (Eastern Partnership) is based on a community of values and principles of freedom, democracy, respect for human rights and fundamental freedoms, and the rule of law. Although the EaP countries have committed themselves to these values, differences are emerging within the group of EaP countries due to them pursuing different objectives and failing to commit fully to closer relations with the EU.

Moreover, these EaP countries are under constant pressure from Russia, which is attempting to undermine seriously the EaP in order to restore its influence over former Soviet countries through the establishment of a Customs Union and Eurasian Union.

The EU must remain committed to supporting fragile eastern democracies:

- The EU has to develop a new set of incentives and strengthen the content of the Eastern Partnership while offering a clear prospect of further integration to these EaP countries willing to commit themselves to the EU, and act accordingly.
- The EU must become more involved in seeking a resolution for the protracted conflicts in the EaP countries (Transnistria, Nagorno-Karabakh, South-Ossetia and Abkhazia), which are the cause of long-term political instability and prevent the implementation of crucial democratic reforms.
- The EaP parliamentary body – the Euronest assembly – must overcome the limitations, which are caused by its structure and the frequency of its meetings as well as by more nationally oriented discussions than ideologically inspired ones. In that sense, the establishment of clear political groups within Euronest and an increased visibility of its meetings will reinforce the feeling of co-ownership from the EaP side and make the commitments adopted more binding.
- The EU needs to develop a much longer term approach to its strategy on eastern relations. That also means placing a stronger emphasis on the development of civil society assisting younger generations through targeted programmes, and introducing a more liberal visa policy.

Offering a new vision for the Mediterranean

Both sides of the Mediterranean share a common destiny. The region offers tremendous opportunities, but also presents many challenges. Therefore it merits special attention.

The EU must have a concrete vision for this region and propose new strategies for Southern Mediterranean countries. This strategy may include launching proposals for the Union for the Mediterranean and determining how to overcome the limits of the bureaucratic, technical and vague approach of the current European Neighbourhood Policy for the South.

The EU was not able to anticipate the Arab uprisings, but must actively support democratic developments in the region. Only the promise of shared prosperity can rally the support of the wider public in the region. The objective of creating a prosperous, democratic and stable neighbourhood must remain the key priority of the EU in all of its interactions with countries in the Southern Mediterranean.

The Middle East Peace Process must also be a priority of the EU's southern policy. The EU must be more active and more visible in the search for a peaceful settlement by contributing to the implementation of a two-state solution for Israel and Palestine.

The recent developments in the Eastern Mediterranean, particularly in Syria and in Egypt, underline the importance of Cyprus as a European pillar of stability in the region. In light of the important oil and gas discoveries in the Eastern Mediterranean, Cyprus also plays a central role in bolstering EU's energy security. These developments underline the need for a comprehensive settlement of the Cyprus question based on UN Security Council resolutions and on the principles on which the European Union is founded. Therefore, Turkey should take all necessary steps, including the withdrawal of troops, to avoid any kind of threat or action against a Member State or source of friction or actions, which could damage good neighbourly relations and the peaceful settlement of disputes: implementing the Ankara Protocol, handing over Famagusta to its lawful inhabitants, respecting the sovereign rights of EU Member States to explore and exploit their natural resources in accordance with international law, including the UN Convention on the Law of the Sea.

A leading role for Europe in a fast changing globalized world

In the context of global competition and international threats, and at a time when America is placing a greater emphasis on other regions of the world, Europe has become more responsible than at any time since the Second World War for its own prosperity and security. Therefore, it must be more active in promoting and protecting the interests of Europeans. The EU will only be able to do this through engaging in strategic partnerships and by developing a new European security strategy.

A strong EU-US partnership

The EU must maintain and develop a strong transatlantic partnership with a free and fair market built on common values. Together, the EU and the US can assume global leadership in developing strategies to address global threats and challenges. A Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) should be the first step towards a transatlantic free market, which should evolve to include also Latin American countries in the future.

The TTIP will contribute to increased growth, which will create more jobs and prosperity. It will also act to strengthen the geopolitical standing of the transatlantic community.

However, the negotiations on the TTIP must take into account the importance of safeguarding important elements of the EU's identity and protect high standards.

Defending free trade and open markets

Europe represents 10.6% of the global population and 30.4% of global GDP. Other regions of the world will continue to gain influence and power.

Open markets are a prerequisite for ensuring competitiveness and the development of European companies as global leaders. Free trade and access to global markets are important catalysts for job creation and growth and are decisive factors in enabling European companies to become global leaders. The free trade agenda needs new momentum in the form of bilateral and multilateral free trade agreements, including the completion of the Doha Round. Human and labour rights, as well as environmental standards, must be included in all trade agreements with our partners.

Therefore, the EU's trade policy should be based on balancing open markets with the need for fair competition, fair and equitable trade agreements and sustainable development. Barriers to trade should be eliminated, and standards harmonised. We must resist populist temptations for more protectionism as it would endanger prosperity, both in Europe and around the world. Improved market access for EU companies must be guaranteed in each of the different trade negotiations currently underway.

Latin America stands out as a region which shares many values and interests, history and, increasingly, economic ties with the EU. A number of Latin American countries are strategic partners of the EU, sharing common objectives on issues such as climate change, security, global governance, economic issues, development, education, the fight against poverty and inequality. The EU should continue encouraging and assisting the processes of regional integration and cooperation. Moreover, the EU should enhance its economic and political engagement with Mexico, Chile, Colombia, Peru and Central America and try to give a renewed impetus to a balanced and ambitious association agreement with MERCOSUR so that new growth and jobs can be created on both sides.

China is an important economic partner and one of the greatest emerging powers in the world. The recently launched trade talks aimed at creating an investment agreement with China will create major opportunities for European businesses. Although limited in its

scope, this paves the way for new scenarios in our trade relations with emerging powers. At the same time, the EU has to set high health, social and environmental standards and be extremely vigilant in its relations with China, particularly in relation to human rights.

Constructive relations with Russia

With regard to Russia, the EU's biggest neighbouring country in the east, it is important to develop close relations in order to cooperate on issues of common interest such as stability beyond the EU's eastern border, energy security and international affairs. Likewise, our relations are defined by economic inter-dependence, increasing cross-border traffic and largely shared cultural roots. Therefore, an open and practical dialogue should be conducted with Russia in relation to a range of important issues.

- Respect for human rights and fundamental freedoms should continue to figure prominently on the agenda.
- We want Russia to develop into a modern country, politically and economically. We also wish to support its balanced integration into the European and international economy.
- The depth and width of EU's relations with Russia very much depends on Russia's willingness to fulfil its international obligations to maintain democratic standards and the rule of law, but also on its economic obligations under WTO trade rules.
- We strive for a new partnership agreement between the European Union and Russia, an intensification of the cooperation between the respective civil societies, a survey of visa regulations in the light of the development of EU-Russia relations - especially for business people, scientists and students - and an intensification of the cooperation on matters affecting the Baltic Sea as well as closer cooperation in the field of foreign and security policy.
- With regard to concerns relating to the EU's Eastern Partnership countries, we call for Russia to cooperate with the European Union. Having stable and successful neighbouring countries is in the interest of both the EU and Russia.

Promoting human rights and fighting poverty in the developing world

The EU should reform and improve its development policy in order to increase its effectiveness and accountability. This new policy must be based on the principles of subsidiarity and social market economy. The private sector and civil society should become fully recognised as partners in development alongside governments.

Human rights and the fight against poverty are central factors in development policy. The EU and the Member States should deepen their coordination in planning, monitoring and evaluating development projects. The strengthening of accountability and transparency in government institutions is indispensable to the rule of law and to the creation of prosperity in developing countries. This can be best achieved by empowering civil society and assisting in institution building. Particular attention must be paid to education, since education builds the foundations for sustainable and inclusive growth. Property ownership, SMEs and the private sector in general should be supported. Democracy and human rights are the foundation blocks for development and good governance.

The EU must promote, defend and protect women's and children's rights, especially in conflict or post conflict zones and countries. The EU must fight violence against women and girls and tackle high maternal mortality. The EU needs to transmit its expertise by sharing best practices and by empowering women. Collaboration with NGOs that promote the autonomy of women in the poorest countries needs to be reinforced, for the sake of the development of these countries.

In the years to come, global food security, access to food and stable food prices are a challenge for both developed and less developed countries. Because of the growth of the world population, the demand for food will increase dramatically, whilst rapid urbanisation and climate change will diminish supplies. These imbalances will pose a threat of renewed famine, but they will also offer an opportunity for increased employment and income in the rural areas of the world. Therefore development policies should promote rural development and agricultural production. At the same time the Common Agricultural Policies of the EU should also be reformed in the light of possible new scarcities without resorting to protectionism or dumping.

Poverty is not only a matter of income, but also, more fundamentally, a matter of being able to live a life in dignity and enjoy basic human rights and freedoms. The EU Member States and the EU should stick to their promises as laid down in the Millennium Declaration and spend at least 0.7% of GDP on development aid in order to fight global poverty. The EU should also contribute to an ambitious follow-up of the current Millennium Development Goals programme.

A more effective European defence policy

We need a fresh start for a European defence policy that is deserving of the name. Europe is faced with old threats and new risks in a quickly changing strategic environment. Our American allies are clearly telling us that we must assume the responsibility to take care of our own security in the EU's neighbourhood. And Member States are continuing to make uncoordinated cuts in defence spending while hesitating to use the potential of the Lisbon Treaty to make serious progress in establishing a common defence strategy.

- In the next five years, the EU must undertake much more serious efforts to pool and share its Member States' defence capabilities.
- In the short term, it should carry out a review of national capabilities and urgently develop better ways to link civilian and military structures and personnel.
- In the medium term, the EU needs to set up a strategic military and civilian headquarters. It should launch a White Book on Security and Defence which defines our interests and sets out security priorities and objectives. This will help to provide more and better fitted civilian and military personnel in the service of missions under the Common Security and Defence Policy.
- In the long term, there should be regular formal Council meetings on European defence, a solid European industrial basis for defence and technology, and standby forces under EU command.

All this will help to make the EU a regional security provider and at the same time a strong European pillar of the North Atlantic Alliance.

The participation of the EU in international crisis prevention, the support of democracy worldwide, the fight against terrorism and working to resolve international conflicts must be central elements of a future European Foreign Policy. Common Security and Defence Policy

should be based on convincing diplomacy, a sound economic base and adequate armed forces. This entails the creation of new tools, such as the establishment of a permanent operational civilian and military headquarters for better coordination, planning and conduct of operations, as well as better equipment procurement through the European Defence Agency. It also requires that the EU at once expresses the political will to take advantage of the full range of existing structures, notably the Battle Groups.

The only way to achieve this is by developing European military capabilities through cost-effective solutions by pooling and sharing resources. In other words, a more competitive and efficient EU defence and security sector is needed.

The EU Member States, which are willing to cooperate closely, must make full use of the Lisbon Treaty provision in creating the Permanent Structured Cooperation, in which not all Member States have to participate. Moreover, the defence market must be integrated into the Single Market.

PES

Socialists & Democrats

Party of European Socialists
Parti Socialiste Européen

98, rue du Tône, B-1050 - Brussels
T +32 2 548 90 80 F + 32 2 230 17 66

AISBL - BBCE - N°0897.208.032
info@pes.eu www.pes.eu

The Manifesto received financial support from the European Parliament. Sole liability rests with the author and the European Parliament is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

PES

Socialists & Democrats

Towards a new Europe

PES MANIFESTO

Adopted by the PES Election Congress in Rome
on 1 March 2014

European Parliament elections
22 - 25 May 2014

www.pes.eu

Towards a new Europe - PES MANIFESTO

Adopted by the PES Election Congress in Rome on 1 March 2014

We strongly believe that **the European Union must change**. This May, in the European Parliament elections, **your vote** will give us the opportunity to deliver the EU that you deserve. A **Europe that progresses, a Europe that protects, a Europe that performs**.

Our political family of parties across 28 countries will dedicate themselves to fighting for a secure future for you. The right wing has created a Europe of fear and austerity. During 5 years of an EU conservative majority, **we have fought for a strong, socially just and democratic Europe**. But now it is time to lead from the front. To do that **we need your support, your help, your vote**.

Our programme for the next 5 years of the European Union will **bring back job creation, a productive economy, a sense of community and respect for people**. We want to put you as a citizen and as a voter back in charge and bring back hope to Europe's youth.

This May for the first time you will have a say in who runs Europe. Your vote will **decide who the next President of the European Commission is**. To change the right-wing majority in the European Union, the only vote that counts is a vote for European Socialists, Social-Democrats, Labour, Democrats and progressives.

A Union that progresses

It is time to put jobs first

01

This is our first and main priority: **Europeans, women and men, must have a decent job** that allows a **good quality of life**. Yet here is the legacy of the economic policies of the last five years, in stark figures: nearly 27 million Europeans who want to work cannot find a job, including nearly a quarter of our young people. 120 million in Europe are at or under the poverty threshold. Creating jobs for young people is a challenge which will define us, for this generation and the next, and will remain a key priority for us as part of our long-term commitment to full employment. Central to our job strategy is the **full implementation of our Youth Guarantee plan**. To make it successful, we will substantially increase its budget and extend it to everyone under the age of 30. To create jobs, we will introduce an **ambitious European industrial policy** and will support our **Social Economy** and our Small and Medium Enterprises. We will promote innovative green technologies and improve the performance of our economies. We want to **put an end**

to social dumping, by ending the practice of exploiting workers and precarious contracts that harm many Europeans. We want to promote social justice. We will insist on **strong rules to guarantee equal pay for equal work**, the **protection of workers' rights** and quality jobs; on reinforcing **trade unions' rights, social dialogue** and **anti-discrimination legislation**; improving the protection of workers posted in a different country by revising the Posting of Workers Directive; and promoting better cooperation at European level on labour inspections. We will introduce **decent minimum wages across Europe**, established either by law or through collective bargaining. The jobs we create must allow all our citizens to participate in the economy as proud equals. All trade agreements, including the one currently under negotiation with the United States, must be bound to the **protection of people's human and social rights, decent work, environmental standards, culture** as well as corporate social responsibility and fair trade.

02 It is time to relaunch the economy

Austerity-only policy has harmed our economies and punished those least responsible for causing the crisis. **To create jobs and relaunch the economy, we will prioritize innovation, research, training and a smart reindustrialization policy**, so that amazing breakthroughs discovered in European laboratories and universities can be translated into more jobs for workers in Europe. Our solution is more room for manoeuvre for investments through national budgets that expand rather than shrink our economy. While the crisis has demonstrated that the Euro can act as an effective buffer, the last 5 years have shown that the European Economic and Monetary Union's construction is still incomplete. It has shown the importance of **mutualising responsibility and rights** within the Eurozone. We will **bring down deficits in a sustainable and fair way and manage public debt in Europe with new instruments**. We want to put in place **a real coordination** of the economic and fiscal policies in

the Eurozone that understands the social effects of those decisions on your community. The **European Parliament and national Parliaments** must keep their **sovereignty** and be fully involved in the exercise of the **democratic control** over these policies. The legacy of the Troikas in this regard is a clear failure. After the end of the Troika missions, another model within the framework of the EU Treaties should be established, which has to be democratic, socially responsible and credible. We will be tough guardians of public money, enhancing the quality of public spending, cutting out waste and directing expenditure to get the best value for Europe's people. **The fight against tax fraud, tax evasion** (which represents about €1 trillion every year) **and tax competition** are key priorities for a just tax system. Halving tax evasion by 2020, and **cracking down on tax havens** are our key priorities. We will also promote tax rules that ensure transparency and prevent tax dodging.

“Europeans, women and men, must have a decent job.”

03 Putting the financial sector at the service of the citizens and the real economy

Europeans had to pay for the mistakes and irresponsibility of an unregulated financial sector. **The rescue of banks has cost €1.6 trillion**

of taxpayers' money. Over 5 years, the finance sector has said that it has learned from its mistakes. **We will make sure that never again will**

banks gamble with citizens lives. Instead we must actively put in place the framework that will **make the financial sector work for the real economy** and contribute its fair share to society. Regulation will force banks to serve your communities instead of stripping them. Investors should take responsibility for the losses of banks, not only for their gains. We will further **regulate the banking sector, curb financial speculation** and implement adequate firewalls

between Commercial and Investment Banking. We will **cap bankers' bonuses** and will **speed up the introduction of the Financial Transaction Tax** that we have been supporting for years as a fair contribution of the financial sector to society. We will insist on the creation of an **independent and public European credit rating agency.** We will continue our efforts to **build a robust Banking Union** that is designed to protect European citizens and to give equal and fair access to credit in Europe.

Towards a Social Europe

04

The right wing has used neoliberal policies to cut provisions that have helped people bounce back after tough times. **We will fight for a Europe that leaves no one behind.** A decent income, the quality and affordability of education, of housing, including social housing, of healthcare, childcare and elderly care, as well as the adequacy of pensions are crucial components of our societies. To achieve these aims, **the EU must support Member States in the effective and fair redistribution of wealth and opportunities.** Binding

targets on employment, education and social cohesion are essential. Social policy objectives must be respected in all European policies. We need to ensure that **the EU is a real Social Union as much as it is an Economic Union: economic freedoms cannot outweigh social rights.** We will give opportunities for Europeans to develop their potential by investing in education, skills, childcare provision, life-long learning, culture, student mobility, research, and knowledge.

“We will fight for a Europe that leaves no one behind.”

05 A Union of equality and women's rights

The principle of equality must be at the heart of what it means to be a European citizen. We all benefit from living in a more equal society. Ensuring, promoting and enhancing women's rights and **gender equality remains one of our highest priorities.** We need a binding commitment to **end the gender pay and pension gap.**

Violence against women must be ended. Reconciling professional and family life must mean promoting balance not sacrifice, and **promoting women's free choice and access to sexual and reproductive rights,** must be urgently and vigorously protected in the face of a conservative backlash. We will be **relentless in our fight**

|| A Union that protects

against all forms of racism, sexism, homophobia, transphobia and intolerance. We stand for the **values of equality and of non-discrimination** and promote that women and men must equally share work, share power, share time and share roles, both in the public and in the private realms.

We will **safeguard the rights and well-being of children,** and ensure that no person is denied a job, a position, a future or any other fundamental right because of the colour of their skin, sexual orientation, identity, religion, age, gender, disability, political opinion or any form of discrimination.

“We will fight for a Europe that respects everybody's rights and obligations.”

06 A Union of diversity

Against rising extremism, we will fight for **a Europe that respects everybody's rights and obligations,** not one that is based on prejudice, hate and division. **Everybody must have a real opportunity to participate and contribute to**

the societies they are living in. **Freedom of movement is a right and a founding principle of the EU.** The rights of citizens and their legally recognised families must be respected, while we must fight against fraud and abuse.

True solidarity among all EU member states has to be shown in migration and asylum policy to avoid more human tragedies, and sufficient resources allocated. In order to save lives, Europe and its Member States must act in solidarity and have the

right mechanisms to **share the responsibilities. We want effective integration and participation policies**, assistance to the countries migrants have left. The fight against human trafficking must be reinforced.

A Safe and Healthy life for all

07

European citizens deserve to **live a safe and healthy life.** We want stronger rules that give consumers power. We will protect Europeans' right to **enjoy safe food, safe products and a safe living environment.** We recognize the strategic role of agriculture and fisheries for our societies, and want to promote a sustainable and thriving rural development. The EU must adapt to new challenges, especially

the digital agenda and guarantee broad access to the internet. We need solid EU legislation on the **protection of citizens' personal data and access to information.** Striking the right balance between privacy, freedom, and security is vital. The EU should guarantee citizens' **right to security** by promoting cooperation in the fight against organised and crossborder crime.

“For the first time in EU history, you will have a direct say to designate the President of the European Commission.”

A Union that performs

08 More democracy and participation

For the first time in EU history, **you will have a direct say to designate the President of the European Commission.** We are proud to lead this real step towards a more democratic Europe, and to have paved the way that other political parties now also follow. **The European Union is a political union which ensures the equality of its citizens, and the equality of its states.** European citizens, civil society, and social actors must have full **democratic participation** and control in European Union decisions. We will promote

a prominent role for the European Parliament that has legislative, budgetary and control powers, as the EU institution representing its citizens. **Decisions must be taken at the most appropriate level,** be it local, regional, national or European, **in the interest of European citizens.** All policies must be efficient, respect democratic values, fight corruption and serve citizens in an open and transparent way. We will put in place effective European responses to breaches of fundamental rights, democracy and the rule of law.

09 A Green Europe

The **EU must regain global leadership on the protection of nature and natural resources** and the fight against pollution and **climate change.** This requires both close cooperation with our global partners and leading by example. We will **support clean technology and environmentally friendly production.** As we approach the 2020 deadline, we will therefore support further binding targets on the reduction of carbon emissions, the increased use of renewable energy and improved

energy efficiency. We will promote the implementation of **Project Bonds to finance good investments in the green economy, renewable energy and technology.** Production, consumption and mobility patterns must change and the use of recycling must improve. This way we will reduce pressure on scarce natural resources and **help citizens to reduce their energy bills** and their **ecological footprint.** We will **fight energy poverty** and will **guarantee minimum access to energy** for everyone.

Promoting Europe's influence in the world

10

**“Together, we
will change
Europe.”**

The European Union must carry the **universal principles of democracy, peace and respect for human rights, including women's and children's rights**. In a globalised and changing world, with conflicts and growing inequalities, **Europe must be a global player**. We must build strong alliances to respond to common challenges. We want Europe to have a strong voice and the proper tools to **lead in promoting peace, democracy, and shared prosperity** throughout the world. Europe combines defence, development, trade and diplomacy efforts to maximize the positive effects in its foreign policy. The EU must be an effective agent of peace abroad and an efficient promoter of defence cooperation. We must

support the people struggling for democracy, social justice, non-discrimination and freedom against any form of occupation everywhere in the world. We will support the Eastern Partnership as an important instrument to bring countries closer to EU and will promote strong relations with the Mediterranean region. We must maintain support for European enlargement. Fundamental rights and European values must continue to be respected unequivocally in any future accession. We must **fight global imbalances and poverty** by promoting policy coherence for development and making the Millennium Development Goals and the UN post 2015 agenda a success.

With these 10 projects we, Socialists, Social Democrats, Labour, Democrats and Progressives, will **change Europe over the next 5 years**. **We count on your vote** and we will act tirelessly on your behalf.

Together, we will change Europe.

Towards a new Europe - PES MANIFESTO

Adopted by the PES Election Congress in Rome on 1 March 2014

A EUROPE THAT WORKS

EUROPEAN LIBERALS ARE THE FIRST TO ADOPT ELECTION MANIFESTO

In 2014, we will have the opportunity to shape the future of Europe at a crucial time in the history of our continent. In this election, the choice you make can weaken Europe or make it stronger.

European Liberals are committed to building a stronger Europe to defend our common interests and values. We want a Europe with authority on the world stage. We want a Europe that boosts the economy and creates jobs. We want a Europe that is more transparent and accountable. A Europe that protects the safety and security of its citizens. A Europe of tolerance and equality, with strong civil rights and liberties. A Europe based on genuine democracy and the will of its citizens. A Europe that takes the lead in fighting climate change. A Europe that works for us all.

Liberals want a Europe which inspires trust, not fear; promotes prosperity and unity, not division.

Civil liberties and freedom are the foundations of a liberal Europe and explain the attraction of the European model for the world. Civil liberties are the very foundations of our wealth and we need to defend them when they are threatened. We want a Europe that respects and encourages individual choices and keeps its promise that everyone has the opportunity to improve their own life.

Our priority is to better address the serious economic challenges we face throughout Europe. The recession and record unemployment, including youth unemployment, threaten the long-term future of our communities. A stable and prosperous Europe needs to be built on better policies. We believe in a Europe that is answerable to you and works for you.

European Liberals have a strong track record of making Europe more accountable, more transparent and more effective.

We will continue to pursue strategies and take action that will lead us out of the current crisis and will create long-term growth. We believe in competition, removing obstacles to trade and effective regulation of the market. We will continue to fight protectionism and government interference where they undermine job growth and hinder prosperity at regional, national and EU level.

Creating jobs and opportunities

Liberal policies have proven to create jobs and improve peoples' lives. We can do more with your support.

We believe in the power and success of the European single market, which has created millions of jobs. We will prioritise the completion and expansion of the single market, not least in services, identify and create new opportunities for economic growth and greater innovation, and boost the EU's competitiveness.

Eliminating excessive national rules and regulations as well as border controls, and ensuring free movement of workers, have helped businesses to be stronger and more competitive. However, much more can and should be done to complete the single market and simplify doing business in Europe.

We will reinforce the single market in energy, the digital market, financial services, transport and healthcare sectors, while further facilitating the free movement of services and workers.

- ★ We will work for an EU-US free trade agreement that could boost the European economy by over 100 billion euros annually. We will also strive for free trade agreements with other major economic regions.
- ★ Small and medium-sized enterprises (SMEs) drive prosperity in Europe. We will facilitate the creation of more jobs through easier access to finance, simpler rules for investment funds to support new, innovative businesses across Europe, and opportunities for young entrepreneurs.

- ★ The EU must become a leader in start-ups and in new innovative technology companies.
- ★ The digital economy is vital to jobs. We will work to create a modern economy that simplifies life through more e-services, and stimulates e-commerce by improving faster internet access, guaranteeing an open internet, fighting for net neutrality and creating a genuine single market in telecommunications, including the phasing out of mobile phone voice and data roaming charges by 2016, and unjustified prices for calling or texting across borders.
- ★ We support the establishment of favourable financial and taxation frameworks to encourage the setting up of new businesses. Investment must be welcomed in Europe.

We believe that the greatest social and economic crisis now facing Europe is unemployment, especially among young people. These European elections must be about identifying opportunities through employment, education and training and this is the top priority for those elected as ALDE Members of the European Parliament.

Apprenticeship diplomas and university diplomas must be freely recognised across borders. Dual training, university and enterprise across borders must be strengthened.

We support the notion of a 'fifth freedom': the free movement of knowledge – including greater mobility for students, academics and researchers – between member states, so as to encourage inventions and discovery.

Transitioning into sustainable development through a resource-efficient and low-carbon economy with a stronger emphasis on renewable energy will create new jobs and make us less reliant on energy imports.

- ★ We will work for a functioning emission trading system to reduce CO2 emissions, and will work to strengthen it as a driver for innovation and energy-efficient solutions. An effective and well-functioning carbon market is a key tool to reduce greenhouse gas emissions cost-effectively. This includes investment in a pan-European electricity grid and building even more upon renewable energy sources. We will promote a long-term and stable policy framework to promote energy and resource efficiency. This must include member states and the European Union working together to increase energy efficiency, decarbonise energy generation, develop carbon capture and storage technology, promote recycling, reuse and efficiency in the use of natural resources, and phase out environmentally harmful subsidies, including those for fossil fuel production and consumption.
- ★ We will support the shift of EU support under structural and cohesion funds towards research and investment into future oriented sectors such as the renewable energy sources sector.

In the process of creating these new jobs, we will also ensure environmental and ecological sustainability for future generations.

Setting new priorities

We need to rethink the whole budget process. We believe in a larger strategic objective to determine how our money is best spent. We call for an extensive reform of the financial system of the Union, both revenues and expenditure, ensuring that no countries contribute disproportionately.

Budget decisions should take into consideration how best to increase the number of jobs and improve people's lives and the welfare of our communities. The budget must be growth-oriented. We need to focus on innovation, research and development and support better education. Liberals are committed to making better use of your money by continuing to cut administrative budgets and lead the fight for a single seat for the European Parliament.

The original goal of improving people's lives has been overshadowed by bureaucratic bookkeeping. Wasteful subsidies must be abolished.

- ★ We will work towards a real and fundamental shift in the next EU budget so that you will benefit more. EU money must be spent on creating jobs and not to subsidise income.
- ★ We want to reduce and simplify EU rules so that they are easier to apply and enforce in order to avoid waste and error.
- ★ Member states should provide declarations that EU money is not only spent legally but also provides added value.
- ★ EU structural funds must be directed towards job creation, particularly for youth, and greater innovation.
- ★ EU funds should also be directed towards research, which adds value and gives tools to researchers, PhD students and universities.
- ★ Access to funds intended to improve people's lives must be time-limited, with entitlement lost if goals are not met within a specified period.
- ★ We will work for a sustainable economy that respects the natural environment.

Over 40 billion euros are spent on agricultural subsidies every year. Agricultural subsidies in other countries distort the level playing field for European farmers. We want an international reduction of support and a further modernisation of the Common Agricultural Policy towards efficiency and more market orientation.

As Liberals we support a continuous CAP reform. However, we stress that the general rules prohibiting state aid to national industries, companies and products should also apply to the Common Agricultural Policy, thus preventing a renationalisation of agricultural subsidies. We aim to ensure a more transparent and less bureaucratic CAP implementation. EU money must be spent on creating jobs and maintaining food security and safety in all member states.

We support agricultural policy that is balanced between all three pillars of sustainability: economic, environmental and social. This will help farmers to produce more with less.

- ★ We will make sure that family farmers and people in rural areas who preserve the landscape and encourage environmentally-friendly tourism benefit fairly from the Common Agricultural Policy.
- ★ We will shift EU support from agricultural subsidies to modern and environmentally-friendly agricultural technologies to maintain food production and sustainable livestock farming while helping local communities.
- ★ We support investment in research, modern technologies and their translation into practice in all sectors of agriculture, fisheries and rural development.

European Liberals have led the reform of the common fisheries policy, notably to end discards and to decentralise decision-making.

Restoring stable finances

Just as European citizens are expected to balance their household budgets and live within their means, we must ensure healthy public finances. We want a Union in which the criteria of the Stability Pact are adhered to by both the Union and its member states. The currency union can only be sustained if solidarity is combined with solid fiscal responsibility.

Fiscal solidarity depends on fiscal discipline which avoids moral hazard and does not reduce economic incentives for sound public finance.

Agreeing to these principles is not enough. We will continue to lead efforts to hold accountable those who flout the rules.

- ★ We will work for the rapid implementation of a banking union in the Eurozone with a common legal basis for supervision and resolution of banks.
- ★ We will establish a common mechanism to wind down insolvent banks in order to avoid costs for the taxpayer.
- ★ We will create better control mechanisms and more automatic sanctions when the stability and growth pact is broken.

- ★ We want both Eurozone and non-Eurozone countries to remain fully involved in the Union's decision-making on economic issues of common concern, as our economic futures are inextricably bound together.
- ★ While we are committed to the principle of tax competition, we are convinced that we need to do more to fight tax avoidance and evasion.

Stronger in the world and safer at home

While some want to highlight and exploit our differences, we believe our shared values and unity allow us to defend our common interests in the world and individual rights at home. Our strength will help us create jobs and improve people's lives both within Europe and beyond our borders.

- ★ We will promote human rights and protect the vulnerable both within the EU and beyond our borders.
- ★ For Liberals EU enlargement remains an essential instrument of common foreign and security policy.
- ★ We will enhance EU cooperation and strengthen EU policy in the field of justice and home affairs, in particular to fight organised crime.
- ★ While we welcome the new Common European Asylum System, we will further work to create legal and safe routes to the EU for asylum seekers through resettlement and humanitarian visas, in order to eliminate the market for human traffickers and prevent tragic deaths in the Mediterranean.
- ★ We will also work for a Europe open to talents and ideas from people willing and able to contribute to job growth and prosperity on the one hand, and on the other hand enforce a system to prevent irregular migration.
- ★ We will strive for a common cybersecurity policy, which will improve the ability of our member states to protect our privacy and economy.

Our ability to promote the rule of law and individual liberties effectively abroad depends on our ability to guarantee the same rights for those here at home.

- ★ We will continue the fight for full protection of all human rights and we will remain at the forefront of fighting discrimination of any kind.
- ★ We will work for the creation of a mechanism to monitor violations of fundamental rights and civil liberties in the EU and enforce sanctions, on the basis of objective criteria, free from political interference.

- ★ Europe should lead the world in data privacy. Access to the private data of European citizens should always be subject to proper judicial process.
- ★ In a globalised world, no EU country can tackle the threats and challenges we are facing today on its own. EU citizens expect the EU and its Member States to stand together, to act together and to play an effective role in global affairs.
- ★ The world is becoming ever more complex and unstable. Europe will need to depend more on its own military and security resources. A better pooling and sharing of those capabilities is needed to put them to much better use. This would allow faster responses to international crises, as the fight against piracy has successfully shown.
- ★ We work for much closer cooperation between the EU and NATO.
- ★ We will continue to support democratic and economic reforms in neighbouring countries. Healthier democracies on our borders ensure a safer European Union.
- ★ We strongly support the new emphasis on human rights in EU foreign policy.
- ★ We want to increase the influence of the EU in international affairs by establishing an additional European seat in the UN Security Council and other organisations, as well as by teaming up the Eurozone member states as a single constituency in the IMF.
- ★ We believe that the EU should further strengthen its crisis civilian management capabilities and use its experience to guarantee stability, the rule of law and principles of good governance.

For an effective and transparent Europe

The financial crisis has caused the EU to stretch the Treaty of Lisbon. Within the lifetime of the next European Parliament we will support the calling of a Convention to develop the Union further in a democratic direction. By improving accountability for European politicians, we believe they can deliver more effective and efficient results for you.

The EU and its institutions need more transparency and less bureaucracy. We will continue our efforts to simplify EU rules and make them less burdensome.

- ★ We advocate that decisions should be taken at the appropriate local and regional, national or EU level that serves citizens best and most directly.
- ★ With the Lisbon Treaty national parliaments have been included to a greater extent in policy negotiation. In order to strengthen the principles of subsidiarity even further, ALDE proposes an annual subsidiarity check, whereby the European Parliament assesses the Commission's Work Programme to ensure that the principles of subsidiarity and proportionality are being respected.

- ★ We want to make the European Commission more efficient by substantially reforming working methods at the College, and by reducing the areas of portfolios.
- ★ We support the ongoing restructuring of certain parts of the EU administration, such as the Committee of the Regions, in order to ensure that all parts contribute significantly to the decision-making process and the transparent, smooth and efficient running of the Union. We want to maintain the option of abolishing administrative structures which do not fulfil these criteria, such as the Economic and Social Committee.
- ★ We call for an audit of all existing EU agencies. Those that do not deliver significant added value should be abolished.
- ★ We recognise that differentiated integration does not pose a threat to the coherence of the EU as long as further integration remains open to other countries, allowing them to join if and when they choose.
- ★ The European Parliament should have one seat only.
- ★ We support a reinforcement of the democratic nature of the European Union, with a greater involvement of the European and national parliaments in decision-making, and with greater transparency of negotiations and voting within the Council.

The European Union needs to be stronger, simpler and more democratic.

We ask for your vote to help us achieve this.

FROM CRISIS IN EUROPE TO RENEWED EUROPEAN HOPE
TIME FOR REBUILDING

Manifesto of the European Democratic Party

The idea of Europe, of which we are the defenders and champions, is weakened in the eyes of citizens and attacked by powerful political forces.

And yet as countries, nations, regions and citizens, the union of Europe is the only path forward to authentic freedom and genuine sovereignty. Without a structured, voluntary and democratized Europe, we would face changes in the world over which we would have no control.

So we must defend the European Union. But, to defend it, we need to change it.

We are conscious of the reasons for the current public dissatisfaction we are in a position to address them and overcome them. Since 2008, the economic and financial crisis which has affected countries of the European Union to varying degrees has given European citizens the impression that the European Union does not have any sustainable response. The succession of ineffective European Councils has destroyed the already shaky view of the people of a Europe that takes appropriate decisions.

Conversely, Europe must speak with one voice in order to face the challenges ahead. Solidarity is not only necessary in today's society, it is also essential for the European Union of tomorrow to bring prosperity to future generations.

Together, we can act; divided, we are totally powerless. And if we are powerless, we are weak and crushed.

We see a refounded European Union as a decisive asset for the peoples of Europe. Refounded, the EU will refocus on the essentials. Refounded, it will allow citizens to be actively engaged within its institutions.

The European choice is a choice of sovereignty

Europe was first created in order to put an end to two centuries of atrocious wars between close and neighbouring countries. It is on behalf of the millions who died in the twentieth century that the founders of Europe acted. And war has disappeared from our continent.

The founders set themselves the goal of prosperity and economic development of the continent by opening up borders. Three decades of growth have been the result of their action.

Thanks to Europe, the free movement of people and goods on the same continent and between countries with similar values was clearly a powerful development factor.

The fall of the Soviet system was largely caused by the contrast of the levels of development of the communist model and the free European model.

At the turn of the century, however, the turmoil of globalization gradually affected all Europe.

All our countries, small or medium-sized on the continental power scale, were faced with power imbalances: the economical power of multinational industrial networks, out of control growth of often invisible and hardly localisable financial powers, the emergence of political powers with populations in the hundreds of millions or billions of people, huge population mobility, the clash of cultural or politico-religious models; all this raised the question of sovereignty in the hearts of the people.

The question of sovereignty is the ultimate political issue: it is the right of people to be in charge of their own destiny, to improve their future through their own free choice, to change what appears to be a fatality of History.

We maintain that it is misleading the peoples of Europe to make them believe that they can exercise this sovereignty in this new world order in individual countries on their own.

In order to have some influence in the changing world it is necessary to pool resources and share decisions so as to create a common sovereignty.

None of the crucial issues of the future could otherwise be effectively addressed. No fair and appropriate regulation of financial markets, no insurance against speculative storms, no credible management of energy, environmental or climate change challenges, no resistance to product, monetary, social, or environmental dumping, no management of problematic demographic trends, migration or integration: nothing in our future can be addressed or resolved by individual countries, let alone historical regions, not even by middle powers, in a world where it seems inevitable that, in twenty years' time, there is not one European state that will not belong to the group of the world's eight largest economies.

The European crisis is a crisis of democracy

Yet, and this is a worrying European paradox, for a large number of citizens and people, instead of seeing the European Union as their main asset in order to exercise their sovereignty, on the contrary they believe it to be a constraint which deprives them of their rights.

In this era of mass information, there cannot be sovereignty without democracy.

A power which is not open to citizens, which makes decisions they do not relate to and which they feel they cannot influence, is inevitably challenged and rejected.

The European institutions are so complex and sophisticated that they are incomprehensible to citizens, sometimes even for those who are personally involved. The powerful challenges to which they are subjected lead to a challenge of the very idea of Europe itself.

Technocracy is thus a powerful source of ammunition for populism.

The European re-foundation must therefore be carried out in such a way that it addresses two democratic questions:

1. What are the actual aims of the European Union?
2. What role do citizens play in the European Union?

What are the actual aims of the European Union?

The European Union acts on behalf of States and peoples who have voluntarily and permanently joined it in order to give them access to resources, authority and influence, which would be out of their reach if they remained isolated.

The principle governing the Union is the principle of subsidiarity, which assumes that everyone can fully exercise their responsibilities, locally, regionally and nationally, in the areas of its competence. This can lead to the surrender of a number of powers to states or regions.

We believe that Europe needs to focus on the fundamentals and to stop to regulate plenty of minor daily matters, embarrassing for citizens and making unstable the field businesses are developing.

1. For those countries and citizens who have made the choice, **the political integration of the euro area** is essential. The existence of a single currency for these nations and for these peoples calls for effective fiscal convergence. Yet there can be no fiscal convergence without shared political authority. The issue of debt, albeit national but whose consequences resound throughout the whole zone, should lead to shared policy decisions. A true area of solidarity, the European Union cannot allow its peoples to tear each other apart and turn their backs on the weakest. Similarly, if we want to avoid imbalances due to the concentration of activities in the more competitive regions and desertification elsewhere, the existence of a single monetary zone calls for planning policies that promote and encourage the harmonious distribution of these activities across the whole territory.
2. It is essential, for peoples and citizens and for a large part of Europe, **to strengthen and restore our production capacity**. This implies **support for research, technological innovation and new production processes, in many areas in response to changing consumer expectations**. However, a significant proportion of these sectors cannot be considered without a European recovery strategy. From digital technology to biotechnology, from nanoscience to future networks, we face competition from powerful organizations with which we cannot compete unless we join forces. For the economy, the priority for the euro zone should be to focus on the creation of value by SMEs, entrepreneurs and artisans. Similar to the American "Small Business Act", specific rules should be re-established for small businesses to promote their access to credit and the public sector market. **Sensible competition**, with a view to promoting growth and thus for everyone's benefit, **should encourage and not hinder the creation of large European groups** capable of establishing themselves in the global economy. This must be preferred to the dogmatic competition rule, that prevents industrial groups from integrating and allying in the EU. Mobilization of savings should contribute to a European fund for industry in order to stimulate economic activity.
3. It is essential to **defend and promote the European social model**, too often destabilized by the imbalance between standards which, justifiably, we impose on our own producers on European soil, and in the name of competition, the acceptance on our soil and in our markets products from regions of the world that do not meet any of these standards. This causes an understandable sense of rebellion and rejection among our citizens. The principle of reciprocity should be the cornerstone of free trade agreements and govern all areas in a true and well-balanced partnership. It is essential to **reduce regional inequalities**. We need to pursue structural funds policies to support the growth of disadvantaged areas, while ensuring efficient and effective use of this aid.
4. A **strategy for self-sufficiency and energy security** is essential, including the integration of networks and full cooperation for supplies. We propose a European energy community based on the following

points: diversification of a common European energy mix and of supply sources, a mutual assistance mechanism in case of energy shortage. A return to fossil fuels is unthinkable, we must therefore focus our research and development policies on effective renewable energy production.

5. The **defence of the planet and the fight against climate imbalances** is essential. The green strategy has been very ambitious in statements but little effective in its results. The new 2030 goals for emission reductions and use of renewable energy must be one of Europe's pillars of innovation policy, employment and sustainable growth, in order to gain global leadership in order to tackle post-Kyoto paralysis and to promote our economical perspectives.
6. **Foreign policy and European security** in this new world order is essential. It is an absolute necessity resulting from new issues such as "cyber-threats" and terrorism. Pooling of operational facilities of Member States armed forces is needed to put an end to waste and inefficiency. Europe has been too absent from recent global turmoil, it must speak with one voice on the world stage if it wishes to be heard. Thus, external action must be the intrinsic factor in promoting European values such as respect for human rights, democracy and equity in economic development. The European Union should collectively strengthen its **partnership policy with the Eastern Neighbourhood countries**. In this respect the association agreements signed with Georgia and Moldova are a positive but insufficient step. We would like a Europe of 'three circles': in addition to the countries of the euro zone and the European Union sensu stricto, a "circle of shared interests" with countries who wish to move closer to European standards in terms of human rights, democracy, social-market economy and the standard of living.
7. **A fair and effective fight against the tragedies resulting from illegal immigration** is essential. Europe must adopt fiscal, operational and legal means to act within the framework of a common policy on asylum and immigration, the principle of which was agreed in 1999. The first priority is to put in place a European coastguard body responsible for monitoring the maritime borders of the EU and to rescue and receive, in the presence of NGOs, ships in distress in the Mediterranean. Europe cannot think of itself as a fortress closed to the world. But it cannot be open to the four winds, vulnerable to human trafficking. Europe needs a **co-development policy with a win-win partnership with our partners**, including Africa: it must accept regulated immigration, in cooperation with and not to the detriment of the country of emigration.
8. It is essential to **strengthen and reform the Common Agriculture Policy**. To maintain the priority given to food self-sufficiency while promoting the emergence of environment-friendly agriculture, concerned with the quality, traceability and food safety of products and the carbon footprint. The CAP must support not only production, but also the territories threatened by desertion and hydrogeological deterioration, the producers themselves, the sustainable family farms that our societies need to maintain the balance. It should ensure that fair prices are paid for agricultural production, so that farmers can make a living without needing outside intervention from public authorities. In any case, a more balanced distribution of this aid should be the rule. Maintaining a strong CAP should not be provided at the expense of the development of the rest of the planet.
9. It is essential to **fight against all forms of discrimination**. Major differences between men and women, for example in salary or access to positions of responsibility, must become a thing of the past. Thus, the European Union must support toward equal remuneration and responsibility in businesses. EU must combat discriminations as well as violence related to sexual orientation and sexual violence of every kind.

10. It is essential to **promote cultural and linguistic diversity**, which forms the wealth of our continent, our history, our cities and our territories. It makes us what we are. EU's actions undertaken in the 1990's must be sustained and amplified. This is contributing to the flowering of the Member states cultures, respecting their national and regional diversity and, at the same time, bringing the common cultural heritage to the fore. Faced to its extra-European competitors economical power, the creative sector must be encouraged; European states must keep their public subvention system to the cinema and the audiovisual sector.

Decisive democratic progress.

The objective is to effectively involve citizens in the European institutional set-up and have them participate in discussions prior to decisions being taken.

The European Parliament is the democratic platform for elected members and the only institution directly nominated by the citizens of the European Union for the citizens of the European Union, and its role should be strengthened. This requires an increase in its legislative powers, starting with the right of initiative of which it is now deprived.

The Commission has the function of coordination and implementation. Its legislative initiative function should be exercised at the request of and within the framework set by the Parliament and by the Council.

The indication of the candidates for the Presidency of the Commission at the European elections could attract the interest of voters. To add clarity, we propose that the positions of President of the Council and President of the Commission be combined. In this way we would, for certain, finally have a leader of Europe who is democratic, representative and effective.

The European Council consists of legitimate and recognized leaders of each European country. It is necessary to make its work more transparent by making the decisive part of its meetings public and accessible to the citizens, in a democratic scenario which would at last be comprehensible and clear. To be able to hear directly the Heads of State and Government of the European Union compare their views and make their commitments would better enable the understanding and support of the citizens.

We want a Europe that is fair, open and dynamic. Admired by the world for its culture and values. Respected for its political action.

We want to wake up the European people because the dream of a united Europe seems to be slipping quietly away and old nightmares are resurfacing.

We want the spirit that blew on the Fathers of the democratic Europe of the twentieth century to be refounded by and for the young generations of the twenty-first century.

FOR A EUROPE OF
DIGNITY, FREEDOM
AND
RESPONSIBILITY

Election
Manifesto

Table of Contents

INTRODUCTION	2
1. FOR A EUROPE OF HUMAN DIGNITY	5
2. FOR AN ECONOMY THAT WORKS FOR PEOPLE	7
3. PRIORITY FOR FAMILY AND MARRIAGE	11
4. FREEDOM OF FAITH, CONSCIENCE AND EXPRESSION	13
5. HUMAN TRAFFICKING; FIGHTING MODERN-DAY SLAVERY	16

For a Europe of Dignity, Freedom and Responsibility

Introduction

If the economic crisis has revealed anything, it is for certain that a growing number of people in Europe feel disconnected from the European Union as institution and idea.

The ECPM accepts the EU as a political and social reality. A reality that has brought stability and improved life over the years for many people in Europe. But the EU is in need of a new paradigm based on the Christian understanding of the human being, in order to restore the relation between the European idea and the people living in the member states. We believe the EU has become a project of an elite that is largely out of touch with the reality in the Member States. The European project will only be sustainable if the gap between Brussels and the European citizens is closed.

There are many people working in the European institutions as MEP's, civil servants and Commissioners with the intention to contribute to the development of the European Union and the wellbeing of its citizens. However, it is clear that these efforts, well-intended as they may be, did not restore this relation between the EU and the citizens.

Towards a Europe we can relate to

There are signals that the economic crisis of the last five years is easing down, but the situation is still fragile and there still is mass unemployment amongst young people is. The greatest risk the EU can take is to simply go back to 'business as usual'. The old paradigms were the core reason for the economic crisis and the deteriorating relation between the EU institutions, its political direction and the inhabitants of the EU member states.

The ECPM does not pretend to offer a solution for every aspect of the crisis we try to overcome. Our goal is to offer a new paradigm as a direction for the development of the European Union.

The fundament of this paradigm is the realistic view that the human being is relational. In its biological existence, its ecological dependence and economic interdependence, life is relational. Our relational vision is a balance between individuality on the one hand and culture and environment on the other. It is neither collectivist nor individualist.

This is as well the Christian understanding of human dignity that affirms the value of every human being from the beginning and in every phase of its existence, a value that can only be understood in relation with each other. If we understand how valuable the other person is, we can understand the value of life and the need to see and live life relationally. This understanding has shaped the history of Europe and is the foundation of the values we cherish today. All fundamental rights and freedoms are based on the Christian understanding of the preciousness of every individual.

We need a renewed understanding and emphasis on these Christian-relational notions in order to overcome the current crisis. In our understanding, the root of this crisis is individualism in which individual freedom has been separated from the relation with other people and society, and in which the human being is understood as an autonomous individual. This type of individualism has allowed greed to become a major cause for our economic crisis. Individualism is the root of many social problems we face today. The weakening situation of the family, the fracturing of society and the

decreasing solidarity are essentially rooted in this type of individualism. This social situation is a major source of distrust in the European institutions.

Another consequence of this emphasis on autonomous individualism is the commodification of life. There is a development in which weaker and vulnerable life (beginning and ending) becomes subordinated to the stronger stages of life. Currently, the choice of the autonomous individual is often seen as the highest principle and other values like responsibility and mutual care are put under pressure.

The commodification of life is not only seen in medical-ethical debates. It is present in all situations in which the strong use and take advantage of the weak. Human trafficking as modern-day slavery is a real problem in Europe. In our economy we see that those who have a weaker position struggle to maintain a decent level of living. Too often people are seen as a means to an end. Poverty and the number of 'working poor' has reached unprecedented level in post-war Europe.

A Christian-relational approach is necessary to counter these consequences and excesses of autonomous individualism and to provide a balanced view on humanity and society. A view that includes the relational and emotional dimensions of life which are more complete than the current autonomous perception of the human being.

This has far-reaching implications for the EU and its policies. Many policies today are based on the perception of the human being as an autonomous individual who will make rational decisions and strive for efficiency. This view is implicitly reflected in many EU policies which are often only measured for their economic efficiency and outcome. This one-sided focus together with the one-sided approach to economy has enforced a disempowered and disconnected feeling. It is clear that a change of direction is necessary.

Subsidiarity

A reevaluation of subsidiarity based on the relational paradigm is necessary. Subsidiarity means that political decisions and their execution should, in principle, take place at the level to which people relate to and therefore feel empowered towards the decision-making process. Due to the lack of subsidiarity many feel unrelated and therefore disempowered. We need an EU that understands this and tries to build the relation with the people in the EU. This means an EU without the federalist dream of an 'ever closer union'. Rather an EU that will refocus with more energy at the decisions and tasks that need to be done at this level.

Our relational understanding also includes the cultural dimension. Any person is related to and shaped by the surrounding culture. Even though culture is not a nationalist one-dimensional concept, it is a reality that has tremendous effect on politics and policies. It is a reality that has not been given sufficient weight in EU policy making due to the limited individualist understanding of the human being. As a consequence the EU has been on a crash course with economic and political realities in the member states in the last few years. This has been most visible in the euro crisis, a crisis partly caused by failing to understand cultural differences.

We advocate an EU that takes the relational reality of life and society into account in all its policies. This will open the door to an EU that facilitates more and regulates less. It means that a door needs to be opened towards an EU that will allow more diversity in more policy fields than it currently does.

We as ECPM believe that the relational reality of life means that we cannot separate people from their history and cultural backgrounds. It is therefore not really possible to implement 'one size fits all' solutions across Europe. The idea that this was possible, regardless of our cultural diversity, was one of the major reasons for the crisis that hit the foundation of the euro.

The ECPM will present a number of ideas based on our paradigm. In this we will focus on human dignity for all, an inclusive European economy, recognition of family life, freedom of religion, belief and conscience and combating human trafficking.

The goal of these proposals is to improve the EU and stimulate the debate in its direction. We will challenge the existing status quo but we will not accept the label 'Eurosceptic' to describe this challenge. We believe a mature debate on the fundamentals of the EU is possible without aiming to dismantle the EU. We challenge the larger European parties to be open to new ideas without labelling them as 'Eurosceptic' and we challenge those parties who question the existence of the EU to present constructive alternatives.

We will promote this vision in the coming European elections and in the following years. We invite the people of Europe to be part of this process.

1. For a Europe of Human Dignity

Principles of human dignity transcend time and culture. Cultural values related to human dignity represent some of the most significant aspects of contemporary societies throughout Europe and internationally. Human dignity has increasingly become a phrase associated with values across various spectrums. However, human dignity is not only a value, it is not a belief, and it is not an opinion. Rather, human dignity is a principle and transcends the subjective and presents a reality of critical importance to each one of us. As a principle, human dignity is, therefore, unchangeable and relevant in all cultures at all times. In Europe, the principle of human dignity is inscribed in the first article of the Charter of Fundamental Rights of the EU: „Human dignity is inviolable. It must be respected and protected”.

Human dignity expresses the intrinsic value of every human being. In Christianity, this universal principle rests on the human being as created in the image and likeness of God. Created in His image and likeness defines the human being as a relational being. The Christian understanding of God is Trinitarian and therefore relational which means that this is reflected in human existence. Politically this means that human dignity is not just about the value and rights of the individual. Human dignity is not fully realized as long as the value of committed relations is not appreciated and cherished. Human dignity includes valuing relations and striving towards the right and just relations in life ethics, society and economy.

The intrinsic value of the human being includes every stage of human existence. Excluding the beginning or the end of human life from treatment as human, undermines fundamentally the intrinsic value of the human being and is therefore a violation of human dignity. We cannot exclude any stage of human life from human dignity. There is a particular need to protect vulnerable, handicapped, or unborn members of the Human Family.

Valuing life

Issues touching life ethics have since long been part of the EU agenda. Especially in the fields of research and foreign aid. The EU is a major donor to research projects in many fields, including ‘life studies’ that may raise bio-ethical questions. The EU is as well an important supporter of foreign aid and in this way involved in questions around reproductive ethics.

Respect for Human Dignity in the field of Biomedical research requires universal acceptance of the principle that Science must serve Humanity rather than Humanity serve Science. Human life, in whatever form, whatever its appearance or capacity, has inherent and indisputable dignity. Basic biological principles irrefutably show that from the moment of conception or creation the embryo inside or outside the womb is a unique human being with a unique genetic code.

The debate around the report ‘on sexual and reproductive health and rights’ that was tabled by MEP Edite Estrela has made clear that a number of NGO’s and allied MEP’s push for abortion to be included in EU policies. The huge wave of protest from citizens from all member-states lead to the rejection of this report. The high profile of the debate made many people aware that this is playing at EU level. The so-called ‘Estrela report’ seems to be a reaction on the success of the European Citizens’ Initiative ‘One of Us’ that received support from 1,8 million citizens in the EU.

The ECPM welcomes the statements from the European Commission in which it was clearly expressed that abortion is an issue of the member-states and not an issue for EU policies. In addition,

the ECPM recalls that the European Court of Justice has ruled (Brüstle vs. Greenpeace) that a human embryo represents the beginning in the development of a human being.

Following this, and based on the described principles of human dignity, the ECPM calls on the next European Commission to end the financing of activities that presuppose the destruction of human embryos, in particular in the areas of research, development aid and public health.

The ECPM opposes any move towards the inclusion of abortion in EU policies. The ECPM expects from the Commission to continue their clear stance on this issue. The ECPM consequently calls on the Commission to end EU funding that supports the promotion of abortion as part of reproductive health and rights.

The crisis of human dignity

Pope Francis made in the exhortation "Evangelii Gaudium" a clear link between the economic crisis and human dignity. In many ways the crisis has revealed unjust economic relations and has in the process undermined human dignity. An economy of exclusion is violating human dignity.

The millions of Europeans that lost their jobs and the many more that felt disempowered, have experienced this in their own lives. The growing poverty in Europe and increasing gap between the rich and the poor is in essence a crisis in human dignity that needs to be addressed as such.

This is not only a European issue. It should be a global priority to fight the enormous injustice that people experience and has effect on even their most basic needs. Even institutions as the World Economic Forum have pointed to economic inequality as a major global problem. In a time in which wages fell substantially, the super-rich only increased their wealth.

The ECPM will therefore set out an agenda towards an inclusive economy based on just economic relations. In our opinion this is the only long-term answer to this crisis. There is a need to end the situation in which the marketplace and financial speculation seem autonomous and separated from society while attacking human dignity. We need an economy that works for the people and advances the dignity of every human being.

For this reason the ECPM supports the 'Pledge for a work-free Sunday and decent work' as laid down by the European Sunday Alliance:

To ensure that all relevant EU-legislation both respects and promotes the protection of a common weekly day of rest for all EU citizens, which shall be in principle on a Sunday, in order to protect workers' health and promote a better balance between family and private life and work;

To promote EU-legislation guaranteeing sustainable working time patterns based on the principle of decent work benefiting society as well as the economy as a whole.¹

Governments are in essence not meant to run economies but can support changes in the right direction. This includes the EU governmental institutions. However, even more than renewal of policies, there is a need to see the people behind the numbers as more important than economic figures. This will reflect an awareness of the Dignity and intrinsic value of every human being.

---

¹ <http://www.europeansundayalliance.eu/site/euelections2014thepledge>

2. For an Economy that Works for People

The worst of the economic crisis that plagued the economies of Europe since 2008 seems to have passed. In some countries there are even some signs of job growth. This is a welcome situation for those who can now find again a job. At the same time businesses and families are still struggling to pay off excess debts as public debts are at post-war highs in almost every EU Member State and cheap ECB money is necessary to keep many banks afloat. In the global economy the emerging economies, whose growth helped European exporters through the crisis, are now showing signs of stagnation.

This shows the fragility of the current design of our economic system. The crisis has demonstrated the major flaws which have to be dealt with in order to prevent a repetition. Simply continuing with the current system without addressing fundamental issues is not an option. The fundamental questions of poverty (and working poor), ownership, ecology, energy, ageing and resources cannot be ignored due to the simple fact that if these issues are not dealt with they will become the cause for a deeper crisis.

Towards a new economic paradigm

For this reason the relational paradigm has to be applied to our economy. Economy is in essence about life. In our view the purpose of all economic activities is to support life and advance the wellbeing for all. Economy is meant to provide sufficient means for all people, to support family life, to let people flourish with their creative talents and to find solutions for the problems we face².

This view leads to the conclusion that economy is not just about efficiency and competitiveness leading to a profit regardless of the socio-cultural context. Economy cannot be seen separated from culture, history and religion. The reverse is also true; our culture, convictions and history shape our economies³. A process which demonstrates that our economy is a relational process.

However, at the moment, the one-dimensional view of the economy as a system of mere production and consumption, is still dominant regardless of its unsustainability in both economic and ecological terms. The dominant factor in this current view is capital which is seen as the most important input and result of the economic process. Seeing capital as the most dominant factor has resulted into an economic system in which capital markets do not only dominate the whole economic process but even become a threat to the real economy. A recent research report from McKinsey shows how the focus on profit for short-term shareholder value is toxic to the real economy of real people, real companies, real production and real services⁴. Worse even, the speculation on food prices has apparently lead to hunger and severe social problems in the global south.

The dominance of capital markets has even put democracy itself in jeopardy. In the last few years we have seen big investment funds and impersonal international bodies overriding the democratic process. In this way the decrease of economic 'ownership' has been translated into a situation in which people feel that their democratic influence has gone as well.

An important underlying cause of the economic crisis was the culture of excessive greed in the world of capital markets. This was partly possible due to the autonomy of these markets over the real economy, leading to a mere focus on money disconnected from its effects on real people. This

---

² See also 'After Capitalism, rethinking economic relationships', Jubilee Campaign & ECPF, 2012

³ See also 'The Economics of Good and Evil', by Tomáš Sedláček, 2009

⁴ http://www.mckinsey.com/insights/leading_in_the_21st_century/focusing_capital_on_the_long_term

culture is at the same time embedded in the idea that people are no more than producers and consumers who have to satisfy their desires. The latter becoming more and more indebted and disowned.

This situation raises two fundamental questions. It raises the question of values and the question of ownership in our economy. If competition and efficiency are the only values in economic policies then we will create an economy which ignores all other equally important values like trust, responsibility and reciprocity. It also puts fundamental values for a society under pressure like generosity and mutual care. A limited scope of values will therefore lead to the exclusion of important aspects of life and society and as a consequence lead to the exclusion of people.

This is indeed the case in the crisis that hit Europe. It is demonstrated in the described effects on democracy. We can see it even clearer in our economy. Unemployment has risen to unprecedented levels, especially among young people. According to the European Commission there has been a sharp rise of poverty in the EU. The traditional answer 'more jobs' to escape poverty is not sufficient in the face of a rise in the number of 'working poor'. The 2013 Employment Development in Europe review found that only half of the poor who take a job are able to escape poverty. The explosion of unemployment is clearly connected to the massive bankruptcy of small and medium sized enterprises (SME's) and massive lay-offs by multinationals. Both causes of this mass unemployment point to the need for a new and more inclusive direction of our economy.

What is needed therefore is a renewed emphasis on values and relations in our economic thinking and policies. It is now time for a system that offers no reward without responsibility, no investment without involvement and no profit without participation.

It is time for a relational paradigm that leads to a more inclusive approach in which the dignity of the human being, our common wellbeing and wise stewardship of resources is seen as equally important as competitiveness and efficiency. This approach can guide the EU as well as national governments in their economic policies.

Guidelines for EU policies

Based on the outlined idea of relational values in economic policies, policy making has to be done as closely connected to the people as possible. This narrows the scope of the EU policy making to issues that are currently dealt with at EU level. In its economic policies the EU can nevertheless place new goals and benchmarks that define economic success.

A major bench-mark change is to redefine growth beyond mere GDP terms. Growth has to become more than Purchasing Managers Indexes (PMI). Growth in this scenario has to be defined in the first place in inclusive terms. Economic growth is only present if there is rise in employment and decrease in poverty, including a decrease in the number of working poor. Inclusive growth can furthermore include the situation of SME's as a prime indication of sustainable and long-term improvement of our economy. One crucial growth marker is the decrease of economic pressure on families. We have to drive the EU economy towards a goal: HDi (Human Development indicator)⁵ of EU countries should be in the top 35 countries (some EU Countries as Croatia, Romania, Bulgaria are in a lower position than Belarus, for instance, beyond the 50th place).

---

⁵ <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi> United Nations explain clearly what and how HDI works.

Another growth indicator is the rise in ownership and the decrease of private debt. Inclusive growth includes the extent of ecological pressure. The ecological costs cannot be passed to future generations. Therefore the EU should work to a 'circular economy' as recommended by the World Economic Forum in order to have a sustainable approach towards the usage of resources.

An important new goal for EU economic policies is to strive for real diversification in our economy and in the financing models of companies and other business models. A high degree of diversity will create a more sustainable economy, especially when this is accompanied by more diversity of financing. This will make our economy less depending on a few types of financing as it is the case at the moment. Sharing the best practices and bending the regulation to that goal can be important EU policy instruments. A culture of social responsibility in the capital markets can be stimulated, showing to the clients that they should choose firms with social responsibility and sustainability.

Encouraging inclusive growth and renewal of business life

In working towards a more relational economy it is crucial that there is a clear preference at EU level for all types of companies that are focused on stakeholder value. This policy preference should include the following non-exhaustive list of business models: SME's, co-operations, social enterprises and forms of shared ownership by employees. It also includes those companies who take social corporate responsibility seriously as an investment.

A facilitating EU means in this specific field that the EU will develop a way that will lead to an exchange of the best practices in inclusive business types. EU subsidies in the economic sphere can be directed towards an increase in inclusive business types in the EU. The EU can further encourage inclusive growth with a preference for local and regional SME's because they create long-term employment in a region. These preferences can be expressed in the rules for tendering

The ECPM questions with this proposal the emphasis on competition as expression of the idea of traditional free market principles applied to all spheres of economic and public life. It is time that the idea of the free market is completed with important fundamentals of our economic life like ecological sustainability and inclusive economic growth. It is as well time to question the expansion of the market to all types of public services. The EU should end its involvement in this regard and leave it to the member states to decide whether public services should be privatised or not. Especially in crucial important fields like healthcare, all EU pressure for more privatisation has to end.

At the same time the ECPM believes that undue state support for (most of the time big) companies is not compatible with an EU of free exchange of goods and services. Fair competition together with the notions of inclusive growth will lead to more innovation. Innovation in turn is a crucial engine for future economic progress and social improvements. Innovation is especially important to find answers to crucial and pressing ecological questions. More green technologies in transport can be a major step forward to improve our economy, ecology and societies.

Energy

Green technologies are ever more important in EU energy policies. The ECPM applauds ambitious EU-wide green targets and national initiatives such as the German 'Energiewende', even though negative side-effects such as an increase in the use of coal for energy generation have to be tackled. We have seen an enormous increase in regional and local green energy co-operations in the last decade. Improving the grid at local level to facilitate further growth of private and shared green energy generation can further encourage a development that will make the EU less dependent on

imported fossil fuels. At the same time the EU has to improve the energy grid at European level, in order to protect in particular the Eastern EU Member States from Russian power games. A sharp rise of energy costs must be avoided in order to enable a normal continuation of the economy.

At the same time these technologies have to be developed in a way that they will become less depending on rare earth metals, making them less dependent on Chinese export policies.

Agriculture

The same preference can be applied in the Common Agricultural Policy. In this field co-operation can be encouraged as an alternative to expansion, and green innovations can be encouraged. The direct payments (first pillar of CAP) should be better targeted on social objectives and sustainability needs. Second pillar policies should complement this and support the provision of green public services (preserving nature and respecting the relation with creation). Continuing and improving co-operatives, producer groups and interbranche organisations is a proven way to ensure food security, market transparency and fair remuneration for Europe. It is also a way to strengthen the position of farmers in the chain of agricultural industries.

Trade

Inclusive growth cannot be limited to the EU if it is to be truly inclusive. Due to the lack of progress in trade liberalization at the World Trade Organization (WTO), the EU is negotiating an increasing number of trade agreements with countries and regions all over the world. For these trade agreements to provide real value for people on both sides of the agreement, they will need serious fair trade. Fair trade includes furthering a level playing field, but is also addressing the so-called non trade concerns. The ECPM wants strong chapters on human rights and sustainable development, subject to the standard mechanisms for dispute settlement, as a minimum demand for consent to any trade agreement. Furthermore, in case of agreements with developing countries they can be accompanied by a process of exchange of green technology innovations.

The future of the euro

Temporal reductions of debts, primary budget surpluses and fragile economic growth cannot hide or take away the fact that a number of economies in the Eurozone cannot converge⁶. The cultural and connected economic differences can no longer be ignored. The policy with regard to the euro has to become far less ideological and much more practical. The ECPM does not back the idea that the EU and the Eurozone should become identical in the long run.

Before a new crisis will emerge an honest debate is necessary to determine which Eurozone economies have long-term potential to converge. For those economies who did not have these prospects a new path to prosperity has to be designed. In order to keep the EU democracy and economy sustainable and to avoid a repetition of the grim human costs, a slow and careful reset of the Eurozone is necessary.

---

⁶ See also ECPF publication: 'the future of the Euro' <http://www.ecpf.info/thefutureoftheeuro>

3. Priority for Family and Marriage

ECPM recognizes the family as the most important social entity in the world, it precedes the state and any other community or group. Life starts in the family and relations start in the family. The natural family is a micro-society where elementary skills and experiences are being conveyed. Healthy families lead to a healthy society while fragmented families do the opposite.

The ECPM wants the European Union to respect the sovereignty of the family, based on marriage between one man and one woman, and recognize its inherent rights that are inalienable. The family is not a mere collection of individuals and therefore legislation based solely on the individual will eventually collide with the rights of the family.

The future of Europe

Any vision on the future of the European Union and the Member States should include a view on how to promote healthy families whereas they:

- Are the starting point for forming human assets
- Accompany life from the beginning until the natural end
- Create the social space where children gain confidence, establish relations and grow up into responsible adults
- Give care to infants, children and the elderly and by doing so strengthen solidarity in society while saving state expenditure on, for example, medical and physiological care

Investing in children is investing in the future, as they will grow up to become the most important resource. Parents who invest in their children therefore invest in society as a whole. Parents should not be economically “punished” for taking responsibility to raise their children.

Without any doubt, the view on family and marriage is one of the most important and influential political issues. Many religious, cultural, historical and economical aspects are involved in creating a view. ECPM believes that any form of policy on family should therefore be the responsibility of the Member States and the EU should respect subsidiarity, especially regarding this subject.

Balancing care & work

The family is a caring unity. People, as relational beings, need this environment before they need career, possessions and wealth. At the same time it is clear that the family needs a sound economy to be able to support family life.

The majority of the families in Europe are struggling to find some balance between paid work and family life. To complicate matters, in Western Europe unpaid work is much undervalued at the expense of family life. We advocate therefore that policy makers will see the intrinsic and economical value of care for one’s home and children. In EU economic policies however an economic view is dominant before the freedom and intrinsic value of the family. Two full-time working parents are seen as a general goal in order to sustain the economy.

It is important that care and work can be balanced. In our view the economy has to be balanced towards the family and not just the family towards the economic processes. Without the view that the economy has to serve families, soon family life becomes subordinated to economic processes. In recent years we have seen too often that measures to repair the economic crisis have caused

economic hardship for families. At the same time (extended) family life has been the reason why people were able to carry on throughout the crisis.

EU policy makers can consider the effects of the EU economic policies without interfering in the family policies of the member states. The ECPM does not call for EU measures for families but rather for a change of attitude among policy makers in this regard.

Labour migration

The EU should facilitate the Member States only in considering issues that are crossing borders. The most important item is the social consequences of labour migration. The internal market has brought many blessings to the European continent but it has also put families under pressure. Hundreds of thousands of migration workers temporarily work and live in a different country than their families. Especially, in Poland, Romania and Bulgaria this phenomenon is imminent. Whereas there is a clear economic benefit for the man or woman to work abroad - earning a better salary in order to sustain the family economically - , it does have serious negative consequences for the family that is still in the country of origin.

The root of this problem is the extreme focus on economic participation and job emancipation for women. The extreme focus on the economy instead of on the well-being of people has led to one-sided policies in EU and Member State legislation. This mistake needs to be corrected.

4. Freedom of Faith, Conscience and Expression

Faith, conscience and expression are relational and fundamental freedoms. These freedoms mean that we do not just make our own conviction heard but that we give each other the space to do the same, individually and together. Real freedom of faith, conscience and expression only becomes visible via relations with those who feel, think or act differently. Mutual respect for these freedoms will lead to real plurality.

The European Union is, besides a project for peace and prosperity, also a promoter of plurality. In the year 2000 the EU motto “United in Diversity” was adopted. ECPM wholly supports this motto since only a real understanding of each other’s culture and history can lead to a beneficial cooperation on the long term.

Foundations

The basis for the view of the ECPM on freedom of faith, conscience and expression is derived from Article 18 of *The Universal Declaration of Human Rights* (The United Nations Assembly, Paris, 1948) which states: “Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief, and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief in teaching, practice, worship and observance.”

Furthermore the ECPM fully supports and endorses the *Global Charter of Conscience* which is summarized in five points:

- 1. Freedom of thought, conscience, and religion is a precious, fundamental, and inalienable human right – the right to adopt, hold, freely exercise, share, or change one’s beliefs, subject solely to the dictates of conscience and independent of all outside, especially governmental control.*
- 2. This right is inherent in humanity and rooted in the inviolable dignity of each human individual. As a birth right of belonging, it protects our freedom to be human and is the equal right of all human beings without exception.*
- 3. The right to freedom of thought, conscience, and religion contains a duty as well as a right, because a right for one person is automatically a right for another and a responsibility for both.*
- 4. The public place of freedom of thought, conscience, and religion is best fulfilled through cultivating civility between citizens and constructing a cosmopolitan and civil public square – a public square in which people of all faiths, religious and naturalistic, are free to enter and engage public life on the basis of their faith.*
- 5. The rights of freedom of thought, conscience, and religion apply not only to individuals, but to individuals in community with others, associating on the basis of faith.⁷*

Anti-discrimination

Without any doubt, discrimination is damaging for the society and individuals and it should be addressed in a proper way. However, anti-discrimination laws and policies can create a serious risk of

---

⁷ Global charter of Conscience http://charterofconscience.org/?page_id=40

enforcing a form of political correctness that, when applied, put equal fundamental rights and freedoms under pressure.

Anti-discrimination policies can, therefore, become a serious risk to the freedom of religious associations. These organizations only exist with the aim to advance their faith, fellowship, and similar activities. The right to promote these efforts and beliefs is guaranteed in international law as a fundamental right and a cornerstone for democracy. ECPM believes that national states and the EU should be impartial in assessing the legitimacy of religious beliefs and should require conflicting groups to tolerate each other. In some member states, religious organizations and faith-based associations have been shut down because of anti-discrimination legislation (like the Roman Catholic foster care agencies in the UK). The ECPM therefore calls for caution with regard to the Equal Treatment Directives in order to prevent such unintended consequences of EU policy.

It is the view of ECPM that faith inspires many EU citizens to actively engage in society for the benefit of society as a whole. Religious followers are often active in numerous local, regional or national activities addressing issues such as poverty, care and reconciliation. The plurality of religious and ideological worldviews in the EU should be respected instead of rejected in favour of one particular religion or ideology.

The assertion and promotion of equal freedom of all convictions and mutual dialogue are in our view the best way to combat discrimination.

Freedom to disagree

Freedom that only protects ideas that are accepted by the majority is not real freedom. Yet, there is a growing tendency in European institutions to promote the freedom of one group at the costs of the freedom of another group. There is less and less freedom to disagree with the views of a vocal political majority. Yet, the European Court of Human Rights has interpreted freedom of expression to protect not only the information or ideas that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also those that offend, shock or disturb. The latter are the true demands of pluralism, broad-mindedness and tolerance. If there is no fundamental right to disagree there is no democratic society.⁸

ECPM believes that real pluralism requires the space for a group, religion or ideology to question the views of another group, religion or ideology at any time. In order to create a genuine debate at the national and European level, there should be room for all views in society.

In the EU there should be a level playing field in this regard, especially when it comes to funding of NGO's by the EU. The ECPM wants a thorough review of this funding and asks for more transparency. NGO's who have an ideological or industry related interest in EU policy making should in principle not receive direct funding from the EU.

ECPM wants a European Union that we *can* relate to, a European Union that respects cultural, historical and religious differences and promotes a genuinely open debate and the freedom to disagree for all.

---

⁸ Roger Kiska, "The threat to religious liberties and the European institutions" in ECPM publication *Liberty of faith and conscience*, Sfera politiciii (June 2011): 3 - 12

Parental rights

ECPM believes that it is up to the parents to decide in which way they want to raise their children. The influence of national governments in this should be limited while the European Union itself should fully respect the principle of subsidiarity, especially regarding this issue.

The United Nations Convention on the Rights of the Child states that among the most important rights of the child, besides the right to life, are precisely the right to parental love and the right to education. The Convention also explicitly states that parents, being the ones who love their children the most, are the ones called upon to decide about the education of their children. Furthermore, Article 2 of the First Protocol of the European Convention of Human Rights explicitly specifies that the state shall respect the right of parents to ensure education and teaching in conformity with their own religious convictions.⁹

ECPM fully supports these Articles and wants the European Union to respect the rights of the parents in every EU member state. The EU institutions should refrain from any interference in this area. A coincidental political majority of MEP's in the European Parliament cannot decide over something as personal as the raising of children.

Freedom of faith and protection of converts in EU policies

Freedom of belief is a clear indicator of the level of democracy and freedom in a country. It is no coincidence that the countries in which Christians are persecuted the most, are either authoritarian regimes or failed states that are facing a certain level of civil war. In many so-called more well-ordered societies there is in practice no real freedom of belief as well.

According to *Open Doors* over 100 million Christians worldwide are currently persecuted or in danger because of their belief. The number of persecuted people of other faiths is lower, however persecution on this ground is always an act against human dignity.

The ECPM welcomes therefore the adoption of the guidelines to promote freedom of belief in EU foreign policy. These guidelines are a practical demonstration of freedom of faith as core value of the EU. ECPM MEP's have been in the forefront of the development of these guidelines.

The ECPM MEP's have in this regard put special emphasis on the right of each person to change his/her belief (or refrain from any belief). This right is the cornerstone of freedom of faith. Without this right there is no real freedom of religion and belief.

However, also within the EU there is a trend of converts that are being threatened because they changed their belief. This is especially the case with migrants and asylum seekers coming to the EU. Given this background, the ECPM wants the European Union to address this issue in the coming years and facilitate solutions for the member states.

---

⁹ Kiska, 3 - 12

5. Human Trafficking; Fighting modern-day Slavery

Trafficking is an ultimate de-humanizing act that reduces people to goods. It distorts relations and severely hurts people to re-establish new healthy relationships. Christian NGO's have been leading the fight against this modern-day slavery and for the ECPM this is an issue that has to be high on the agenda of the EU.

Approximately 20.9 million people are in forced labour worldwide. Although it is difficult to establish an exact figure, conservative estimates suggest 44 per cent of these people have been trafficked¹⁰. Trafficking for sexual exploitation is the most common worldwide - 58 per cent of all identified victims are victim of sexual exploitation and forced into prostitution.

Cooperation at EU an international level

Since human trafficking is a cross-border crime, combating it requires international cooperation. ECPM draws the attention of the EP to the positive results achieved by joined non-legislative efforts such as close cooperation with professionals and the civil society organisations active in the field and partnership-building with the private sector which should continue to be strengthened. A business coalition involving companies wishing to keep their supply chains free of goods made by victims of human trafficking is to be welcomed and encouraged through incentive policies at EU level (e.g. reduced taxes). The EU Member States must continue sharing best practices as well as working and establishing stronger cooperation with all the stakeholders in order to better identify, protect and assist victims, including in the legislative process, from being subjected to violence and exploitation.

Prevent and reduce the demand

The best solution, proven to effectively address¹¹ and have positive effects on reducing the demand for sexual services, is to encourage at EU level that member states will criminalise the purchase of sex in all circumstances as well as third party sellers (consisting of pimps and traffickers) and decriminalise those personally selling sex, such as the Nordic Model¹².

Give special attention to children

The EU is under an obligation to make a commitment to do everything in its power to stop child trafficking and to ensure children receive protection and justice.

This commitment must start with eradicating internet child pornography as well as fixing flaws in the children welfare system. We urge the EU to build a technology task force and put in place technology innovation to fight child sexual exploitation. Data systems that track and find missing children, who should be regarded as victims and not runaways, must also be improved at EU level. ECPM is also calling on the member states to introduce a system which would provide every child victim a child trafficking guardian to support them and speak up for their best interests. A guardian who offers security and stability to a child is invaluable in aiding his/her recovery and preventing the child from returning to his trafficker.

---

¹⁰ International Labour Organisation Global Estimate of Forced Labour 2012

¹¹ Seo-Young Cho, *Does Legalized Prostitution Increase Human Trafficking?*, German Institute for Economic Research-DIW Berlin, Germany, London School of Economics and Political Science, UK

¹² <http://www.ibtimes.co.uk/european-parliament-vote-nordic-model-prostitution-that-fines-clients-1433466#.Uuipg3B1E7Q.facebook>

Policies to counter cybercrime connected to trafficking

Most young people who are exploited sexually in return for payment came into contact with the purchaser via the Internet¹³. It is difficult for the sex services provided online to fall under the definition of sex trafficking because it is hard to prove the three main elements: “force, fraud or, coercion.” Therefore, measures at EU level to adjust the human trafficking legislation to online sex services, as well as programs to raise awareness and prevent people from being offered online jobs in prostitution must be adopted.

Protect, support and assist the victims

The EU common policy must adopt a victim-focus approach by ensuring services are available to help them get out of the sex industry. Therefore, EU common guidelines to better identify victims of trafficking must be developed. Further, Member States should provide proper designation to ensure victims receive the care and the help they need, and link up the national referral mechanisms and the relevant authorities: the police, migration services, border guard services, judges, social fraud investigators and also experts on financial investigations.

For the purpose of better protecting young persons against sexual abuse member states can be encouraged to ensure that persons up to the age of 21 have special status where a trafficking offense has been committed and stand under special protection. The EU can facilitate a process in which families are given assistance to reunite with those European citizens who are victims of human trafficking in another EU Member State. A victim-centred approach also couples assistance in starting their new life either in the country they were trafficked or their home country (see Italy’s model). So they are guaranteed a residence permit and receive education and training to help them start a new career. This is really what every European Union country should be striving for.

---

¹³ Swedish Government report, pg 35, <http://www.government.se/content/1/c6/14/92/31/96b1e019.pdf>

**CHANGE EUROPE,
VOTE GREEN.**

**GREEN COMMON MANIFESTO
EUROPEAN ELECTIONS 2014**

EUROPEAN GREEN PARTY

TABLE OF CONTENTS

Introduction

Europe is now at the crossroads	8
Crisis creates anxiety and anger – we want to build hope and security	8
Your vote matters – let us fight for a European alternative	9
It is your choice	10

Europe needs a Green New Deal

Solidarity, solidity and sustainability	14
Laying the foundations of a social Europe	14
Bringing the financial industry under control	15
Public finances: Fair and effective taxation	16
RISE: Renaissance of industry for a sustainable Europe	16

One planet, our home!

European climate and energy law	20
Sustainability is the key	21
Priority for Green transport	21
Protect health and safety	22
Food not fuel	22
Better food, better lives	23
Greening agriculture	23
No to GMOs	24
More fish in the seas	24
Animal protection	25

Europe in the world

Human rights and poverty eradication	28
Domestic security policy	28
Working for peace	29
Fighting for fair asylum and immigration policies	30
Taking the lead on climate change	30
Pursuing a coherent enlargement and neighbourhood policy	31
For a fair trade policy	31

For a more vigorous democracy

Without gender equality there is no democracy	34
Citizens as European decision makers	34
Strengthen the role of parliaments	35
Fight corruption and fraud	35
More own resources for the EU budget	36
A Digital Bill of Rights	36
Uphold the rule of law	37
A Green democratic reform of the EU	37

Members of the European Green Party 39

THE GREEN COMMON MANIFESTO

In a common process representatives of the EGP's member parties within the European Union worked on drafting the EGP's common manifesto for the European elections. At the EGP's Electoral Convention in Brussels on 22 February 2014 the present delegates from the EGP member parties adopted this 2014 Manifesto unanimously.

DEAR EUROPEAN CITIZEN

We want to invite you to participate in the European Parliament elections on 22nd–25th May 2014. And we want you to vote Green.

This year sees the 100th anniversary of the start of the First World War and is 57 years since the Treaty of Rome marked the founding of what is now the European Union. European unification has freed the continent from centuries of antagonism and war. It has inspired the removal of dictatorships and authoritarian regimes. It has enabled the economic reconstruction of its member states in a spirit of social justice, and is making us a pioneer of environmental sustainability. Each enlargement has enriched our cultures, enabled us to recognise each other, making us all part of the same challenging project. There is no doubt about it that the building of the European Union has been an historic achievement.

EUROPE IS NOW AT THE CROSSROADS

We Greens believe that Europe is our common home and our future. Yet, that future is under threat. If the EU's achievements are to be preserved and enhanced, now is the time for a fundamental political reorientation and for a democratic renewal of the European Union. To safeguard our common future we want to change Europe to strengthen it. That is why we stand for more solidarity, sustainability and justice. If we give room for populism, nationalism or economic chauvinism, then no region, no country, no part of Europe will remain or become prosperous on its own. In a globalised world, it is only by acting together that we stand a chance of meeting the daunting social, environmental, economic and security challenges ahead. We need fair economic cooperation that respects our ecological responsibilities. We need solidarity within and between our nations. We need a strong democracy. We must live our values, upholding freedom and liberties domestically and internationally.

CRISIS CREATES ANXIETY AND ANGER—WE WANT TO BUILD HOPE AND SECURITY

Neo-liberal deregulation has created financial markets solely driven by short-term greed, resulting in the global financial crisis that is still with us today. The crisis has threatened or destroyed many social, democratic and economic achievements and as a consequence the concept of the European Union is now being challenged by a growing sense of frustration, fear, and even anger. The medicine of austerity that has been prescribed to countries in crisis for several years now has increased social division and injustice, jeopardised the well-being of many of our fellow citizens, undermined the capacity of our societies to prosper, and crucially, weakened democracy. Today, 25% of Europeans are at risk of poverty or social exclusion; 27 million are unemployed, including almost one in five young Europeans! The most fragile end up paying the heaviest price for the crisis. It is not surprising that this injustice is stirring fear and anger across our continent. Whilst we share that anger, we want to turn it into hope.

Our economic model is not sustainable. The environmental crisis persists. The continued failure to reach a global agreement at the climate conferences demonstrates how far we are from avoiding catastrophic climate change. Short-termism and the narrow interests of lobbyists continue to prevail. Europe is essential for building the more sustainable, democratic and equal society we are calling for. Think of it: taming the forces of financial markets and of global corporations, effectively fighting tax fraud and evasion, transforming Europe's energy supply to combat runaway climate change. These are all examples of urgent actions that are beyond the capabilities of even the largest of our member states. We need cooperation within the EU to deal effectively with these issues. The transformation we advocate must go hand in hand with a democratic re-foundation. We want a European Union that pioneers a more direct and participative democracy. Executive bodies such as the European Commission and Central Bank must be held accountable for their actions. The EU must be an effective multi-level democracy, respecting subsidiarity and making its diversity one of its best assets.

YOUR VOTE MATTERS —LET US FIGHT FOR A EUROPEAN ALTERNATIVE

We want you to join us in the fight for an economic, political and social transformation that will build future prosperity on the basis of sustainable development and a Green renaissance of our industry. With coherent and sustained policies, new investment and many Green jobs can be created, constituting good and decent work, equal pay, workers' rights, increased economic mobility, regional development and better opportunities for small and medium-sized enterprises or social businesses. We insist on a European energy policy which will mitigate climate change: Yes to renewables and energy efficiency; yes to phasing-out nuclear and coal and no to shale gas. All this is part of our Green New Deal.

Greens remain reliable advocates of environmental responsibility. Help us take a strong stance against those on the right or on the left and from the lobbies who want to block progress. We demand more sustainable agricultural policies and have played a strong role in reforming the EU's fisheries policy. We advocate for more transparency and corporate responsibility. We have consistently promoted consumer and citizens' rights. Environmentalism is also a social responsibility. If the environment is destroyed, so is the basis of our economy and well-being.

Greens mobilise under the banner of social justice against social exclusion, of sustainability against austerity. We want to live our lives as people for whom security and opportunity are not just tales from yesteryear. Here, without doubt, the EU must change direction! We want to fight against youth unemployment, against homelessness, against poverty and hopelessness. Where member states individually refuse or fail to deliver, we can overcome that together as European citizens. Let us build a social Europe.

We see individual emancipation, freedom and liberties for all as very much under threat. Think of private and state-organised mass surveillance or the infringement of human rights of minorities like immigrants, the LGBT+ community or the Roma. We must not tolerate discrimination based on any ground, such as sex, race, colour, ethnic or social origin, genetic features, language, religion or belief, political or any other opinion, membership of a national minority, property, birth, disability, age, sexual orientation, gender identity, or

any other pretext. Gender equality is a fundamental principle of the European Union. There is however a huge gap between the recognition of a right, the legal progress it achieves and its implementation. Greens support a dual approach for promoting gender equality and women's empowerment: gender main-streaming and clear and binding targets in order to achieve gender equality at all levels.

We need a digital bill of rights to guarantee our inherited liberties in the digital age. We helped defeat the 'Anti-Counterfeiting Trade Agreement' (ACTA), that threatened our freedom. We defended the right to water against privatisation pressure. Such fights touch on Europe's core values.

Greens want to re-vitalise European democracy which has been weakened by the strength of lobbies, by the narrow defence of their own interests by national governments, by the power given to technocrats without democratic oversight, and by the simplistic blame-game of populists. The European Parliament must be strengthened and given control over the policies which the European Commission, the International Monetary Fund (IMF) and the European Central Bank pursue within the so-called troika. Citizens must be better heard and have a more active say through direct democracy. The EU must act wherever a common voice is needed, whilst not taking decisions further away from citizens. This includes pushing back against excessive lobbying. We also want more gender democracy: more women in Europe's institutions and in the boardrooms of EU companies.

We should not shy away from sharing our sovereignty, where this is the only way of keeping it: as with the banking union, the financial transaction tax, and the struggle for tax justice and against tax evasion and tax havens. The EU should pursue a policy of good neighbourliness on our borders and abroad. This includes sharing culture, having joint education projects, and means keeping the door on enlargement open. We promote global justice, fair trade, the protection of human rights, civil conflict prevention and multilateral conflict solutions. Europe must be a fair haven for refugees, not a 'Fortress Europe'. A Europe of global responsibility benefits the world and ourselves.

IT IS YOUR CHOICE

As the directly elected voice of European citizens, the European Parliament is the joint lawmaker, together with national governments, on topics that influence your daily lives from workplace safety to innovation and new jobs, from consumer protection to environmental policy, from food safety and animal protection to data privacy to gender equity. It also helps finance local and regional projects for sustainable development and social inclusion. Greens make a difference in the European Parliament. We want to continue this with greater strength. For this we need your support, your vote.

Help change Europe, vote Green!

A photograph of a high-voltage electrical substation. The image shows a metal structure with several horizontal cross-arms. Two main vertical insulator strings are visible, each supporting a pair of dark, cylindrical components. The background is a clear, bright blue sky. The text "EUROPE NEEDS A GREEN NEW DEAL" is overlaid in white, bold, sans-serif font on the left side of the image.

**EUROPE
NEEDS
A GREEN
NEW DEAL**

In the present crisis the European Union has not delivered on its promises to a great number of its citizens. And it has been everything but unified on how to change for the better. This is why Greens propose a new strategy.

We Europeans should unite our strengths, which is what sovereignty means, in order to shape our own future. Instead of socially deaf and environmentally blind austerity, we propose three coherent avenues to sustainability: fighting unemployment, poverty and all forms of social injustice; transforming our economies with innovation and eco-efficient solutions to tackle climate change and environmental degradation; re-regulating the financial industry so it serves the real economy. We call this a European Green New Deal.

SOLIDARITY, SOLIDITY AND SUSTAINABILITY

We do not want the EU and its member states to rely on a level of debt that is excessive and burdens citizens and future generations. That includes bringing financial debt, be it public or private, back to sustainable levels and making sure it funds sustainable value-creating investments. This will require cases of restructuring public and private debt. Equally, we must address social debt: reducing unemployment, poverty and inequalities, improving health and education. This requires strong investment efforts. Last but not least, it requires addressing environmental debt: tackling climate change, the exhaustion of finite resources and the erosion of biodiversity. We need a living countryside, with sustainable agriculture and economically and socially vibrant rural areas as well as abundant fish stocks to support coastal communities.

By becoming world leaders in inventing and delivering solutions that make a good life possible for everyone while respecting the limits of our planet, we will find the key to a new economic dynamic for jobs and prosperity. We reject the so-called pact on competitiveness as this would entail wage cuts, the reduction of social welfare schemes and the privatisation of public goods. Fiscal sustainability must go hand-in-hand with equally strong social and environmental sustainability; stronger shoulders must carry more of the burden. Austerity as imposed in the recent economic crisis takes us in the opposite direction.

LAYING THE FOUNDATIONS OF A SOCIAL EUROPE

Europe must be built on a foundation of social justice and yet, for an increasing number of people, social hardship has become the reality. European Greens believe in policies that tackle growing levels of inequality and are adamant that there should be no second-rate citizens in the EU. It is therefore essential that social impacts such as inequality and poverty are taken into account.

Widespread unemployment, particularly youth unemployment and old age poverty are key elements of injustice. Political measures that promise relief, such as the European Youth Guarantee Scheme, will not be successful unless they are adequately funded and above all underpinned by a strong policy of job creation. Member states must continue to tackle child poverty through evidence-based preventative early intervention investment. The EU must put an end to social dumping, to zero-hours contracts, to low-pay jobs and to unfair internships. Greens advocate fair and gradually improving minimum social standards in Europe in accordance with national conditions and labour market models—particularly in terms of job quality and security, of wages, of public health, and of pensions. We want to move towards better portability of social benefits through the introduction of a European social card, with high and binding privacy standards, which streamlines administrative processes across countries and which makes a genuine European citizenship more concrete.

We want the European Central Bank (ECB) to include macroeconomic and financial stability among its policy objectives, which also includes employment promotion. Moreover, to boost employment in Europe we need to work further to make the project of the single market fully operational, particularly in the area of free movement of workers and services.

We advocate the inclusion of a social progress clause in European law, which would emphasise the priority of building a social Europe. Social balance across Europe must address the threat of a brain-drain—especially of young people—away from crisis-stricken regions and the exploitation of migrant workers, while respecting the fundamental right

BRINGING THE FINANCIAL INDUSTRY UNDER CONTROL

to free movement. The Greens wish to see new instruments developed to mitigate larger differences in economic cycles including unemployment rates. We promote the emancipation of women in society and in the economy. 'Equal payment for equal work' must be a standard all over the EU, as well as equal representation of women in company boards. Having a family or sharing care should not be obstacles to a successful career for either men or women. To counter age-discrimination, Greens oppose any age limits on access to public services and we stand for the implementation of reliable basic standards in the pension models of all member states. We consider that the rekindling of social Europe is closely related to a reinvigorated social dialogue where federations of employers and trade unions assume their responsibilities. Cross-border collective agreements for European transnational companies should be promoted.

Five years after the outset of the financial crisis, our system remains dominated by banks that are too big or too interconnected to fail and therefore too dangerous. Bank bailouts have cost billions to European taxpayers; this should never happen again. We want to ensure a properly sized, diverse and resilient financial sector that serves society and helps mobilise sustainable investment in the real economy. We propose stringent rules for the separation of banking activities into those which are essential to society and those which are not. Greens have contributed strongly to ensuring that financial products and activities which produce no benefit for the real economy and have the potential to destabilise the financial system can be banned and taken off the European market. European authorities should make use of this possibility. Only financial products and activities which demonstrate benefits for society must be authorised. Our initiatives have outlawed naked speculation on sovereign debt; curbed bankers' bonuses; forced banks to disclose activities in tax havens; and submitted the European Central Bank's banking supervision to more democratic accountability. Greens are proud of achievements in this domain.

Now we need to build on these successes. We want to ensure consumers receive good, independent advice on all financial services. Financial services legislation must not support further concentration of market power to the detriment of small sustainable banks. We advocate a European Banking Union, combining a strong common oversight of our banks, a common authority and fund to restructure failing banks and a common system of insurance for deposits up to €100.000 or equivalent. EU institutions must also contribute to tackling financial short-termism that limits the level of sustainability ambition in strategic investment decisions.

PUBLIC FINANCES: FAIR AND EFFECTIVE TAXATION

At the moment, the tax burden weighs disproportionately on low and medium income earners and on small and medium enterprises, while an estimated €1.000bn annually escapes through evasion and fraud. Our goal is to restore tax justice and efficiency. We want to reduce the tax burden on labour and move towards taxing pollution and waste. We will do our utmost to enact a financial transaction tax despite powerful lobbies opposed to this plan. As we want large corporations and wealthy individuals to contribute their fair share, we advocate a more common European approach to corporate and wealth taxation, including minimum rates. Last but not least, we advocate a common offensive against tax evasion, tax fraud and tax havens, starting by putting an end to bank secrecy. On the expenditure side, Greens explicitly fight wasteful and ecologically harmful spending such as fossil fuel subsidies or nuclear programmes such as the International Thermonuclear Experimental Reactor (ITER). Managing legacy public debt together, by setting up a debt redemption fund and gradually issuing common debt instruments (Eurobonds) under clearly defined and realistic common fiscal discipline rules are key moves in order to ensure the sustainability of public finances. In order to revive economies in crisis and preserve the monetary union, we advocate an increase in the EU budget, primarily funded by own resources, and the creation of financial solidarity instruments aimed at helping to finance the economic recovery.

RISE: RENAISSANCE OF INDUSTRY FOR A SUSTAINABLE EUROPE

We want to transform our European economy into a global champion of energy and resource efficiency, based on less energy-intensive technologies and renewable energies and on improving the way we manage, use, re-use, recycle, substitute and value resources. We want resource-efficiency and eco-innovation to underpin policies and investment in all sectors of the economy. This Green offensive will create many new quality jobs for high-skilled as well as low-skilled workers in a variety of industries, and it will enhance working conditions and workers health. It will also enhance future economic resilience. Industry should not follow false leads like drilling for shale gas or converting food to fuel. Rather it should become a key partner in this innovation-oriented Green transformation by promoting eco-design rules, public procurement, state aid rules, private investment, small and medium sized enterprises and cooperatives, better funding for research, development and education, promotion of entrepreneurship, and in particular social entrepreneurship, good industrial relations, workplace democracy and fighting corporate vested interests. These must all be elements of our effort. We want to strengthen trade unions and the right of male and female workers to participate equally in decision-making processes. Trade policy should support a sustainable industrial renaissance in Europe and show respect and solidarity for our global partners. One project of particular relevance in this context will be creating a European Renewable Energy Community to help break our addiction to fossil fuels.

A large array of solar panels is shown in a field. The panels are arranged in rows and columns, with a white frame around each panel. The panels are tilted towards the sun. The background shows a clear blue sky with some light clouds. The foreground is a green grassy field.

**ONE
PLANET,
OUR
HOME!**

GETTING SERIOUS ABOUT CLIMATE CHANGE AND THE ECOLOGICAL CRISIS

Climate change and biodiversity loss pose threats to societies across the world. The ecological crisis has been overshadowed by the current economic crisis but the situation is becoming more and more acute, with the potential collapse of ecosystems putting our way of life at risk. In 2013 we consumed more of the Earth's resources by August than can be renewed in a year.

There is no longer any doubt about mankind's role in causing climate change and about the catastrophic consequences of inaction. The planet is close to tipping point and, without a radical change in energy consumption and production patterns, damaging climate change can become irreversible. However, there are solutions that will deliver massive environmental, economic, social and health benefits.

EUROPEAN CLIMATE AND ENERGY LAW

We want comprehensive EU climate and energy legislation consistent with our fair share of global efforts, built on legally binding emission targets and sanctions to ensure that climate goals will be met. This will create incentives towards sustainable economic transformation and averting dangerous climate change. The UN climate summit in Paris in 2015 (COP 21) must deliver a binding global agreement. The clock is ticking and the EU, together with member states, need to play a leading role in negotiations to secure binding commitments from all negotiating parties. This also means increasing its existing outdated greenhouse gas emissions reduction target for 2020 from 20% to 30% from their 1990 levels, and setting a target to further reduce these emissions by at least 55% from their 1990 levels by 2030 in order to reach a carbon-neutral society by 2050.

Legally binding restrictions remain the most effective measure for decreasing pollution and polluting practices. The EU's Emission Trading Scheme (ETS) must be radically reformed in order to become an effective tool. Unless that can be achieved, Greens will advocate national carbon floor pricing. Public institutions, businesses, and especially the financial sector, must be encouraged to divest from climate-damaging assets. Public subsidies for and investments in fossil fuels should be ended. We want to invest in European energy networks connecting renewable energy production in different parts of the continent, increasing energy security and cutting costs.

A coherent energy policy, based on energy savings, energy efficiency and renewable energy is the only way to achieve a nearly fully renewables-based economy by 2050. Therefore, further national binding targets on energy efficiency and renewable energy are essential. Energy consumption must be reduced by 40% over the next 15 years and at the same time, renewable energy, excluding agrofuels, must be boosted to ensure 45% of our energy consumption by 2030. This is not only essential for limiting global warming to below 2°C above pre-industrial levels, but also makes economic sense, through stimulating economic activity, creating jobs and reducing Europe's dependence on costly imports of fuels.

Nuclear power is expensive and risky, increases the danger of spreading of nuclear weapons and has no part to play in Europe's energy mix. We will continue to say 'Nuclear? No thanks!' and renew our engagement to phase-out nuclear energy in Europe while making sure this does not increase carbon emissions. We must shut down the most risky power plants immediately, end direct and indirect subsidies and insist that existing operators bear full liability for the damage and fall-out from nuclear accidents.

SUSTAINABILITY IS THE KEY

Sustainability must be put at the heart of every major economic decision. We want to see environmental and biodiversity protection and sustainable development given international priority. We propose the creation of a World Environment Organisation by combining and expanding the role of the different disjointed agencies that already exist within the United Nations. We cannot measure the quality of life only in coarse monetary terms: we need new indicators to complement and extend the Gross Domestic Product (GDP) as a measure of sustainable prosperity and well-being.

The diverse natural environment in Europe is beautiful and has a value beyond money. The Greens know that sustainable development means managing natural resources wisely so that our children and our children's children will still have a viable planet to live on. We are living way beyond our means by consuming natural resources at a rate at which they cannot be renewed, and by polluting the air, soil and water with hazardous substances. We want to reduce our ecological footprint and resource consumption and ensure that goods are fit for re-use, repair and recycling in place of the designed-for-the-dump approach. The ultimate goal should be a closed-loop society, where non-hazardous waste from one sector becomes an input for another.

PRIORITY FOR GREEN TRANSPORT

Aviation and road transport are major sources of greenhouse gases, air pollution and noise. The current volume of fossil fuels used for the transport sector not only has a strongly negative impact on public health and the environment but also makes the EU dependent on energy imports and exposed to rising prices. We need to shift to safer and less environmentally-damaging modes like sustainable waterways, cycling, public-collective transport and rail. Special emphasis needs to be put on fair competition between different modes of transport. A European railway network should therefore close missing links on both regional and long-distance connections, in a way that urban and regional agglomerations can easily be reached. Existing cross-border rail connections must be prioritised over roads and aviation, especially for the movement of goods. Improving the energy efficiency of cars helps cut the fuel bills of European citizens and improves air quality. We also want to spur innovation by making electric bicycles, tramways and trains, electric cars, all bases on renewable sources, more attractive options.

PROTECT HEALTH AND SAFETY

Together with Civil Society Organisations, Greens have successfully driven the environmental and public health agendas in the European Parliament, shaping for instance safety rules for chemicals, pesticides and biocides. We support measures to reduce air pollution which is a major cause of premature death. We are pushing hard for better controls of electronic and hazardous waste, drug and pesticide residues discharged into our water systems and the use of nanotechnology in cosmetics, medicines, food and biocides, as well as for reduced exposure to substances that negatively affect our hormonal system.

We will continue our campaign against the dangerous and damaging practice of shale gas extraction, and the extraction of other unconventional fossil fuels. It is time to ban shale gas and therefore we call for an immediate ban on hydraulic fracturing ('fracking'). Fracking contaminates our water supplies and our environment with chemicals used in fracking fluids. Methane leakages during extraction of shale gas add to climate change. Moreover, the economic benefits have been grossly exaggerated, with production rates dropping rapidly after the first year of fracking, causing boom-and-bust economies in local communities. We will work to establish fracking-free regions throughout Europe, following the successful GMO-free model.

FOOD NOT FUEL

Fuel made from food crops is not a sustainable solution to the climate, energy and poverty crises. Feeding crops into cars, combined with financial speculation on essential food commodities, has forced up food prices, results in land grabbing and threatens the food security of millions in the developing world whilst having a negative climate impact. In particular, biodiversity-rich tropical rainforests are being slashed and burnt to make way for palm oil plantations intended for fuel and food ingredients.

The EU should not be further exacerbating these trends by promoting the use of agricultural land for fuel. We have to abandon the use of food crops for fuel altogether. Instead we need to focus on more sustainable transport models, including better efficiency for cars and fuels from waste products.

BETTER FOOD, BETTER LIVES

Our food chain is malfunctioning. Industrial agriculture, based on pesticides, monocultures and an overuse of antibiotics, is thriving at the expense of our health, the environment and increased animal suffering. Recurring food scandals have made consumers justifiably insecure about what we are eating and where it comes from.

The Greens want to promote sustainable, healthy, tasty, diverse and ethical food, not standardised, tasteless food designed simply to look good on supermarket shelves. This means encouraging local production chains, organic farming and fair trade products from developing countries. We have succeeded in fighting several misleading practices, and in improving country of origin and nano-ingredients labelling. We will continue to demand improved transparency in food labelling. With Europe throwing away 90 million tons of food annually, we also want action to cut down on food waste. We have launched a food revolution, increasing public awareness, personal engagement and participative democracy in determining and improving food policies throughout Europe.

GREENING AGRICULTURE

The European Parliament now has equal responsibility for the EU's Common Agricultural Policy. It is time to make our farming climate-smart, sustainable, fair and ethically sound. We want resilient, biologically diverse, healthy and robust agro-ecosystems that not only adapt to climate change but mitigate it.

We want to see a system which allows for a much fairer distribution of public funds, including more support for small farmers, for organic farming, for conventional farmers who want to green their production methods and for local production and sale, which brings farmers closer to consumers. Farmers deserve a decent price for their products and corporate buyers should not be allowed to drive down farm-gate prices below sustainable levels.

We need to increase soil fertility, drastically cut the inputs of pesticides and synthetic fertilisers, eliminate harmful export subsidies and move away from intensive industrial farming. We will continue our campaign for fair and unrestricted access to plant breeding material and against the patenting of plants and animals. We oppose the further privatisation of seeds and plant material in EU rules on seeds and we will keep fighting against the corporate control of the seed industry which makes farmers reliant on seed designed specifically for use with chemical fertilisers and pesticides, instead of allowing them to save and breed their own seed and adapt their crops to changing local conditions.

Biodiversity loss and excessive pesticide use has meant habitat destruction and led to a massive decline in bee and other insect populations, which disturbs the natural pollination of many plants and crops. If we want healthy local fruit and vegetables, we must 'give bees a chance'.

NO TO GMOs

We have been consistent in our opposition to genetically-modified organisms (GMOs) in food and farming and in our support for a GMO-free Europe. Greens will continue to lead the fight for GMO-free food and against cultivating GMOs here, together with a ban on importing GMOs for animal feedstuffs. We must insist on the right to make our own rules and impose mandatory GMO labelling. European consumers have the right to know what their food is composed of and where it comes from. Any research on GMOs should be limited to impact assessments including gene flow and cross-contamination.

MORE FISH IN THE SEAS

The Greens have played a lead role in pushing for a more sustainable Common Fisheries Policy. The policy of throwing unwanted fish back into the sea was a massive waste of food and income and will now be curtailed. Fish stocks will be better managed and the capacity of the fishing fleet better regulated. Consumers will now be able to see not only where their fish comes from but how it was caught. Much remains to be done to implement these reforms and to ensure that loopholes are not exploited. We will continue to fight for better controls over intensive fish farming, which is highly polluting and for fairer treatment for small-scale, local fishing inside and outside Europe.

ANIMAL PROTECTION

We are well-known for our commitment to animal protection and Greens in the European Parliament are at the forefront of legal and political moves to provide ever increasing standards of well-being for all sentient beings. We urgently need to move away from factory farming, with its horrendous record on animal welfare and its intensive use of antibiotics.

We have led the fight against excessive animal testing and will continue to do so. We want to significantly reduce animal transport times and to end live animal exports. At the international level, the EU must be more energetic in combating wildlife trafficking, protecting marine mammals and defending its ban on seal products. We support a ban on fur farming.

**EUROPE
IN THE
WORLD**

**GRE
WO
FOR**

EN
LD
ALL

The EU has often been a reluctant player in global politics, reacting more than acting, and facing many difficulties in defining common positions. We want the EU to establish a value-driven common foreign policy and to play an important international role, to address the structural causes of poverty, promoting global justice and solidarity, peace, and the defence of global common goods. In today's context of shifting global power, rising global inequalities and questioning of the universality of human rights, passivity is however not an option.

We want the EU to have a common voice on foreign and security policy. We have had positive signs in this direction on the issue of Kosovo-Serbia, and of Iran. The EU should pursue strong and fair partnerships with countries of the global south, aiming at reducing inequalities within and between societies through development cooperation. The EU and its partners need to work together to find common answers to problems like climate change, nuclear proliferation and regional conflicts around the world, as well as the unacceptable pillage of natural resources in many countries, particularly in the global south. That cooperation will not be credible if it is not democratic, accountable, transparent, and based on universal principles.

We want the EU to support a multilateral global governance, strengthening and reforming the role of the UN, the rule of law, and the responsibility to protect. We consider the adoption of the 'Responsibility to Protect' concept by the UN as progress, but the EU needs to make its contribution to further refine and tighten the rules for its application. Priority must always be given to civilian conflict management. Over the last years energy security has become one of the main priorities of EU foreign policy. Over-reliance on gas and oil makes the EU corruptible and is playing into the hands of those autocrats that control Europe's hydrocarbon supplies. We must cut off this dangerous and toxic link.

HUMAN RIGHTS AND POVERTY ERADICATION

Following Green pressure, an EU Special Representative for Human Rights was appointed to enhance the visibility of the European Union's human rights policy. The EU institutions should mainstream human rights in their external policies, including trade. We must live up to our promises on human rights when we are asked to help with disaster relief. This includes a strong commitment to the basic humanitarian principles: humanity, impartiality, independence and neutrality. The EU must become more efficient, more vocal in the defence of the rule of law, freedom and human rights, including socio-economic and environmental rights within and outside its borders. In particular, the EU shall be at the forefront of setting-up legally binding rules on Corporate Social Responsibility.

The EU and the member states must come to terms with their complicity in secret detention and extra-judicial killings, including full accountability for the human rights violations committed in the CIA rendition programme. The 'war on terror' must be formally ended. All member states should ratify the amendments to the International Criminal Court's statutes, which would allow the prosecution of state leaders who start wars of aggression.

The EU has not done enough to implement the Millennium Development Goals (MDG), which highlight the fight against poverty, hunger, environmental destruction and exclusion of women. We must work to support the strong new sustainability goals set by the Rio+20 Conference, which merged the MDG review and the Sustainable Development Goals process into a single comprehensive framework and gave a new set of goals to eradicate poverty and promote sustainable development after 2015. We urge member states to fulfil their commitments to spend 0.7% of GDP on development cooperation. Likewise, an overriding priority of the EU's development agenda should be the fight against corruption, money laundering, tax havens, illicit flows of capital and harmful tax structures.

DOMESTIC SECURITY POLICY

There is a need to improve police and judicial cooperation, especially tackling terrorism, organised crime, including mafia associations, environmental and economic crime. In doing so the EU and its member states should however prevent the stigmatisation of migrants and minorities. Checks and balances need to be strengthened so that law enforcement and intelligence services stick to the necessary and proportionate action required of them to keep European citizens safe.

WORKING FOR PEACE

This year we are commemorating the centenary of the beginning of the First World War. The EU was created to ensure peace after devastating wars, replacing confrontation with cooperation. Greens want the EU to actively promote non-violence and a culture of dialogue, mediation, reconciliation and cooperation. The EU has played and can continue to play an important role in conflict prevention, civil conflict-resolution, disarmament, arms control, peace-building and peacekeeping. The EU should also strengthen its humanitarian role, for example when it comes to the deployment of temporary hospitals to help alleviating civilian suffering in situations like civil wars. The concept of human security must lie at the heart of the EU's external action. We also believe that the EU should help the UN to be empowered with more efficient tools of de-escalation and—if needed—peace enforcement. It is now important to strengthen parliamentary control of EU military operations by giving the European Parliament a role in the decision-making.

Thanks to the Greens, a much larger part of the EU budget is to be spent on conflict prevention through the Instrument for Stability and Peace. We have also supported the idea of an EU Peace Corps and the creation of an EU Institute for Peace. We are opposed to financing military research from the EU budget, such as for the development of European drones, and to Europe being a nuclear warehouse.

We will continue to fight for nuclear disarmament both globally and in Europe and for concrete steps towards a Middle East Weapons of Mass Destruction Free Zone. Greens also want to ban weapons such as depleted uranium ammunition and white phosphorus. Investments by European banks, pension funds, insurance companies and others in companies which produce land-mines and cluster munitions have to be banned too. European trade in arms, including surveillance technology, is exporting insecurity to regions such as the Middle and Far East. Greens want to cut down on this trade and prevent arms exports that could be used

against freedom movements and civil protests.

Extra-territorial targeted killings outside of an armed conflict by drones or other means have broken the barriers of the established rule of law. We want to see the EU engage with other UN members to achieve a worldwide ban on such acts as crimes under international humanitarian and human rights law, and to stop the use of fully automated lethal weapons systems.

FIGHTING FOR FAIR ASYLUM AND MIGRATION POLICIES

TAKING THE LEAD ON CLIMATE CHANGE

The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) estimates that in 2013 there were almost 40.000.000 displaced persons in the world, of which almost half are refugees outside their own country. The UN indicates that 200.000 of these refugees urgently need to be resettled every year, but only half of them find a new home; more worryingly only 4.500 are resettled in the European Union - compared to 80.000 per year in the USA. Thousands of people die on Europe's external borders every year, because of ever stricter controls and because the means of legal entry into the EU remain limited. The EU has a duty to ensure that these people can seek protection. We need more efforts to establish an asylum system worth its name. The European Border Agency, FRONTEX, is the wrong agent for that and member states are violating human rights in their border policies. We need greater efforts by the EU as well as by member states and more coordination for 'rescues at sea', and we need legal and safe ways for entry, for example with humanitarian visas. We have to get rid of the current rules (the 'Dublin Regulation') that force refugees to apply for asylum only in the country where they first entered the EU. We should, in our foreign relations as well as our trade and development policies, address the issues which force people to migrate. Greens have been successful in the fight for the creation of an EU Joint Resettlement Programme as well as for funds for emergency resettlement of refugees facing a humanitarian crisis. EU member states must do everything they can to make full use of these funds and show solidarity, not only amongst each other but also with troubled neighbouring regions.

For many years the European Union has played a positive role in international climate negotiations, but recently, this role has dwindled. It is one of our prime Green foreign policy concerns to make Europe once again a leading actor in the fight against climate change and environmental degradation. Climate change already causes damage and suffering all over the world. Many people have to leave their land and become climate refugees, because of desertification, soil erosion, heavy rainfall or rising sea levels. We want to see the concept of climate refugees incorporated into international law. The EU must therefore play a leading role on climate migration in international institutions and at home. It must enhance its support for climate mitigation and adaptation. Climate financing plays a key role for developing countries and Greens will hold the EU to its promises and its responsibility. Such financing must be new and additional to existing development aid. We also advocate mainstreaming environment into development projects to promote an effective climate change mitigation and adaptation strategy.

PURSuing A COHERENT ENLARGEMENT AND NEIGHBOURHOOD POLICY

Greens stick to the policy of EU enlargement. The EU should be open to new members, provided they fulfil the membership criteria. We support an EU Accession perspective for all the countries of the Western Balkans. Greens want to speed up fair and credible negotiations with Turkey. The European Union has to play a vital role in its immediate neighbourhood in order to strengthen stability and democracy. We want to strengthen the Eastern Partnership and specifically our engagement with countries like Ukraine, Georgia and Moldova. This means the EU asserting itself as a principled and honest partner with our neighbours.

The EU should work with civil society, granting asylum and support to defenders of freedom and democracy and granting scholarships to the youth of our neighbouring countries. We want the EU to focus on the transformation of the neighbourhood in the Mediterranean and in Eastern Europe and to effectively support reform efforts in these countries. Moreover, the EU should strengthen its partnerships with other existing regional organisations from Africa, Asia and Latin America.

FOR A FAIR TRADE POLICY

In trade the EU is a global power. The European Parliament plays an important role in Europe's trade relations, because it can veto trade agreements, as it did for ACTA. But we need more transparency during trade negotiations and effective cooperation between the European and national parliaments on these issues. Greens are in favour of a multilateral trade order, but trade should support, not hinder, the development of poorer countries and the transition to a green, social, equitable and democratic development model. This includes opening EU markets for less developed countries, substantial reform of the WTO to make it more development-friendly and subordinating trade rules to human rights, social and environmental rights. Trade must be fair and it should not undermine the EU's social model.

Presently, many bilateral EU trade deals are being negotiated, in particular the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) with the United States. Greens contest the lack of transparency of these negotiations, where important democratic choices are on the agenda. Greens not only defend our environmental, health, agriculture and food, consumer and labour standards, public interests and data protection, but also the possibility of strengthening them to implement the Green New Deal. We oppose biotech and toxic financial products marketed in the US being automatically approved for the EU. We draw clear red lines against any weakening of EU legislation. We refuse, through the inclusion of international investor-state dispute settlement in trade agreements, to allow private companies to sue democratically elected governments in order to protect corporate interests against social or environmental reforms. We mobilise against any trade agreement that does not honour these principles and therefore we oppose TTIP in its current form.

FOR A MORE VIGOROUS DEMOCRACY

INJUSTICIA
SOCIAL

More democracy, not less, is the answer to the crisis. Structures such as the troika are fundamentally undemocratic. We believe that a shift towards more citizens' participation, accountability and transparency is crucial to gain legitimacy for future European cooperation. This means that we Greens are working for increased transparency in the entire decision-making process from the Commission via other EU—institutions to member state governments. Even more importantly, we work for the right of citizens to determine the future of the Union by increasing their choices throughout the law-making process.

WITHOUT GENDER EQUALITY THERE IS NO DEMOCRACY

Gender democracy means that women are part of the public life of our societies and take decisions in institutions and companies on an equal footing with men. The Greens believe that the EU's response must be to mainstream gender issues at all policy levels. We support the Commission in its work on legally binding quotas for women in corporate boardrooms. However, at the present pace it would take more than 50 years until 40% of all boardroom members of European companies are women. Therefore, we demand a quota to achieve this objective by 2020.

To reach equality, we believe that the EU should adopt a more comprehensive policy approach against gender-based violence, including EU legislation in the form of a directive proposing measures to address violence against women based on policy, prevention, protection, prosecution, provision and partnership. The EU Convention on Human Rights requires all EU member states to define rape and sexual violence against women within marriage and intimate informal relationships as a crime.

CITIZENS AS EUROPEAN DECISION MAKERS

We want to strengthen the opportunities for EU's citizens to influence decisions. We want to work for more participatory democracy. Greens helped introduce the European Citizens' Initiative (ECI) which allows for EU citizens to call on the European Commission to make legislative proposals. Now it is time to take the next step. We want to broaden the scope of the ECI and make it more efficient and citizen-friendly. We also want to create a legal basis for EU-wide referenda.

Where citizens are being deprived of their rights in an EU member state without remedy from that country's judicial system they should have the possibility of taking collective legal action in the EU's Court of Justice. We will continue to fight hard against the well-established and well-funded lobbies like the agro-chemical industry or the giant seed companies. We are calling for food democracy, where citizens reclaim control over what they eat and can create fair and sustainable food production and supply systems.

STRENGTHEN THE ROLE OF PARLIAMENTS

By choosing the Members of the European Parliament, citizens have a say in how crucial issues of our times will be tackled, from climate change to bank regulation, from the policy on refugees to youth unemployment. We want to give the European Parliament a stronger role, particularly in EU crisis management and economic policy making. It should be empowered to co-decide on the priorities of economic policy coordination. We want to lower the voting age to 16 for elections to the European Parliament and to additionally introduce pan-European lists with transnational candidates.

The growing influence handed to the European Parliament by the Lisbon Treaty must be exercised responsibly and not be undermined by lobby interests. More transparency and accountability is needed in the Council of Ministers of the European Union, for example by publishing all voting results.

To get a broader and more open debate it is necessary that the national parliaments take more responsibility by imposing better control over their governments' actions in European affairs. We also want to strengthen the national parliaments' opportunities to react when the EU exceeds its authority by not following the rules on subsidiarity. National parliaments should also have more avenues of cooperation with the European Parliament. At all levels of governance, from the local to the regional, the national to the European, we call for strengthened interactions and synergies in order to better articulate European policies and their implementation within regional and territorial realities.

FIGHT CORRUPTION AND FRAUD

The EU needs a stronger anti-corruption policy and more effective instruments against organised crime to strengthen democracy and the rule of law, and also to strengthen the European economy. Corrupt behaviour by EU officials or parliamentarians in their relations with lobbyists must be met with very strong reactions. Big business still influences the Commission too much. Almost 80% of all stakeholders appointed by the Commission represent corporate interests, despite a commitment to change. Greens also fight to tackle the problem of "revolving doors" where top bureaucrats and politicians in European institutions join private organisations which they were previously responsible for regulating. We want to safeguard democracy from corruption by introducing robust regulation and transparency for the financing of political parties, candidates and election campaigns. We want to provide the Court of Justice of the EU and the European Court of Auditors with stronger tools to control the way in which EU resources are spent and to act against corruption both within the EU institutions and in the case of serious problems within the member states.

MORE OWN RESOURCES FOR THE EU BUDGET

A DIGITAL BILL OF RIGHTS

The EU budget must be increased and must principally be based on a system of own resources, for instance a carbon and/or energy tax, to reduce the dependency on national contributions. Intergovernmental negotiations too often overlook the common interest as was the case in the 2013 budget negotiations which failed to come up with effective policies for fighting the crisis. Greens have been fighting a tough fight for greater accountability and transparency in budget-making. Here we are also suggesting more participation: citizens could be given the right to sign up for pilot-project initiatives to be approved by the Budget Committee of the European Parliament.

The Greens in the European Parliament are at the forefront of the fight for digital rights. We helped stop the Anti-Counterfeit Trade Agreement (ACTA) and we are fighting for strong protection of personal data, for the right to privacy and for strict net neutrality. Now it is time to defend and protect both European citizens and the internet from pervasive corporate and governmental surveillance and to safeguard fundamental rights in the digital age. Personal data belongs to individual citizens, not to companies or governments. Privacy must be respected. The data retention law, which obliges telecom providers to store data about whom citizens communicate with, is a serious mistake and must be abolished. Governments have to abide by their own laws. Whilst national security is important, personal freedoms and liberties must not be overridden. Governments must ensure that national security agencies work for all citizens to secure freedom and liberty for everybody.

UPHOLD THE RULE OF LAW

The European Union is founded on the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights. Greens do not compromise on human rights. Pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men must prevail. There is a great lack of women in EU institutions and in many member states too many people are being discriminated against under all kinds of excuses. Greens will push for effective anti-discrimination policies to overcome such injustice and are long-standing advocates of the extension of the anti-discrimination directives to become a fully-fledged Equalities Directive.

For our democratic rights to be upheld and recognised, we need to keep the integrity of the rule of law both at the EU and national level. The EU lacks tools for effective monitoring and sanctions when there are violations of our values in the member states. This is why Greens have been pioneers in demanding the creation of a Copenhagen Commission in accordance with the EU treaties and the European Convention on Human Rights to make sure that the democratic demands that are put upon candidate countries when applying for EU accession are not followed by backsliding into authoritarianism and cronyism once a member state has joined the EU.

The impressive list of guarantees and protections from the Charter of Fundamental Rights should be realised better in practice in our everyday life. Sexual and reproductive rights are essential elements of human dignity. We Greens defend the right of self-determination over our own bodies.¹

¹ Comhaontas Glas was unable to agree to, and Alternattiva Demokratika registered their objection to the following: "Sexual and reproductive rights are essential elements of human dignity. We Greens defend the right of self-determination over our own bodies."

A GREEN DEMOCRATIC REFORM OF THE EU

Democracy is never finished or complete. Climate change and globalisation are two challenges that have to be met by improved common decision-making. European Greens are convinced that the current EU institutional setting is not up to the problems the EU faces. The development of the Eurozone and the banking union means we need adequate democratic reforms which strengthen the legitimacy, transparency and efficiency of European decision-making in these areas too. Greens call for a reshaping of the competences among the different levels of governance in the EU. This means, for example, that the EU should have some competences concerning tax policy and social policy where the European Parliament would be co-legislator.

Our demands for more democracy, more transparency and more accountability at the EU level require clear changes in the functioning of the EU. The European Parliament should have the right to initiate legislation. Europe cannot just wait for the EU heads of state and government to take limited initiatives that will only lead to more technocratic control. A most simple example: the European Parliament wants to have a say about its seat and to stop the travelling circus between Brussels and Strasbourg. Greens share that demand, as do most European citizens. The European Parliament needs more legislative co-decision powers while national veto-rights should be diminished. Some decisions must, on the other hand, be taken at levels much closer to the citizens.

The mandate and responsibilities of European institutions representing the regional and local authorities and socio-economic actors and civil society should be strengthened. Therefore we want a new democratic convention, with strong parliamentary and civil society participation with fully transparent procedures, or a constituent assembly, to determine the future of European integration. European citizens should indeed be able to decide on the future of Europe — and have a final say through an EU-wide referendum.

THE EUROPEAN GREEN PARTY

The European Green Party (EGP) was the first political family to evolve from a federation to a party at the European level, in 2004. Our members are 45 national Green parties from across Europe – both within the EU and beyond – supporting each other to strengthen Green politics across the continent.

The European Green Party's member parties (full members, associate members and candidate members) within the European Union as of March 2014:

Die Grünen (Austria), Ecolo (Belgium), Groen (Belgium), Zelena Partija (Bulgaria), Zelenite (Bulgaria), Cyprus Green Party (Cyprus), Strana Zelených (Czech Republic), Socialistisk Folkeparti / SF (Denmark), Eestimaa Rohelised (Estonia), Vihreät - De Gröna (Finland), Europe Ecologie - Les Verts (France), Bündnis 90/Die Grünen (Germany), Ecologisti-Prasinoi (Greece), Lehet Más a Politika / LMP (Hungary), Zöld Baloldal (Hungary), Comhaontas Glas (Ireland), Federazione dei Verdi (Italy), Latvijas Zala Partija / LZP (Latvia), déi gréng (Luxemburg), Alternattiva Demokratika – the Green Party (Malta), GroenLinks (The Netherlands), De Groenen (The Netherlands), Zieloni (Poland), Partido Ecologista – Os Verdes (Portugal), Partidul Verde (Romania), Strana Zelených (Slovakia), Stranka mladih - Zeleni Evrope (Slovenia), Iniciativa per Catalunya Verds / ICV (Spain), EQUO (Spain), Miljöpartiet de gröna (Sweden), Green Party of England and Wales (United Kingdom), Scottish Green Party (United Kingdom).

European Green Party

31, Rue Wiertz

B-1050 Brussels | Belgium

Phone: +32 2 626 07 20

Email: info@europeangreens.eu

facebook.com/europeangreens

[@europeangreens](https://twitter.com/europeangreens)

youtube.com/europeangreens

flickr.com/europeangreens

www.europeangreens.eu

2014 EFA MANIFESTO

ELECTIONS
EUROPEAN
PARLIAMENT
22-25 May 2014

European
Free
Alliance

EFA
your European
Political party
www.e-f-a.org

It's time for self-determination for all the peoples of Europe

Welcome to the European Free Alliance European election Manifesto for 2014.

We live in historic times. Across Europe ancient nations, regions, and peoples, currently under the jurisdiction of various states, are increasingly calling for either enhanced autonomy or outright independence, and all the benefits that go with bringing decision-making power back home.

Scotland and Catalonia, because of the success of their pro-independence parties and most importantly the over-

whelming support of their people, now have the opportunity to decide on their future and whether they want to become free, independent states.

In May many of our EFA parties are looking forward to success in the European Parliament elections.

The European Free Alliance is best described as a broad alliance as it gathers a diverse range of parties from across Europe each with their own unique approach on how to better the prospects for their people.

Our manifesto very much reflects this diversity, and while respecting our differences, works to build on the overarching values and aspirations that we share in common. Therefore, the manifesto focuses on these shared values of our member parties with seven general policy proposals:

1. The right to self-determination, the internal enlargement, and EU recognition of this process;
2. Improving democracy and transparency in the EU;
3. Overcoming the euro crisis;
4. The development of sustainable energy sources;
5. Developing sustainable agriculture and reforming the Common Agriculture Policy;

6. Developing sustainable fisheries and aquaculture;
7. Facing the challenges to our languages and cultures and working towards linguistic equality.

It is an honour to be your EFA president at such a momentous time for all of our parties. I warmly commend this EFA Manifesto to you as we launch our campaigns for the 2014 European elections, and wish you all good luck and great success in the elections. The time has come for self-determination for a true Europe of the peoples, the time has come to make this aspiration a reality.

Veel geluk,
Eric Defoort - President of EFA

1 Internal enlargement

Open doors to new states of old nations: the EU must be committed to the recognition of new member states arising from **self-determination** and democratic processes within current member states (which we refer to as the internal enlargement).

In the same way, the EU must ensure the continuity of European citizenship to citizens of these new states. **Democracy** is a fundamental principle of the EU: it would

be inconceivable that the EU would block access to new states that have reached their statehood through flawless democratic processes.

The nations at sub-state level and / or regions with legislative powers must have a role of their own in European decision-making through a strengthened presence in an **“Assembly of regions and peoples”** replacing the toothless Committee of the Regions.

2 Improving the democratic quality of the European institutions

The Lisbon Treaty was concluded after a protracted process. Hopes that it would lead to more democracy and accountability were not fully realized. Following enlargement and the worst financial crisis that the euro has faced, the EU needs to set new and ambitious targets in order to be a key player in the international arena, a leader in the drive towards a sustainable economy, a model of democracy, **social justice and cohesion**.

The legislative capacity of the European Parliament must be further increased, giving it true powers of legislative initiative and of amending the treaties alongside the competent parliaments within the member states.

Sub-state constituencies for the European elections should be created in the member states that have not yet done so.

The legislative capacity of the Council has to become transparent. All legislative deliberations and relevant documents must be freely available to Europeans in the same manner as the documents of the European Parliament. The position of each member state should be made public.

The President of the European Commission should be democratically elected. In member states with a devolved structure, all governments of their constituent nations will be required to be part of the process of proposing a candidate commissioner.

The international vocation of the EU as a player which acts on the basis of the values of democracy, peace, solidarity and respect for diversity has to be clarified and strengthened.

3 Overcoming the Euro-crisis

The current crisis has highlighted how in recent decades several governments spent in an irresponsible way without stimulating economic growth and guaranteeing **social cohesion**. In the first instance it is up to the member states to take the necessary steps, but we also need to formulate a European framework in order to avoid repetition of similar crisis-prone policies in the future.

The member states have to make public finances and the broader socio-economic context healthy by: [1] budget consolidation and reduction of public deficits, [2] structural reforms and [3] investing in smart, **sustainable and inclusive growth**. More fiscal discipline is also necessary because of new challenges concerning demography, the labour market, social security and pensions. Fiscal and budgetary discipline is an essential condition to get access to the European Stability Mechanism. **Solidarity** can only be provided in combination with more responsibility from all governments.

In addition Europe has a task. Solid mechanisms at the EU level will enable decision-makers to regain the confidence

of the [financial] markets. The measures taken to improve the economic governance of the EU [six-pack, two-pack, fiscal compact] should be applied effectively. EFA believes that the European Central Bank [ECB] should fully play its role.

Austerity measures have to be complemented by investments in future orientated policies and by other stimulating measures, in the countries hardest hit by the current crisis. On that healthy basis, Europe will have to re-launch an economic recovery policy based on European high added value investments.

EFA supports fiscal harmonization throughout the different Member States and regions, respecting the fiscal diversity and the **subsidiarity principle** [the rate should be decided by the nation concerned within an EU-wide framework as is the case for the VAT]. In order to improve the efficiency and social justice of the current tax system, EFA wants to modify the tax burden imposed on our citizens.

The EU budget has to be managed better [smart fiscal consolidation, better spending and focus on areas where

the EU can mean an added value] and a stricter control on all EU agencies, avoiding overlaps and duplications, should be installed.

A European Rating Agency should be set up to control in a transparent way interest on debt and risk premiums.

EFA welcomes the recent EU legislation on bonuses paid to bankers.

The European Commission should be allowed, alongside national and regional authorities, to create efficient tools to tackle fraud and to fight against tax havens and tax evasion outside the EU.

The reformed European Structural and Investment Funds should be conditioned to:

- recover competitiveness,
- boost public investments in R&D&I,
- encourage productive investments,
- enhance energy savings,
- improve job training,
- fight against social exclusion,
- Territorial cooperation, including the emerging macro-regional strategies

EFA rejects the introduction of macro-

economic conditionality in the cohesion policy. A [regional] government should not be punished for the mistakes of another government.

EFA recognizes the vital importance played by small and medium sized enterprises [SME]. EU policies should foster the competitiveness of SME's.

The current international financial and economic crisis has an important negative effect on the labour market and employment situation in the EU. In this context our main focus should remain on the EU targets to realize an overall employment rate of 75% in 2020. As a priority the low employment rates for groups at risk such as young people, the elderly and the population with a migrant background should be tackled.

With youth unemployment at an all-time high in the EU, it is essential that the policies of all levels of government empower our future generations, inter alia through quality education, skills development and the validation of informal education, and develop an inter-generational dialogue. In this context priority should be given to

realize the EU target to reduce the school drop-out rates below 10% in 2020.

EFA strongly supports the Youth Guarantee Scheme with the aim to ensure that all young people under the age of 25 years receive a good quality offer of employment, continued education, an apprenticeship or a traineeship within a period of 4 months

of becoming unemployed or leaving formal education.

Imported goods should be classified according to ecological and social standards in the country of origin and should be labeled accordingly. This measure would contribute to spread European standards in the world.

4 European Energy policy

EFA is committed to an energy strategy which maximises **energy efficiency**, prioritises the development of **renewable energy**, makes the European gas and electricity markets more transparent and provides for active supervision in order to protect consumers sufficiently.

The debate on energy should focus on energy demand, as well as energy supply and production. Energy consumption should be reduced through a more rational and efficient use of energy. Energy efficiency should be the priority since the cheapest and greenest kWh is the kWh that is not consumed and therefore does not need to be produced. Improving energy efficiency means less energy production installations are needed to cover the energy demand. Accordingly energy conservation through energy efficiency measures leads to financial savings and less carbon emissions. Therefore, EFA believes that there should be more focus on energy efficiency measures, both for the benefit of the environment and the consumer. EFA supports an energy savings target.

EFA believes in ensuring a **diversity of en-**

ergy sources in order to avoid becoming dependent on other regions or territories. Distributed generation, where energy is produced by many small sources, is a good model for some regions and nations and should be promoted where appropriate. The European electricity network should be renovated and turned into a super-smart grid that can deal with big fluctuations in green energy production [offshore wind energy in the North Sea, the Mediterranean solar energy ring, hydropower in Scandinavia] as well as with decentralized energy production, e.g. solar panels on private homes.

We believe that European funding should be specifically allocated for investment in renewable energy development and energy efficiency measures, whilst preserving the autonomy of the nations and regions to decide on their energy mix and recognizing that in order to ensure payable energy, a realistic energy mix focuses on renewable energy sources without excluding certain energy sources as long as alternatives are not yet available. As well as the benefits to the environment, such investment will create sustainable jobs and encourage economic growth. A long

Solidarity

Social justice and cohesion

Diversity

Assembly of Regions and Peoples

Human Rights

Tackling tax fraud

Self-determination

Internal enlargement

Renewable Energy

Local supply of food

Subsidiarity

Energy efficiency

Energy sovereignty

Autonomy

Reduction of public deficits

Energy efficiency

Independence

Democracy

Transparent Energy markets

Self-Government

Diversity of energy sources

Reduction of public deficits

Energy efficiency

Local supply of food

Energy sovereignty

Sustainable growth

Linguistic equality

Transparency

term plan is needed, with investment in skills and infrastructure projects, without leading to unrealistic costs, which would make Europe a world leader in the sector.

We believe that the EU should commit itself to an ambitious annual carbon emissions reduction target and overhauling our energy policy is essential to achieve this aim.

The **development of renewable energy** will create jobs and boost the economy as well as being a way of reducing carbon emissions. Promoting more use of renewables must, next to maximizing energy efficiency, be one of the cornerstones of the EU's energy policy. The possibility of micro-generation, tidal lagoons, small scale hydro electric schemes, sea bed turbines and other sustainable power generation schemes should be explored. Given that many European nations enjoy an abundance of coastline, a strong emphasis should be placed on tidal energy, which is also a technology at a commercially advanced state.

Planning policy should be the remit of

regional governments. Local authorities should be involved in planning procedures for new constructions, so that no one community should have to take a disproportionate burden of providing energy for the wider community. Renewable energy projects should bring maximum benefits to the local community, in the form of benefits such as lower energy prices.

Ambitious targets for renewable energy production should be set. An increase in production can be achieved through streamlining the consent process, simplifying planning advice, promoting community engagement and promoting community benefit. Funding for renewable energy should be coordinated with other EU funding instruments; in particular the rural development fund as farmers have a vital role in managing resources such as land and water, and structural funds which aim to develop the economies of our poorest regions.

The use of fossil fuels should be reduced with a view to an eventual end to their production in favour of more sustainable sources. While we are still dependent on their use, local supplies should be

favoured over imports. Efficient Emissions Performance Standards should be applied on all new power stations. EFA supports research into carbon capture and storage technology but remains cautious about the viability of the technique.

EFA is concerned by the practice of extracting coal-bed methane and shale gas by hydraulic fracturing or 'fracking' due to the negative impact on the environment, particularly on underground water courses.

EFA has long called for the phasing out of nuclear energy at a European level. The Fukushima incident was another reminder of the potential dangers of nuclear power. EFA notes that Germany has announced that its nuclear power plants will be phased out by 2022. Switzerland has committed to phasing out nuclear power by 2034 and Italy voted against nuclear power in a referendum in 2011. Even though the share of renewable energy will rise in the future, certain regions cannot allow yet the exclusion of nuclear energy from their energy mix and have to diminish their dependence on nuclear energy in a rational and realistic way. In any case, in

order to prevent a production shortage, large investments in the electricity market will be needed.

Whichever way energy is produced, it is vital that the strictest safety measures are guaranteed in every sector, from the production level to waste management. Guaranteed minimum standards should be set at EU level.

EFA wants to promote research and development in the energy domain as a whole. Renewable energy technologies are not the sole areas of importance for the future; we must also invest in, amongst other things, research on new energy efficiency technologies, energy storage and nuclear waste.

In the past, EFA has pointed out the lack of democratic control and transparency in the energy sector. EFA has concerns regarding undemocratic oil cartels, fossil energy oligopolies, nuclear monopolies, or an alternative energy sector ruled by multinational corporations. Governments should cooperate in encouraging large energy companies to reinvest their profits in improving services or cutting

costs for the consumer.

In the 2011 EFA General Assembly, a motion on **energy sovereignty** was adopted. It addresses the oligopolies and

monopolies in the energy market. EFA believes that our ambitions to establish political control of our countries and regions should be mirrored with control of our energy sources.

5 Agriculture and CAP Reform

A safe and secure supply of food is absolutely critical for the well-being of Europe's 500 million citizens. Moreover, the viability, prosperity and sustainability of European agriculture underpins the economic prospects of 12 million farm holdings and many more associated food chain and rural enterprises; plays a major role in managing landscapes, protecting the environment and fragile ecosystems; and forms an essential part of the social and cultural heritage of the European regions. With an increasingly industrialised food chain, and ongoing revelations about fraud in food labelling and the spread of plant and animal diseases, the case for securing a safe, healthy, seasonal and **local supply of food** is more relevant than ever. So is the need for an effective reform of the EU's Common Agricultural Policy.

The constituent parties of the European Free Alliance reflect the significant diversity of Europe's varied agricultural landscapes. The issues and challenges facing a livestock farmer in the Highlands of Scotland are different from an olive terrace in Greece, or a large arable farm in Germany. Different policy strategies will

therefore have to be adopted to suit the needs of these different types of farming and different rural economic situations. A "one size fits all" CAP is not in keeping with the principle of respect for diversity which is at the heart of EFA. Nevertheless, EFA parties do share some basic fundamental interests in agricultural policy, and call for the following interests to be central in the discussions on the future of the CAP:

- The retention of the Single Farm Payment with an adequate budget: Farmers in EFA countries and regions face the economic challenges of a volatile market, high input costs, marginal land and distance to markets. The Single Farm Payment provides an essential bulwark for farm finances, and must be adequately financed from the EU budget: it creates a level playing field between farmers in different parts of Europe.
- The strengthening of support for Less Favoured Areas: Many EFA parties, such as in Bavaria and Galicia are situated in less productive agricultural areas which face significant natural handicaps,

and are classified as “Less Favoured”. Pillar II of the CAP provides financial support to help farmers overcome these handicaps. These payments help prevent farm bankruptcies and land abandonment, and to maintain food production.

- The devolution of power over CAP decision making: Under CAP rules, Member States are empowered to make decisions over the implementation of the CAP schemes in their territories, such as how much money to transfer from Pillar I to Pillar II, or whether to apply the “small farmers scheme”. These decisions must be made at as local a level of decision making as possible, particularly in Member States where agriculture is devolved to lower levels of government, so that EFA

countries and regions can tailor the implementation of CAP to their own needs.

- Greening: The EFA parties face vastly different ecological and environmental challenges in their areas: while flooding is a major environmental problem in northern Europe, the Mediterranean zone faces the challenge of drought. The Commission’s proposal to “green” the CAP through three mandatory and standard measures has been criticised for not reflecting the reality of this diversity. EFA calls for a more regionally flexible approach to greening which allows our countries and regions to tackle the specific problems they face, while ensuring overall equivalent environmental action across Europe, including safeguarding biodiversity.

6 Fisheries and Aquaculture

EFA’s founding principle of respect for diversity across Europe covers many aspects of our citizens’ culture – be it linguistic rights, national institutions or cultural heritage.

And in Europe’s coastal regions, livelihoods dependent on the sea form an integral part of each area’s heritage and traditions. Generations of fishermen have put to sea to catch fish in the waters around them, and those harvests provide numerous jobs for people onshore. Aquaculture too is playing an increasingly important role in supplying Europe’s food needs – and in sustaining often fragile economies.

Europe’s coastal traditions show as much diversity as any other part of our varied cultures. The issues affecting fishermen in Orkney or Shetland differ hugely from those concerning Corsica or Sardinia. Likewise, the development of aquaculture has shown huge variation across different seas and climate zones.

Nonetheless, what binds these interests together is the deep link between coastal communities and their dependence on the sea: each fishing town or village has a his-

toric and traditional maritime role which deserves protection.

This protection has not been found in the EU Common Fisheries Policy as it has existed for the last three decades.

An over-centralised one-size-fits-all approach has ignored the needs of individual areas, failed to conserve fish stocks and led to a decline in the fishing industry – and therefore threatened coastal Europe’s cultural traditions.

EFA believes that these traditions and historic rights deserve to be protected, and therefore supports the following key points in fisheries policy:

- Europe’s diverse fishing industries are a vital part of our shared cultural heritage – and the rights and interests of all our coastal communities must be protected.
- Management decision making on fisheries must be decentralised, with real power being returned to the fishing nations and regions. Problems are best solved by decisions being taken at a level appropriate to each fishery with region-

al cooperation encouraged where shared interests are apparent.

- The onshore industry must be given adequate protection with both men and women being supported in their vital roles.
- **Sustainable fishery and aquaculture** should be allowed to develop in a manner most appropriate to each region.

7 Challenges for cultures and languages

Respect for cultural and linguistic diversity is a key element in safeguarding and enhancing Europe's cultural heritage.

EFA considers that all the European languages in their written and oral forms are equal in value and dignity and are an integral part of European culture and civilization, contributing to the enrichment of humankind. The EU must support the policies of the concerned communities to reappropriate their languages.

EFA believes that European languages and cultures are like biodiversity, a living heritage necessary for the sustainable development of our societies. They must be protected from any risk of extinction.

We must prevent our national languages from being reduced to a secondary role of "low" vernacular languages for daily life, while English, promoted by the economic globalisation, becomes the "high" uniform language of important discourses, education, science, economic life, etc. Because its drive is global and essentially economic [as opposed to being political or cultural],

the unifying English language is not an identification instrument for Europe, while our national languages become local ones and lose their European scope. EU policies must contribute to reverse this negative trend.

EFA considers that **linguistic diversity** stimulates creativity, innovation and the promotion of local cultural heritage, thus contributing to economic development. Cultural and artistic creation, cultural heritage, gastronomy, arts & crafts have a job creation potential, help foster identity, cannot be relocated and are also basic elements for a sustainable tourism. The language industry, i.e. designing, producing and marketing products and services related to languages, is one which has great potential.

EFA considers that the EU must ensure the preservation of the linguistic and cultural heritage of Europe and in particular of all its languages, and must therefore, while respecting the principle of subsidiarity, contribute to the promotion and development of this invaluable cultural heritage.

Languages with co-official status must be recognised at EU level.

Although the budget allocated to European regional or minority languages has been greatly reduced, EFA believes that the new Commission programmes for 2014-2020 Erasmus for all, Creative Europe and Europe for Citizens must support NGOs

and organisations, initiatives and activities, which work to develop and promote endangered languages. One of the most important issues for EFA is changing the eligibility criteria for community language programmes in order to allow all language groups to apply for these funding opportunities.

What is EFA?

The **European Free Alliance (EFA)** promotes the right to **self-determination** and supports the aspirations which EFA member parties have for their countries, including **independence**, greater **autonomy** and **linguistic and cultural recognition**.

EFA assembles political parties involved in the quest for enhanced self-government for our **stateless nations**.

EFA aims for European unity in diversity, creating a European Union of free Peoples based on the **principle of subsidiarity**, in **solidarity** with each other and other peoples of the world. EFA promotes a European cooperation based on the **diversity of nations, regions, peoples, cultures and languages**.

EFA promotes the process of **internal enlargement** within the European institutions and elsewhere as the mechanism by which nations who gain the statute of a State remain as an EU member state.

EFA does actively support the ongoing democratic self-determination processes across the EU.

EFA argues that stateless nations have the right of **self-government** and of participation in the world and in the European Union on equal terms with other nationalities, some of which are the possessors of statehood, others not.

EFA rejects the two extreme solutions that are presented in the current debate on the future of the European Union paving a way out of the crisis: the centralised and unitarian model or the retreat into the nation state.

EFA advocates the bottom-up approach of a European Union of free peoples based on the **principle of subsidiarity** who co-operate where necessary in the policy areas where a European added value offers a better policy outcome.

EFA shares the democratic values that underpin membership in the European Union: human rights, respect for democracy and its foundations, gender equality, rejection of racism and xenophobia. It represents a vision of Europe that promotes a more just and more democratic world, including by building solidarity with the peoples struggling for self-determination.

www.e-f-a.org

<http://vimeo.com/europeanfreealliance/what-is-efa>

<http://vimeo.com/europeanfreealliance/self-determination>

EFA stands for another Europe

Member Parties

FULL MEMBERS

Alands Framtid | Autonomie - Liberté
- Participation - Écologie (ALPE) |
Bayernpartei | Bloque Nacionalista
Galego (BNG) | Chunta Aragonesista
(Cha) | Die Friesen | Eusko Alkartasuna
(EA) | Enotna Lista (EL) | Esquerra
Republicana de Catalunya (ERC) |
Fryske Nasjonale Partij (FNP) | Lista
Za Rijeku | Liga Veneta Repubblica
(LVR) | Magyar Kereszténydemokrata
Szövetség | Mebyon Kernow (MK) |
Moravané | Mouvement Région Savoie
(MRS) | Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA)
| Omo Ilinden Pirin (Omo) | Partido
Andalucista (PA) | Partit Occitan (PÒc) |
Plaid Cymru | Partitu di a Nazione Corsa
(PNC) | Partito Sardo d'Azione (PSd'Az) |
Federació PSM-Entesa Nacionalista (PSM-
Entesa) | Rainbow | Ruch Autonomii
Slaska (RAS) | Slovenska Skupnost
(SSK) | Scottish National Party (SNP)
| Südschleswigschen Wählerverbands
(SSW) | Schleswig Partei (SP) | Süd-
Tiroler Freiheit | Union Démocratique
Bretonne (UDB) | Unitat Catalana (UC) |
Unser Land

OBSERVER MEMBERS

Aralar | Bloc Nacionalista Valencia
(BLOC) | For Human Rights in United
Latvia (FHRUL / PCTVL) | Lausitzer
Allianz (LA) | Nueva Canarias (NC)

European
Free
Alliance

European Free Alliance - EFA
Boomkwekerijstraat 1
1000 Brussels, Flanders-Belgium

Tel 0032 (0) 2 513.34.76
0032 (0) 2 513.48.51
Fax 0032 (0) 2 513.34.25
info@e-f-a.org
www.e-f-a.org

EL Manifesto for the 2014 European Elections

Escaping austerity, rebuilding Europe

It is a certainty that Europe is going through a deep crisis. The immense power left in the hands of financiers, the consequences of austerity policies and the recent democratic setbacks endanger the very idea of a European "union".

Anger is growing among the European peoples, and it is legitimate.

The European treaties as they exist, are based on the principles of competitiveness, competition, deregulation and liberalization. The European Central Bank and the euro are at the exclusive service of the financial markets, and the power of big capital prevents social progress in Europe.

The financial crisis was the pretext for going further into ultraliberalism, for imposing barbaric austerity plans, and social and democratic regressions. In country after country, we see the "Troika" landing, these technocrats from the International Monetary Fund, the European Central Bank and the European Commission. With the complicity of our governments, they lower our wages and pensions, slash public services, privatise and plunder. The result is rocketing unemployment and precariousness; life is becoming harder.

Today, the proposed transatlantic market with the United States and Canada - built by and for multinational companies - is a new threat to work, quality standards, culture and democracy on our continent.

We, who feel the need to rebuild Europe, are more and more numerous. Letting Europe sink into the path of social and democratic regression would be criminal. But letting Europe break up and return to war, to fall back into nationalism and xenophobia would not be the solution either. We propose another way: that of a refoundation of Europe on a new basis. Our goal is to renew hope: a new ambition for cooperation and solidarity at a European level in the service of our peoples and the peoples of the world.

The manifesto presented today by the Party of the European Left seeks to trace the outline of a Europe refounded on a democratic, social, ecological and peaceful solidarity basis. It is the result of a joint effort. We propose the major lines of this transformation and the concrete steps to immediately improve the lives of Europeans.

Resisting austerity and putting social development at the centre of European policies, regaining power over finance and building democracy, increasing the rights of everyone: it is on this basis that we propose to all workers in Europe, to all citizens on the left, to trade unionists and social movements in Europe that struggle against austerity and capitalism for democracy and peace, that we unite our forces.

This platform is a starting point. We want to enrich it with meetings with the forces that, like us, are looking for a positive way out of the crisis. These forces are numerous, as was demonstrated by the signature by more than 100 organizations at an "Altersummit" in Athens in June 2013, of a "Manifesto of the peoples", including many proposals similar to those we propose today. In our countries, platforms, programmes, the demands of associations, unions, networks and political activists of the left and ecologists prove our strength as well.

The European elections in May 2014 will be a crucial time for the future of the peoples. It is this hope, that of a new Europe that we will be the bearer of, against both the defenders of neoliberal Europe and the extreme right that rejects the idea of solidarity between peoples.

Pierre Laurent – EL President

Short version with key points

1. - Resist austerity, for a new model of social development

- a) Debt is not a national problem. We need to find a European solidarity solution. The EL will organize a conference on the issue of restructuring public debt.
- b) Stop austerity plans in order to prevent human and humanitarian catastrophe.
- c) Relaunch economic activity to meet social needs while respecting the environment and fighting precarity and unemployment, especially among young people and women. No to privatisation.
- d) Budgets must be directed towards solidarity, aid to individuals and countries in difficulty. They should aim to reduce social, regional and gender inequalities.
- e) Reform the Common Agricultural Policy.

2. - A new model for ecological development

- a) Localising and converting industrial production in Europe, developing short production and consumption circuits in order to minimize the use of resources.
- b) Fighting climate change by developing true renewable energies and energy savings, development of public transport. Fighting against market solutions to carbon emissions.
- c) Ensuring food sovereignty by developing economically and ecologically sustainable agriculture.
- d) Protecting the sea and making non-explorative use of marine resources.
- e) Rejecting the privatisation of natural resources and making public the production and distribution of energy.

3. - Give power to the people, for a citizens' revolution

A socially and environmentally sustainable, democratic and solidarity-based Europe cannot be built on the existing European Union Treaties. We need to rebuild Europe to win power for the people, workers and citizens.

- a) Regain power over finance.
- b) Respect popular sovereignty.
- c) Facilitate citizens' involvement in EU decision-making.
- d) Workers' rights, trade union freedoms.
- e) Ensure the independence of European countries towards the USA and NATO.

4. - For a social Europe, for a Europe of rights

Our goal is to guarantee the fundamental human rights of all Europeans, men and women, by universal access to these rights, through public services and social security systems, managed by the public. The fundamental rights of citizens are not dependent on the markets; they should not be left in the hands of private companies and financial markets. Their purpose is human emancipation, not profit. Also, we think they should be at the heart of public investment via EU funds, state budgets, local authorities, and contributions systems.

- a) Right to decent work, increase the wages
- b) Right to health care and health protection
- c) Universal right to public education
- d) Ensure access to common goods
- e) Right to social services, and care for disabled people
- f) Rights and freedoms
- g) LGBT rights
- h) Women's rights

- i) Migrants' rights
- j) Right to culture.
- k) Rights of disabled people
- l) Rights for the elderly, rights to pensions

5. - For fair trade with the world. Reject the transatlantic market

- a) Refuse the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP). This transatlantic market will lead to major social and cultural regression in Europe. We want to unite all sectors and citizens threatened by the Treaty, in agriculture, industry, audio-visual broadcasting, in the world of work in general, the environment, and culture. We demand a public information campaign and a referendum on the TTIP in every country where possible. We want to immediately stop the negotiations on the treaty.
- b) We will put means of inquiry and struggle in place against the spy networks. This is in order to preserve the independence of European states against the USA and NATO.
- c) The EL demands the suspension of the Israel/EU Association Agreement as long as Israel violates international human rights.
- d) The EL demands Mediterranean cooperation and agreements for the benefit of ordinary people. The Union for the Mediterranean, which has as its declared aim the promotion of peace, stability and prosperity, has contributed to destabilising the region.
- e) The renegotiation of the free trade agreements with Latin America and the Caribbean on bases that serve mutual interests and benefit the people.

6) For a Europe of peace

We defend peace and political dialogue against violence and military coercion. The EL is the choice of peace between persons but also between peoples and societies. We defend internationalism, contrary to imperialism, which creates divisions between countries and peoples in an artificial way; we want to unite against the neoliberal and capitalist crisis which victimizes a great number of people, workers and society.

- a) Defend the values of peace
- b) Oppose the military treaties and their consequences for the EU
- c) Resist armaments policy
- d) Act on on-going conflicts, in order to pursue peace in the world

EL Electoral Manifesto

1 - Resist austerity, for a new model of social development

a) On debt

The starting point of our proposal is our opposition to the crux of the debt crisis in Europe: neoliberal policy that has minimised the contribution of capital to financial needs, imposed austerity programmes, lead to the termination of democracy and working rights and to an unprecedented humanitarian crisis in a series of EU member-states. The European Central Bank (ECB), as an institution, has aggravated this problem rather than solving it. Our proposals, therefore, do not concern only the countries of the South; instead they are designed within the framework of a European policy meant to tackle the debt issue, including a reliable and definitive settlement.

- A European conference on the Eurozone debt crisis, for the implementation of a sustainable solution, based on the London Conference in 1953, which settled the debt of post-war Germany.

- We fight for the abolition of a large part of public debt, the freezing of its repayment and the introduction of a "growth clause" for the remaining part of it. At the same time, we fight for a radical change in the role and the function of the ECB, so that it becomes a lender of last resort and offer loans directly to over-indebted member-states.

- At the same time, austerity programmes must be terminated, because they lead to more unemployment and to deeper recession and, consequently, to increased public debt, because of the constant need for new loans. What Europe needs are public investment programmes, to fund stable job creation and sustainable development projects, taking advantage of increased funds from the European Investment Bank.

These immediate measures that the EL proposes may not resolve the debt issue once and for all. They are the first steps towards a viable solution to the debt crisis, which must be followed by fundamental changes in the economic and financial sphere, based on a radically different economic model that will serve social needs instead of capitalist interests.

b) Stop austerity to prevent human and humanitarian catastrophe.

c) Relaunch economic activity to meet social needs while respecting the environment and fight precarity and unemployment, especially among young people and women.

- We reject the Competitiveness Pact

- We propose the creation of a European public bank of social and solidarity-based development. In contrast to the European Stability Fund, it would distribute funding for projects on the basis of social and environmental criteria. Funded from the ECB, a share of the EU budget and the taxation of financial transactions and revenues, it would free public investment from the financial markets and would in this respect disarm speculators.

- Aim towards the public and democratic control of strategic sectors of the economy in Europe.
- Relaunch and change industrial production in Europe for social and environmental reasons. It is necessary to produce as close as possible to the place of consumption in Europe.
- Produce better and in cooperation rather than by waging economic war. We propose a critical evaluation of the way we produce today and to redefine our production targets. Taking into account the social usefulness of production, its environmental impact, and the way the decisions are taken within businesses.
- We propose European industrial plans for strategic industries and a European recovery plan.
- Relocate industrial production in Europe through the institution of European protection and social and environmental norms, against the pressure of capital and low-cost production on globalized markets. With for example: concerted national taxes on the re-importation into Europe of goods resulting from relocated production. A “mileage” tax in order to decrease the preventable transport of goods.

d) Budgets must be directed towards solidarity, and aid to individuals and countries in difficulty. They should aim to reduce social, regional and gender inequalities.

- We reject budgetary cuts in aid to poor people.
- We are fighting for a fair redistribution of wealth, a fair tax system in the member states and in Europe.
- We want the rich and the revenues from capital to contribute more.
- We propose a European tax on large fortunes in order to finance a European economic recovery plan.
- Taxation of financial transactions
- To fight against fiscal dumping, we are in favour of the harmonisation of corporate taxation in Europe.
- We are in favour of banning the provision of public subsidies to companies that lay off workers while making profits.
- We propose to condition and adjust the allocation of public aid to companies, based on the creation of decent jobs and on social and environmental criteria.

e) Ensure food sovereignty, reform the Common Agricultural Policy

Europe must guarantee the sovereignty and food security of its people and enable farmers to live with dignity from their work. Agricultural Europe must initiate a development model that respects people and territories. We must undertake an ecological transition in agriculture.

- Establish an international protection clause when the land and water (fishing), of a country are threatened by speculation and diversion of food production.
- Develop tools to regulate agricultural markets, buffer stocks and measures against speculation. A first step could be the creation of an international convention on the non-speciation of food products (a campaign where the NGOs have already put the banks on the back foot)
- Taxes on imports and exports which destabilise local markets, in order to finance the relocation of production.
- Stop supporting the production and importation of biofuels, which threaten food production and destroy forest resources
- Implement the community preference and the suspension of bilateral free-trade agreements negotiated by the European Union (Mercosur).

- The affirmation of food sovereignty by the constitution of European security stocks.
- The introduction of economic tools regulating the margins and practices of the agrifood giants and the big retailers.
- Faced with the climate risk, we propose that Europe establishes a tool for the protection of living resources such as land, sea and forests (Mutual Insurance Calamities' Scheme)

For a new model of ecological development

Our ambition is to situate environmental issues and the growth model in an economy based on an ecological framework. We also want to be active against global warming. To mitigate climate change, we must save energy, switch mainly to renewable energy supply, provide for an effective carbon tax and binding international agreements. Through the ecological restructuring of the economy, reducing the arms race and limiting capitalist profit-making, which emphasizes unilaterally the quantitative growth, we can protect the natural environment in a manner that respects both employment and social justice.

- a) Localising and converting industrial production** in Europe, developing short production and consumption circuits in order to minimize the use of resources.
- b) Fighting against climate change** by developing true renewable energies and energy savings, development of public transport. Fight against the carbon emission market.
- c) Protecting the sea** and making a non-exploitative use of marine resources
- d) Rejecting the privatisation of natural resources** and making public the resources, production and distribution of energy.

2. - Give power to the people - for a citizen's revolution

A socially and environmentally sustainable, democratic and solidarity-based Europe cannot be built on the existing European Union Treaties. We need to rebuild Europe to give power to the people, workers and citizens

a) Regain power over finance:

- Democratic control of the ECB and re-orientation of bank credit. The ECB should use its power of monetary creation to fund projects that create decent jobs (in industry, research, new modes of production) and public services at national and European level.
- The European Central Bank will be allowed to directly lend money to states at low (or null) rates without any political or economic conditionality. If the European Central Bank lends money to states directly, then speculation against public debt will stop immediately.
- In case the recapitalisation of banks is necessary, (it must be democratically controlled) these banks must be placed under democratic control through social ownership. This can lead to public banks subject to supervision by the state.
- Block capital movements between the EU and tax havens outside of the Union.
- Eradicate tax havens within the EU itself.
- We do not accept the neoliberal criteria of Economic and Monetary Union and demand that employment, social development and democracy be given priority.

- Public control of banks, creation of a public banking pole, separation of commercial and investment banks
- Fight against tax evasion
- End banking secrecy, which protects big capital, and tax avoidance
- Promote the development of mutual funds and non-profit cooperatives

b) Respect popular sovereignty

- We demand the abolition of the TSCG and the «6 pack» and all similar measures.
  - We will emancipate ourselves from Lisbon Treaty which has brought about austerity and taken sovereignty away from the people. The Lisbon Treaty contains all previous treaties and concentrates in itself all the dead ends of contemporary capitalism. It demands free and fair competition at the expense of social rights won by the democratic workers' struggles of the last century.
- It promotes free trade at the expense of the environment and social justice. It maintains the authoritarian drift of the European Union by concentrating power in the hands of unelected institutions. It is necessary to overcome the Treaty of Lisbon so as to deal with the social emergency, to fight ecological disaster, to solve the democratic crisis and to build another Europe.
- Authority must reside with elected assemblies on the national and European levels.
  - Budgetary power must be given to the national parliaments. They should also be able to control and participate in EU decision-making.
  - Strengthen the powers of the European Parliament and national parliaments against the European Commission. We question the monopoly of legislative initiative in Brussels.
  - The European institutions are subject to opaque and antidemocratic lobbies. Beyond an obligatory register, we will forbid all lobbies and give power back to elected representatives.
  - For a better representation in the European Parliament we want to generalise the proportional election system via national lists, in countries where this is not already the case.
  - Gender parity should be a principle enshrined in the Treaties

c) Facilitate citizens' involvement in EU decision-making

- We want to offer real power through citizens' involvement. This could start with a simplification of the procedure of the European Citizens' Initiative which is today littered with obstacles, especially treaties which forbid it to serve human progress, and by real consideration of proposals from NGOs. This implies a questioning of the place reserved today for lobbying.
- We propose the organisation of European public debates leading to the consultation of the people on major issues affecting them, with a referendum in as many countries as possible (with a referendum wherever the fundamental laws allow that). We ask that this proposal be applied immediately for the proposed transatlantic market.

d) Workers' rights, trade union freedoms

- We want to give new powers to workers enabling them to act on the direction and organization of their work, to organise themselves within companies and at European Works Councils level, including European posted workers, who are often used by employers as instruments for dumping. For social control of the means of production.
- Encouragement of women's participation and election of women in trade union bodies.

- Workers and their representatives in the management bodies of companies must have veto rights on speculative projects, on restructuration or relocation. In case the project fails, the right to a buyout by a co-operative or other self-managing means is crucial.
- We want tools allowing workers to fight against precariousness in their company. The rights of users must be extended, as well as access to the right to strike by private or public workers, including for political purposes.
- We stand for the restoration of collective agreements.
- We want to restore the framework for negotiation with trade unions and fight against anti-union repression

e) Ensure the independence of European countries towards the USA and NATO, refusal of the Swift program, Prism, etc.

3 - For a Europe of rights

Our goal is to guarantee the fundamental human rights of all Europeans, men and women, by universal access to these rights, through public services and social security systems, managed by the public and/or in cooperation with associations and non-profit organizations. The fundamental rights of citizens are not dependent on the markets; they should not be left in the hands of private companies and financial markets. Their goal is human emancipation and not profit. Also, we think they should be at the heart of public investment by EU funds, state budgets, local authorities, contributions systems, etc.

a) Right to work, salaries

- Enough of competition between workers, which forces down wages and undermines rights! We want wage increases all over Europe, equality of wages between men and women, and the creation of a European minimum wage enforced by law or through collective-agreements, to be introduced progressively, adapted to the cost of living in the different countries.
- We want to increase work security and educational training as fundamental principles of the right to work and of collective agreements in the countries of Europe. A levelling upwards of labour legislation could prevent social dumping.
- We are in favour of a reduction of work time without decreases in wages, progressively and taking into account the realities of the different countries, heading towards the 35 hour working week. This is also a means of combating unemployment.

b) The right to healthcare and health protection

- Fight against the growing inequalities in health issues and against exclusion and the imposition of individual forms of payment of services and treatments by ensuring universal access to health care.
- Fairness, integrity and the public character of national health systems. Re-appropriation of the management and the objectives of health services. Public resources should be destined for public health.
- Ensuring sexual and reproductive rights, such as the right to free contraception, free - not penalised - abortion and free prenatal care, through the public health system.
- We want to develop a new culture of health, on a human scale, in favour of prevention and health promotion and against the interests of the big bio-pharma-medical industry. Only public intervention can guarantee medical research that is independent of markets and the interests of firms.

-We aim for a public health policy, for the development of all the actions in the social determinants of health: work and working conditions, housing for all, universal education, clean environment, sufficient and proper food, sufficient pensions and social rights.

- Block privatization and re-establish public health services free from speculation and the markets.

c) Universal right to public education

- A free, secular school system, completely financed by the state, which welcomes all children and which gives the citizens of tomorrow the means of mastering their future and participating in the collective decisions concerning their employment, their country and the world.

- The development of inclusive measures in public schools to fight inequalities throughout Europe.

- The development of national public services of education, higher education and research so as to allow anyone to accede to further education, free of charge, and to thrive in them.

- Education facing the challenges of the latest knowledge in a spirit of cooperation and of service to the community.

- To liberate education, higher education and research must be free from financial pressures and the short-term needs of business so that educational systems contribute to the free development of knowledge in the service of emancipation and progress.

- Compulsory schooling with the same duration in the whole European Union, which is necessary to raise the level of knowledge, culture, diplomas and qualifications for all young people, for the whole population.

- An education which is not limited to compulsory schooling and training, but which provides the possibility of continuing education for personal growth and for autonomy of thinking.

- Working conditions for teachers and school staff which make possible a positive atmosphere and, consequently, improve the quality of teaching.

- To ensure secularism, no public funds should finance private schools, private early childhood facilities or cultural associations.

- Public universities must have sufficient public budgets to enable any qualified and inclined person access to higher level training. Serving the community and society and not the needs of companies and capitalist markets. It should ensure human and humanitarian training alongside technical training, and not see students as instruments of "human resources" at the service of the markets.

-The purpose of education must be human emancipation.

- Students' income must be guaranteed.

-A true co-education based on non-sexist or male-centred values, challenging gender stereotypes.

-Elimination of early school dropout. Special measures against school dropout among girls related to premature and/or forced marriages.

d) Ensure access to common goods

Water and energy must be considered as common goods of humanity. Indeed, they are crucial to life. Nobody must be deprived of them.

-Right to water and energy, by publicly-run systems or public services.

-Free of cost first brackets and progressive billing systems to limit waste.

e) The right to social services, and care for disabled people.

- Provision of structural funds to support people at risk of social exclusion.
- Priority of integration or social reintegration, including in the world of work, whenever this is possible.
- Right to public transport.
- Right to communication, to culture.
- Right to insurance/unemployment benefits.
- Right to professional training.

f) Rights and Freedoms

- Every citizen must be able to exercise their civil and democratic rights regardless of their origin, ethnicity, social status, gender, or ideology. We defend individual freedoms. We will not tolerate any form of racism.
- Secularism: social secularism as a principle and opposition to any religious discrimination. No religion should affect gender equality.
- Protection of computer and online freedoms: rejection of ACTA
- Protect citizens against the illegal spying of the USA

g) LGBT

LGBT people are being targeted under the premise of conservative discourses about health, “normal” family, heteronormative and conservative models. In many countries in Europe, LGBT people are being physically persecuted, suffering from bullying in the workplace or school, denied medical treatments, with the complacency of the state authorities. We stand for equality of rights, prevention / sanctions against any kind of discrimination.

h) Women's rights

- Demand all social, economic and labour rights, as well as sexual and reproductive rights.
- Equal pay for women and men
- Elimination of violence against women, including domestic violence, sexual harassment, rape, sexual exploitation and forced prostitution. Endorsement of the supporting social structures.
- Directives and policy measures aiming at real actual sharing of domestic and family responsibilities.
- Provide consultative status with the European institutions for women’s and feminist organizations.
- Right to abortion and free contraception - not penalised - and free, included in public health care.
- A secular Europe, where equality between women and men is not related to religion.
- Work towards gender parity in the institutions of the European Union

i) Migrants’ Rights

- Abolition of the inhuman and ineffective Frontex program. Europe shall not be a fortress.
- Defence of the rights of migrant women, who are in a situation of extreme vulnerability.
- Struggle for legislation and educational measures to create awareness to counter the business of trafficking and sexual exploitation of women and girls.

j) Right to culture

- Culture shall not be a product of enterprises, pure entertainment without discernment.
- Access to culture has to be a universal right. For this, public investment and thus sufficient budgets are needed.
- Defence of European cultural diversity.
- Equal access for men and women to available time for cultural activities and leisure, which supposes equal gender distribution of housework and care work.
- Promotion of popular education, a real factor for the emancipation of workers.
- Promotion of cultural products that challenge gender stereotypes. Defence of women against the commercialisation of the female body.

k) Rights of disabled people

- Achieving accessible buildings
- Educational accompaniment
- Professional integration.
- Replacement income equal to the minimum wage for people recognized as unable to work
- Disabled people are disabled only because of a particular organisation of society. Society must adapt and take into account the specificity of this part of the population.

l) Elderly people's rights

The elderly are suffering an shameful attack on their dignity and survival. Now that scientific advances are extending the possibility of life, new pressures are being brought to bear: extension of working hours, reduction in pension levels, the decline of public health care, and the growing and inevitable levels of personal dependence. This is where the capitalist logic of elimination leads so-called “non-productive” section of the population.

- implementation of the European Declaration of rights concerning old people
- guarantee the right to pension: No increase in the retirement age. We demand adequate pension provision and other social protections for all. Low pensions must be increased. We are in favour of adequate public pension systems and the phasing out of private pension funds.

4) For fair trade with the world. Refuse the EU-US free market

a) Refuse the EU-US free market. The transatlantic market threatens social rights, small enterprises, product quality and European identity itself. More generally, the EU agreements with other countries of the world threaten the rights of all. We want to unite all sectors and citizens threatened by the TTIP Treaty, in agriculture, industry, audio-visual broadcasting, in the world of work in general, the environment, and culture.

- We demand a public information campaign and a referendum on the transatlantic market in every country where possible.
- We will immediately stop the negotiations on the agreement. Especially since the USA have once again demonstrated their vision of “free and unfettered competition” and “partnership” while spying on states and European leaders.

b) We will put in place means of inquiry and struggle against spy networks. So, in order to preserve the independence of European states from the USA and NATO, we will put an end to Swift, Prism etc. programmes. We envisage means to apply sanctions against countries which use these practices in Europe.

c) The EL demands the suspension of the Israel/EU Association Agreement

as long as Israel violates international human rights.

d) Renegotiate the free trade agreements with Latin America and the Caribbean on bases that serve mutual interests and benefit the people

e) In the Mediterranean: reconsideration of Euromed.

5) For a Europe of peace

We defend peace and political dialogue against violence and military coercion. The EL is the choice of peace between persons but also between peoples and societies. We defend internationalism, contrary to imperialism, which creates divisions between countries and peoples in an artificial way; we want to unite against the neoliberal and capitalist crisis which victimises a great number of persons, workers and the society.

a) The values of peace

- Defend the culture of equality, justice and solidarity. Introduce education for peace as a specific subject. The EL will organize events in different European countries in 2014 on the 100th anniversary of the First World War.
- Reform of the UN, transforming it into a democratic organ which guarantees world peace.
- The introduction of an International Tribunal for climate justice
- An ecological crime is a serious infringement of the common good. The severity of such a crime is appreciated in light of the endangering of the ecosystem and its consequences for human rights, and the proven responsibility of criminals. These crimes are crimes against humanity. They shall be punished.
- Support for participation in international organs for the defence of peace, such as the WPC (World Peace council) and women's organizations and grass roots women's movements. Take preventive measures (including lessons and instructions to soldiers and officers) on violence against women, rape and trafficking during military conflicts. Judicial punishment for those who commit such crimes, according to international law.

b) On the military treaties and their consequences for the EU

- Review military, commercial and strategic treaties, in particular with the USA.
- Immediate EU and member states exit from NATO. Dismantling of NATO bases in Europe. Dissolution of NATO. Europe must not be militarized and must not cooperate with NATO on crisis management and rapid reaction forces.
- The EU will not participate in "preventive" wars, nor in "humanitarian" interventions without a UN resolution.
- The status of non-aligned countries must be respected.

c) On armament policy

- Act in favour of a reduction of armament expenditure in all EU countries and in the whole world.
- Elaboration of a code of conduct connected to the selling of arms.
- Multilateral destruction of weapons of mass destruction, including nuclear weapons, banning of explosive mines and chemical weapons.
- Promoting nuclear-free zones.

d) Act on the on-going conflicts, in order to pursue peace in the world

- The EU has to commit to the unification of Cyprus, demanding that Turkey respect international rights.
- The EU has to act for the recognition of the Kurdish people in Turkey and for the end of repression. For us this is a condition for an eventual entry of Turkey into the EU.
- Palestine: The EU has to recognize Palestine and work for the sovereign rights of the Palestinian people, revising its agreements with Israel. We are in favour of a free Palestinian state. We condemn the Israeli colonisation of Palestinian territory and advocate a return to the borders of 1967. We demand the destruction of drones.
- The right to self-determination of the Sahraouian people has to be an objective for the EU. We want to nullify the favourable treaties between Morocco and the EU. The EU has to act for decolonization all around the world where people still suffer from this situation.
- The EL collaborates with the Platform for Peace in Colombia and will undertake an effort to explain that this peace is fundamental for Latin America and the Caribbean.
- Abandon the Common Position on Cuba. Against the blockade.
- Promote relations between the EU and the Bolivarian Alliance for the Americas.

Proposals of Latin America Working Group

The EU policy towards the countries of Latin America is the extension of those implemented against the peoples of Europe, based on free and unfettered competition in the name of competitiveness. The EU - in search of new markets, sources of energy and cheap labour - proposes "free trade agreements" or "association agreements" to countries in Latin America. In the end, it is always a relationship of domination that is offered to the peoples of this region.

The ELP proposes a new relationship, based on cooperation and complementarity between the peoples of the EU and America, a relationship that respects the choice of development strategies of countries governed by progressive forces. The ELP rejects bilateral investment treaties that punish countries which dispute the stranglehold of the transnationals over the wealth and economies of Latin America. The EU has much to offer to the peoples of Latin America with real political cooperation which develops public services and provides transfers of technology.

Political cooperation means working together for dialogue and action in favour of a new international order with a reformed and democratic UN, demilitarisation of international relations and the creation of mechanisms for dialogue and conflict prevention. Human development, climate change, the promotion of peace and disarmament are also examples of terrains for political cooperation.

Trade relations must take into account the asymmetries between the two regions and should be designed as part of development agreements.

The EU should make clear its support for those fighting today in Colombia for a just and democratic peace. The "common position" adopted by the EU in 1996, which conditioned all cooperation with Cuba should be cancelled. Cuba is the only country in the world subjected by the EU to such treatment, which in fact reinforces the blockade, an anachronistic measure to which the island has been subjected for half a century.

Political platform of the EU Democrats

The EU Democrats (EUD) is an alliance of national parties, movements and parliamentarians across Europe that believe decisions must be made as close to the citizens as possible. Our members and allies are against further centralization of power in Brussels and work for the devolution of power from the EU to national and regional parliaments.

Transparency, subsidiarity, democracy and diversity are the four main principles of the EUD - values that we all share. Consequently, EUD takes a strong stand against all forms of discrimination.

The development of the European Union is a matter of great concern to us.

The European Union erodes European democracy in two ways: first, the ever-increasing transfer of power to Brussels widens the gap between citizens and the elites. This transfer makes it more difficult for citizens to control their governments. Secondly, the treaties of the European Union are written to widen the power of Brussels and big corporations at the expense of decision making in democratically elected bodies.

The EUD believes that decisions regarding the balance of power between market and democratically elected institutions should be decided in national parliaments according to results from national elections, and not by treaties that are interpreted by a small number of judges in the European Court in Luxemburg. This is a fundamental, undemocratic flaw in the basic construction of the Union.

The EUD consists of members, movements and member parties from a broad political and regional spectrum; from Scandinavia to the Balkans and the Iberian Peninsula. Our members have the necessary integrity to say: Stop!

The European Union is heading the wrong direction with its ever-increasing centralisation of power in Brussels. The EUD strategy is to unite critical forces that embrace our ideological foundation in a political struggle against the federalization of Europe.

On the whole, the three big political families: Christian Democrats, Socialists and Liberals, share a federalist agenda that controls the European Parliament. But they are silent about their long term goal of creating a United States of Europe. They know that such a development has no support among the citizens of the European states.

The daily work of the EU Democrats involves the following activities:

- * Arguing in favour of political independence for the member states and their national elected institutions.
- * Monitoring the implementation of the EU Constitutional Treaty (the Lisbon Treaty) in the European Union and highlighting its problems in relation to the political independence of the member states.
- * Working against new initiatives from the European institutions aiming at controlling more policy areas.
- * Working against the development of a European Union Foreign Service that will undermine the member states foreign, security and defence policy.
- * Working against the expansion of the euro zone. The EUD believes that a common currency for Europe is harmful both from a democratic and an economic point of view. The economic development since the introduction of the euro has proved our position to be correct.
- * Working for transparency and reforms aimed at total openness in all EU institutions.

Our vision about future cooperation in Europe:

Our common goal is to diminish the power of EU institutions and to create a Europe with peaceful cooperation amongst sovereign States. Within this overall strategy, there are many alternative specific approaches:

1. For some members, the above described goal can only be achieved if their countries leave the European Union.
2. Other members would prefer to change the present European Union into something similar to the European Free Trade Association.
3. Yet, others might have the opinion that the European Union is not only a common market but also an opportunity to cooperate in other fields such as environmental policy.

The EU Democrats find no contradictions between critical movements and "withdrawalists" since we all agree on a fundamental issue in present day politics: To stop the development of the United States of Europe! We must work together to stop the erosion of democracy; improve transparency, openness and national sovereignty.

Our future tasks

EUD has a role to play in the politics of Europe.

We have developed information campaigns on the Lisbon Treaty in the first and second referendums and we will continue with our campaigns in the coming referendums: one in

Sweden on the euro and one or several in Denmark also on the euro, as well as the Edinburgh agreement.

We also believe that Icelandic voters are in need of EU information in the event a referendum takes place. Providing information in Iceland is one of our top priorities.

Furthermore, EU critical political forces around Europe need a contact in Brussels that can provide actual information on EU affairs.

The failure of the euro is an essential subject on which we can provide information, especially in countries such as Ireland, the United Kingdom, Sweden, Denmark, Czech Republic, Poland and Estonia.

The EUD must also fight for the rule of transparency within the EU institutions. For example, transparency in the disclosure of information must be the rule, not the exception, and it should also be applied to the EU budget.

The EU Democrats have the network and the necessary expertise to get the job done.

Is there any other alternative?

Let's face it. Even if the no-side won some battles (Nice, Constitution and Lisbon), the elites have managed to approve and ratify all treaties. We must join forces NOW in order to save democracy!

European Alliance for Freedom

Political Party Manifesto

European Elections 2014

"Politics, it seems to me, for years, or all too long, has been concerned with a Right or Left instead of right or wrong."

Richard Armour, American Poet and Author

The **European Alliance for Freedom (EAF)** is a pan-European political party set up in 2010. Our concern is not about 'left' and 'right' ideologies, but the freedom and the interests of those European Nation States whose sovereignty has been eroded by EU supranationalism, centralised power and so-called 'globalism'.

In the 2014 European Elections the EAF will be fielding candidates in several Member States, leading us to form a new group in the European Parliament: A strong alliance of MEPs that will not be deterred from challenging the EU Establishment that is threatening the foundations of society and the livelihood of families across the Union. Parties or individuals that find common ground with our manifesto and political platform, and who wish to form part of our alliance can contact us for more information.

If you wish to support us, join our team, be active in our campaign and promote our candidate in your country for the upcoming European elections. Contact our Head Office:

Brussels Head Office: Rue Pascale 16, 1040 Brussels, BELGIUM;
Tel. +32 28307140 | **email:** europeanallianceforfreedom@gmail.com

European
Alliance for
Freedom
www.eurallfree.org

This publication is partially funded by the European Parliament. The European Parliament assumes no responsibility for statements or opinions expressed in this publication and its subsequent use. Sole responsibility lies on the authors of the publication.

INTRODUCTION

The next European elections will be held from the 22nd till the 25th of May 2014 in all the Member States of the European Union. This charter puts forward the proposal of common political policies that members of the European Alliance for Freedom (EAF) wish to defend during the campaign, such as sovereignty, the retraction – or at least a deep re-examination – of the single currency, and immigration issues.

The European Alliance for Freedom will defend the following fundamental changes:

Institutional aspects

1

At least a redefinition of the legislative powers assigned to the European Institutions and, more specifically, those that are linked to the Lisbon Treaty in terms of national sovereignty and subsidiarity principles.

2

A greater consideration of European citizens through national referendums on issues of common interest at the European level.

3

A re-examination of enlargement policies of the European Union by holding referendums in each Member States with regard to accession criteria.

4

The setting up of effective solutions towards lower unemployment rates, especially among young people. This should be based on the conditions and evaluations pertaining to each Member State, and not on EU common policies; the individual approach being more effective than the general one.

DEFENDING DEMOCRACY IN EUROPE

The European Alliance for Freedom was formed in order to promote and defend to the utmost the people's and Member States' democratic rights against the Brussels drift. Previously, patriotic leaders from various Member States with similar approaches on EU issues had to campaign without the benefits of a real alliance, or in the absence of coordinated action. With a view to the 2014 European Elections, a unified political force has been created in order to fight for the rights of citizens of each Member State of the European Union. This new impetus for freedom wants to curb the federalisation imposed by Brussels. This impetus, at the same, will promote the people's sovereignty, renewed accountability and a budgetary consolidation of States that is far from the current views of austerity and globalisation.

The state of the European Union in which we live today is a result of a lack of vision, of corruption and, moreover, the expansion of centralised legislative powers in Europe. The sovereign Member States should be a source of innovation and of economic dynamism. They should be able to cooperate and to create bonds of excellence in necessary areas. They should be the engines for growth and spreading prosperity in the face of the failures due to decisions imposed by Brussels.

Economic aspects

1

Solidarity within the EU cannot be a one-way path. The European Union is facing its deepest crisis since its inception and economic issues that are truly real. The redistribution by the wealthiest Member States to those that are facing financial imbalance is not a viable solution and only serves to avoid, in the very short term, the collapse of the system. Therefore, the EAF will call to put an end to supporting measures or other types of funding to Member States in financial difficulty as a result of current economic views and eurocentric dogmatism with regard to the single currency and austerity.

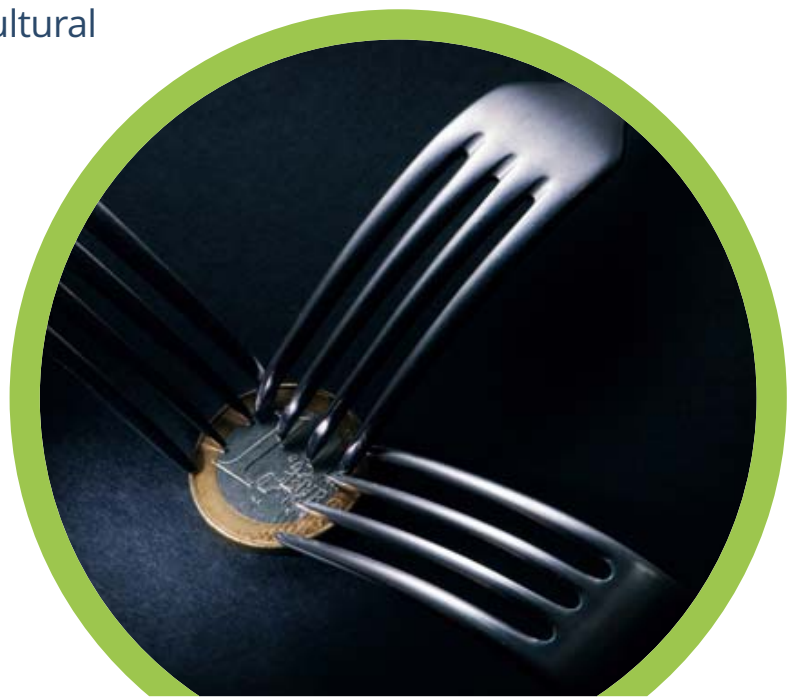
2

The Member States that are facing a severe financial and economic crisis should be allowed to leave the eurozone, while a concerted dissolution of the eurozone should be considered. A Member State will be able to go back to its own national currency, to devaluate it if necessary, in order to relaunch its competitiveness.

3

The implementation of protections for small, middle and large sized businesses, for industries in Europe and for the agricultural sector in particular. These protections will help to fight against the unfair competition induced by the mass importation of goods from countries outside the European Union or other Member States.

6

Social aspects and immigrations policies

1

With mass migration being a simplistic answer to the demographic and economic challenge Europe is actually facing, it is necessary to strengthen the position of the family in Europe and to preserve traditional family policies. These are the only viable solutions to demographic issues, while implementing, for instance, a more equitable tax system.

2

Defending the right for each Member State to shape and implement its own asylum and immigration policies, as well as all the legislation regarding social and labour rights for immigrants. Migrants from other EU Member States should also be subjected to these measures.

3

An enhanced protection of secularism in Europe, whose Christian and humanistic roots are threatened by the rise of radical Islam within the European Union, and, in general, an affirmation of the people's identity and of the nations that make up Europe.

"Politics, it seems to me, for years, or all too long, has been concerned with a Right or Left instead of right or wrong."

Richard Armour, American Poet and Author

The **European Alliance for Freedom (EAF)** is a pan-European political party set up in 2010. Our concern is not about 'left' and 'right' ideologies, but the freedom and the interests of those European Nation States whose sovereignty has been eroded by EU supranationalism, centralised power and so-called 'globalism'.

In the 2014 European Elections the EAF will be fielding candidates in several Member States, leading us to form a new group in the European Parliament: A strong alliance of MEPs that will not be deterred from challenging the EU Establishment that is threatening the foundations of society and the livelihood of families across the Union. Parties or individuals that find common ground with our manifesto and political platform, and who wish to form part of our alliance can contact us for more information.

If you wish to support us, join our team, be active in our campaign and promote our candidate in your country for the upcoming European elections. Contact our Brussels Head Office:

Secretary General

Sharon Ellul Bonici +32 497 89 06 03

Brussels Head Office: Rue Pascale 16, 1040 Brussels, BELGIUM;

Tel: +32 28307140 | **email:** europeanallianceforfreedom@gmail.com

Website: www.eurallfree.org

European
Alliance for
Freedom

This publication is partially funded by the European Parliament. The European Parliament assumes no responsibility for statements or opinions expressed in this publication and its subsequent use. Sole responsibility lies on the authors of the publication.